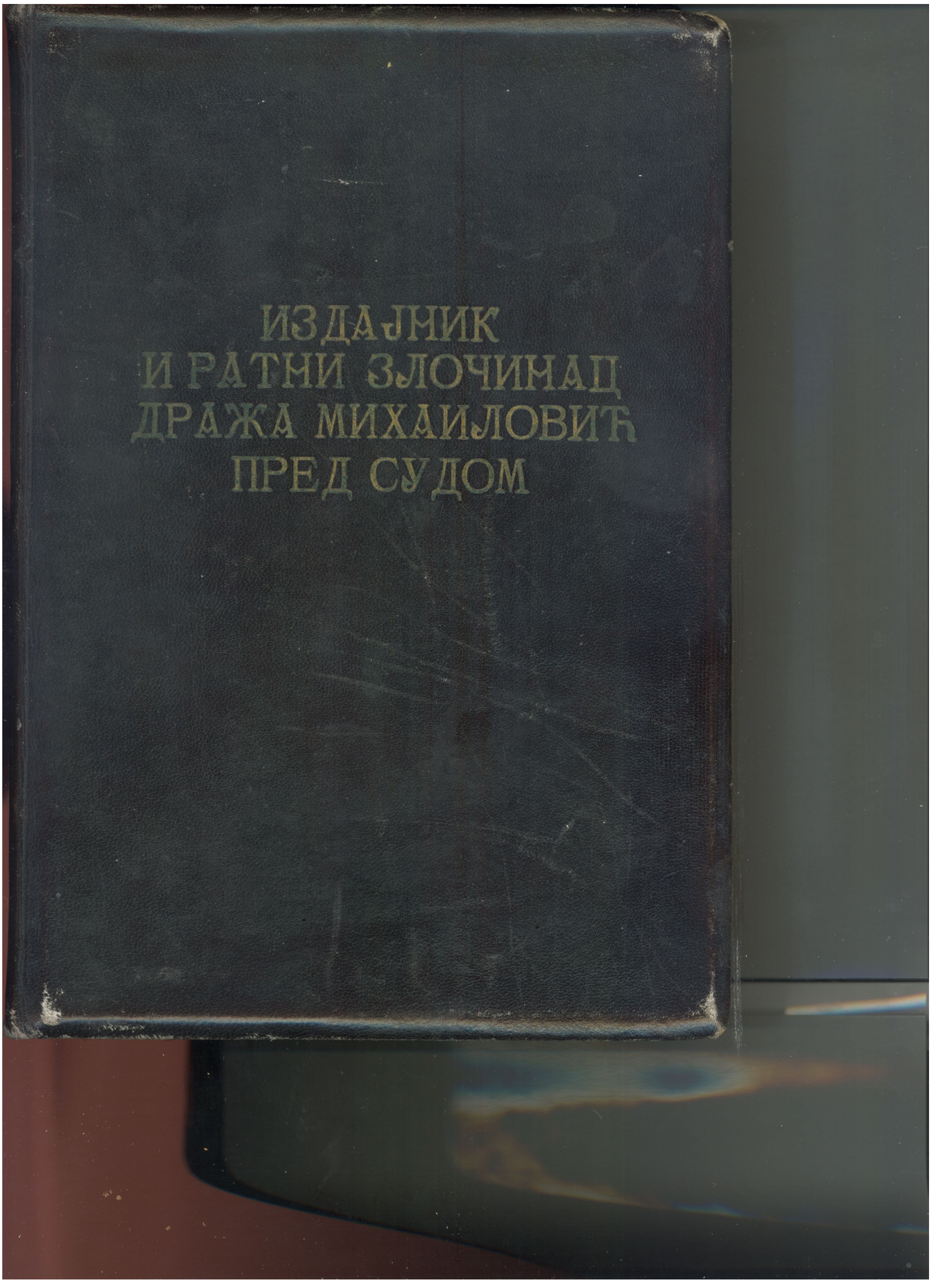

ИЗДАЈНИК
И РАТНИ ЗЛОЧИНАЦ
ДРАЖА МИХАИЛОВИЋ
ПРЕД СУДОМ

ИЗДАЈНИК
И РАТНИ ЗЛОЧИНАЦ
ДРАЖА МИХАИЛОВИЋ
ПРЕД СУДОМ

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ И ДОКУМЕНТА СА СУЂЕЊА
ДРАГОЉУБУ-ДРАЖИ МИХАИЛОВИЋУ

БЕОГРАД 1946

ИЗДАЊЕ САВЕЗА УДРУЖЕЊА НОВИНАРА ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ
РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

У ОВОЈ КЊИЗИ СТЕНОГРАФСКИХ БЕЛЕЖАКА СА СУЂЕЊА ИЗДАЈНИ1ЈЛМА И РАТНИМ ЗЛОЧИНЦИМА, НА ЧИЈЕМ СЕ ЧЕЛУ НАЛАЗИО ДРАГОЉУБ-ДРАЖА МИХАИЛОВИЋ, САМО СУ ДЕЛОВИ ИЗ ОПТУЖНИЦЕ, САСЛУШАВАЊА, ДОКАЗНОГ ПОСТУПКА И ОСТАЛОГ МАТЕРИЈАЛА КОЈИ СЕ НЕПОСРЕДНО ОДНОСИ НА САМОГ ИЗДАЈНИКА МИХАИЛОВИЋА

Пред Војним већем Врховног суда Федеративне Народне Републике Југославије на дан 10 јуна 1946 године отпочело је суђење групи од двадесет и четири издајника и ратна злочинца са Драгољубом-Дражом Михаиловићем на челу.

Суђење је одржано у *Београду,* у *летњој дворани пешадиског училишта* у *Топчидеру. Процесу против ових злочинаца; који је трајао до 15 јула када је изречена пресуда, присуствовале су хиљаде људи ,и жена из Београда и свих крајева државе. Око 3^.000 лица укупно је присуствовало овом суђењу.*

Оптуженима је судило Војно веће Врховног суда Федератише Народне Републике Југославије које образују: претседа•• •вај}ћи Михаило Ђорђевић, пуковник; чланови већа Милија Лаковић, потпуковник, и Михаило Јанковић, потпуковник; секретар Тодоо Попадић, поручник; допунске судије Никола Станковић, ***ма****јо[,, и Радомир Илић, мајор.*

Тужбу је заступао заступник Војног тужиоца Југословенске армије пуковник Милош Минић са помоћником, капетаном Милошем Јозановићем.

Очтужени су: Драгољуб-Дража Михаиловић, др. Стеван Мољеви1, др. Младен Жујовић, др. Живко Топаловић, Ђуро Виловић, Радсслав-Раде Радић, Славољуб Врањешевић, Милош Глишић. Слободан Јовановић, Божидар Пурић, др. Момчило Нинчић, Петар Живковић, Радоје Кнежевић, др. Милан Гавриловић, Живан Кнежевић, Когстантин Фотић, Драгомир-Драги Јовановић, Танасије-Таса Динић Велибор Јонић, Ђура Докић, Коста Мушицки, Бошко Павловић, /јо. Лазар-Лаза Марковић и др. Коста Кумануди. У отсуству се худило: Слободану Јовановићу и Божидару Пурићу, претседницит емигрантских влада; Петру Живковићу, др. Момчилу Нинчићу и др. Милану Гавриловићу, министрима емигрантских влада; Радоју Кнежевићу, министру двора у емиграцији; Константину Фотићу, амбасадору избегличке југословенске владе у САД; мајору Живану Кнежевићу, шефу војне канцеларије прет-

седништва владе у емиграцији; др. Живку Топаловићу и др. Младену Жујовићу, члановима политичког руководства равногорске четничке организације, који се налазе у иностранству.

Оптужене су бранили адвокати, и то: Драгољуба-Дражу Михаиловића адвокати Никола Ђоновић и Драгић Јоксимовић; Ђуру Виловића адвокат др. Милан Омчикус; Драгомира-Драгог Јовановића адвокат Савко Дуканац; Танасија Динића адвокат др. Богољуб Јовановић; Велибора Јонића адвокат Милан Живадиновић; Ђуру Докића адвокат Драгољуб Јоксимовић; др. Лазара Марковића адвокат Александар Николић; и др. Косту Куманудија адвокаг др. Фридрих Попс, које су сами оптужепи изабрали. Остале оптужене бранили су од суда одређени браниоци, и то: др. Стевана Мољевића адвокат Рајко Атанацковић; Радослава Радића адвокат Лазар Вучетић; Славољуба Врањешевића и Милоша Глишића адвокат Блажо Радовић; Косту МушицЉг адвокат Ђорђе Ћирић; Бошка Павловића, Радоја Кнежевића и др. Милана Гаврпповића адвокат Слободан Суботић; др. Младена Жујовића и др. Живка Топаловића адвокат Никола Радовановић; Слободаза Јовановића адвокат Милош Терзић; Божидара Пурића и Петра Живковића адвокат Павле Миљаковић; др. Момчила Нинчића адвокат Давид Алкалај; и Живана Кнежевића и Константина J>отића адвокат Драгутин Тасић.

Суђењу издајницима и ратним злочинцима у Топчидеру присуствовало је преко сто новинара од којих ***је*** *близу 60 било из иностранства, претставника свих великих светских листова и агенција. Своје специјалне дописнике упутиле су агенције ТАСС, ЧТК, ПАП, Рајтер, Асошијетед прес, Ажанс Франс прес, J?најтед прес, Оверсиз њус ењенси, Интернешенел њус сервис, J(врејска новинарска агенција, Теле-прес, Албанска телеграфска апнција к листови Правда, Известија, лондонски Тајмс, Дејли воркер, њујоршки Тајмс, Њујорк Хералд Трибјун, Њус Кроникл,* ***ДеЈЈИ*** *експрес и други. Да би се страним новинарима, који су били из СССР, Бугарске, Албаније, Пољске, Чехословачке, СједињенихАмеричких Држава, Енглеске, Француске, Кине, Мађарске, Румуније, Данске и других земаља, омогућило најбрже вршење службе, ' Топчидеру, где* ***је*** *одржано суђење, установљена је специјална п)шта за пријем* ***јем*** *новинарских телеграма и постављене су телефон:ке везе.*

Целокупни ток процеса превођен је на руски, француски и енглески језик, тако да су страни новинари непос^едно могли да прате сваку реч суда и оптужених. У оваквим усло>има за вршење новинарске службе, страни дописници слали су и'вештаје својим

агенцијаиа и редакцијама о исказима и чињеницама са суда већ неколико минута после њиховог саопштавања на процесу.

Били су присутни и специјални извештачи листова свих народних република Југославије.

Београдска радиостаница вршила је пренос целог тока суђења, тако да су читава земља и сва светска јавност могли да слушају сваку реч на овом великом процесу. Стотине хиљада лица широм Југославије са највећом пажњом слушали су пренос са топчидерског суђења преко мегафона по својим радионицама, трговима, установаиа и кућама, по градовима и селима.

ОПТУЖНИЦА

ОПТУЖЕНИ И ЊИХОВА ДЕЛА

Заступник војног тужиоца Југословенске армије пуковнин Милош Минић, после објављивања почетка суђења, прочитао је следећу оптужницу:

Војно тужиоштво Југословенске армије, бр. 711/46, 31 маја 1946 године, Београд, — Врховном суду Федеративне Народне Републике Југославије — Војно веће, Београд.

На основу члана 46 Закона о уређењу народних судова и члана 14 алинеје 2 Закона о кривичним делима против народа и државе, а у смислу члана 7 и члана 19 Закона о уређењу и надлежности војних судова у Југословенској армији подносим томе Суду оптужницу противу следећих лица:

1. Михаиловића Драгољуба-Драже — рођен 27 априла 1893 године у Ивањици, од оца Михаила и мајке Смиљане рођене Петровић, Србин, југословенски држављанин, ожењен, отац двоје деце, пре рата био пуковник бивше југословенске војске, а у току окупације произведен у чин армиског генерала, био министар војни избегличке владе и начелник штаба Врховне команде такозване југословенске војске у отаџбини — сада у затвору;

2. Др. Мољевића Стевана — рођен 6 јануара 1888 године у Рудом, од оца Јована и мајке Митре рођене Бабић, ожењен, отац двоје деце, свршио правни факултет у Загребу, Србин, југословенски држављанин, пре рата био адвокат у Бањој Луци, а за време окупације био члан штаба Врховне команде ДМ — сада у затвору;

3. Жујовића Младена — рођен 5 јуна 1895 године у Београду, од оца Јеврема и мајке Данице, пре рата био адвокатски приправник у Београду, Србин, југословенски држављанин, отсутан — сада у иностранству;

4. Др. Топаловића Живка — рођен 21 марта 1886 у Ужицу, од оца Перише и мајке Михаве, ожењен, адвокат у Београду, Србин, југословенски држављанин, отсутан — сада у иностранству;

5. Виловића Ђуре — рођен 11 децембра 1889 године у Брелима, од оца Ђуре и мајке Симоне рођене Шашић, Хрват,

југословенски држављанин. свршио филозофски и теолошки факултет, по занимању књижевник и новинар, за време окупације био члан Централног националног комитета организације ДМ и претседник Пропагандног одбора — сада у затвору;

6. **Радића Радослава-Раде** — рођен 1890 године у Јашавки, Срез бањалучки, од оца Новака и мајке Стоје рођене Спасојевић, трговац, ожењен, отац троје деце, Србин, југословенски држављанин, за време окупације био четнички командант у Босни и члан Централног националног комитета ДМ — сада у затвору;

7. **Врањешевића Славољуба** —• рођен 10 јануара 1905 године у селу Кравици, срез Сребрница, од оца Душана и мајке Данице рођене Којић, бивши југословенски мајор, ожењен, отац једног детета, Србин, југословенски држављанин, последња функција: командант Западне Босне организације ДМ — сада у затвору;

8. Глишића Милоша — рођен 27 фебруара 1910 године у Ужичкој Пожеги, од оца Стојадина и мајке Станке Богићевић, капетан бивше југословенске војске, Србин, југословенски држављанин, ожењен, отац двоје деце — сада у затвору;

9. **Јовановића Слободана** — рођен 21 новембра 1869 године у Београду, од оца Владимира и мајке Јелене, нежењен, раније професор Београдског универзитета, за време рата и окупације потпретседник, а касније претседник краљевске југословенске владе у иностранству и заступник министра војног, отсутан — сада у иностранству;

10. **Др. Пурића Божидара** — рођен 21 новембра 1869 године у Београду, од оца Луке и мајке Милице, ожењен, раније чиновник Министарства иностраних послова, а за време окупације био претседник југословенске владе у иностранству, отсутан — сада у иностранству;

11. **Др. Нинчића Момчила** — рођен 28 маја 1876 у Јагодини, од оца Арона и мајке Поле, ожењен, отац двоје деце, југословенски држављанин, за време рата и окупације био министар спољних послова у емигрантским владама, отсутан — сада у иностранству;

12. **Живковића Петра** — рођен 23 јануара 1879 године у Неготину, од оца Раке и мајке Саве, нежењен, Србин, југословенски држављанин, пре рата био армиски генерал, а за време рата и окупације члан југословенске владе у иностранству, помоћник врховног команданта југословенске војске и једно време министар војни, отсутан — сада у иностранству;

13. **Кнежевића Радоја** — рођен 20 августа 1901 године у Страгарима, од оца Лазара и мајке Милеве рођене Вељковић,

ожењен, отац двоје деце, Србин, југословенски држављанин, пре рата био професор у Београду, а за време окупације министар двора у иностранству. отсутан — сада у иностранству;

14. **Др. Гавриловића Милана** — рођен 23 новембра 1882 **године** у Београду, од оца Уроша и мајке Агњице рођене Васић, ожењен, отац петоро деце, Србин, југословенски држављанин, пре рата био саветник посланства у пензији и амбасадор на страни, а за време окупације члан југословенске владе у иностранству, отсутан — сада у иностранству;

Пуковник Михаило Ђорђевић, претседавајући Ве+,а, и чланови, потпуковници Милија Лаковић (лево) и Михаило Јанкови^ (десно)

15. **Кнежевић Живана** — рођен 15 јуна 1906 године у Врању, од оца Лазара и мајке Милеве рођене Вељковић, ожењен, Србин, југословенски држављанин, пре рата био мајор југословенске војске, а за време окупације шеф војног кабинета југословенске владе у иностранству и војни аташе код амбасадора Фотића, отсутан — сада у иностранству;

16. **Фотића Константина** — рођен 17 фебруара 1891 године у Шапцу, ожењен, Србин, југословенски држављанин, пре рата био помоћник министра и министар на страни, а за време окупације

амбасадор југословенске владе у Вашингтону, отсутан — сада у иностранству;

17. **Јовановића Драгомира-Драгог** — рођен 27 јула 1902 године у Пожаревду, од оца Љубомира и мајке Вилме рођене Драшкоци, ожењен, отац једног детета, Србин, југословенски држављанин, пре рата био управник града Београда, а за време окупације управник града Београда, претседник општине града Београда, шеф Српске државне безбедности и изванредни владин комесар за Београд и срезове врачарски и грочански — сада у затвору;

18. **Динића Танасија-Тасе** — стар 55 година, од оца Ђорђа и **мајке** Параскеве рођене Јовановић, рођен у Нишу, Србин, југословенски држављанин, ожењен, без деце, пре рата био пешадиски пуковник бивше југословенске војске у пензији и бивши народни посланик, за време окупације био изванредни комесар за персоналне послове, помоћник комесара унутрашњих послова, министЈф унутрашњих послова и министар социјалне политике — сада у затвору;

19. **Јонића Велибора** — рођен 12 фебруара 1892 године **у селу** Крњеву, Срез орашки, од оца Крсте и мајке Софије рођене Вељковић, ожењен, отац једног детета, Србин, југословенски држављанин, пре рата био професор Војне академије и новинар, за време рата и окупације био комесар Министарства просвете, а потом министар просвете у Недићевој влади — сада у затвору;

20. **Докића Ђуре** — рођен 1874 године у Ужицу, од оца Лазара и мајке Катарине рођене Лазаревић, ожењен, отац једног детета, Србин, југословенски држављанин, пре рата био армиски генерал у пензији и резерви, а за време окупације био министар саобраћаја у Недићевој влади од 3 октобра 1941 године до краја — сада у затвору;

21. **Мушицког Косте** — рођен 7 априла 1897 године **у** Славонском Броду, од оца Милана и мајке Јелене рођене Михаиловић, ожењен, отац двоје деце, Србин, југословенски држављанин, активни инжењерски пуковник бивше југословенске војске, за време рата био командант Српског добровољачког корпуса и као такав произведен за генерала — сада у затвору;

22. Павловић Бошка — рођен 7 априла 1892 године у Јајцу (Босна), од оца Вукашина и мајке Катарине рођене Антрес, ожењен, отац двоје деце, Србин, југословенски држављанин, пре рата био заповедник државне полициске страже у Загребу, за време окупације био помоћник команданта Српске државне страже и државни потсекретар Недићеве владе — сада у затвору;

23. Др. Марковића Лазара-Лазе — рођен 21 септембра 1882 године у Београду, од оца Петра и мајке Стане рођене Петровић, удовац, отац једног детета, Србин, југословенски држављанин, министар у пензији — сада у затвору;

24. Др. Кумануди Косте — рођен 1874 године у Београду, од оца Димитрија и мајке Емине рођене Холцер, ожењен, отац троје деце, Србин, југословенски држављанин, министар у пензији — сада у затвору,

што су извршили следећа кривична дела:

Војни тужилац пуковник Милош Минић чита оптужницу, десно је капетан Милош Јовановић, помоћник тужиоца

Михаиловића Драгољуба — Дражу, зато што је извршио следећа кривична дела:

У ПЕРИОДУ ОД ПОЧЕТКА ЈУЛА ДО КРАЈА НОВЕМБРА 1941 ГОДИНЕ

1) Михаиловић је организовао у окупираној Југосл^вији четничку организацију (коју је назвао „југословенска војска у отаџбини"), па је, чим је почела ослободилачка борба народа Југославије противу окупатора, ступио у сарадњу са немачким и италијанским окупаторима и другим слугама окупатора и своју

организацију употребио за гушење ослободилачке борбе народа Југославије и за извршење безброј разноврсних ратних злочина.

2) Августа 1941 Михаиловић, иако се био успешно споразумео са претставницима Ваљевског партизанског одреда да се четници и партизани не нападају, напао је мучки и изненада један вод Ваљевског партизанског одреда у селу Планиници (недалеко од Мионице). У том нападу Михаиловић је лично командовао четницима, који су том приликом убили два партизана, неколико ранили и неколико заробили.

3) У време када је букнуо народни устанак у Србији, када су устаници почели ослобађати градове, Михаиловић је тајно ступио у везу са издајником Миланом Недићем. По Недићевом позиву Михаиловић је 29 августа 1941 године, на дан образовања Недићеве владе, упутио у Београд своју делегацију састављену од мајора Александра Мишића и још два виша официра са овлашћењем да воде преговоре и закључе споразум са Недићем о заједничкој борби за угушење народног устанка у Србији. Михаиловићева делегација после преговора, који су трајали од 29 августа до 5 септембра 1941, са Недићем закључила је споразум следеће садржине:

а. да Недић, односно Недићева влада, и Дража Михаиловић сарађују у борби против партизана у циљу њиховог уништења;

б. да Недић одмах изда новчану помоћ организацији Михаиловића, да би Михаиловић могао давати плате официрима и подофицирима као и за исхрану Михаиловићеве војске;

в. да Недић одреди одмах једног официра за везу који ће бити стално при штабу Михаиловића;

г. да Недић издејствује код Немаца да не гоне Михаиловића и његове четнике;

д. да после формирања оружаних одреда Недићеве владе донесу Недић и Михаиловић један заједнички операциски план за чишћење Србије од партизана.

На основу закљученог споразума између Недића и Михаиловића делегација је примила од Недића новчану помоћ и одмах потом вратила се на Равну Гору у Михаиловићев штаб.

На основу тога споразума, поступајући по наређењу генерала Данкелмана, који је, пошто га је Недић обавестио о закљученом споразуму са Михаиловићем, тај споразум одобрио, немачке окупационе јединице нису предузимале никакве мере против Михаиловића и његових четника.

На основу тог споразума Михаиловићев официр за везу код Недића, Пипан, половином септембра 1941 повео је собом у

Михаиловићев штаб помоћника команданта Недићеве жандармерије, потпуковника Марка Олујевића, који је од Недића био одређен за официра за везу при Михаиловићевом штабу и носио собом Недићев операциски план за чишћење партизана из Србије у ком је плану била предвиђена сарадња Недићевих и Михаиловићевих одреда у операцијама чишћења, али је Олујевић са тим планом пао у руке партизана.

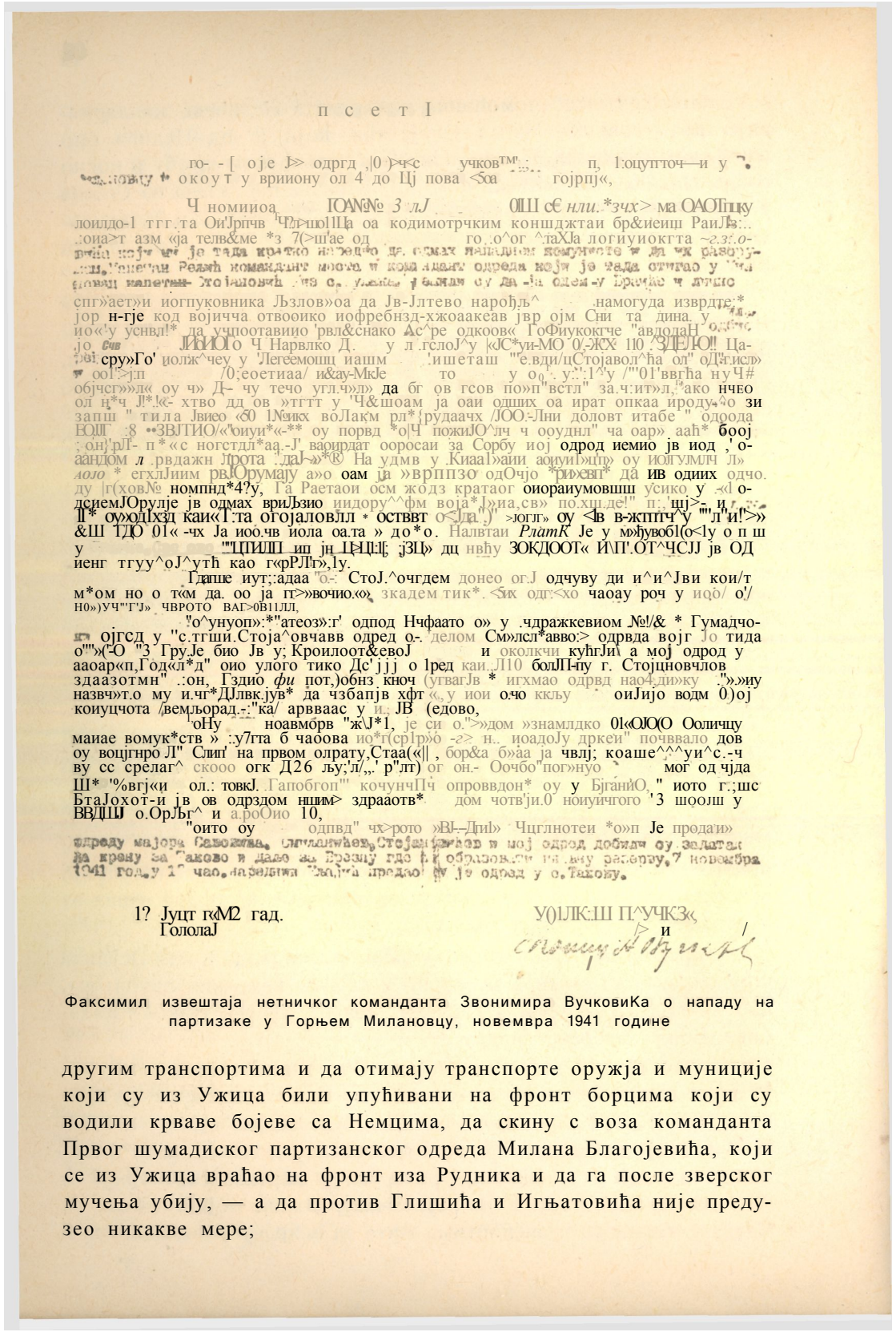
Док је тако у највећој тајности, ступивши у сарадњу са квислингом Миланом Недићем, вршио припреме за угушење ослободилачког устанка у Србији у сарадњи са окупатором и Недићем, Михаиловић је, да би прикрио издају коју је спремао, говорио претставницима партизана: да његови четници никад неће напасти партизане, да ће и он ступити у борбу против окупатора само кад буде сматрао да је за то повољан моменат. У исто време организовао је најживљу пропаганду у народу да се не диже на оружје, да је устанак преурањен, да „још није време" за оружану борбу против окупатора, да ће окупатор репресалијама уништити српски народ и тако даље. Таквом пропагандом Михаиловић је хтео да застраши и деморалише народне масе које су се дизале на оружје против окупатора и да их одврати од оружане борбе против окупатора. Таквдм пропагандом Михаиловић је пеђ тада помагао окупаторима који су свим могућним мерама покушавали да угуше народноослободилачки устанак српског народа.

4) Иако је у септембру 1941 општи ослободилачки устамак обухватио читаву Србију, Црну Гору, Босну, Херцеговину и Лику, а партизански рат се све више ширио у читавој Југославији, иако су упркос Михаиловићеве забране почели и поједини његови одреди у Србији да се прикључују партизанима у борби против немачких окупатора, Михаиловић је и у таквој ситуацији продужио, у највећој тајности, да се припрема за општи напад на партизане, па је радећи на томе:

примио под своју команду већи број војвода Косте Пећанца који су се били ставили отворено у службу немачких окупагорл, као на пример Будимира Церског, Јована Шкаву, Николу Калабића, Божу Јаворског и друге;

наредио својим командантима Милошу Глишићу и Вучку Игњатовићу да одмах после ослобођења Пожеге од Немаца, у септембру 1941, нападну партизане у Пожези и да заузму Пожегу;

допустио својим официрима Глишићу и Игњатовићу и њиховом одреду у Пожези да разоружају партизанске курире и мање партизанске групе, да заустављају возове који су ишли из Чачка у Ужице са транспортима жита за исхрану становништва и

Факсимил извештаја нетничког команданта Звонимира ВучковиКа о нападу на партизаке у Горњем Милановцу, новембра 1941 године

другим транспортима и да отимају транспорте оружја и муниције који су из Ужица били упућивани на фронт борцима који су водили крваве бојеве са Немцима, да скину с воза команданта Првог шумадиског партизанског одреда Милана Благојевића, који се из Ужица враћао на фронт иза Рудника и да га после зверског мучења убију, — а да против Глишића и Игњатовића није предузео никакве мере;

допустио да четници из околине Косјерића нападну камионе који су преносили 150 хиљада метака из ужичке фабрике муниције борцима који су у крвавим бојевима заустављали надирање немачких снага од Обреновца ка Ваљеву кроз Посавину и Тамнаву у првој фази Прве непријатељске офанзиве и борцима који су држали блокаду Ваљева водећи крваве борбе против јаког немачког гарнизона у Ваљеву.

Пошто није могао спречити ослободилачки устанак у Србији, Михаиловић је, у страху да не остане потпуно усамљен и напуштен од читавог народа, закључио 26 октобра 1941 са командантом народноослободилачких партизанских одреда Југославије Титом споразум о заједничкој борби четника и партизана против окупатора и њихових домаћих слугу. Али и после закључења тога споразума он је и даље тајно припремао општи напад на партизане у намери да их уништи и тако онемогући сваку ослободилачку борбу народа Југославије.

Кратко време после доласка у његов штаб из иностранства генералштабних мајора Захарије Остојића и Мирка Лалатовића, упућених од југословенске емигрантске владе и врховне команде, као и енглеског капетана Хадсона упућеног из Каира, Михаиловић, пошто је већ био извршио потребне припреме за општи напад на партизане, а сем осталог и у складу са поруком коју му је Хадсон пренео од својих надлежних, а која је гласила: „да Југословени има да се боре за Југославију, а не да се борба претвори у побуну комуниста за Совјетску Русију", издао је 1 новембра 1941 командантима свих својих одреда наређење да повуку са фронтова према Немцима све одреде и да пређу у општи напад на партизане. Тако је он прекршио споразум са Титом који је пет дана раније био потписао.

Извршујући Михаиловићево наређење сви његови одреди у Србији напустили су фронтове према Немцима, отварајући слободан пут немачким снагама за продор на ослобођену територију, и прешли су у општи напад на партизане, и то:

у ноћи између 1 и 2 новембра четници под командом Глишића и Игњатовића напали су на Ужице на положајима Трешњица (свега неколико километара удаљено од Ужица) и после тешке борбе били су разбијени, а потом контранападом партизана избачени из Пожеге;

у ноћи између 1 и 2 новембра напао је изненада Божа „Јаворац" (који се био ставио под команду Глишића и Игњатовића) на Ивањицу, али је после тешке борбе разбијен и натеран у бекство од стране партизана;

6 новембра четничке снаге, које су се неколико дана раније биле повукле са фронта код Краљева, отворивши пролаз Немцима за ослобођену територију, напале су подмукло и изненадно прво на партизанску тенковску јединицу и партизанску артилерију, које су биле састављене од тенкова и топова отетих од Немаца, и уништиле партизанску тенковску и артилериску посаду, а затим напале на Чачак са свих страна, али су после огорчене борбе биле разбијене и повукле се у расулу ка Равној Гори гоњене у стопу од партизана и напуштене од огромног броја својих бораца;

четнички одред капетана Рачића извршио је други напад на Ужице, али је на положају Црнокоса врло брзо био разбијен и у расулу побегао ка Равној Гори напуштен такође од великог броја својих бораца;

четнички одред капетана Нешка Недића и поручника Воје Поповића напао је на Колубарски партизански батаљон на положајима Бачевци—Крчмар—Буковац—Пријездић—Заруби—Равни (код Ваљева) који је на том положају два месеца водио крваве борбе против Немаца који су са јаким снагама покушавали да продру из Ваљева ка Ужицу на ослобођену територију, па су и те четничке снаге после вишедневних бојева биле разбијене;

и у свим другим местима у Србији, свуда где је било четничких одреда четници су напали партизанске одреде, осим четничких одреда попа Владе Зечевића и поручника Мартиновића, који су напустили Михаиловића и продужили да се заједно са партизанима боре против окупатора.

Општи напад Михаиловићевих четника на партизане био је врло брзо потпуно сломљен. Михаиловић је после слома четничког напада на партизане продужио борбу против партизана охрабрен радиоемисијама југословенске избегличке владе која је још у јеку четничког напада на партизане објављивала да је Михаиловић једини овлашћени претставник краља и избегличке владе у окупираној земљи и да све снаге које се боре морају да се ставе под његову команду. Када је ситуација за њега постала тешка, када је наступио нагли раопад његових одреда, Михаиловић је по једнодушној одлуци читавог свог штаба, отишао са својим официрима: мајором Александром Мишићем, пуковником Бранислављем Пантићем и капетаном Ненадом Митровићем у село Дивце (удаљено 10 миометара од Ваљева) и у једној кафани састао се са претстазницима Немаца: начелником штаба немачког војног заповедника за Србију официром Гестапоа капетаном др. Матлом и још неколико виших немачких официра. Састанак је одржан у највећој тајности под заштитом иемачких борних кола и великог броја немачких војника. О овом састанку Михаиловић је преко енглеске обаве-

штајне службе обавестио радиограмом избегличку владу како пре свога поласка на састанак, тако и после одржаног састанка.

5) Исте ноћи између 13 и 14 новембра, после састанка са Немцима, по његовом наређењу предао је његов командант Јован Шкава око 365 партизана Немцима у селу Словцу (удаљеном 5 километара од села Диваца). Ти партизани били су на превару заробљени од четника у току борби на разним фронтовима, па су са Равне Горе, где су били концентрисани, преведени 13 новембра у село Миоиицу и предати Јовану Шкави. Неколико дана после

Издајник Михаиловић на оптуженичкој клупи под тежином злочина доказаних пред судом . . .

предаје Немцима сви ови партизани су стрељани, осим око њих 30 који су после дужег лежања у логорима остали живи.

6) Ма да је 20 новембра 1941 дошло до закључења споразума о примирју између партизана и четника, који су споразум закључили овлашћени Михаиловићеви претставници и претставници Врховног штаба партизанских одреда Југославије, ма да се Михаиловић споразумом о примирју обавезао да настави борбу против окупатора у сарадњи са партизанима, три дана доцније, 23 новембра 1941 године, када је почела друга и главна фаза Прве офанзиве немачких окупатора против ослобођене територије од

Краљева—Крагујевца, Рудника, Ваљева и Љубовије у правцу Ужица, Михаиловић је погазивши поново споразум закључен са Врховним штабом партизанских одреда, одбио позив Тита да ступи у борбу против немачких снага које су надирале у ослобођену територију и издао је наређење свим својим командантима да нигде и ни у ком случају не ступају у борбу са окупаторским јединицама које су нападале ослобођену територију.

У ПЕРИОДУ ОД ПОЧЕТКА ДЕЦЕМБРА 1941
ДО КРАЈА НОВЕМБРА 1942

7) После завршетка Прве офанзиве немачких окупатора, у току које су надмоћне немачке снаге уз помоћ Недићевнх и Љотићевих одреда успеле да понова окупирају ослобођену територију у Србији и да принуде главнину партизанских снага са Врховним штабом партизанских одреда Југославије да се повуче ка Санцаку, већи број Михаиловићевих команданата одреда примивши од Михаиловића инструкције на конференцији команданата одржаној на Равној Гори 30 новембра 1941, отишли су сваки на свој терен и, поступајући по добијеним инструкцијама, „легализовали" су се код окупатора, то јест ступили јавно и отворено у службу немачких окупатора и у току целе 1942 учествовали заједно са Немцима и Недићевим и Љотићевим одредима у многобројним борбама против партизанских одреда, који су после повлачења из Србије главнине партизанских снага остали у Србији. Те Михаиловићеве „легализоване" одреде Немци су наоружавали, хранили, одевали и употребљавали под својом командом у операцијама против партизана, а користили су их и као полициске снаге цомоћу којих су извршили хапшење десетина хиљада српских родољуба који су у општем народном устанку помагали партизане, а поред тога ти одреди су вршили, масовна убиства партизанских симпатизера. Тако су се са својим одредима ••легализовали" Михаиловићеви команданти: поручник Предраг Раковић у Чачку; Глишић и Игњатовић у Пожези, Пантелић у Лозници, Живан Лазовић у Округу београдском, капетан Боривоје Рајковић и капетан Младеновић у Косјерићу, капетан Митић, Матић, Будимир Церски, Јован Шкава, Машан Ђуровић и други.

Иако су ови Михаиловићеви команданти и одреди „легализовавши" се код окупатора ступили под команду Недића, они су и даље признавали Михаиловићеву команду и мање или више прикривено одржавали непрекидне везе са Михаиловићем, примали и извршавали његова наређења за уништавање партизана, подносили му извештаје о свом раду и добијали од.њега сагласност за свој рад.

Поред „легализованих" одреда Михаиловић је у Србији имао и неколико својих одреда који се нису били отворено ставили под команду Недића и Немаца, али су мање или више прикривено примали оружје и муницију од Немаца, отворено учествовали заједно са Немцима, Недићевим и Љотићевим одредима и Михаиловићевим „легализованим" одредима у борбама против партизана, заробљене партизане и ухапшене симпатизере предавали су Немцима и заједно са окупатором и његовим слугама учествовали у вршењу многобројних злочина над цивилним становништвом у Србији. Тако су, на пример, у борбама против партизана учествовали Михаиловићеви команданти капетан Нешко Недић и поручник Воја Поповић у борбама око Ваљева у току зиме 1941/42 године. И са овим својим одредима Михаиловић је одржавао непрекидне везе, издавао им наређења, примао од њих извештаје и одобравао њихов рад.

У овом периоду Михаиловић је успоставио везе и са већим бројем Недићевих официра који су командовали оружаним одредима Недићеве владе, ставио је те официре под своју .команду, издавао им наређења и упутства, примао од њих извештаје и одобравао њихов рад, ма да су они и даље остали под командом Милана Недића. Тако су се на пример под Михаиловићеву команду били ставили потпуковник Милан Калабић и капетан Радован Стојановић, који су у току зиме 1941-42 учествовали у операцијама против ваљевске групе партизанских одреда, а у пролеће 1942 прогив Пожаревачког партизанског одреда.

Тако су сви Михаиловићеви официри и одреди у Србији у овом иериоду, поступајући по његовим упутствима и наређењима, ступили отворено у службу окупатора у борби против народноослободилачких партизанских одреда и народноослободилачког покрета уопште, осим врло малог броја његових официра који су се, заједно, са њим, да се и они не би компромитовали као издајници, мање или више прикривено кретали под заштитом његових „легализованих", ,,полулегализованих" и Недићевих одреда који су се били ставили такође и под његову команду.

8) Месеца децембра 1941 Михаиловић је упутио у Црну Гору своје официре Миливоја Недељковића и Перхинека са задатком да успоставе везу са четничким командантима у Црној Гори и Санџаку, генералом Блажом Ђукановићем, пуковником Бајом Станишићем, мајором Ђорђем Лашићем и капетаном Павлом Ђуришићем и да им пренесу његова упутства за борбу противу партизана. Ови четнички команданти су крајем 1941 организовали, уз пуну помоћ италијанских окупатора, • своје одреде и заједно са

Господиве Шиистре.

Ирј командант г.војвода ХрисруновВћ-Бкрчанин чије «0 здрављв ивненада аогоршало до те иар«.да ое оваког часа може очеки" вати и кајгоре.у немогуЂ"ости да Вао обавести о једном важно» догађају.који се олиграо у току 22 ов.моеца. **наредио ми је аа** јв **то учиним**

Довволите ми стога да одмах пређем на ствар

Командант ОБдашње[г] **XVIII** итали јвнског **армиског коргГуса генерал г.Спиго.по наређењу претпостављеног цу команданте армије генерал'а Г.Роате.после допеше** коју **је г.војвода послао генералу г.Роатк /а чи}и Вам. је препио веИ достављен/. замолио]е г. * војводу-, да Га посети.каке би изгладили наотале ингиденте Војвода мада ташко болестан,прихвата тај позив и одлази на разговор** ј **италијанску команду,беа анања** и **одобреља лекара.чимв Је нагло погоршао стање свог здравља.Командакт** је био донео **чврсту одлуку.да ии- отБорено а у-**лиде **кане све шта мисли.што** је.како **Ћете видети из приложеног описа разговора.и учиниио. Уздржао се ипак да прекине досад^г^олабо^цијх,1;те,.нега,.вд. аа,реЈ|кта..**а да **би добио у времену** док **добије Ваш одгсЈвор.он**)е ппиимчно и **ппивремено ликвидирао затегн^те односв.**

Противно саветима лекара који су наредили апсолутан иир и изолованост,г.војвода је наредио да д^ћем.па ми је лекеби. слабим гласом.тако да сам гп З[е]Д[ва] разумео.рекао. "Обавестите Господина Министра о састанку и замолите га у моје име да ми об-

ЦВеНк палпнЈТ^КК нем~пл Јрпнуку< ЈДОПВЊЈУ

Достазљам у п^илогу опис разгЈвора између г.војводе В генерала г.Сдига,које1> разговору сам кмао част па пиксуствујем

Лолим Вас.Господине иинштре.да изволите примитв изразе цоје -безграничне оданбств

С ВЕРОМ V ВОГА ЗА КРАЉД 2 ОТАЦБКНУ!

23 октобра 1942 године
Сплит

оеивоалштабни капетћн Iжласе
^ Д ^ — '

Извештај генералштабног четничког официра Иванишевића из Сплита о сарадњи војводе Илијв Трифунови&а-Бирчанина са Италијанима

италијанским окупаторима учествовали у борбама против партизана, примајући оружје, храну и плате од Италијана.

У Санџаку Михаиловић је успео крајем 1941 да стави под своју команду санџачке четничке одреде који су се, исто као и четнички одреди у Црној Гори, били ставили отворено у службу Италијана и учествовали у борбама против партизана, и то још од новембра 1941 године.

У зиму 1942 године Михаиловић је својим радиограмима упућеним четничким командантима у Црној Гори и Санџаку саопштавао да одобрава њихов рад и давао им упутства за што јачу борбу против партизана, а за „тактизирање" према Италијанима, то јест за сарадњу са италијанским окупаторима у борби против партизана.

9) У јесен 1941 Михаиловић је упутио на рад у Босну и Херцеговину своје официре мајора Бошка Тодоровића, поручника Мутимира Петковића, капетана Сергија Михаиловића, поручника Момчиловића и друге, поред жандармеријског мајора Јездимира Дангића, кога је упутио у Источну Босну, још у време народног устанка у Србији.

Михаиловић је мајора Бошка Тодоровића поставио за команданта Источне Босне и Х-ерцеговине. Поступајући по Михаиловићевим упутствима и наређењима мајор Бошко Тодоровић ступио је у преговоре са италијанским окупаторима у Херцеговини децембра 1941 преко капетана Мутимира Петковића, новинара Милана Шантића и Добросава Јевђевића, и јануара 1942 састали су се Бошко Тодоровић, Добросав Јевђевић и Мутимир Петковић са капетаном ОВРЕ Дематејисом и склопили су писмени споразум о сарадњи Михаиловићевих четника и италијанских окупатора у борби против партизана.

Поступајући по Михаиловићевим упутствима и наређењима његови официри у Источној Босни успели су брзо да разбију сарадњу између четника и партизана у борбама против окупатора и усташа, па је мајор Дангић, када је немачка казнена експедиција продрла у Источну Босну, у јануару 1942, наредио свим својим одредима да се повуку са фронтова, те на тај начин отворио пролазе немачкој казненој експедицији и омогућио јој да брзо продре у Источну Босну и нанесе изненадне тешке ударце партизанским одредима, а потом је, после кратког времена, успоставио везу са капетаном гестаповцем др. Матлом у Бањи Ковиљачи и одмах после састанка са овим гестаповцем отишао у Београд, са знањем и одобрењем Михаиловића, ради тражења помоћи од Недића и Немаца за борбу против партизана у Источној Босни.

Локални четнички команданти у Источној Босни: поп Саво Божић, Цвјетин Тодић и други, који су се ставили под команду Михаиловићевог официра капетана Рачића, који је децембра 1941 прешао у Источну Босну, склопили су споразуме са усташким властима о сарадњи у циљу уништења партизана и заједно с& усташама су водили борбе против партизанских одреца у Источној Босни.

10) У зиму 1942 Михаиловићев официр Бошко Тодоровић успоставио је, преко Радмила Грђића, једног од вођа херцеговачких четника, везу са Илијом Трифуновићем званим Бирчанином, који је организовао четничке одреде у југозападној Босни и Лици у најтешњој сарадњи са италијанским окупаторима, и сам потпуно легално са својим штабом живео и радио у Сплиту обезбеђиван од италијанских карабинијера.

11) У Словенију Михаиловић је упутио, у овом периоду, свога официра мајора Новака који је у тесној сарадњи са окупаторима и квислиншком белом гардсм организовао словеначке четнике познате под називом „илава гарда". И ако малобројне, Михаиловићеве јединице у Словенији под командом мајора Новака сарађивале су отворено са окупаторима и словеначком квислиншком „белом гардом".

Повезавши се у току децембра 1941 и првих неколико месеци 1942 године са скоро свим четничким одредима у Србији, Босни, Санџаку, Црној Гори, Херцеговини, Далмацији, Лики и Словенији и ставивши све те четничке одреде под своју команду, иако су сви отворено сарађивали са немачким и италијанским окупаторима и квислиншким снагама Недића, Љотића, Павелића и словеначком „белом гардом", Михаиловић је у јеку Треће офанзиве окупатора против главнине партизанских снага у Црној Гори и Санџаку прешао из Србије и маја 1942 године стигао у Санџак на планину Златар где је сакупио чланове своје Врховне команде мајора Остојића и мајора Лалатовића. На Златару га је прихватио његов официр Петар Баћовић са око 300 четника из Источне Босне.

Пре свог доласка на Златар мајор Остојић, начелник оперативног, организационог и обавештајног одељења Михаиловићеве Врховне команде, командовао је свим четничким снагама које су у Трећој офанзиви окупатора, заједно са Италијанима, Немцима и усташама учествовале у борбама против партизанских снага у Црној Гори и Санџаку и Иеточној Босни. После доласка на Златар Михаиловић је узео у своје руке командовање над четничким снагама настојећи да доведе до уништења главнине партизанских снага. У току операција Михаиловић се налазио удаљен од сектора фронта на Лиму свега неколико километара.

На сектору фронта на Лиму против партизана су се борили следеће Михаиловићеве снаге: одреди Вучка Игњатовића и Милоша Глишића из Србије, Петра Баћовића из Источне Босне, делови одреда Павла Ђуришића из једног дела Црне Горе и једног дела Санџака, „легализовани" одреди капетана Николе Бојовића, Вука

Калаитовића, „војводе" Ирања и Рада Корде. Четничке одреде у операцијама је потпомагала артилерија италијанских јединица које су се налазиле у Пљевљима, Пријепољу, Бијелом Пољу и Прибоју, док су одреде Глишића и Игњатовића снабдевали оружјем, муницијом, храном и новцем Недић и немачки окупатори. По наређењу Михаиловића сви одреди су били стављени под команду Милоша Глишића, кога је Михаиловић поставио за команданга корпуса, а Недић за команданта санџачког четничког одреда.

На другом сектору фронта, на планини Сињајевини, у овој офанзиви учествовали су Михаиловићеви одреди Ђорђа Лашића, Павла Ђуришића, Ивана Ружића и неки делови четничких снага из Србије. Ове Михаиловићеве снаге Италијани су снабдевали храном оружјем, муницијом, минобацачима и помагали у операцијама артилеријом.

На трећем сектору фронта у овој офанзиви борили су се Михаиловићеви одреди под командом Баја Станишића, Јакова Јововића и Сима Мијушковића (који су били сви под командом генерала Ђукановића чији се штаб налазио заједно са Италијанима на Цетињу). На овом сектору фронта Михаиловићеви четници су на оба крака сектора (Никшић—Голија и Никшић—Шавник) били помешани са италијанским снагама и од Италијана су примали плате, и то сваки четник 15 лира дневно, а посебне награде за сваког убијеног партизана у новцу и брашну, а поред тога су их Италијани снабдевали оружјем, муницијом и храном, помагали у операцијама својом артилеријом и лечили рањене четнике у италијанским болницама.

Све четничке одреде у току Треће офанзиве превозили су од положаја до положаја италијански камиони а четнички комак,-данти су долазили из града у град италијанским лимузинама.

Половином јуна 1942, потискујући партизане ка Босни, снаге Баја Станишића и Италијана састале су се са четничким снагама попа Перишића из Херцеговине и са италијанским снагама из Гацка, и после битке на Орловцу и код Гацка 13 јула 1942 успели су да истисну главнину партизанских снага из Црне Горе.

Михаиловић је издао наредбу половином јула 1942 годинс. Петру Бањовићу да са свим четничким снагама којима је командовао, снабдевеним италијанским оружјем, муницијом и храном. изврши напад на Ћурево (граница Босне и Санџака) у коме се налазила главна партизанска болница са огромним бројем рањеника, и поступајући по том наређењу четнички одреди су напали Ћурево надмоћним снагама и после жестоке борбе заузели га.

Тако је Михаиловић личио издао наређење за операцију против партизана којом је завршена Трећа офанзива окупатора и четника у току које је главнина партизанских снага под тешким борбама са вишеструко надмоћнијим непријатељем морала напустити ослобођене територије Црне Горе и Санџака, на којима су поново успоставили своју власт италијански окупатори који су дозволили Михаиловићевим четницима пуну слободу организације и рада.

Сви четнички одреди, који су заједно са Италијанима учествовали у Трећој офанзиви у борбама против партизана, сарађивали су са италијанским окупаторима остварујући директиве и наређења оптуженога Михаиловића.

Када су на крају Треће офанзиве четничке снаге са сектора фронта на Лиму избиле на линију река Тара—Дрина, искрснуо је око вароши Фоче између Италијана и четника с једне стране и Немаца и усташа с друге спор о томе ко ће држати Фочу. Да би Фоча дошла у италијанску окупациону зону, у којој су четници уживали пуну помоћ Италијана, Михаиловић је наредио Павлу Ђуришићу да иде на Цегиње да интервенише код Италијана да се заложе да Фоча припадне италијанској окупационој зони и четницима, а официру Глишићу наредио да иде у Београд и да издејствује Недићеву интервенцију код Немаца да одустану од Фоче и да наређе усташама да се повуку из Фоче.

Михаиловићев официр Петар Бањовић покушао је нападом на усташе у Фочи да освоји Фочу и да на тај начин реши спор који је био избио. Међутим, одмах у почетку напада, Бањовић је добио од команданта италијанске дивизије „Пустерија" наређење да се одмах повуче на линију Викоч—Хум, па је Бањовић то наређење одмах извршио, а известан број заробљених усташа по наређењу команданта италијанске дивизије пустио је, узевши претходно од њих писмене изјаве да су се четници према њима добро понашали и да су им вратили све оружје, а потом је ове изјаве послао команданту дивизије .„Пустерија" и Михаиловићу.

12) У јеку завршних и најтежих борби у Трећој офанзиви, Михаиловић је стигао у околину Шаховића у Црну Гору, потом прешао у Мојковац и 10 јуна стигао у село Подгору под Дурмитором у близини Жабљака, где су се налазиле италијанске јединице.

13 јула 1942 Михаиловић је отишао из села Подгоре у Зимоњића Кулу (Автовац) у Херцеговини и ту одржао састанак са командантима и руководиоцима својих одреда: Илијом Трифуновићем званим Бирчанином, Петром Бањовићем, Добросавом Јевђевићем, Павлом Ђуришићем, попом Перишићем, Милорадом

Поп.овићем, капетаиом Иванишевићем, Миланом Шантићем и Захаријом Остојићем. На том састанку Михаиловић је поставио Бирчанина за команданта Далмације, Лике и Западне Босне, а капетана Иванишевића за начелника његовог штаба, затим Петра Баћовића за команданта Херцеговине и Источне Босне, Павла Ђуришића за команданта Црне Горе до Никшића, Баја Станишића за команданта старе Црне Горе, а Ђуришића и Станишића ставио је под команду генерала Блажа Ђукановића кога је већ раније

Михаиловићеви команданти са окупатором (с лева на десно): 1) Пуковник Лучић, 2) Сарадник Немаца и неди^еваца четнички командант, мајор бивше југословенске војске Данги+1, 3) Михаилови+>ев командант у Далмацији Илија Трифуновић-Бирчанин, 4) Милорад Љановски, 5) Четнички командант Дака Тешановић, и 6) Поручник ИгњатовиК Под крстићем немачки официр

поставио за команданта Црне Горе. Михаиловић је за све ове своје команданте знао да су се ставили јавно и отворено у службу италијанских окупатора са свим одредима који су били под њиховом командом и да су заједно са италијанским окупаторима водили борбе против партизана.

Михаиловић је «а састанку својим командантима дао директиве за организовање даље борбе против партизана у циљу њиховог уништења и за координирање својих акција са опера-

цијама италијанских окупатора, налажући им, како је он то говорио, да што боље „искористе" италијанске окупаторе у борби противу партизана.

На повратку из Автовца у Крш, Михаиловић се састао са пуковником Бајом Станишићем, кога је био поставио за команданта старе Црне Горе, а који је још 6 марта 1942 године био закључио писмен сиоразум са „Ил колонело капо ди стато мађоре — г. Зељоне", о сарадњи у циљу уништења »партизана. Стигавши у Крш (око 14 километара удаљено од Жабљака), Михаиловић се сместио са својим штабом и радиостаницама недалеко од села Његобуће (удаљено од Крша 2 километра) где се налазио штаб италијанске дивизије са италијанским јединицама. Кратко време после тога прешао је у село Горње Липово (удаљено око 7 километара од Колашина) у коме су се налазили Италијани и његови четници и од тада остао је његов штаб у томе селу све до Михаиловићевог поновног повратка у Србију. У то време пада и захтев Хадсона, тада већ мајора енглеске војске, упућен Михаиловићу, да се, како он каже, „састане са капетаном Ђуришићем и пуковником Станишићем и осталим вођама који су се тако успешно борили против комуниста и ослободили своје крајеве од њих...", како би „то било што ефикасније за вашу (Дражину — примедба тужиоца) организацију"... и „на који би се начин најбоље могла помоћи ваша ствар" (Михаиловићева ствар — примедба тужиоца).

При крају Треће офанзиве, када су партизани напустили Сињајевину после огорчених борби, Михаиловић је почео добијати посредством југословенске избегличке владе из иностранства помоћ у оружју, муницији, одећи, храни и у златном и папирном новцу у огромним количинама, па је сав тај- материјал и новац расподељивао командантима својих одреда, који су и поред тога били издашно снабдевани од италијанских окупатора и који су оружје примљено од италијанских окупатора и добијено из иностранства посредством[1]''избегличке југословенске владе, употребљавали искључиво у борбама противу партизана у које су ушли заједно са италијанским окупаторима.

13) 28 августа 191^1.године Михаиловић је наредио својим командантима Источне Босне, Херцеговине, Далмације, Лике и југозападне Босне да изврше напад на ослобођену иартизанску територију у Западној Босни. План за ове операције направили су Петар Бањовић и Илија Трифуновић-Бирчанин уз помоћ Добросава Јевђевића, (који је од почетка 1942 па све до капитулације Игалије био посредник између Михаиловића и команди ита-

лијанских окупационих јединица и организатор сарадње четника и Италијана). После донесеног илана Бирчакин и Јевђевић су се саетали еа командом италијанских јединица ради израде заједничког плана за ове операције и заједно са италијанским официрима направили су план по коме је операцију требало да изврше за-

Четници предају Немцима заробљеног партизана Милету 0:гиљезића
у Црној Гори.

једнички четничке и италијанске јединице. Овај план је остварен тек октобра 1942 године. У операцијама су учествовале снаге Михаиловићевих команданата Бањовића, Трифуновића, по-па Ђујића и других. Јединицама које су из Херцеговине нападале у правцу Прозор—Бугојно командовали су заједнички четнички команданти и италијански поручник Вићак. О току и завршетку опера-

ција Михаиловић је редов>но добијао извештаје од Бањовића, Јевђевића и Бирчанина и из тих извештаја је знао о сарадњи његових јединица са италијанским окупаторима и операцијама против партизана и такав рад својих команданата је одобравао, пошто су они, радећи тако, само остваривали његове директиве.

14) У пролеће 1942 године Михаиловић је ставио под своју команду преко свога официра капетана Рачића (који се налазио на Мајевици код четничког војводе попа Саве Божића) све четничке одреде у Западној Босни који су били обједињени под командом Радослава-Раде Радића. Ти четнички одреди били су још у пролеће 1942 склопили писмене споразуме са усташама и Немцима о заједничкој борби против партизана и заједно су са Немцима и усташама учествовали у операцијама против партизанских снага примајући од Немаца и усташа оружје и муницију. О свему томе Михаиловић је био обавештен преко капетана Рачића и одобрио је такав рад Рада Радића и његових команданата, па је августа 1942 упутио у штаб Рада Радића евога официра мајора Славољуба Врањешевића (који је фебруара 1942, када се напустивши команду Недићеве жандармерије у Београду у којој је све до тада био на дужности, ставио Михаиловићу на расположење и био од Михаиловића постављен за начелника штаба најпре Дангића, а потом Михаиловићевог команданта Ботића у Источној Босни). Михаиловић је Врањешевића поставио за начелника штаба Раде Радића и отада је редовно куририма и радиовезом од Врањешевића добијао извештаје и Врањешевићу слао наређења за операције против партизана, знајући да Врањешевић и Раде Радић и сви њима потчињени команданти (Дреновић, Тешановић, Мишић и други) отворено сарађују са Немцима и усташама у Бањој Луци у свим операцијама против партизана.

15) Са Михаиловићевим знањем и одобрењем његов командант Павле Ђуришић дочекао је нрвих дана новембра 1942 у Колашину италијанског гувернера Црне Горе, армиског генерала Александра Пирција Биролија који је са још неколико италијанских генерала обилазио Црну Гору да би се лично уверио да Ли су свуда четници лојални према италијанским окупаторима. Ђуришић је организовао свечан дочек Пирцију Биролију и пред свечаиим скупом поздравио га сервилним говором, па је 7 новембра 1942 о томе известио Михаиловића пиомом прилол<ивши уз писмо текст одржаног говора и известивши писмом Михаиловића да Пирцио Бироли зна да се Михаиловићева Врховна команда налази у селу Горње Липово и да му је рекао да ће италијанске јединице вршити маневре око Колашина, али да се неће кретати

даље од Доњег Липова, па је Ђуришић уверавао Михаиловића да се ништа ие плаши, да ие постоји никаква опасност, да Врховна команда може остати где се налази, да све радиостанице могу несметано наставити рад и да ће он, Ђуришић, бити са италијанским јединицама које буду вршиле маневре у правцу Горњег Липова (где се налазио Михаиловић са својом ВК.).

У ПЕРИОДУ ОД ДЕЦЕМБРА 1942 ДО КРАЈА 1943 ГОДИНЕ

16) Михаиловић је као главнокомандујући руководио операцијама свих четничких јединица из Црне Горе, Санџака, Херцеговине, Босне, Далмације и Лике које су учествовале у отвореној сарадњи са италијанским, немачким и усташким јединицама у Четвртој офанзиви окупатора против снага Народноослободилачке војске, која је трајала од 15 јануара 1943 до половине априла 1943.

Одлуку за Четврту офанзиву донео је Хитлер који је скицирао и основне линије плана операције. Извођењем Четврте офанзиве Хитлер је хтео да уништи снаге Народноослободилачке војске и да на тај начин консолидује Павелићеву Независну државу Хрватску, па да после уништења снага НОВ повуче све немачке дивизије на Источни фронт, да мобилише радну снагу у Хрватској и да је упути у Немачку, а такође и да створи могућност за упућивање Павелићевих трупа на Источни фронт.

План Четврте офанзиве разрађен је на састанку Хитлера, генералпуковника Лера и Павелића, који је одржан новембра 1942 у Виници, у Хитлеровом стану.

У децембру 1942 водили су се преговори између италијанског и немачког генералштаба о координирању операција немачких и италијанских јединица у Четвртој офанзиви. 3 јануара 1943 одржан је у Риму састанак између генералпуковника Лера, једног Павелићевог генерала, италијанских генерала Роате, Роботија, Кавалера уз учешће Мусолинија и на том састанку дефинитивно је утврђен план Четврте офанзиве.

За операције у првој фази Четврте офанзиве биле су предвиђене немачке дивизије 7 СС „Принц Еуген", 369 пешадиска и 717 ловачкаи718 (резервна); италијанске дивизије: „Ломбардија", „Ре", и „Сасари"; две усташке бригаде. Распоред снага био је: 7 СС дивизија „Принц Еуген" на сектору Карловац, 369 дивизија са две усташке бригаде на сектору Сисак-Суња-Костајница, 717 на сектору Сански Мост, а 718 (резервна) у околини Загреба, дивизија „Ломбардија" на сектору Огулин, дивизија „Ре" на сек-

тору Врховиие—Гоопић—Ловинац, дивизија „Сасари" на сектору Грачац—Книн. По плану све ове снаге требало је да опколе снаге НОВ на линији Бихаћ-Босански Петровац, затим да обруч стежу до потпуног уништења снага Народноослободилачке војске.

Истовремено са припремама које су вршили Немци и Италијани, Михаиловић је вршио концентрацију својих јединица за напад на снаге НОВ у Западној Босни.

2 јануара 1943 издао је директиву број 1 у којој је одредио иолазне положаје јединица, и то: први корпус у јачини од 2000 људи под командом мајора Бјелајца у околини Оточца, други корпус у јачини од 2000 људи под командом попа Ђујића у околини Грачаца, трећи корпус под командом мајора Бањовића

ИТА.1

• • т j М А И Ж

Л^/КШ. \М

КОЈМАЈШНТУ ЖСТА

парај^ИП

По куриру шаљу Вам се два немца која су наше трупе одробиле од партизана с тим да их предате немачким војним властима у Парађину.

С т ц м у Богаавв Кта&а и отацоану.

Командант-мајор.

Акт штаба парађинског четничког одреда немачкој команди о вра&ању два Немца одробљена од партизана

у јачини од 3000 људи у околини Книна, друга косовска бригада у јачини од 600 људи под командом Новака Мијовића у околини Дрниша, четврти корпус под командом пуковника Баја Станишића у јачини 3000 људи у простору Доња Јабланица-Рама, пети корпус у јачини од 3000 људи под командом капетана Боре Митрановића у области Кључа и Мањаче. Поред тога за ову операцију Михаиловић је предвидео и резерву у јачини од 4—5000 људи под командом Павла Ђуришића. За руковођење операцијама Михаиловић је формирао истакнути део штаба Врховне команде са

мајором Захаријом Остојићем, иачелником оперативног, организационог и обавештајног одељења евоје Врховне команде на челу. За везу са командом италијаиских јединица у Сушаку Михаиловић је делегирао Доброеава Јевђевића, кога је упутио у Сушак са задатком да понуди Италијанима да у Четвртој офанзиви узму учешће и Михаиловићеве енаге. Павла Ђуришића Михаиловић је упутио на Цетиње да тражи од Италијана оружје и муницију и превозна средства за трупе.

Михаиловићев делегат Добросав Јевђевић на преговорима са Италијанима издејствовао је од италијанског генералштаба и Мусолиниja учешће Михаиловићевих четника у Четвртој офанзиви уз италијанске колоне.

Када су се у првој фази Четврте офанзиве развиле тешке борбе између снага НОВ и немачких, италијанских и усташких јединица, а те еу борбе почеле 15 јануара и трајале 3 недеље, Михаиловићеви четници су, по његовим наређењима, учествовали у операцијама помешани са италијанским колонама, снабдевени оружјем, муницијом и храном од Италијана. У првој фази Четврте офанзиве учествовале су Михаиловићеве снаге из Оточца, Грачаца и Книна. Четничке колоне вршиле су нападе заједно са италијанским колонама од Огулина у лравцу Слуња, од Врховине у правцу комуникације Бихаћ—Слуњ, од Перушића у правцу Коренице, од Ловинца у правцу Доњег Лапца и Срба, а четничке онаге под командом Бањовића нападале су од Книна у правцу Боеанеког Грахова, док *су с* друге стране истовремено нзпадале на партизанске снаге СС дивизија „Принц Еуген" од Карловца у правцу Слуњ-Бихаћ, 369 немачка дивизија са две усташке бригаде >са сектора Сисак-Костајница у правцу Цазин-Бихаћ и 717 немачка дивизија од Санског Моста преко Грмеч планине у правцу Босанског Петровца, а такође и четничке снаге Боре Митрановића.

Међутим, план о уништењу снага Народноослободилачке војоке у првој фази Четврте офанзиве претрпео је потпуни неуспех, јер су снаге Народноослободилачке војске у тешким и крвавим бојевима против Немаца, Италијана, усташа и четника успеле да спрече непријатељске колоне да направе обруч, а главнина снага НОВ повукла се у реду у правцу Гламоч-Ливно-Прозор и, прешавши у контраофанзиву, заузела је 18 фебруара Прозор, посела Иван Седло, освојила Дрежницу, Јабланицу и Раму, форсирала Неретву код Јабланице и код Раме, и једном колоном напала Коњиц, а другом очистила долину Неретве до на 10 километара од Мостара, уништивши потпуно дивизију „Мурђе". У

паници пред контраофанзивом снага НОВ, Италијани су брзо возом и камионима пребацили у Мостар око 5000 четника под командом Баја Станишића са знањем и одобрењем Михаиловића. Поред тога, Михаиловић је упутио око 5000 четника на планину Прењ под командом мајора Радуловића и још 5000 његових четника под командом мајора Воје Лукачевића (коњички корпус) да бране Коњиц заједно са Италијанима, усташама и једним батаљоном немачке 718 дивизије од напада јединица Народноослободилачке војске. На захтев Италијана Немци су, иако је друга фаза Четврте офанзиве требало да почне 25 фебруара, започели офанзиву четири дана раније, и то: 7 СС дивизија „Принц Еуген" надирала је у правцу Имотског, 369 немачка дивизија у правцу Купрес-Зворњача ка Прозору, 717 немачка дивизија од Бугојна на Прозор и 718 немачка дивизија од Сарајева преко Иван Седла ка Коњицу са планом да уз помоћ италијанских и четничких јединица опколе снаге НОВ, а потом их униште.

У тако тешкој ситуацији за снаге НОВ, Михаиловић је издао наређење пуковнику Бају Станишићу, мајору Радуловићу и мајору Лукачевићу да од Мостара, са Прења и од Коњица пређу у офанзиву и да униште снаге НОВ „у џепу Неретве". Међутим, лосле кратких и оштрих борби, четничка офанзива је претрпела неуспех, упркос тога што су четничке јединице у операцијама по тражењу Михаиловића и мајора Остојића биле потпомогнуте немачким и италијанским авионима, који су бомбардовали положаје јединица НОВ, а Михаиловићевим четницима бацали на положаје оружје, муницију и храну, упркос тога што су операције четничких јединица потпомагали италијанеки и немачки топови, минобацачи и јединице.

Међутим, иако је четничка офанзива претрпела слом, иако су према томе снаге Народноослободилачке војске могле продужити напредовање ка Херцеговини и ка Црној Гори, јединице Народноослободилачке војске морале су се повратити на десну обалу Неретве порушивши мостове на Неретви и од Дрежнице, Јабланице, Раме, Коњица и са Иван Седла, повући се ка Прозору на који је нападала читава 717 и 369 немачка дивизија, угрожавајући болницу с 4000 рањеника која се налазила у Прозору.

Михаиловић је тада наредио снагама мајора Лукачевића, мајора Радуловића и пуковника Баја Станишића да пређу Неретву и запоседну обалу Неретве, појачавши их са око 3000 четника под командом мајора Бањовића који је са својим снагама италијанским камионима стигао из Книна у Мостар.

За то време јаче снаге НОВ жестоким нападом разбиле су и иатерале у отступање од Прозора 717 немачку дивизију, па се, одмах после тога, главнина снага НОВ са болницом и рањеницима брзим маршем поново упутила ка Неретви, где су се раззиле жестоке и крваве борбе између снага НОВ с једне стране и удружених снага Михаиловићевих четника, Италијана, Немаца и усташа с друге стране. И у овим борбама, на тражење Михаиловића и мајора Остојића преко Добросава Јевђевића од Италијана, а преко мајора Воје Лукачевића од Немаца, четничким јединицама помагали су у операцијама немачки и италијански авиони, немачка и италијанска артилерија и минобацачи, а

Италијани и четници у Херцеговини снимљени пре једне заједничке акције против партизана

Италијани и Немци снабдевали су четничке јединице оружјем, муницијом и храном.

Упркос свега тога, снаге НОВ пробиле су италијанеко-четничко-немачко-усташки фронт и форсирале Неретву код Јабланице и Раме, па је главнина снага НОВ са болницом прешла Неретву преко на брзину подигнутог моста код Јабланице и, водећи крваве борбе против непријатеља, продрла у Херцеговину.

Михаиловић је понова покушао да задржи продор снага НОВ у Херцеговини, сакупивши јаке снаге на положајима код Чичева и Главатичева. Међутим, после крваве борбе код Чичева

и Главатичева јединице НОВ разбиле су четнике и брзо избиле пред Калиновик у коме се Михаиловић иалазио са истакнутим делом своје Врховне команде и одакле је командовао операцијама. После жестоких борби на положајима иопред Калиновика, где је Михаиловић бацио у борбу и своју последњу резерву од око 5000 четника под командом Павла Ђуришића, италијавско-четничке снаге биле су разбијене и повукле су се у Фочу. Михаиловић се такође са истакнутим делом Врховне команде повукао у Фочу, где се сместио под заштитом италијанских снага које су држале Фочу. Заједно са италијанским снагама Михаиловић је на брзину успео да образује фронт на Дрини, па је том приликом лично издавао наређења у којима је одређивао које ће положаје запосести «ојединe италијанске јединице заједно са његовим |единицама. Али, онаге НОВ брзо су разбиле италијанско-четнички фронт «а Дрини. После тога, наступио је потпуни раопад четничких јединица и Михаиловић је са малом пратњом побегао из Фоче у Горње Липово (код Колашина) где се налазила његова Врховна команда са иностраним мисијама. А снаге НОВ, половином априла 1943, преко Херцеговине и Санџака стигле су у Црну Гору.

Тако је «ропао заједнички план Хитлера, Мусолинија, Павелића и Михаиловића о уништењу снага НОВ у Четвртој офанзиви.

Михаиловић је, за све време трајања Четврте офанзиве, лично, или преко мајора Остојића, командовао свим четничким јединицама које су, наоружане италијанским и немачким оружјем, учествовале заједно са Немцима и Италијанима у операцијама које су биле управљене на уништење снага НОВ. У то време је Михаиловићу енглески пуковник Бели, који се налазио при Михаиловићевој Врховној команди у Липову и био иотпуно упознат са планом и развојем операција које је изводио Михаилонић, рекао да Савезници спремају за пролеће 1943 године на јадранску обалу искрцавање и да „треба ликвидирати са комунистима" да би имао чисту позадину, како би могао својим снагама несметано посести, далматинску обалу.

Михаиловић је такође у току операција добијао пуну моралну и политичку подршку од југословенске емигрантске владе, која је, иако обавештена да Михаиловић сарађује са окупаторима у борби против НОВ од фактора у чија обавештења није могло бити сумње, ипак развила велику кампању у којој је побијала све вести да Михаиловић сарађује са окупаторима и лансирала измишљене вести о борбама Михаиловића против окупатора дајући

му притом у шифрама лреко радио Лондоиа своју сагласност за такву сарадњу.

Оружје, муницију и новац које је добијао из иностранства посредством југословенске емигрантске владе, Михаиловић је раоподељивао својим јединицама које су, наоружане италијанским и немачким оружјем, снабдевене италијанском и немачком муницијом и оружјем, водиле заједно са Немцима, Италијанима и усташама крваве борбе против НОВ, употребљавајући у тим борбама и оружје бачено из авиона.

Оставши без својих јединица Михаиловић је напустио Црну Гору и 1 јуна 1943 стигао је у Србију са својом Врховном командом, радиостаницама и огромном количином злата добијеним из иностранства.

17) У Србији је Михаиловић своје неке одреде у 'почетку 1943 повукао из градова видећи да отворена сарадња са окупатором компромитује читав његов покрет. Међутим, -сви његови одреди и даље су сарађивали са Немцима и Недићевим и Љотићевим одредима у борбама против партизанских одреда и јединица Народноослободилачке војске и у гушењу народноослободилачког покрета, остварујући тако директиве и наређења добијена од Михаиловића. Тако, на пример, капетан Раковић, командант другог равногорског корпуса, и поручник Вучковић, командант првог равногорског корпуса, још у фебруару 1943 састали су се са немачким командантом Горњег Милановца Кригером у близини Милановца и закључили споразум да им Немци даду муницију, а они ће учествовати у операцијама против партизана на Руднику, па су им Немци само у један мах дали око 5000 метака, којом је муницијом поручник Вучковић снабдео своје јединице и одмах потом учествовао у борбама против партизана у околини Рудника.

Слично Раковићу и Вучковићу и сви други Михаиловићеви команданти сарађивали су мање или више отворено са Немцима у свим акцијама које су имале за циљ уништење народноослободилачког покрета у Србији.

18) После капитулације Италије — сви Михаиловићеви одреди у Словенији, Лици, Босни, Далмацији, Херцеговини, Црној Гори и Санџаку (то јест у дотадашњој италијанској окупационој зони) извршујући његове директиве и наређења, ступили су у отворену сарадњу са Немцима. Михаиловићеви четници у тим крајевима иримали су оружје и муницију од Немаца и заједно са Немцима учествовали у акцијама против јединица Народноослободилачке војске.

Михаиловићеви одреди у Боени, са знањем и одобрењем Михаиловића, склопили су низ споразума са усташама и Немцима о сарадњи у борби против јединица Народноослободилачке војске.

Михаилозићев командант поп Ђуји^ у друштву италијанског официра

Михаиловићеви одреди у Србији отворено су сарађивали са Немцима, Недићевим и Љотићевим одредима, бугарским окупационим јединицама и јединицама руског белогардистичког корпуеа.

Оружје и муницију које је Михаиловић у 1943 примао посредством југословенскс владе из иностранства, употребљавао је у борбама против партизана у којима су његове јединице уче-

ствовале заједно са Немцима, бугарским окупациоиим трупама, Недићевим и Љотићевим одредима и словеначком белом гардом.

19) У новембру 1943 године, када је почела Шеста немачка офанзива, по Михаиловићевим наређењима борили су се његови корпуси златиборски, јаворски и пожешки заједно са Немцима, Бугарима, Недићевим и Љотићевим одредима и јединицама руског белогардејског корпуса на положајима против јединица друге и пете дивизије Народноослободилачке војске, које су из Санџака биле продрле у Србију у правцу Ужица. У то исто време, у току Шесте офанзиве, учествовале су Михаиловићеве јединице у Источној Бо-сни и Санџаку заједно са Немцима у операцијамз против снага Народноослободилачке војске и партизански.ч одреда.

У ПЕРИОДУ ОД ПОЧЕТКА 1944 ДО КРАЈА АВГУСТА 1944 ГОДИНЕ

20) У јануару 1944 Михаиловић је издавао наређења својим јединицама на сектору Вишеград—Прибој којима је непосредно командовао мајор Захарија Остојић, да заједно са Немцима и љотићевцима нападају Другу пролетерску дивизију, па је од мајора Остојића редовно добијао извештаје о операцијама његових јединица на томе сектору из којих је видео да се његове јединице боре раме уз раме са Немцима и љотићевцима.

21) 30 јануара 1944 Михаиловић је издао наређење својим командантима Ђуришићу, Драшковићу, Калаитовићу и Цветићу да заједно са Немцима и љотићевцима нападају јединице Народноослободилачке војске у околини Прибоја, Пљеваља и дуж реке Лима, а нарочито их је упозорио да нападају с леђа јединице НОВ онда када оне воде борбе са Немцима. Извршујући то његово наређење, његове јединице су у марту 1944, заједно са Немцима и љотићевцима, учествовале у борбама против јединица НОВ, а команданти његових јединица свакодневно су га извештавали о операцијама, па је он из њихових извештаја био тачно. обавештаван да његове јединице сарађују са Немцима и љотићевцима.

22) У фебруару 1944 Михаиловић је наредио Павлу Ђуришићу да у операцијама у Санџаку садејствује са Немцима у борбама против јединица Народноослободилачке војске, па је Ђуришић ово његово наређење извршио и са својим јединицама борио се у Санџаку раме уз раме са немачким јединицама.

23) Крајем марта или почетком априла 1944 године Михаиловићев командант Србије генерал Трифуновић, звани „Дрења",

одржао је у селу Вранићима (Срез љубићки, код Чачка) у кући Чолића, састанак са немачким агентом Миланом Аћимовићем (претседником прве комесарске управе формиране одмах после окупације у Србији) и саветником управног штаба немачког војног заповедника у Србији, Немцем Штеркером, и преговарао у циљу стварања споразума са Немцима о сарадњи у борби против Народноослободилачке војске и о лиферовању од стране Немаца четницима оружја и муниције. За ове преговоре Михаиловић је био издао наређење генералу Трифуновићу, па је као преговарача био одредио и оптуженог Живка Топаловића (бившег руководиоца социјалистичке партије који је 1943 године приступио Михаиловићу и постао члан његовог централног националног комитета), али Живко Топаловић није стигао на врвме, па је састанак одржан и без њега.

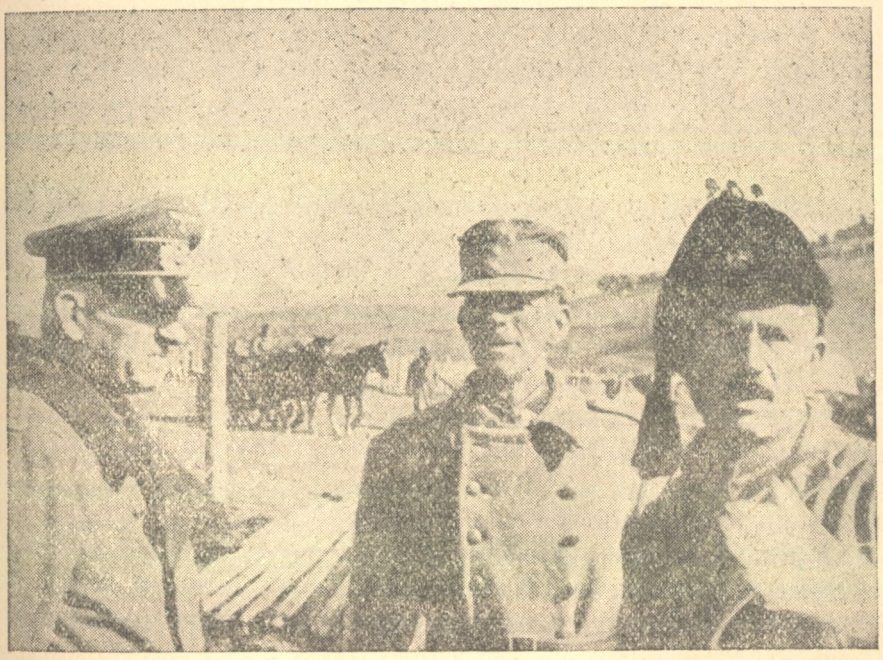
24) Крајем априла 1944 по Михаиловићевом иаређењу састали су се генерал Трифуновић, Живко Топаловић и капетан Раковић поново са Аћимовићем и Штеркером у селу Трбушанима у кући Владана Луковића и наставили започете преговоре на претходном састанку. Капетан Раковић саставио је и поднео Штеркеру и Аћимовићу списак оружја и муниције које су Трифуновић, Топаловић и он тражили од Немаца.

После овога састанка Михаиловићеви четнички одреди су примали велике количине оружја и муниције од Немаца.

25) Крајем априла или почетком маја 1944, по Михаиловићевом наређењу, генерал Трифуновић одржао је састанак у селу Брђанима (Срез љубићки, код Чачка) са Димитријем Љотићем и Недићевим изаслаником Илијом Михаиловићем и са њима оклопио споразум о сарадњи четника, љотићеваца и недићеваца у борбама против Народноослободилачке војске и партизанских одреда. Споразумом је било предвиђено да Љотић и Недић снабдевају ратним материјалом Михаиловићеве четнике, да Михаиловић дозволи да Љотић изврши попуну својих јединица путем мобилизације млађих људи по селима.

26) Када су у априлу 1944, Друга пролетерска и Пета ударна дивизија НОВ продрле из Санџака у Србију у 'правцу Ваљева, Михаиловић је скупио своје корпусе, јаворски, пожешки, златиборски, ваљевски, церски, први равногорски, два корпуса „горске гарде" и други равногорски корпус и, ставивши их под команду члана његове Врховне команде Мирка Лалатовића, бацио их у борбе .против Друге и Пете дивизије НОВ заједно са Немцима, Бугарима, љотићевцима, недићевцима и јединицама корпуса руских белогардиста, поставивши им за задатак: уништење Друге

и Пете дивизије НОВ. За време операција његове једиинце су се пребацивале иемачким камионима са положаја на положај, примале оружје и муницију од Немаца из Ваљева и Ужица, чак и на самим положајима, упућивале своје рањенике у немачке болнице, делом се храниле са немачких казана. У то време, четници су слободно одлазили у градове у којима су били немачки гарнизони. У току операција његови команданти Рачић, Вучковић, Марковић, Радовић, Нешко Недић, Калабић, Туфегџић и други

Издајник Раде Радић, домобрански пуковник Церне и немачки генерал Штал за време офанзиве против партизанских јединица на Козари јула 1942 године

непрекидно су одржавали везу са штабовима немачких, бугарских, Недићевих, ЈБотићевих и руских белогардистичких јединица, а у више махова заједно са немачким командантима обилазили 'положаје.

У току ових операција против Друге и Пете дивизије, Михаиловић је био непрекидно и свакодневно путем радиостаница извештаван и из извештаја евојих команданата до детаља био је упознат са развојем операција и тесном сарадњом његових јединица еа Немцима, Бугарима, недићевцима, љотићевцима и јединицама руског белогардистичког корпуса. Преко мајора Мирка

Лалатовића, члаиа своје Врховне команде, Михаиловић је командовао свим операцијама, а и лично издавао наређења за операције.

27) У Босни, у току Седме немачке офанзиве против Народноослободилачке војске, Михаиловићеви четници под командом његових команданата мајора Славољуба Врањешевића и Рада Радића, ставили су се на раоположење Немцима и као добри познаваоци терена били су путовође немачким јединицама у операцијама, а поред тога вршили су нападе и уништавали отсечене мале групице партизана које су у току тешких борби са Немцима губиле везе са својом главнином. Мајор Врањешевић је о свему томе радиограмима извештавао Михаиловића и на те извештаје Михаиловић је увек одговарао: да је главни циљ уништити комунисте (како је он називао све учеснике борбе против окупатора) а да према окупатору треба тактизирати и користити га за добијање оружја и муниције.

28) У лего 1944 Михаиловић је успоставио сталну везу са издајником Миланом Недићем посредством Милана Аћимовића. За делегата за везу са Недићем одредио је капетана Предрага Раковића, док је од Недића био одређен Илија Михаиловић (бивши народни посланик и члан најужег вођства бивше „југословенске националне странке — ЈНС).

Средином лета 1944 Михаиловићев делегат капетан Раковић дошао је у Београд, настанио се код Милана Аћимовића, свакодневно долазио код Недића и координирао рад оружаних одреда Недићеве владе и Михаиловићевих јединица у борби против јединица Народноослободилачке војске у Србији, које су се великом брзином јачале и бројно раеле приливом великог броја нових бораца из села и градова. Преко Раковића Недић је упућивао оружје и муницију добијену од Немаца Михаиловићевим јединицама.

Кратко време по доласку капетана Раковића у Београд, Недић га је довео у везу са немачким заповедником за Србију генералом Фелбером и његовим начелником штаба генералом Гајтнером, па је од тада капетан Раковић одржавао везу између немачког војног заповедника за Србију и Михаиловићеве Врховне команде, користећи ту везу за добијање оружја и муниције од Немаца и за координацију операција немачких и четничких јединица у Србији у борбама против Народноослободилачке војске.

Михаиловићу су мајор Бањовић и мајор Лукачевић, који су се из Каира вратили после краљеве свадбе, саопштили поруку енглеског генерала Мастерсона, „да што пре ликвидира комуни-

сте, а да ће после настати по нас (то Јест за четни; е — примедба тужиоца) повољније стање и да ће они (Енглези — примедба тужиоца) променити своје држање, своју проиагаиду и своју политику према нама (према Михаиловићу — прим 'зба гужноца).

У то време се код Михаиловића спустио на аеродром у Прањанима (код Чачка) амерички пуковник Мак Даул, шеф америчке војне мисије код Михаиловића, који му је одмах по-што су се сусрели, између осталог, рекао: „Нас Американце не интересује ваша борба са Немачком. Они има да иду из Југосл.-вије акцијом савезника. Ваше је да се одржите у н ф6д\ “ „А:ц • рика помаже искључиво вас и ваш покрет у Југославији" (Ми-хаиловићев покрет — примедба тужиоца).

29) У **Јулу** 1944 Михаиловић је сакупио на Копао:«ку, у близини Крушевца, групу корпуса под командом мајора Кесе-ровића и четврту групу јуришних корпуса под кома1 . ! "на :)ра Рачића. Чегврту групу јуришних корпуса сачињавали с : два „гардиска корпуса" под командом Николе Калабића, >о ги рав)-горски корпус под командом капетана Раковића и церсхи • . е. Кесеровићеве јединице Михаиловић је ставио . жоће ; д о-манду мајора Рачића, па је мајору Рачићу изда ј наре>>> ^а са свим тим снагама, садејствујући са немачком к <?енг- и,-дицијом (ову експедицију су сачињавале немачке, б гар 1е-дићеве и Љотићеве јединице) уништи јединице Н.ч. ноос.ло-бодилачке војске и партизанеких одреда које су у I гплици и Јабланици биле створиле ослобођену територију.

У току операција, које су ее у јулу и августу 1944 р Јзвиле у Топлици и Јабланици, Михаиловићеве јединице извршују м његова наређења, учествовале су помешане са нем ;к л, бугар-ским, Недићевим и Љотићевим јединицама у тешким борбама против јединица Народноослободилачке војске. У штабу мајора Рачића налазио се немачки капетан Вајл као официр за "У ко.ји је координирао операције четника са операцијама Немаца и дру-гих квислиншких јединица. Поред гога, мајор Рачић Иик. ом Калабићем одлазио је у више махова у Крушевац сасганке са штабом немачких јединица ради координирања плана опе-рација и добијања оружја и муниције. Све четнич! је инице пред почетак операција биле су снабдевене великим к личина :а оружја и муниције које су им Немци дали.

30) Са знањем и по упутствима Михаиловића његов тгтаб у Београду сарађивао је са специјалном полицијом и Драгим Јова-новићем. Од априла 1944 Михаиловићев командант Београда, Саша Михаиловић, ставио је под своју команду Драгог Јовано-

вића и целокупну управу града Београда са специјалном полицијом и одредом СДС. Саша Михаиловић је о томе извештавао оптуженог Драгољуба Михаиловића и од њега добијао директиве да присталице народноослободилачког покрета у Београду треба уништавати. Та сарадња трајала је све до бекства из Београда и Саше Михаиловића и специјалне полиције.

31) Око 20 августа 1944 године Михаиловић се састао са издајником Миланом Недићем у селу Ражани, у близини Косје-

Четнички комзндант Павле Ђуришић у присуству италијанског гувернера Црмз Горе генерала Пирција Биролија држи говор четницима

рића, ноћу, у највећој тајности. Састанку су присуствовали од стране Михаиловића још и мајор Мирко Лалатовић, мајор Рачић и Никола Калабић, а од стране Недића још и генерал Дамјановић (Недићев шеф кабинета) и Драгомир Јовановић (управник управе града Београда, творац специјалне полиције и бањичког логора). После краћих преговора Михаиловић је с Недићем склопио усмен споразум следеће садржине:

а) Недићева влада даваће Михаиловићу новчану помоћ од сто милиона динара месечно;

б) Недић преузима обавезу да од Немаца издејствује и излиферује Михаиловићу 30.000 пушака, три милиона пушчаних **и** митраљеских метака, 500 пушкомитраљеза и 500 бацача мина;

в) Михаиловић гарантује Недићу да се то оружје неће ни у ком случају употребити противу Немаца, а Недић ће за то узети на себе обавезу пред Немцима;

г) Недић и његова влада ће, уколико окупатор дозволи, ставити све своје оружане формације, ради координације акције против НОВ, под команду Михаиловића;

д) Недићева влада ће, уколико добави, излиферовати Михаиловићу неодређен број униформи и обуће;

За делегата за везу између Недића и Михаиловића споразумно је одређен Михаиловићев официр капетан Предрат Раковић. Споразумом је утврђено још и то, да се Михаиловићеви команданти не обраћају непосредно Недићу за помоћ у оружју и осталој спреми, као што су то чинили раније. Михаиловић је нарочито од Недића тражио да остане састанак о споразуму у највећој тајности.

Одмах после закључења овог споразума Михаиловић је. добио од Недића, преко команде Недићеве српске државне страже, 10.000 пушака и један милион метака. Пушке и муницију Недић је добио од Немаца, пошто их је обавестио о споразуму који је закључио са Михаиловићем и пошто су се Немци сагласили са Недићевим поступком. Поред тога, Михаиловић је добио од Недића још и сто милиона динара и око 20.000 униформи. Све то што је добио од Недића и преко Недића од Немаца Михаиловић је употребио за побољшање наоружања и опреме својих јединица које су се доцније заједно са Немцима, недићевцима и љотићевцима бориле против јединица Народноослободилачке војске и партизанских одреда.

32) У августу^ 1944 Михаиловић је одржао у селу Рошцима (Срез љубићки, близу Чачка), у близини Цагањске школе, састанак са шефом управног штаба немачког војног заповедника, у Србији, Нојбахером. Поред њега на састанку је узео учешћа члан његове Врховне команде пуковник Балетић и амерички пуковник Мек Даул. На састанку су били још и Милан Аћимовић, Штеркер и капетан Раковић.

Почетком септембра 1944, Михаиловић се у близини села. Прањана састао са Штеркером (изаслаником Нојбахера). Састанку је присуствовао и амерички пуковник Мак Даул. На том састанку Мак Даул је захтевао од Штеркера да Немци положе оружје искључиво Михаиловићу.

У ПЕРИОДУ ОД ПОЧЕТКА СЕПТЕМБРА 1944 ДО ПОЛОВИНЕ МАЈА 1945

33) Када су септембра 1944 јаке снаге Народноослободилачке војске продрле у Србију из Црне Горе, Санџака и Босне, Михаиловићеве јединице су се на свим секторима биле заједно са Немцима, недићевцима и љотићевцима да онемогуће дубљи продор јединица Народноослободилачке војске у Србију.

6 октобра 1944 Михаиловић је ставио под своју команду целокупну Недићеву српску државну стражу — СДС. Михаиловићев командант Србије, генерал Трифуновић, од Недићеве СДС формирао је „српски ударни корпус" — СУК. За команданта СУК-а генерал Трифуновић је поставио генерала Радовановића, дотадашњег команданта СДС у Београду, а за његовог заменика генерала Боривоја Јонића, дотадашњег команданта целокупне СДС. Тако је Михаиловић преузео команду и над оружаним формацијама издајника Недића у циљу што ефикасније борбе против јединица НОВ, које су у победоносном наступању ослобађавале земљу од окупатора.

34) У току операција у октобру и новембру 1944 Михаиловићеве снаге биле су потучене у Србији од јединица Народноослободилачке војске, па је Михаиловић, бежећи из Србије, прешао у Босну са остатком својих снага прешавши реку Дрину код села Бадовинаца (Мачва). Бежећи из Србије његове јединице, како оне које су оа њим бежале, тако и друге које су бежале заједно са Недићевом СДС (назване од Михаиловића СУК), а такође и његове снаге из Санџака и Црне Горе, отступиле су заједно са немачким колонама које су такође бежале из Србије. Његове јединице у отступању водиле су заједно са немачким јединицама борбе против јединица Народноослободилачке војске.

У отступању за Босну Михаиловић се поново састао близу села Драгиња са Штеркером и Миланом Аћимовићем. Састанку Ј€ присуствовао и амерички пуковник Мак Даул.

35) Када је скупио остатке својих јединица у Источној Босни, Михаиловић је преко свога официра, пуковника Бороте, успо**ставио** везу са командом немачких јединица у Сарајеву, па је **издавао** наређења пуковнику Бороти да преговара с Немцима и да закључи споразум да Немци дају његовим јединицама оружје, **муницију,** санитетски материјал и храну, а да ће четници помагати Немцима у борбама против јединица Народноослободилачке вој**ске које** су нападале немачке јединице ослобађајући земљу од окупатора. Извршујући Михаиловићеве директиве пуковник Борота, **а** такође и Никола Калабић, после успешних преговора са

Немцима примали еу оружје, муиицију, храну и санитетски материјал, који су дељени Михаиловићевим јединицама. И сви други команданти Михаиловићеви такође су примали оружје и муницију од Немаца. У тим завршним борбама за ослобођење земље испод окупаторског јарма, његове јединице су под његовим руководством отворено и јавно учествовале у борбама против јединица Народноослободилачке војске помажући немачким окупаторима.

Шеф енглеске војне мисије генерал Армстронг са Предрагом Раковићем кома«дантом другог равногорског четничког корпуса. На суђењу Михаиловић је признао да је капетан Раковић био његова веза са Недићем и да је преко њега примао од Немаца муницију за своје трупе

36) У зиму 1944/45 Михаиловић се у два маха у области Сарајева састао са Штеркером, са којим се и раније састајао и водио преговоре.

37) Јануара 1945 Михаиловић је одржао састанак са агентом Гестапоа Гашпаревићем који је био послат од Гестапоа из Беча са групом од 60 људи, обученој у гестаповској школи у Аустрији за вршење диверзија, атентата, саботаже и шпијунаже, са задатком да се пребаци у ослобођену Србију, да организује шпијунску мрежу и да помоћу радиостаница које је собом био понео, шаље информације Гестапоу у Беч, а поред тога да врши саботажу, диверзију и разна терористичка дела. Михаиловић је од Гашпаре-

вића сазнао какав је задатак Гестапо дао Гашпаревићу, па се ипак са Гашпаревићем споразумео да Гашпаревићеву групу преко својих канала пребаци у Србију, а уз то још и да Гашпаревићевој групи прикључи своју групу од 30 људи обученој у његовој школи за командосе (командоси—групе за шпијунажу, диверзију и саботажу). Михаиловић је такође Гашпаревићу поставио задатак да и са њим држи редовно везу, да му шаље обавештења, и Гашпаревић је пристао да изврши сва наређења која му буде Михаиловић путем радиостанице слао. Михаиловић је преко својих канала Гашпаревићеву групу заиста упутио у Србију, прикључивши јој својих 30 четника са поручником Недељковићем на челу и примао од Гашпаревића телеграме информативне садржине, ма да је знао да Гашпаревић исте такве телеграме шаље и Гестапоу у Беч. Михаиловић је такође Гашпаревићу упућивао радиограмима директиве за рад. Поред Гашпаревићеве групе Михаиловић је убацио у Србију и друге крајеве Југославије још својих „командоса", који су, чак и после потпуног ослобођења Југославије, убијали народне одборнике, пљачкали сеоске задруге и магацине и другу приватну имовину.

38) Михаиловићеви официри, пуковник Павловић, Митић и Андрић (који су се налазили у његовој близини) упутили су по агенту Гестапоа Шварцу из Гашпаревићеве групе, писмену молбу Гестапоу у Беч да се на немачкој територији успостави илегална радиофонска станица која ће вршити емисије четничких вести, да Гестапо пошаље неколико инструктора у Михаиловићеву школу за командосе, да Гестапо пошаље четницима пет мањих радиостаница, санитетски материјал и оружје и да Немци пристану, кад на пролеће почне немачка контраофанзива на Балкану, да Михаиловићу допусте да са својим снагама запоседне Србију, а да ће као узврат за све то Михаиловићеве јединице учествовати заједно са Немцима у операцијама против Народноослободилачке војске.

39) У зиму 1945 Михаиловић је успоставио везу са Димитријем Љотићем преко радиостанице Добросава Јевђевића који се тада налазио у Јулиској Крајини и споразумео се са Љотићем да код њега дође једна Љотићева делегација ради преговора о обједињавању свих Љотићевих, четничких и других квислиншких снага у Јулиској Крајини под командом Михаиловића. Михаиловић је примио ту Љотићеву делегацију коју су сачињавали генерал Парац, који је пре бекства из Београда припадао Михаиловићевом београдском штабу и лични секретар Љотићев Бошко Костић, преко кога је Михаиловић за све време окупације одр-

жавао курирску везу са емигрантском владом преко мајора Перића у Цариграду. После преговора са том делегацијом Михаиловић је прихватио Љотићев план о уједињавању свих издајника у Јулиској Крајини под Михаиловићевом командом, па је упутио у Јулиску Крајину своје официре генерала Дамјановића (који је до бекства из Београда био Недићев шеф кабинета), Синишу — званог Пазарац и Љубу Јовановића — званог Патак. За командовање јединицама у Јулиској Крајини Михаиловић је формирао такозвани истакнути део Врховне команде са генералом Дамјановићем на челу. Генерал Дамјановић је по његовим инетрук-' цијама од Љотићевог српског добровољачког корпуса — СДК, четника попа Ђујића и Јевђевића и квислиншких избеглица формирао такозвану „шумадиску дивизију" и о томе известио Михаиловића. Стојећи преко радиостанице непрекидно у вези са Михаиловићем, генерал Дамјановић је са својом „шумадиском дивизијом" учествовао заједно са Немцима у операцијама против јединица Народноослободилачке војске у Јулиској крајини. Михаиловић је са генералом Дамјановићем био; у вези све до маја 1945, када су јединице Народноослободилачке војске уништиле остатак његових снага и када је изгубио радиостанице.

40) У марту 1945 Михаиловић је упутио у Загреб адвоката Ранка Брашића, који се налазио при штабу генерала Трифуновића, са задатком да успостави везу са мачековцима, надбискупом Степинцом и Павелићем. Брашић је у Загребу успоставио везу са Павелићем, са Степинцом и са мачековцима. Крајем марта или почетком априла, када се Брашић вратио из Загреба и реферисао Михаиловићу да мачековци траже да Михаиловић одреди делегате за преговоре, а Павелић тражи да Михаиловић дође лично у Загреб ради преговора о заједничкој борби против Народноослободилачке војске, Михаиловић је одредио делегате за преговоре инжењера Станковића, члана његовог такозваног централног комитета, и генерала Трифуновића. Поред тога Михаиловић је упутио Брашићу два писма, једно за њега лично у коме му је налагао да извести Павелића да не може лично доћи на преговоре због тога што се његови команданти не слажу да се одваја од јединица, али да он упућује своја два делегата за преговоре са пуним овлашћењима, и да увери Павелића да ће се он и његови помагачи стриктно придржавати пројектованог споразума који треба да његови делегати закључе са Павелићем, и друго писмо за надбискупа Степинца у коме апелује на Степинца да заложи сав свој ауторитет код хрватског народа да би се хрватски народ покренуо и устао заједно са Михаиловићем у одбрану од „бољшевичке опасности".

РАТНИ ЗЛОЧИНИ

41) Михаиловић је путем безбројних расписа, наредаба, радиограма, директива, упућиваних свим својим командантима, као и појединим командантима у конкретним случајевима почев од јесени 1941, издавао строга наређења да без милости уништавају заробљене и рањене борце, све симпатизере народноослободилачког покрета, сваког онога ко ма чиме помаже Народноослободилачку војску и партизанске одреде, називајући у својим депешама, расписима и директивама све припаднике народноослободилачког покрета комунистима, бољшевицима, усташко-бољшевичким бандама, и тако даље.

42) Михаиловић је такође издавао наређења својим командантима да уништавају муслимане (које је он називао Турцима) и Хрвате (које је он изједначивао са усташама).

43) Михаиловић је био увео у примену методу убијања људи без суда и ма каквог испитивања кривице. Осуде на смрт изрицао је он, а то право био је пренео и на све своје команданте корпуса, бригада, па и батаљона.. Осуђене на смрт стављао је под слово „3".

44) За извршење смртних осуда по методи слова „3" (слово „3" је почетно слово од речи *заклати,* а лице стављено под слово „3" морало је бити заклано) Михаиловић је дао директиву да свака његова бригада формира „црне тројке", које су конспиративно радиле. По Михаиловићевим директивама команданти бригада су у „црне тројке" одабирали крволочне људе који су ступањем у „црну тројку" давали пристанак да изврше свако наређење без поговора, а да у случају неизвршења наређења буду стрељани. Михаиловић је шта више давао „црним тројкама" директиве како треба да кољу. Шеф четничких „црних тројки" у Југославији био је сам Михаиловић.

45) Поред „црних тројки" Михаиловић је много пута издао наређења да сваки командант корпуса формира летеће бри-га&e, којима је дао искључиво у задатак да очисте свој терен од партизана (или како он то каже комуниста) и њихових симпатизера и свих других елемената који се Це слажу са његовом организацијом, а да се не упуштају ни у какве сукобе са окупатором.

46) Извршујући Михаиловићева наређења — његови команданти корпуса и бригада, његови корпуси и бригаде, његове „црне тројке" и летеће бригаде, извршиле су у току рата и окупације безброј разноврсних ратних злочина у свим крајевима Југосла-

вије, у Србији, Црној Гори, Санџаку, Боени, Херцеговини, Хрватској (нарочито у Далмацији и Лици) и Словенији па су тако:

У новембру 1941 четници стрељали у селу Брајићима (Срез таковски) на месту званом Дренови Врх око 500 заробљених партизана и присталица ослободилачке борбе. Место на коме су партизани стрељани налази се на кратком отстојању од Равне Горе на којој се налазио Михаиловић са својим штабом.

У ноћи између 13 и 14 новембра 1941 предао је четнички командант Јован Шкава по Михаиловићевом наређењу око 365 партизана Немцима у селу Словцу (близу Ваљева), које су Немци одвели у Ваљево и стрељали у близини Ваљева на месту званом Крушик.

Почетком новембра 1941 Михаиловићев командант Ајдачић заклао је 13 партизанских симпатизера у близини Косјерића на месту званом Ридови, међу којима и учитељице Јелену Субић-Гмизовић и Милеву Косовац, које су четници, пре него што су их заклали, силовали и унаказили усијаним гвожђем.

4 новембра 1941 четници су убили близу Равне Горе око 30 партизана које су били на превару заробили, међу којима је било 18 девојака које су биле упућене у Ужице за болничарке.

У децембру 1941 Михаиловићеви четници стрељали су заједно са Немцима у Чачку само у један мах 80 припадника народноослободилачког покрета.

У децембру 1941 у Срезу пожешком радио је мешовити немачко-четнички суд који је само у један мах осудио на смрт 12 присталица партизана.

У децембру 1941 и током јануара 1942 четници су поклали преко две хиљаде муслимана, људи, жене и деце из околине Фоче, Чајнича и Горажда. Клања су вршили на мостовима на Дрини у Фочи и Горажду.

У току децембра 1941 и током целе 1942 Михаиловићеви „легализовани" четници похапсили су и предали Немцима у разним крајевима Србије хиљаде присталица партизана, које су Немпи стрељали у логорима Бањици, Шапцу, Ужицу, Чачку и Другам местима, а поред тога сами четници су поубијали хиљаде присталица партизана, опљачкали многа села, батинали хиљаде људи, а велики број жена и девојака из партизанских породица силовали.

1 априла 1942 четници Рада Радића побили су у Јошавци 20 рањених партизана, а међу њима и тешко рањеног доктора Младена Стојановића.

Априла 1942, четници Лазара Тешановића и Рада Радића (који су се тада били ставили под команду Михаиловићевог капетана Рачића), убили су 70 рањених партизана.

Крајем априла 1942 Спасоје Дакић, командант једног Михаиловићевог батаљона у Источној Босни, убио је енглеског мајора Теренса Атертона и једног његовог радиотелеграфисту, енглеског наредника.

Јуна 1942 Михаиловићеви четници су у околини Гацка, у селу Изгори, запалили болницу са 10 тешких партизанских рањеника.

Јуна 1942 Михаиловићев одред под командом капетана Ђукића Владимира извео је из затвора у Никшићу 25 присталица народноослободилачког покрета и у заједници са Италијанима стрељао.

Августа 1942 Михаиловићев командант Бањовић убио је симпатизере НОП-а Рада Правицу, судију Тому Галепа, Јову Љубибратића, Будимира Укропину и Тасу Косовића.

Августа 1942 Михаиловићеви четници под командом Петра Бањовића приликом заузећа Фоче заклали су у Фочи и у групи села која се скупа називају Буковица око 1.000 лица муслиманске вероисповести, међу којима је било око 300 жена, деце и стараца.

Августа 1942 на терену око Устиколине и Јахорине (Источна Босна) Михаиловићеви четници под командом мајора Захарије Остојића и Петра Бањовића заклали су око 2.500 лица муслиманске вероисповести, а села попалили.

Септембра 1942 четници Петра Бањовића убили су у Макарској 900 Хрвата, неколико католичких свештеника живе одрали и 17 села запалили.

Октобра 1942 четници Петра Бањовића убили су у околини Прозора заједно са Италијанима, којима је командовао италијански поручник Вићак, око 2.500 муслимана и Хрвата, међу којима је било жена, деце и стараца, а велики број села попалили.

У октобру 1942 четници Петра Бањовића убили су у селу Гата, Никлице и Чишло (сва села у Далмацији) заједно са Италијанима 109 Хрвата као симпатизере НОП-а.

У јесени 1942 у Дрежници (Херцеговина) четници из околине Гака при покрету за Прозор заклали су 100 лица муслиманске вероисповести.

Децембра 1942 у селу Браинци (Мркаић, Источна Босна) и околним селима четници Михаиловићевог команданта Рајка Челоње убили су 160 сељака и попалили село Браинце и још неколико села. Међу побијенима било је и жена и деце.

У јануару 1943 Михаиловићеви четници убили еу у селу Бањи (код Аранђеловца) проту Исаковића и још 18 присталица партизана.

Јануара 1943 заклао је мајор Цветић 16 заробљених партизана у околини Ужица.

Јануара 1943 под командом Комарчевића Михаиловићеви четници су заклали 72 симпатизера партизана у Срезу посавском.

Јануара 1943 четници Павла Ђуришића убили су у Срезу бјелопољском око 400 мушкараца и око 1.000 жена и деце муслиманске вероисповести.

У фебруару 1943 четници под командом Захарије Остојића, Петра Бањовића, Павла Ђуришића, Војислава Лукачевића, Вука Калаитовића и других у срезовима пљеваљском, чајничком и фочанском заклали су 1.200 мушкараца и 8.000 стараца, жена и деце и опљачкали па потом спалили око 2.000 домова.

Половином јула 1943 у селу Цикоти (Источна Босна) четници су открили 80 рањеника Прве пролетерске дивизије, одузели им оружја, а сутрадан довели Немце који су их поубијали, а затим спалили.

Јула 1943 у Бишини (Бирач) четници су открили 120 рањеника Прве и Друге пролетерске бригаде и издали их Немцима који су их побили.

Децембра 1943 четнички командант мајор Петрићевић стрељао је у Колашину 28 заробљених партизана и 6 сељака присталица партизана.

Децембра 1943 четнички командант Живан Лазовић заклао је у селу Селевцу (Београдског округа) 15 сељака присталица партизана.

Децембра 1943 заклали су четници у околини Босанског Грахова 137 заробљених партизана.

Децембра 1943 заклали су четници у селу Тичеву код Дрвара 28 заробљених партизана.

Децембра 1943 заклали су четници у Зети (Црна Гора) 8 сељака-делегата на Првој антифашистичкој скупштини Црне Горе.

Децембра 1943 заклали су четници Николе Калабића у селу Копљарима (код Аранђеловца) 24 сељака присталице партизана.

Децембра 1943 стрељали су четници Вука Калаитовића у Срезу сјеничком (Санџак) 18 присталица партизана.

Децембра 1943 четници под командом потпуковника Миодрага Палошевића и мајора Свете Трифковића заклали су у селу Вранићу (Срез посавски, Округ београдски) 72 лица, међу којима

и једио дете од две године, друго од 3 месеца. Једну од жртава су кастрирали. Поред тога опљачкали су велики број сељачких домова.

Од месеца јула 1941 до марта 1943 Михаиловићеви четници под командом Павла Ђуришића осудили су на смрт и стрељали око хиљаду црногорских партизана и сељака због тога што су учествовали у ослободилачком устанку у Црној Гори.

29 априла 1944 четнички одреди капетана Живојина Лазовића, мајора Светислава Трифковића, Калабића Николе, Бојовића Драгутина, Богићевића Свете, Докмановића Радована и Радићевића Свете у селу Друговцу (Срез подунавски, Округ београдски) заклали су 73 лица, међу којима и 9 жена. Том приликом тешко су злостављали 37 других лица и опљачкали, па потом попалили 220 домова.

Априла 1944 четници су код Бајине Баште заклали 8 симпатизера партизана.

Маја 1944 четници Драгутина Кесеровића пронашли су на Јастребцу партизанску болницу, па су стрељали око 24 рањеника **и** 4 болничарке.

Маја 1944 четници са Мајевице открили су у Семберији партизанске болнице и убили око 300 тешких рањеника.

У лето 1944 четници су у селу Балиновићи живога пекли пред 20 људи Живана Ђурђевића, сељака из села Балиновића, а потом заклали њега и његовог сина.

Почетком августа 1944, Душан Радовић, звани Кондор, командант Михаиловићевог златиборског корпуса, заклао је два америчка авијатичара француског порекла који су се били принудно спустили падобранима код реке Лима.

Августа 1944 четнички одред Свете Богићевића ухватио је у селу Сепцима (Округ крагујевачки) Сремчевића Саву, Војиновић Константина, Радојевић Илију и Јаковљевић Илију и пошто их је тешко мучио да би им изнудио признање о сарадњи са партизанима сву четворицу је заклао.

47) Набројани злочини су само мали део злочина које су Михаиловићеви четници, спроводећи његова наређења и директиве извршили у свим крајевима Југославије.

Поред тога десетине хиљада људи четници су злостављали и батинали, а у Црној Гори су били увели специјални систем батинања помоћу „рогље".

Михаиловићеви команданти достављали су спискове приста-
лица партизана окупаторима и квислинговцима на основу којих су

људи били хапшени и сгрељани. Нарочито је Михаиловићева београдска организација тесно сарађивала са специјалном полицијом на уништавању присталица партизана у Београду.

(Потом је тужилац поднео оптужницу против осталих оптужених).

На основу свега изложеног предлажем да Војно веће Врховног суда Федеративне Народне Републике Југославије закаже главни јавни претрес и на исти приведе све оптужене именоване у овој оптужници из истражног затвора Војног суда Команде града Београда, као и да на јавни претрес позове:

1. Потписатог заступника Војног тужиоца Југословенске армије;

2. Браниоце окривљених.

Такође предлажем да се на претресу изведу сви докази предложени у овој оптужници, а који су побројани у списковима који су приложени уз оптужницу и чине њен саставни део.

Предлажем још да тај суд на основу члана 15 тачка 3 Закона о кривичним делима против народа и државе, отсутним окривљеницима постави браниоце.

На крају предлажем суду да по завршеном претресу и оцени свих доказа донесе пресуду по закону.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Све што је у диспозитиву ове оптужнице речено поткрепљено је писменим документима, исказима сведока, потпуним или делимичним признањем оптужених или другим доказним средствима.

Из истражног материјала се види:

Прво, да су оптужени Драгољуб Михаиловић и његови сарадници кратко време прикривено, а потом отворено, сарађивали са немачко-фашистичким окупаторима у борби против ослободилачког покрета народа Југославије. Међу Михаиловићеве сараднике спадају и оптужени Слободан Јовановић и други, који су све време рата проживели у иностранству уживајући гостопримство савезничких земаља. И они су такође помагали окупаторима У гушењу ослободилачке борбе народа Југославије, ма да то гледајући површно, изгледа парадоксално. Они су помагали окупаторима на тај начин што су заједно са оптуженим Михаиловићем руководили издајничком четничком организацијом која је под њиховим руководством отворено сарађивала са окупаторима у борби против ослободилачког покрета народа Југславије.

Друго, да су оптужени Драгомир Јовановић, Танасије Динић и други сарадници издајника Милана Недића од самог почетка окупације ставили се отворено у службу окупатора, створили извршни апарат помоћу кога су спроводили директиве и наређења окупатора. Они су свим средствима помагали окупаторима у гушењу ослободилачке борбе српског народа.

Треће, да су оптужени Михаиловић и његови сарадници и оптужени Драгомир Јовановић, Танасије Динић и други Недићеви сарадници у току окупације извршили безброј најразноврснијих и најтежих злочина.

Четврто, да су оптужени Лазар Марковић и Коста Кумануди, руководећи се истим циљевима као и оптужени Михаиловић и други, помагали издајнике и ратне злочинце Михаиловића и Недића, пазећи колико су год могли да се не компромитују не само сарадњом са окупатором него ни сарадњом са Михаиловићем и Недићем.

Рад свих ових слугу и помагача окупатора за време рата и окупације био је управљен ка једном истом циљу. Тај њихов заједнички циљ потпуно се подударао са циљем немачко-фашистичких окупатора: угушење ослободилачке борбе народа Југославије.

У настојању да остваре овај свој заједнички циљ слуге и помагачи окупатора су одржавали међусобне везе и тесно сарађивали, а у завршној фази рата и окупације и формално и јавно ујединили све своје снаге само да би уништили ослободилачки покрет у Југославији који је водио херојску борбу против окупатора и свих његових домаћих слугу.

Зато они данас заједно стоје пред праведним судом народа Југославије и мораће да положе рачун за свој издајнички и злочиначки рад.

Сва кривична дела за која се оптужују Драгољуб Михаиловић и остали доказана су многобројним доказним средствима која садржи истражни материјал.

Из истражног материјала види се да је линија рада оптужених Драгољуба Михаиловића, Стевана Мољевића, Живка Топаловића, Слободана Јовановића била срачуната на онемогућавање сваке ослободилачке борбе у Југославији и на уништење У сарадњи са окупатором демократских и ослободилачких снага, да би се помоћу окупатора успоставио режим отворене диктатуре и националног угњетавања, а чак и остварило истребљивање у појединим крајевима појединих националности.

Од самог почетка оптужени Михаиловић је, заједно са избегличком владом, пропагирао да још није време за борбу против окупатора и да ће час за борбу наступити када се савезничке снаге буду искрцале на Балкан. Међутим, од самог почетка Михаиловић је почео да води борбу против свих оних који су устали у ослободилачку борбу против окупатора, распирујући на тај начин братоубилачки рат за рачун Немаца, Италијана, Бугара и Мађара. Према томе, сва тврђења која су Михаиловић и његова клика износили у земљи и иностранству да Немце сматрају својим непријатељима и да очекују само повољан моменат па да Немце нападну, не одговарају истини, јер је Михаиловић од почетка сматрао да постоји повољан моменат за борбу против снага отпора, и ступио је у сарадњу са окупаторима оставши у сарадњи с Немцима све до капитулације Немачке. Парола Михаиловића и његове клике да није време за борбу против окупатора није само значила борбу против устанка, него и директну везу са окупаторима и спровођење политике окупатора који су хтели да од народа Југославије направе мирно, покорно робље које их неће узнемиравати у пљачки земље и у покретима трупа, које би могао мобилисати као радну снагу и топовско месо на фронтовима против савезника.

Михаиловић и Недић обично су своју сарадњу са окупатором правдали потребом спасавања српских глава. Братоубилачка борба коју је за рачун окупатора повео Дража Михаиловић довела је баш до уништења десетине хиљада српских глава, до масовног уништења Срба, како од стране окупатора и Михаиловићевих четника заједно, тако и од самих Михаиловићевих четника.

Михаиловић је вршио истребљења Хрвата и муслимана под изговором да је то одмазда за покоље Срба које су вршиле усташе, а на делу је сарађивао са усташама и против српског и против хрватског народа.

Михаиловић, као и емигрантска влада у Лондону, обично су се у својим изјавама приказивали као пријатељи савезника, нарочито Енглеске и Америке. Тиме су Михаиловић и емигрантска влада хтели да постигну следеће: прво, да пред савезничким јавним мнењем сакрију своју сарадњу са окупатором; друго, да у земљи преваре један део становништва; треће, да сачувају легалност и континуитет избегличке владе и монархије пред званичним савезничким факторима; четврто, да би, изговарајући се да тобоже воде борбу против бољшевизма, створили у иностранству лажни утисак да се у Југославији не ради о ослободилачкој

борби народа против окупатора, него о грађанском рату и да на тој основи добију подршку и оправдање за своју сарадњу са непријатељем.

Као што се види Михаиловић је, сарађујући са окупаторима, слабио општи ратни напор Југославије у борби против Немачке и њених савезника и тиме слабио фронт савезничких држава против заједничког непријатеља.

У току истраге установљено је да је оптужени Михаиловић извршио у времену рата и окупације издају своје отаџбине и да је, почев од 1941 године па све до завршетка рата, сарађивао са немачко-фашистичким окупаторима у борби против народноослободилачког покрета народа Југославије. Наши народи то знају, јер су својим очима видели и на својој кожи осетили издајнички рад оптуженог Михаиловића и четничких банди којима је он командовао. Међутим, има људи ван наше земље који тврде да Михаиловићева сарадња са окупатором почиње тек 1944 године. Али истражни материјал садржи непобитне доказе да је Михаиловићева сарадња са окупатором у борби против народноослободилачког покрета народа Југославије почела још 1941 године, и то најпре у Србији, а потом се пренела на читаву Југославију. Његова сарадња са окупатором у почетку била је прикривена, али већ децембра 1941, Михаиловић је прешао на отворену сарадњу, покушавајући и даље да себе и најужи круг официра око себе сачува од компромитовања, ма да је све своје оружане формације јавно и отворено ставио у службу окупатора. Да је то тачно и непобитно може се видети из неколико цитата из истражног материјала које ћемо овде изложити.

Говорећи о делегацији коју је упутио Недићу, Михаиловић је код истражних власти изјавио:

„Концем августа или почетком септембра, дошао је код мене Живојин Ђурић, бив. пуковник југословенске војске, и донео ми је једно писмо од Недића. Писмо је било врло кратко, само два реда, и њиме ме Недић позива да дођем у Београд на састанак. Уз писмо Ђурић ми је предао и легитимацију за пут послану од Недића".

Даље:

„Аџа Мишић ми је рекао: „Ти нећеш ићи, то сам ја био одлучио већ". Мишић је затим рекао: „Ја ћу да идем".

И даље:

„Колико ми је у сећању, легитимација је отишла 29 или 30 августа, а вратила се тачно, и то знам сигурно, на дан 6 септембра увече 1941 године".

Издајник Милан Недић је о преговорима и резултату преговора са том делегацијом изјавио код истражних власти:

„Циљ ове делегације био је успостављање везе пзмеђу мене и Драже на бази борбе против партизана. Показали су ми пуномоћје потписано лично од Драже Михаиловића са овлашћењем да могу са мном водити разговоре и донети потребну одлуку".

Даље:

„Ја сам пристао на сарадњу са Дражом Михаиловићем и обећао му помоћ. То је био закључак преговора између мене и те делегације".

И даље:

„Писмени уговор између мене и те делегације није прављен, с обзиром да су сва тројица из те делегације били моји официри и мени добро познати, па сам сматрао да нема потребе за писменим уговором, а они то нису ни тражили.

Између нас је направљен споразум у следећем:

1. О сарадњи између мене, односно моје владе и Драже Михаиловића за борбу против комуниста у циљу њиховог уништења.

2. Да им издам одмах новчану помоћ да би могли издати плате официрима и подофицирима, као и то да би могли купити животне намирнице за исхрану војске.

3. Да одредимо одмах једног официра за везу који ће бити стално при штабу Драже Михаиловића.

4. Да преко Немаца издејствујем легализацију Драже Михаиловића и његових четника у томе да их Немци не гоне и да се могу слободно кретати.

5. Да после чишћења, односно уништења комуниста у Србији моја влада укаже потребну помоћ Дражи Михаиловићу ради смирења грађанског рата у Босни и Црној Гори.

6. Да **се** *после формирања владиних одреда с којима* **се** *било започело, донесе један операциски план између мене и Драже за чишћење Србије од комуниста.*

Ово су углавном одредбе споразума о сарадњи између мене и Драже Михаиловића".

Затим Недић каже:

„Од тог споразума о сарадњи одмах су испуњене следеће тачке:

1. Издао сам новчану помоћ, не сећам **се** *колику, и делегација је ту новчану помоћ понела собом.*

2. Отишао сам одмах код заповедника Србије генерала Данкелмана и изнео му долазак делегације Драже Михаиловића

и уговор са њом направљен. Рекао сам Данкелману да Дража тражи легализацију своју и својих четника, с тим да се могу несметано кретати без бојазни од прогоњења и убијања од стране Немаца, да би могли повести борбу против комуниста. Данкелман је одмах прихватио ту легализацију и издао наређење у том смислу немачким јединицама.

3. Одредио сам генералштабног мајора Марка Олујића за везу између мене и Драже Михаиловића.

Напомињем да Марко Олујић није одмах пошао у штаб код Драже Михаиловића. Не могу се сетити колико је времена протекло до његовог поласка код Драже Михаиловића, када је био ухваћен негде на путу за Сувобор од стране комуниста са операциским планом о садејству између владиних одреда и четника Драже Михаиловића за чишћење Србије".

У свом исказу Недић даље каже:

„Обавештен сам да је Дража прихватио цео онај споразум, односно одредбе тога споразума, направљеног између мене и његове делегације".

Па, ииак, када се у Србији распламтео општи иародии устанак против окупатора и његових слугу и када су многе његове јединице тражиле да ступе у оружану борбу против окупатора, Михаиловић је био принуђен да привидно закључи споразум са партизанима о заједничкој борби против немачких окупатора. О томе којим се разлозима руководио оптужени Михаиловић када је наредио својим јединицама да ступе у борбу против Немаца, говори сведок Радослав Ђурић:

„Дражин капетан Рељић објаснио ми је у селу Брајићима да је Дража заиста наредио општу мобилизацију и напад на Немце заједно са партизанима. Кад сам после тог питао Дражу, он је лично изјавио да је то тачно и да је био принуђен да ступи у борбу против Немаца пре времена, због тога што су партизани стпочели устанак, те би се цео народ њима прикључио, а он, — Дража, остао би усамљен. Између осталог Дража ми је рекао да је он заиста послао Живојина Ђурића и Александра Мишића у Београд да разговарају са Недићем и да траже помоћ од њега, али је тврдио да није рекао Живојину да може остати код Немаца, нити Мишићу да мене остави као везу са Недићем. На моје питање што ће му да разговара са Недићем, Дража је >рекао 'да хоће да га користи" — (записник од 23 априла 1946, страна 3).

Међутим, иако је Михаиловић 26 октобра 1941 године закључио писмен споразум са командантом Народноослободилачких и партизанских одреда Југославије, Титом, о заједничкој борби

четника и партизана против окупатора, он је и даље у највећој тајности вршио припреме за уништење партизана у Србији. У том времену, половином октобра 1941, дошли су у његов штаб мајор Захарија Остојић и Мирко Лалатовић који су му били упућени од Врховне команде југословенске војске у емиграцији.

Кратко време после тога, 1 новембра 1941, погазивши споразум закључен са Титом, Михаиловић је издао наређење да се његове снаге повуку са фронта према Немцима и да предузму општи напад на партизанске снаге у циљу њиховог потпуног уништења-.

О томе Михаиловићевом наређењу прича сведок Радослав Ђурић:

„На дан 2 новембра добио сам строго поверљиво наређење упућено на моју личност од стране Драже Михаиловића у коме је стајало: да одмах скинем опсаду Краљева и да нападнем Чачак који су држали партизани" — (записник од 23 априла 1946, страна 3 рађен код Јавног тужиоштва ФНРЈ).

О томе наређењу говори и Михаиловићевом руком написана забелешка у његовој личној бележници:

„Ђурић само са партизанима. Наређења за деблокаду Краљева показао Молу и одгодио напад на Чачак за три дана позивајући за то време к-те (команданте, примедба тужиоца) *на вечере.*

Када су партизанске снаге разбиле напад Михаиловићевих јединица на свим секторима и, гонећи разбијене четничке одреде приближиле се у непосредну близину Равне Горе, Михаиловић је успоставио везу са Недоцима и састао се са немачким претставницима ноћу између 13 и 14 новембра 1941 године. О том састанку Михаиловић прича:

„Са Немцима сам се састао у другој половини месеца новембра 1941 године, датума се тачно не сећам, у кафани, у селу Дивцима (Михаиловић није могао да се сети датума састанка, али је исказима сведока непобитно установљено да је тај састанак био у ноћи између 13 и 14 новембра 1941, примедба тужиоца). *Од Немаца* су *присуствовали: начелник штаба главнокомандујућег Србије, чијег се имена не сећам. Тумач је био један фолксдојчер, доктор медицине, који је радио, како сам касније сазнао, у Гестапоу код Бранда — одељења Д. М. Поред њих двојице било је још укупно десет Немаца, сви у немачким официрским унифор-> мама. Чинове им не распознајем.*

Ја, Дража Михаиловић, пуковник Пантић, капетан Ненад Митровић и мајор Александар Мишић — (присуствовали су са четничке стране — примедба тужиоца).

Пошао сам са својом пратњом из Струганика преко Мионице, заједно са Александром Мишићем. Зауставили смо нашу пратњу пре него што смо стигли на Колубару и казали им да чекају док се ми не вратимо. Сами, ја и Александар Мишић отишли смо на мост где су нас дочекали: Брана Пантић, Ненад Митровић и професор Матл. Прешли смо преко порушеног моста на другу страну и сели смо у аутомобил који нас је одвезао у кафану у Дивцима. Пред кафаном је било много немачких војника. Била је потпуна ноћ. Уведени смо у кафану у Дивцима и одмах смо поседали за дугачки сто, ја према начелнику штаба командујућег Србије, Аца Мишић лево од мене, Брана Пантић лево од Аце Мишића, десно од мене Ненад Митровић. Немаца је било око десетак који су седели за истим столом.

Хоћу да напоменем да су Немци извршили обезбеђење од моста до кафане потпуно, и то борним колима и моторциклима. Чак ме је то и изненадило.

На питање иеледника у које је доба ноћи био састанак, Михаиловић је одговорио:

„Ја мислим око девет сати" (сви цитати из Михаиловићевог записника, страна 45 и 46).

Исте ноћи између 13 и 14 новембра 1941 Михаиловићев командант Јован Шкава предао је 365 заробљених партизана Немцима у селу Словцу, које је удаљено од села Диваца око 4 до 5 километара. Предају партизана извршио је око 11 часова ноћу, и са својим одредом спровео их у Ваљево немачким камионом заједно са Немцима. Јован Шкава саслушан као сведок, изјављује код истражних власти да је предају заробљених партизана извршио по Михаиловићевом наређењу које му је пренео његов претпостављени командант Дача Поповић.

После тога, дошло је до закључења споразума о примирју између четника и партизана и до прекида борбе. Споразумом је Михаиловић примио обавезу да се бори против Немаца заједно са партизанима.

Међутим, када је крајем новембра 1941 почела немачка офанзива на ослобођену територију у Западној Србији, Михаиловић је изневерио и овај споразум наредивши својим јединицама да свако иде на свој терен не упуштајући се у борбе против немачких колона које су надирале ка ослобођеној територији. О томе Михаиловић прича:

„Немци су почели офанзиву на Ужице и Чачак. Маршал Тито мене зове телефоном и то је био наш последњи разговор. Маршал ме пита шта ћу ја радити у овој офанзиви, потом је

изложио да ће он прихватити борбу противу Немаца. Ја сам му одговорио да фронтално не могу примити борбу и да се морам вратити са својим одредима на њихове терене, а ја сам са једно 200 људи остао на Равној Гори. Моји се одреди провлаче кроз

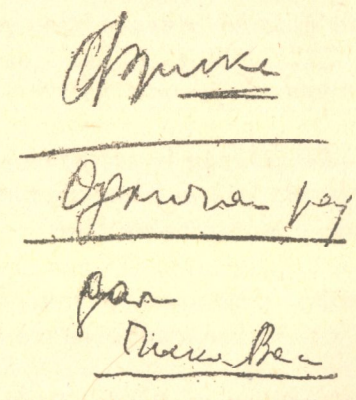
ѵ, з в е а т а J

11 ол- одрнале свдицце аа ^авмОЈ Гори 30 пивемоиа 1941 године и према доОипе-ии ииСТр^кцијама ,ноћу изиеђу 30/31 Јсуеиуо саи са одредом доиту пђа где сач оио иа аолоааЈу,у срез - уОиђски.аа свој ,.е01... „ан С 1 децсибра освакус саи у Гор.Горевп ц :.хог.. ^циа 5 доир.виљач...: о.^Јад . из чачка уу прат&у 3 ги-мачка авио;.а дсаао Је дс оон.ш:;о..е у Гор.Горес .с-Ш1 где сам се са њиа саотао.са на ере .и« ..у|_.;ама ау1;аао сам ја са Ј(=д-ном ДЕсетшшм Једиои ооду доброво^аца и .'ад су видели да иеђ0 ,'.а на них Пјчели смо пријателски рааговор.ломандант о добр.одре.;а ..иа..ар, с.:;аче оТу:;а и.пуковник -лрисав Нетровић.Поотавио ми је пита&е .. оам, ита опде ра.'.ии и дакле пдем.Одгсворио сам му да имам одред од 20'Ј .-.удз са 80 аутом.оруђа вт>. је аииста било ист на.Ре^ао са;1 да саи одред а пу.;опника Драае и да сам престрака . ѓгивих одреда.ао ута&е .о ш:о ш всЈОке драаа,одговорао сам да пш о:-о 20.000 каору'а'в в».ј шса. _ада се ^рг.оав ^дзоио на страну са својии вту:.>ша о.*ицир::ма г.ешто ратко конферпоао ,па је затим ааио.:ш мепе да са сио„и од;.едом п ..еи у претрес терена Горље Горевнице и чи^пеае од .ом^ .ста ато сам п учи-^нио.Имао сам користа ог; сн ,га,јс: чет ици Помеса:!.! са добровоЈмх.ша, снабдели су се од .1иом,коЈе иисам имао в?.'.. мс.о,т -,о да сам

при раотанку могао и борб,-.' води»а са њлма. још кешто, чет.::!ЦИ о„ прича.:ц до0провољцим»»како 0у воуе.:е г.еројс::е борбе лротив немаца и кому .:ста у ol!ом крају,под најтежи;/. временским при..л..ама иа.;о се оскудева-.о Ј одећц хранн и ијннцпЈи.То је импоновали доброво.шима обученим и тоа о одоло добро обуиени а са м^ницијом снабдеве .и.о« ..ојима је шчла лухкља соаећа, јер су се иви људи,:;оји нису свп - отићевцп дивили го.:им,0оо!';! и и&глад-нелим чстиицима.

лстог дана увече по завриеном претрес,/ терена ,..ар :сав ие Ј- ОЗ-•аао № дп по!?е: оз »па у Чачшс 1: уродии о а .ос свог одреда Ј.ЛД позка

г

Извештај Предрага Раковића-„Фрике-а" о легализацији и примедба издајника Михаиловића на самом извештају: „Фрике, добар рад, дати чика Васи" (Драгиши Васи^у)

немачке линије и узимају правац за свој терен, а партизанске снаге прихватају борбе на Буковима, Црнокоси, Пониковици и даље преко Златибора" — (Михаиловићев записник, страна 18).

Али, Михаиловић се није ограничио само на то да нареди својим командантима да сваки иде на свој терен и да избегавају

сваку борбу против Немаца, већ је својим командантима дао директиву да „легализују" своје одреде код Немаца на тај начин, што ће ступити под команду Милана Недића и да употребе сва средства за уништење партизанских снага које су биле остале у Србији после повлачења главнине партизанских снага за Санџак

О томе оптужени Милош Глишић прича:

„На Равној Гори са Дражом је одржано саветовање команданата одреда и лично су присуствовали команданти. На овом саветовању Дража је наредио да се ступа у везу са Недићевим одредима ради поправљања ситуације. Рекао је да одреди и даље остају под његовом командом п да је ово само привремено решење (ја нисам лично био лрисутан на овом саветовању, али ми је ово познато од команданата Манојла Корача и Игњатовића). *Заборавио сам изјавити да је Манојло Корач дошао у наш одред неколико дана пре напада на Ужице, и то из вишеградског краја, и учествовао је у нападу на Ужице.*

После овог саветовања одред је прешао преко Равне Горе, задржао се један дан у селу Ба, а потом је прихваћен од љишког одреда од стране Реље Додера где је остао неколико дана ради опоравка, а потом је кренуо у Белановицу са којом је претходно ухватио везу Манојло Корач, и уговорио да се одред стави под Калабићеву команду. Да би се ствар што боље свршила ишао је код свога оца и млади Калабић Никола. Ово је било крајем новембра 1941 године. Тада још није \било постављено питање „легализације" четника, нити је шта на томе рађено. „Легализација" четничких одреда извршена је као и стављање под Недићеву команду јануара 1942. Одред је „легализован", али је и даље остао под Дражином командом". — (Глишићев записник, страна 7).

О томе саветовању писао је и Михаиловићев команданг првог равногорског корпуса капетан Предраг Раковић у свом извештају без датума којим извештава о томе како он спроводи инструкције добијене од Михаиловића на том саветовању. Раковић прича:

„После одржане седнице на Равној Гори 30 новембра 1941 године и према добијеним инструкцијама ноћу између 30 новембра и 1 децембра кренуо сам са одредом из Коштунића где сам био на положају, у Срез љубићки на свој рејон. На дан 1 децембра осванув сам у Горњој Горевници. Тога дана пети добровољачки одред из Чачка, уз пратњу три немачка авиона дошао је до основне школе у Горњој Горевници где сам се са њима састао. Са напереним пушкама пришао сам ја са једном десетином једном воду добровољаца и, кад су видели да нећу да пуцам на њих,

почели смо пријатељски разговор. Командант 5 *добр. одреда каплар, иначе штука п. пуковник Марисав Петровић. Поставио је питање ко сам, шта овде радим и докле идем. Одговорио сам му да имам одред од 200 људи са 20 аутоматских оруђа, што је заиста било истина. Рекао сам му да сам одред пуковника Драже и да сам претстража његових одреда. На питање колико има војске Дражa, одговорио сам да има око 20.000 наоружаних војника. Тада се Марисав одвојио на страну са својим штука-официрима и нешто кратко конферисао, па је затим замолио мене да са својим одредом пођем у претрес терена Горње Горевнице и чишћење од комуниста. Имао сам користи од овога, јер четници помешани са добровољцима снабдели су се од њих муницијом, које сам имао врло мало, тако да сам при растанку могао и борбу водити са њима...*

Истог дана увече по завршеном претресу терена Марисав ме позвао да пођем с њим у Чачак и уредим однос свога одреда према Немцима,.. и првог децембра увече отишао сам у Чачак са Марисавом... Углавном, то вече сам са њима договорио се да останем на терену са својим одредом ради чишћења терена од комуниста, што ми је уствари и био задатак кад сам пошао на свој терен са Равне Горе...

У почетку, још у децембру, видео сам јасно ово: љотићевци наслањајући се на Немце имају за циљ да најпре са нама сарађују док се униште комунисти, па после помоћу Немаца да ликвидирају и нашу организацију и наше одреде. Уништење комуниста било је потребно и мени и Немцима и љотићевцима, те смо се у овом послу сложили и постали „савезници"... У то време сам долазио код команданта у околину Горњег Милановца, где сам се са њим састао и све му реферисао... Одобрио ми је да могу и одред легализовати... Преко Марисава ја сам ипак успео да се упознам са немачким командантом Фрикеом и чим је Марисав одлазио из Чачка, препоручио је мене код Фрикеа, да је најбоље да ја примим Чачак после њега. На дан 1 маја примио сам команду места у Чачку са својим одредом, ма да сам био илегалан. Фрике у почетку никако ме није трпео. И њега сам убедљиво уверио да сам легалан и да сам под командом Недићевом, чиме се задовољио... Наравно, у овој околности морао сам крајем марта да одем у *Београд и седам дана сам сваког дана био приман код Цеке Ђорђевића, Масаловића и код Недића три пута... И сам* се *данас чудим како сам их све мунтао и успео да легализујем одред јачине 150 људи под мојом командом. Додељена ми је територија Срез љубићки са седиштем у Чачку..."*

На полеђини овог извештаја капетана Предрага Раковића Михаиловић је својом руком ставио примедбу: *„Фрике* (лсеудоним Раковића —• примедба тужиоца) *одличан рад — дати чика Васи* (псеудоним Драгише Васића-примедба тужиоца)".

Тако је Михаиловић децембра 1941 године „легализовао" своје одреде у Србији. „Легализација" Михаиловићевих одреда је била само форма његове отворене сарадње са окупаторима у борби против партизана и читавог народноослободилачког покрета у Србији.

Као што се види Михаиловић је од прикривене сарадње са окупатором и квислингом Недићем већ крајем 1941 прешао на отворену сарадњу и борбу против партизана и читавог народноослободилачког покрета. Од тога времена па даље, све до распада и уништења његове организације, у 1942, 1943, 1944 и првој половини 1945, сарадња између Михаиловића и немачко-фашистичких окупатора, као и српских, и хрватских и словеначких квислинга: Недића, Павелићевих усташа и Рупникове „беле гарде", све се више продубљавала, постајала све отворенија, све тешња, док на крају, у другој половини 1944 и првој половини 1945 године, није дошло до потпуног уједињења под Михаиловићевом командом свих квислиншких снага у Србији (Недићевих и Љотићевих одреда) и до везе Михаиловића и сарадње са Гестапоом и Павелићем.

Да је ово тачно. сведоче многобројна писмена документа из различитих извора, највише четничких, затим немачких, италијанских, усташких и недићевских, која су приложена оптужници, поред извесног броја сведока који су предложени да се испитају на главном јавном претресу. Цитираћемо само неколико кратких извадака из истражног материјала за потврду констатације о отвореној сарадњи Михаилрвића и његове организације са окупаторима и другим слугама окупатора, почев од децембра 1941, па све до распада и уништења његове организације.

Оптужени Милош Глишић, говорећи о учешћу Михаиловићевих четника у Трећој непријатељској офанзиви против партизанских снага у Санџаку и у Црној Гори, испричао је:

„Храну смо добијали од Италијана преко Павлових (Ђуришић — примедба тужиоца) *људи, муницију исто тако. Муниција је довлачена из Берана"* (Глишићев записник, страна 10).

А мало даље каже:

Италијанским камионима (путовали су до Бијелог Поља — примедба тужиоца). *италијански шофери за све војнпке и*

команданте и тим камионима смо пребачени од Пријепоља до Бијелог Поља" — (исти записник).

Затим иаставља:

„Знам да је био пљеваљски (италијански — примедба тужиоца) *гарнизон, који је са својим снагама учествовао у борби против партпзана у току ових операција, а не знам колика му је била јачина"* — (исти записник).

Говорећи о сарадњи четника и Игалијана, такође у Трећој офанзиви, мајор Бањовић пише: „министру југословенске војске у отаџбини — господину генералу Дражи Михаиловићу" у свом недатираном писму:

„Четнички одреди капетана Павла Ђуришића већ 15 дана имали су тешке и крваве борбе са партизанима на положајима око Мојковца и око Колашина... Капетан Павле Ђуришић располаже сад са 2000 сталних четника и два пута толико резервних трупа. Његови стални четници добро су наоружани и добро снабдевени. Поред великог броја аутоматског оружја имају већи број бацача и 4 брдска топа. Наоружање је Ђуришић добио од италијанских војних власти. Поред наоружања његови стални четнички одреди добијају од италијанских власти храну у натури и сталну новчану награду..."

Том Павлу Ђуришићу Михаиловић саопштава радиотелеграмом:

„Број 21, за Павла Ђуришића „Мандушић" кеј 6, 7, 3, 8,: 18. IV. 42. Чуо сам за ваш рад. Веома сам срећан што тако јуначки. Циљ ми је да вас што пре помогнем. Услов за ово је сигурна веза. Шаљем вам преко Лазаревића радио станицу са карактеристикама и упутом за рад... Ако се веза успостави моћи ћу вам одмах авионом јавити — бацити све потребно наоружање и остало за рад, зато нађите и обезбедите потребне терене за пријем материјала који ће се бацити падобраном.

Надам се *да ћу вам ускоро упутити једног мог официра за решење свих потребних питања у вези акције у Црној Гори. Важно је да останете у националној линији потпуно као и до сада. Комунисте чистите где можете... Важно је да нам буде обезбеђено десно крило Мојковац—Колашин. Припремамо вам упутити једну помоћ правцем Бродарево—Барица. Први циљ акције у Црној Гори: ослободити од комуниста и сигурно обезбедити просторију Шавник—Сињајевина и средства за нашу војску у Црној Гори.*

Према овоме подесите ваш садашњи рад. Поздрав ђенерал Михаиловић."

Говорећи о етању у Херцеговиии мајор Бањовић у свом писму од 16 јула 1942 пише Михаиловићу:

„Сви четнички одреди на територији Херцеговине легализовани су *код Италијана, добијају храну, оружје и муницију. Плату не примају, само им се по неки пут у виду помоћи додељују мање своте новца.*

И о сарадњи четника са Немцима у 1942 години постоје многобројни документи. Ево неких извадака из докумената:

Број 3434, од Иштвана, 5. XII. 42:211 (Бањовић): *Према извештају К-та кладањске бригаде од 26. XI. већ пет дана воде се огорчене борбе између четника и паргизана на Мајевици. Четнике потпомажу Немци, домобрани и усташе. Један део четника прикључио се партизанима. Рачић напустио Мајевицу и прешао у Србију. Бројно стање партизана 8—10 хиљада. Партизани заузели Бијељину, Лопаре и продрли до Г. Тузле"* — (депеша мајора Бањовића Михаиловићу).

Мајор (Остојић јавља Михаиловићу:

„Бр. 3972 од 222 (Остојића) *23. XII бр. 49: Ситуација У Источној Босни, секције Зворник—Кладањ. Митрановић и Момчиловић јављају: 3 и 6 комунистичка бригада на Мајевици претрпеле неуспех. Нападали их Немци, четници са Мајевице, Требаве и Озрена."*

Са усташама су четници склопили у 1942 години низ споразума. О сарадњи са недићевцима и љотићевцима говорено је напред.

Као што за 1942 годину постоје многобројни документи о отвореној сарадњи Михаиловића и његове четничке организације са окупаторима, тако исто постоји у истражном материјалу огроман број докумената који показује да се сарадња Михаиловића са окупаторима и домаћим слугама окупатора у борби против Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије продужила и учврстила у току 1943 и 1944 и у првој половини 1945 године.

Упркос свега тога, има у иностранству неких људи који бранећи Михаиловића, желе уствари да бране сами себе зато што су Михаиловићу пружали у току рата како морално-политичку тако **и** материјалну помоћ, а који тврде, не поричући да су „поједини Михаиловићеви команданти сарађивали са окупатором", да сам Михаиловић није одобравао такав рад својих команданата и да он лично никада није сарађивао са окупатором нити са квислинзима. Међутим, истражни материјал који је приложен овој оптужници, када буде изнет на главном јавном претресу, увериће те

људе да су чињенице необично „тврдоглаве ствари" и да се не могу побити никаквим камиањама, па ма како такве кампање биле вешто организоване. Показаће им: да је сваки онај који је помагао Михаиловића, на било који начин и из било којих разлога, гурао у кола немачко-фашистичких освајача у време њиховог рата против великих савезничких сила и свих слободољубивих народа евета који су се заједнички борили за уништење фашистичке Немачке и њених савезника. А сада, ево, неких извадака из докумената које садржи истражни материјал, који непобитно доказује да је и Михаиловић лично, не само одобравао сарадњу његових команданата и трупа са окупаторима и другим домаћим слугама окупатора, него и сам лично давао директиве својим командантима и јединицама да сарађују са окупаторима у циљу уништења Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије.

У току припрема које је Михаиловић вршио за операције четника у време Четврте офанзиве, у једној од својих депеша упућених мајору Остојићу, он је издавао следеће наређење:

„2428—222 (Остојић) *31 децембра 1942: Бајо је већ прикупио 1200 људи. Павле је већ прикупио 3000 људи. Бајови су у Острогу а Павлови у Колашину. Теткићи* (подругљиво име којим су четници називали Италијане — примедба тужиоца) *кажу да 2 јануара пада одлука. Дозвољавају засад покрет до Никшића. Не би их Павле ни питао, али је још у току питање хране, један и по милион метака, обућа, оружје. Нарочито је обућа у бедном стању. Код мене провели целу ноћ у раду Павле, Иванишевић, Ракочевић. Ракочевић данас гарантује да добије храну и обућу. Он је убеђен да ће добити. Добили или не, Павле ће кренути, само је боље у обући него бос. Уређујте везе и све остало да би се припреме завршиле. Шта је са Плећашем? Да ли сте ухватили везу са Бјелајцем и Митраповићем?*

Митрановић у вези са динарцима може поцепати Совјетску републику на два дела. Зато Митрановић да има што јаче снаге у акцији. Ако Павле пође сувим, иде преко Шћепан-Поља. Сви су изгледи да ће се возити..."

Михаиловић у овој депеши, поред осталог, говори и о томе да су му Италијани јавили да „2 јануара пада одлука". Та одлука била је одлука претставника немачког и италијанског генералштаба донета 3 јануара 1943 на састанку у Риму о започињању Четврте непријатељске офанзиве.

За доказ о томе како су се држали Михаиловићеви четници и сам Михаиловић у Четвртој офанзиви окупатора против

НОВ и ПОЈ, цитираћемо неколико одломака из истражног материјала.

Јевђевић јавља мајору Остојићу:

„Бр. 423 од Иштвана (Бањовића) бр. *40, 18. I. 1943.—: Данас стигло одобрење из Рима да Црногорци иду преко Херцеговине. Нашим трупама одобрен покрет кад Црногорци крену од Прозора. Наш правац Грахово—Гламоч. Италијани дају храну, особље радиостанице, снабдевање и санитет. Бјелајца задржавају за посебну акцију коју они врше са њим за чишћење Лике. Немци и Италијани затварају отступне правце. За наше људство дају 100 метака војнику, 1000 пушкомитраљесцу, 10 тешких бацача са 3000 граната. Командант армије изјавио је да се диви нашој војсци и даје јој све. Организацију ослобођене зоне препуштају нама. Путујем данас у Херцеговину. Регулисао сам пасош и водим са собом радиотелеграфисту са подморнице. — Јевђевић".*

Мајор Остојић пише Јевђевићу:

„За Јевђевића: Молим најхитније издејствујте наређење преко VI корпуса да дивизија „Тауринензе" из Пљеваља преко Фоче снабдева храном 5800 четника са територије гувернерства Црне Горе који су приспели у Калиновик. У овај број улазе трупе: Ђуришића, Весковића, Ружића и Глумца. — Бранко."

Мајор Остојић пише Добросаву Јевђевићу:

„Лукачевић на левој обали имао свега 700 православних и 400 Муслимана. Муслимани се разбегли после прве борбе, те остали само наши.

Захтевај да Италијани издрже по сваку цену само још сутра до подне, јер до подне сутра Води пристиже 1500 Црногораца када ће сигурно задржати комунисте.

Нека Италијани непрекидно бомбардују к-сте (к-сте скраћеница од речи комунисте — примедба тужиоца) *и траже помоћ од немачке колоне из Брадине. Лукачевићу који се претставио као капетан Никола Ђујић заменик Јовановића, поручи да по сваку цену задржи у својим рукама линију: Златар—Коњиц—Паклена—Гоњевац—Борашница—Особац, на коју му стиже сутра до подне 1500 људи.*

Ако случајно Коњиц падне, ти организуј да се нашима за 500 људи баца храиа и муниција у село Борци, засеок Борчевине, код цркве, а доцније у Чичеву. Знак два чаршава у виду правоугаоника у правцу ветра. Ово је неопходно јер се људи без хране и муниције не могу борити, а то би било страшно. Надам се да ће Воја издржати до доласка појачања, јер је првокласан официр и борац, али је радио с туђим људима.

Наше трупе свакодневно маршују по правцу: Мил,евина—Калиновик—Главатичево—Борци, па немој да их бомбардују. Одговори хитно. — Бранко."

Капетан Лукачевић пише мајору Остојићу („чича Бранку") у свом извештају 23 фебруара 1943 из Коњица:

„Драги чика Бранко!

Тек што сам био написао јучерашњи извештај из села Џепе добих хитан позив од Вукчевића и италијанске команде у Коњицу да им притекнем у помоћ, јер су у току 22 фебруара партизани пробили одбранбену линију у Вукчевића и заузели Горњу и Доњу Бијелу и пресекли везу између Главатичева и Коњица.

Ја сам хитно из Џепе кренуо са загорским батаљоном и пратњом и спустио се на друм и друмом дошао у Коњиц где сам затекао праву панику.

Пошто су се војници мало одморили пошао сам тамо и извршио напад бомбама са блиског отстојања на партизане који су се налазили између Бијеле и Љубиње... Борба је трајала непрекидно данас од 1 час па све до 16 часова... Мислим да ћемо до ноћи држати старе положаје...

Италијанска команда ми је синоћ показала један радиограм Јевђевића којим он тражи да се што пре кренем у правцу Јабланице, јер је тамо ситуација италијанског гарнизона критична...

Због ситуације на Бијелој и у околини Коњица, никакав покрет у правцу Јабланице нисам могао извршити.

Ради утехе известио сам нека се италијански гарнизон држи, ја долазим...

Јуче око 10 часова 22. II. стигла је у Коњиц једна немачко-хрватска (то јест усташка — примедба тужиоца) *колона која је кренула правцем Пазарић—Тарчин—Седло—Брадина—Брђани—Подорашац—Коњиц.*

Команданта ове немачке колоне видео сам уочи поласка за ноћни напад и из њега извукао следеће податке.

Правац његове колоне од Коњица треба да буде Рама—Јабланица—Мостар. Поред ове колоне са правца Пазарића—Тарчина кренула је још једна немачка колона. Правац ове друге колоне Немаца је отприлике паралелан са правцем ове прве колоне. Једна немачка јака колона наступа правцем Доњи Вакуф—Прозор—Мостар.

И прва и друга немачка колона имале су тешке губитке у борбама на Иван-Планини и Брадини. Немачка друга колона изгледа да је задржана негде на линији Леповци—Бале...

Овог тренутка примих твоје наређење. Впдии да **се** *углав-ном у идеји слажемо и да си обавештен о покрету Немаца, али као што сам ти већ написао, са ово мало снага и уз очајне напоре разбио сам први налет комуниста на Коњиц и Бијелу.*

Пошто је Јабланица већ пала, то нема потребе да се *журим, па мењам своју одлуку утолико, што ћу сутра вршити прикуп-љање снага, поготово сада када ми долазе толика појачања. па евентуално прекосутра 5. II. кренути у општи противнапад.*

Према извештајима који пристижу, партизанима смо синоћ п данас нанели тешке губитке. Отежава ми рад то што морам сваки час да трчим у Коњиц и да подижем морал италијанској команди који срамно губе морал кад нисам ту...

С вером у Бога за краља и отаџбину!

Дражa нас води ка величини и слободи!

Коњиц 23. II. 43 у 4,45 часа, командант капетан Воj. С. Лукачевић, с. р.

Нека Јевђа форсира бацање оружја и муниције авионпиа пошто овај гарнизон нема".

Ето, такво је било држање Михаиловићевих четника у Четвртој офанзиви окупатора против Народноослободилачке војске и партизанских одреда. О томе говоре и нека Михаиловићева писма, 28 марта 1943 чика Ђока (Михаиловић — примедба тужиоца) пише Бранку (мајор Остојић — примедба тужиоца) својом руком:

„Драги Бранко,

Боље линије него што је Дрина у вези са Пивом не можемо имати за одбрану. Морамо је бранити јаким снагама са добрим моралом. Због тога не одустајући од летећих бригада задовољи-ћемо се мањим њиховим бројем. Поред Момчиловићевих, које су прешле, мислим да треба засада упутити једну од највише 300 људи добро изабраних која би се од Мратиња спустила Ћуреву, али то не би требало да буде од Мратињана који да остану на својим положајима, а да им да само путовође.

Комунисти у овом моменту припремају нешто после удара који су добили; следеће могућности су:

1) Припремају планове за прелаз; У том случају избегнуће домашај артилериске ватре. Значи од Брода и сам Брод па на југ и од средине растојања Фоча—Устиколина па на север. Док још нису стигле нове снаге 22 (Италијани — примедба тужиоца) од Устиколине низводно обратити пажњу добро да нас не за-обиђу и компромитују овако добру линију за одбрану.

2) Да се задовоље досадашњии успехом и да на добијеној територији изведу насилну мобилизацију. У том случају четовање има ово да препречи.

3) Да покушају да се *пребаце у Источну Босну — ово је највероватније, али и о томе морамо размишљати.*

Потребно је што пре за добру награду пребацити сељаке и сељанке на ону страну да извиде шта се тамо догађа и да нас што пре обавесте о свему.

На обали предузети најхитније утврђивање и стално га продужити. Обратити пажњу да се брани и сама река, а не да се *сувише са првом линијом оде у висину.*

Предузети најенергичнију пропаганду код људства, а нарочито да су комунисти у вези са Турцима и да међу њима има мало Срба, остало Турци и усташе. Ударити и на њихову вез\ с Немцима.

На првом комуникацискоm правцу образовати нову комору са најмање 150 товарних коња. Могле би се створити две групе товарних коња у Ипсару и на ушћу Слатине па да се врше претовари и замењују коњи у тим местима. За ово треба одредити способне старешине нарочито енергичне те да служба снабдевања тече без задржавања.

Рекосте да имате две бригаде у резерви за цео отсек од Устиколине до Шћепан-Поља. Зар их нема више?

Добро је што сте издали наређење за отсудну одбрану на садашњим положајима. Морал сада треба да је јак.

Ако изиђу на гребене добро их подухватити са 22 (Италијани — примедба тужиоца). Луче су добро помогли.

Евакуација становништва, ако оно то жели, треба да се врши на Чајниче и Пљевља и даље за Колашин, после га можемо пребацити около опет у Херцеговину.

Можете остати ту. Уређујте све потребно за најбољу одбрану и извиђање на оној страни. Депеше се тек примају. Чим их преведемо доставићу вам.

28. III. у 9,10 часова. Поздрав Чика Ђока".

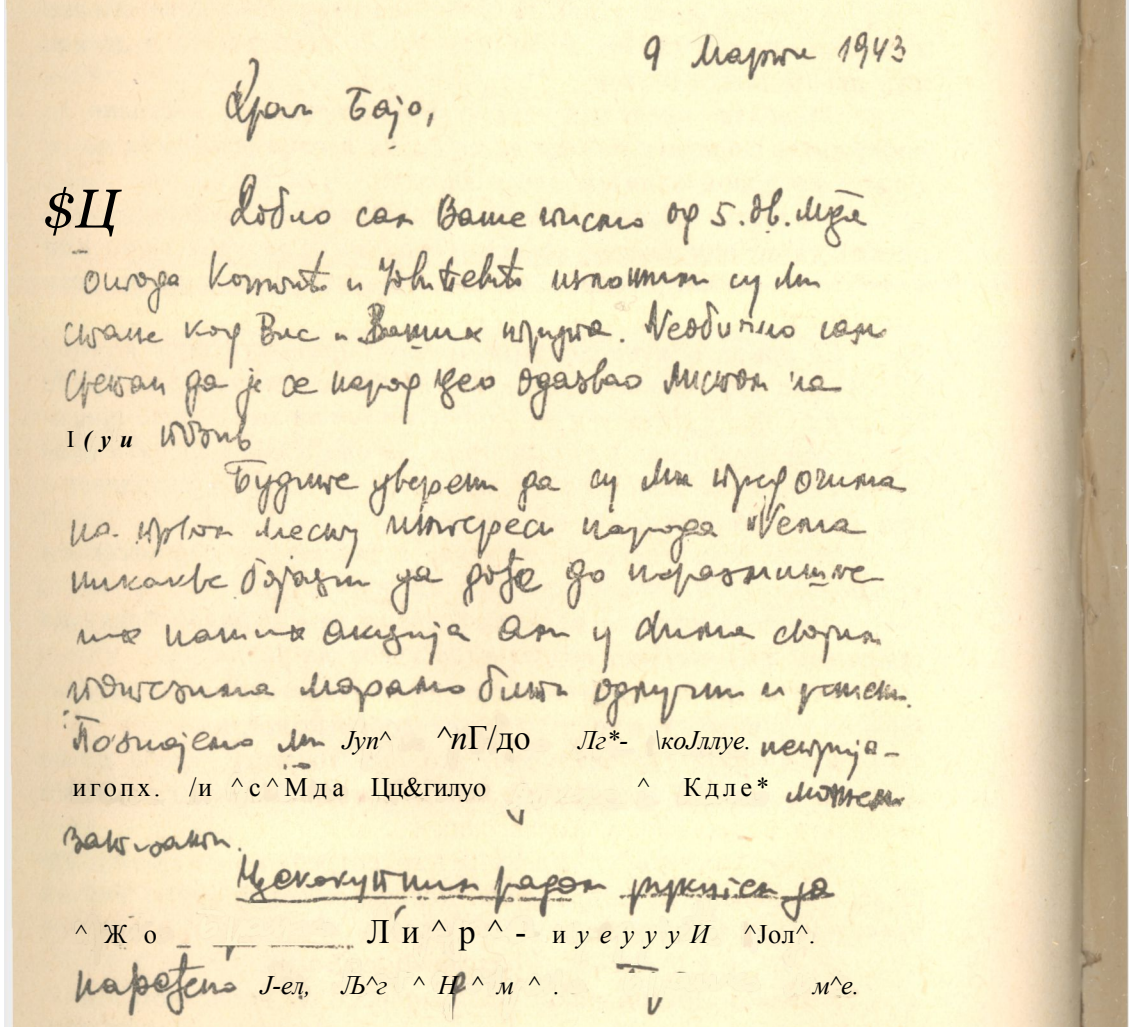
У једном другом пнсму од 7 априла 1943 написаном Михаиловићевом руком у 23 часа, Михаиловић наређује мајору Остојићу на који положај треба да постави једну италијанску чету.

Ево изватка из тога писма:

„Драги чика Бранко,

... Умирите Воју и кажите му ко је сачињавао ову „колону", али предузмимо на сваки начин да број 22 (Италијани — примедба тужиоца) пошаље на десну обалу Драгочевске Реке,

бар једну чету, и да се постави изнад стругара. Ни је потребно да их засада прелази. Терен је врло погодан да се овај правац затвори. У току прошле ноћи тамо сам осмотрио бегуначке ватре.

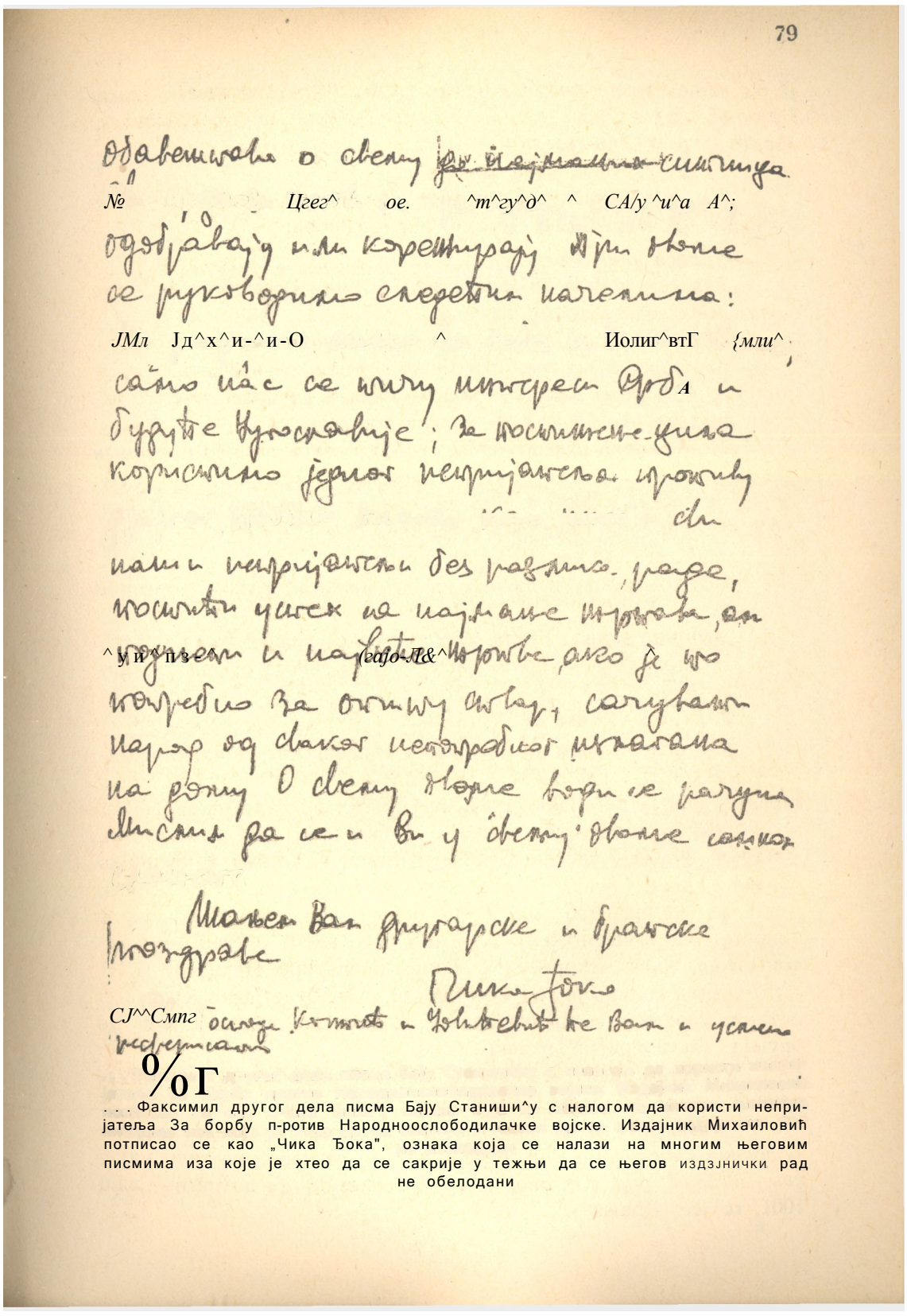

9 Марта 1943

Драги Бајо,

$Ц Добио сам Ваше писмо од 5.ов.мјес
одмах Комнен и Ђ.Ђебић изложили су ми
стање код Вас и Ваших трупа. Необично сам
срећан да је он најзад дао одазива мисији на
I (у и ибић
Будите уверен да су ми прилике
на овом месту интересна нарочита
тако да ћу радити да дође до изражаја
моја наша акција али у оним оквирима
који нам дозвољавају да будемо одрани и успешни.
Поздрављам ли Јуп^ ^пГ/до Лг*- \коЛлуе. неприја-
игопх. /и ^с^Мда Цц&гилуо ^ Кдле* моћи
заклањам.
Ценокупни рад руководи ће
^ Ж о _ _ _ _ Л и ^ р ^ - и у е у у у И ^Јол^.
наређења Ј-ел, Љ^г ^ Н ^ м ^ . м^е.

Факсимил првог дела писма издајника Михаиловића пуковник/ Бају Станишићу у времену Четврте офанзиве, када су заједно са Немцима, Италијанима и устзшама четници оперисали против Народноослободилачке војске. Издајник Михаилови^ потврђује да је лично руководио операцијама четника преко Бранка (Захарија Остоји^а) и да ни једно наређен>в није издато без његовог одобрења...

. . . Факсимил другог дела писма Бају Станиши^у с налогом да користи непријатеља За борбу п-ротив Народноослободилачке војске. Издајник Михаиловић потписао се као „Чика Ђока", ознака која се налази на многим његовим писмима иза које је хтео да се сакрије у тежњи да се његов издајнички рад не обелодани

И од наше стране тамо бн одмах требало упутпти нешто снага. Најбоље да се нађе једно 50 људи и тамо упути Лазаревпћ. Јавите шта сте предузели.

7. IV. 23 часа, Чика Ђока".

На ово Михаиловићево писмо одговорио му је Остојић 8 априла у 0,5 часова. Ево Остојићевог одговора:

„Драги чика Ђоко,

Већ сам послао Воји извештај о оним бегунцима које сте данас осматрали и то му објаснио.

Број 22 (Италијани — примедба тужиоца) извештава да је један батаљон упућен ка Драгочевској Реци, он извештава да је још у сумрак овај батаљон отишао позади патрола. Још у току ноћи пошаљу око 50 људи у правцу стругаре.

Момчиловић извештава да су бољшевици поново покушали прелаз на Устиколини, али су одбијени и прелаз је осујећен. Борба је почела у 20,45 ч. Наредио сам му да ме преко 22 (Италијани — примедба тужиоца) извештава.

7. IV. у 23,40 час. Поздрав Бранко".

Испод писма иеписано је Дражином руком, црвеном оловком:

„Примио знању. Хвала. Треба се само уверити да ли је батаљон 22 (Италијани — примедба тужиоца) заиста отишао у Драгочевску Реку.

8. IV. 0,5 ч. Чика Ђ".

Као што се види из цитираних депеша, нису Михаиловићеви команданти сарађивали са Немцима на своју руку. За такву сарадњу они су добијали директиве и наређења од Михаиловића. У истражном материјалу постоји велики број депеша које Михаиловић упућује својим командантима и у којима непрекидно понавља једно исто: Главни наши непријатељи су комунисти (тако је он називао све припаднике народноослободилачког покрета), ми се не можемо борити у исто време против свих непријатеља, треба искористити Немце, окупаторе, Недићеву СДС, само пазити колико је год могућно да то не буде јавно јер народ °°суђује сарадњу са окупатором. „Дођите на згодан начин до оружја, тактизирајте" и тако даље.

У једном писму без датума написано његовом руком, Михаиловић пише Добросаву Јевђевићу:

„Развијајте пуну иницијативу на развоју организације и борбених снага, само имајте увек на уму да народ не трпи никакав „легалан" рад. (Одговор „Аеру", Јевђевићу, са потписом „ваш 1001, то јест Дража").

Као што се види из цитираног одломка Михаиловићевог писма, он Јевђевићу само скреће пажњу да „легална", то јест јавна и отворена сарадња шкоди и компромитује. Такво искуство је он извукао у току сарадње са окупатором. Зато он, када даје директиве за сарадњу настоји да оне буду увијено формулисане.

У једном свом распису свим командантима Михаиловић даје директиве:

„... Ово је потребно овако, јер ко би нападао Немце директно би помагао комунисте, а тиме би отежавао ситуацију наших снага. Стога има да се *прекине до мог даљег наређења свака оружана акција према окупаторским снагама. Нека сви запамте да имамо велики број непријатеља. Не можемо једновремено против свих. Сада су нам најважнији непријатељи комунисти..."*

(Михаиловићева депеша број 708 свим командантима, од 7 маја 1944).

Затим Михаиловићева депеша мајору Остојићу број 600 од 1 маја 1944:

„ ... Искористите број 11 (Немце — примедба тужиоца) што више да бисте лакше постигли успех..."

Онда Михаиловићева депеша Јевђевићу број 611 од 2 маја 1944 године:

„ ... Користите немачку офанзиву у Горском Котару".

Таквих Михаиловићевих депеша има у истражном материјалу велики број. Такве су биле његове увијено формулисане директиве упућене његовим командантима за сарадњу са окупатором против Народноослободилачке војске и партизанских одреда.

А сада, ево, како су Михаиловићеви команданти „искоришћавали" окупатора.

Михаиловићев командант јавља му:

„Бр. 786 од Рас-Раса (псеудоним Калабића — примедба тужиоца) бр. 711 од 16. I. 1944: На Јавору код Кушића и Катића још се води борба између комуниста с једне и четника, пољске страже, Немаца и Бугара с друге стране. Комуниста има око 3.500. Опнољени су и сад би требало дотући их".

Ево другог примера. Михаиловићев командант Србије генерал Трифуновић јавља му:

„Примљене депеше 468 и 369. Подаци од обавештајне службе 4 увече о ситуацији: Комунисти се налазе на Дивчибарама. Заузели село Мионицу и планину Субјел. У правцу Букова одбијени комунистички напади. На Буковима водили борбу Калабић и Ајдачић. Вођене борбе на фронту од Букова—Повлена и од Букова до Ражане. Исто тако на Субјелу и Превији. Распоред

снага: Пољска стража у Мравињцима, Калабић на Буковима• Од Букова до Ражане Ајдачић. Ражана, један батаљон Немаца и Калабићевих. У Косјерићу наше снаге и 1 батаљон добровољаца (љотићевци — примедба тужиоца). У Сечој Реци, једна бригада Раковића и Немци. На Варди један батаљон Руса и један батаљон добровољаца. Дуб, један батаљон Немаца и један батаљон добровољаца. На простору: Ражана—Субјел—Косјерић заробљено неколико рањених комуниста. Ајдачићеви губици један рањен, један погинуо и 10 заробљено. Код Раковића и Јанковића по један погинуо и један рањен. Ја нисам ништа наређивао по овоме пошто ви руководите да не би било забуне..." (депеша од Ханса бр. 648 и 649 од 5 маја 1944).

Нешко Недић ј.авља Михаиловићу:

„Од ГАР-ГАРА (капетан Нешко Недић) Бр. 85 од 5 маја 1944: Снаге потчињене мени прешле су тренутно у одбрану на линији Бачевци и Косјерић и то Ваљевски корпус са делом Немаца држи леву обалу Граца у висини Липа-Раван. Луче су на овом месту одбијени сви напади комуниста. Ајдачић са делом Немаца затвара положаје Букови—Ражана. На простору Ражана —Косјерић има један батаљон Немаца. Бригада Његованова као резерва држи Дивчибаре. Раковићев корпус је у Косјерићу са офанзивном улогом.

Бр. 86. — Наставак. Моја тежња да наслоном на Немце створим чврсту одбрану линије Бачевци—Косјерић док се снаге не прикупе и створе предуслови за уништавајући удар а тада уништи прва, друга а потом трећа дивизија. У овом циљу фроит остаје према другој дивизији. Остаје данас у одбрани док нову дивизију са запада нападају један батаљон Немаца и три батаљона љотићеваца, а ми је дочекујемо. Према петој дивизији предузима се напад данас са ангажовањем.

Наставак. Бр. 98 од 6 маја: С офанзивном групом продужавам данас на запад док нам десно крило још остаје у одбранМ на положају Тесковицама. Са правца Мравињци према Радановцима потискује партизане један добровољачки пук са батаљоном Немаца. Изгледа да друга и пета дивизија морају на југ у област Таре па можда и према Босни на попуну и одмор јер су ужасно тучени и са малим бројем муниције. Два немачка моторизована батаљона стоје спремна на друму северно од Косјерића да се пребаце у област Јелове Горе ако утврдимо да се пробијају на југ. Немци нас гледају са неповерењем и ја сам опрезан".

Када се Михаиловић почетком 1945 нашао у тешкој ситуацији, он је, слично као и почетком априла 1943 у односу на Ита-

лијане, већ еасвим неувијено тражио од Немаца оружје и муницију, обавезујући се да учествује заједно са Немцима у операцијама против НОВ. Ево једне његове депеше упућене његовом пуковнику Бороти:

„Бр. 645 7-11-1945 од Врховне команде хитно и на личност: Преко Додера поручите следеће бр. 11 (Немци — примедба тужиоца): Сва обећања до сада нису извршена у погледу муниције. Због тога српске снаге не могу учествовати у акцији према Тузли нити уопште могу учествовати у акцијама. Српске снаге стичу уверење да се нарочито одуговлачи са муницијом и да бр. 11 на овај начин иде нарочито на руку комунистима. Целокупан успешан рад према комунистима зависи искључиво од муниције коју треба да нам да бр. 11. Не бисмо желели да покварамо односе. О резултату и року испоруке најхитније нас известите. Испорука да нам се испоручи на железничкој станици Руданка, понављам Руданка... — Чича".

Из једне депеше се види како је Михаиловић оберучке прихватио једну диверзантско-терористичко-шпијунску групу коју је Гестапо из Беча после завршене обуке, упутио са задатком да се убаци у Србију ради вршења диверзантско-терористичко-шпијунских дела; Михаиловић јавља пуковнику Бороти:

„Бр. 8 од В. К. 14 јануара 1945: Позовите пук. Павловића (команданта свих Михаиловићевих диверзантско-шпијунско-терористичких група званих „командоси" — примедба тужиоца) и са њим заједно ступите у везу са Гаром (Гашпаревић — вођа групе упућене од Гестапоа у Бечу — примедба тужиоца), понављам Гаром, кажите Павловићу да ја немам ништа против да људство под командом Гаре примимо код нас у команду. Пук. Павловић треба да узме од шифре Гара специјалне наставнике те да се и то искуство искористи. Одржите састанак са Гаром, али је добро да и пуковник Павловић буде ту... Чича".

Ових неколико извадака довољни су да се види сва тежина издаје коју је извршио Михаиловић у најтежим данима рата и окупације, када су наши народи водили борбу на живот и смрт против немачко-фашистичких освајача и свих њихових слугу и помагача. А када се на главном јавном претресу буде претресао цео истражни материјал, тада ће се у истинској светлости видети прави издајнички лик једног од најперфиднијих издајника које памти историја народа Југославије. Тада ће се потпуно јасно видети да Михаиловић и читава његова организација нису ништа друго него једна врста „пете колоне" немачко-фашистичких окупатора и да у суштини између Михаиловића и квислинга **Недића и** Павелића нема битних разлика.

Михаиловић је за еве време рата и окупације, стално пот-стицан и помаган од реакционарних кругова из иностранства, у првом реду из Енглеске и Америке, искључиво водио борбу за

ДРАГИ ЧИКА ТОКО I

Од нашег поеледњег раотанка.код нао еу стално неке **трзав^ виде.По Воји сам Ван поеаао опширан извештај.Јевђезић је** кокачно **о ослоСоћен испод** полициЈског **надзора.Бирчанин са** оводкм й!табон отгту **товао за Сплит.Јевђевић путује у друштву са неким италијанским ђене-ралок који је дошао из Ркма.по свему изгле-да да је италијакски обагч штаЈни о*ицир.Језђевић ме је известио да овај италијански** ђекзрал **тражл да се састане самном ради преговора.Састанак сам одбио** из прс **етог разлога што све преговоре који се односе** еа **талијани«а** то монсе **Јевђесић евршити.Јевђевић ми је саопштио да** *ки* **је** овај иети ђенерал **рекг.о да Павле Ћуришић и ја намеравамо извршити револуцију** у Црној **Гори и Херцеговики.Италијани су лукави и желе да** у **де-раљима** уђу у **нашу организациоу,зато је овај.ђенерал обишао све наше трупе** које **су ее налазиле у близини путева.Јевђевић Вам** је опширно **писас-** о »е-**^ОБОМ и Војводиксм случају као и то да италијани желе да разговара-**јУ **са Вама.Нк у ком случају неби требало нико да разговара у** име Ва-ше са **тал!јанима,сви други могу да разговарају и преговарају** а ке **Еи.Скренуо сам** пажау **Јевђевићу да скрене и ВоЈвђди пажку да нико Ваше име не разговара** са **талијанима јер на то нема право.Ви знате да сте идеал нашега народа и то наш народ"неби примио добро.Немојте мислити да је ово неки савет са моје стране.само знам расположеае народа који жели да Ви и Ваши еарадници остану у елободним Српеким планкнама без икзковб иктимне еарадње са окупатором.Ова тројица ко-ји еу** ее **спустплк близу Кнкаивх Невесиша турци еу их приметили и не-. ки** хрвати који **ту** близу етанују

чим примите оваЈ МОЈ извешрај по евим **питањима** и тражеиима одтлах ме известите пугем курира.Преко капетана **Ружића** капетана Пе> Јовића поручкика Ноповића Гацко који ће битк обавештен где се ја на-лазим.Са калетанок Салатићем и капетаном Ковачевићем крећем на **пуг** У обилазау ерезоиз » лаваиа детаљног упутсрва.

С ВЕРСМ У **ЕОГА ЗА КРАЗА И ОТАЦБКНУ**

З.ЕЕгуста 1942 године
Слободпе Српске. плакине. / ^ ^ С ^ О ^

Изоештај Иштвана (Петрв Ба+,овк1=,а) Чика Ъоки (Дражи Михаиловићу) о сарадњи Бирчанина и Јев1)евића са Италијанима

угушење ослободилачког покрета народа Југославије. У тој борби сарађивао је непрекидно са окупатором и другим домаћим слугама окупатора.

Даље, Михаиловић није само тежак издајник наших народа, него је такође и необично тежак ратни злочинац. У истражном материјалу који је приложен оптужници постоји велики досије са многобројним документима о страшним ратним злочинима које су извршиле Михаиловићеве војне формације и терористичке банде посгупајући по директивама и наређењима које им је Михаиловић издавао.

Михаиловић је у току окупације створио систем вршења ратних злочина, систем повојниченог бандитизма, који се од обичног бандитизма разликује по томе, што злочине врше организације формиране у облику војних формација које су централистички повезане и потчињене вољи врховног вође, врховног команданта. Цитираћемо неколико карактеристичних Михаиловићевих расписа, директива и наређења, од многобројних сличних докумената који се налазе у истражном материјалу, из којих ће се видети какав је злочиначки систем повојниченог бандитизма створио оптужени Михаиловић.

Михаиловић депешом даје директиву мајорима Рачићу и Бађовићу:

„Бр. 276 од 18 августа 1942 за Ђорђа (Рачића — примедба тужиоца) и Иштвана (Бађовића — примедба тужиоца):

Неопходно је потребно и врло важно потући комунисте да им се трага не зна. Предузели су кампању против нас из беса што су у земљи скоро потпуно уништени..."

Даље Михаиловић расписом наређује свим командантима у! Србији:

„Бр. 921 од 2 марта 1943. Распис свима у Србији:

Комуниста у Србији остало је врло мало. У Западној Босни уништавамо их сваког дана. У љутој невољи друг Тито позива на устанак и због тога су се повампириле поједине групице. Зато најенергичније захтевам и наређујем да сваки на својој територији уништи и последње остатке комуниста и извести ме до 25 марта о извршењу. Докажимо тим лупежима да у народу немају никога и да им је једино оружје била лаж у пропаганди. Скрећем пажњу да има просторија где су команданти на своме месту, да нема ни једног комунисте. За ово уништење користите Српску државну стражу до максимума. За извршење задатка ступити у везу са суседима".

Михаиловић депешом шаље иаређење Павлу Ђуришићу (Ђузепу):

„Бр. 2033 од 9 маја 1943 Ђузепу:

Преко Радуловића доставите ваш захтев за Ружића. Моје ишшљење је да се комунисти имају уништити гоњењем на свим фронтовима. Бањовић надире од Равног ка Пиви и кроз Сутјеску ка Шћепан-Пољу. Заузео је Калиновик. Целу област на десној обали Лима примио је мајор Кесеровић и за неколико дана очистиће је од свих симпатизера. Побићемо што не ваља и то одмах".

Даље наређује евом команданту Хе-Хе:

„Бр. 171 од 25. IX. 1943 г. за Хе-Хе: — Веза ваш бр. 966-969. Продужите са чишћењем ваших крајева од комуниста. Пропагандом оријентишите Топличане за нашу ствар. Са тројкама очистите симпатизере..."

И даље, Михаиловић депешом шаље наређења евом команданту Емилу:

„Бр. 511 од 18 новембра 1943, Емилу: — Примио сам све ваше депеше у погледу извођења акција противу комуниста бр. 193 до 205. Слажем се са сменом команданта друге летеће бригаде као једину сметњу за дефинитивно ликвидирање комуниста. Веома сам задовољан вашим избијањем на Јастребац и постигнутом везом са Кесеровићем. Потребан је сада веома енергичан рад на чишћењу не само комуниста већ и њихових јатака..."

Када се ове депеше читају треба увек имати на уму да Михаиловић увек комунистима назива све припаднике народноослободилачког покрета, а у првом реду, борце Народноослободилачке војске и партизанских одреда ЈугославИје.

Друго, из цитираних депеша види се да Михаиловић изричито наређује да се убијају и „симпатизери и јатаци комуниста", то јест цивилно становништво које је са љубављу пратило херојску борбу Народноослободилачке војске и партизанских одреда против фашистичких окупатора и њихових домаћих слугу, и помагало ту борбу колико је било кадро.

И, треће, не треба заборавити да у истражном материјалу има на стотине депеша овакве и сличне садржине.

За извршење оваквих директива Михаиловић је створио у својој организацији нарочите органе: „црне тројке" и „летеће бригаде". Шеф „црних тројки" у Југославији био је сам Михаиловић. Ево шта он сам каже о „црним тројкама":

„Тројке за примену слова „З" (почетно слово речи заклати — примедба тужиоца) носе са собом као знак распознавања де-

телишу са четири листа израђену од сивог картона. Јавите сусе-дима. Чича".

Број 640, од 21 септембра 1942 године депеша Дражина: *„... Коме се једном стави слово „3" више се не скида... Поздрав Чича".*

Дражина депеша број 646 од 22 септембра 1942:

„...Шеф тројки у Југославији поручује тројкама да ***су****више куражно прилазе спреда, обратно треба с леђа..."* (Михаиловићева депеша претседнику југословенске владе Слободану Јовановићу у којој објапнвава шта су „црне тројке" — број 116, број 321 27 јула 1942).

Није било ни једне четничке бригаде која није имала по неколико „црних тројки" које су радиле по наређењима искључиво команданата бригада. Михаиловић је по устројству своје организације имао бригаде скоро у свим срезовима Србије, Црне Горе, Санџака, Босне, Херцеговине, Лике итд. У сваком срезу оперисало је по неколико „црних тројки". У многим градовима су такође оперисале Михаиловићеве „црне тројке" уз пуну подршку квислиншке полиције и уз благонаклону толеранцију окупатора. „Црне тројке" су сачињавали нарочито одабрани садистички крволочни типови. Тако је Михаиловић створио специјалан апарат за клање свих припадника народноослободилачког покрета.

Михаиловићеве „летеће бригаде" имале су исте задатке као и „црне тројке", с тим додатком што су оне имале још и да чисте терен од мањих партизанских група. Ево шта о томе говоре Михаиловићеве депеше:

„Задатак летећих бригада је да дефинитивно очисте свој терен од комуниста и њихових симпатизера и других разорнпх елемената по нашу организацију уколико то до сада није урађено. Избегавати сукобе са окупатором. Бригаде да станују ван насељених места по колибама и често мењати место боравка" (Михаиловићева директива свима — депешама број 2293 од 29 маја 1943 године).

Поред „црних тројки" и „летећих бригада" Михаиловићева наређења за убијање „комуниста и њихових симпатизера и јатака" извршавали су и сви његови корпуси, бригаде, батаљони и чете.

Од почетка до краја Михаиловић је своју организацију, поставивши је као великосрпску организацију, као оружану силу великосрпске реакције, задојавао шовинистичком мржњом против других народа Југославије, у првом реду против хрватског народа и против становништва муслиманске вероисповести.

Р Е Ф Е Р А Т

НАЧЕЛНИКУ ШТАБА ВРХОВНЕ КОМАНДЕ и МИНИСТРУ ВОЈСКЕ МОРНАРИЦЕ и ВАЗДУХОПЛОВСТВА

У Јвзи ИЈЈЈО;ЈЈК»
45лздв »а Јспостовлалв «о»в са Вама л
Изкнх упутст^ао .по о»оие, изчвптс и
Г*ЗС у одвлвђнвм:

ЈЈ..тјв г јзиугј-'!! 13-14 год.(бКв
28 ја!1уг.р:. мзђршки фуикцковкр преко
кога Арсв! 0ДР*3»0 »вију, био ј» у Бу-
дћм Пвши ноиаак од стпаме пу1оиажз
Ујсаска који чу соогмпто слвдвђнв:

„охкад ко приЈвму Воооr цзввп-
таЈа о успоста.Ааиу коаала са . позвс-
тко сам лрвтсвл! ка 1;лодв Калзјка коЈп
св жк»о им «ссмд «з о»у »сау". Да-о
Је ауко-и .к Ујсзсп рвхао Да ^што чска
писмвк пе»и» од ца да до!Је г:. состо-
иак коЈи му да: »акаЈса Том иЈликом ну
је поно»ио ИМЕУ ГОГОВСЕГ ГАсАРаЕ ЈЈАЈК
ДА сА № УСПОСТАВ! ССАШУ И АА Т.У.
У ГАЈЈЦШиа ГАШИЈДкА ИОГУНИсИИ У 1ЕН»У
ИВАЈЕ У СУСПКГ, кио н дс покува дз у аај-
лоЗолнЈјкм ззагозорима са (• са Ж)
најо п ? в ду—=а рвивив мађорско-сриских
•дкоса посло ратз.

0»аЈ .југкцлоиер аамолко јв Дрсо-
«а. слвдвђнв: 1»трвсу аа гвсолутком дискре-
цијвм по цвлоЈ о»иЈ ст1ари н мо!0удо св
о»в ч« св односн ка 01у »вау иалв првко
*ага, квЈвм Јв пглмком откјвко Сојазса Хо
с® ао вваа ч—

0*ак?ок жа усдо»в лод којима с«
о»ај калгл успо.та«Аа потпп.ат:; Је мкшвиз
до Ја о»с зо кас наЈногодгијк какад, ноитс
дедззж директЈО иа Еудна П»тв до Бограда
ниховнм стз^аму, о тех од Бвограда со гро-
сацуЈв ва с»у кои^иду.

ЈЈИНОС? Гвснвлтнк?: ЈСЕ* от ли **-
Ј° аопн до оаоц датуио дв ^веТЈкта,
„Вже с» СМЗТЈРТД дв ЈИ о»« пвгоднкЈз 1:;над
од опога коЈвг Ск тз лнчиост усдоставма.

Како М&т^арп с»в вивргпчкиЈв тиахв
кожкрвтзк одгоаор, у ННВ иут.оан ко УЈсоена,
иолим ^осподннз ;.ицистра »а израђвив пта мо-
гу одголрити иа ииково литаив:

*Кака» кон::рвтак одгоаор икзте ло
првдлогу хоЈл озм учикко по овлаађвау нуов-
нкка Ујсаска д ааато св ЈОЈ ниЈв кскористида
»ећ успостахлв!'- »ез^. ".

9 Јебруора 1944 год!!::е-.
ПО_С-ВЈ .

и л л ^ 7

АндАЈф

Реферат четничког штаба Војводине издајнику Михаилоаићу и н>егова примедба

Код српског народа он и сви његови помагачи, како они у земљи тако и они у емиграцији, нарочито великосрпски реакционари из емигрантске владе, непрекидно су распаљивали шовини-

•стичку мржњу против Хрвата и муслимана, оптужујући **чтав** хрватски народ и муслимане за страшне покоље српског становништва које су извршиле фашистичке слуге Павелићеви усташи.

Цитираћемо само неколико извадака из докумената које садржи истражни материјал да би се видело како су Михаиловићеве црне тројке, летеће бригаде, корпуси, бригаде итд. остваривали ове његове директиве.

Мајор Захарија Остојић извештава Михаиловића:

„Јуче завршио акцију до Устиколине и гребена Јахорине. Усташе тучене добро. По досадањим подацима око 500 мртвих и око 1.000—2.000 муслимана покланих. Све трупе добри борци, али још бољи пљачкаши, изузев Павла. Пад Фоче има доброг одјека. Муслимани у масама беже у Сарајево. Наредио сам повратак трупа кући, а ја сам од јуче у Калиновику и решавам остала питања са Иштваном и Јевђевићем. Сада су задовољни. 1002". (ДепеШа број 466 од 23 августа 1942 године).

Бањовић извештава Михаиловића:

„Вратио сам се са пута по Херцеговини. Четири наша батаљона, око 900 људи, кренули су 30 августа преко Љубушког, Имотског, Подгоре и код Макарске избили на море. Седамнаест усташких села спаљено. Девет стотина усташа убијено. Неколико католичких свештеника живих одрано. Први пут после слома поболи српску заставу у море и клицали краљу и Дражи Михаиловићу. Наши губици минимални" — (Депеша бр. 544 од 4 септембра 1942).

Јеша Симић шаље депешу Михаиловићу:

„Расове јединице у борби са црвенима без губитака, а ови четири мртва. Карађорђе у селу Бањи заклао осамнаест истакнутих и окорелих црвених. Чишћење се врши и даље према Даросави. Дом болестан прима инјекције, а јединице на терену енергично прогоне црвене. Поздрав Дршка" — (депеша број 804 од 15 јануара 1943 године).

Михаиловићев командант Дал-Дал извештава га:

„Ухватили 14 живих и заклали. Потом нашима стигло појачање 150 људи из Граховске и 200 људи из Стрмничке бригаде. Уз буру и снег водила се борба дан и ноћ. И у часу док вам ово пишем наши гоне комунисте преко Стожишта и Грахова према •селу Тичеву у правцу Гламоча. У овој борби засада смо убили 93 комуниста, 28 живих ухватили и заклали". — (Депеша број 12692 од 17 децембра 1943 године.

И даље:

„Тамо смо изгубили три борца и две пушке, а заробили 4 митраљеза, 11 пушака и 140 комуниста, а међу њима је било седам Срба а све остало Хрвати. Наши борци пустили 3 Србина да иду кућама, а све остало је заклано и у јаму бачено. Наши борци за њих кажу да су непоправими, да су се сасвим покварилч и зато да су овога пута први пут у животу умрли". — (Депеша број 12627 од 17 децембра 1943 године).

Потпуковник Радојевић извештава Михаиловића:

„Због тога што српски изроди помажу пролетаријатски олош у појединим селима наредио сам уништење целих породица, палење домова и целих села тамо где партизани налазе своја упоришта. Овако сам наредио зато, што губимо цвет наших националиста због изрода наших народа". — (Број 13007 од 28 децембра 1943 године од Георгија).

У евом извештају строго поверљивом број 23, од 10 јануара 1943 Михаиловићев командант Павле Ђуришић извештава га:

„Начелнику штаба Врховне команде — Положај.

Акција на десној обали Лима у Срезу бјелопољском завршена је. Иста је изведена тачно по утврђеном плану. Резултат ове борбе је:

1) Потпуно су уништена следећа муслиманска села (секција: Пљевља, Сјеница, Пећ и Колашин);

— Вољавац, Губавача, Радијеља, Усаковићи, Пресеченик,. Батуриће, Доњи Влах, (секција Пљевља); Муровићи, Шоља, Радојева Глава, Побретиће, Медише, Доња Костеница, Стубло, Врх, Змијинац, Шиповице, Негобратина, Османбегово Село, Дупљаци, Јасен, Костиће, Кашевар, Ивање, Годијево, Жилици, Горња Црнча, Горњи Радулићи, Врба, Цркаљ, Краденик, Сипање, Личане, (секЦија Сјеница — Пећ). Укупно 33 села.

2) Жртве муслимана бораца око 400

жена и деце око 1000

Командант кладањске бригаде потпоручник Стев. Војновић извештава команданта озренског војно-четничког корпуса:

„ ... Батаљони су повраћени у потеру за зликовцима и хватању истих, убијено је све што је до руку долазило. У самом месту злочина убијено је око 10 особа и село попаљено. У освети нарочито је предњачила власеничка бригада и то Рајко Челоња са својим батаљоном. По његовим речима и по причању његовог људства, убијено је око 150 што људи што жена, док је са свих страна лизао пламен небо попаљених села..."

Павле Ђуришић у свом извештају од 13 фебруара 1943 године извештава Михаиловића:

„Начелнику штаба Врховне команде.

Акција у пљеваљском, чајничком и фочанском срезу против муслимана извршена је. Операције су изведене тачно по наређењу и издатој заповести. Иапад је почео у одређено време. Сви команданти јединица извршили су добијене задатке на опште задовољство...

Михаиловићев командант пуковник Бајо Станишић (лево) италијански командант Црне Горе Пирцио Бироли и епископ Јоаникије долазе на једну свечаност

Наши одреди 7 овог месеца у току ноћи већ су избили на реку Дрину, те су борбе закључно са тим даном биле углавном завршене, а затим је настало чишћење ослобођене територије. Сва муслиманска села у три поменута среза су потпуно спаљена, тако да ни један њихов дом није остао читав. Сва имовина је уништена сем стоке, жита и сена. Наређено је и предвиђено прикупљање људске и сточне хране у одређеним местима за стварање магацина резервне хране и исхрану јединица које су остале на терену, ради чишћења и претресања терена и шумовитих предела,

као и ради спровођења и учвршћивања организације на ослобођеној територији.

За време операција се приступило уништавању муслиманског живља без обзира на пол и године старости.

Жртве... код муслимана око 1200 бораца и до 8 хиљада осталих жртава: жена, стараца и деце..."

Бањовић депешом извештава Михаиловића:

„Читава села сам спржио, 170 имам у затвору. Сваки дан стрељам..." — (Депеша број 2960 од Иштвана за 570, број 215, 2 априла 1943).

Михаиловић је однеговао подивљалу банду разбојника која се није клонила никаквог злочина. Поред масовних убистава, иалења села и пљачке, Михаиловићеви четници су вршили и силовања. Његов командант Луј га извештава:

„Био је дан и мојим очима треба веровати, јер ми понос човека и гардиског официра не дозвољава, да тако ниско паднем у овако тешким данима. Милош је силовао комунисткињу па је убио. Зато га ја нисам тужио, јер сам сматрао да о овим стварима није време реферисати и разлог да га уклоним као штетног. Опширан извештај следи". — (Депеша број 10460 од новембра 1943 годи1не).

У з-абелешци Михаиловићевог „легализованог" команданта корпуса Милоша Глишића стоји забележено његовом руком:

„Затворене жене комунисткиње се употребљавају...", а на другој страни бележнице стоји: *„Комун. жене се искоришћују сексуално..."* (ово је Глишићева бележница из 1941 године).

Михаиловић се није устезао ни од тога да ликвидира падобранце који су били принуђени да искачу из оштећених савезничких авиона. Ево само једног примера. Михаиловић депешом број 467 од 10 децембра 1943 издаје наређење Хугу (Бора Митрановић):

„У вези вашег броја 137 обавештавамо вас да су оба падобранца шпијуни најгоре врсте... Ставите их одмах под преки суд. Они су дошли да раде против нас. То је оптужба против њих".

Држећи се линије коју им је давао Михаиловић, његови команданти су вршили шпијунажу у корист окупатора, прикупљали податке о држању и мишљењу поштених и родољубивих људи и достављали обично квислиншкој полицији или окупатору, а често су и од окупатора тражили да изврши стрељање извесних припадника народноослободилачког покрета. Ево неколико примера:

Капетан Вигњевић (Азед) депешом број 314 од 4 јануара 1944 године јавља Михаиловићу:

„Данас сам примио од Дише Јовановића један списак комуниста из Пожеге који ми је достављен по вашем наређењу. Одмах сам га на погодан начин доставио коме треба".

Капетан Раковић (Фрике) депешом број 2550, број 110 од 23 марта 1943 јавља Михаиловићу:

„... Ако погине окупаторски војник на овом терену неће се палити редом куће већ само по списку и то партизанске и само ће се партизани убијати." (Ово је Раковић уговорио еа немачким командантом Горњег Милановца — примедба тужиоца).

Сава Вукадиновић (Дра-Дра) депешом број 9861 од 22 априла 1943 јавља Михаиловићу:

„За убиство Баје (Станишића — примедба тужиоца) и Блажа (Ђукановића — примедба тужиоца) тражио сам од наших људи у Подгорицп да интервенишу преко Арсе Петровића код Немаца да се стрељају 300 комуниста пуштених из затвора из Бара и који су поново ухапшени у *Подгорици".*

Четници у италијанској окупационој зони примали су и високе новчане награде за сваког убијеног партизана од италијанског окупатора. Ево једног таквог примера:

„Штаб зетског летећег одреда. Број 321, 13 маја 1943 год. Дан. Град. Команданту чегвртог батаљона капетану г. Шпири Стојановићу — Данилов Град. За одбеглог убијеног одметника комунисту Јагоша Контића, примљена је на каси дивизије „Ферара" уцјена у износу од 30.000 (тридесет хиљада лира).

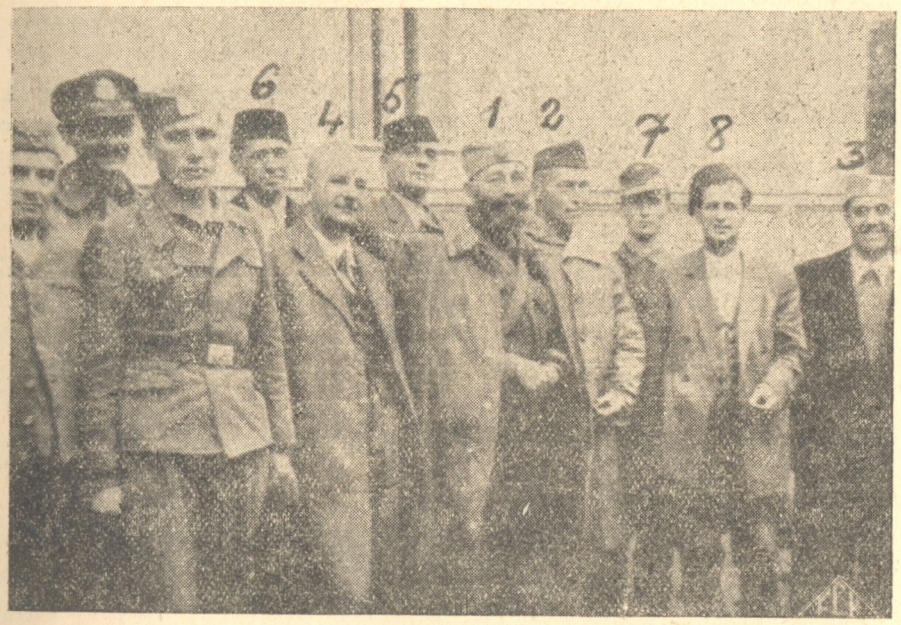
Како је убиство именованога на дан 14 јануара 1943 године извршило људство четвртог батаљона са придодагим жандармима и неким сељацима то ми хитно доставите списак лица која су учествовала у његовом хватању и убиству, узимајући у *обзир и жандарме и милиционаре учеснике, како би им се примљена награда поделила. Командант пуковнпк Бајо Станишић, с. р.".*

Из ових неколико кратких одломака из обимног истражног материјала о ратним злочинима Драже Михаиловића и његове организације може се без претеривања закључити да Михаиловић по свирепости и тежини извршених злочина и по огромном броју жртава долази у ред најтежих злочинаца овога рата; без сумње не заостаје од квислинга Недића, а није далеко ни од Павелића.

Као вођа чегничке организације која је извршила све тешке и многобројне ратне злочине, Михаиловић сноси кривичну одговорност за сваки појединн злочин извршен од ма кога припадника

његове организације, па њему и не били познати многи извршиоци тешких ратних злочина који су припадали његовој организацији. Овај принцип усвојио је и Међународни суд у Нирнбергу који суди немачко-фашистичким ратним злочинцима.

Михаиловић за све те конкретне злочине, за сваки појединн злочин одговара као саизвршилац, јер су те злочине вршиле организације које су њему биле потчињене (црне тројке, летеће бригаде итд.) и које су само остваривале његове директиве и његова наређења. Према томе, Михаиловић је у суштини ствари све

На слици у Дворовима крај Бјељине 28 септембра 1944 године: 1) издајник Михаиловић, 2) Амерички пуковник Мак Даул, 3) Издајник Мустафа Мулалић, и група усташа.

те злочине извршио посредно помоћу своје организације, помоћу људи који су сачињавали његову организацију. Између њега и извршиоца злочина постојао је однос апсолутне потчињености извршиоца злочина њему, из кога је односа произилазила могућност примене оштрих санкција од стране Драже Михаиловића против свих оних из његове организације који би се усудили да одбију извршење наређења које им је он издавао. Разуме се, то не значи да су извршиоци конкретних злочина кривично неодговорни, јер кривично неодговорна лица могу бити само неурачун-

љива лица (деца, малоумни итд.). А четнички злочинци не спадају у категорију неурачунљивих лица, напротив они су били свесни какве злочине врше, али су их ипак вршили, јер су били запојени од Михаиловића и његових помагача у руковођењу четничком организацијом бесном мржњом како против припадника народно-ослободилачког покрета, тако и распаљеном шовинистичком мржњом против Хрвата и муслимана.

Међутим, Михаиловић је кривично одговоран као творац злочиначког система повојниченог бандитизма, који се после ослобођења наше земље претворио у најобичнији бандитизам. Михаиловић је непосредни извршилац овога злочина. Овај злочин је тежи од сваког појединог конкретног, ма и најтежег злочина, јер су сви конкретни ратни злочини само резултат оживотворења и доследне примене злочиначког система повојниченог бандитизма.

Са Михаиловићем заједно одговарају, како за издају тако и за ратне злочине, и његови сарадници: оптужени Стеван Мољевић, Младен Жујовић и Живко Топаловић, јер су као чланови најужег вођства Михаиловићевог такозваног централног националног комитета, са Михаиловићем најтешње сарађивали у руковођењу четничком организацијом. То се најбоље види из неколико одломака из исказа Михаиловића код истражних власти које ћемо цитирати:

„Депеше из иностранства откуцаване су у једном примерку и сваки примерак читали смо заједно (реч је о Мољевићу, Драгиши Васићу и Младену Жујовићу — примедба тужиоца), *а све депеше из унутрашњости куцане су тако да су поред мене и они добијали по један примерак намењен за њих, и после проучавања депеше враћали ми исте ради уништавања. На тај начин, они су примали к знању све депеше, како из земље тако из иностранства, без обзира биле оне војничке или политичке природе.*

Писмене извештаје, који су долазили са терена, примали су на коришћење, уколико су били политичке природе; и оне извештаје чисто политичке природе задржавали код себе, а уколико би у њима биле војне ствари, онда су их враћали мени.

Пред њима тројицом нисам имао тајни, нити сам штогод од њих крио. Радили смо заједно у истој соби, на депешама, а што се тиче других радова и елабората, ту је сваки радио по својој грани и у својој соби. Пре или после рада заједнички би расправљали о стварима и сваки рад био је резултат заједничких студија". (Стране 131 и 137 Михаиловићевог записника).

„На питање иследника да ли су Мољевић и Жујовић обавештавани о војним акцијама и да ли је од њих и по тим питањима тражио сагласност, Михаиловић је на то питање одговорио: „Рекао сам да од њих никад ништа нисам крио. Колико је мени познато, никад се нису мимоишли са мном ни у војним питањима". (Страна 132 Михаиловићевог записника). — *На питање иследника ко му је држао главну линију у односу на партизански покрет, Михаиловић је одговорио: „До конгреса у Бау, држали су је Васић, Мољевић и Жујовић"* (страна 133 Михаиловићевог записника). *За прогласе који су се објављивали кроз штампу Михаиловић је рекао: — „Резултат заједничког су рада".*

Најзад, говорећи о односу извршног одбора такозваног ЦНК и врховне команде, Михаиловић каже:

„То су *две паралелне установе. Извршни одбор је врховно политичко тело, а Врховна команда је врховни војнички штаб. Обе установе ја обједињавам. Обе ове институције у условима рата координирају у најпунијем смислу речи и таква је била ситуација код мене, то јест рад Врховне команде и рад Извршног одбора допуњују се и потпомажу.*

Врховна команда може да предузме једну акцију јер она располаже војном снагом, али, у том случају, Врховна команда сноси пуну одговорност и Извршни одбор је у *положају да запрети својом оставком, која са своје стране притеже команданта и овај мора да води рачуна о ставу Извршног одбора".* (страна 135 Михаиловићевог записника).

На питање иследника да ли је између Михаиловића и његове врховне команде и извршног одбора ЦНК долазило до супротних становишта по гштању војних акција четничке организације, Михаиловић је одговорио:

„Није. Постојала је сагласност у раду".

— На питање иследника да ли је члановима извршног одбора ЦНК био познат рад Михаиловићевих појединих команданата и његових нретставника у појединим штабовима, Михаиловић је одговорио:

„Ја сам већ изјавио да пред њима нисам нпшта крио".

Из ових одломака из Михаиловићевих исказа набоље се види како су оптужени Мољевић и Жујовић најтешње сарађивали са Михаиловићем у руковођењу четничком организацијом. У ономе што је битно и главно: у одређивању генералне линије Михаиловићеве четничке организације, која је опширно изложена у диспозитиву оптужнице, а која је у практичној примени била у суштини линија свестране сарадње са окупатором како војна тако

Рг еиг^!ž епоз"к1,

Ргер1ау1уž1 БгМји 1 <1гиде згрзке рокгајхпе, кошилхб-Ибк! о<1 пеко§а угетепа гар1јизкије 1 опе ро-ЗсгајЛпе.које паз-ћапјије ћгуа^ук! пагоД. Оп зе зуе у±ze в±г± 1, пагос11;о роз1ес1аj1ћ аапа, рге-к! <1а ргер1ау1 1 •ке кгаје^е, опако 1з1;о како је 'ћо ђ1о з1ичај и т1пи1ој ео<Ип1 за згрзкдЛП кгаје^1та. Рг111кот рг^е аиЛ1јепс1је, којот з1;е (1опо51оси оуо^а р1зта ич1п111 ćаз1;, 1тао је ог рг111ке ба оћауезИ ^ажи Ргеиг^1ženоз1; о зу!та пе^о1ја-ша 1 ра-ћпјата,ž1;о 1ћ је котип^гат ргоиггоко^ао згрзкоте пагоди и 'ћоки п^пЦко т1п-и11ћ тезес!.

0зећајис1 и о^1т базо^1та ро"кгеђи (1а,рогед оз1;а11ћ, 1 Уажој Ргеи2У1§епоз1;1, кас <1иђо^поте "«'ос1j1 ћх-^а1;5ко§а пагоЛа, зкгепет рабпји па ж^е з"ћгаћо1;е еуеп1;и-а1по§ котип1з1;1бко§ озуајапја ћгуа1;5ко§а ргоз1;ога. теп1 је баз"к >1а и рг11о§и 1оз1;аи11г \/ажој Ргеи2У1ženоз1;1 је -бап тетоаг и коте зи 1г1оћепа тоја §"1е<11ž1;а па за<1а§ајј ^ојп1 1 роИИбка ро1ођај. БопозИас оуо^а р1зта 1)1ће Уажој Ек5е1епс1j1 па га5ро1о2епји га е^еп1;иа1па <1а1Ла оћауеž1;епја.

Вег о!)21га па з^е опе тотеп1;е 1 око1поз1;1, кој1 зи паз 111 кој! М паз то§11 <1е1И;1, ја зта1;гат га зуоји аиђпоз1;, <1а гато11т 1 Уажи Ргеи2У11еноз1;, с!а и1о-21 зау зуоJ и1;1саj 1 аче 5Уоје пароге и с!1ји ак1;1у1га-пја зу1ћ пас1опа1п1ћ зпа^а ћпга1.зк0ба паго<1а и ћогћ! ргс Цуи ћо1јбе^1гта. 1Јрићсијић1 Уат о-уи то1ђи, ја ћеИт <3а ^егијет,<1а ће Уаža Ргеи2^1ženо51;, х<1иб1 з1;ората з^оj1ћ Уе11к1ћ рге1;ћо<1п1ка, ос1§оуог"11 5^±т оп1т 1з1;ог1јзк±т диђпоз-ћзЈаа 1 гас!а1;с1та,кој1 зе рге<1 Уажи Ргеи2-/1ženоз1; роз1;ау1Јаји и <1апажпј1т "кežк1т •угетепЛта. Јег, о<1 рга-у±1по§а чћуа-ћапја 1;1ћ <1и2Поз1;1 1 га<1а1;ака за з1;гапе Уа-бе Ргеи2У1ženоз1;1 гау1з1ће 1 тез1;о, з'ћ© ће 1з1;ог1ја ћг1§сапз"к^а,а парозе ћгуа1;5коба паго<1а, Уажој Ргеиг^зе-1108*1+(1о<1е111;1.

[J "ћот ^его^апји 1 пасИ* Ја ргерогићсијет Уабој blago-пркаопој ра2пј1 <1опоз1оса 0У0&а р!ета 1 то11т Уаби ^геизт у±ženоз1;, <1а 1 о^от ргШкот рг!т± ±ггаге то§а озоћ±1;оба рож^о^апја.

Угћо^гш Котап±а, 15 арг±1а 1Р45- агт1лзк± §епега1

Драг. М. Михаиловић

Кје^оуоJ Ргеиг^±бепоз1;±

(1-ги АХ0J21ЈП 5 Г Е Р 1 И С П, па<11)±зкири гаегеђабкот ± те1;го-ро!±1;± ћгуагзкот

2 а в г е ћ

Факсимил писма изд&јника Михаилови^а надбискупу Степинцу по питању сарадње против снага народноослободилачког покрета

и политичка, у борби против народоослободилачког покрета, упркос тога што је четничка пропаганда и у земљи и у иностранству покушавала шупљим паролама да камуфлира своју издају.

Крајем 1943 у кругу најближих Михаиловићевих сарадника у руковођењу четничком организацијом ушао је и опгужени Живко Топаловић. Он се сав заложио и добрим делом је успео да привуче у сарадњу са Михаиловићем известан део водећих људи из вођства скоро свих бивших политичких партија (демократске, радикалне, ЈНС и других). На тај начин мислио је Топаловић да помоћу ангажовања политичких личности које су рачунале да имају још извесног ауторитета у народу и ван земље, иако ничим нису покушали ма шта да допринесу народноослободилачкој борби против окупатора, да спасава Михаиловића, компромитованог као сарадника окупатора, како у земљи тако и ван земље.

После конгреса претставника четничке организације и већег броја водећих људи бивших политичких партија, одржаног у селу Ба крајем јануара 1944, Топаловић је остао, као члан „одбора тројице" изабраног на конгресу у Ба, у Михаиловићевој врховној команди и исто као и Мољевић најтешње сарађивао са Михаиловићем у руковођењу четничком организацијом у периоду отворене сарадње те организације са окупаторима у борби против Народноослободилачке војске и партизанских одреда све до његовог одласка у иностранство.

После свога одласка у иностранство, Жујовић и Топаловић су и даље сарађивали са Михаиловићем одржавајући радиовезом непрекидно ту сарадњу. У сагласностп са Михаиловићем они су у иностранству формирали такозвани централни национални комитет, који је наставио да сарађује са Михаиловићем и другим личностима из југословенске емиграције по свим питањима у вези са развојем политичке ситуације у Југославији.

Оптужени Слободан Јовановић, Божидар Пурић, Момчилп Нинчић, Петар Живковић, Радоје Кнежевић, Милан Гавриловић и Живан Кнежевић, такође су, ма да су се за све време рата и окупације налазили у избеглиштву, сарађивали са Михаиловићем и другим његовим најближим сарадницима у земљи у руковођењу четничком организацијом. Сви облици те сарадње углавном су изложени у диспозитиву ове оптужнице.

Може се поставити питање, зашто су из емиграције само они оптужени као сарадници Михаиловића у руковођењу четничком организацијом, кад је у емигрантским владама било и других личности на положајима чланова владе. На то питање можемо само да одговоримо: да су истражни органи у току доса-

дашње истраге дошли до докумената који оптужене терете, а којима се утврђује да су они преко Михаиловића сарађивали са окупатором.

Према томе они морају заједно са Михаиловићем такође и да понесу свој део кривичне одговорности за издају наших народа у време рата и окупације и за тешке ратне злочине које је извршила четничка организација руковођена од Михаиловића, Слободана Јовановића и других најближих Михаиловићевих сарадника у руковођењу том организацијом. Њихова кривична одговорност је одговорност саизвршилаца у делима сарадње са окупатором против народа Југославије и у ратним злочинима извршеним од стране четничке организације и Михаиловића као врховног команданта те организације.

У истражном материјалу постоји довољно доказа који говоре да су оптужени Слободан Јовановић и остали, укључујући и оптуженог Фотића, претстављали у југословенској емиграцији једну међуеобну повезану клику, која је држала у својим рукама везе са оптуженим Михаиловићем и била толико утицајна у званичним круговима југословенске емиграције, да је стварно диктирала општи став званичних кругова југословенске емиграције према оптуженом Михаиловићу и његовом раду у окупираној земљи. Став те клике, према доказима којима је истрага располагала, потпуно се поклапао по свим питањима са ставом оптуженог Михаиловића: шта више, та клика је давала Михаиловићу инструкције за рад, како по питањима Михаиловићеве генералне линије рада тако и по многобројним конкретним политичким, војним и другим питањима.

Захваљујући утицају те клике, чије језгро су претставл^али оптужени Слободан Јовановић и други, укључујући Фотића, оптужени Михаиловић је добио у емигрантској влади почетком 1943. када је већ био на целој линији прешао у отворену сарадњу са окупатором и другим слугама окупатора, положај министара војног. А јуна 1942, када се Михаиловић био већ потпуно компромитовао отвореном сарадњом са италијанским окупаторима у Трећој офанзиви окупатора против партизана, утицајем те клике Михаиловићев штаб је указом краља Петра П. В. К. број 662 од 10 јуна 1942 претворен у „штаб врховне команде са свим правима и дужностима по уредби о формацији војске и морнарице у мобилно и ратно стање", а указом В. К. број 662 од 10 јуна 1942 постављен је Михаиловић за „начелника штаба врховне команде У окупираној отаџбини" ... „тако да је сада у његовим рукама сасређено све". Тиме су између Михаиловића и званичних кругова

југословенске емиграције створени односи најтешње сарадње у руковођењу, како радом четничке организације у земљи тако и радом бивших званичних органа југословенске државе у иностранству, односи из којих је произилазила Михаиловићева обавеза да се придржава директива и наређења југословенске избегличке владе.

Та сарадња није нимало била фиктивна, упркос тога што се Михаиловић налазио у окупираној земљи, а југословенска емигрантска влада у избеглиштву, у првом реду између Михаиловића и оптужених Слободана Јовановића и других, који су везу са Михаиловићем држали у својим рукама. Та веза одржавана је преко радиостаница и разним каналима преко курира. Михаиловић је тим путем елао извештаје о свом раду југословенској избегличкој влади и од ње, првенствено од клике чије су најутицајније језгро чинили оптужени Сл. Јовановић, Пурић, Нинчић, Живковић, Радоје Кнежевић, Гавриловић, Живан Кнежевић. Та клика је у потпуности одобравала Михаиловићев рад, похваљивала га и најактивније радила на указивању Михаиловићу свесрдне помоћи, ма да је знала да Михаиловић сарађује са окупаторима и да врши тешке ратне злочине над народима Југославије.

Пре свега, генерална линија рада Михаиловића и његове организације је резултат заједничких саветовања и одлука Михаиловића и његовог врховног политичког органа при његовој врховној команди с једне, и оптуженог Слободана Јовановића и других с друге стране. Ево неколико цитата из истражног материјала из којих се то види:

Слободан Јовановић у свом писму строго поверљивом В. К. број 409 од 7 маја 1942 пише министру иностраних послова између осталог:

„... Чинимо све тајним нутем и преко радија да се не приступа преураљеним акцијама великог стила због бескорисних кнесразмерних жртава и страшних репресалија..."

Као што се види, иста линија коју Михаиловић заступа од првих дана стварања четничке организације.

Даље Слободан Јовановић у свом писму министру иностраних послова строго поверљив В. К. број 646 од 14 јула 1942 пише:

„... Ђенералу Михаиловићу издате су инструкције да подигне устанак само на случај искрцавања јачих савезничких снага у Југославији или на случај слома Немачке. И ни у ком другом случају и ни по каквом позиву ниједне радиостанице..."

Из овог цитата види се да Михаиловићева линија „није још време за борбу против окупатора... треба чекати повољан моме-

нат... још ннје време... подићи ћемо устанак кад за то дође час... — није одређена само његовом одлуком, него је резултат заједничке одлуке Михаиловића и оптужених Слободана Јовановића и других.

Као што се из ових неколико цитата види у одређивању линије рада, Михаиловић није сам одлучивао, него заједно са одлучујућим факторима југословенске емигрантске владе. Против кога има да се бори, да ли да води борбу против окупатора или да чека „одређени час", да уништи партизане (према томе мора водити оружану борбу против партизана), по свему томе одлучивао је Михаиловић заједно са оптуженим Слободаном Јовановићем и другима.

Оптужени Слободан Јовановић, Пурић, Нинчић и други похваљивали су и у потпуности одобравали Михаиловићев рад, знајући врло добро да Михаиловић сарађује са окупатором. Тако, на пример, оптужени Слободан Јовановић депешом Д.К.В. Б.. 75 од 6 августа 1942 јавља:

„Ђенералу Михаиловићу... Одобравам и похваљујем ваш рад као и рад самих ваших сарадника за добро нашег народа и васкрс наше отаџбине. Спроведите сличну организацију у свим крајевима Југославије. Врховни командант Петар. — Јовановић".

А Михаиловић јавља свом команданту Ђујићу депешом број 194 од 16 јануара 1943 за Бернарда виа Иштван:

„Све што ми је у моћи предузимам да спречим пропаганду . •. за партизане. Претседник владе Слободан Јовановић предузима најенергичније мере да ово спречи. Будите у ово уверени. Зато уништимо час пре ове хијене нашег народа... Имајте поверење у Слободана Јовановића и Врховну команду. Чича".

Међутим, оптужени Слободан Јовановић и остали нису остали само на речима похвале упућеним Дражи Михаиловићу. Они деле највиша војничка одликовања (Карађорђеву звезду) Михаиловићевим командантима: Павлу Ђуришићу, Илији Трифуновићу-Бирчанину, Јездимиру Дангићу, Петру Баћовићу, Војиславу Лукачевићу, мајору Остојићу, Николи Калабићу, Предрагу Раковићу, Звонимиру Вучковићу, Добросаву Јевђевићу, попу Ђујићу, Раду Радићу, Славољубу Врањешевићу, Драгутину Кесеровићу, капетану Рачићу и другима који су отворено сарађивали са Немцима, Италијанима, усташама, недићевцима, љотићевцима, бугарским окупаторима, руским белогардистима и другим заклетим непријатељима народа Југославије. На тај начин они су им помагали у свим њиховим мерама и подухватима које су предузимали

у циљу угушења херојске иародиоослободилачке борбе народа Југославије вршећи најстрашније ратне злочине. С друге стране, они лишавају чинова активне официре југословенске војске, који су, ступивши у Народноослободилачку војску и партизанске одреде учествовали у тешким борбама противу окупатора и њихових домаћих слугу борећи се за ослобођење своје отаџбине. Ево Једног њиховог таквог указа:

„Претседништво владе краљевине Југославије В. К. бр. 809, 3 јула 1942 године, Лондон.

На предлог начелника штаба Врховне команде бр. 231 од 9 јуна и бр. 246 од 17 јуна 1942; за прекршај војничке заклетве и издајство краља и народа а на основи тач. б. чл. 120 1 и 2 став Закона о устројству војске и морнарице, —

Решавам:

Да изгубе чин и да се огласе за војне бегунце следећа лица:

1. пешадиски пуковник Саво Оровић; 2. резервни потпуковник Вељко Булатовић; 3. инж. техн. мајор Брано Пољанац; 4. пешадиски капетан I класе Арса Јовановић; 5. пешадиски капетан I класе Велимир Терзић; 6. пешадиски капетан 1 класе Петар Ћетковић; 7. пешадиски капетан I класе Рудолф П. Сремчек; 8. пешадиски поручник Милета Ђукић; 9. пешадиски поручник Ратко Мартиновић; 10. резервни поручник Никола Шекуларац; 11. коњички пуковник Раде Авшић.

Претседник министарског савета и заступник министра војске, морнарице и ваздухопловства Слободан Јовановић. с. р. -- („Службене новине" краљевине Југославије, ратно издање, бр. 9, Лондон, 6 септембра 1942).

Поред тога, као што је у диспозитиву речено, Сл. Јовановић, Пурић и остали оптужени слали су Михаиловићу за потребе његове организације огромне суме новаца из државне касе, активно су радили на упућивању Михаиловићу ратног материјала, подмићивали иностране листове и радиостанице да популаришу Михаиловића као хероја који се бори против немачко-фашистичких освајача и лажима и клеветама нападају партизане као „међународну банду злочинаца" итд. Укратко, све што је у диспозитиву речено за оптужене Сл. Јовановића, Пурића и остале доказано је великим бројем докумената.

Као што се види из свега до сада изложеног о оптуженима, сви они кривично су одговорни заједно са Михаиловићем као саизвршиоци кривичних дела издаје отаџбине и ратних злочина.

* * *

Са највећом пажњом пратиће ток суђења широке народне масе наше земље. Пажљиво ће пратити ток суђења мајке и очеви чије су синове и кћери поубијали слуге окупатора заједно са немачко-фашистичким злочинцима. Пажљиво ће пратити ток суђења преживели борци који су проливали крв у борбама против немачко-фашистичких окупатора и наоружаних банди, које су организовали и водили домаће слуге окупатора. Пажљиво ће пратити ток суђења и они преживели људи и жене, младићи и девојке који су прошли кроз мучилишта специјалне полиције, логоре Бањице и друга мучилишта широм наше земље. Пажљиво ће пратити суђење опљачкани људи, села и градови, којима су окупатори заједно са својим домаћим слугама односили из кућа све што се могло однети остављајући их да гладују.

И сви ће они очекивати да Суд ове издајнике и злочинце казни строгом и праведном казном.

Завршавајући, ја предлажем да суд, после свестраног испитивања оптужених и извођења свих доказа, изрекне онакву казну какву је сваки од оптужених заслужио према тежини својих кривичних дела, казну строгу и праведну, казну сурову и немилосрдну за оне који су вршили сурове злочине. Чинећи овај предлог ја само тумачим мисли и осећања наших народа.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ

САСЛУШАВАЊЕ ИЗДАЈНИКА МИХАИЛОВИЋА

ПРЕД ЛИЦЕМ НАРОДНЕ ПРАВДЕ

ДЕЛЕГАЦИЈА ОПТУЖЕНОГ МИХАИЛОВИЋА У БЕОГРАДУ КОД МИЛАНА НЕДИЋА АВГУСТА МЕСЕЦА 1941, У ВРЕМЕНУ ОБРАЗОВАЊА НЕДИЋЕВЕ ВЛАДЕ

Претседник: Оптужени Михаиловићу, ви сте јуче саслушали оптужницу јавног тужиоца. Раније сте је примили, ви и ваши браниоци. Јесте ли разумели оптужницу?

Оптужени Михаиловић Драгољуб-Дража: Оптужницу, која ми је уручена пре недељу дана, простудирао сам, али је материјал моје ухваћене архиве огроман.

Претседник: Ви сада суду кратко одговорите на постављено питање. Вама је, као окривљенику, достављена оптужница. Јесте ли ви оптужницу разумели или не? Уколико нисте разумели извесне ставове, суд ће вам их објаснити.

Оптужени: Ову оптужницу сам разумео.

Претседник: Осећате ли се кривим?

Оптужени: Ја не могу да се осећам кривим.

Претседник: Осећате ли се кривим или не? Да ли можете или не можете да се осећате кривиа!, то је друго питање.

Оптужени: Не осећам се.

Претседник: Не осећате се? Вас оптужница оптужује, ставља вам на терет дело издаје и ратних злочина, и то за радње које су конкретно означене у оптужници. Оптужница вам ставља на терет: да сте у окупираној Југославији организовали четничку организацију којој сте дали назив: „југословенска војска у отаџбини". Је ли то тачно или не?

Дакле конкретно, јесте ли ви основали четничку организацију којој сте дали назив „југословенска војска у отаџбини?

Оптужени: Назив четник, то је назив који је дошао од самог народа, а никако од мене. Ја сам имао у првом почетку четничке одреде у југословенској војсци. То је тачно, и то је

и по правилима иаше ратие службе, јер војска која остане без фронта образује четничке одреде.

Претседник: Према томе, јесте ли ви основали четничку организацију којој сте дали назив „југословенска војска у отаџбини?"

Оптужени: То је четнички вид ратовања, док не дође до фронталне употребе маса и већих одреда.

Претседник: У оптужници се вели: „ ... августа месеца, после споразума са претставницима Ваљевског партизанског одреда", и тако даље. Када сте имали први разговор, први контакт са партизанима?

Оптужени: Први контакт са партизанима дошао је тек пошто је Совјетски Савез ушао у рат. То је могло бити после 22 јуна 1941 године.

Претседник: Јесте ли имали тада са партизанима или претставницима партизана какве разговоре?

Оптужени: Имао сам и то врло дуге. Разговарали смо данима. Код мене је прво дошао др. Јовановић, зубар из Ваљева.

Претседник: Детаљи нису важни.

Оптужени: Имали смо врло дуге разговоре о свему и свачему.

Претседник: Јесте ли се опоразумели о томе да се узајамно не нападате?

Оптужени: Не, није ми ни на крај памети било.

Претседник: Па какав је био коначни закључак разговора у погледу ваших узајамних односа?

Оптужени: Помагање један другога. Али, ја сам сматрао да су они лаици у погледу војничког знања, и да су често хтели да претерају у брзиви, што би могло да изазове велике репресалије.

Претседник: То може бити и разумљиво на почетку организације. Суд интересује то: јесте ли се ви са претставницима партизана споразумели да се узајамно не нападате?

Оптужени: Апсолутно да. Тачно.

Претседник: Је ли, приликом тих разговора и у томе контакту са партизанима, било говора о томе да треба повести борбу против окупатора?

Оптужени: Ја са 26 људи не могу ништа. У то време када су они дошли ја сам тек почео, и морао сам да дођем до извесне снаге и до оружја. Мени је требало времена, а времена нисам имао.

Претседник: Јесте ли сматрали да треба водити борбу против окупатора.

Оптужени: Зато сам се и спремао. Спремао сам се да се борим.

Претседник: Добро, ви се спремате. Али тада је била ситуадија када постојите иа терену ви и партизанеки одреди. Ви са партизанима водите разговоре, долазите с њима у контакт, споразумевате се о томе да се узајамно не наладате. Природна је ствар да се у таквој ситуацији појављује и питање односа према окупатору. Ја вас конкретно питам: Јесте ли ви сматрали да се можете борити против окупатора или да се не можете борити?

Оптужени: У том моменту ја нисам још био способан за борбу. Нисам имао довољно снага.

Претседник: Јесте ли ви сматрали да се треба борити или не?

Оптужени: Да се треба борити.

Претседник: Да се може борити?

Оптужени: Па може се борити и са пет људи.

Претседник: Према томе сматрали сте да се треба борити?

Оптужени: Може да се бори. Може, и ја сам тражио још извесно време да појачам своје одреде.

Претседник: Према томе да ли сте сматрали да се са вашим снагама може борити са окупатором или не?

Оптужени: (избегава да дâ директан одговор).

Претседник: Када сте имали први контакт са партизанима?

Оптужени: После 22 јуна.

Претседник: Ви сте тада с њима ступили у разговоре и споразумели се да се међусобно не нападате?

Оптужени: Није било ни речи о томе.

Претседник: Како није било речи?

Оптужени: Зашто би се нападали? Ја сам њих примио радо.

Претседник: Ја ћу вас потсетити на ваш исказ који сте дали у истрази.

Оптужени: Сада да ми се опрости, ја не могу да знам шта сам дао у овом изказу, ма да сам дао што сам најбоље могао.

Претседник: Добро, да вас упитам какав је поступак био према вама приликом давања исказа?

Оптужени: Био је врло добар.

Претседник: Јесте ли били малтретирани: да или ие?

Оптужени: Не, никако!

Претседник: Да ли вам је неки исказ изнуђен?

Оптужени: Није.

Претседник: Кад смо већ код истраге да вас упитам: Да ли су вам истражне власти саопштиле понуде извесних америчких адвоката који су вам се ставили на расположење за одбрану?

Оптужени: Јесу!

Претседник: Јесте ли одбрану <примили?

Оптужени: Одбио сам!

Претседник: Да ли сте одбили драговољно или принудно?

Оптужени: Драговољно. Нисам желео ван земље да тражим одбрану.

Претседник: Потпуно драговољно одбио понуђену одбрану из иностранства, конкретно, од адвоката Сједињених Америчких Држава...

Оптужени Михаиловићу, бићу слободан да вас потсетим на један моменат који интересује суд, а било вам је постављено конкретно питање: Да ли ви сматрате, да ли је ваше мишљење да је било време за устанак и да ли је неопортуно било нападати немачке снаге?

Оптужени: Време за устанак могло је да буде у августу, али то само на једном делу организоване проеторије.

Претседник: Конкретно, јесте ли ви сматрали да је за устанак сувише рано или не?

Оптужени: Нисам сматрао.

Претседник: Ја ћу да вас потсетим. Ви сте рекли овако: „Ја сам стајао на становишту да је за устанак сувише рано, сматрао сам да није време да се води борба са окупатором. Ја сам већ раније рекао да је моје становиште било вршити организацију снага и у погодном моменту напасти на непријатеља..."

Оптужени: Слажем се и сада.

Претседник: Да ли је ова ваша изјава у записнику тачна?

Оптужени: Тачна је.

Претседник: Тачно је да сте ви стајали на становишту да је за устанак сувише рано и да сте сматрали да треба вршити организацију снага и у погодном тренутку напасти непријатеља. Јесте ли ви издавали вашим одредима, уколико сте их имали, наређења за борбу против окупатора?

Оптужени: Јеeам.

Претседник: Ја ћу вас потсетити опет на ваше исказе у вези с тим питањем. Ви сте одговорили: „Одредима никада ниједним наређењем нисам наредио да раде иротив непријатеља, а моменат за устанак са свим снагама чекао сам докле не наступи повољна ситуација". Да ли је истражна власт ово тачно унела или не?

Оптужени: Унела је тачно, али доцније по мом наређењу дошло је до напада «а Горњи Милановац, Страгаре, Пожегу и Чачак.

Претседник: Ми ћемо на то касније наићи.

Оптужени: То су наређења за напад.

Претседник: Све те ваше нападе оптужба вам ставља на терет и инкриминише, јер су били уперени против партизана.

Оптужени: То су напади нротив Немаца.

Претседник: Ноторна је чињеница да су Пожегу освојили партизани.

Оптужени: Ту је спор око тога.

Претседник: Није спор око тога, то је чињеница. Уосталом хоћу да вас потсетим уколико сте заборавили. Дакле, је ли тачно уписано да никада ниједним наређењем вашим одредима ниете издавали наређења да раде против непријатеља, а моменат за устанак сматрали сте да ће бити онда када дође повољна ситуација?

Оптужени: То је тачно уписано.

Претседник: Кад сте сматрали да може доћи та повољн^ ситуација?

Оптужени: Може доћи и пре него што ја мислим.

Претседник: А кад сте мислили да може доћи?

Оптужени: Може доћи онда кад Немци почну да празне територије.

Претседник: Како?

Оптужени: Ако почну да одвлаче известан део својих снага.

Претседник: А кад сматрате да је моменат за ту повољну ситуацију?

Оптужени: Онда кад ја као војник оценим, а то је моменат када имам довољно снаге, а може бити да се појави моменат и кад немам довољно снаге.

Претседник: Кад сматрате да имате довољно снаге да ратујете са дивизијама окупатора?

Оптужени: У прво време нисам могао на то ни помислити, а кад су Немци почели да празне територије у Западној Србији, ми смо сви скочили.

Претседник: Када су то Немци почели?

Оптужени: Ја не могу тачно зиати датум. Знам, на пример, за пад Лознице. Моји делови су у то време напали Лозницу под командом мајора Мишића без мога наређења.

Претседник: (чита из Михаиловићевог исказа): ... „ Био сам пријатно изненађен када сам сазнао да су моји делови без мога наређења 1941 године напали Лозницу...". Према томе кад је за вас наступио тај погодан моменат?

Оптужени: Тај погодан моменат наступио је када смо ми заузели заједнички, паргизани Ужице, а ја Чачак и Пожегу. Тај је моменат био када су Немци почели да извлаче извесне своје снаге.

Претседник: Ви сте казали да ћете ступити у борбу против окупатора кад будете сматрали да је за то погодан моменат. Који је тај моменат?

Оптужени: То је време када наступи погодан моменат било у односу на моје снаге, било у односу на снаге непријатеља.

Претседник: Према томе ви сте казали да сте сматрали да је за устанак сувише рано.

Оптужени: То се не може сматрати као устанак целе земље.

Претседник: Према Еашем исказу следује да није било сувише рано. Које је то време било?

Оптужени: Ја мислим да је око првог августа Лозница нападнута и заузета.

Претседник: Да ли око 1 августа?

Оптужени: То не знам тачно.

Претседник: Да ли сте ви у августу месецу напали једну чету Ваљевског партизанскгг одреда у селу Планиници? И јесте ли ви лично руководили нападом против те партизанске чете, Славковичке?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Објасните нам како то: ви у то време разговарате са партизанима и споразумели сте се да узајамно један другог не нападате, сматрате да је за устанак сувише рано, вршите организацију ваше војске за тај погодан моменат, а у истом том времену нападате једну партизанску чету, иначе вашег савезника?

Оптужени: Нисам их сматрао као савезнике. Ја бих тада напао и моје рођене људе.

Претседник: Кажите конкретно заштосте напали партизане?

Оптужени: Ја сам чувао села од пљачке, то ми је и учинило да имам упориште на Равној Гори.

Претседник: Ви сте сами казали да је та нападнута чета била Славковичка чета.

Оптужени: Ја сам напао још једну чету раније, Пећанчеву.

Претседник: Зашто?

Оптужени: Пљачкала је.

Претседник: Зар је Пећанац пљачкаш?

Оптужени: Он није, него његова чета.

Претседник: Према томе да ли је по вашем мишљењу Пећанац био пљачкаш са својим четама?

Оптужени: Сигурно.

Претседник: Да ли се је у то време већ био раопламтео устанак у Србији?

Оптужени: У то време није.

Претседник: То јест крајем августа и почетком септембра?

Оптужени: Ја времена и везивања догађаја без стварних података не могу да се сетим.

Претседник: Који су вам стварни подаци? Јесте ли ви у то време, кад сте имали разговоре са партизанима, заштићавали жандарме бивше Југославије?

Оптужени: Јесам... Моја је тежња била да све оне који су носили оружје „бушимо", да улазимо у њихове редове и да их на тај начин придобијемо у шуму. Ја сам тако успео да придобијем Јована Тришића и да са њим створим план. И тај је био ухваћен са тим планом и одведен у ропство.

Претседник: Шта је он био?

Оптужени: Био је под Немцима командант жандармерије. Ја сам га привукао и придобио да спроведемо организацију и да добијемо већи број људства.

Претседник: Ви сте се тада повезали са жандармеријом која је била тада у служби окупатора?

Оптужени: Тачно.

Претседник: Да ли сте у то време имали и какве везе са Недићем?

Оптужени: Добио сам на Равној Гори писмо, мислим од Живојина Ђурића, у коме ме у две-три речи позива: „Господине пуковниче, молим вас да дођете у Београд ради — мислим — разговора". Могу да кажем смисао тога писма. Нисам отишао, и не бих могао отићи код Недића, јер је он мене за две године, колико сам био код њега двапут казнио са по 30 дана затвора. У овом случају не бих имао никакво поштовање према њему и не бих ни отишао. До тога да је неко стишао дошло је што је Александар Мишић желео да оде у Београд. То је била одлучујућа ствар. Рекао је: „Кад нећеш ти, ићи ћу ја!"

Претседник: Јесте ли послали делегацију?

Оптужени: Отишао је Александар Мишић, а из оптужнице видим да није био Живојин Ђурић. По моме мишљењу отишао је пуковник Павловић поред Александра Мишића.

Тужилац, пуковник Минић: Да то уђе у записник.

Претседник: Ушло је. Та ваша делегација, која је отишла код Недића, какве је преговоре водила и какви су закључци тих преговора?

Оптужени: Никакви закључци, пошто је Мишић три дана лумповао у кафани „Барајево" са Јованом Ненадовићем. Ја сам био забринут што га нема. То није била делегација него су послата два човека да виде шта Недић хоће.

Претседник: То је делегација.

Оптужени: Назовите како хоћете, ја нисам придавао никакав значај.

Претседник: Ви сте били позвани, нисте хтели да одете, послали сте Мишића и Павловића. Јесу ли се они састали са Недићем?

Оптужени: Јесу, ја сам добио извештај од Мишића.

Претседник: Јесу ли имали контакт са Недићем?

Оптужени: Јесу.

Претседник: Ви сте видели шта вам оптужница ставља на терет?

Оптужени: Видео сам, али никакав споразум.

Претседник: Ја сам дужан у вашем интересу и у интересу материјалне истине да вам скренем пажњу да тужба предлаже за доказ читање записника о саслушању Милана Недића у коме дословно наводи тачке споразума који је постигнут између ваше делегације, коју сте послали, с једне стране, и Недића, с друге стране. И као што сте видели, конкретно, стоји да је тамо уго-
Есрена заједничка борба против партизана, давање новчане помоћи, одређивање официра за везу код вас и код Недића и да се после формирао заједнички оперативни план.

Оптужени: Никада!

Претседник: Ја вам предочавам постојање те Недићеве изјаве.

Оптужени: Не, без обзира на његове изјаве.

Претседник: Потсетићу вас да вам оптужница ставља на терет да је после тих преговора одређен Марко Олујевић за официра за везу у вашем штабу. Је ли долазио Олујевић?

Оптужени: Није.

Претседник: Је ли полазио код вао?

Оптужени: Пипан је био мој обавештајни официр у Београду и он је повео Олујевића. Али и њега и Олујевићаеу ухватили партизани у ЈБигу и Олујевић је био стрељан.

Претседник: Кад су партизани ухватили Олујевића шта је он имао код себе?

Оптужени: Не знам.

Претседник: Оптужба тврди да су имали план.

Тужилац: Молим вас да се прочита записник саслушања Милана Недића страна 35.

Претседник: Само да вас потсетим. (Чита записник саслушања Милана Недића о томе како је дошло до везе са Дражом Михаиловићем одмах после образовања Недићеве владе, како је дошла Михаиловићева делегација на разговоре о сарадњи и у чему је направљен споразум о заједничкој сарадњи. Недић је рекао да су делегати оптуженог Михаиловића били његови официри).

Оптужени: Не знам по чему би били његови официри. Верујем да је Мишића познавао, али Павловића није.

Претседник: Још једну чињеницу да расчистимо. Ви сте сматрали да је устанак преурањен.

Оптужени: Ја не знам зашто на томе инсистирате? Преурањено може разно значити. Може бити и с погледом на непријатељске снаге. Кад остане мало снага онда није преурањено. Када је непријатељ са појединим снагама одлазио ја сам личио нападао на Горњи Милановац, Страгаре и Рудник.

Претседник: Кога месеца?

Оптужени: Ја сам срушио мост на Колубари.

Тужилац: Ноторно је када је био напад на Милановац.

Претседник: Сетите се.. Година и мееец?

Оптужени: Не могу да се сетим. Код мене је било много догађаја, тако да сам физички био истрошен и не могу да се сетим.

Претседник: Је ли априла 1941?

Оптужени: Ја се не еећам?

Претседник: Да ли су партизани водили борбу?

Оптужени: Они су вршили више саботажу, а борбе су се водиле у Мачви и Подрињу.

Претседник: Да ли су ваши напади били пре тога или после?

Оптужени: Главне су борбе биле у Мачви и Подрињу, а око Ваљева су биле мање. Напад је вршен на Шабац, Лозницу, Бању Ковиљачу и Крупањ.

Претседник: Конкретно ово: јесу ли ваши четници почели борбу против окупатора пре него партизани?

Оптужени: Верујем да су партизани почели први борбу.

Претседник (диктира): Оптужени исказује: „Верујем да су партизани први почели борбу против окупатора".

Оптужени: Мислим да је с Крупњем, почело, мислим да је у Мачви почело. У Крупњу је био пол Владо Зечевић и Мартиновић, били су партизани.

Претседник: Знате ли шта суд интересује? Ви као војник, можда, сматрате да је почетак операција у војничком смислу кад ви припремите трупе, кад је довољан број снага како би се могла битка водити, са вашег гледишта. Суд интересује ко је, конкретно, први почео да туче окупатора, партизани или четници?

Оптужени: Било је у Западној Србији, прво је било у Западној Србији, тамо су почели партизани.

Претседник: Молим вас оптужени, сада вам је било више омогућено да се што тачније присетите првих момената. Први напади против окупатора водили су се са стране партизана против окупатора, како рекосте у Посавини?

Оптужени: Не у Посавини, него у Мачви. Иза тога долазе веће акције.

Претседник: Дакле, почетак акција сматрате напад на вароши.

Оптужени: То сматрам као почетак.

Претседник: Молим, према томе, јесу ли партизани герилски ратовали пре од четника, пре почели напад на окупатора?

Оптужени: Ја сам то рекао малопре, да су нападе на градове започели прво партизани.

Претседник: Колика је разлика у то време била? Ви сте потврдили да су партизани били први који су започели борбу прогив окупатора, а онда да су деловали ваши.

Оптужени: Ја не могу нишга прецизирати, то је везано једно с другим.

Претседник: Да ли се ради о три, четири, пет или више дана?

Оптужени: Не, не, врло кратко време, али не могу да тачно прецизирам.

Тужилац: Тражим да се то унесе у затшсник: „Борбу против окупатора почели су први партизаии и то, поред гериле, и нападима на градове".

Оптужени: Да.

Претседник: Значи пре почетка партизанских напада на !радове било је герилских напада партизана против окупатора. Је ли то тачно? А сада настаје период од ваших акција на градове. Да ли је сада јасно? Олтужени сматра да је напад на градове нешто крупно, а нападе на градове први су почели да врше партизани, да први туку окупатора, али за кратко време почели су и његови делови. Пре почетка напада на градове постојали су

напади гериле, то јест у оно време кад су партизани путем гериле вршили нападе на окупатора. Као што је оптужени рекао: У почетку су се против окупатора борили први партизанн. (Претседник потом чита записник саслушања Милана Недића, у коме се каже да је Марко Олујевић пошао у штаб код Драже Михаиловића). Јесте ли ви у то време примили под своју команду извесне војводе Коете Пећанца кога сте ви назвали пљачкашем? Је ли вам било познато да се Коста Пећанац потпуно отворено ставио у службу окупатора?

Оптужени: Познато ми је, од његовог састанка са Немцима на Руднику где је посредовао генерал Љуба Новаковић. До тог момента ја сам се трудио да ухватим везу с њим.

Претседник: Јесте ли примили кога од његових војвода код себе?

Оптужени: Да, био је Кесеровић, Никола Калабић...

Претседник: А Будимир Церски, Јован Шкава?

Оптужени: Никада. Шкава је био у нашој позадини. Када је Пећанац приступио Немцима, ми смо га толерирали у нашем крају, али ми се нисмо повезали с њиме. Он је био даље, према Колубари.

Претседник: Да ли сте имали везу се Божом Јаворским?

Оптужени: Покушавао сам три пута, није хтео да се стави под моју команду. Ја сам слао три пута курира у Ивањицу, хтели су да смакну тог човека. Божо Јаворски ставио се под команду само за кратко време, када смо били у Црној Гори, а кад сам се вратио из Црне Горе у Србију покушао је да ме прода Немцима за 700.000 динара, и он је био тада стрељан.

Претседник: Значи, само извесно време. Јесте ли ви наредили у септембру 1941 године својим командантима, Милошу Глишићу и Вучку Игњатовићу, да нападну партизане у Ужичкој Пожези и да Пожегу одузму од партизана?

Оптужени: У септембру 1941?

Претседник: Да, у септембру 1941 године, ставља вам оптужба на терет да сте наредили својим командантима Глишићу и Игњатовићу да нападну партизане у Пожеги и да је од њих одузму.

Оптужени: Не. Ја сам био убеђен да смо Пожегу ми заузели и да је ту дошло до расправе. Ја сам био и обавештен да смо ми Пожегу заузели и да је дошло до нове свађе. Милош Глишић био је ухваћен и требало је да буде стрељан. Ја сам послао мотоциклисту у Ужице и тражио обавештење. Добио сам његово очајно писмо да ће бити стрељан. После тога Глишић је био пуштен.

Претседник: Јесте ли наредили Глишићу да нападне партизане у Пожеги? Дужан сам да вам предочим да је Глишић жив. Он друкчије исказује.

Оптужени: То је његова ствар.

Претседник: Али, суочићемо вас с њим.

Оптужени: Врло радо.

рретседник: Ви сте, како каже оптужница, допустили Глишићу и Игњатовићу да у Пожеги разоружавају партизанске курире, скидају им митраљезе и пушке, транспорте са храном за становништво, транспорте оружја и муниције која је упућивана на фронт за борбу против окупатора, па су тако ваши команданти једном приликом скинули са воза и чувеног команданта Првог шумадиског партизанског одреда Милана Благојевића и после зверског мучења убили га?

Оптужени: Не, никад.

Претседник: Шта никад?

Оптужени: Такво допуштење нити такво наређење нисам издао.

Претседник: Али стоји ли чињеница да су ваши команданти Глишић и Игњатовић разоружавали курире, скидали са воза храну, муницију која је била упућивана на фронт борцима против окупатора?

Оптужени: Не знам.

Претседник: Где сте ви у том моменту, конкретно, били?

Оптужени: На Равној Гори.

Претседник: Јесте ли имали телефонску везу са Ужичком Пожегом?

Оптужени: Јесам. Она је била подигнута.

Претседник: Је ли вам подносио рапорте Глишић?

Оптужени: Могао је да подноси колико хоће и кад хоће.

Претседник: Је ли вас извештавао?

Оптужени: Не могу да кажем ни да ни не.

Претседник: Јесте ли се интересовали?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Па добро, кад сте се интересовали какав је био резултат интересовања о стању у Пожеги?

Оптужени: Нисам ишао у град.

Претседник: Али ви сазнајете ствари као момандант.

Оптужени: Интересовао сам се не само за Пожегу ...

Претседник: Како је конкретно стајало тада у Пожеги?

Оптужени: Нисам се тим питањем интересовао. Ја сам обилазио фронтове. Ишао неколико пута за Миланозац и наређивао

оперативно шта има да се ради и гледао да се те несуглаонице које су настале отклоне.

Претседник: Шта вам је познато о убиству партизанског команданта одреда покојног Милана Благојевића?

Оптужени: Мени ништа није познато. Онда ми је сигурно било познато.

Претседник: А да ли вам је остало у сећању ко је извршио убиство покојног Милана Благојевића?

Оптужени: Знам да Је окривљаван Вучко Игњатовић. Он је окривљаван за то, али да ли је он извршио то је требало да се истрагом утврди.

Претседник: А ко је окривл>авао Вучка Игњатовића?

Оптужени: Партизани су окривљавали Игњатовића за то.

Претседник: Јесте ли предузели нешто против Игњатовића?

Оптужени: Сигурно. Тражио сам да се испита прво шта је било.

Претседник: А какви су резултати били?

Оптуженп: Не знам

Претседник: Потсетићу вас да сте у истрази мало друкчије рекли.

Оптужени: Ја не мислим да мењам свој исказ, али ја кажем оно чега се сећам.

ПОРУКА КОЈУ ЈЕ ПРЕНЕО БРИТАНСКИ КАПЕТАН ХАДСОН

Претседник: Рекли сте овако (чита): „Чињеница је да сам слушао да је убиство извршио Игњатовић, капетан..."

Да ли је и после овог убиства дошло до контакта између маршала Тита и вас?

Оптужени: Дошло је између Митића, капетана ...

Претседник: Ко је тај Митић?

Оптужени: То је капетан који је био одређен за везу.

Претседник: Значи капетан Митић био је одржач везе са партизанским штабом у Ужицу. Је ли вам познато да су ваши четници у околини Косјерића напали на камионе који су носили 150.000 метака на фронт?

Оптужени: То ми је познато сада из оптужнице.

Претседник: Јесте ли ви када са партизанима закључили какав уговор о сарадњи?

Оптужени: Да, бно је го писмени уговор.

Претседнпк: С ким и где сте такав уговор закључили? Јесте ли икад закључили уговор са партизанима?

Оптужени: Закључио сам.

Поштоваки господине -Миниотре,

Стало ми је до тога да Вас још једном извастш да Вам се став&ам потцуно на Ваше расположвн>в. ако сиатрате да могу користити вашој органиаадији.

Желео б»*х са састати са капетаном Ђуришићем и пук. Станишићем и осталим вођама који су се тако успешно борили поотив коцуниста и ослободили своје крајеко од аих.

Ја шјслим да би мовда помогло.кад бих шима лихшо саопштло.да је Взлика Британија решена ча стопроцентно помане Вас за уједиље&е свих националних нага у земш и спремаље ва предузиман.е акције против окупатора онога дано кад ваше шансе буду ималв изгледа на успех.Ја сматрам да је то један више израз и настојаље Британске владе. да подупре вашу надиоиалну акцију.што сам добио унапређ9а.е.

Желео бих јЈ^саопштити својој команди да сам се лично видео са вођама из овст ктзајева и да сам био на територији коју су они сада очистилм од комуниста и да т потврдим &ихово нааионална гледиште као и да раде само по-Вашим налозима

Сматрагл као вакно да се дретходно посазетујем са Вама о свему ономе што треба да км саопшттл,да би то било што ефикасније за вашу организацију и да немате ни мало сумн.е у оно Лто ћу им рећи.

Сдруге стране можда Ва мислите да ја хоћу да се мешам у чисто југословенскв ствари.Али будите уверени,ако сматрате,да је боље за ваше интересе.ја пу остати у једној усамљеној колиби до краја рата и не(види!Л,не чујем и не говорим ништа.Само шро&рре и ја ћу то-.иавршити./•

Нрошло је време за примитивио драматиаираље моје улоге.Пре су ваши официри зшлишљали моју улогу.изгледа као улогу једног Лауренса и то је јако смотало моме раду и изазвало сумљу.Сад они гласно,и ачучајно у мом присуству, говоре о мени као баксузу за Српско наору;каље.Дакле,моја је улога официра за везу и посматраље прилика под којима би Велика Британија могла дати већу помоћ у погледу материјала или евентуалне акције.

Ако могу да потпомогкем ваау ствар у свим могућим начинимгизато сам ту и стазљам се на расположење еа Ваш национални покрет.когућа Ви ћете ми саопштити једнога дака на којиби се начин наЈбоље могла помоћи ваша ствар,ако сматрате да је то корисил.

11 Ј.уна 1942 г
Положај

С одличним поаиоваем,

Писмо британског капетана Хадсона рвтном злочинцу Михаиловићу, у ком« тражи састанак са четничким командантима и упућује изјаве о стаау „стопроцвнтног г.омагања" издајничке чвтничке организације

Претседник: Кад и какав?

Оптужени: Са маршалом Титом састао сам се три пута. Први пут у кући војводе Мишића, а два пута у селу Брајићима.

Претседник: Јесте ли ви закључили 26 октобра 1941 годиие са маршалом Титом споразум о заједничкој борби четника и партизана против окупатора?

Оптужени: Датума се не сећам, али знам да јесам.

Тужилац: Да ли се сећате месеца?

Оптужени: Не сећам се. То је ваљда био последњи личнн састанак.

Претседник: Да ли је то било октобра месеца?

Оптужени: Ја могу чак да кажем и датум, нека буде 26 октобар. То се може доказати. То је била посета. То је све изнесено на београдској изложби, у листовима. За мене кад кажем датум 26, ја могу да га примим као тачан.

Претседник: Суд не тражи то од вас да бисте задовољили Суд. Кажите: Јесте, не, да... Је ли чињеница да сте закључили писмени уговор са маршалом Титом о томе да има да се спроведе заједничка сарадња партизана и четника у борби против окупатора? Сећате ли се датума?

Оптужени: Датума се не сећам.

Претседник: Да ли је то било почетком, средином или крајем месеца октобра?

Оптужени: Може да буде крајем октобра.

Претседник: Да ли сте добили какву посету у то време, после закључења уговора са маршалом Титом? Конкретно, да ли је код вас дошао Зарија Остојић?

Оптужени: Да, он је дошао. Ја сам размишљао, они су дошли код мене — Зарија Остојић, Лалатовић и Хадсон.

Претседник: Ко је тај Хадсон?

Оптужени: Капетан енглеске војске.

Тужилац: Молим гласније. Ја нисам чуо половину од свега тога.

Оптужени: Код мене су дошли у другој половини октобра Остојић, мајор, Марко Лалатовић, такође генералштабни мајор, и капетан британске војске Хадсон. Искрцали су се код Петровца и преко Црне Горе, Санџака и Ужица, дошли код мене на Равну Гору. Послати су из Каира.

Претседник: Је ли вам који од њих донео какву поруку и од кога?

Оптужени: Донели су поруку на првом месту од министра војске Богољуба Илића. Уопште, у погледу порука које су они

донели, били су доста ограничени. Управо, исмејавали су самог генерала Илића, да им скоро ништа није дао у погледу порукз. Добио сам поруку и од Хадсона. То је она порука која је нађена у мојој архиви, код мене. То је порука да се сматра како у Југославији «е може да се прими побуна, већ има да се води борба за Југославију, а не да буде борба комуниста за Совјетски Савез.

Претседник: Ко вам то рече?

Оптужени: То сам добио од Хадсона и то преко радија.

Претседник: А је ли то Хадсону, ту поруку, упутио министар Илић?

Оптужени: Не, он је добио од својих власти, од команде Блиског Истока.

Претседнпк: Да није то неовлашћена изјава?

Оптужени: Ја мислим да није.

.Претседник: Зашто је код вас дошао Хадсон?

Оптужени: Као одржач везе.

Претседник: Између кога?

Оптужени: Између команде Блиског Истока и мене.

Претседник: Значи, да вам је званично упућен?

Оптужени: Он је тврдио да су Осгојић и Лалатовић њему позајмљени — како је он рекао.

ОПТУЖЕНИ МИХАИЛОВИЋ НАРЕЂУЈЕ НОВЕМБРА 1941 ДА СЕ ЧЕТНИЦИ ПОВУКУ СА ФРОНТОВА ПРЕМА НЕМЦИМА И ДА НАПАДНУ ПАРТИЗАНЕ

Претседник: Јесте ли после доласка Лалатовића, Остојића и капетана Хадсона издали наређења вашим командантима да се повуку са фронтова према Немцима и да пређу у општи напад против партизана? Је ли вам познато да су ноћу између 1 и 2 новембра четници под командом Глишића и Игњатовића напали ма Ужице?

Оптужени: Познато ми је.

Претседник: Како је дошло до тог напада четника под командом Глишића и Игњатовића на Ужице, које су тада држали партизани?

Оптужени: Ја сматрам да су Глишић и Игњатовић то извршили на своју руку.

Претседник: Дакле, тачно је да су Глишић и Игњатовић напали на Ужице у коме су тада били партизани, али сматрате да су они то извршили на своју руку.

Оптужени: Тако је.

Претседиик: Јесте ли тада имали везе са Глишићем и Игњатовићем?

Оптужени: Имали смо телефоиске везе.

Претседник: Јесу ли вас они обавештавали о догађајима?

Оптужени: О сваком догађају док није најурен из Пожеге није ме обавештавао. Он је мислио да на препад заузме Ужице.

Претседник: Како је У тој борби прошао Вучко Игњатовић? Какав је био резултат те борбе?

Оптужени: Он се мени јавио тек пошто је изгубио Пожегу.

Претседник: Он се вама јавио да је изгубио Пожегу. А шта сте ви предузели?

Оптуженп: Ја мислим да сам тада тражио везу са Ужицом, или је од Ужица тражена веза са мном. Ја сам разповарао са маршалом Титом.

Претседник: Шта сте разговарали?

Оптужени: Он је захтевао да се прекине борба. Ја сам казао да хоћу, али да се мени врати Пожега. После тога дошао је негативан одговор и ја сам у том случају казао да ћу скинути онсаду Краљева.

Тужилац: Молим друга претседника да се ово унесе у запиоиик.

Претседник: Већ сам наредио да се записнички констатује: Наређење да се скине опсада Краљева или, како се то војнички каже, да се Краљево деблокира.

Оптужени: Али Краљево се није ни могло заузети.

Претседник: Да ли вам је познато да је у току те исте ноћи између 1 и 2 новембра, када су Игњатовић и Глишић напали на Ужице, вршен напад на Ивањицу од стране Боже Јаворског?

Оптужени: Ја то из оптужнице знам, иначе могу да кажем да Божа Јаворац није био мој. Чак кад је дошао под моју команду, када је наредбом натеран да дође у Црну Гору, ни онда није извршавао наређења. Он није био ни Пећанчев. Он је био дивљи.

Претседник: Ви рекосте да сте издали наредбу да се скине опсада Краљева. Да ли вам је познато да су ваше јединице тада напале партизанске тенковске јединице и артилерију и да су том приликом побиле посаду?

Оптужени: Побиле посаду? Немам ни појма.

Претседник: А јесу ли напали артилерију?

Оптужени: Ја сам имао два топа, а мислим да су била и два партизанска. Њима је управљао један мој официр. Звао се

Дероко. Није он преотео топове него су њему преотели на Љубићу, и он је погинуо.

Претседник: У ком правцу су упућене оне јединице које су учеетвовале у опсади Краљева?

Оптужени: Оне су после упућене према Чачку да заузму Чачак. Чачак ми је требао.

Претседник: Оптужница вам ставља на терет да су ваше јединице повучене са опеаде Краљева, напале Чачак.

Оптужени: Па, јесте, борба се развијала и дабоме...

Претседник: Значи да су ваше јединице напале на Чачак?

Оптужени: Ђурић није извршио напад, то ја сигурно знам, то је тачно.

Претседник: А јесу ли јединице напале?

Оптужени: После неколико дана са закашњењем.

Претседник: Је ли тај напад на Чачак успео?

Оптужени: Није успео.

Претседник: Значи да је од партизана одбијен.

Оптужени: Напад је одбачен, јер су партизани имали довољно времена да прикупе снаге. Ђурић ми је то причао, јер је он код мене био у штабу.

Претседник: Је ли вам познато да је одред капетана Рачића вршио други напад на Ужице?

Оптужени: Ја сам био против напада на Ужице. Капетан Рачић није био према Ужицу, ја сам њему наредио да иде севернје, према Ваљеву, а када је борба почела ја сам наредио да иде на југ, према Ужицу.

Претседник: У ком циљу је извршено померање Рачића према југу?

Оптужени: У циљу кретања према југу.

Претседник: Да ли вам је била позната борба Нешка Недића и поручника Воје Поповића против Колубарског партизанског одреда?

Оптужени: Они су учествовали, ја те детаље не знам.

Претседник: Јесу ли у то време и у осталим деловима Србије четнички одреди вршили нападе на партизанске одреде?

Оптужени: Ја мислим у Горњем Милановцу, тога се сећам кад је било. Била је борба око болнице, доњег и горњег спрата.

Претседник: Да ли би могли да се сетите отприлике кад сте издали ту наредбу за скидање опсаде са Краљева?

Оптужени: То је новембар. То је јасно, само ја датум не знам.

Претседник: Не инсистирам него само питам да ли у првој **или** другој половини.

Оптужени: За повлачење у другој половини. После разговора са маршалом Титом када сам тражио да ми се врати Пожега и обуставе неиријателзства, када се на то није пристало ја сам запретио скидањем опсаде Краљева. Само Краљево се није могло заузети. Снаге су ми требале.

ГІРВИ САСТАНАК ОПТУЖЕНОГ МИХАИЛОВИЋА СА НЕМЦИМА НОВЕМБРА 1941

Претседник: Јесте ли се ви у то време у новембру месецу, где и када састали са Немцима?

Оптужени: Јесам. У другој половини новембра после примирја које је закључено између мене и партизана. Тада сам пристао јер су казнене експедиције почеле да руше и пале. Пре тога свет је већ био страховито заплашен. Ја нисам ни мислио на то, али дошао је Бранислав Пантић, који је био одређен стварно за Хомоље. Он је био више у Београду него у Хомољу и вршио је обавештајну службу. С њим су дошли Ненад Митровић и Матл, професор универзитета. Кад су они дошли на Равну Гору, у присуству Васића, Остојића, можда, Бранислава Пантића, Ненада Митровића, навалили су на мене, пошто је страх у народу због паљења и одвођења света, да се жртвујем и да наредим да се спречи, да не дозволимо даље уништавање народа, који није крив и којм стварно страда због нас. На крају ја сам пристао. После тога кратко време имао сам тај састанак.

Претседник: Где се одржао тај састанак?

Оптужени: У селу Дивцима.

Претседник: Где сте се конкретно састали у Дивцима?

Оптужени: У једној кафани.

Претседник: Како сте дошли до кафане?

Оптужени: Дошао сам од Струганика. Пошао сам после подне, можда око 4 сата. Тек је почео да пада први мрак кад смо се приближили мосту. Људство сам задржао на једно три километра од моста. Ту су били Бранислав Пантић, Ненад Митровић и тај Матл, посредник. Прешао сам преко моста који смо ми срушили. Тамо сам видео немачке војнике и ауто. Сео сам у ауто и отишао у кафану. Са мном је ишао и Александар Мишић.

Претседпк: Је ли било каквог обезбеђења?

Оптужени: Јесте. Ја сам мислио да су то биле трупе које су биле спремне за напад на мене.

Претседник: Је ли била само пешадија?

Оптужени: Били су и тенкови. Они су се морали обезбедити.

Претседник: После тог вашег састанка у Дивцима да ли је почела акција окупатора против слободне територије партизана?

Оптужени: Да ли је у то време почела? Не разумем добро питање.

Претседник: Да ли сте ви у време после тог састанка па до напада Немаца на вае, имали контакта са партизанима и конкретно са киме?

Помоћник чвтничког команданта Сзве Дреновића у друштву културбундоваца у Јајцу

Оптужени: Последњи разговор са маршалом Титом могао је! бити врло кратко време после тога, на дан-два. Оптужница каже да је то било 23-ћег. Ја усвајам тај датум, јер то је последњи дан партизана у Ужицу. Тога дана маршал Тито мене је питао телефоном: „Шта ћете ви радити?"

Претседник: Јесте ли ви њега позвали или је он вас?

Оптужени: Не сећам се. Питао ме је: „Шта ћете ви радити?" Ја сам казао да враћам одреде на своје терене, јер су већ немачке трупе биле опремне.

Претседник: Дакле, после овога писменог уговора о сарадњи из октобра дошао је лериод борбе...

Оптужени: Па онда поново уговор...

Претседник: А после овога уговора следовао је немачкн напад.

Оптужени: Јесте. Али то је све било врло брзо.

Претседник: Казали сте: кад је почела офанзива Тито вас је позвао телефоном и имали сте тада тај разговор.

Оптужени: Јесте, ја сматрам да је и Тито могао да усвоји тај начин борбе.

Претседник: Кад је почела та офанзива какво сте наређење ви издали својим јединицама?

Оптужени: Ја сам издавао наређења по одредима. Иопраћао сам поједине одреде и њихове команданте посебно.

Претседник: Приликом повратка тих одреда на њихове терене јесте ли им издавали наредбу да ступају или не ступају у борбу са окупаторским јединицама?

Оптужени: Док су се провлачили нисам могао.

Претседник: Кад вам је Тито казао да ће прихватити борбу са Немцима ви сте му казали да не можете да прихватите фронталну борбу?

Опгужени: Моје је мишљење да не може ни он да прихвати ту борбу.

Претседник: Кажите нам да ли је закључење овог другог уговора од новембра месеца између партизана и вае, да ли је било лосле вашег састанка са Немцима у Дивцима?

Оптужени: Ја мислим кад је то закључено било 23-ћег, да је састанак са Немцима био доцније.

ЧЕТНИЦИ ПРЕДАЈУ ЗАРОБЉЕНЕ ПАРТИЗАНЕ НЕМЦИМА. ОПТУЖЕНИ МИХАИЛОВИЋ ОБАВЕШТАВА ЕМИГРАНТСКУ ВЛАДУ О СВОЈИМ НАПАДИМА НА ПАРТИЗАНЕ. ..

Претседник: Да ли је тачно да је оне ноћи, кад је био ваш састанак у Дивцима, предато 365 заробљених лартизана Немцима у селу Словцу, и да су одатле отерани за Ваљево?

Оптужени: То се десило много раније од састанка у Дивцима, и то је било на овај начин. У области Мионице, у време започете борбе, био је ухваћен један број партизана. Мишић их

је обишао и пријатељски са њима разговарао. Да ли су били У Планиници, ја тачно не знам. У томе времену и ја сам имао око 150 Немаца — заробљеника и ја их, због исхране нисам могао држати у Равној Гори, него сам их послао у Пожегу да их тамо хране.

Претседник: Јесу ли привођени ови партизани вама?

Оптужени: Оптужница то наводи, али ја их нисам видео.

Претседник: А јесте ли знали да долазе на Равну Гору да се даље спроводе?

Оптужени: Знам да ми је Мишић причао да их је обишао и да су, после, упућени према Струганику, где су имали више магацина, где су се могли хранити. После их је послао у Миоиицу Богдан Брајевић.

Претседник: Шта је Богдан с њима радио?

Оптужени: Он их је продао, а не предао.

Претседник: Коме их је продао?

Оптужени: Продао их Немцима, по глави.

Претседник: Јесу ли стрељани?

Оптужени: Ја сам чуо да је било стрељања, али ништа даље.

Претседник: Тада је један од ваших комакданата био Шкава.

Оптужени: Није никада био мој командант.

Претседник: Дужан сам да вае упозорим да постоји исказ Јована Шкаве који је добио наредбу да их лреда. Јесте ли ви, у овом периоду до Прве офанзиве Немаца на ту територију, имали контакта са емигрантском владом?

Оптужени: Имао сам. Ја сам везу успоставио 26 септембра, али прва веза није била добра све док нису дошли Остојић и Лалатовић, јер нисмо имали шифру без које се не може разговарати. Од њиховог доласка имали смо ту везу, а веза је била таква да је контролисана од стране Енглеза пошто они имају ту исту шифру. Та шифра је по систему књига и тада кад су дошли, узели су једну књигу пресекли на два дела, једну задржали за себе, а другу дали мени. Ја сам се служио овом шифром, али команда у Каиру имала је исту такву књигу. Сам Хадсон може да не зна моју шифру, али је могао да има још једну књигу, кад је мени дао.

Претседник: Значи та веза са емигрантском владом ишла је преко енглеске команде?

Оптужени: Енглеска команда морала је да зна сваку ствар коју ја водим.

Претседник: Јесте ли ви обавештавали емигрантску владу **о** догађаји»ма, о нападима?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Је ли емигрантска влада знала **о овим нападима, о** преговорима?

Оптужени: Да, обавештавао је и он, јер је стално становао код радиостанице.

Г/ретседник: Јесте ли обавештавали владу о сукобу са партизанима, о читавој ситуацији?

Оптужени: Јесам, о сукобу са партизанима, о слободној територији и о томе да су ме Немци позивали...

Претседник: Како се односила емигрантска влада по **свима овим** стварима?

Оптужени: Ја сам војник, за мене свака реч има пун значај. иолитику не би требало да водим. И оно што је она мени у политичком смислу јавила, прво што сам добио то је што је Хадсон нзнео да се борба у Југославији води за Југославију, а не као побуна са Совјетским Савезом.

Претседник: Је ли се емигрантска влада саглашавала **са** вама, **са** вашим нападом на партизане?

Оптужени: Можда нисам ни јавио, то су ситни догађаји.

Претседник: Били сте у контакту са емигрантском владом?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Је ли влада забранила да нападате партизане?

Оптужени: Није.

Претседник: Је ли наређивала да одмах отпочнете борбу против Немаца?

Оптужени Није.

Тужихаџ: Молим да се констатује то записнички.

ЧЕТНИЦИ СЕ „ЛЕГАЛИЗУЈУ" — ТО ЈЕСТ СТУПАЈУ ЈАВНО И ОТВОРЕНО У СЛУЖБУ НЕМАЦА

Претседник: Јесте ли ви по завршетку овог периода и немачке офанзиве, кад су партизанске снаге под притиском немачких снага уз помоћ Недићевих одреда, морале да се повуку у Санџак, имали конференцију са команда~нтима одреда на којој сте пред свим командантима поставили као задатак извршење легализације одреда?

Оптужени: На конференцији могли су бити скупљени људи, али за све било је немогућно да се окупе. Ја сам одлазио кол ноједиших одреда, нисам тражио да дођу код мене.

Претседник: Добро, да ли су лојединн одреди били легалки? То су одреди који су ступили под команду Недића.

Оптужени: Јесу.

Претседник: Значи били су на исхрани и на снабдевању код Недића?

Оптужени: Да.

Претседник: Да ли су они истовремено одржавали и са вама еезу?

Оптужени: Ја сам покушавао да их искористим у погледу обавештења и покушао сам да их у првом згодном моменту извучем из одреда и пребацим у шуму.

Претседник: Овде се у оптужници говори о писму Раковића.

Оптужени: Прочитао сам и у том писму се не каже да сам ја рекао да се легализује.

Претседник: Где је било седиште после прве офанзиве? Где је било седиште Раковића?

Оптужени: У љубићком крају.

Претседник: Да ли је било у Чачку?

Оптужени: Ја мислим поред Чачка, не у самом Чачку.

Претседник: Је ли вам познато ово писмо које је упућено још 1941?

Тужилац: Хоћете ли оригинал?

Претседник: Ето, то је оригинал: Да вас потсетим. Ово је извештај, оригинални извештај, и који почиње овако: „После одржане седнице на Равној Гори 30 новембра 1941 године по добивеним инструкцијама он је кренуо са одредом..." Ви сте упознати са оним што се наводи у оптужници, наиме, да је он казао да је постао командант Чачка и са 150 четника се легализовао, то јест 150 четника под командом Раковића седе у Чачку. Да *т* је Раковић био под вашом командом?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Кроз читаво време?

Оптужени: Једно време је одговарао са Војком Чвркићем за оокушај атентата на мене.

Претседник: А касније?

Оптужени: Једно време био је легализован у Чачку.

Претседник: А колико је остао под вашом командом?

Оптужени: Колико је хтео.

Претседник: Овде је ваш оригинални рукопис.

Оптужени: Не сећам се целог предмета.

Претседник: Можете да погледате. Дали јетоваш рукопис?

Оптужени: Јесте, мој је.

Претседник: Има ту и једна ваша депеша од **21 августа 1942** године, која је упућена као распис свима, а у којој **се каже:** „Саопштите свима легализованим одредима следеће..."

Оптужени: Морао сам тако да кажем. Ја сам гледао да их извучем и неке сам вратио у шуму поново. Неки су остали и нису се вратили.

Претседник: Да ли сте имали у другим покрајинама такве легализоване одреде?

Оптужени: У Црној Гори нашао сам друго стање.

Претседник: А у Херцеговини?

Оптуџени: Кажем да сам на Приморју затекао друго стање.

Претседник: Да ли сте ви Недићевим официрима давали наређења и упутства, да ли сте одобравали њихов рад и да ли је било команданата који су се ставили под вашу команду, или ваших команданата који су се ставили под њихову команду?

Оптужени: Било је команданата који су се ставили под њихову команду.

Претседник: А да ли је било њихових команданата под вашом командом?

Оптужени: Било је. Например Радован Стојановић, који је ступио под команду Калабића, затим Игњатовић.

Претседник: Да ли вам је било познато да су у Црној Гори Ђукановић, Лашић и Ђуришић сарађивали са окупатором?

Оптужени: Док нисам дошао у Црну Гору није ми било познато.

Претседник: Јесте ли имали своје одреде у Санџаку?

Оптужени: Ја сам са Равне Горе послао у Санџак интендантског поручника Јована Јеловца, а нисам имао одреде у Санџаку. Ту се формирала целокупна организација.

Претседник: Да ли сте крајем 1941 године успели да ставите у Санџаку све четничке одреде под своју команду?

Оптужени: То не. Знам да сам послао Јована Јеловца. Доцније сам чуо за Вука Калаитовића.

Претседник: Да ли вам је познат Драгиша Јовановић?

Оптужени: Не.

Претседник: Он вам је послао једчо писмо.

Оптужени: Послао сам само Јеловца са Равне Горе.

Претседник: Ја то питам јер је служба за поткрепљење поднела оригинални документат и из тога се види да је крајем **1941** године, још у новембру постојала ваша команда.

Оптужени: Тешко се може рећи команда.

Претседник: Добро, јесте ли у пролеће, јануара, фебруара, марта и априла 1942 године издавали наређења четничким командантима у Црној Гори, којима сте одобравали рад и давали упутства за борбу против партизана и за тактизирање према Италијанима?

Оптужени: Ја то ниеам могао да издајем, не сећам се.

Претседник: Потсетићу вас на вашу депешу број 21 за Павла Ђуришића.

Оптужени: Прочитао сам ту депешу.

Претседник: Доле пише: „Поздрав, генерал Михаиловић".

Оптужени: Депешу може да пише и Остојић.

Претседнпк: Шта је био Остојић код вас?

Оптужени: Он је био шеф оперативног одељења.

Претседник: Јесте ли ви у јесен 1941 године упутили у Босну и Херцеговину на рад своје официре Бошка Тодоровића, Мутимира Петковића, Сергија Михаиловића, Јездимира Дангића?

Оптужени: Јесте, Јездимир Дангић је сам отишао. Он је био прво у служби Недића, одређен као жандармериски официр на границу према Дрини за време устанка а можда и пре, а онда је прешао у Братунац. Ја сам тамо послао поручника Мартиновића но већ кад је био у Братунцу, онда сам добио извештај да је прешао у Босну. Тако је он пришао мени. Бошко Тодоровић дошао је мени из Београда и ставио ми се на располагање, као и његов брат Жарко Тодоровић. Исто тако Бошко ми је предложио стварање одреда на Космају, али ја нисам имао новца. Бошко је дошао код мене, ја сам га послао у правцу Дрине. Био је курир у правцу Ужица и једном је упао и у Ужице. Он је самостално одлазио и на Дрину, на Вишеград, а ишао је и даље.

Претседник: Јесте ли ви упутили у Босну и Херцеговину Бошка Тодоровића, Мутимира Петковића, Јездимира Дангића, поручника Момчиловића?

Оптужени: За поручника Момчиловића се не сећам...

Претседник: Да ли вам је познато да је Бошко Тодоровић ступио у преговоре са италијанским окупаторима у Херцеговини преко Мутимира Петковића и новинара Милана Шантића и Добросава Јевђевића, и да се јануара 1942 састао са Мутимиром Петковићем и једним капетаном Овре и склопио с њима споразум?

Оптужени: Није ми познато.

Претседник: Да ли вам је познато да су ваши команданти сарађивали тада са окупатором?

Оптужени: Није ми познато.

Претседник: Да ли вам је познато да је јануара 1942 године взш командант Јездимир Дангић одлазио за Београд?

Оптужени: Овако стоји отвар са Дангићем; Он је мени упутио једно писмо и тражио одобрење да иде у Београд, Тии поводом долазио је и на Равну Гору.

Претседник: А зашто је ишао у Београд?

Оптужени: Ја не знам.

Претседнпк: Можете ли се еетити садржине тога писма?

Оптужени: Не, не сећам се.

Претседник: Да ли вам је познато да су четнички команданти у Источној Босни, поп Саво Божић, Цвијетин Тодић, Раде Радић, и други склопили споразум са усташама децембра 1941 године у циљу борбе за уништење снага Народноослободилачког покрета у томе крају?

Оптужени: То ми није било познато. Ја нисам знао ни да постоје одреди попа Саве Божића, Рада Радића и Цвијетина Тодића.

Претседник: Хоћете ли да вас потсетим на једну ствар, на једну вашу депешу, упућену „Јохану", у којој јављате да су партизани напустили Сребрницу и Власенички срез, а да су усташе ушле првог априла у Власеницу. Ево, у тој депеши стоји и ово: „Дангић у Београду ради. Помоћ у свему спрема и стиже ускоро. Лаза отпутовао јуче и објасниће му уемено. Чича". Ко је тај Лаза?

Оптужени: Молим из кога је времена та депеша?

]Претседник: Трећи април 1942 године.

Оптужени: То би могао да буде Лаза Тркља, земљорадник.

Претседник: А чији је ово потпис — Чича?

Оптужени: Па требало би да буде мој.

Претседник: Онда значи да је то вагла депеша, у којој ви кзжете да „Дангић у Београду ради, да се помоћ спрема и да је Лаза отпутовао".

Оптужени (ћути).

Претседник: Да ли је Бошко Тодоровић у зиму 1942 године нреко Грђића успоставио везу са југозападном Босном и Ликом и тамо ее повезао са италијанским окушатором?

Оптужени: Од Бошка сам добио једно или два писма. Упутио их је из ближе Босне, од Дрине, и у њима ме обавештава о неким законима, што је било сасвим[4] лаички са његове стране. Ја сам му нешто одговорио. После тога, ја њега губим «з вида све до његове погибије и ие сећам се да сам после ма какве везе имао са њим. Радио веза била је слаба, а нисам имао ни друге никакве везе.

Претседник: Кога сте упутили у Словенију за оснивањ§ ваше организације?

Оптужени: У Словенију је отишао Карло Новак, генерал. штабни мајор.

Претседник: Је ли вам познато да је Карло Новак сарађивао отворено са окупатором и са белом гардом?

Оптужени: Он је имао задатак да „буши" белу гарду, да прол^ази кроз јединице и да је својом пропагандом одваја и добије! људе за шуму. То је била тенденција и тако се радило **и** са Недићевим одредима и са домобранима.

Претседник: Куда се ви крећете после завршетка Прве немачке офанзиве у Србији у децембру, после упућивања ваших команданата у разне области?

Оптужени: -Ја сам био у врло тешкој ситуацији. Ишао сам на Рајац, па сам се померао према Горњем Милановцу. То је било у јануару месецу. Био сам у селима око Рудника и Буковика, па **сам** ишао затим према Крагујевцу и пролазио кроз Гружу.

Претседник: Кад ете стигли у Санџак?

Оптужени: Стигао сам у Санџак у пролеће 1942 године. Ишао сам преко Чемерна, па на Голију. Моји помоћници Лалатовић и Остојић тражили су од мене да идем у Драгачево, да бих и њима олакшао ситуацију. Отишао еам у Драгачеж). У Санџак **сам** стигао на Златар.

Претседник: Када сте ви стигли на Златар, где су били Лалатовић и Остојић?

Оптужени: Тога јутра је дошао Лалатовић са Голије. Када сам ја отишао у Драгачево, Остојић је кренуо у област Нове Вароши да би се повезао са Хасаном Звиздићем, вођом муслимана у сјеничком крају. С тим задатком је Остојић ишао у област Нове Вароши.

САРАДЊА ЧЕТНИКА ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА СА ОКУПАТОРОМ И УСТАШАМА У ТОКУ ТРЕЋЕ ОФАНЗИВЕ ПРОТИВ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ

Претседник: Је ли вам познато учешће Раде Корде, Петра Бањовића, Павла Ђуришића у Трећој офанзиви?

Оптужени: Познато ми је, али нисам знао тада за то. Ја сам се упознао са стварним стањем догађаја кад сам дошао у Црну Гору.

Претседник: Је ли тачно дат су у Трећој офанзиви ваше јединице учествовале заједно са италијанским окупатором против Народнооослободилачке војске?

Оптужени: Ја не знам.

Претседник: Је ли учествовао Павле Ђуришић?

Оптужени: Не знам.

Претседник: А Петар Баћовић?

ВОМАНДАИГ
ПУСТ ИСНЪС* ПЛНМГ Г4РЦ
». 11 !«-»Л>« ИРТР. «
V ОТПцьМИИ
Пла ћл
14«« год
Г-КУббЛИ« СРЛК« пдлнмпе

КПАААИКТУ ОТСЖА ЕГААЧК• ВСЈСЕЕ РОГАТШЛ-С.Р*ЛВО.

1еуекв Гсрха — с.лдода Ивтра .1 * "•о>"има са ктиугшсткиз ОЈ Нрв*.пІ» 1» звклук® ••вервм пгакх&иа пл. д» в«-гк«е. упр^т-илв .І» ввврв ову*увм1.Ш Л> гвк*,1А Ј&? обичвн вт.рвлал вг-аа св *оо* 10 а *в вутош-* врох*<хв« 100-150 м^ака.

. вл«Ј овш<саг е т ш у иуекда' ЈИ вчаогупв Ја пре*Ј3«та »ег.в •здв^ргтиву «в!су»иств,в >9»и арстивкападои каиукиета ба могаи в*» ратвтв полвјгдјз в тикв угрогити каиувнкпаиЈв к«Ј« ео-рмот :<1 а,

Какв Гврскв Гврлв и>. В.Крд.«« Пвткв II ки Јвднем врпликоа швЈ •воадалп В«««в»кЈ во Јску взв ОусиЈа » зисада.ивгв св угек еака Чпрвлл вротв»Ј квЈв^ћт 9Ј!отвор8 цилог о>»та-крмуаиста«то С» у нвв м заЈс7-ИЈ(Ч-кви имтвреоу г>илв *о0ро ап ивс оваогввт у кувчакоЈ.митралеехпј » баса<-квЈ кувиии , »• какс 0» *но г** вродуажти 1кстч бсрбу *1.0* к&ииаког V г. * * * впг'ваота» у о»о« пшлу вахои ивга офвдира га »езт воручзота

»авжћв кс>» ћ« »см»ив »алегкгз наое ханепле В«Зк\'тгиијр вотроиг^ Јматрни. *» Р»Т» «• као »оЈн!* И нкцивкадлста ЕОТЈЈУВО оазт-»ет» » охват.т« с»ту<№').» V ко.1«Ј •• да« ас ваЈехно нилазк«о.,геЈЈ4»*е као - го *ллмф пт** П'«о» Ј

чвигаЈШТ Гсрскв Гард® .В.Кцгала
гг. иж^&ерискк маЈоо,

НК, (Никола Калабић), командант „горске гарде његовог величанства" тражи од Немаца муницију за борбу против народноослободилачких онага

Оптужени: Ја сам му дао у задатак да иде са Златара у Херцеговину.

Претседник: Је ли отишао право тамо?

Оптуженп: Отишао је, али је успут имао борбе са партизанима.

Претседник: Јесте ли сазнали пре оптужнице да је Павде Ђуришић сарађивао са италијанским окупатором?

Оптужени: **По доласку у** Црну Гору **ја налазим стање које сам затекао.**

Претседник: Ко је руководио операцијама у Трећој офанзиви?

Оптужени: Остојић.

Претседник: Је ли он тада још увек био начелник вашег оперативног одел.ења?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Пошто сте се састали с њиме **на Златару, колико сте** после били просторно далеко од Остојића?

Оптужени: Остојић је дошао код мене и после извеоног времена ја сам отишао у Црну Гору а он је дошао за мном.

Претседник: Којим је операцијама тада руководио Остојић?

Оптужени: Ја мислим да је Остојић све раджо на своју **руку.** Био је апсолутно упознат са стварима и са радом како се **врши.**

Претседник: Добро ви остајете при гоме да је Остојић руководио.

Оптужени: Ја мислим да је он читаву ствар замислио у својој глави. Како и зашто ја не знам.

Претседник: Знате ли да је Павле Ђуришић примао храну **и** муницију, одело и остало од окупатора?

Оптужени: Ништа ја то нисам знао.

Претседник: Добро, молим вас одговорите нам ираво на то.

Оптужени: Оптужница каже да је тако, али ја мислим да је оружја било у народу.

Претседник: Добро. Јесте ли ви поставл>али команданте за руковођење секторима у појединим операцијама Треће офанзиве?

Оптужени: Ја не.

Претседник: Предочавам вам да оптужени Глишић који одговара по истој оптужници вели да сте га ви поставили за команданта сектора и потчинили га команданту Лукачевићу.

Оптуженн: Ја сам почео да радим тек кад сам дошас* у **Црну Гору.**

Тужилац: То је он изјавио у последњем записнику.

Претседнпк: Ево ја ћу да прочитам исказ Глишића.

Оптужени: Да, то је он одговарао на записшвс.

Тужилац: Друже претседниче, примећујем да се садашњи одговори оптуженога не слажу са одговорима које је дао истражним властама.

Оптужени: **Има много ствари које ја тада нисам знао. Сада сам сазнао извесне ствари.**

Претседник: **Предочавам вам само шта је Глишић у свом саслушан.у рекао.**

Оптужени: **Можда он има рачуна да то тако каже.**

Претседник: **Ја само лредочавам да сте га ви поставили за команданта.**

Оптужени: **Ја њега нисам ни видео.**

Претседник: **Да ли вам је познато да су се у Трећој офанзиви четничке трупе, командири, команданти, виши руководиоди пребацивали италијанским камионима с положаја на положај?**

Оптужени: **То ми није познато.**

Претседник: **Да ли вам је познато, пошто сте отишли у Црну Гору, да је ваш начелник оперативног одељења отишао аутомобилом на југ?**

Оптужени: **Није.**

Претседник: **Како сте ви ишли? Јесте ли ви ишли камионом?**

Оптужени: **Нисам. Ишао је други део штаба, где су били Вучко, Остојић, Лалатовић, Хадсон и још један Енглез.**

Претседник: **Како су путовали Хадсон и Лалатовић?**

Оптужени: **Од области Нове Вароши кроз Пријепоље, Бијело Поље на Шаховиће.**

Претседник: **Чија је то била територија?**

Оптужени: **То је била италијанска територија. Они су се провукли као Недићеве трупе.**

Претседник: **Ви сте ишли пешице.**

Оптужени: **Јесам.**

Претседник: **Вама је познато да је тада, у том периоду кад ви одлазите за Црну Гору, један део вашег штаба, Лалатовић...**

Оптужени: **Не, ја сам пред њима отишао.**

Претседник: **Познато вам је да су Лалатовић, Хадсон отишли колима?**

Оптужени: **Кола су дошла пред кућу у Шаховиће. Они су прошли као Недићеве трупе кроз италијански гарнизон.**

Тужилац: **Откуд Недић у Санџаку?**

Оптужени: **Глишић и Вучко имали су одреде. Глишића мислим да тада уопште нисам видео. Вучко долази и рањава ме. На 24 места сам рањен.**

Тужилац: **Нисте га стрељали'?**

Оптужени: **Остојић је хтео. Ја сам казао: „Не!"**

Претседник: **Ви кажете Глишић, Вучко провукли се кроз италијанеке трупе „као Недићеви", како то?**

Оптужени: Они су били Недићеви.

Претседник: Да ли вам је познато да су у том периоду, у Трећој офанзиви, четници на тој територији примали од италијана одећу и храну?

Оптужени: Не.

Претседник: А када вам је постала позната та чињеница?

Оптужени: Ја ее не бих сетио. Тек видим из депеша Бањовићевих.

Претседник: Јесте ли ви издали наређење Петру Бањовићу јула 1942 године за напад на партизанске снаге у Ћуреву, где се управо налази партизанска болница?

Оптужени: Та је наредба издата сигурно од штаба, издата је од мене да се одбаце ти последњи далови који су били према Дрини.

Претседник: Ви малочас рекосте да нисте имали никаквог учешћа у Трећој офанзиви него да је све радио Остојић.

Оптужени: До доласка мог у Црну Гору немам везе, а од доласка у Црну Гору имам.

Претседник: Када ете ви етигли?

Оптужени: Ја сам у Црну Гору стигао 1 јуна.

Претседник: Од 1 јуна па даље да ли ви руководите операцијама у Трећој офанзиви?

Оптужени: Не могу да кажем. Везе са трупама нису биле нити велике, нити солидне. Остојић је био тај који је руководио свима тим стварима. Ја се у том погледу не сећам свих тих ствари.

Претседник: Јесте ли издали наређење да се настави борба?

Оптужени: Сигурно, да се настави.

Претседник: Дакле, наређење Петру Бањовићу за напад на партизанску болницу, ви сте издали.

Оптужени: Не на болницу. Тамо је била бригада.

Претседник: Добро, бригада са болницом. Приликом окончања операција Треће офанзиве да ли је било каквог спора у питању Фоче?

Оптужени: Колико се сећам према ономе како сам видео у овом материјалу, Бањовић је имао састанак са неким Јаковљевићем из бивше аустроугарске војске који је питао, шта ће бити са нама, да ли ћемо изгубити главе. Знам да су се ти одреди приближавали Фочи да би у згодном моменту напали. Ја никада нисам био пријатељ држања вароши, јер знам да се тешко бране.

Претседник: Да ли је том приликом Бањовић извршио изређење италијанске команде?

Оптужени: То знам из овога да је пустио усташе.

Претседник: По чијем је наређењу Бањовић пустио усташе?

Оптужени: Италијани су му свакако наредили, по моме наређењу није.

Тужилац: Значи извршио је италијанско наређење.

МИХАИЛОВИЋЕВ КОМАНДАНТ ДАЛМАЦИЈЕ, ХЕРЦЕГОВИНЕ, ЛИКЕ И ЗАПАДНЕ БОСНЕ, БИРЧАНИН, СЕДИ У СПЛИТУ ПОД ЗАШТИТОМ ИТАЛИЈАНА

Претседник: Када сте ишли у Шаховиће пребацили сте се преко Мојковца?

Оптужени: Ја сам изнад Шаховића дошао у село Крстац где сам био најмање десет дана, затим сам отишао на Левер Гору у село Подгору.

Лретседник: Да ли је тада било у Подгори италијанских снага?

Оптужени: Није, доцније су пролазили. Један мањи део штаба био је у селу Негобући и туда су њихове снаге пролазиле.

Тужилац: Негобућа је свега два километра удаљена од Крстаца.

Оптужени: Јесте, али по кршовитом терену треба најмање пола сата.

Претседник: Јесте ли из Подгоре одлазили у Херцеговину?

Оптужени: Јесам, отишао сам на састанак са Бирчанином.

Претседнпк: Ко је то?

Оптужени: Илија Трифуновић Бирчанин. Он је био претседник Народне одбране.

Претседник: Где је он тада био?

Оптужени: Био је у Сплиту.

Претседник: Је ли припадао вашој организацији?

Оптужени: Од тога момента кад смо се састали припао је мојој организацији.

Претседник: Ко је још био на том састанку?

Оптужени: Био је Бањовић, Добросав Јевђевић, поп Перишић, Милорад Поповић, капетан Иванишевић и била су још два земљорадника, за једнога знам да је имао назив „Кутлача".

Претседник: Какви су послови извршени на тој конференцији. Јесте ли постављали команданте?

Оптужени: Јесам. Поставио сам Бирчанина за команданта Далмације, Лике и Западне Босне.

•*Претседник:* Куда је отишао одатле Бирчанин?

Оптужени: Отишао је право у Сплит, он је био тада тешко болестан.

Претседник: А ко је тада држао Сплит?

Оптужени: Италијани.

Претседник: Је ли вама било познато да су у то време, јула—августа 1942 године, команданти четника у Далмацији, у Херцеговини, Босни, Лици, сарађивали са окупатором?

Оптуженн: Не разумем.

Претседник: Да ли су ваши команданти као Јевђевић и други у то време сарађивали са Италијанима?

Оптужени: То је затечено стање, етокушао сам да променим.

Претседник: Јеете ли предузели што да то стање промените?

Оптужени: Тражио сам и преко Хадсона и својом депешом да ми се омогући пет хиљада оброка хране да добијем, јер је владала глад у Црној Гори и Херцеговини исто тако. Још кад сам дошао стање ми се није допало и ја сам тражио да ми се ставе примедбе преко радија на овај рад.

Претседник: Од кога?

Оптужени: Ја сам то доставио преко владе, а знам да иде свима савезницима, и нашој влади.

Претседник: Јесте ли ви обавештавали о томе владу?

Оптужени: Ја нисам био ту. Али је могао то да учини Хадсон који је имао засебну шифру.

Претседник: Је ли емигрантска влада ставила какве замерке?

Оптужени: Нисам добио одговор.

Претседник: Је ли ое влада сложила са таквим радом?

Оптужени: Одговора нисам добиг.

Претседник: А како сге се ви енабдевали храном?

Оптужени: Ја сам куповао.

Претседник: Како куповао?

Оптужени: Куповао сам у народу.

Претседник: Да ли сте у то време, при крају Треће офанзиве па даље, добијали помоћ од емигрантске владе.

Оптужени: Јесам. Не знам ко ми је слао, да ли емигрантска влада, да ли Енглеска, ја сам добио доста новца. Прво сам добио ШО наполеона, а после сам добијао велике суме.

Претседник: Колике суме?

Оптужени: Ја сам наводио, а сад ми је тешко рећи. 20.000 златних фунти ...

Претседник: Је ли у злату?

Оптужени: У звечећем злату. Онда сам добио лира 30 милиона најмање. Све што сам добио има у мојим књигама и оне су заплењене, и тамо се најбоље види.

}/7претседник: Да ли вам је краљ слао новаца?

Оптужени: Јесте, послао ми је 9.000 златних фунти да се да четницима.

Претседник: Јесте ли примали помоћ у оружју, муницији и храни?

Оптужени: Оружје све скоро што је долазило, пропадало, јер везови нису били јаки, кидали се од падобрана, често су све пошиљке пропадале.

Претседник: Јесте ли ову помоћ додељивали вашим командантима?

Оптужени: Наравно.

Претседник: Колико сте се дуго задржали у селу Липову?

Оптужени: Ја не могу сад тачно да знам, али сам још сишао са Сињаје у Поље и Липово, где сам дуго остао.

Претседник: У Горњој Липови?

Оптужени: Да.

Претседник: Ко је тад држао Колашин?

Оптужени: Колашин је држао Павле Ђуришић.

Претседник: Је ли било Италијана?

Оптужени: Није било.

Претседник: Је ли у сагласносги са Италијанима или га је сил отео?

Оптужени: То је био његов гарнизон.

Претседник: Да ли га је добио борбом или споразумом с њима?

Оптужени: Споразумом с Италијанима.

Претседник: Какав је то четнички суд био у Колашину?

Оптужени: Ја се у Црној Гори иисам мешао у то, али знам да су тамо ишли Драгиша Васић и Мољевић, некоме је суђено, али не знам коме.

Претседник: Је ли још ко ишао из вашег штаба, из »аше околине?

Оптужени: Ишао је Хадсон.

Тужилац: Шта је суђено?

Оптужени: Сваки суд мислим да суди све што му дође.

Тужилац: Јесу ли шресуђиване ствари о дуговима?

Оптужени: Не, кривичне ства^и.

Претседник: Коме је судио?

Оптужени: Судио је и комунистима.

Претседник: Је ли то био преки суд ?

Оптужени: Преки суд код нас мора за два дана да сврши посао, може да траје највише 48 часова, а овај суд, пошто је трајао дуже времена, значи да није преки суд, ако се држимо Закона. Ја сам у том погледу мислио да издам уредбу, али сам знао да немам права да мењам законе.

Претседник: А ви сте казали да вам је то познато (чита из оптужнице о четничком суду у Колашину).

Оптужени: Кад бих имао дуже времена на размишљање, ја бих могао да вам дам тачне одговоре.

Претседник: А кад сте били у Липову да ли вам је била позната сарадња Баја Станишића са окупатором?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Је ли то било масовно и отворено?

Оптужени: Павле сам није био сигуран да их окупатор неће напасти.

Претседник: Је ли вам познато да је дочекао Биролија?

Оптужени: Ја сам рекао да се не мешам у политичке ствари, јер стање је тамо било тако да не може да се поправи.

Претседник: Шта знате о томе дочеку, је ли вам реферисао Павле Ђуришић?

Оптужени: Сигурно.

Претседник: Да ли вам је речеон да можете остати на миру и тако даље?

Оптужени: Ми смо дознали да Италијани врше маневар и ја сам наредио Лалатовићу да са другим делом оперативног штаба, без коња, стазом, иде у Горњу Морачу.

Претседник: Је ли вам реферисао штогод Павле Ђуришић о своме састанку са Биролијем? Ја ли вам причао да је било разговора како да се прећутно та сарадња врши?

Оптужени: Ја мислим да су Италијани имали рачуна да ме ухвате јер су ме се плашили.

Тужилац: Питам оптуженога да ли је Ђуришић био командант код њега?

Оптужени: Ђуришић и Станишић еу признали моју команду. Оно што је за мене, као војника, било најтеже, то је што сам почео са 26 људи, а појединци су убрзо постајали старешине, према томе, ја сам задовољан кад ме они признају.

Тужилац: Доказни материјал друкчије каже.

Претседник: Је ли вам познато о акцији Бањовића августа 1942. Конкретно, веза у околини Прозор—Бугојно, што се тиче операција за напад на партизанску територију?

Оптужени: У правцу Прозора четничке јединице нису биле, то су биле слободне усташке јединице.

Претседник: Је ли вам познато да су октобра месеца 1942 године снаге попа Ђујића учествовале заједно са Италијанима.

Оптужени: Ја знам да извештај који су они поднели, да су прошли кроз област Имотскога за Макарску, да су напали усташе у Прозору; опет кажем усташе, тенденција је била, ја сам то и изразио планом, да се нападне Павелићева држава Хрватска, да се руши, то је био један од циљева.

Претседник: Како то да се нападне Павелићева држава? Али са вама су заједно учествовали у борбама и италијански окупатори.

Оптужени: Мени то није познато да су заједно са нашим одредима они суделовали нити ми је речено да је то учествовање италијанских јединица било уговорено.

Претседник: У истрази баш поводом овога ви сте изјавили да сте се сетили да вам је Иванишевић, који је био начелник штаба код Трифуновића—Бирчанина, доетавио значај разговора између команданата босанеких, личко-далматинских, херцеговачких одреда југословенске војске војводе Трифуновића—Бирчанина и команданта 18-италијанског армиског корпуса.

Оптужени: Али садржај не знам.

Претседник: Може се догодити да садржај не знате, али јесте ли били упућени у ствар?

Оптужени: То је тачно, ја не знам да ли је овај рад њихов с тим писмом у вези, то не знам.

Претседник: На питање јеете ли Бирчанину послали обавештење да се главне партизанске снаге налазе на простору Јајце—Гламоч—Доњи Вакуф, да се главни штаб маршала Тита налази у Ливну и да га је потребно уништити једном широм операцијом уз одобрење и садејство са италијанским снагама.

Оптужени: То не знам. Из докумената који ми се читају, а у којима Бирчанин говори о писму које је примио од мене, види се да сам ја тако писао. Сада би требало да тај документат видим па да кажем, иначе не знам. Сећам се, мени је тај документат показан, али сада поново не бих могао да га реконструишем.

Претседник: Јесте ли се заморили? Реците то суду.

Оптужени: Јесам, уморан сам.

Претседник: Објављујем од&ор од петнаест минута.

Претседник (После одмора: Наставља се претрес. Оптужени Михаиловићу, у овом периоду од децембра 1941 године,

о коме емо сада претресали, до краја новембра 1942 године, јесте ли имали контакта са емигрантском владом?

Оптужени: Јесам, стално, стално.

Претседник: Сталан контакт?

Оптужени: Преко радиовезе, падобранци су долазили...

Претседник: Помоћ вам достављали, материјал, средства?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Јесу л« били сагласни са вашим радом у то време?

Оптужени: Па, били су потпуно сагласни. То је и преко радија долазило, преко радио Лондона...

Претседник: Преко радиа?

Оптужени: Преко радио Лондона. Имали смо контакта. Ја верујем да су били сагласни. Ја сам тражио да ми се ставе примедбе.

Претседник: Контакт је био сталан. Примедаба нису имали. Кажете да сте питали има ли влада примедаба на ваш рад?

Оптужени: Јесте.

Претседник: И они су вам одговорили?

Оптужени: Нисам добио одговор по том питању.

Претседник: Јесте ли добили у том периоду од Слободана Јовановића одобрење за ваш рад?

Оптужени: Ова депеша. што је изнета тачна је.

Претседник: Да ли сте примили којом депешом похвалу за рад?

Оптужени: У доказном материјалу доћи ће на који се рад односи.

Претседник: У реду.

Судија Лаковић: Јесте ли знали да четници сарађују са Италијанима?

Оптужени: Кад сам био у Црној Гори, видео сам.

Судија Лаковић: Јесте ли ви, као њихов командант, нешто учинили да та сарадња престане или сте пустили да иде како иде?

Оптужени: Ја не могу да се сетим шта сам радио. Када сам дошао у Црну Гору видео сам да они воде неку политику... Пустио сам их нека раде.

Судија Лаковић: Јесу ли стално били Павле Ђуришић » Бајо Станишић у градовима?

Оптужени: Станишић је живео на Острову, а Ђуришић у Колашину.

Судија Лаковић: Је ли ишао на Цетиње и код кога?

Оптужени: Ишао је. Ишао је код гувернера.

Судија Лаковић: Је ли геиерал Ђукановић био под вашом командом?

Оптужени: Јесте, из нарочитих разлога.

Судија Лаковић: Где је он живео?

Оптужени: На Цетињу. Ја сам имао за то разлога.

Судија Лаковић: А на Цетињу је живео и гувернер Бироли. Проiив кога су се ваши одреди борили?

Оптужени: Против партизана.

Судија Лаковић: Да ли сте знали да је Раде Радић, ваш командант за Западну Босну, који је имао под својом командом осам четничких одреда, водио борбу у заједниди са Немцима « усташама против Народноослободилачке војске?

Оптужени: Нисам знао за то.

Судија Лаковић: Да ли је долазио код вас Раде Радић?

Оптужени: Долазио је.

Судија Лаковић: Да ли вам је реферисао о својој сарадњи са Немдима и усташама?

Оптужени: Не знам.

Судија Лаковић? Он каже да вам је реферисао о борбама које је водио у Западној Босни.

Оптужени: Не верујем да је он о томе реферисао.

ОПТУЖЕНИ МИХАИЛОВИЋ ОДОБРАВА СВОЈИМ КОМАНДАНТИМА САРАДЊУ СА ОКУПАТОРИМА

Претседник: С обзиром на то да је оптужница врло обимна, а да би пречишћавање појединих периода могло послужити зз преглед свих потребних закључака, суд одлучује да се одмах ђређе на питања по појединим периодима. Друже тужиоче, ако имате какво питање по првом и другом периоду оптужнице изволите питати.

Тужилац: Ви сте суду изјавили да ви нисте издавали наређења својим одредима да се легализују код окупатора, то јест да ступе у отворену службу код окупатора. Ја бих желео да вам покажем једно ваше кратко овлашћење под бројем 113а и да нам одговорите да ли је то рукопис ваш и да ли је ваш потпис? (Документат се показује оптуженом Михаиловићу).

Оптужени: (Дуго гледа документат и каже): Мој је рукопис и моје је овлашћење.

Тужилац: (Узима овлашћење)! У овлашћењу се говори да Дража Михаиловић допушта Ђури Ивотићу да може да ради у главном штабу за окупатора, само да остане на националној

линији. Овлашћење носи датум 12 октобра 1942 године, издато је у „слободним српским планинама". Према томе да ли ете ви наређивали вашим командантима да се легализују или не?

Оптужени: Не. Ово може да буде само специјални задатак. Ја сам убацивао људе у њихове редове.

Тужилац: Добро. А написали сте на иолеђини онога акта о сарадњи Раковића: „Фрике одлично ради". Шта је то?

Оптужени: То је једно специфично питање.

Тужилац: А јесу ли Глишић и Игњатовић имали специјалне задатке?

Оптужени: Ја мислим не.

Тужилац: Јеете ли ви Глишића и Игњатовића поставили за команданте корпуса?

Оптужени: Ја сам доцније сазнао да су они команданти корпуса.

Тужилац: Ја располажем документима и ви ћете се наћи после у незгодној ситуацији.

Оптужени: Ја не знам.

Тужилац: Ја сам пажљиво слушао испитивање које је вршио друг претседник и ви сте изјавили да Јован Шкава није био ваш командант.

Оптужени: Није био.

Тужилац: Ја располажем документима да је био и доказаћу вам да се сами уверите да је био. Ви сте га ставили под слово „3". То отоји у оришналном документу избегличке владе у Лондону. Ви сте га ставили под слово „3" зато што је издао сина војводе Мишића.

Оптужени: Да.

Тужилац: Према томе нисте га ставили под слово „3" због оних 360 партизана?

Оптужени: Нисам хтео тако да кажем пошто је то ишло преко енглеске службе. Нисам хтео да се тако нешто зна.

Тужилац: Ево, показујем вам тај докуменат да се сами уверите.

Претседник: Молим друга тужиоца да документ покаже и суду и одбрани.

Тужилац: Да ли је Јован Шкава лравио каме за ваше •четнике?

Оптужени: Ја сам видео ту депешу у истражном материјалу, а не сећам се да сам је ја добио. Рекао сам само нека он ради, биће времена и да ее ухвати. После је он побегао, не анам тачно у које место

Тужилац: Како ви то кажете имаћете времена да га ухватите, кад је он живео са вашим четама и правио каме? Да ли ее сећате колико сте убили партизана у наладу на Планиниди?

Оптужени: Два су погинула, а са моје стране један је погинуо и један рањен.

Тужилац: Да ли се сећате да је рањено пет партизана и да ли знате шта је било са тих пет рањеника?

Оптужени: Ја не знам шта је било.

Тужилац: Шта сте урадили са заробљеним партизанима?

Оптужени: Повео сам их собом на Равну Гору.

Тужилац: Да ли су били тучени?

Оптужени: У моменту борбе и када су били предавани било 'је нерасположења.

Тужилац: Када су, по вашем сећању, у Равној Гори почеле да пуцају пушке Немаца и жандарма? Је ли то било већ у јулу? Сећате ли се оног случаја у Буковима, када су убијена два Немца и стрељани 72 сељака, за које сте много кукали на састанку са претставницима партизана.

Оптужени: Био је елучај са она два Немца у аутомобилу.

Тужилац: Јесу ли то извршиле ваше снаге у Буковима?

Оптужени: Ја колико знам нису партизанске. То је био један који није припадао никоме.

Претседник: Да ли су жандарми заједно са Немцима нападали партизане у јулу, августу?

Оптужени: Ја мислим не.

Тужилац: Него шта су радили жандарми?

Оптужени: Они су прво били по малим станицама и ми смо их разоружавали.

Тужилац: Где сте их разоружавали? Једну станицу наведите.

Оптужени: На Руднику.

Тужилац: То не верујем док не докажете. Јесу ли партизани разоружавали станице? Јесте ли ви узимали у заштиту станице?

Оптужени: Јеeам. Примамљивао сам жандарме да дођу мени.

Тужилац: Је оу ли жандарми служили отворено Немцима 1941 године или не?

Оптужени: Ја мислим да за оно мало плате што су имали нису радили ништа.

Тужилац: Је ли Недић служио Немцима?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: А жандарми које је Недић запослио?

Оптужени: Они нису смели да изиђу из вароши.

Тужилац: Да ли сте обавестили партизане да сте се повезали са Тришићем? 1 II

Оптужени: Нисам био обавезан никаква обавештења да дајем никоме.

Тужилац: Нисте били у обавези ки да дајете обавештењ да сте послали делегацију Недићу?

Оптужени: Није имало никакве вредности.

Тужилац: Сећате ли се да су партизани нападали на Љиг?

Оптужени: Јесу.

Тужилац: А на Лајковац?

Оптужени: То не знам. Не сећам се.

Тужилац: Да ли сте ви нападали када су партизани нападали на ЈБиг? Да ли сте се тукли против Немаца у јулу и августу? Да ли сте давали наређења вашим одредима да нападају Немце?

Оптужени: Давао сам.

Тужилац: Јула—августа 1941?

Оптужени: Не могу да се сетим.

Тужилац: Јесу ли вае партизани позивали да ступите у **борбу** против окупатора?

Оптужени: Не могу да кажем.

Тужилац: Морам да констатујем да нећете да говорите истину.

Оптужени: Они су мени говорили шта ће они да раде.

Тужилац: Шта су говорили?

Оптужени: Говорили су да хоће да секу телефонске линије, **дирекс.**

Тужилац: Јесу ли говорили да ће нападати Немце одмах, **не** чекајући? Поштено говорите пред судом.

Да ли су партизани тада говорили да ће одмах нападати **Немце** и да ли су вам говорили да заједнички нападате Немце?

Оптужени: Шта сам ја тада имао на Равној Гори?

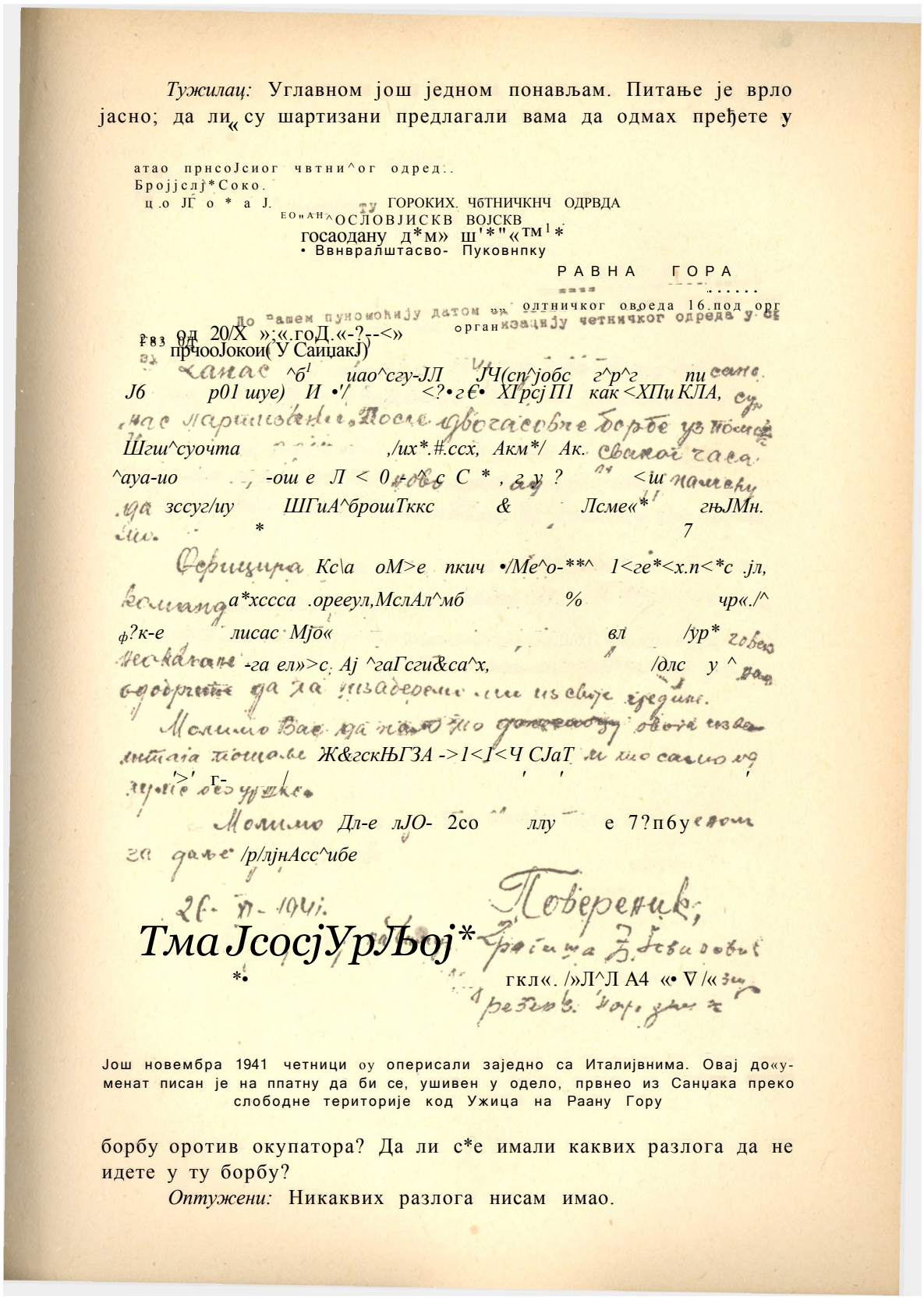
Тужилац: Добро, то је друга ствар, то су ваши разлози, о томе ћемо после говорити.

Оптужени: Ми смо говорили о много чему, говорили смо три дана.

Тужилац: О главним питањима ви сте имали вашу бележницу и у њу сте забележили о чему сте се опоразумели. Ја располажем свим могућним доказима.

Оптужени: Ја не могу сад ништа да измишљам.

Тужилац: Углавном још једном понављам. Питање је врло јасно; да ли су шартизани предлагали вама да одмах пређете у

Још новембра 1941 четници оу оперисали заједно са Италијвнима. Овај до«у-менат писан је на ппатну да би се, ушивен у одело, првнео из Санџака преко слободне територије код Ужица на Раану Гору

борбу оротив окупатора? Да ли с*е имали каквих разлога да не идете у ту борбу?

Оптужени: Никаквих разлога нисам имао.

Тужилац: Да ли су ваши разлози били што имате мало војске или можда репресалије окупатора?

Оптужени: Оно дело које има да се изврши треба да буде тачно одређено.

Тужилац: Реците нам када сте ви сматрали 1941 године да ће наступити повољан моменат за удар на окупатора?

Оптужени: Онога момента када се довољно ојачам или кад се смање немачки гарнизони.

Тужилац: Кад то, у коме периоду?

Оптужени: У периоду напада на варош Пожаревац?

Тужилац: У коме времену?

Оптужени: Зна се, када је пао Чачак и Пожега.

Тужилац: Тада сте сматрали да је моменат за напад? Пазите, бићете демантовани доказима да нисте сматрали ни тај моменат погодним за напад.

Јесте ли ви имали пре тога неку везу са емиграцијом преко Цариграда?

Оптужени: Јесам.

Тужилац: Ко је био ваша веза у Цариграду?

Оптужени: Василије Трбић.

Тужилац: А јесте ли имали неку другу везу?

Оптужени: Ви мислите на Перића. Перић је био прва веза. Он је послао 900 хиљада динара и више за њега нисам чуо.

Тужплац: Ко вам је дао новац?

Оптуженн: Знам да ми је новац предао Саша Михаиловић и то 400 хиљада динара, а 500 хиљада је пропало.

Тужилац: Да ли сте издали наредбу Глишићу да очисти лартизане у правцу Увца?

Оптужени: Ја не верујем да сам то наредио.

Тужилац: Ви ћете видети у доказном поступку. Добро ви сте наредили Ђурићу да деблокира Краљево?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Шта је то значило. Да ли је то значило отворен пролаз Немцима?

Оптужени: Као војник знао сам да Краљево не могу ни да одбраним ни да заузмем.

Тужилац: А куда су отишле снаге после деблокирања Краљева?

Оптужени: Отишле су на Чачак.

Тужилац: Јесу ли ваше снаге у том периоду имале везе са Немцима после деблокирања Краљева па до напада на Чачак?

Оптужени: Ђурић то најбоље зна, ја «е знам.

Тужилац: Ја имам доказа да сте наредили деблокирање?

Оптужени: Можда.

Тужилац: После закључења споразума о сарадњи са партизанима ви сте се по томе споразуму обавезали да се борите против окупатора.

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Јесте ли добили оружје и муницију?

Оптужени: Добио сам 500 пушака, а муниције колико, то не знам.

Тужилац: Не сећате се? 25.000 метака.

Оптужени: Не сећам се.

Тужилац: Михаиловићу, ви се тако иоторно трудите да поричете, да ћете се наћи у непријатној ситуацији у доказном поступку. Ја бих желео још само мало да се позабавим са неким стварима из оптужнице. Ко је вама био начелник штаба?

Оптужени: Драгослав Павловић.

Тужилац: А ко је заменик?

Оптужени: Остојић.

Тужилац: А пре доласка Остојића?

Оптужени: Драгиша Васић.

Тужилац: Јесте ли имали везе са извесним политичким круговима у Београду?

Оптужени: Јесам, долазили су код нас др Вујанац, Власта Петковић, Никола Стојановић, Слепчевић, а са др Драгољубом Јовановићем, професором универзитета, имао' сам везе преко Жарка Тодоровића.

Тужилац: Жарко вас је повезао?

Оптужени: Долазио је код мене и говорио о Драгољубу Јовановићу, госпођа Жарка Тодоровића б!ила је ђак на правимз код Драгољуба. Жарко Тодоровић донео је мени две књижице од Драгољуба Јовановића.

Тужилац: Је ли долазио Милош Секулић?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: А шта је било са Милошем Секулићем?

Оптуженн: Он је дошао код мене. Имали смо састанак, и казао је да ће извадити пасош, лажан или не, не знам, и да ће бежати у Турску. Дао ми је и 10.000 динара у име своје странке.

ВЕЗЕ ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА СА ЗЕРВАСОМ, ХОРИЈА СИМОМ И ДАМЈАНОМ ВЕЛЧЕВОМ

Тужилац: Кад сте успоставили везу са Зервасом?

Оптужени: Ја сам послао официра, али од њега није дошао.

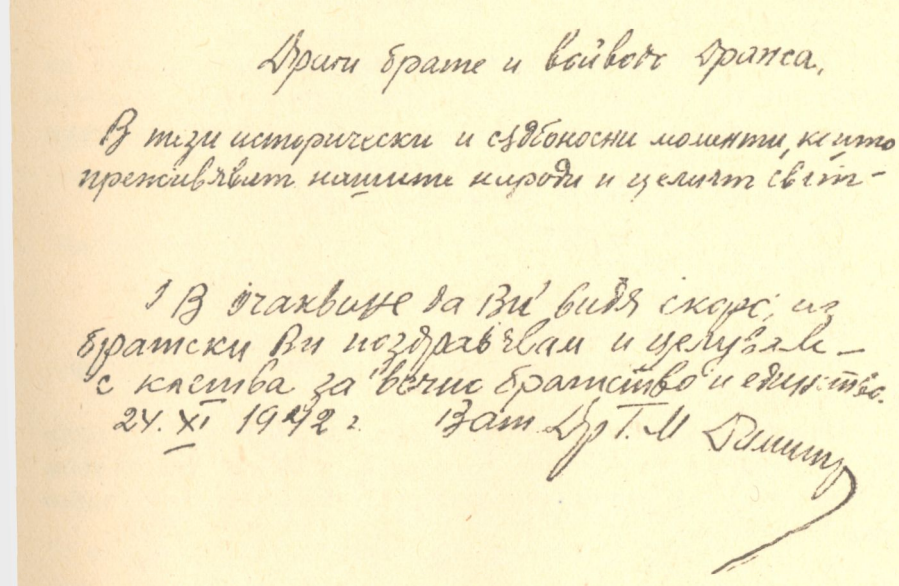
Тужилац: Јесте ли дали какво овлашћење?

Оптужени: Мислим.

Тужилац: Је ли вам ко помагао?

Оптужени: Михаило Вемић је дошао у Београд. Он је радиотелеграфиста, па ми је говорио о комбинацији да се упише у организацију Тот, па да тако оде у Грчку и побегне. Је ли тако урадио или не, ја не знам.

Тужилац: У вашем доказном материјалу постоје докази да је та веза са Зервасом функционисала.

Драги брате и войвоч брайса.

В тези исторически и съдбоносни моменти, кито преживчват нашиит народи и целиит свят-

В очакване да Ви видя скоро, из братски Ви поздравчвам и целувам — с клетва за вечно братство и единство.

24. XI 1942 г. Цар Др Т. М Димитр

Факсимил писма издајника бугарског нзрода Гемета Дражи Михаилозићу

Оптужени: Не. Није. Но имало је нечега. Преко Михаила Вемића ја сам имао поруке само нисам сигуран да ли сам имао писмено.

Тужилац: А каква је ваша веза са Мухаремом Барјактарем?

Оптужени: Покушавао сам да успоставим много пута везу али у томе нисам успео.

Тужилац: С ким сте имали везу у Албанији?

Оптужени: Једина веза која је постојала та је била с митрополитом.

Тужилац: А од Албанаца?

Оптужени: Принц Цер, католик.

Тужилац: Да ли је то била стална веза?

Оптужени: Ја то не знам.

Тужилац: А веза преко курира?

Оптужени: Та је била. Имао сам тамо Радонића који је из Куча.

Тужилац: Да ли сте слали новац?

Оптужени: Не знам. Може да буде да сам слао новац.

Тужилац: А на кога сте се ослањали на Косову и Метохији?

Оптужени: На Косовски комитег. Ту је био један Француз.

Тужилац: А од Шиптара?

Оптужени: Шери Клипа. Он је тражио да дођем у везу са Барјактарем.

Тужилац: Да ли је Мухарем био у италијанској служби?

Оптужени: Ја мислим да није био. Тражио сам да ми се јави Црноглавић када је отишао из ропства преко Београда. Он је отишао у свој крај.

Тужилац: А ко вам је дао замисао да хватате везу са Мухаремом Барјактарем?

Оптужени (пауза): Не знам.

Тужилац: Да ли је Мухарем Барјактар водио борбу протиз албанских партизана?

Оптужени: Не знам ништа детаљно о његовом раду.

Тужилац: А о Зервасовом раду?

Оптужени: О Зервасовом детал>но ја нисам знао. Можда сам нешто знао јер сам имао обавештења од једног Грка. Али ништа друго. Ништа у томе смислу није било писмено. Он ми није писао.

Тужилац: А када сте упоставили везу са Симом Хорија?

Оптужени: Никада.

Тужилац: Документи говоре о тој вези.

Оптужени: Тај ко је тамо отишао није отишао за то.

Тужилац: Ви сте послали извештај избегличкој влади да би успоставили везу са Хорија Симом. У доказном поступку биће вам локазан оригинални докуменат.

Оптужени: Можда, ја га нисам имао. Отишао је Корнелију један капетан. Ја га нисам послао.

Тужилац: Добро. Да ли сте .у Румунији имали још каквих веза?

Оптужени: Покушао сам са Маниуом.

Тужилац: Па?

Оптужени: Не знам да ли сам уопео. Не сећам се.

Тужилац: А у Мађарској?

Оптужени: Са генералом Ујсасијом.

Тужилац: Да ли сте успоставили везу са званичним факторима у мађарској влади?

Оптужени: Ја не знам. Не могу да реконструишем догађаје- али могу да испричам. Када је Урошевић побегао из једног логора у Мађарској био је ухваћен, али је успео да побегне у Турску. Тамо су Мађари тражили везу, али су били упућени од енглеске службе у Турској да траже мене на терену. И они су најбоље учинили када су ухватили тога Урошевића. Он је обавестио мене о стању.

Тужилац: У вашим документима има извештај ваших органа да су успостављене везе са мађарском владом.

Оптужени: Не могу ништа да кажем јер то не знам.

Тужилац: Добро. Ви сте тражили и неке везе са неким личностима у Бугарској.

Оптуженп: Да.

Тужилац: Молим вас с киме, какве и на којој основи?

Оптуженп: То су биле везе са Дамјаном Велчевим, садашњим министром.

Тужилац: Како кажете ви у записнику?

Оптужени: То су везе са Геметом и Дамјаном Велчевим, и са протогеровистима.

Тужилац: А где се налазио Гемето?

Оптуженн: У Каиру.

Тужилац: Да ли вам је он слао иисма?

Оптужени: Да.

Тужилац: Јесте ли ви њему слали извештаје?

Оптужени: Да.

Тужилац: Да ли сте покушали да направите неки споразум и на којој платформи?

Оптужени: Јесам. На платформи уједињења Бугарске и Југославије са заједничком династијом.

Тужилац: Којом династијом? Кобуршком?

Оптужени: Са династијом Карађорђевића.

Тужилац: А на којој сте основи преговарали са другом групом и која је то група била?

Оптужени: То није био неки споразум са пуном важношћу. Друга група били су Звенари са Велчевим.

Тужилац: А каква је ту била платформа?

Оптужени: Знао сам да су они за војни савез и за царинску унију са нама.

Тужилац: Ко је на томе радио?

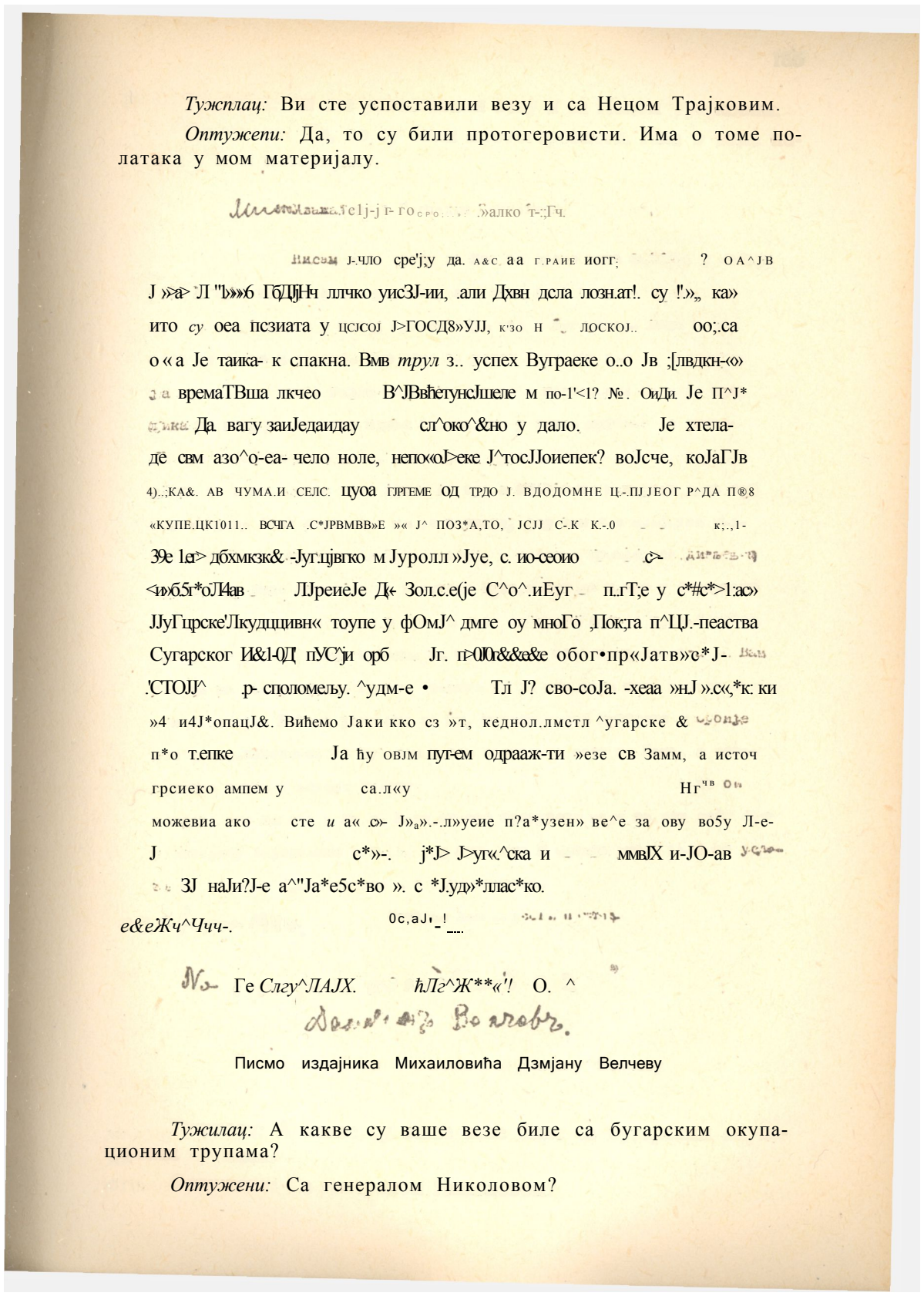
Оптужени: Лаза Тркља, Србаков.

Тужилац: Да ли је тамо био неки комигет?

Оптужени: Јесте.

Тужплац: Ви сте успоставили везу и са Нецом Трајковим.

Оптужени: Да, то су били протогеровисти. Има о томе по-латака у мом материјалу.

Писмо издајника Михаиловића Дзмјану Велчеву

Тужилац: Какве сте везе усгтоставили са штабом бугарске окупационе војске у Нишу?

Оптужени: То је био само покушај. Ја сам већ имао пред собом капитулацију Италије. Хтео сам да приграбим утицај на бугарске трупе у нашој земљи.

Тужилац: А да ли су ваше трупе заједно са бугарским окупационим трупама учествовале у борбама против Народноослободилачке војске?

Оптужени: Само случајно.

(Претседавајући пита оптуженог да ли се заморио, и оптужени одговара потврдно. Претседавајући даје прекид од 10 минута).

МИХАИЛОВИЋЕВА ВЕЗА ПРЕКО ТУРСКОГ КОНЗУЛА У БЕОГРАДУ

(После одмора од 10 минута претрес је >настављен).

Претседник: Наставља се лретрес. Уведите оптуженог Михаиловића. Фоторепортери могу снимати од момента уласка Михаиловића четврт сата. Друже тужиоче наставите.

Тужилац: Да ли се можете сетити кад сте ви дошли у Црну Гору где се налазио генерал Ђукановић?

Оптужени: На Цетињу.

Тужилац: Јесте ли ви поставили њега за команданта Црне Горе?

Оптужени: Из нарочитих разлога јесам. То сам дао у исказу.

Тужилац: Је ли он живео на Цетињу слободно, несметано?

Оптужени: Потпуно.

Тужилац: Добро. А сад ми реците ово. Ви сте, мало пре смо се дотакли тога питања, имали једну везу преко Цариграда и још рано, лета 1941 године. И ви сте слали извештаје, је ли тако?

Оптужени: Имали смо препис како да иде у ковертима, два коверта.

Тужилац: Да ли сте добили инструкције за слање извештаја?

Оптужени: Не могу да се сетим таквих ствари. Вероватно. Један такав документат волео бих да видим.

Тужилац: А можете ли се сетити од кога су те инструкције биле?

Оптужени: Не могу. То би требало да студирам. Ја мислим да је енглеска служба. Обавештајна енглеска служба, тако ми изгледа, јер кад је Хадсон дошао донео је кестионер, нешто

слично у томе правду. То су и прве везе преко радија, преко радио Лоидоиа, пошто везу нисмо имали.

Тужилац: Јесте ли ви по том кестионеру слали извештаје?

Оптужени: Хадсон, односно Марко, како смо га ми звали, постављао је мени питања. Ја сам му давао одговоре.

Тужилац: Али пре тога јесте ли имали везу са Цариградом?

Оптужени: Верујем, али не могу да се сетим?

Тужилац: За кога сте назначавали извештаје?

Оптужени: То су била два коверта.

Тужилац: За кога сте их назначавали?

Оптужени: Принципијелно нисам хтео да признам ничију власт само владе, без обзира да ли ће доћи влади у руке или не. Ја сам стављен под британску контролу и ниједан мој извештај није могао да иде све док нисам успео да створим тајни канал. У принципу сам се сматрао војником који припада својој влади и нема права да води политику која би била супротна, сем што сам имао другу тенденцију у погледу наслањања, а то ме је и коштало. Не знам да ли сте ме разумели.

Тужилац: Разумео сам добро. А можете ли да се сегите од кога сте добили кестионер? Да ли од Хадсона?

Оптужени: Нисам добио од Хадсона. Он га је држао у рукама и постављао ми је питања. Ја сам имао и везу преко Турске, преко турског посланства у Београду. Тежња ми је била да се на сваки начин повежем. Жарко Тодоровић је успео да ухвати везу преко америчког посланства. Ја сам у прво време гледао да нађем везу. Веровао сам да су Енглези оставили бар једну станицу, али је нисам могао наћи.

Тужилац: Дакле, ево ...

Оптужени: То ће бити у том смислу. Ја мислим да је Интелиџенс спремио ову инструкцију, јер има сличности са оном инструкцијом коју је донео Хадсон. Имао сам је у рукама.

Тужилац: Ја хоћу.да ми одговорите које су личности то вама донеле?

Оптужени: Не могу да се сетим. Вероватно турски конзул у Београду, вероватно др. Секулић из Београда, Рапатец, то је могућно. Он је два пута ишао кроз нашу земљу.

Тужилац: Који је Рапатец?

Оптужени: То је резервни официр који је био у служби Интелиџенса, али је искоришћавао везе католичке цркве.

Тужилац: Је ли он донео једном .приликом паре?

Оптужени: Донео је, али су пропале.

Тужилац: А за кога је донео?

Оптужени: За Бирчанина. Бирчанин је уепео да се сазна о н>ему па му је послата подморницом једна радиостаница са акумулаторима и новцем. И то је пропало.

Тужилац: И влада је знала да су паре послате Бирчанину?

Оптужени: Влада и Енглези су то знали. То је било пре него што сам ухватио везу са Енглезима. Да, може бити Рапатец.

Тужилац: Можда Костић?

Оптужени: Костић не. Он је био љотићевац. Ја сам добио шифру, али је нисам хтео искористити. Ја нисам желео са њим...

Тужилац: Ви сте искористили Костића за извесне сврхе?

Оптужени: Не, ја му нисам веровао.

Тужилац: Ја располажем неким депешама из којих се види да сте послали по Костића...

Оптужени: Не, ја сам њега тужио у мојим депешамз.. Ја му не верујем. Генерал Бора Мирковић, можда. О он је тада радио. Ја знам да је он поелао извесне ствари Аћимовићу.

Тужилац: Да ли сте ви у току лета 1941 на овај кестионер дали ма какав одговор?

Оптужени: Јесам.

Тужилац: Преко Цариграда, је ли?

Оптужени: Да, и тамо је била адреса једнога Турчина.

Тужилац: Јеете, једног Персијанца.

Оптужени: Да, адреса једнога Турчина или Персијанца.

ЧЕТИРИ НЕПОСРЕДНЕ ТАЈНЕ ВЕЗЕ СА ЕМИГРАНТСКОМ ВЛАДОМ

Тужилац: Добро, правилно. А сада бих желео да поставим још нека питања. Када сте ви произведени у чин бригадног генерала?

Оптужени: Мени је постављено једно питање: Да ли пристајем да будем произведен у чин дивизиског генерала. Нисам хтео да • одговорим. У своје време био сам запостављен у чину потпоручника. Моји другови су ишли напред. Запоставио ме је Јосиф Костић, који је кроз цео живот био мој непријатељ. Нисам хтео да одговорим. Они су онда ургирали. То је када сам постављен за министра војске, у јануару месецу.

Тужилац: Мало сте погрешили, није много. То је било 15 децембра. А када сте били постављени за министра војске?

Оптужени: У јануару.

Тужилац: У чијој влади?

Оптужени: Слободана Јовановића.

Тужилац: Коју владу је сменила влада Слободана Јова-«овића?

Оптужени: Владу генерала Душана Симовића.

Тужилац: Кад сте произведени у чин армиског генерала?

Оптужени: Не знам.

Тужилац: Можете ли се сетити када је пренета врховна команда у земљу и када сте постављени за начелника штаба врховне команде?

Оптужени: Ја не знам време, али има о томе књига, слажем се са књигама. Прво ми је учињено питање да ли могу да примим ту улогу и да ли се то може објавити. Ја сам казао: Ако вам то треба, молим, јер за мене је било сасвим свеједно.

Тужилац: Какву је дужност у вашој врховној команди примио Лалатовић?

Оптужени: Он је примио службу везе са иностранством, а унутрашње везе ми смо имали. Имао је десет радиостаница. Певец је држао техничку везу са иностранством. Ми смо слали својом станицом вести за иностранство.

Тужилац: Је ли влада имала своју станицу?

Оптужени: Није имала.

Тужилац: Је ли то по вашој жељи?

Оптужени: То је супротно мојој жељи. Мени је главно -било да шифра буде друга, а могла је примати и енглеска станица. Биле су четири везе са иностранством.

Тужилац: Јесте ли успели да успоставите тајне везе са р.ладом?

Оптужени: Јесам.

ИЗМИРИТЕЉ ИЗДАЈНИКА

Тужилац: Добро, да се вратимо на састанак у Автовцу, у Зимонића кули. То је било 13 јула 1942 године. Био је присутан Илија Трифуновић, био је присутан Добросав Јевђевић, капетан Иванишевић, Захарија Остојић, Милан Шантић. Има ли кога од њих а да није отворено сарађивао са окупаторима?

Оптужени: Захарија Остојић није, а други јесу. Шантић је цивилна личност. То нема везе.

Тужилац: Али је ипак играо извесну улогу.

Оптужени: Да дође и донесе понешто.

Тужилац: Објаените ви и суду и мени, и одбрани, како то да нисте нишга предузимали да прекинете ту ствар?

Оптужени: Нисам имао моћи.

Тужилац: Зар заиста нисте имали силу, моћ и ауторитет да наредите једном Павлу, Баји или једном Бањовићу и да им кажете: не може бити више сарадње са Италијанима!

Оптужени: Други моменат је њих одлучио на то. Ја сам указивао на ту ствар, ја сам хтео да их преведем на борбу према независној држави Хрватској. Постојала је огромна борба између тезе италијанске и тезе Павелићеве Хрватске.

Тужилац: На какав сте одзив наилазили ако сте чинили какав покушај код Павла, код Баје? Како су реагирали?

Оптужени: Они су радили свој посао.

Тужилац: Јесте ли им ви могли заповедати?

Оптужени: Не. Ни покренути, док они неће.

Тужилац: Кад сте видели са каквим људима имате посла, зашто нисте раскинули са њима?

Оптужени: Зато што сам хтео да их другим вештим средствима преведем да се не изгубе.

Тужилац: Какав је био ваш критеријум да предлажете те људе за висока војничка одликовања?

Оптужени: Тиме сам их држао, а и новцем који сам им давао. Сем Бањовића за кога сам мислио да је поштен, у чему сам се преварио, сви су о«и тај новац искористили за себе.

Тужилац: Кад сте давали предлоге влади за одликовања, ви сте казали, на пример, у једној вашој депеши: предлажем за одликовање те и те. За ове објавити, а за оне «е објавити. За Ђуришића и Бају Станишића казали сте да се не објави. Какви су били разлози за то?

Оптужени: Ја сам вршио и улогу натријарха, желећи да их измирим. У мојим депешама има много одбране за мене. Ја сам играо улогу човека који мири. Маса мојих депеша иде на мирење тих међусобно завађених људи. Они су као обласне старешине увек један другоме нешто сметали. Ја сам, као што рекох, вршио улогу патријарха.

Претседник: Како то патријарх?

Оптужени: Па тако. Они су се често међусобно завађали, а моја је дужност била да их мирим... (Тужиоцу): Ето, сад сам заборавио шта сте ме питали.

Тужилац: Питао сам вас како то да сте за једне тражили да им се имена објаве, а за друге да се не објаве.

Оптужени: Свађа је често лута била тако јака да сам ја чупао косу и напуштао расправу. Лашетић је био тешко рањен. Био је на Цетињу и ја нисам могао да га употребим низашта.

Зато што би се нашао приговор некоме од одликованих, ја сам наредио да се аа ову тројицу не објави.

Тужилац: Мене сада интересује да ли је вама познато да су сви ваши команданти, док сте били у Липову, примали од Италијана муницију, храну и све остало? Ако ваши команданти нису хтели да прекину ту сарадњу, да ли вам је влада казала: Стоп, тако даље не може!" Јесте ли владу о томе обавестили?

Оптужени: Ја мислим да нисам обавестио, али Британци су били у мом штабу и они су ове знали. Није постојала за њих никаква забрана. Пуковник Бели могао је да разговара са сваким човеком који је дошао код мене. Из моје канцеларије ишло се у његову собу.

Тужилац: Али зашто сте Робертсону забранили да шаље извешгаје?

Оптужени: Он ме је неколико пута увредио. Био је неумерен, у извесним особинама. Он ми се два пута извињавао, а трећи пут када је дошао ја нисам хтео да га примим.

Тужилац: Да ли је концем 1942 године код вас био мајор Хадсон?

Оптужени: Ја мислим да је он код мене био до 1943 године.

Тужилац: Је ли остао на истом положају, или је имао другу дужност?

Оптужени: Он је био на нижем положају, јер је 1942 гол. дошао пуковник Бели, а 1943 долази Армстронг.

Тужилац: Сад ми одговорите на ово питање: Да ли сте вк ма ком од ваших команданата издали наређење да се потуче са Италијанима, да поведу отворену оружану борбу против Италијана?

Оптужени (одречно врти главом и каже): Било је случајева где је био маскиран напад. После напада долазили су четници *дг* ослободе Италијане и одузимали им оружје.

Тужилац: Да ли је било отворене борбе онако како су се ваши от&орено борили против Народноослободилачке војске?

Оптужени: Ја не могу унапред да одговорим на то. То је теже, не располажем никаквим материјалом.

Тужилац: Да ли су ваши команданти отворено сарађивалк са Италијанима у градовима?

Оптужени: Труше су уклањане, а команданти су се чували да не буду у близини тога места.

Тужилац: Ја ћу вам доказати противно.

Оптужени: Можда.

Тужилац: Је ли сарадња са Италијанима по вашем схватању издаја? Јесу ли ваши команданти тиме издали народ? Шта мислите?

Оптужени: Тако је. Ја то нисам могао да променим.

Тужилац: Ко вам је донео шифру 1941 године?

Оптужени: Шифру је донео Хадсон и она ниј.е била поверљива. Знали су је и Енглези. Ја сам тражио да ми се да тајна шифра јер не може свако да изнеее свој прљави веш- пред свакога. Молио сам да ми се да шифра од владе да могу да општим. Док нисам употребио други начин, дотле нисам успео да је добијем.

Тужилац: Да ли је влада тражила од вас у току 1942 године да ви пређете у борбу против окупатора? Да ли се сећате депеше Слободана Јовановића.

Оптужени: Не знам.

Тужилац: Сећате ли се какав је став имала влада? Да ли> можетеући у отворену борбу ироти® окупатора?

Оптужени: Она је сматрала као и ја: Чекати погодан час.

Тужилац: Факат је да је влада у 1942 години сматралз да. греба још чекати.

Оптужени: Да, до момента главне акције, иекрцавања савезника и канитулације Немачке.

Тужилац: Значи ваше се гледиште потпуно -поклапа са владиним.

Оптужени: Потпуно се поклапа, али појединачн^ акциј^ у том случају нису искључсне.

ВЕЗЕ ИЗМЕЂУ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА И ОПТУЖЕНОГ МИХАИЛОВИЋА

Тужилац: Ја хоћу још мало да се вратим на скво питање: кад је Жарко Тодоровић отишао из Београда?

Оптужени: Жарко је ухваћен од Гестапоа у Београду па је одведен у Загреб да се испита његов рад у Хрватској.

Тужилац: Па је остао опосле у Загребу.

Оптужени: Он је у Загребу пробио прозор затвора и изишао и био још неколико месеци, радио и створио тамо иашу организацију.

Тужилац: Ко је предузео оне везе које је држао Жарко са извесним политичким личностима? Да ли је Жаркова жена ту нешто радила?

Оптужени: Ја мислим да је покушала. Ту је као посредник био син судског генерала Анђелића. Појавили су се двојица који су хтели да отму Жарку положај.

Тужилац: Ви сте имали кућу једне жене где су свраћали ваши курири?

Оптужени: Ја знам, али не могу да се сетим.

Тужилац: Ценић, Денић, како се зове? Јесте ли у овом периоду имали какве везе са каквим свештеним лицем.

Оптужени: У Словенији су покушали преко Карла Новака.

Тужилац: Ко вам је слао нека писма у погледу Корања? Владика Николај?

Оптужени: Владика Николај послао је само преко Мирка Трифуновића. Ја сам добио две године доцније то писмо. Онај који је носио задржао је. Али сам имао друге везе. То је био један човек који је усмено могао да запамти сваку реч која му се каже и ништа није говорио. Ја говорим, а он то запише у мозгу.

Тужилац: Кад сте успоставили везу са функционерима Мачекове странке, 1941 или 1942 године. Је ли Вам познат Пинтеровић?

Оптужени: Једну везу имао сам са Хрватеком преко Пеште, а ирекo Београда је било теже.

Тужилац: Па добро, јесте ли добили поруке од Мачека о његовом ставу у то време?

Оптужени: Долазио је Мачеков човек који се зове Беланић. Ја сам послао писмо и њему и Кошутићу и давао упутства како треба да раде.

Тужилац: Какав је био одговор?

Оптужени: Одговор је био да то није њихов претставник. Од мене купе што хоће, а мени не одговарају ништа. То је у вези ла целокупном политиком коју Мачек води.

Тужилац: У овом периоду?

Оптужени: Уопште у периоду тих веза.

Тужилац: Кад сте се са Бајом сусрели први пут?

Оптужени: Кад сам се вратио из Херцеговине.

Тужилац: Бајо није приспео у Автовац?

Оптужени: Састао сам се на путу који води од Шавника за Левер Тару.

Тужилац: Како сте се састали са Ђурићем?

Оптужени: Преко Недељка Плећаша, падобранца који је дошао на Сињајевину.

Тужилац: То је било?

Оптужени: 1942 године, у јееен.

Тужилац: Када сте запосели Сињајевину? Јесте ли на Сињајевини добијали из авиона материјал?

Оптужени: Ми смо добијали и код села Степаца, и у Црној Гори.

Тужилац: Како сте раопоређивали?

Оптужени: Материјал који се прима у ограниченим количинама раопоређује се оним трупама на чијој територији се прима.

Тужилац: Значи Павле добија. Је ли Павле тада водио борбу против партизана?

Оптужени: Онда, када је добијао материјал, то је било по мом повратку, није.

Тужилац: Кад пада операција на Ћуреву?

Оптужени: Не знам кога датума.

Тужилац: Јесу ли 'се партизанске снаге повлачиле пред навалом четника и Италијана у Босну?

Оптужени: Ми смо се премештали с места на место.

Тужилац: Је ли то било ретко или чешће?

Оптужени: Једно десет пута.

Тужилац: Је ли ту било и оружја?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Први пут кад сте добили на Равној Гори, можете ли приближно да се сетите да ли је тада избила борба између четника и партизана?

Оптужени: Ја мислим да јесте.

Тужилац: То је, ја мислим, било кад је Крупањ нападан.

Оптужени: Не, пре тога.

Тужилац: Вама је иретседник суда поставио питање а и ја бих вам поставио. Ви сте сигурно известили иностранство да је избила та борба и шта вам је влада на то одговорила?

Оптужени: Ја не знам.

Тужилац: Ви сте известили такође да су партизанске снаге протеране из Црне Горе.

Оптужени: Ја сам тако схватио, јер сам добио податке о великом броју стрељања која су извршена у Црној Гори.

Тужилац: То исто стоји и у вашој депеши. Па шта оу вам они на то одговорили? Јесу ли казали да сте погрешили?

Оптужени: Мислим да нису.

Тужилац: Кад сте се први пут састали са генералом Ђукановићем?

Оптужени: Мислим да је то било у Липову. Мислимг два пута.

Тужилац: Јесте ли пре тога њега поставили за команданга Црне Горе?

Оптужени: Пре тога је, код мене долазио његов помоћник Лаковић.

Бранилац Јоксимовић: Да ли сматрате да сте, било када, гкојим крупним поступком изишли из круга наређења, интенција емигрантске владе, за време свога рада у доба окупације, или сте се држали стриктно њихових наређења, њихових инструкција, директива итд.

Оптужени: Они су морали разумети мој врло тежак положај. Огромне тешкоће, пропаст земље, земља без ичега, почетак, они су морали то схватити. Иако бих ја нешто прикрио, енглеска служба не би сакрила. Имали смо две паралелне службе, обавештавао сам ја и британска мисија, која се потпуно слободно кретала где је хтела.

Претседник: Задржавам се на питању вашег браниоца: „Јесте ли ви за читаво време како сте били постављени радили по директивама или инструкцијама избегличке емигра-нтске краљевске југословенске владе?"

Оптужени: Јесте. Ја сам војник, они су влада. Ја сам смаграо и свој министарски положај више као пропагандни.

У ЧЕТВРТОЈ ОФАНЗИВИ Г1РОТИВ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ УЧЕСТВОВАЛО ЈЕ ОКО ДВАДЕСЕТ ХИЉАДА ЧЕТНИКА ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА

Претседник: Михаиловићу, да ли вам је позната операција окупатора под називом Четврта офанзива?

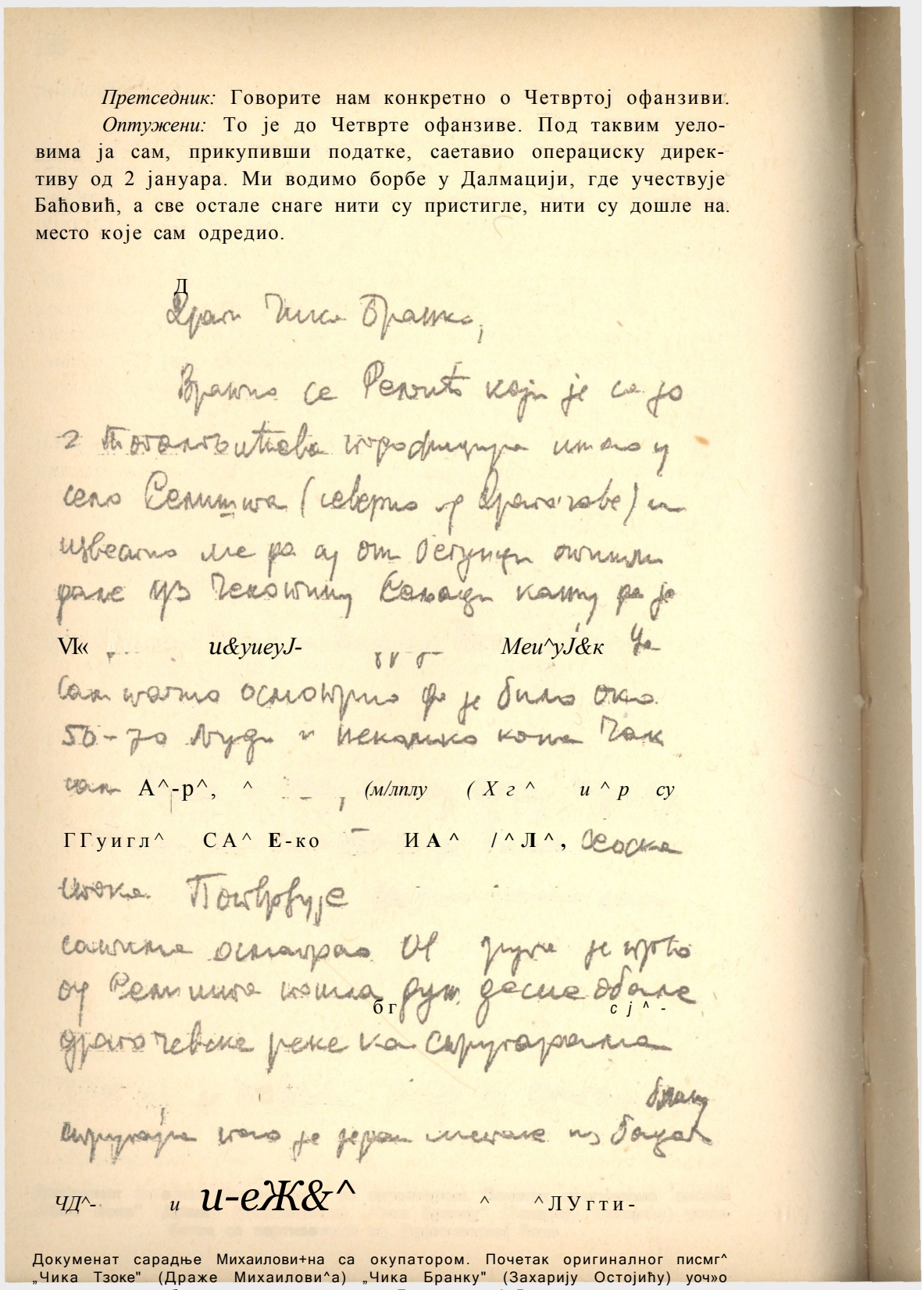
Оптужени: Позната ми је.

Претседник: Испричајте нам сада шта знате о Четвртој офанзиви, какво је учешће ваших команданата, јединица и тако даље, у томе.

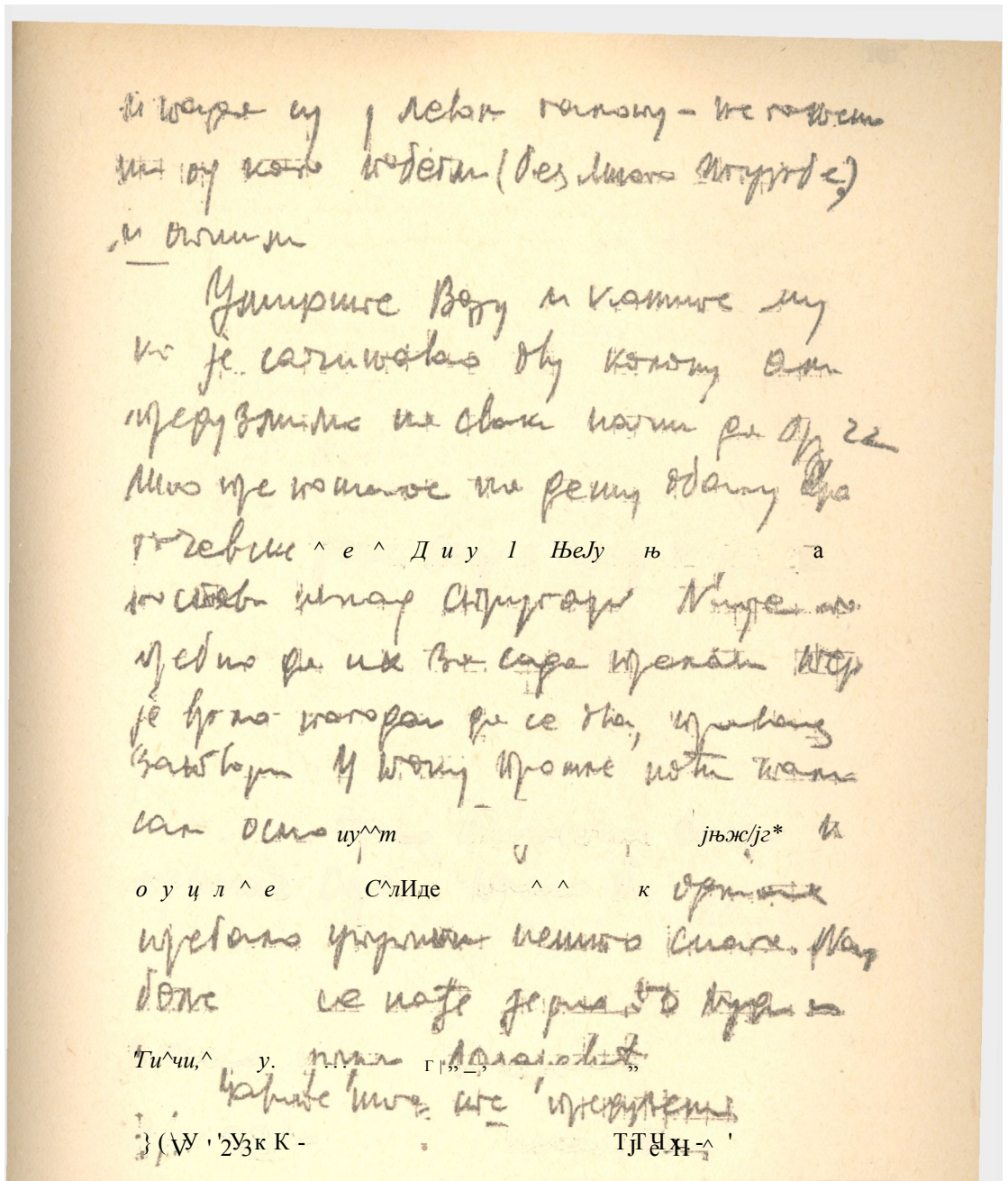
Оптужени: За моје учешће у тој офанзиви налази се главни моменат у Далмацији. Још у току зиме 1942-43 ја сам био упознат о искрцавању које греба да се изврши на далматинској обали, управо не на далматинској обали, него на нашем Приморју. Процењујући као војник могућност искрцавања дошао сам до уверења да оу најиовољнији услози за искрцавање у Далмацији и то према Сплиту где се налази већи број острва која омогућавају лакше операције искрцавања. У то време партизани су почели да нападају на Далмацију. Сада се овде истиче један моменат да треба да одржим своје позиције у Далмацији. Под таквим приликама и условима ја сам се, по моме мишљењу, налазио у нужној одбрани за позиције у Далмацији.

Претседник: Говорите нам конкретно о Четвртој офанзиви.

Оптужени: То је до Четврте офанзиве. Под таквим условима ја сам, прикупивши податке, саставио оперативну директиву од 2 јануара. Ми водимо борбе у Далмацији, где учествује Бађовић, а све остале снаге нити су пристигле, нити су дошле на место које сам одредио.

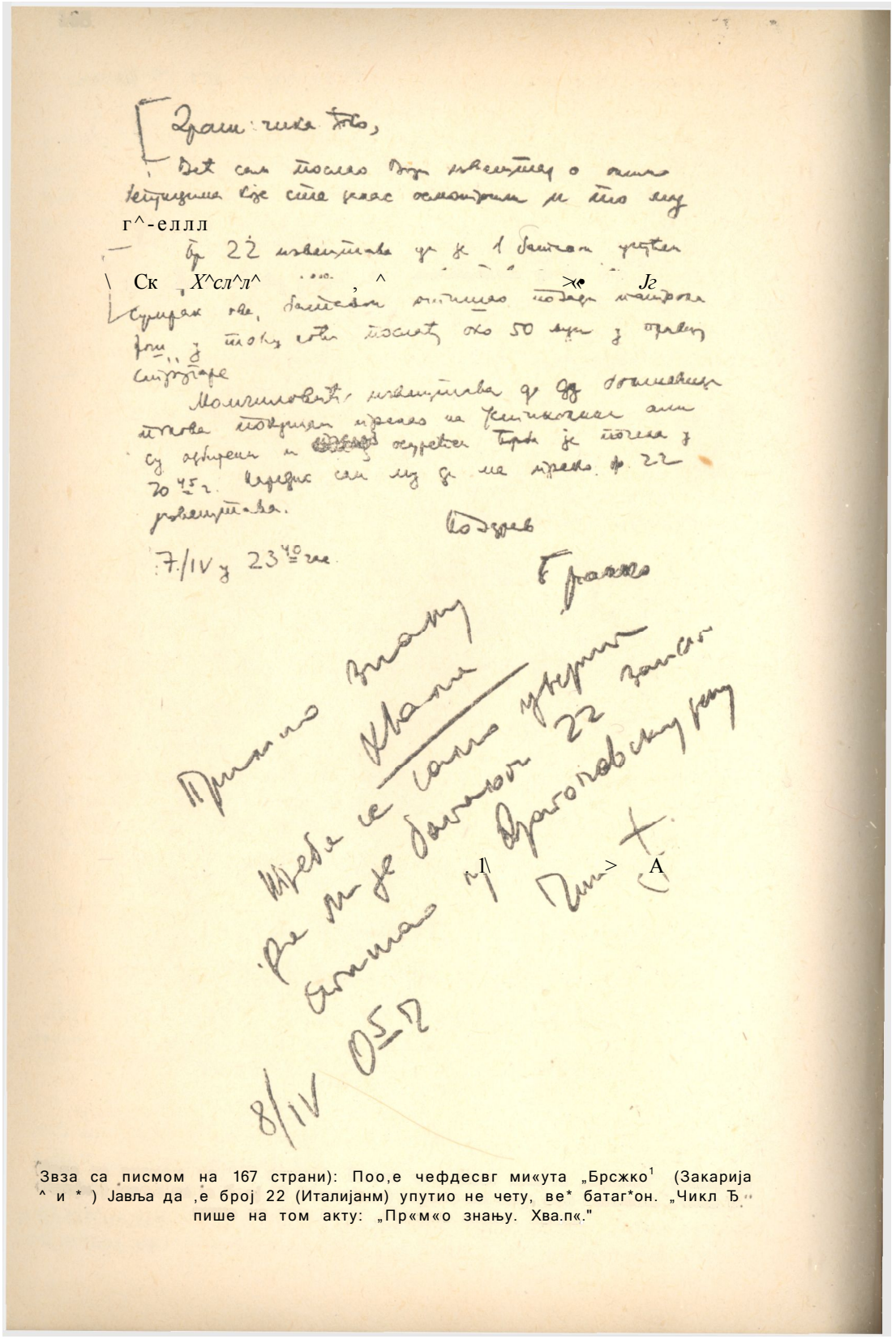

Документ сарадње Михаиловићева са окупатором. Почетак оригиналног писма „Чика Тзоке" (Драже Михаиловића) „Чика Бранку" (Захарију Остојићу) уочи борбе са партизанима на Драгочевској Реци . . .

... У ОВОАП другом депу писма (каставак са 166 стране) и'здајник Михаипови^ наређује да број 22 (Италијани) „на сваки начин" пошаље на Драгочевску Реку једну своју чету

У тој, Четвртој оф>анз>иви, било је велике непослушности, јер Павле Ђуришић, који је био позван као резерва, да иде у област Калиновика, уместо тога казао је да ће успут, крећући се кроз Санџак, очистити Санџак од италијанске милиције и муелимана. Међутим, он се вратио са пљачком и распустио јединице

Звза са писмом на 167 страни): Поо,е чефдесвг ми«ута „Брсжко[1] (Закарија ^ и *) Јавља да ,е број 22 (Италијанм) упутио не чету, ве* батаг*он. „Чикл Ђ пише на том акту: „Пр«м«о знању. Хва.п«."

хоје је имао. Офанзива партизана треба да ее креће у правцу Прозора. Борба се води. Бањовић пролази кроз просторију Имот-«ског и долази назад у Херцеговину. За мене је било главно сачу-вати Херцеговину и не тиче ме се ништа за непријатељску намеру. Ја сам желео да под таквим приликама наступања партизана *у* лравцу Јабланице сачувам просторију Херцеговине, Санџака и Црну Гору. Борбе се развијају. Операцијама стварно руководи Остојић и он је издавао наређења. Ја сам се после тога решио да изиђем на само бојиште и зато се од Липовика крећем ка Калиновику, одлазим на ту просторију и тамо не остајем у штабу него сам са Павловим трупама ишао у правцу Билинића и доцније се враћам ка Калиновику и одлазимо у лево, одакле ми је гро-зила опасност за задржавање линије у Херцеговини. Све радње, које се врше тада у тим операцијама, под руководством су Осто-јића, јер ја нисам имао времена да се бавим тим пословима, пошго сам стварно долазио ради обиласка трупа и упознавања «са стварном ситуацијом.

Претседник: Јесте ли ви ради непосредног руковођења опе-рацијама формирали при ирховном штабу у том правцу команду «са Захаријом Остојићем на челу?

Оптужени: Тај штаб послан је доцније. Он је био при врховној команди да би управљао борбом, радовима и органи-зацијом и да би био ближе терену, како у Босни и Херцеговини, тако и у осталим областима.

Претседник: Био је под вашом директивом број 1 од 2 ја-нуара 1943 године. Који су корпуси, под чијом командом и са холиким снагама требало да учествују у борби против партизана?

Оптужени: Података нисмо имали. Шта би ко могао да ловеде, била је само жеља: први корпус 2.000 људи под командом Бјелајца.

Претседник: Је ли тачно да је други корпус учествовао под командом Бјелајца?

Оптужени: Ја верујем да је тачно. То пише у оптужници и директиве показују. Ја не знам колико је стварно у томе уче-ствовао Бјелајац, о томе немам података. Други корпус од 2.000 људи под командом попа Ђујића у области Оточца, трећи корпус под командом мајора Бањовића од 3.000 људи у околини Книна, друга косовска бригада у јачини од 6.000 људи под командом Новака Мијовића у околини Дрниша, четврти корпус под коман-дом Баја Станишића у јачини од 3.000 људи на простору Доња Јабланица, пети корпус од 3.000 људи под командом Боре Ми-трановића у области Кључа и Мањаче. Не верујем уапште да је

план извршен. Као резерва Павле Ђуришић са 4—5000 људи требало је да по директивама буде у области Калиновика, јер сам ту област сматрао као врло важну и после, <кад сам хтео да оступим натраг од Калиновика, имао сам ту тенденцију да се узме линија Пива—Дрина, јер је то најјача линија у војничком погледу и као таква нуди најповољније услове.

Претседник: Ви сте рекли да је непосредним операцијама у Четвртој офанзиви над четничким снагама руководио мајор Остојић.

Оптужени: Руководио је мајор Остојић.

Претседник: Је ли мајор Остојић још увек био начелник вашег оперативног одељења?

Оптужени: Јесте. Он је био један одвојен део, који сам ја у почетку децембра одвојио из штаба и послао у Херцегбвину, у област Калиновика.

Претседник: У чије је име заповедао?

Оптужени: У моје име.

Претседник: Да ли вас је у току операција обавештавао Остојић о томе како теку операције?

Оптужени: Сигурно је да ме је обавештавао.

Претседник: Јесу ли вас о томе обавештавали и команданти појединих сектора и појединих колона?

Оптужени: Депеше су долазиле са свих страна.

Претседник: Јесте ли у току Четврте офанзиве издавали лично извесним командантима наређења?

Оптужени: Може бити, али врло мало.

Претседник: Колико рачунате да сте имали јединица које су учествовале у Четвргој офанзиви против Народноослободилачке војске.

Оптужени: Ја мислим да су стварно учествовали и то врло слаби делови Ђујића.

Претседник: Колико је људи, сумарно учествовало?

Оптужени: Највише 12 до 15 хиљада људи.

ЧЕТНИЧКЕ ГРУПЕ ПРЕБАЦУЈУ СЕ НА ФРОНТ ПРОТИВ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ ЖЕЛЕЗНИЦОМ И БРОДОВИМА ОКУПАТОРА

Претседник: Ради пребацивања, довлачења на концентрациони простор за толики број људи сигурно је требало извршити извесне припреме? Како је текао тај начин превлачења трупа. на положај?

Оптужени: Моја је жеља била да еваки иде на своје место по директиви.

Претседник: А стварно како је било?

Оптужени: Стварно је Бањовић превозио бродовима.

Претседник: Чијим?

Оптужени: Окупационим. Превлачио је у Оплит. То је п-окушао да учини и Блажо Ђукановић.

Претседник: А како је било са јединицама Баја Станишића?

Оптужени: Он је прешао возом не знам куда, оном везом која је ишла преко Требиња.

Претседник: У чијим су рукама тада били градови Никшић, Требиње и Мостар?

Оптужени: Никшић и Требиње нису били ни у чијим рукама, а Мостар у италијанским рукама.

Претседник: А у чијим је рукама била железница?

Оптужени: Она је била у италијанским рукама, али је особље било национално (Смех у дворани, претседник звони ради умирења публике).

Претседник: Слажете ли се с тим да под Четвртом офанзивом временски треба рачунати период од 15 јануара до половине априла 1943 године?

Оптужени: За мене је много дуже, траје до месеца маја.

Претседник: Каква је улога у припреми Четврте офанзиве « у току саме офанзиве, вашег делегата Добросава Јевђевића?

Оптужени: То је био један несрећен тип човека кога нико није могао обуздати. Радио је шта је хтео. Он долази у Сушак, подноси извештај и његови су извештаји чеето могли бити корисни, али целокупан рад био је веома штетан. У погледу обавештајне службе могао је да буде користан, али у погледу свога рада био је врло несрећан по организацију.

Претседник: Да ли је он приликом битке на Неретви био на левом крилу ваших трупа?

Оптужени: Лево су били Италијани.

Претседник: А ко је био на десном крилу?

Оптужени: Десно крило било је празно.

Претседник: Ви имате у бици на Неретви на десном крилу четничке снаге Воје Лукачевића?

Оптужени: Он није имао никаква посла да одлази у Коњиц. Кад је лала Неретва у руке партизана, он је требало да држи планину Трескавицу и да штити онај простор, који је мени требао, да мене брани, а међутим, он се баца и долази на своју руку на Неретву.

Претседник: Је ли Лукачевић силазио у Коњиц?
Оптужени: Ои је долазио у Коњиц.
Претседник: Ко је био у Коњицу?
Оптужени: У Коњицу су били Италијани.
Претседник: Само они?
Оптужени: Прво Италијани, а после су Немци стигли од правца Сарајева.
Претседник: Је ли се развила борба између Лукачевића чи Немаца?
Оптужени: Није.
Претседник: А је ли било садејства између Лукачевића и Немаца?
Оптужени: Било је.
Претседник: Јесу ли биле до Лукачевића кемачке снаге?
Оптужени: Немачке снаге биле су кад су стигле, кад је област Калиновика пала.
Претседник: Ја мислим много раније, у фебруару месецу постојало је садејство четника и немачких снага?
Оптужени: Мени је тешко у погледу времена да кажем. Знам кад сам ја дошао до Калиновика да је била највећа криза, то је било у месецу марту или априлу и тек после тога Немци су почели да стижу.
Претседник: Ви кажете да сте о тим олерацијама обавештавани, да сте углавном знали...
Оптужени: Али они су обавештавали оно што су они хтели, јер све главне везе држао је Остојић и љубоморно их чувао од мене тежећи да појача свој утицај.
Претседник: Прво, током Четврте офанзиве, а доцније приликом вашег долаека, зар нисте били обавештени да су заједно са вашим снагама учествовале и немачке снаге?
Оптужени: Остојић је мене обавештавао по прикупљеним подацима са терена. Ја сам био обавештен у погледу италијанских снага које се нису ангажовале, а обавештен сам чисто да знам где се! ко налази.
Претседник: Ви сте обавештавани да би знали где се ко налази. Јесте ли видели распоред снага?
Оптужени: Распоред ми није био довољно јасан.
Претседник: Рекосте да вас је Остојић обавештавао.
Оптужени: О току операција.
Претседник: Је л« вас обавестио да су на десном крилу "били и Немци?

Оптужени: Ја мислим да не, јер они нису били ту. Они су доцније стигли. Кад је Кошиц био угрожен, што се види из писама које је Лукачевић слао Остојићу.

Претседник: Је ли тс у току Четврге офанзиве?

Оптужени: У току Четврте офанзиве?

Претседник: Објасните суду како су се то у Коњицу стекле четничке снаге под командом Лукачевића, италијанске и немачке снаге.

Оптужени: Ту су потпуно самовољно и произвољно радили Лукачевић и Остојић.

Претседник: Како су били наоружани четници у Четвртој офанзиви?

Оптужени: Оним наоружањем које су имали раније?

Претседник: Од кога су добијали муницију?

Оптужени: Од Италијана.

Цретседннк: На који су се начин хранили?

Оптужени: Мени је тада исхрана објашњавана. Јевђевић је. узимао много пара за куповину хране. Ја сам дао новац у злату за исхрану. У области Калиновика требало је да буде доста хране.

Претседник: Је ли вам познато да су авиони Савоја пуштали храну и муницију?

Оптужени: По оптужници ми је познато.

Претседник: А јесте ли ви видели?

Оптужени: У области Калиновика нигде.

Претседник: А на Неретви?

Оптужени: То је било по гарнизонима. То је било у области Коњица.

ШИФРЕ ЗА ТРУПЕ ОКУПАТОРА С КОЈИМ ЧЕТНИЦИ УЧЕСТВУЈУ ПРОТИВ ОСЛОБОДИЛАЧКИХ СНАГА

Претседник: Шта значи у преписци Остојића из депеша ово: 11, 22, 33, 44?

Оптужени: То је било измишљено, то је требало да значиг Немци, Италијани, усташе и домобрани.

Претседник: Да ли је било и више?

Оптужени: Не знам да ли је било.

Претседник: Четничких снага у Четвртој офанзиви рекосте да је било 12 до 14 хиљада. Сем пушака чиме су још билкг наоружани?

Оптуженп: Лаким аутоматима и бацачима.

Претседник: Да ли су имали довољно муниције?

Оптужени: Ја мислим да не.

Претседник: Да ли су примали од кога муницију?

Оптужени: Примали су.

Претседник: А шта је недостајало четничким јединицама у борби?

Оптужени: Било је рђаво вођство старешина. Одлазак не по заповести и идеји коју сам ја имао и дао и не по директиви број 1, већ су они радили како су хтели.

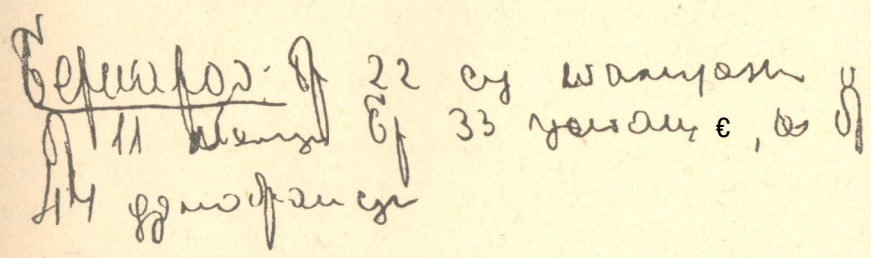
Претседник: Какав је био морал трупа?

Оптужени: О томе не могу да вам дам податке. Код оних које је Ђуришић водио морал је био добар и биле су трупе у добром стању, а оне које су биле у Далмацији нису биле доброг морала.

Претседник: А Лукачевићеве, Пантићеве? ...

Оптужени: Лукачевић, он је могао да да добру трупу, јер то је завиоило од старешине. Митрановић никако. -Бјелајац је био стално у борби коју је водио на терену са пуковником Микићем. Било је трагова узајамне борбе. Укупно се може да каже да су старешине, које су имале људе, саме учиниле много у погледу опадања морала, а сама борба није била жељ>ена, ма да је у Трећој офанзиви била жељена.

Претседник: А откуда тако низак ниво морала?

Забелешка из архиве издајника Михаиловића: број 11 су Немци, 22 Италијани, 33 усташе, 44 домобрани

Оптужени: Ја мислим да борба сама није била симпатична.

Претседник: Како то мислите симпатична борба? Због чега?

Оптужени: Па у сваком случају због тога што се боримо иеђу собом.

Претседник: Против кога су се борили четници?

Оптужени: Против партизана.

.Претседник: Је ли то утицало на морал?

Оптужени: Морало је утицати.

Претседник: Да ли је речено трупама против кога се боре пре поласка?

Оптужени: Из овога што оптужница каже, можда се ту донекле и претерује, али ја сматрам да се није крило.

Претседник: Сматрате?

Оптужени: Могуће да еу појединци, поједине старешине, радећи на своју руку, тако што употребљавали, да не кажу против кога, него да иду против Немаца и тако ... Још бих ово додао. Ја као војник никада не бих преварио своје војнике против кога се иде. То би било врло погрешно кад дођу и виде. У таквом случају такав старешина учинио би обратно у погледу морала и снаге, јер би снизио морал. То су неправилне и невојничке радње.

ЈЈретседник: У току истраге вама је био предочен документ који су потписали Станишић и Бањовић, а из кога се види да постоји сарадња између 11, 22 и 33?

Оптужени: То сам први пут видео у оној мешавини трупа.

Претседник: Па, шта мислите? Је ли било сарадње и садејства немачких трупа са четницима против партизана у Четвртој офанзиви?

Оптужени: Ја мислим није било друге еарадње већ је само Воја Лукачевић, сам на своју ру-ку образовао у оном крају. Иначе не видим сарадњу са немачким окупационим трупама.

Претседник: А учешће Дреновића?

Оптужени: Дреновић је био толико далеко од мене да никада нисам имао везу с њим.

Претседник: А да ли вам је познато да је он у том периоду сарађивао са Немцима?

Оптужени: Из оптужног материјала или за време ислеђивања упознао сам се са тим да је и он учествовао у томе.

Претседник: Јесте ли били редовно обавештавани о напредовању броја 11, 22, 33 и 44?

'Оптужени: То је требало да буде, јер сам морао своја леђа чувати.

Рретседник: Потсећам вае на то да сте у истрази рекли овако: „Такође су ме увек и редовно обавештавали о напредовањима броја 11, 22, 33 и 44 сви сем Дреновића, с којим уопште нисам имао везу путем радија." Да ли вам је познато да је у току Четврте офанзиве Бајо Станишић сарађивао са Немцима?

Оптужени: Кад је отишао у Мостар.

Претседник: Куда је отишао?

Оптуженн: У Мостар. Тамо су биле италијанске трупе. Бајо Станишић без мога одобрења, одлази у Мостар, а тамо су У то време ушли Немци.

Претседник: Па да ли је он онда био заједно са Немцима?

Оптужени: Да. Само не знам да ли се подударају ти моменти да ли је он био тада када су они дошли у Мостар.

Претседник: Да ли вам је познато да је у току операцијач у Четвртој офанзиви Бајо Станишић тражио да немачка авијација бомбардује положаје Народноослободилачке војске?

Оптужени: Из оптужног материјала.

Претседник: За Бањовића рекосте да се пребацио бродовима у Сплит?

Оптужени: Јесте.

Претседник: А од Сплита куда је кренуо и како?

Оптужени: Не знам тачно, али мислим да је ишао према Книну.

Претседник: Чиме је ишао?

Оптужени: Книн је био у италијанским рукама. Ја мислим да сте ме о томе питали.

ОПТУЖЕНИ МИХАИЛОВИЋ РУКОВОДИ ОПЕРАЦИЈАМА ЧЕТНИКА ПРОТИВ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ У ЧЕТВРТОЈ ОФАНЗИВИ

Претседник: Јесте ли били обавештавани о томе да су се снаге Народноослободилачке војске, пошто су једанпут већ билепрешле Неретву код Јабланице, повукле и пошле према Прозору?

Оптуженп: Ја се не сећам да ли смо били обавештени или не.

Претседнпк: Да ли се сећате или не?

Оптуженн: Не сећам се.

Претседнпк: Да ли се сећате борбе код Чичева и Главатичева?

Оптужени: Тај део ме је нарочито интересовао. За мене Је претстављао врло опасан правац. Зато је у тај правац требала да буде упућена Павлова резерва.

Претседник: Јесте ли били упознати са првим делом Четврте офанзиве?

Оптужени: Врло нејасно.

Претседник: Како нејасно?

Оптуженп: Нејасно у погледу покрета немачких снага, јер као што се види из оптужнице, оне су биле постављене на удаљеном простору, чак ни у Сарајеву оне се нису концентрисале Сисак—Загреб—Огулин, то су удаљени простори. Према томе ја нисам могао имати тих података, утолико пре што су везе са западном Босном биле тешке и ретке.

Претседнпк: Јесте ли били обавештени о томе да су у првој; фази четничке јединице учествовале са италијанеким и немачким трупама?

Оптуженн: Знам за Воју Лукачевића.

Претседник: У првом делу?

Оптужени: У првом делу мени је достављен рад само Баћовића и попа Ђујића.

Претседник: Јесу ли вам познати ближи детаљи продора Народноослободилачке војске према Чичеву и Главатичеву у правцу Калиновика?

Оптужени: То је било на Јабланици. Тамо је био Андрија Весковић са делом снага из Црне Горе, које су требале да заштите леву обалу Неретве. Развиле су се борбе. Он је био крајно неактиван и омогућио је прелаз тиме што није добро осигурао саму одбрану реке. После тога на том правцу био је Лукачевић. Андрија Весковић и Лукачевић отступају према Главатичеву, одваја се Воја Лукачевић и, уместо да држи Трескавицу и Бјелиниће, он се баца сасвим у десно, за Коњиц, одатле врши своје нападе у правцу Дрежице.

Претседник: Од момента кад су снаге Народноослободилачке војске избиле код Чичева и Главатичева и дошле код Калиногика, где сте се ви налазили?

Оптужени: Оног момента када су партизани стигли до Бјели. лћа, ја сам тог истог дана дошао из Липова. Дошао сам и од .ах тог истог дана био сам на челу својих снага и кренуо у правцу Бјелинића. Нисам знао тачно положај партизана. Кад сам се удаљио од Калиновика неколико километара, ваљда је прошло два сата, ја сам наишао на партизане и са петнаест људи задржао се, док је Павле наишао после један сат. Он се развио и кренуо у напад. Вођене су тешке борбе, није успело ни једним ни другим да се одбаце, али те исте вечери Весковић, који је био на десном крилу код Обља, на један доста лак начин, ја сам то поематрао са положаја на коме сам се налазио, борбама је одбачен. Тада је била -прекинута веза положаја, који је у том моменту био образован на линији Бјелинић—Невесиње. Онда сам потпуно био отцепљен од свих тих снага које су се налазиле у облаети Херцеговине, код Невесиња.

Претседник: Где сте се упутили одатле?

Оптужени: У Калиновик. Ја сам одмах увидео какве је природе маневар који се врши преко Лелије. Ја сам био цео дан на осматрачници. Мене је то натерало да цело отступање оријентишем према Сарајеву. Успут тај правац променим и одем преко Јабука. Тако сам стигао на Устиколине, одређујући као другу линију која се има бранити, линију Биља—Дрина.

Претседник: Како сте дошли из Липова до Калиновика?

Оптужени: Дошао сам аутомобилом поред Пљеваља.

Претседник: А одатле?

Оптужени: Заноћио сам у области западно од Чајнича.

Претседник: Одатле? Куда сте даље кренули?

Оптужени: Одатле сам ишао преко Буковице на Устиколине, и отишао у Фочу, до оног места на левој обали Дрине. Ту сам остао у једној кући и одатле отишао за Калиновик.

Претседник: Где је тада био Павле Ђуришић?

Оптужени: Ја сам њега нашао на првом том преноћишту, западно од Чајнича.

Претседник: Да се вратимо на неке ствари. Јесте ли у току Четврте офанзиве били у сталном контакту са својим начелником оперативног одељења Захаријем Остојићем?

Оптужени: У сталном не.

Претседник: Јесте ли издавали наређења за време Четврте офанзиве?

Оптужени: Може да буде само она наређења где треба нешго да се посаветује. Иначе њему препуштам вођење операција, шта има уопште да уради. А пошто ја руководим са огромно важним пословима у целој земљи, у том случају за мене било је важније од тога да видим стварно стање на терену и одатле да изводим закључке.

Претседник: Јесте ли издавали наређења попу Ђујићу?

Оптужени: Поп Ђујић често је тежио да буде директно са мном у вези, ма да је требало да он буде директно везан са Остојићем, јер је то принцип војне команде. Вероватно да се он често јављао непосредно, али то је неправилно.

Претседник: Јесте ли издавали директна наређења Павлу Ђуришићу, Бањовићу, Станишићу и Јевђевићу?

Оптужени: Могу бити само изузеци.

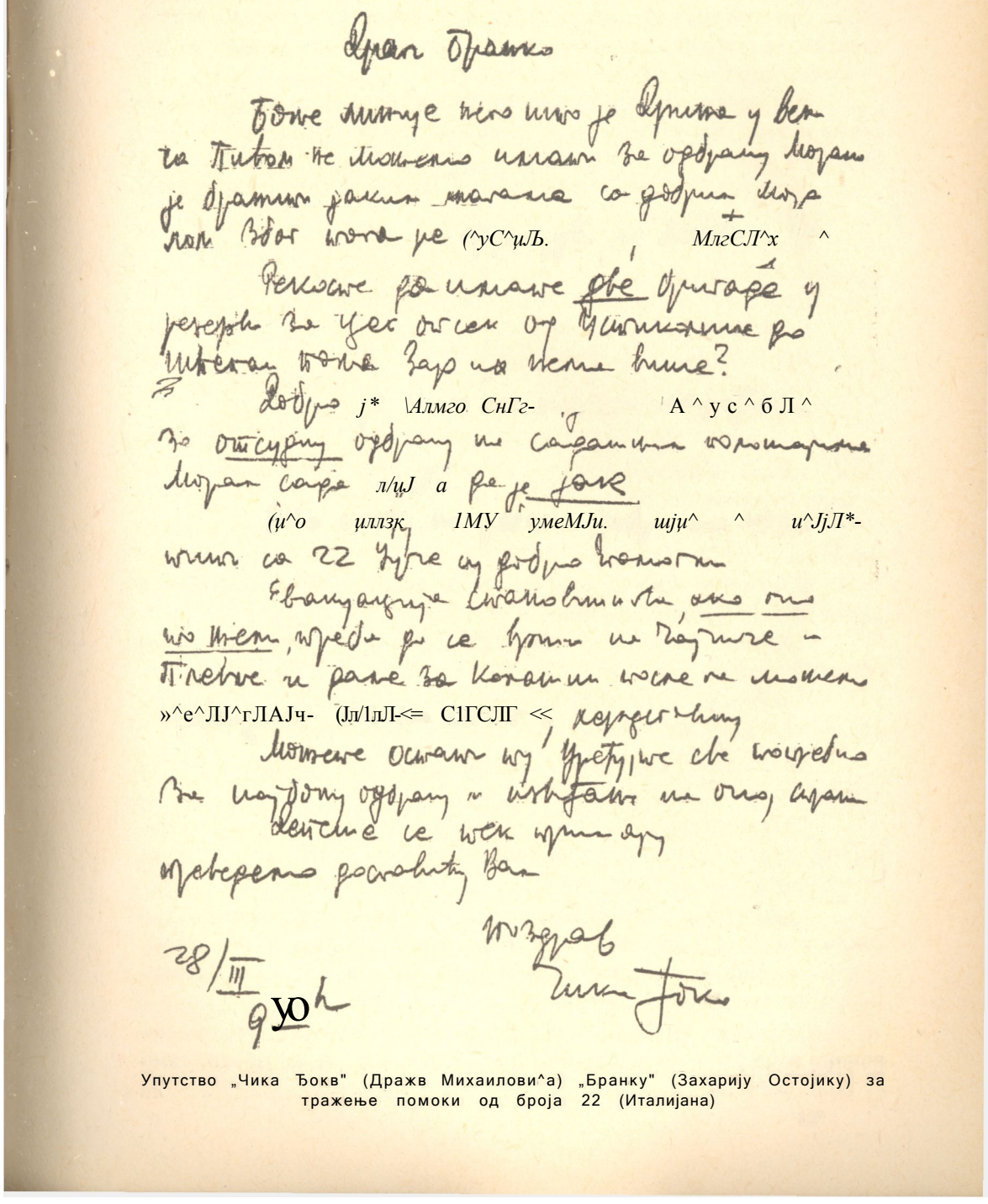
Претседник: Овде долази до извесне противуречности. У истрази сте, на питање да ли сте издавали наређења Ђуришићу, Бањовићу, Станишићу и Јевђевићу, рекли: „Јесам, издавао сам свакоме од поменутих команданата и директна наређења, без обзира на Захарију Остојића који је био у Калиновику".

Оптужени: Ја ништа нисам оповргао овим, само детаљизовао. Било је извесних случајева, не могу да знам детаљно. Било је извесних наређења која сам издавао, али требало је сва наређења да издаје Остојић. То је и по директиви јасно.

Претседник: Јесте ли из оних депеша, које сте примали као објашњење од Остојића и осталих команданата, видели да постоји сарадња између Немаца, Италијана и четника?

Оптужени: Ја не могу да у томе будем прецизан зато што, уколико сам добијао податке о непријатељу, то сам сматрао као

обавештења, као обавештајне податке који су нам требали, али о сарадњи могао сам знати сзмо уколико се то тицало Јевђевића, који је радио све на своју руку, а ја нисам знао да је он био онако добро повезан са Остојићем.

Упутство „Чика Ђокв" (Дражв Михаилови^а) „Бранку" (Захарију Остојику) за тражење помоки од броја 22 (Италијана)

Претседник: Добро, ви сте добијали податке које сте сматрали као обавештења. Али ви сте као војник имали карту пред собом.

Оптужени: Јесте, ја сам у њу и уцртавао.

Претседник: Из тих уцртаних појединих положаја италијанских, четничких, немачких трупа итд., да ли сте видели да им се крила додирују или се чак и мешају?

Оптужени: Према добијеним мојим подацима то је тек настало у моменту мога пута од Липова. Дотле није било тог мешања до изласка на терен. Можда је било само у Далмацији.

Претседник: Где су одношени и лечени четнички рањеници из Четврте офанзиве?

Оптужени: Ја сам имао своје болнице. На овоме делу фронта, на коме сам ја био, имао сам своје болвице.

.Претседник: Наведите једну своју болницу.

Оптужени: У Калиновику.

Претседник: Онда још једну?

Оптужени: После је била у Фочи, после у Колашину.

Претседник: А у чијим је рукама била Фоча?

Оптужени: Била је у четничким рукама, а изнад Фоче на десној обали Чехотине, налазио се је италијански гарнизон. Фоча је била у четничким рукама.

ГЈретседник: Кажете да су Италијани били на дееној обали Чехотине.

Оптужени: Али на брегу који се налази у углу који прави десна обала Чехотине и Дрине.

j/7*ретседник:* А ко је држао онај део града Фоче на десној обали Чехотине?

Оптужени: Ја у самој вароши уопште нисам био, али нисам обавештен да је ико други тамо био сем Остојићевих снага.

Претседник: Сматрате ли према томе да Фочу нису држали заједно чегници и Италијани?

Оптужени: Фочу не, али могли су да владају. Ко познаје њихове трупе врло добро зна каковог су моралног стања и да их може присилити да буду тамо где су. И они су тамо били.

Претседник: Упозоравам вас на ваш исказ у истрази где сте рекли овако: „Десну обалу Чехотине држали су Италијани а леву обалу четници, а варош с десне стране била је у рукама Италијана а са леве у рукама четника".

Оптужени: Варош Фоча, десна обала Чехотине, то је неколико кућа. А у оном главном делу вароши на левој обали, тамо су били четници.

Претседник: Да ли се сећате неког Капетановића?

Оптужени: Капетановић је био у Лици. Мислим да се појавио тек после капитулације Италије, а можда и раније. То не знам тачно. Капетановић је заменио Бјелајца.

Претседник: Да ли је Капетановић један од четничких команданата?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Да ли се сећате његовог писма од 7 фебруара 1943 којим вас обавештава да четници из Плашког и Јасенице заједно са италијанским јединицама иду у правцу Слуња на партизанске снаге, а немачке и хрватске трупе да иду истим правцем од Петриња и Глине.

Оптужени: Не сећам се тога писма.

Претседник: Да ли је Капетановић стајао под вашом командом?

Оптужени: Не, под Бјелајчевом командом.

Претседник: Да ли је Бјелајац био под вашом командом?

Оптужени: Он је био, али веза с њиме није радила. Послата му је радиостаница, али она није никако радила.

Претседник: Како се даље развијала Четврта офанзива после уепостављања фронта на Дрини?

Оптужени: Фронт је био јак. Италијански гарнизон ми смо затекли на брегу о којем сам раније говорио. Распоред наших снага био је извршен на целој Пиви и Дрини. Павле одједаред долази са предлогом да хоће да изврши маневре према Херцеговини преко Маглића и Волујка, врло тешког терена. Ја сам био апсолутно противан. Међутим, он је одлазио и оетавио Весковића који је као командант био неспособан и одлази на Волујак. Главне своје тачке које сам сматрао да могу да буду опасне сматрао сам оне од Брода на југ и око Устиколине. То сам сматрао као главне тачке где ће се продор извршити. Овако ослабљен на фронту извршен је продор код Брода, а Весковића није било. Он је био даље изнад обале. Тако настаје отступање и Весковићеве трупе се брзо губе. Ђуришић се враћа на Шћепан-Поље. Када је дошао где је требао да изврши напад није га извршио, чувши шта се дешава, враћа се на Шћепан-Поље где не учествујући ни тамо у Херцеговини ни овамо на овој страни. После тога ми с Остојићем отступамо у правцу Пљеваља и образујемо нови део фронта. Остављам Остојића на овом месту да продужи рад, а ја хитам у Липово где ме је звао пуковник Бели. Осећао сам једну другу ствар: приближавање Немаца према Новом Пазару и Сјеници.

Претседник: Ко је држао положаје према Народноослободилачкој војсци на десној обали Дрине?

Оптужени: На десној обали Дрине држале су ее трупе од Устиколине, а био је ту Воја Лукачевић. На овом усамљеном брегу на десној обали Чехотине и Дрине био је један батаљон италијанских трупа са батеријом брдских топова, а одатле на југ, од леве обале Чехотине, биле су четничке снаге. Доцније према службеним обавештењима дознао сам за покрете Италијана од Пљеваља према десном крилу. Скренуо сам пажњу да се крило код Устиколине сачува.

МИХАИЛОВИЋ ОБАВЕШТАВА ЕНГЛЕСКУ МИСИЈУ И ЕМИГРАНТСКУ ВЛАДУ О СВОЈИМ ОПЕРАЦИЈАМА ПРОТИВ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ У ЧЕТВРТОЈ ОФАНЗИВИ

Претседник: Где је направљен план, односно директива број 17?

Оптужени: У Липову.

Претседник: Ко је учествовао у састављању те директиве?

Оптужени: Ја нисам сигуран да сам радио у присуству других сем Мирка Лалатовића. Остали који су долазили у штаб, као што се види из оптужнице, Иванишевић и Павле Ђуришић, то су били они од којих сам могао да добијем податке о стању трупа итд. Али сама директива требало је да буде израђена од мене и од Лалатовића.

Претседник: Ко је био упознат са тим претстојећим операцијама по директиви број 1?

Оптужени: Сви команданти којих се то тицало.

Претседник: А у вашој околини, мислим на лица која су била око вас.

Оптужени: Са директивом нисам упознавао никога другога сем својих команданата.

Претседник: Да ли је био упознат Мољевић?

Оптужени: Он те ствари не разуме.

Претседник: Не разуме, добро. Јесте ли их упознали кад сте завршили директиву?

Оптужени: Могло је да буде. Тамо је био Мољевић, Васић, Жујовић. Суштину сам дао у речима.

Претседник: Кога сте упознали са суштином?

Оптужени: Знала је британека мисија, она је знала да се воде борбе.

Претседник: Зашто сте обавештавали британску мисију, да ли сте били дужни?

Оптужени: Па она је као мисија могла да зна, јер је била слободна у кретању и могла је да зна о одласку трупа и прикупљању трупа, о свему се интересовала где иде, а од наших војника све може да се дозна.

Претседник: Кога сте упознали с тим из мисије?

Оптужени: Ја сам углавном ишао на терен са пуковником Белијем, он је знао о чему се ради.

Претседник: Да ли је пуковник Бели био од ваше стране обавештаван о нападима и противнападима?

Оптужени: Уколико га је интересовало ја сам му говорио.

Претседник: Да ли је пуковник Бели знао да ви идете на Неретву и зашто?

Оптужени: Знао је.

Претседник: Да ли вам је можда саветовао да не идете?

Оптужени: Није.

Претседник: Јеете ли у току Четврте офанзиве имали контакт са емигрантском владом?

Оптужени: Ми смо тај контакт имали стално.

Претседник: Јесте ли обавештавали владу о томе?

Оптужени: Верујем. Архива је у вашим рукама. То се види из доказног материјала.

Претседник: Да ли вас је помагала влада у току Четврте офанзиве? Да ли вам је одобравала поступке?

Оптужени: Мени је одобравано све што сам радио.

Претседник: Да ли вам је позната кампања и пропаганда емигрантске владе у току Четврте офанзиве?

Оптужени: Ја сам могао да знам само оно што је објављивано преко радио Лондона.

Претседник: А како је то било приказивано?

Оптужени: Ми смо то искоришћавали за пропаганду код трупа.

Претседник: Је ли тачно приказивано?

Оптужени: Ја не могу да знам баш све детаље.

ЕМИГРАНТСКА ВЛАДА СНАБДЕВА ЧЕТНИКЕ НОВЦЕМ, ОРУЖЈЕМ, МУНИЦИЈОМ И ХРАНОМ

Претседник: Да ли је било приказивано потискивање четника од стране јединица Народноослободилачке војске?

Оптужени: Не знам.

Претседник: Можете ли да се сетите, узевши глобално, да ли је приказивано тачно и истинито оно што се догађало на терену или је то било мењано?

Оптужени: Могу да кажем да сам осећао да су неповољне случајеве пређуткивали, али не могу да се тачно сетим.

Претседник: Да ли вам је у том периоду емигрантска влада слала, оружје, муницију, новац, храну итд.?

Оптужени: Знам да је новац био шил>ан, а знам да су авионима преко Енглеске слали оружје, одело и остало. Ја сам имао људе који су вршили организацију пријема. Шта је све примано ја не знам тачно.

РЕФЕРАТ

Прет
седнику Министароког савета и заступнику Мкнистра вој.окв, иорнарице и ваздухопловотва.

29 децембра од 16 до 17,15 чаоова имао оам необично занимлив. и важан разговор оа енглеоким мајором Питром Бојем, једнк(чј<_ од главних у сервису г.Иаотервоба,КОЈИ ов отара о помоћи јЈенералу иихаиловиђу и који одржаваЈ^ везв оа ^енералом Михаиловиђвм..

Мајор Бој дошао Јв по овојој •иницијативи поводом пребацивана у нашу земљу 3.000 лримерака 'Службених Новина броЈ 10.

Мајора Боја обавеотио сам о ввликој оокудици у храни,одвђи и наоружан-у одрвда ^енерала Нихаиловића,због иначе твшког отаиа у нашем народу.Напоменуо оам му да је Н>В.-Крал предао г.Черчклу јвдну забелешку.у којој је молио,порвд ооталог.да ое ћенералу Ец-хаиловкћу доотав* храна,одело и наоружане.

МаЈор ВоЈЈЈедан'од Енглвза ко^и не воли дипломатока увијааа и завијаља и који отворено каше шта мисли,одмах ма је у једночасо вном разговрру оаопртио.у главном,оледеће:

1,- Мвраио дд говоримо отворено и искрено.Г.Черчил пооле ирије на завалвшк» ЈБ,В.Крала затражио је од.г.Ддра/мишлеље по овоЈ отвари.Фопен. Офио ваирајио је мишљење од ерајоа г.Маотероона х мајор Пл.гр боЈ,који заступа• овога шефа-потпуковника Пзроена,дао Је мишлвнв по овој за(5влешци.

•Кзјавио је да ое ђ&нералу Михаиловиђу де ЈЈодо олати наоружале за борбу проткву картизана,који ое сада једини туку противу Ооовине.Иото гако олаае хране завиои од Миниотаротза'Злокадв,а отање у нашој зомаипод италијаноком окупацкјом виje тешко првма њиховим изввитајкма.У Србцји признајв да ј« отаав теико.

2,- "Бвнврал Мкхаадовцђ отвораио оара.ђујв оа Италијанима и адговк одрвди, ротпуно наору»ани,пре(Јацују ое хталиј лским камионила у Западну Босну за борЛу протввУ парткзана и то у зајвдници оа италијанским трупама",Каже да о» бан данао води битка оевернно од ^оотара између јвдног Дражиног рдреда од'2.400 људи из Цг. не Рорв у заједници 09 Италијадима противу* партизана.

Мајор Јој је рекао:Дража Мих^иловић је Квислинг исто као и ТЈедић, јвр Недић ораЂујв' оа Немц«м» а Дража да Италијанима.

3,- Одреди ћенерала њихаиловића у •опгате сада не воде борб^

Шеф Војног кабинета
мајор,

Факсимил реферата шефа војног кабинета Живана Кнежеви^а о разговору који је водио са Питер Бојом, мајором сервис Мастерсона, из кога се види да је децембра 1942 године емигрантска влада била обавештена о сарадњи издајника Михаилови^а са окупатором

Претседник: Приликом форсирања Дрине од стране Народноослободилачке војске да ли је на страни четника учествовала италијанска артилерија?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Да ли вам је познато да су ваши одреди и извесни корпуси у Србији у то исто време, то јест 1943 године, сарађивали са Немцима?

Оптужени: Није.

ЗАКАУЧАК

Цвлокупко ово кзлагаао мајора БојаЈКомз су-зознате с^е депеке ронсрала кихаилов ића, јасно Јтоказује оледаћв!

1.- Дч југословвнсха ол^е-ге^шЈоЈе страИв ни*е лкшта урадкла да Енглазжа објаони ситуацију у нашој земљи н иалоак да Је до саДа број иртвжх у Југоолавији скоро милиок и да се од нашег н^рода не"могу"више да траже (Јесцилне г. иесразмврне жртве;

2.- З(5ог оваквог држале Краљевске Владв целокупна борба адаега народа биће сведена на нулу.Отворено иотупање'активних Микнстара у^ладј!,као и активно помагане злонамерне проплгандв од стране Дирекцкјв за информације у Лондону и Енрормативног Цвнтра у Зујорку*противу Драже Еихаиловића,- нашкодило је у највећој мвр* Биталним интересима нашег народа;

3.- Имам утиеак да Енглезккр. мало стало до то"ћа што ће српокп ларод бити. потпуно котребАеи и то без икакве стварне корлоти са на2а. оавезнике.Изввони енглеоки сервиои желе да наи нат>од голору?. бадв на митра^взв,а?то претставља најоб#чнију авактуру,у коју чки народ неоме да улети.Наш- народ никада није мврио Јкртве ва ;;воју слсбоду,али ако се голорук бац« поново у авадтуру Срби Ћ?к ^»г?*" жотрвб-Бвни и н^нам каква пе биИ -корист од Југоолавијејкакар се протевала и до Индије,ако у нлј Јлиа Срба.Ми сви оиде у ,жМоо?ра.Чотзу носимо тошке одговоркоот* Л првд нашим народом и ПрвД ио-хзркјом.

4.- Посдедш.је час да Краљевска Влбда за^вке недаоОмислен. став, и отвозека- по пгтању одреда југословенске војске под коиандом ћекарала Ккхаклоаића сда ова ч став'свуда и на СЕакоме месТу створено"и енергичко Зрани.Борба ћенерала МиХаиЈговића гтрвт(5"тавла у ствари борбу српокога народа за обнову Југославије.Килион. мртзЛх пало је у овсј борбЛ.Уместо признака,данас се ћенерал Ј^ихаиловић - чак и од сервиоа који знају аегов рад и који оу издавалн тарејје&а јекералу Еихаиловићу <5ез знања Крал;х и Вледе - отавља на исту ногу оа Антонеском и Недићем,а сутра ће се ставити у котч ред и оа Павелићем.,

Кње потребно,Господине ^ретседниче,да Зам дало хзлаЕОМ тешке одезорнрсти и Краљевске Владе и наа всјника вап Отацбкне за отање коЈе је овако катастрофално нарочито за ?орЗу коју су Орби прукили дајући преко милион мртвих.

' Ометрао оам за овоју дужноот да Вам,као Ва Јвф Војног кабинета,ка'о војник који ће сутра одговаратл и пред ЂВНЕРАЈЈОМ Миханлсвићем и нред овојим друговима,- квнеоем ове чињеаице ка оцвну и хитне одлуке,како би ов -борба наивга'наро.да претставала и пред еавезккцжма у светлоотк праве истинв.

Шеф Војног кабинета
мајор,

Факсимил закључка шефа војиог кабинета Кнежеви^а, после разговора са мзјором Бојом, у коме критикује владу што не разбија у иностранству информацијв о колаборацији издајника Михаилови^а са окупатором

Претседник: Да ли вам је лознат извештај Раковића у коме извештава да се састао са Кригером и да је добио 5000 метака од Немаца?

Оптужени: Ја не могу да се сетим.

Претседник: 5.000 метака дао је Звонку Вучковићу.

Оптужени: Ја не могу да се сетим тога извештаја.

Претседник: Да ли вам је познато да после капитулације Италије ваши команданти ступају у отворену сарадњу са Немцима, Италијанима и усташама у Босни и Херцеговини, а у Србији са Немцима, Недићевим трупама, Љотићевим одредима, бугарским трупама и белогардејским јединицама?

Оптужени: Све операције које су требале да се врше ако се у близини налазио непријатељ, сведене су само на то да се брани територија.

Претседник: Да ли је било садејства у новембру 1943 године између златиборског, јаворског и пожешког корпуса са Немцима?

Оптужени: Садејства може да се каже да је било. Чисто случајно. Ја сада не располажем са картама и извештајима да бих могао казати где се ко налазио.

Претседник: Да ли се сећате да су приликом операција Друге пролетерске дивизије, која је из Санџака продрла у Србију у правцу Ужица, јаворски, златиборски и пожешки корпус напали на делове Друге пролетерске?

Оптужени: Они су бранили тај гранички терен.

Претседник: Да ли вам је познато да су том приликом учествовале и бугарске јединице?

Оптужени: Познато ми је.

Претседник: Да ли вам је познато да су у тој операцији учествовале Недићеве трупе и јединице Српске државне страже?

Оптужени: То не знам.

Претседник: Да ли вам је познато да су учествовали љотићевци?

Оптужени: Можда су.

Претседник: Да ли вам је познато да су учествовали Немци?

Оптужени: Јесте, само не знам у ком броју. Они су штитили Ужице.

Претседник: Излази ли, према томе, да је приликом преласка Друге пролетерске дивизије из Санџака у Србију постојала сарадња четника са Немцима и Бугарима?

Оптужени: Сарадња ја мислим да није. Она је постојала случајно. Ја не могу довољно да објасним то пошто немам тачан распоред трупа, нити имам карте.

Претседник: Да ли је постојало садејство?

Оптужени: Садејство може да се каже, сарадња не.

Претседник: Да се вратимо на Четврту. Да ли вас је Добросав Јевђевић обавестио о преговорима са Италијанима, да је издејствовао код италијанског генералштаба учешће четничких јединица у Четвртој офанзиви?

Оптужени: Ја не знам да би мени неко издејствовао тако нешто. То апсолутно ја не бих примио. Њега сам сматрао уопште као веома рђавог човека који ради свашта. Учинио сам највећу грешку што га на неки начин нисам уклонио. Али нисам могао. Требало је ипак на други начин. Он је направио највише малера целој организацији у погледу свега онога што је радио.

Претседник: Како објашњавате чињеницу да су се истовремено у Коњицу у току операција нашли ваш командант Воја Лукачевић, италијанске трупе и један део, мислим 718 немачке дивизије?

Оптужени: До тога је дошло чисто самовољним поступком Лукачевића и Остојића, који је то знао и одобрио.

Претседник: Јесте ли ви били упознати с тим да Остојић и Лукачевић једног момента сарађују са Немцима? Можда не баш тога момента.

Оптужени: Када се то свршило ја сам могао да испитам догађаје. За време мога пута од Липове за Калиновик десила се и та криза тамо. Када сам стигао у Калиновик главни мој рад био је само на терену.

Претседник: Како је дошло до те везе у Коњицу?

Оптужени: Дошло је таквим радом Лукачевића и Остојића.

Претседник: Је ли била сарадња не само у Коњицу него и даље, на десном крилу са Немцима?

Оптужени: Ја не знам. Даље десно требало је да буде Митрановић.

Претседник: Јесте ли били обавештени у току Четврте офанзиве када је Лукачевић био у Коњицу и десно од Коњица на Иван-Планини да од Сарајева долазе извесне немачке јединице?

Оптужени: То нисам.

Претседник: Јесте ли били обавештени да су се сукобиле немачке јединице са јединицама Прве пролетерске?

Оптужени: Ја се не сећам да сам био обавештен о томе, али сам био обавештен о доласку Немаца у Мостар.

Претседник: Јеете ли били обавештени о томе да су се четничке јединице сукобиле са долазећом колоном Немаца?

Оптужени: Не.

Претседник: Јесте ли обавештени о сарадњи те немачке колоне са вашим трупама?

Оптужени: Ја мислим да не.

Претседник: А како објашњавате чињеницу у погледу Лукачевића?

Оптужени: Самовољним поступком.

Претседник: Је ли за тај самовољни поступак знао и Остојић?

Оптужени: Знао је.

Претседник: Је ли био сагласан?

Оптужени: Сигурно.

Претседник: Ко руководи операцијама?

Оптужени: Остојић.

Тужилац: А главнокомандујући?

Оптужени: То еам ја.

Претседник: Је ли вам познато да после капитулације Италије децембра 1943 године и.током 1943 године, а нарочито после капитулације, четнички одреди у Словенији, Лици, Босни, Далмацији, Црној Гори и Санџаку ступају у потпуно отворену сарадњу са Немцима?

Оптужени: Ја не могу о томе ништа рећи без материјала који би ми био показан, нарочито у тако великој размери, јер су то читави огромни простори.

Претседник: Доказним поступком извешће се тај материјал. Јесу ли вам познати споразуми четника у Босни са усташама и Немцима после капитулације?

Оптужени: Када сам дошао у северну Босну на крају 1944 године о томе сам детаљно дознао. Иначе, везе су биле слабе, а моји команданти који су били тамо и нису желели те везе, јер су желели више да буду самостални.

СУДИЈА ЛАКОВИЋ: „ПРОТИВ КОГА СТЕ УПОТРЕБЉАВАЛИ ОРУЖЈЕ ПРИМЉЕНО ОД ЕМИГРАНТСКЕ ВЛАДЕ?" — ОПТУЖЕНИ МИХАИЛОВИЋ: „ПРОТИВ ПАРТИЗАНА"

Судија Лаковић: Ви Јевђевића претстављате као шарлатана. Међутим, из оптужнице се види да сте ви њему поверавали врло важне задатке. Шта више њега сте одредили за једну од главних ваших спона између вас и Италијана.

Оптужени: Никада.

Судија Лаковић: У документима то стоји.

Оптужени: Ја молим да ми се предочи тај материјал.

Судија Лаковић: Када сте га тако сматрали зашто сте га предложили за одликовање Карађорђевом звездом? Јесте ли га предложили?

Оптужени: Јесам, али је имало разлога за то. То је тражио војвода Бирчанин.

Судија Лаковић: Ви нам не рекосте баш јасно личну вашу сарадњу и наредбе које сте давали у току Четврте офанзиве вашим руководиоцима за сарадњу са Италијанима. Ви се од тога ограђујете. Међутим, ви сте прочитали, из оптужнице се види, и писмо које сте упутили Бранку Остојићу, где се каже: „Ако изиђу на гребен, добро их подухватите. Јуче су нас помагали".. . Је ли то тачно?

Оптужени: Јесте, али то и стоји због тога што се та ствар односи на артилерију на брегу на десној обали Чехотине, која је гађала и бранила се. То не мора да буде никаква сарадња, него можда убачена интрига.

Судија Лаковић: Даље кажете у писму упућеном Остојићу: „Искористите број 11 (то јест Немце) да бисте што лакше постигли успех..."

Оптужени: Од кога је то датума?

Судија Лаковић: Од 7 маја 1943 године.

Оптужени: Молим да ми се покаже оригинал да бих се сетио ситуације.

Судија Лаковић: (Пошто му је показао оригинал): Је ли то ваша депеша?

Оптужени: Јесте.

Судија Лаковић: Ви сте изјавили да сте примали оружје и муницију од владе и савезника из иностранства. Против кога сте то оружје и муницију употребљавали?

Оптужени: Против партизана, против усташа, против Немаца, против љотићеваца.

Судија Лаковић: У овом времену на Стењевини против Кога сте употребили ову муницију?

Оптужени: То је употребљено против партизана.

„УНИШТИТИ ПАРТИЗАНЕ" — ПОРУКА ПУКОВНИКА БЕЛИЈА, ШЕФА БРИТАНСКЕ МИСИЈЕ, МИХАИЛОВИЋУ

Претседник: Друже тужиоче, ако имате питања, изволите.

Тужилац: Вае је малопре питао друг судија о овој вашој депеши. На првом месту треба да изјавите да ли је ово ваш рукопис, па ћу вас после ттитати. Је ли то ваша књига депеша?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Ви сте малопре изјавили да за сарадњу ваших команданата са окупатором нисте знали у времену Четврте офанзиве. А, ево, ва-с баш ваше депеше демантују (чита): „Бајо је већ прикупио 1.200 људи... Павле 3.000 људи... Бајови су у Острогу, а Павлови у Колашину... Теткић каже да 2 јануара пада одлука — дозвола за покрет до Никшића. .." Коме је требала та дозвола?

Оптужени: За Бају.

Тужилац: Па, добро, јесу ли Италијани окупатори?

Оптужени: Јесу.

Тужилац: Па какву дозволу тражите од окупатора?

Оптужени: То је он тражио.

Тужилац: Овде се даље спомиње 1,500.000 метака и оружје. Од кога је то требало добити?

Оптужени: Од Италијана, он је хтео ту прилику да искористи.

Тужилац: Даље се каже у вашој депеши: „ ... Нарочито је обућа у бедном стању... код мене су провели ноћ Павле, Иванишевић и Ракочевић..." Шта је био Павле?

Оптужени: Командант.

Тужилац: Па зар он код вас провео целу ноћ на раду, и он тражи муницију од Италијана, а ви то не знате? Шта је био Иванишевић?

Оптужени: Иванишевић је био начелник штаба код Бирчанина.

Тужилац: Где је он живео?

Оптужени: У Оплиту.

Тужилац: А ко је окупатор?

Оптужени: Италијани.

Тужилац: Јесте ли ви знали да Иванишевић живи у Сплиту где живе Италијани?

Оптужени: Знао сам.

Тужилац: Шта је био овај Ракочевић?

Оптужени: Он није био такорећи ништа.

Тужилац: Како није био ништа кад у вашој делеши стоји: „... Ракочевић гарантује да ће добити храну и обућу." Од кога треба да добије храну и обућу?

Оптужени: Од Италијана.

Тужилац: Да ли сте ухватили везу са Митрановићем? „Митрановић је у вези и он може поцепати совјетску републику на два дела". — Шта сте звали совјетском републиком?

Оптужени: Просторије које сте ви држали.

Тужилац: Нисам Ја држао, то су држали партизани. Које су то просторије?

Оптужени: Око Бихаћа.

Тужилац: Треба ли вам карта?

Оптужени: Не треба.

Тужилац: Да ли су ваше снаге биле уперене по вашој директиви број 1 на „независну државу Хрватску" или, како ви зовете, на „совјетску републику"? Да ли партизани нападају вас или ви њих?

Оптужени: Директива је дата и после је дошао напад на динарску област.

Тужилац: Ко кога напада сада овде?

Оптужени: Ја браним динарску област желећи да Далмацију задржим.

Тужилац: Динарска област није у Херцеговини. Је ли динарска облает код Колашина?

Оптужени: Није. Мени треба да задржим цело Приморје у власти.

Тужилац: Ево ваше директиве број 1. Хоћете ли да видите италијанску карту где се показује распоред ваших снага?

Оптужени: То бих желео да видим.

Тужилац: Да ли је то одбрана или напад? Ви сте нападали, а ниете се бранили. То је права офанзива.

Оптужени: Она је дошла као производ напада који су уперени против Далмације.

Тужилац: (Показује оптуженом карту коју оптужени разгледа).

Оптужени: На карти нема објашњења знакова црвених и плавих.

Тужилац: Црвено су Италијани, а плаво четници. Је ли тачан по оваквој директиви распоред ваших снага?

Оптужени: Није.

Тужилац: Него?

Оптужени: Овде је област Книна слабо приказана.

Тужилац: То је само прва фаза офанзиве.

Оптужени: Од области Книна имао је само један корпус Бањовић. Код Грачаца није претстављено тачно по мојој директиви него је само изложен положај Бањовића.

Тужилац: Ви сте Митрановићу дали задатак да пресече „совјетску републику" са Бјелајцем.

Оптужени: Да.

Тужилац: Правилно. (Чита): „Ако Павле неће сувим ..." А којим је другим путем могао?

Оптужени: Он је као што се види из депеше, хтео да се вози. Павле ради што хоће.

Тужилац: Сад да пречистим ону ситуацију око Коњица. Ви сте претседнику доста јасно говорили да су у Коњицу били Италијани, а после су стигли Немци?

Оптужени: Јесте, тек доцније. Лукачевић је био на левој обали Неретве, па је по својој вољи, што му је Остојић одобрио, тамо отишао.

Тужилац: Јесу ли вођене борбе око Коњица?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Је ли Лукачевић водио борбу са Италијанима и Немцима против Народноослободилачке војске?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Је ли немачка авијација помагала операције Лукачевића?

Оптужени: Не знам.

Тужилац: Одговорите на ово питање да ли су четници борбом са Италијанима ослободили Херцеговину, па су вас партизани узнемиравали у Херцеговини?

Оптужени: (Ћути).

Тужилац: Да ли су ваши команданти сарађивали са Италијанима? Да ли су ваши команданти сарађивали са окупатором против Народноослободилачке војске?

Оптужени: Јесу.

Тужилац: Да ли сте ви то све знали? Ви сте у записнику такву изјаву дали да сте знали за ту сарадњу.

Оптужени: Ја сам исто тако изјавио и то понављам да нисам могао спречити, а покушавао сам на све начине да спречим то. Оно што ми је стајало на расположењу, тиме нисам имао снаге никога да натерам. Био сам задовољан да они приме моју команду и да их на погодан начин доцније могу употребити.

Тужилац: Када је код вае дошао пуковник Бели?

Оптужени: Децембра 1942 године.

Тужилац: Јесте ли ви, кад сте донели план о вашим операцијама, упознали претставника савезничке мисије о вашем плану?

Оптужени: Јесам. Само ја њему нисам читао директиву нити сам му је дао.

Тужилац: Од кога сте сазнали да ће доћи до искрцавања савезника?

Оптужени: Када је он, Бели, дошао, сазнао сам.

Тужилац: Он вам је то саопштио?

Оптужени: Онако у разговору. Не могу детаљно да се сетим шта је он говорио и казао. Тешко је то тражити од мене.

Тужилац: Он долази, претставља се вама као претставник и доноси писмо?

Оптужени: Доноси писмо.

Тужилац: Ви њему износите план у погледу партизана?

Оптужени: Не. Ми смо прво имали разговор у погледу на окупатора.

Тужилац: Да ли сте га упознали у погледу напада на партизане?

Оптужени: Не знам како, само је знао.

Тужилац: Да ли је он од вас тражио да обуставите нападе на партизане и да заједно са партизанима сарађујете у нападу на окупатора, да би се искрцавање сигурније вршило?

Оптужени: Ту морам бити одређен и молим да ми се не замери за извесну ствар која изгледа невероватна. Имао сам намеру да излазећи на терен потражим везу да се на не-ки начин дође до додира. То је за вас невероватно, али ја сам њему саопштио: „Идем и покушаћу", али нисам могао покушати, јер су ту борбе биле врло оштре. Он је мени казао друго, оно што је у оптужници изнето, а то је ликвидирање или уништавање комунизма.

Бранилац Драгић Јоксимовић: Комуниста или комунизма?

Оптужени: Комуниста или комунизма, не знам тачно. Молим претседника да ли ово није за тајну седницу?

Претседник: У Федеративној Народној Републици Јутославији пред судом је слободно казати све.

Оптужени: Казао је: Уништити партизане.

Тужилац: Уништити партизане? Је ли тако?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Добро, како сте ви то схватили? Треба ли ово сматрати да је то нека сагласност са вашим планом напада?

Оптужени: Апсолутно.

Тужилац: А он вам је рекао да ће бити искрцавања?

Оптужени: Кад сам дошао, од њега сам чуо да искрцавање треба да буде у нашем Приморју.

Тужилац: Да ли је то што је он рекао „уништити партизане" имало какве везе са његовим саопштењем да ће бити искрцавања?

Оптужени: Није то истовремено рекао.

Тужилац: Знам.

Оптужени: Он је био човек који није говорио све **од-**једном, већ каткад понешто.

Тужилац: А да ли је ваша операција ишла за тим да се има чиста ситуација у случају искрцавања?

Оптужени: **Да.**

Тужилац: **Јесте ли је ви објашњавали у разговору?**

Оптужени: **Ја сам у току зиме 1942 и 1943 саставио план. Предвидео сам сваки корпус шта има да ради.**

Тужилац: **Да ли се то поклапа са директивом број 1?**

Оптужени: **Ја верујем да то имате у материјалу под насловом: „Операцијске директиве". То је уперено против окупатора, разрађено, умножено и разаслато свима вишим командантима.**

Тужилац: **То нам није познато. Волео бих да имам такву депешу, јер ми није стало до депеше него до објективног испитивања. Али ви знате да ми целу вашу архиву немамо у рукама.**

Оптужени: **Операциске директиве ви сте могли да имате са Равне Горе. Ја верујем да их имате.**

НАПУШТЕН ОД НАРОДА ИЗДАЈНИК МИХАИЛОВИЋ ХРАНИ СЕ ПУЖЕВИМА

• *Тужилац:* **Добро. Да се вратимо поново на Четврту офанзиву. Ви рекосте, да нисте ни знали за време Четврте офанзиве, да ваши команданти сарађују са окупатором и да сте то сазнали тек из истражног материјала.**

Оптужени: **И да сам знао ја се не сећам према стању и ономе што сам препатио. Да ли је мени било могуће по огромности материјала, знати ...**

Тужилац: **А шта сте препатили?**

Оптужени: **Глад.**

Тужилац: **А кад?**

Оптужени: **Последње године.**

Тужилац: **А како сте живели, шта сте препатили? Можда је од интереса за суд. Где сте живели?**

Оптужени: **У шуми.**

Тужилац: **Да ли у кући?**

Оптужени: **Не.**

Тужилац: **Него?**

Оптужени: **Напољу.**

Тужилац: **Јесте ли имали бункер, земуницу?**

Оптужени: **Некад да, неки пут не.**

Тужилац: **Чиме сте се хранили?**

Оптужени: **Шта се куповало, али врло тешко.**

Тужилац: **Јесте ли имали увек хране коју људи једу?**

Оптужени: **Једно време јели смо само пужеве.**

Тужилац: **Јесте ли имали новца?**

Оптужени: **Новца сам имао, а умирао сам од глади заједно са новцем.**

Тужилац: Добро, то је било 1945 године? После ослобођења?

Оптужени: Јесте.

МИХАИЛОВИЋ ЛИЧНО ТРАЖИ И ДОБИЈА ПОМОЋ ОД ИТАЛИЈАНА

Тужилац: Молим вас да прочитате ова ваша писма. Је ли то ваш рукопис?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: То је Остојићево писмо и ваше примедбе. Прочитајте. То друго је фото-капија ... Покажите одбрани.

Оптужени: Ја бих молио то друго још једанпут да видим.

Тужилац: Хоћете ли да то признате за своје?

Оптужени: Да, моје је.

Претседник: Признаје за своје, документи 247 а и б су неспорни.

Тужилац: Ваше писмо је писано 7 априла у 23 часа. Ја ћу вам га цело прочитати (Тужилац чита документ бр. 247а којим оптужени тражи да број 22 (Италијани) на сваки начин пошаљу једну своју чету «а десну обалу Драгочевске реке и да се поставе изнад стругара.) Па добро, сада, како ћемо ово да разумемо? Ви тражите да се једна италијанска чета упути на Драгочевску Реку!

Оптужени: Чиста интрига.

Тужилац: То писмо је послато 7 априла ...

Оптужени: Али, они нису били под мојом командом.

Тужилац: Ево вашег другог -писма: (чита документ број 247 б. из кога се види да је један батаљон Италијана упућен на Драгочевску Реку.)

Дакле, тачно по вашем наређењу. Ваше наређење се извршава. Значи преко броја 22, преко Италијана. То писмо није отишло у архиву, него сте ви ставили своју забелешку. Он вам јавља 40 минута касније, у 23.40 часова. Ви стављате забелешку и враћате у 0,5 часова 8 априла. Шта значи то? Значи да је извршено ваше наређење: уместо чете коју сте тражили, упућен је батаљон Италијана.

Оптужени: Јесте.

Тужилац: (Чита документ и код речи „интрига" .пита за њено значење оптуженога).

Оптужени: У интриги се може постићи нешто што је потребно у даном моменту.

Тужилац: Сада једно друго питање.

Бранилац Јоксимовић: Молим нека се објаени шта је он мислио под интригом.

Тужилац: Свакоме од нас је јасно шта је овде интрига.

Оптужени: Интрига у томе случају значи употребити случајност, способност где се може чак и с окупатором интригирати да се нешто изврши против партизана (Жагор у судници).

Тужилац: Ја сам задовољан одговором. А ви? (Обраћа се одбрани. Нема одговора).

Претседник: Имате ли још питања. Оптужени, да ли осећате умор или можемо даље?

Оптужени: Могу.

ПИСМО ХАДСОНА ДРАЖИ

Тужилац: Већ малопре суд вам је поставио питање да ли вам је познато да је Раковић сарађивао са окупатором у Србији?

Оптужени: Да.

Тужилац: Постављам вам конкретно питање: Да ли вам је познато, да је Раковић имао састанак са немачким командантом Горњег Милановца, да је добио 5.000 метака и њима наоружао јединице?

Оптужени: Не сећам се тога.

Тужилац: Да ли је Раковић сарађивао с Немцима?

Оптужени: Он је био неко време у Чачку, без обзира ко је био, учинио је огромне услуге.

Тужилац: Коме?

Оптужени: Организацији, јер је убио попа Булића.

Тужилац: Је ли водио борбу против људи који су учествовали у борби против Немаца?

Оптужени: То је друга ствар.

Тужилац: Вратимо се на Четврту офанзиву. Да ли би Немцима требало више снага у Четвртој офанзиви, као и Италијанима више дивизија за борбу против партизана, да ви нисте учествовали у тој офанзиви? Ко би држао Неретву, да су измакле ваше јединице?

Оптужени: Да мени није била потребна просторија, коју сам требао да задржим, до тога прихвата не би дошло.

Тужилац: Да ли је Јевђевић сарађивао са Италијанима?

Оптужени: Он је радио потпуно.

Тужилац: Да ли сте га ви одредили за сарадњу?

Оптужени: Ја га нисам одредио.

Тужилац: У вашим директивама на једном месту говори се да сте га ви на нешто одредили.

Оптужени: Да, знам за што сам га одредио.

Тужилац (чита ову директиву): „Јевђевић ће регулисати, **с** обзиром на одређени правац за акције појединих корпуса, санитетску службу и евакуацију болеених и рањених све у споразуму са одговарајућим командантима корпуса под опецијалним приликама које владају".

Оптужени: Тако је.

Тужилац: Где је он живео?

Оптужени: Хтео сам да га склоним да нешто ради, а да ми не смета.

Тужилац: А какву је улогу имао у Четвртој офанзиви?

Оптужени: Посредничку улогу.

Тужилац: Да ли је то сарадња ваших команданата са окупатором и да ли је то било познато људима из мисије која је била код вас? Је ли то, конкретно, познато пуковнику Белију?

Оптужени: Ја у Колашин нисам ишао. Из принципа у варош нећу. Он је одлазио с његовим члановима у Колашин неколико пута.

Тужилац: Ви сте на записнику изјавили да је био мали број италијанских војника у Колашину.

Оптужени: Ја се тога не сећам.

Тужилац: Онда су свакако они морали да знају што и ви, чак и више?

Оптужени: Њихов рад није био баш наиван. Знали су они више него ја. Имали су они својих агената. Миљан Радоњић био је њихов агент још за време мира. А ја стару Црну Гору врло мало знам.

Тужилац: Да ли вам је у току операција Хадсон говорио: „Слушајте, гооподине Михаиловићу, ваши команданти доле сарађују са окупатором".

Оптужени: Није.

Тужилац: Да ли је емигрантска влада знала за то?

Оптужени: Ја не знам. Ви имате извештај. Она је могла да зна све преко енглеске слулсбе, јер тада ја нисам имао никакву тајну везу, а мисија је слала своје депеше увек, имали су редовни дневни саобраћај. Сваки човек који је дошао код мене у посету ишао је и код пуковника Белија и с њим разговарао о свему.

Тужилац: Добро, да ли је у току Треће офанзиве људима из тих миеија при вашем штабу било познато да Павле Ђуришић и други црногорски команданти сарађују са Италијанима?

Оптужени: Ја мислим да је ту ствар водио Остојић. То је моје мишљење.

Тужилац: На пример. Је ли Хадсон знао да Павле Ђуришић сарађује са Италијанима?

Оптужени: Он је могао то да закључи првог дана пута за Црну Гору.

Тужилац: Првог дана пута? Зашто?

Оптужени: Зато што је аутомобилом пошао, истина прикривен, са једним Аустралијанцем и са групом Остојића и Лалатовића, који су дошли у Шаховиће. Они су том приликом прошли Пријепоље и Бијело Поље, два гарнизона, истина били су под лажним именима. Имали су лажне легитимације.

Тужилац: А онолики четници у камионима?

Оптужени: Остојић их је ировео као Недићеве трупе.

Тужилац: То су биле Глишићеве и Игњатовићеве?

Оптужени: Јесу.

Тужилац: Хадсон је том приликом тражио да се види са командантима?

Оптужени: Јесте, то ми је из оптужнице познато. Показано ми је и писмо за време саслушања.

Тужилац: С киме је тражио и зашто је тражио да се састане?

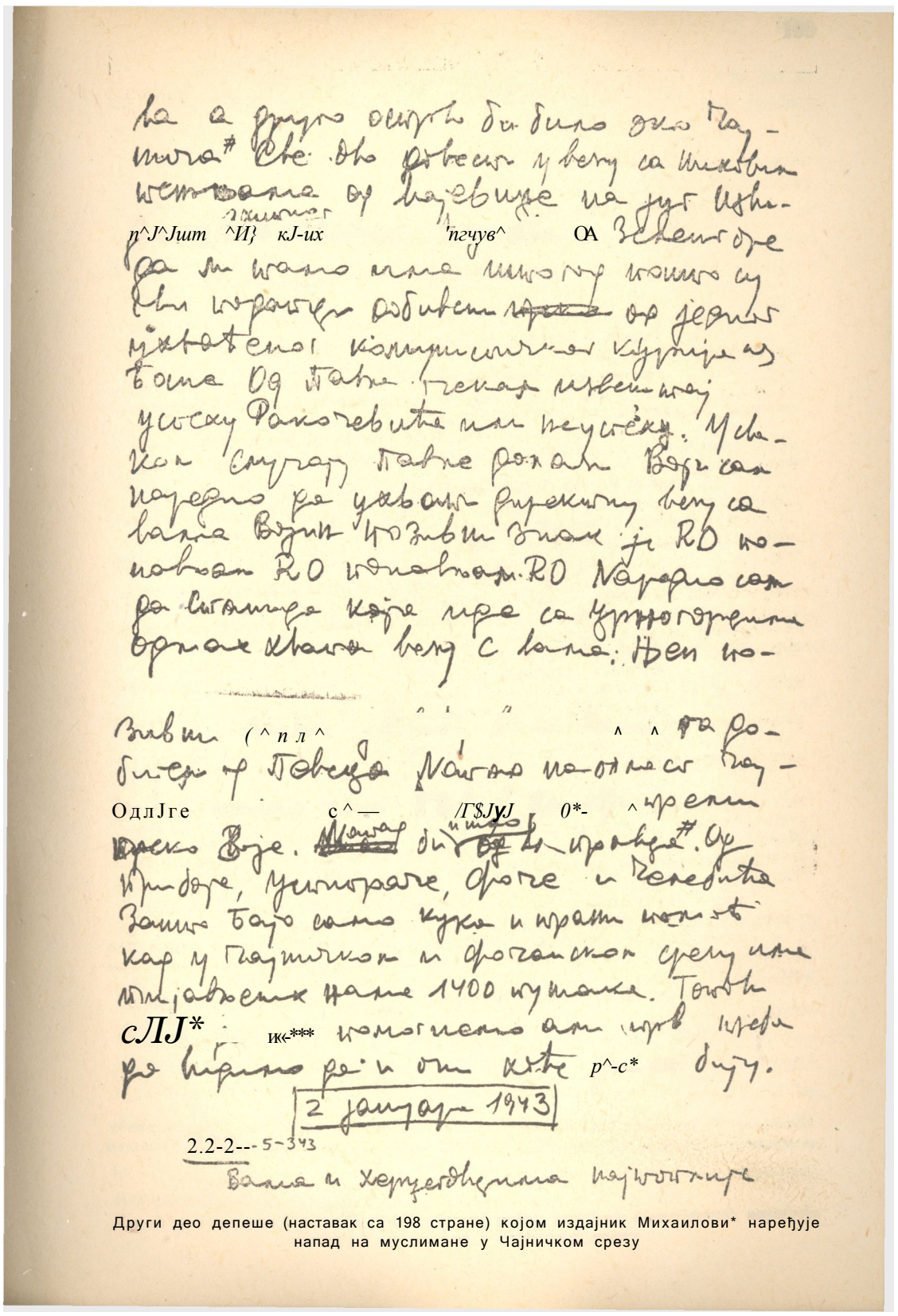
222 6-.364

Поводом предлога за разменивање
курира и области Војиче пореди сам
[illegible] шЈ 6* '/[^уи^/сг^уоју^-

(ЈСУ^Мк^-^. ^ / ^ . у Ц ^ - Ј б ^ л ^ Л Г ^ З

ра је шеснаеста не само/ [illegible] инаугурација
већ и конгресне ра не уђаде међу ми-
сионаре Мислио дера прекинуо ра
би конгресни шеснаеста ра створе једно
озбиљно око Централне ШО једне окупиране

Почетак депеше коју је лично написао издајник Михаиловик броју 222 (истакнути део штаба врховне команде којим је руководио Захарија Остајић)

Други део депеше (наставак са 198 стране) којом издајник Михаилови* наређује напад на муслимане у Чајничком срезу

Ш Т А Б

ЛкШско-савдачки х четн.одреда
С-ур.Поа. ВроЈ.. ^____

13 феОкуара 1543 голина
Положа!-

НАЧШИКУ ШТАГЈД ВРЈЗВНЕ кашдЕ-

Акцита у. Пл.евљалском,чаЈНичдом и фочанском срезу протчву муслимеда И2Бршена Је.

ОперадиЈе *су* изведене тачно по наређешу и издатој заповес« ти.Напад Је почеО у одређено време.Сви команданти *ч* јединице извршиле с« дооивсне вадатке на сшите задовољство.

Стпор неприЈатеаа **оио** Је **од почетда до** краЈа **слао.Једини већи отпср био** Је **на Требешком брду.који Је трајао 4 часа.али и он** ЈО **брго саалап.ан.**

наши одреди ?.овог месеца у току ноћи.већ су избили на р. дрвиу,те су борбе за:и,учно са тим даном биле у главном завриене.а затим Је настело чишћеае ослобођене териториЈе.ова муслиманска села у тса пс« мснута среза су нотпуно спаљена тако,да ниЈедан аихов дом ниЈе остао чи» *'Ј•&в.'*

Сва имовина ЈЕ **укиитена сем стоке.акта и сена.кареЋено** ЈВ **и преда.'.«ћено г;рикуш>ав.е људске и сточне хране у одређеним местима.за стваоаље магацина резерв.че хране и исхрану** Јединица.**коЈе су остале на терену ради шшћеаа и прзтресања терена и шумовитиа предела.као и ^ади спровоће&а и учврнћавања организациЈе на ослоооћеној** термториЈИ.

АА **време операција.** ЈОЕ**.,прштдоило** потлуном **уништаваљу цусли. канског живља без обаира на пол и године старости.**

ЉртЕе. -н&ше укупне жртае су биле 22 мртаа. од којиг 2 нес« рвтним случаЈем к 32~ражена.

_Код цуслимана око 12о0 бораца и до И.000~~ оста-тих~~ жртав«: хена^с^араца и двцвТ " —— —

»а време почетних операциЈа,мусли)лана су се дали у бегс* тво ка кетаљци, чајнкчу и р.Дриш.на Метаљци је нашао склоништв мали део становккштва.* <&јнич/ св рач-уиа да има до *1.000* избеглкца.а Један део Је успео да умакне преко Дрине прз него шпо су одређене јединице изгрпи. ле пресвцалв иогућих одотупних праваца т том сектоду.Све остало станов- ништво 1е унигатвито.

порал код муслимана био Је такорзћи срушен. -авладала ЈЗ **епиде\тла страха од наших четни.ка тако.да су били просто изгуољени.**

интергенција окупатора из илеваља и наЈнича састоЈма **се само у тоа ив-зинтита и обезбеђење љиховид Гарнизона од опасности услеђеаа нашега но= |.ада.**

Дет&хон извештаЈ под.чећу накнадно у релацији са свима приловима и с.чицама.

командант,м а ј о р
Лав Ђуришић

Извештај четничког команданта Павла Ђуриши*а издајнику Михаиловику о масовном покољу муслиманског становништва у срезовима ЧаЈниче, Иљевља и Фоча

Оптужени: То је тешко знати. Мислим да је хтео да се састане са Бајом Станишићем, Павлом Ђуришићем и још једним трећим лидем, али не могу да се сетим како се зове.

Тужилац: Желите ли да вам се то прочита?

Оптужени: Желео бих да се писмо прочита као документат. (Оптуженом се показује писмо Хадсона у коме он жели саетанак са Станишићем и Ђуришићем и „осталим вођама који су се тако успешно борили против комуниста и ослободили своје крајеве од њих".)

Претседник: Да ли је то писмо Хадсона оригинално, оптужени Михаиловићу?

Оптужени: Јесте, потпуно оригинално.

Тужилац: А уметци?

Оптужени: Јесте и уметци.

Тужилац: Из писма ее види да је постојзо неки сукоб између вае. Да ли је Хадсон осудио сарадњу Ђуришића и Станишића, па је дошло због тога до сукоба?

Оптужени: Још у Србији је долазило до сукоба. Он је био такав човек, због ситница је долазило до сукоба између њега и мене. Не могу да се сетим. То су ситне ствари. Тако, на пример, једанпут пуштен је падобраном бензин. Мој шеф везе погрешио је и однео. Он је тражио да се врати за пет минута. То су ствари ситне које су могле да доведу до сукоба између њега и мене.

Тужилац: Да ли је Хадсон указао вашим командантима да сарађују са окупатором, па је због тога избио сукоб?

Оптужени: Не, није.

Претседник: Оптужени, јесте ли уморни?

Оптужени: Мени ће бити лакше после да одговарам.

Тужилац: (После одмора). Ви сте на питање претседника суда, говорећи о сарадњи Воје Лукачевића са Немцима, рекли да то није сарадња него извесно садејство. Је ли то тачно?

Оптужени: Једно случајно садејство. Управо за њега није случајно пошто је он отишао тамо.

Тужилац: Ја бих желео да прочитам једно писмо Воје Лукачевића, шта он каже:

„Јуче у току дана комунисти су топовима бомбардовали Коњиц и порушили италијанске бункере и нанели им доста тешке губитке. Синоћ су бацачима бомбардовали моје положаје. Да би забуна била већа један немачки или италијански авион бомбардовао је италијански штаб у Коњицу. Италијани и Немци ништа не раде, а да мене не питају. Јуче сам им формално издавао наређења за поседање положаја око Коњица."

Оптужени: То је оно исто што има и у првом писму у оптужници.

Тужилац: Али, овде се каже да Лукачевић наређује немачким и италијанским јединицама. Је ли то сарадња, или случајно садејство?

Оптужени: Ја не знам какву реч ту да изаберем. Вама је стало до једне речи.

Тужилац: Мени је стало до тога да се види истина пред судом. Случајно садејство, то значи ако партизани воде борбу против Немаца, а истовремено је дошло до судара са четничким јединицама. Али овде Лукачевић каже да је наређивао немачким и италијанским јединицама.

Оптужени: Целокупан његов рад је самовољан у том случају.

Бранилац Јоксимовић: Можда се Лукачевић размеће?

Тужилац: Ако одбрана буде еугерирала оптуженоме одговоре, онда се материјална истина не може пронаћи.

Претседник: Ја мислим да ће се одбрана правилно држати својих дужности.

Тужилац: Уосталом одбрана може сугерирати, али документи су ту. Ви кажете, оптужени, за ово да је случајно садејство. Али да видимо документ бр. 202. На страници четвртој оригинала Лукачевић пише: „Нека ми се авионом баца муниција. Ја ћу на пољани код школе поставити овај знак: У школском дворишту бело платно 0,45 м. ширине. То би било најбоље решење." Ко то треба да баци муницију авионом?

Оптужени: Ја не знам с киме су они одржавали везе.

Тужилац: Да ли су ту муницију бацали Немци или Италијани?

Оптужени: Јесу.

Тужилац: Да ли је и то случајно садејство или сарадња?

Оптужени: Ја нисам знао шта све раде Остојић и Лукачевић.

Тужилац: Лукачевић је био ваш командант.

Оптужени: Ја сам описао какве сам тешкоће имао у погледу команданата.

Тужилац: У прилогу број 207, то је такође писмо Воје Лукачевића, Лукачевић каже: „Муниција која се добија авионом недовољна је. Пошто је пут слободан за Калиновик, нека Јевђа тражи..." Ко је то Јевђа?

Оптужени: Добросав Јевђевић.

Тужилац (наставља читање): Нека Јевђа тражи од 22 да нам 11 да. Ко је 22, а ко је 11?

Оптужени: 22 су Италијани, а 11 су Немци.

Тужилац: „Нека Јевђа тражи од 22", дакле од Италијана „да нам 11", дакле Немци, „даду 300.000—500.000 метака на зајам, пошто сам без муниције. Напад треба да почне 4 марта 1943 године." Јесте ли били у то време у Калиновику?

Оптужени: Био сам али не знам тачно датум. Дошао сам увече, а прекосутра се већ са тога фронта отступило. Борбу су водиле Павлове јединице које су пристигле од Колашина. Ја сам дошао увече. Сутрадан смо имали борбу. Тога дана је пао Улог. Пресечен је био фронт.

Тужилац: Лукачевић каже: „Напад треба да почне 4 марта 1943 године. 11 треба да поступи онако како сам дао распоред. Како је он искоришћавао непријатеља?

Оптужени: Искоришћавао је непријатеља у борби против партизана.

Тужилац: Ко су ти непријатељи?

Оптужени: Немци и Италијани.

Тужилац: А ко су партизани по народности?

Оптужени: Ми смо се тукли.

Тужилац: Да ли су у Четвртој офанзиви партизани ступали у везу еа Италијанима и Немцима?

Оптужени: Не.

Тужилац: Да ли је то била издаја отаџбине од стране Боје Лукачевића?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Шта сте ви предузели против тога?

Оптужени: Нисам ни знао све шта се ради.

Тужилац: Ви кажете да нисте знали. А да ли сте били главнокомандујући у Четвртој офанзиви?

Оптужени: Ја сам ту фирму нооио, али главнокомандујући је био Остојић.

Један глас из публике: Смрт издајицама!

Претседник: Опомињем публику на ред. Ко је викнуо нека се дигне (устаје један сељак). Молим вас напустите дворану. (Напуштајући дворану поменути сељак, правдајући се, вели): „Нисам могао да ћутим, сина ми је убио".

Тужилац: Је ли Војислав Лукачевић ишао у иностранство?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Ко га је одвео?

Оптужени: Пошао је са Белијем, Бели га је повео.

Тужилац: Је ли Војислав Лукачевић присуетвовао венчању краља Петра?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: А је ли се вратио из иностранства?
Оптужени: Вратио се.
Тужилац: Је ли и даље био на командном положају?
Оптужени: Јесте.

РАВНОГОРСКИ КОНГРЕС У СЕЛУ БА ОДРЖАН ЈЕ ПО СПОРАЗУМУ МИХАИЛОВИЋА СА ВОДЕЋИМ ЉУДИМА, БИВШИХ ПОЛИТИЧКИХ СТРАНАКА ИЗ БЕОГРАДА, А У ДОГОВОРУ СА ЕМИГРАНТСКОМ ВЛАДОМ

Тужилац: Када је Бирчанин умро?

Оптужени: Не знам тачно кад је Бирчанин умро. Умро је у току Четврте офанзиве.

Тужилац: Јесте ли Бирчанина предложили за одликовање?

Оптужени: Предложио сам га после смрти.

Тужилац: После смрти? Бирчанин је отворено сарађивао са Италијанима.

Оптужени: Немам убеђење да је радио отворено.

Тужилац: Је ли се Бирчанин борио против окупатора?

Оптужени: Ја не знам његов рад. Није могао да се бори, јер је био тешко болестан.

Тужилац: Како сте му дали функцију?

Оптужени: Дао сам му функцију зато што је био ту и што сам такво стање затекао.

Тужилац: Је ли вам познато да су Бирчанину држали стражу карабинијери?

Оптужени: Да је ту било и мало памети такво што не би доаволио.

Тужилац: Дозволио је, а био је ваш командант.

Оптужени: У исто време Јевђевић је лумповао кад је дознао да је Бирчанин умро надајући се да ће да заузме његово место.

Тужилац: Кога сте послали на место Бирчанина?

Оптужени: Послао сам Младена Жујовића.

Тужилац: Је ли наставио да ради исто?

Оптужени: Он је имао директиве да тај рад прекине.

Тужилац: Је ли извршио?

Оптужени: Он је у том правцу радио, а уколико је успео не знам.

Тужилац: Да ли је наставио разговоре са италијанским генералом, као Бирчанин?

Оптужени: Не знам.

Тужилац: Добро, је ли био Мољевић са вама у Колашину?

Оптужени: Јесте, али он је дошао у Колашин, мислим, дубоке јесени 1942.

Тужилац: Је ли ои тада био члан вашег централног националног комитета?

Оптужени: Он је био еа Драгишом Васићем и припадао централном националном комитету.

Тужилац: Је ли Мољевић ишао у Колашин да присуствује вуђењу?

Оптужени: Јесте, ја мислим да су ишли и Драгиша Васић **ш** Хадсон.

Тужилац: Хадсон? Ви сте рекли да је ишао Бели?

Оптужени: Не знам, нисам се мешао у те ствари.

Тужилац: Коме се еудило?

Оптужени: Не знам. Судило се комунистима.

Тужилац: Комунистима. И Мољевић и Хадсон, или Бели, су врисуствовали. Добро, је ли то тачно?

Оптужени: Мислим да је тачно.

Тужилац: Кад је код вас дошао Живко Топаловић?

Оп1 ужени: Живко Топаловић дошао је код мене кад сам био у Ораовици, у Западној Србији.

Тужилац: Зашта је дошао?

Оптужени: Дошао је са извесним политичким вођама и нретставницима на разговор и договор.

Тужилац: А шта је одлучено?

Оптужени: Одлучено је да се одржи конгрес у Ба.

Тужилац: Зашто вам је био потребан конгрес?

Оптужени: Ја сам у том моменту био са свих страна много заузет. Видео сам да су раније политичке странке много изгубиле **и** да нисам могао на некога да се ослоним, и зато смо изабрали централни комитет од људи за које смо знали да су чисти, и да су мање политички оријентисани. Ту је било људи из разних странака. Био је Васић који је републиканац, био је Вујанац, било је земљорадника. Настао је моменат. По препоруци из Србије и са стране...

Тужилац: По чијој препоруци?

Оптужени: Владиној. Настао је моменат да се одржи конгрес.

Тужилац: Јесте ли 1943 године добили поруку из иностранства да се тучете против Немаца?

Оптужени: Ја не знам да сам добио наређење.

Претседник (одбрани): Изволите поставити питања.

Бранилац Ђоновић: Да ли се осећате свежим да можете да одговорите на питања?

Оптужени: Могу да одговорим.

Бранилац Ђоновић: Ко је фактички творац Четврте офанзиве?

Оптужени: Ја мислим Немци. То оптужни материјал такође каже.

Бранилац Ђоновић: Шта су хтели Немци том офанзивом да постигну?

Оптужени: Ја мислим први моменат њихове тежње био је расчишћавање најачих групација и партизана и четника на једној широкој просторији, где су могли очекивати искрцавање, а осим тога и да Италијане, које су они држали као војску прве линије —• измешају са својим трупама, јер у Италијане нису могли имати поверења да ће одбранити обалу од инвазије. Постојао је један антагонизам између Немаца и Италијана у погледу држања појединих територија. Око овога су се водили и разговори. У таквим случајевима када се радило о таквим територијама, Немци би упали и више се не би из њих повукли.

Бранилац Ђоновић: Ви сте рекли на једном месту у записнику да је морал ваших трупа био слаб, па сте рекли да је то због осећања да иду у братоубилачки рат. Да ли су тако мислили и команданти?

Оптужени: Ја сам се на саслушању код овога донекле ограничио и рекао да је то зависило од старешина. Морал трупа био је различит. То сам нарочито осетио кад сам био у Црној Гори, где је морал био одличан. Но већ када су наступиле борбе појавили су се губици и отступања. Партизани су уопели да створе трупе чему се ја нисам надао и употребљавали у герили веома моћне и добре маневре, којима су изазивали знатне губитке код нас. Ти губици проузроковали су наравно и слабо морално осећање код четника.

Бранилац Ђоновић: Је ли ваша идеја била да преотмете власт на територији од партизана, или уништење комуниста као таквих, као социјалне доктрине?

Оптужени: Моја идеја била је да одбраним Далмацију у очекивању искрцавања, јер сам очекивао да би, имајући Далмацију, овде највероватније било искрцавање.

Претседник: Нисте директно одговорили. Прецизирајте?

Бранилац Ђоновић: Ја бих хтео да оптужени каже... пошто је ово у његовом саслушању један од најважнијих момената. Ми хоћемо тачно да знамо да ли је он хтео да приграби власт од партизана на територији или је хтео да уништи комунизам и његове носиоце?

Оптужени: Не, уништење не.

Председник: Да ли је овде реч о Четвртој офанзиви?

Оптужени: То није било уништавање, него овлађивање просторијом.

Бранилац Ђоновић: У вашем писму Бањовићу стоји „да рашчисти с комунистима".

Оптужени: То су војничке формулације, хоћу да кажем формулације технике заповедања, када се каже рашчистити — уништити. То се каже у свакој заповести. Тако се каже и у заповестима партизана и свих војски. Рашчишћавање је овлађивање тереном, постављање наших организација.

Бранилац Драгић Јоксимовић: Оптужени Михаиловићу, ви сте и на јучерашњем, а и на данашњем свом саслушању, говорили о саботажама које је извршила ваша организација. Да ли сте у могућности да саставите не за данас, него за доцније, један целокупан списак свих саботажа које је ваша организација у току окупације извршила?

Оптужени: У стању сам. Треба да додам још да сам нарочито полагао пажњу на железничке пруге, на линију Дунав чији је речни ток био веома моћан и зато сам тражио мине. Затим сам имао добру обавештајну службу о бродовима, који су преко зиме били у зимовнику и тражио њихово уништење из ваздуха. Давао сам тачна места, а у стању сам да дам преглед свих саботажа и могу да додам још и то да ниједан воз, нарочито на главној прузи, није прошао од Београда до Ниша а да није опљачкан. (Смех у дворани). Железничко особље нам је било одано и организовано. Железничари су избацивали вагоне, вршили маневре с возовима и избацивали где треба, па смо их после празнили. Узимали смо оружје и све што је преношено. Тако је једном приликом узето и 1.800 сатова. (Смех у дворани). То кажем због тога да истакнем да се није знало све шта има у сандуцима.

УЛОГА ЂОРЂА МУСУЛИНА, ЛИЧНОСТИ ИЗ ГРУПЕ ОКО АМЕРИЧКОГ „СРБОБРАНА"

Претседник: Знате ли ви за непријатељску операцију која се назива Пета офанзива?

Оптужени: Не знам.

Претседник: Знате ли када је почела Пета офанзива?

Оптужени: Ја то не знам. Ја сматрам да је била са оним обручом Немаца на Зеленгори.

Претседник: На кога је била управљена?

Оптужени: На партизане.

Председник: А да ли је обухватила и четнике?

Оптужени: Они су обухватили и хватали колико год су могли.

Претседник: На суђењу Кесеровићу и Лукачевићу, одржаном прошле године, они су казали да су дошли да вас прихвате, и хвалили су се како су се вешто извукли, а Немце пустили на партизане. Куда сте онда отишли? Кад вас је прихватио Кесеровић?

Оптужени: Не знам тачно датум.

Претседник: Када сте ишли са Хадсоном да обилазите ваљевски фронт, пре вашег еастанка са Немцима у селу Дивцима или после?

Оптужени: Много пре.

Претседник: Је ли први сукоб са партизанима био ликвидиран пре доласка Хадсона?

Оптужени: Који сукоб?

Претседник: У септембру, октобру?

Оптужени: Само смо имали један сукоб, у новембру.

Тужилац: А Пожега?

Оптужени: То је све период ослободилачке акције када смо напали на вароши.

Бранилац Јоксимовић: Да ли је до краја Четврте офанзиве Хадсон био непрекидно?

Оптужени: Јесте. Ту је дошао и пуковник Бели.

Бранилац Јоксимовић: Да ли је поред њих био још ко?

Оптужени: Било их је још доста. У Србији је као Енглез дошао Ђорђе Мусулин, поручник, који је био у првом корпусу. Било је још енглеских миеија које су биле код појединих команданата.

Бранилац Јоксимовић: Били су код појединих ваших команданата?

Оптужени: Било их је много.

Тужилац: У вези са неким питањима одбране ради допуне желео бих да нам оптужени да одговор. Кога сте називали комунистима у току ове четири године рата?

Оптужени: То није ништа увредљиво.

Тужилац: Јесте ли називали све партизане. Је ли то уобичајен такав назив?

Оптужени: Ништа немам уобичајено.

Тужилац: Шта сте разумевали у вашим депешама кад кажете „Нападните комунисте".

Оптужени: Партизанске јединице.

Тужилац: Партизанске јединице, према томе нисте мислили на уништење комунизма као идеологије.

Оптужени: Никад.

Тужилац: Иследник вас је питао у истрази да ли је та отворена сарадња Лукачевића, Баје Станишића, Баришића, Ђујића, Радуловића и других редом приликом Четврте офанзиве, да ли је та чињеница имала утицаја на морал ваших људи?

Оптужени: Морало је да има.

Тужилац: У коме смислу?

Члзн амернчке војне мисије поручник Ђорђе Мусулин у четничкој шубари са краљевском кокардом, обрастао у браду, држи говор на четничком конгресу у селу Ба, одржаном са знањем и уз подршку Немаца. С десна на лево су: 1) Драгиша ВзсиК 2) Ђорђе Мусулин, 3) Драгољуб-Дража Михаиловић, 4 и 5 непознати, 6) Стеван Мољевић и 7) Живко ТопаловиК.

Оптужени: У негативном.

Тужилац: Да ли је та братоубилачка борба коју су водиле наше јединице против партизана, да ли је то био разлог расула који је наступио априла месеца у јединицама?

Оптужени: Услед рђавог и слабог командовања.

Тужилац: Мислите ли да су утицали и ови фактори?

Оптужени: И ови фактори.

Тужилац: Кад је дошла капитулација Италије, да ли сте на колико дана и од кога обавештени да претстоји капитулација?

Оптужени: Ако би могли да ме потсетите казаћу вам како је било.

Тужилац: Куда је отишао Лукачевић?

Оптужени: Са Белијем за Беране.

Тужилац: Са каквим задатком?

Оптужени: Да дивизију „Венеција" преведе на нашу страну.

Тужилац: Ко вам је казао да ће бити капитулација?

Оптужени: Бели.

Тужилац: Ви сте поменули Ђорђа Мусулина. Кад је дошао код вас?

Оптужени: 1943 године.

Тужилац: Као званична личност или као приватно лице?

Оптужени: Као члан енглеске мисије, а био је амерички официр.

Тужилац: Да ли је био потчињен шефу енглеске мисије?

Оптужени: Био је потчињен, али није био у саставу.

Тужилац: Какву је дужност у Америци имао Мусулин?

Оптужени: Припадао је групи око „Србобрана."

Тужилац: Да ли је имао везе са „народном одбраном?"

Оптужени: И са „народном одбраном".

Тужилац: А његова сестра где је радила?

Оптужени: Као секретарица код Фотића.

Тужилац: А Сајд?

Оптужени: Дошао је са Армстронгом.

Тужилац: А када је дошао Армстронг?

Оптужени: Ја то везујем за догађај пред напад на Вишеград. Кад бих знао кад је Вишеград нападнут могао бих да кажем.

Тужилац: Јесте ли концем 1943 године покушали и дошли на мисао да дођете у везу са партизанима?

Оптужени: 23 децембра 1943 године поднео сам писмени документат бригадиру Армстронгу у коме сам молио да британска влада посредује да дође до састанка између партизана и мене. Он ми је обећао своју помоћ, али ми је 3 јануара саопштио да британска влада не жели да посредује.

Тужилац: То вам је Армстронг рекао. Како је он добио тај налог?

Оптужени: Путем радија.

Тужилац: Да ли је било још нешто? Да не постоји каква сметња да и сами дођете у додир?

Оптужени: Не, то у мом документу нема.

ЧЕТНИЦИ, НЕМЦИ, БУГАРСКИ ФАШИСТИ, ЉОТИЋЕВЦИ, НЕДИЋЕВЦИ И ЈЕДИНИЦЕ РУСКОГ БЕЛОГАРДИСТИЧКОГ КОРПУСА У ПРОЛЕЋЕ 1944 БОРЕ СЕ ПРОТИВ ТРУПА НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ КОЈЕ СУ БИЛЕ ПРЕДУЗЕЛЕ ОПЕРАЦИЈЕ У ЦИЉУ ОСЛОБОЂЕЊА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ

Прегседник: Оптужени Михаиловићу, набројте корпусе и имена команданата на челу корпуса у Србији крајем 1943 године.

Оптужени: Златиборски корпус, на челу Радовић-Кондор; пожешки, Милош — не могу да се сетим...

Претседник: Марковић?

Оптужени: Милош Марковић; ваљевски — Нешко Недић; мајевичка група — Рачић; мачвански корпус, мислим, Васић; церски корпус — Туфегџић; авалски корпус — Света Трифковић; колубарски — Комарчевић; руднички — Топаловић; хомољски — Оцокољић; крајински корпус — Пилетић; тимочки корпус — Љуба Јовановић звани Патак; варваринский корпус — не сећам се имена; нишавски корпус — не сећам се имена.

Претседник: Милановић можда!

Оптужени: Ја сам о томе размишљао на испитивању.

Претседник: Делиградски?

Оптужени: Делиградски корпус — Бранимир Петровић; копаоничка група — Кесеровић; Гордић је имао корпус, мислим, расински, а другим корпусима не знам имена.

Претседник: А јужноморавски?

Оптужени: Јужноморавски под мајором Ђурићем.

Претседник: Даље?

Оптужени: Први равногорски корпус — Вучковић.

Претседник: Како је име Вучковићу?

Оптужени: Звонимир Вучковић. Други равногорски — Раковић Предраг. Поетојали су корпуси јужно од Врања у области Прешева.

Претседник: Да ли је постојао јаворски?

Оптужени: Јаворски — Цветић. Први и други корпус гарде, на челу Никола Калабић.

Претседник: А званично?

Оптужени: Горска гарда његовог величанства краља Петра другог.

Претседник: Да ли је постојао београдски?

Оптужени: Два београдска у самој вароши под командом Саше Михаиловића, а имена команданата се не сећам.

Претседник: Да ли је постојао лепенички?

Оптужени: Лепенички — Душан Смиљанић.

Претседник: Да ли је био још који?

Оптужени: У Србији — не сећам се више.

Претседник: Јесте ли у јануару 1944 године издали наређење својим јединицама на сектору Вишеград—Прибој, којима је командовао мајор Захарија Остојић, да заједно са Немцима и љотићевцима нападну Другу пролетерску дивизију?

Оптужени: Таквог наређења се не сећам.

Претседник: Да ли су приликом преласка Друге пролетерске дивизије из Санџака у Србију учеетвовале ваше јединице против њих?

На конгресу у селу Ба мајор Терзић у британској униформи љуби четничку заставу. И'за жега је Ђорђе Мусулин

Оптужени: Из Санџака? Јесу.

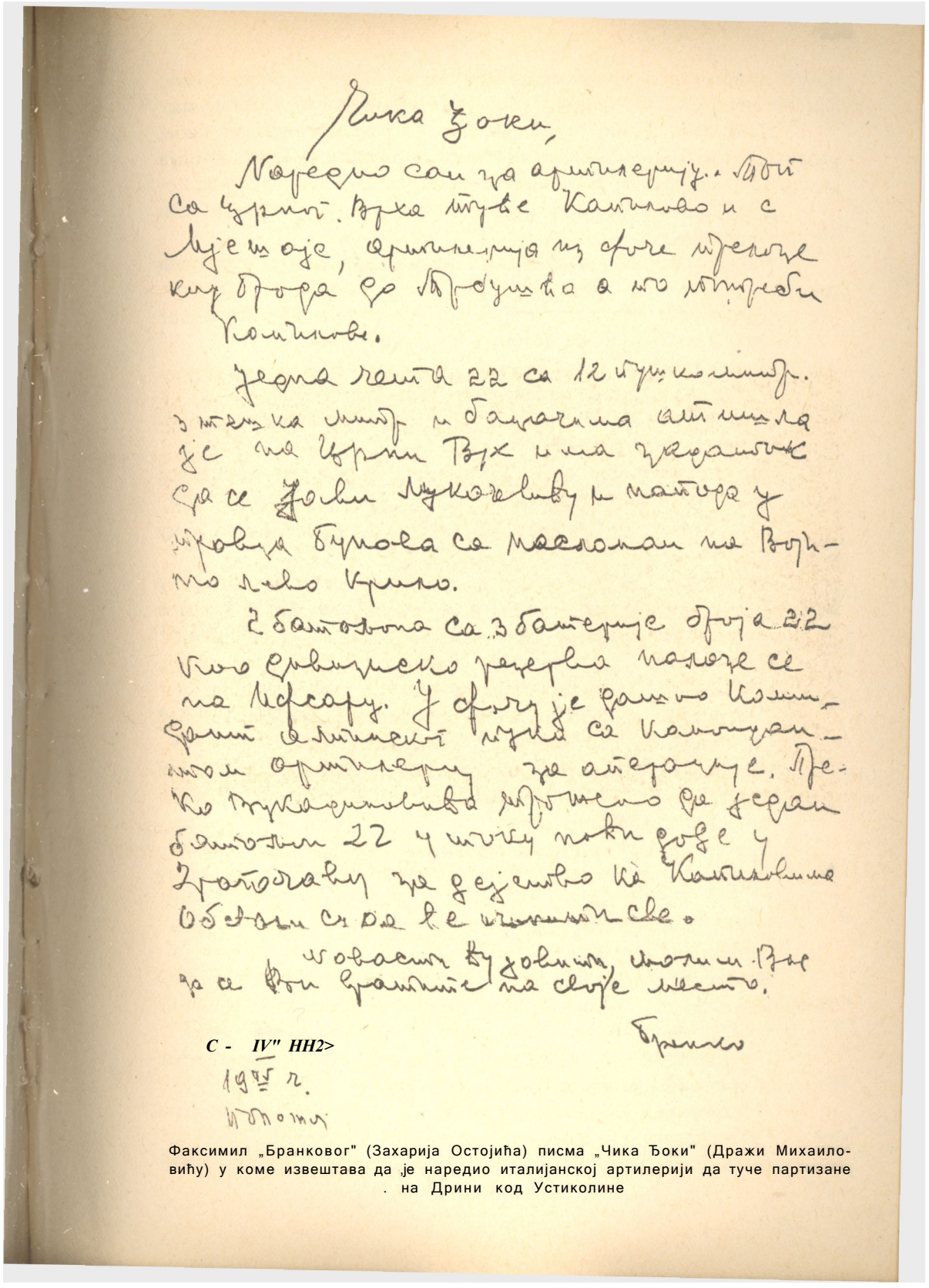
Претседник: Који су то корпуси?

Оптужени: Гранични корпуси: пожешки, јаворски и златиборски.

Претседник: Да ли су у борби на Брезовици са вашим јединицама учествовале и бугарске јединице?

Оптужени: У томе крају су учествовале, али су долазиле доцније. Тачан распоред снага не знам.

Претседник: Потсећам вае да сте казали да је у истрази према вама лвпо поступано и да сте исказе драговољно дали.

Факсимил „Бранковог" (Захарија Остојића) писма „Чика Ђоки" (Дражи Михаиловићу) у коме извештава да је наредио италијанској артилерији да туче партизане на Дрини код Устиколине

Ви сте у истрази одговорили: „Бугарске су јединице учествовале, али не знам у којој јачини". Да ли је тачно унето у записник?

Оптужени: Тачно је. Ја сам сад о стању размишљао више, утолико пре што раније нисам могао да формулишем. Прво су моје јединице учествовале и браниле свој терен.

Претседник: Да ли су са вашим јединицама учествовале и бугарске јединице?

Оптужени: Јесу, али су оне долазиле доцније. Распоред снага не знам.

Претседник: Да ли се сећате ко је нападао код Љубиша?

Оптужени: То је могао бити јаворски корпус.

Претседник: А златиборски?

Оптужени: Ако је одбачен од Златибора могао је.

Претседник: Да ли су немачке енаге заједно са златиборским корпусом учествовале?

Оптужени: Може биги у томе простору, али на каквој удаљености, мени није познато.

Претседник: Да ли вас је Кондор обавештавао о току операција?

Оптужени: Сигурно ме је обавештавао, само је питање у коме се периоду месеца јануара то догађа, пошто од 23 јануара ја више нисам био у штабу све до маја месеца.

Прбтседник: Да ли сте имали радиовезу?

Оптужени: Радиовезу одржава штаб.

Претседник: Да ли сте ее ви обавештавали преко штаба?

Оптужени: Ја сам био јако заузет пословима.

Претседник: Где су се приликом напада налазили Немци и Бугари?

Оптужени: У гарнизонима.

Претседник: У којим гарнизонима?

Оптужени: У Пожези Бугари, а у ужичком гарнизону Немци.

Претседник: А ко је био у Чачку?

Оптужени: У Чачку су били Немци.

Претседник: Да ли вас је у то време обавестио генерал Трифуновић да су Немци код села Катића, а Бугари код Кокиног Брода?

Оптужени: Ја не знам, не могу таквих детаља да се сетим. Генерал Трифуновић у месецу јануару...

Претседник: Добро, оптужени Михаиловићу, спорите ли ви заједничку акцију четника и Бугара?

Оптужени: Не спорим. То је случајност.

Тужилац: Да ли ви држиге Пожегу и Ужице![1]

Оптужени: Ја не држим вароши.

Тужилац: Да ли вашом борбом браните вароши од партизана?

Оптужени: Ако би он« прво пошли на Пожегу и Ужице ја не бих спречавао. Ја партизанима спречавам једино напад који може мени да отме територију. На том терену сам ја 1944 имао аеродром код Чачка где су се спуштали амерички авиони. Нико нам није могао узети наш терен сем партизана.

Претседник: Молим, конкретно, да ли је у јануару 1944 приликом прелаза Друге пролетерске из Санџака у Србију било сарадње у борби четника, Немаца и Бугара?

Оптужени: Само случајно.

Претседник: Да ли сте били обавештавани о току операција?

Оптуженп: Само у главним цртама.

Претседник: Можете ли да се сетите депеше од Калабића, команданта такозване Горске гарде његовог величанства заведене у вашој књизи, а од Раса-Раса послата 16 јануара 1944, која гласи: „На Јавору код Кушића и Катића још се води борба између комуниста с једне и четника, пољске страже, Немаца и Бугара, с друге стране. Комуниста има око 3500. Опкољени су и сада би их требало дотући."

Оптуженп: Ту Калабић није био. Ја сматрам да је стал депеше увек кратак, по стилу и склопу реченице не може се гражити онај детаљ који је био потребан и могу се изводити разни закључци. То је несрећна случајност...

Тужилац: Је ли по вашем наређењу Лукачезић напао Пљевља?

Оптужени: Ја бих желео да се објасне ствари. Када је Лукачевић пошао...

Претседник: Зашто не кажете кратко: По мом наређењу или без мог наређења...

Оптужени: Ја сам оставио да он реши према ситуацији.

Тужилац: Јесте ли ви наредили да се нападну Пљевл>а?

Претседник: Јесте ли ви у јзнуару 1944 године дали наређење вашим командзнтима Ђуришићу, Драшковићу, Калаитовићу, Цветићу, да заједно са Немцима и љотићевцима нападну јединице Народноослободилачке војске у околини Прибоја и Пљеваља?

Оптужени: Ја се не сећам тог наређења. Ја сам био на конгресу у Бау, где сам јако запослен.

Претседник: Чије су снаге држале Прибој приликом нападз партизана?

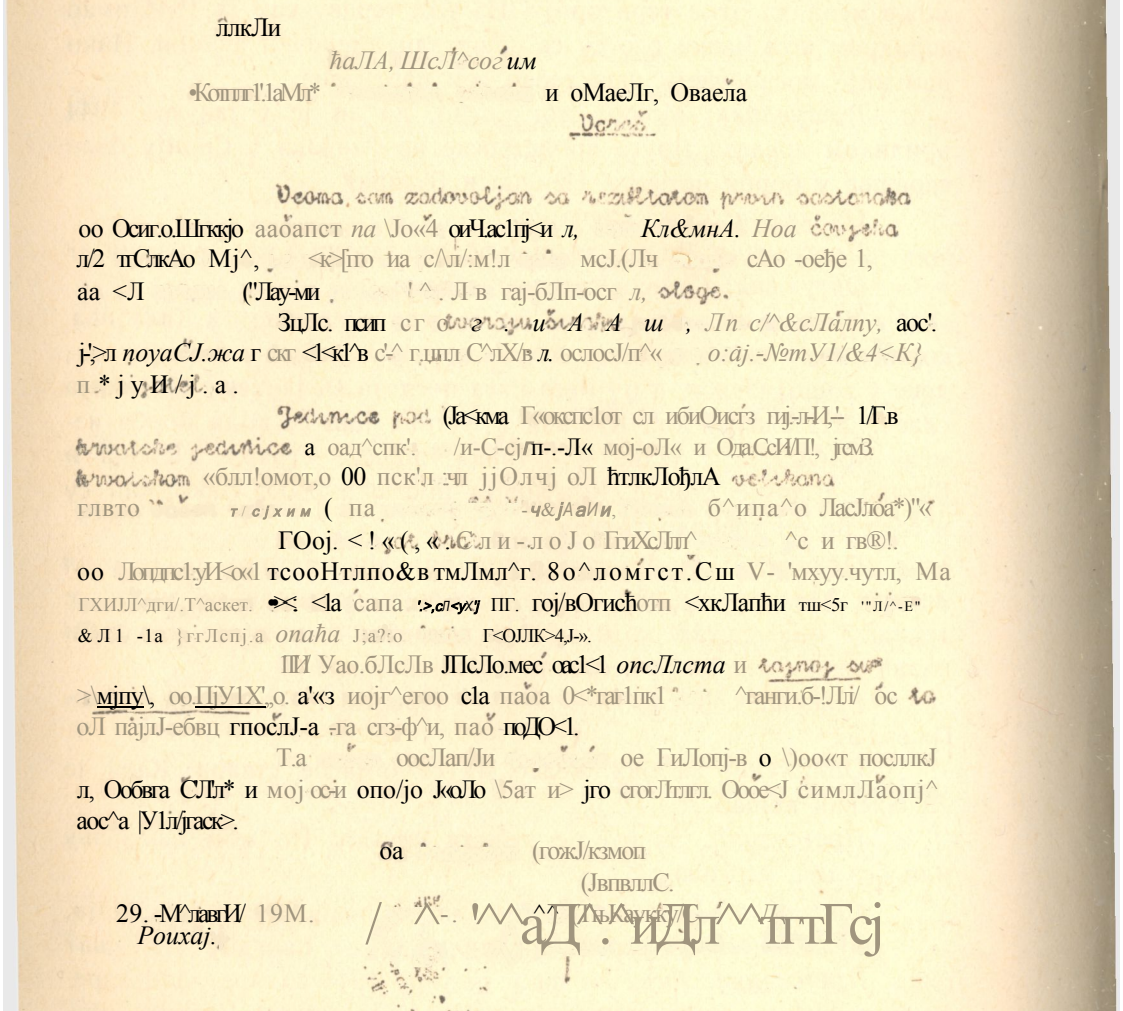
Оптужени: Не знам. Италијаноке вероватно.

Претседник: И још?

Оптужени: Не знам.

Претседник: У истрази сте рекли четничке и италијанске...

Оптужени: Било их је које нису припадале нама. Ја детаља не могу да се сетим. Кад сам казао сигурно да је тако.

Писмо издајиика Михаилови^а усташком официру Мати Матићеви^у, команданту усташа у области Вареша

Претседник: Које су ваше снаге у априлу 1944 године учествовале у борби приликом уласка Друге пролетерске и Пете ударне дивизије у Србију?

Оптужени: Граничарски корпуси били еу одбачени на север. То су били јаворски, златиборски и пожешки.

Претседник: Ја вас не питам које су снаге биле одбачене, већ које су се тукле против Друге пролетерске и Пете дивизије Народноослободилачке војске?

Оптужени: Нисам ја вршио концентрацију снага", него је долазило до концентрација случајно тиме што су поједине снаге огступале од граничног фронта, а друге наилазиле да бране свој део. Прво су отступиле јединице јаворске, златиборске и пожешке, а затим су наишли са севера Рачић, Нешко Недић...

Претседник: Молим вас помените ваше корпусе.

Оптужени: Церски, ваљевски.

Претседник: А први равногорски?

Оптужени: Да.

Претседник: А пожешки?

Оптужени: То сам већ рекао.

Претседник: С којим су окупаторским снагама суделовале четничке јединице?

Оптужени: Кад су те јединице отступале на север није било никаквих окупационих снага које би биле ангажоване у борбу Окупационе снаге су тек стигле.

Претседник: Које?

Оптужени: Не знам.

Претседник: Набројте, сетите се.

Оптужени: То има у оптужници.

Претседник: Има и у записнику.

Оптужени: Јединице из ваљевског гарнизона.

Претседник: Не, мислим по врсти.

Оптужени: То су углавном биле моторизоване јединице.

Претседник: Конкретно, чије су то биле јединице?

Оптужени: Немачке моторизоване јединице.

Тужилац: Не треба тако дуго да се задржавамо, једноставно немачке моторизоване јединице.

Оптужени: Молим.

Тужилац: Ја бих поставио питање: Кад су четничке јединице напале немачке одреде?

Претседник: Он је рекао да су чегничке јединице суделовале са немачким моторизованим јединицама.

Тужилац: Он је мало пре рекао да су Немци напали његове.

Оптужени: Нису имали рачуна (у сали смех).

Тужилац: Е, тако да будемо начисто.

Оптужени: Иначе мене би они могли слистити увек кад би хтели.

Тужилац: А зашто нису имали рачуна?

Оптужени: Ја сам ангажован у борби према партизанима.

Тужилац: Молим, да се то објасни.

Претседник: Каква је рачуница била код Немаца да вас бране, а немају рачуна да вас нападају?

Оптужени: Зато што су они бранили Ваљево и знали да ће партизани напасти сигурно гарнизон. Фронтови нису били само према партизанима, него и према свим онима који нису имали одмах рачуна да ме нападну.

Претседник: Дакле, они нису имали рачуна, а јесте ли ви имали рачуна да их нападиете.

Оптужени: Нисам могао, јер бих онда сигурно био потучен.

Претседник: Које су још јединице учествовале с четничке стране у борби против Друге и Пете дивизије?

Оптужени: Те су доцније наилазиле, мислим да су били љотићезци, али додира фронта директно није било.

Претседник: Ја вас питам да ми кажете: Које су и чије све снаге у борбама против Друге и Пете дивизије садејствовале с:1 четницима?

Оптуженп: Било је љотићеваца.

Претседник: Рекосте било је Немаца и љотићеваца. Ко још?

Оптуженп: Не знам да ли је било Бугара.

Претседннк: Присетите се.

Оптужени: Вероватно да је било и Бугара.

Претседник: Вероватно?

Оптужени: Ја мислим да је било.

Претседник: Је ли било недићеваца?

Оптужени: То није била војска уопште.

Претседник: А да ли их је било?

Оптужени: Можда.

Претседник: Је ли било белогардејаца?

Оптужени: Из оптужног материјала видим да је било и белогардејаца.

Претседник: Када сте ви упитани: „Са којим окупаторским снагама су тада садејствовали четници," одговорили сте: „Ја их нисам звао. Са четницима су се борили Немци, љотићевци, добровол>ци, белогардејци и недићевци заједно против партизана."

Оптужени: Да, случајно заједно.

Претседник: Јесу ли се заједнички борили против партизана?

Оптужени: Јесу, то се види из онога где Нешко Неднћ каже: „... Немци ме гледају подозриво, али ја сам овде."

.Претседник: Који су ваши одреди учествовали у борбама у Ибарској Клисури?

Оптужени: Могао је да буде јаворски корпус.

Претседник: Јесу ли били заједно са Немцима и недићевцима?

Оптужени: Ја то не знам.

Претседник: Јесу ли у овим акцијама против Друге и Пете дивизије Народноослободилачке војске Немци и Бугари употребљавали артилерију и у којој јачини?

Оптужени: То ми није познато.

Претседник: Како су се снабдевале муницијом, и одакле. четничке јединице?

Оптуженн: Ми смо муниције имали доста.

Претседник: Ја вас питам како су се четничке јединице снабдевале приликом операција против Друге и Пете дивизије?

Оптужени: Муниције су имале довољно.

Претседник: Потсетићу вас шта сте рекли у истрази: „Четничке јединице снабдевале су се муницијом и оружјем из Ваљева и Чачка. Желим да напоменем да ово није учињено по моме одобрењу, пошто је операције против Друге и Пете дивизије водио Мирко Лалатовић." Је ли то тачно и без принуде уписано у записник?

Оптужени: Тачно је и без принуде је уписано у записник. Тачно је и ово што ја кажем. Ја не могу да се присећам детаља.

Претседник: По схватању суда важан је детаљ одакле су се снабдевале трупе? На који су се начин превозиле за време борбе четничке јединице?

Оптужени: Говорено је да је било појединих јединица које су се превозиле теретним аутомобилима, које је имао Калабић на расположењу.

Претседник: А где је Калабић држао те аутомобиле?

Оптуженп: Он их је извлачио на терен Рудника и Космаја.

Претседннк: Одакле се снабдевао горивом?

Оптужени: Горива је било довољно. Ја мислим да још и сада има затрпаног горива код Чачка, што је остало од 1941 године.

Претседник: Колико се ја сећам то је све запаљено и просуто... Предочавам вам да вам је Јеша Симић друкчије јавио о том превозу.

Оптужени: Не знам. Ја могу иначе да кажем да Јеврем Симић...

Претседник: Конкретно одговарајте. Ја вас о томе не питам какав је Јеша Симић, него вас питам приликом операција против

Цр<1Ри иој Гллвки 1октог;е. 1А

Шалем ти стлаг нч.целоЈ просторијМ и оно је слвлопе ич дан 17 »прил*;

Црвлии дрнв Врекојо-Кчтићћ-Куаиће снагама доста јакии у односу «а не.

Распоред Немачко-сателиш»«чк*х сн\г* Јв:

Крлчћиски друрц.ЈУк под коиандом М*рисчла у Ччјчтлни,« јвдлл багллъо* Јв 0аСЈмв<1к«(1ПА'0г*1>10 из Белв реке лвро»чтно К%г«кцм».

ЛьЈЈЈШ4.000 с* нетто лаких топова.иа гпростоу ЧаЈвтина-Пъклмсол-ирмлв« »олв-Кокин брвдд.".

Еурврк«: На ур»рћен0ЈБ*р0»0Ј гиви о»у ОЈача»а.]у « «ма нх 1ЊСК).

: Клх 230 у утврћелим*. овла Рож1нст»о.

1Чрко»ић: 36С луди затаара Ексоку.Одрвди су истурени на икруглици.

Квидор: Сл 1340 људи на лиииик Клеково-Љубип-Сшрогојнв.Гпуцио ватвер« ове правцв са речвр»ом спрвмном за удар.

Кадаит: Јодан баталлн са 80 Кемаик« У Чтитко»у,а ов чвте «• П*вк«вавл броду.Саи Кадаиг са овталиа одрвдкмч јв оа ПаЈло«.

11в;тић: Са **мв** »езв иемам.

Звокхо» одавд под комаидом аоручника Нвпадића зајвдио са Иамшш. Јв у Нптбпвт*

V тоау 17 сгог мвсвц* Игрковић Ј4 до 11 часо»а »од«о оорОу са цравкима иападиут од три ныхо»в кодсхв.Посдв боров од три сата гдв је долазкив и м> бар-бв у прса,пв»укао и св .Црввии су заузели Клтићч.Шћ^.Вохкцо.ИНреЕта «а ту с» задржали.

Рвзултат :Марко»шк шма 6 »ге»их и ч И»».Кв«НА'енп ш г1 (.-ртвнх ксд цјз«-хих.

За 1В априд иарвдио сам Коидору:да бригадв Коларв»ића ооразуЈ« одрзд х да у току ноћи нападнв са 120 луди пр«Јцви Клеќоч-Првсјвка-Куал.Јд.а^ ћърасе**-ку жл с» одрздом од 60 дудк са Округлицв иападнв Катићв.вба одрвдк ево нв идшл-ти у цињу н.силног из»ићања и првкуп-^ала података.На простору који зазиду (&»-ју озтатл.Послв оиог донвћу одхуку »а напад «ко сам сигуран у усгк«(д.0*аЈ В4лад кзввшћв св у току ноћи 18/19 априла као првпад.Прилог првпио запо»«сти.

Толико о опврадвја«а.

Пв додаску кол Марковића и Кондора наигаао сам на пуну сагласноот у ихо»9м раду.Иа братску слогу и чвћусобиу твсиу авзу.

По орив!гиса11.у на Округлиии ш састанк^ са оба команданта пожалуЈлз **слм** сз Кондору »бог стан1(цв.

Уој »одозак примили су и сх»ати*и како трвба и ивћу имати никахв« твр-косв у објединАваау.На против обојипа су задоволии гато си мв упутио.тв да а* и Ј»вр»м о с»има љиховим напопима у борби за савлађиваЈНЈ црввиах.

Симв бк трвбало ојачати Марко»ића јво исти јв иорао од-вожктш сгааа ва ч *чуз»ьЗ г.* затварапв прелаза на Мора»ици код Ли»љаке к оставити јоддн дво снагл а^. 1-твгда Мирсалц® тв овдв нв пробију цоввки.па)в таЈ *«ав* иртм з;; ^кглгно двјотао око 1\учћа". Ј

Добро бп бшлода Нвтаа лоебаотд у Крулчицу па да І« по предуввтом аа-оздном иззиђа^ употрвога/ »Т Лвга и иападнеи са јачои сналом да одбацки црвввв, војв с» овдв налазв око Купића у нвз(годно) ситуацији.

Тако исто молнм т« др из св^коднв»но телвграЈьски ооашат^ахал о сталу **Г?** "^оу.Гохвји и у "анцагу у којино ти кмап података.

Ј» св пид старам дч т". .повкв станцсв свакодневвнв взвватаваи о свему ип» **ј« овдв**.Ла ли тв ша врвив дофијав тчлвграфске изввпптајв?

Ахо имап да ии даа ивввх инстрицијЈа ти ми позалл.

Прии мојв срдачнв пАздрав^,волб те твој

(З-Лку^ Нчч,

Писмо „Др. Шке" (пуковника Јеше Сими^а) гестаповца и истовремено Михаиловикевог команданта, „Главном Доктору" (Дражи Михаиловићу) о распореду немачко-сателитских снага

Друге пролетерске и Пете дивизије Народноослободилачке војске јесу ли се четничке трупе превозиле и чијим превозним средствима?

Оптужени: Ја знам да су се превозили теретним аутомобилима које је имао код себе Никола Калабић.

Претседник: Ја вас потсећам на депешу од Јеше Симића у којој се обавештавате да су „Немци камионима прошле ноћи превезли Звонкове трупе за Белу Реку".

Оптужени: Ја у такав његов извештај, чак и кад би га примио, не бих веровао.

Претседник: Предочена вам је једна депеша, да је после састанка са Кригером Вучковић примио 5.000 метака од Немаца. Зашто не бисте веровали у ту могућност? Кад Звонко Вучковић прима од Немаца пушчане метке и муницију за борбу против Народноослободилачке војске, зашто се не би возио камионима?

Оптужени: Не би.

Претседник: Мислите ли да је мањи грех примати муницију и ратовати, него превести се камионима?

Оптужени: Ја мислим да такав превоз није био. Ја стварно са тим операцијама нисам руководио, у границама сам био обавештаван, али сматрам да је превоз извршен аутомобилима са цивилним људством.

Тужилац: И са овим операцијама нисте руководили?

Оптужени: Ја сам морао много да радим, јер ми је пропаганда била врло важна.

Претседник: Од кога су ваше јединице примале храну?

Оптужени: Ни од кога. У то време ми смо потпуно владали тереном у погледу снабдевања, куповали храну и набављали. Имали смо своје магацине одакле смо се снабдевали.

Претседник: Да ли је било довољно хране у том крају?

Оптужени: Сваки корпус довозио је храну из свога краја.

Претседник: Хтео бих да вам предочим депешу Цветића. Је ли то ваш командант под називом „Биби" или „Виви". Он вас извештава: „Немци нам дају храну и муницију". Је ли вас Цветић обавестио о овоме или не?

Оптужени: Ја нисам детаљно обавештен. Ја први пут видим тај материјал, не могу да знам тренутно је ли ме обавестио или није. Ја нисам био у штабу.

Претседник: Где су се лечили четници који су били рањени у борбама.

Оптужени: Ми смо имали у Србији много болница на терену.

Претседник: Јесу ли се лечили у Ужицу и другим местима?

Оптужени: Самовоље је било.

Претседник: Конкретно: Јесу ли четнички рањеници у борбама против Друге и Пете дивизије Народноослободилачке војске били одвођени у градове које су држали Немци и Бугари?

Оптужени: Ја знам појединачне случајеве да је било.

Претседник: Јесу ли се тамо лечили?

Оптужени: Јесу.

Претседник: Јесу ли их Немци малтретирали и убијали?

Оптужени: Не знам.

Претседник: Јесу ли четници одлазили у градове?

Оптуженн: Јесу.

Претседник: Јесу ли их Немци тамо малтретирали?

Оптужени: После пропаганде поведене против мене. Немци су гледали на сваки начин да то искористе, и они су искоришћавали. Они су мислили да ћу ја морати њима да прићем.

Претседник: Који су ваши команданти учествовали у операцијама против Друге и Пете дивизије?

Оптужени: Калабић, Раковић, Милош Марковић, Звонко Вучковић, Туфегџић ...

Претседник: Ко је руководио операцијама?

Оптужени: Мирко Лалатовић. Он је био начелник мог оперативног одељења и водио је цео штаб.

Претседник: Је ли вас Мирко Лалатовић обавештавао о току операција?

Оптужени: Обавештавао ме је, али ме није могао обавештавати о догађајима у целој земљи. Он је морао посветити пажњу и осталим станицама којих је било 60, а које сам имао у земљи. Он је мене могао само окрањено да обавештава.

Претседник: Јесте ли ви руководили операцијама поред Лалатовића?

Оптужени: Не могу да тврдим ни да ни не.

Претседник: А преко Лалатовића?

Оптужени: Преко Лалатовића можда, али уколико су ми послови допуштали.

Претседник: Дакле, допуштате могућност да сте преко Лалатовића руководили операцијама против Друге и Пете дивизије?

Оптужени: Допуштам уколико сам имао података. То је могућно.

САСТАНЦИ С ОКУПАТОРОМ, С АЋИМОВИЋЕМ, ЉОТИЋЕМ, ИЛИЈОМ МИХАИЛОВИЋЕМ

Претседник: Шта вам је познато: када и под каквим околностима је дошло до састанка између команданта Србије генерала Трифуновића, званог „Дрења", и Немца Штеркера у селу Вранићима?

Оптужени: Ја морам овде да исправим једну своју сасвим случајну грешку у записнику. Као што се види из оптужнице, ја сам рекао да генерал Трифуновић није био у Вранићу. Међутим, ја сам мислио да је то у питању Вранић у области Београда, али пошто је ово Срез љубићки онда је тачно да је одржан тај састанак.

Претседник: Испричајте нам све што знате о томе састанку.

Оптуженп: Ја сам добио обавештење да један Немац, претставник Аустријанаца, који желе да се отцепе, ослободе од Немаца, желе састанак са мојим претставником. Ја сам наредио генералу Трифуновићу да иде на тај састанак. Овде се помиње да је био и Живко Топаловић. Вероватно да је и он био, а да ли је био, ја не знам. Главно је, кад је дошао Трифуновић он ми је саопштио да када је видео да је у питању друга ствар, а не она због које је позват, он се вратио.

Претседник: Да ли се сећате да је на томе састанку између Трифуновића и Штеркера био и Милан Аћимовић?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Можете ли да се сетите када је одржан тај састанак?

Оптужени: То је било после конгреса у Ба, а можда је тачно како овде стоји. Додајем да сам о томе дао једну погрешну изјаву.

Претседник: То смо приметили да сте се збунили. Да ли је по вашем наређењу генерал Трифуновић отишао на састанак?

Оптужени: По мом наређењу.

Претседник: Шта је генерал Трифуновић био у организацији?

Оптуженп: Он је био командант Србије.

Претседник: Какви су разговори и преговори вођени?

Оптужени: Никакви сем онога што сам напоменуо. Разговори су прекинути онога момента чим је Трифуновић видео да он није дошао за оно за шта се јавило.

Претседник: Да ли је по извештају Трифуновића било речи о сарадњи Немаца и четника у борбама?

Оптужени: Не, ја знам само оно што ме је Трифуновић известио: да је прекинуо састанак.

Претседник: Питам вас, јер мало иза овога почињу операције против Друге пролетерске и Пете дивизије Народноослободилачке војске.

Онтужени: Нема везе.

Претседник: Видите то, а с друге стране садејство у операцијама против Друге и Пете дивизије. Да ли је било још каквог састанка између Трифуновића, Живка Топаловића и Раковића са Штеркером и Аћимовићем?

Оптужени: Из оптужнице видим да је био састанак са Штеркером у Трбушанима. Ја о томе састанку нисам знао.

јПретседник: Можете ли ви да се присетите?

Оптужени: Не, ја се не сенам.

Претседник: О томе састанку ви сте на записнику гоаорили ...

Оптужени: То је тај састанак, који је одржан у Вранићу, за који сам рекао да не знам, мислећи да се односи на Вранић у околини Београда. Ја знам да он тада није био у београдском округу нити на Авали.

Претседник: Око тога Вранића ви сте се збунили.

Оптужени: Ја сам се био збунио око села Вранића.

Претседник: Не, ви сте јасно у записнику казали и то се односи баш на овај састанак... (чита из записника): „За састанак *у* Миоковцима код Чачка, коме су присуствовали генерал Трифуновић, Живко Топаловић, Аћимовић и један Немац"... на постављено питање ви сте одговорили да се сећате састанка у Трбушанима о Ускрсу и казали сте: „Ја мислим да је то онај састанак који је одржан у селу Миоковцима..." Где су Миоковци?

Оптужени: Код Чачка.

Претседник: А колико су далеко Вранићи?

Оптужени: Не знам. Само знам да сам то морао из истраге дознати, ја се нисам сећао, јер бих иначе казао.

Претседник: Да ли је тачно да је крајем априла дошло до још једног састанка између Трифуновића, Аћимовића, Топаловића и Штеркера у Трбушанима?

Оптужени: Ја мислим да није, могуће да је и било, ја о томе не знам ништа.

Претседник: Да ли сте можда касније о томе сазнали, можда је било без вашег наређења?

Оптужени: Ја не могу да се сетим.

Претседник: Шта вам је познато о састанку између Трифуновића, Димитрија Љотића и Илије Михаиловића?

Оптужени: Могуће је, ја о томе нисам имао претставе до оптужнице. Само знам једно да је Љотић требао бити убијен

Ч З *З А* В А _

Ми ЈОЛ« потпиовпи Устшка војвицп изј«в'.уЈ»цо пол С»сј»1 потпвсом *ЈЛ* су Чвтивцз Црногорсхих ! «ЦВОИЧЛВЛГХ снјг« сј в«и* лвпо псвтуп«ли,да евсмо м*лтрвтир«в-т о в*тпн«®и,нл в«<м впја ввша о* в« о аркалт) а саоЈкне ојјзото *В Ж* с?Ю по својоЈ пољп пуптввч. п-о слободу *У* Фоч.

П0ТПНСујв»01

Модпћ «атс кз Вравил срвв* ФоЈиица

Лархћ -двм «з Зсхтв

Куллјл Инаг р» Просзжз« ер«»л Провор

&Ч111« Кврхо вт Кочлржв« сраа- Иостлр

Муљп Гљ на ВВГ гр«д-

•Млпиил Еиало пз Бсстс^вл арва^ Ввсохо

Пвро вз КлкпчвГм срвз« Цост«р

Матајопћ ЈсГао из Ловљспћ« орова ИЈГЛ^Ј'

К-сл^Л Ивлз аз Дуброиника

Ервар К"«то

Клахсапћ Фр«»о во Сојп цв

'ВУлвтвћ І пкоЛ* кз/^убровпик«

Чуз-«с из Горчог Гр-д^ц

Изјавз усташких војника да су четници са њима лепо поступапи

Претседник: Приликом тогз састанка?

Оптужени: Не, него је позван од Кондора на састанак, с тим да ће га привести мени.

Претседник: На вашем саслушању ви сте говорили о том састанку који је одржан маја 1944 између Трифуновића, **Љоћића и** Михаиловића.

Оптужени: Могуће.

ЧЕТНИЧКИ ИЗВЕШТАЈ ЗА ВРЕМЕ НАПАДА НА ДРВАР У СЕДМОЈ ОФАНЗИВИ: „ОВЛАДАЛИ СМО ПОТПУНО ГРАХОВСКОМ И ЛИВАЊСКОМ ДОЛИНОМ ПРЕКО КОЈИХ СЕ КРЕЋУ АУТОКОЛОНЕ НЕМАЦА"

Претседник: Да ли вам је познато, да су у току Седме немачке оф'анзиве четничке јединице у Босни сарађивале са Немцима против Народноослободилачке војске?

Оптужени: Ја .сам то видео из оптужнице. Знам само ово, да је Врањешевић врло мале везе одржавао. Намерно и принципијелно није хтео те везе одржавати.

Претседник: Са ким? Са Немцима?

Оптужени: Не, него радиовезе, јер је хтео да буде самосталан што више. Његов ми је радиотелеграфиста причао да неће ни да му се напуни акумулатор и он није хтео да шаље.

Претседник: Сматрате ли ви да је Седма офанзива против Народноослободилачке војске била само ситница, које не би могао човек да ое сети? За који је моменат, нарочито маркантан моменат, везана Седма офанзива?

Оптужени: Ја мислим да је Седма офанзива пад Бање Луке.

Претседник: А шта мислите о десанту на Дрвар?

Оптужени: Не знам, не знам такве везе.

Тужилац: Ви сте слали командантима вести да је маршал Тито убијен.

Претседник: То је маркантно за десант на Дрвару.

Оптужени: Ја сам мислио десант савезника.

Тужилац: Па да, ваших савезника.

Претседник: Не, говори се о Седмој офанзиви. Да ли вам је познато што о учешћу четничких јединица у Седмој немачкој офанзиви?

Оптужени: Не. За Дрвар мени није познато да су они учествовали у томе. Апсолутно не.

Претседник: А да ли вам је позната операција за Дрвар?

Оптужени: О томе је било широм штампе писано и интересовало ме.

Претседник: Ко је одржавао везе са Бањовићем с пролећа 1944 године, априла, маја, јуна, јула?

Оптужени: Бањовић је у месецу јануару 1944 године отишао у Италију са Белијем.

Претседник: А ко је остао месго њега у штабу?

Оптужени: Његов начелник штаба. Ја тренутно не могу **да** се сетим његовог имена.

Претседник: Салатић?

Оптужени: Да Салатић.

Претседник: А кад се вратио Бађовић из иноегранства?

Оптужени: Он се вратио оних дана кад је енглеска мисија под командом Армстронга отишла. Једним од тих авиона, који су се пустили на аеродром Прањани, дошли су Бађовић и Воја Лукачевић.

Претседник: Да ли сте у мају, током Седме непријатељске офанзиве, добили каквих конкретних обавештења из Бађовићевог штаба?

ш тд Б

СЛЦ-»ЧКИХ ЧБ№. ЧКПХ ОДРБДЛ'
Стр»Поз.Бр.137
13 Ј»н* 1942 годш«

ПоложлЈ

Д« би се спрвчидо ул«з-л комун ;ст« у Фочу,к«о а вврвЈ у е—по ј »-роии.о^носно г« со рвл успостли, Јвр Јв и прогон »вђ отпочоо,приступљвно Ја о« првтстлницимл Уст«и« прого-»орим« п с- ост: постигнут спр?«зум,д« со поз ком-лдом Вчжпоручнв-са Штимвц« стли 100 ч®тнг-к«,р-л; о.зпж«в-»- рад« в спрвч-влкв в2»»-туадног уп-л« комун;:стл који су с« онв стр«но им^ли ос^м блт<.гон« ј«р Је ух»«ћзно п писмо коЈо Јв Јед«н Комун отичкп КОМЛЈЛТ упутво Н«ро,чу позн»«Јуђи г- ДЈ сс борп против ок.уп-тор-.Ово писмо у орагии«д лу Ј« доот«»љ«но н тоЈ ДивизиЈв,првко Комлд«нт« И„*лчЈ лски* труп« Ј Ч»ЈН 1ЧЈ.

Чвтн 1ЧК0 трупв »«држ«нч су н^ линиЈн н« коЈу су отнглв Јвр Јв спог«уч с» протст«агнц|:м« Хр»«тскит ВЈ«СТЕ утврђано д« се овако стла у Фочп н околгв • одржи с»в лок по о»омв ив докссв одлуку Гувврнвр н« Цвтии.у ПОЈ чпјом Св 8«ЧТВТИ0М П Н-01«Зв с»в чвтвн-чкс св«ге П«зл« суришњ«, Комл ч-чт* С»их чвтн к« у ЦрНоЈ Горп и С«иции ку.Чвтницп су в«рочпто ивсвстирвли *« оллуку ПО ПЈТ«-4У Фочв доносв сш Ит«лпЈ«нски Гу»орнвр,Јвр Јв првтст«вн(ж Хр»-тско воЈскв Пуко»нзк г.Ј«ковљввић првд д.лог«тим« о« потцвгиІв«љвм п ом-лов«ж-в.«ем говорао о компвтвнцнЈп Господин« Гувериор« а Кт«лиЈ«нскпх труп« а« рошлв<4« овог пнт«&«.

010 У противном псиЕуђс« ! р-спустпти трупе.в^пуствтп терен,пто ће одм« искорпститн комун •сгп.кодн су с- овс стр-Р- Јрннв, с« о у околин-. с.Лт)буоћв -ковцептиис-лв »"П своЈих л-'сот б-т-а,ова спрвмвнх Д* упкдиу н:. озу »ерпторе.ју,чам се ми повучамо. Мслим со сн-бЈев-»1б одаЈХ пролужи Јер

КомаНдаИТ Г.!«јОр,

Један извештај четничког команданта Петра Бађовића из кога се види да ја он 1942 године одобрио споразум четника са усташама у Фочи

Оптужени: Сигурно. Ја мислим. Обавештења су ишла.

Претседник: У књизи депеша вашег штаба заведено је под бр. 6898 од „Нар-нара"... Ко је то Нар-нар?

Оптужени: Нар-нар је, мислим, Салатић.

Претседник: Његова депеша 914 од 25 маја 1944 гласи: „Офанзива на Титову републику успешно се наставља. Немци су је предузели изненадно. Ми смо је предвидели по неким по-

дацима до којих смо дошли. Пре њих прешли емо преко Динаре **и** загазили у републику. Ми имамо један правац и своје положаје. Наша главнина удара од Грахова према Чичеву, Штакору **и** Старетини. Овладали смо лотпуно Граховском и Ливањском долином, преко којих се крећу аутоколоне Немаца".

Оптужени: Ја се не сећам извештаја. Вероватно да је био. Оии су хтели да искористе ситуацију и да добију терен.

Претседник: Па, добро, оптужени Михаиловићу, како ви то објашњавате да у Седмој офанзиви, кад се са пет, шест или седам праваца врши концентрични напад на Дрвар, на седиште Врховног штаба Народноослободилачке војске где су стране мисије, америчка, енглеска, совјетска, са правцем напада из ваздуха, у циљу уништења, четници користе ту офанзиву ради добијања терена. Какву ви реч имате за такав поступак?

Оптужени: То је питање које за мвне није јасно. Ако они учествују заједно са Немцима, у том случају њихов поступак био би веома погрешан. Ја мислим да се по времену, по депеши, мора да види да је она дошла доцније, кад су, можда, операције биле завршене.

Претседник: Али, ово је депеша од 29 маја. Могу опет да вам је прочитам. Десант на Дрвар извршен је 25 маја, а ово је 29.

Оптужени: То је опет разлика у данима. Да бих могао да дам своју пресудну реч о томе, морао бих да знам положај •непријатеља, положај и једних и других. Ја мислим да се радило о задобијању терена и да је то било после Немаца.

Претседник: Није, још су борбе биле у току, и то баш овде, на Чичеву.

Оптужени: Не знам детаље те борбе.

Претседник: (Поново му чита почетак депеше)

Оптужени: Ја оматрам да се овде радило о задобијању терена и да борбе између четника и партизана стварно није било у овом случају.

Претседник: Ја сам вас питао како ви називате такав сроступак заједничке акције са Немцима.

Оптужени: Ја бих такав постулак осудио, а називам га рђавим лоступком.

Претседник: А да ли би то била сарадња са нелријатељем?

Оптужени: Била би сарадња.

Тужилац: А издаја отаџбине? (Оптужени не одговара). Нећете да одговорите иа ово литање?

ТАЈНИ САСТАНАК ОПТУЖЕНОГ МИХАИЛОВИЋА СА КВИСЛИНГОМ МИЛАНОМ НЕДИЋЕМ НА КОМЕ ЈЕ УГОВОРЕНО СНАБДЕВАЊЕ ЧЕТНИЧКИХ ЈЕДИНИЦА

Претседник: Какве **су** биле ваше везе **са** Недићем **ттосред**сгвом Милана Аћимовића током лета 1944 године? Не **мислим** конкретно ваша лична везп, него везе ваше организације **са орга**низацијом Милана Недића.

Оптужени: Организација у Београду убила је Масаловића, шефа Недићевог кабинета, који нам је био страховити противник и који је чинио велика зла, гоњења, све што је могло да буде. Гоњења на тај начин што је казивао оно што је знао о **нама.** Тада је дошао из заробљеништва генерал Дамјановић и **јавио** ми се преко београдске организације. Ја сам му поручио, **пошто** ми је истовремено јавио да му је понуђен и положај шефа кабинета, да се прими тога положаја и од тада сам ја знао све **шта се** ради у Недићевом кабинету.

Претседник: Ја мислим на ову материјалну везу **између** Недићеве и ваше организације?

Оптужени: Ја никакве материјалне везе са њим **нисам имао.** Ја сам „бушио" стражу и одоздо узимао, а не одозго.

Претседник: Је ли тада ваш командант Предраг Раковић био у Београду, средином лета 1944 године?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Је ли био код Милана Аћимовића?

Оптужени: Где се све кретао по Београду, те **детаље** не знам.

Претседник: Је ли одлазио код Недића?

Оптужени: Знам да је био код Дамјановића.

Претседник: Је ли вам Дамјановић упућивао **оружје,** муницију?

Оптужени? Штогод је могао да створи ја сам добијао?

Претседник: Шта је био Дамјановић?

Оптужени: Дамјановић је био шеф кабинета код Недића.

Претседник: Јесте ли ви имали договор са Дамјановићем, са Недићем?

Оптужени: Са Недићем је био састанак, о коме треба да дам мишљење.

Претседник: То је касније. Да ли је био договор између вас, Дамјановића и Недића?

Оптужени: Ово је био чист тајни споразум између **мене** и Дамјановића.

Претседник: Да ли је Недић био обавештен о томе?

Оптужени: Не верујем да јесте.

Претседник: Чијим је посредством дошло до те везе, и каква је конкретно била улога Аћимовића?

Оптужени: У овом случају ја сам био доста неодређен на овом првом саслушању, неодређен јер је тај еастанак за мене дошао неочекивано, нисам га желео ни у ком случају. То се десило једно после подне када еам се одлучио да дођем на тај састанак, да једанпут видим шта хоће. Био сам тада у селу Скакавицама. Увече је дошло до тога састанка за који, понављам, нисам никакве жеље имао. Шта ме је управо навело на то, сам не знам.

Претседник: Шта вам је требао тај састанак?

Оптужени: Хтео сам да олакшам Дамјановићу рад колико год могу. Да задовољим ону будалу. Ја сам казао да хоћу да умирим ту будалу.

Бранилац Јоксимовић: Коју будалу?

Оптужени: Недића.

Претседник: Ко је био присутан томе састанку?

Оптужени: Лука Балетић, Мирко Лалатовић, а овде се још помињу и Калабић, Рачић, Дамјановић и Недић.

Претседник: Је ли био и Драги Јовановић?

Оптужени: Ја се њега не сећам, јер да је био, ја бих га познао, а суочење је било и ја га нисам познао.

Претседник: Какав је био ток тих преговора и шта се имало на томе састанку да лостигне између вас и Недића?

Оптужени: Ништа. Да кажем свашта и ништа. Ја Недићу не бих казао никада ни једну реч. Ја сам имао све у рукама шта сам хтео. Из свих разних централа узимао сам све што сам хтео, а из Народне банке већ сам био узео једну милијарду и сто милиона динара.

Претседник: Шта вам је онда био крајњи циљ 'ца томе састанку?

Оптужени: Ништа. Моја је тежња била, рекао сам већ, да умирим ту будалу и да олакшам рад Дамјановићу на све могуће начине, па да извучем еве што могу да добијем.

Претседник: Па какви су онда закључци?

Оптужени: Никакви. Нешто су трабуњали они који су довели до тога састанка. Уосталом до тога састанка дошло је нарочито посредством Рачића и његовим притиском на мене. Управо не знам да ли је баш Рачић био тај који је вршио притисак, или преко Рачића неко други, само знам да сам се на крају ипак одлучио за тај састанак, али сматрам да сам погрешио.

Претседник: Јесте ли уговорили да он вама или ви њему не сметате?

Оптужени: Ја сам казао да ми не смета. Ја мислим да нисам ни ја њему веровао ни он мени.

Претседник: Добро прецизирајте ми у чему је то Недићево обећање да вам неће сметати?

Оптужени: Он је врло често обавештајну службу одавао и гоњења су често била. Види се из квислиншке штампе да су гоњења била ерло велика и стално ми је у том погледу сметао. Можда би сметао и Дамјановићу да ради.

Претседник: Је ли се обавезао на нешто Недић, је ли се обавезао на давање какве помоћи?

Оптужени: Ништа ми није било потребно, ништа. Он је само говорио то да би дао, да само више не дижем из Народне банке, а ми смо, међутим, били свршили са Народном банком.

Претседник: Је ли се обавезао да вашим јединицама да оно што добијају „ерпока државна стража" и „српска гранична стража"?

Оптужени: То је могло да буде. Моје је било да њему ништа не дам. Мој разговор са њим требало је да буде празан, јер толико сам смео да схватим да не кажем ништа.

Претседник: А шта сте уговорили да вам он да?

Оптужени: Ништа. Он је нудио новац за плату официрима, а ја сам казао да официри код мене немају плате.

Претседник: А спрему и одећу?

Оптужени: То је дао што и његова стража добија.

Претседник: Како?

Оптужени: Ми смо имали један начин рада што смо слали људе у Љотићеве и Недићеве одреде да се добровољно јаве.

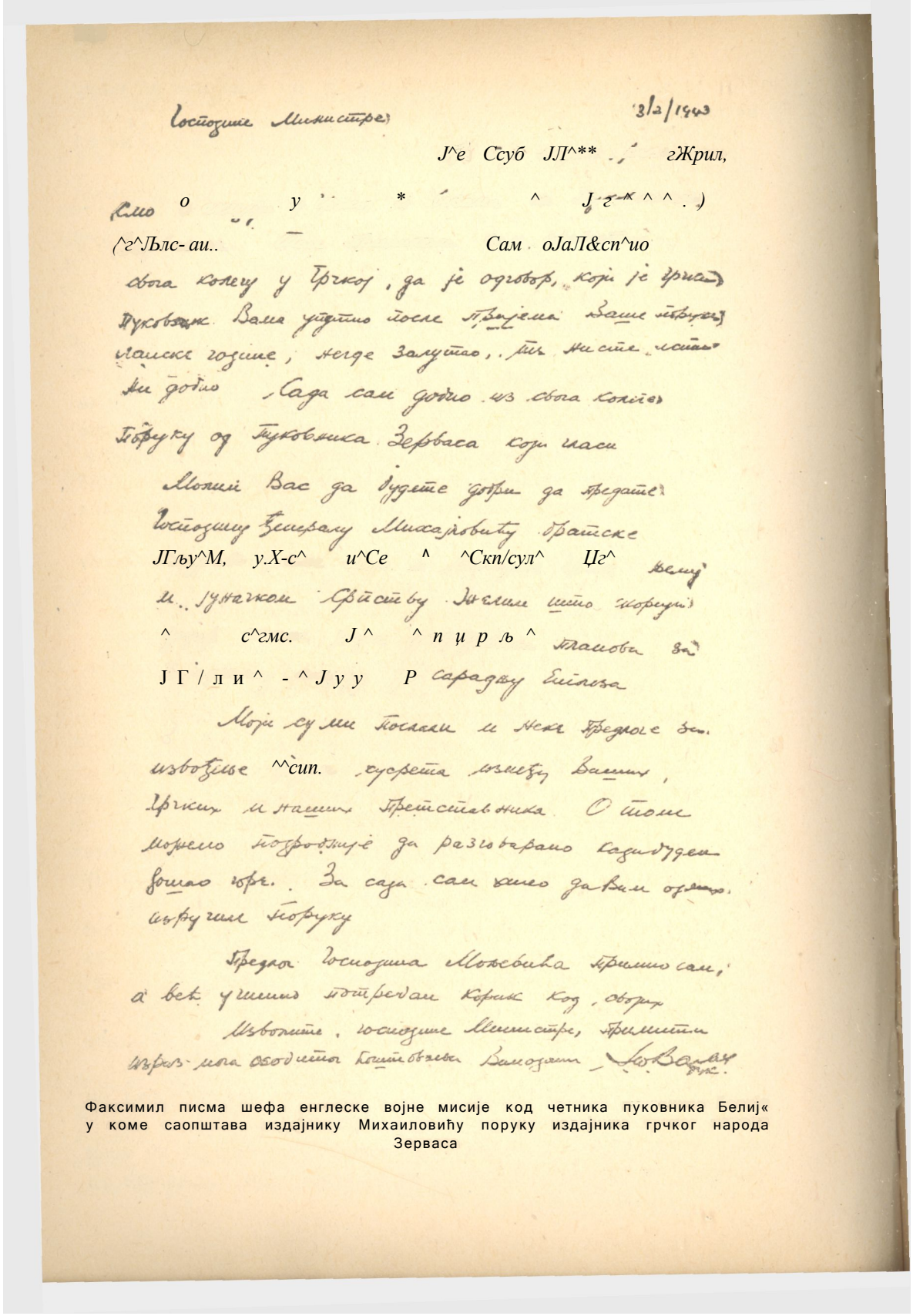
Претседник: Добро, молим вас, ви рекосте у истрази да се Недић обавезао да ће ваше јединице добити све што добијају СДС и СГС, да ће све то ливеровати за вашу организацију?

Оптужени: Нема ту никакве разлике, ја се са запиоником слажем. Питање је мога изражавања. Кад сам дубље мислио, кад сам имао оптужницу да видим, и моје стање у погледу здравственом се поправило.

Претседник: Ипак да рашчистимо. Је ли се Недић обавезао да вашој организацији ливерује?

Оптужени: Да ливерује? Ја верујем да све ово што он прича у свом саслушању да је све то произвољно.

Претседник: Оптужени Михаиловићу, одговарајте ви мени директно на питање. Ви волите да се непосредно удаљавате од

Факсимил писма шефа енглеске војне мисије код четника пуковника Белић« у коме саопштава издајнику Михаиловићу поруку издајника грчког народа Зерваса

Јствари. Је ли се ша томе састанку августа 1944 године генерал Милан Недић обавезао да лиферује за ваше организације одећу, обућу, оружје и све што треба?

Оптужени: Не могу детаља да се сетим.

Претседник: Је ли тачан овај ваш исказ који сте дали (чита да је обећана обућа итд.).

Оптужени: Тако је. То је зато што смо доцније пребацивали људе у граничну стражу, који су после излазили отуда.

Претседник: Кад на том састанку уопште ништа није постигнуто, тако да је то био јалов разговор, зашто вам је био потребан тај састанак?

Оптужени: Уопште је био непотребан. Верујем да је то било из досаде што ме је морало притискивати неко тражење, иначе никаквог разлога није било. Ја нисам имао разлога зато јер све што је радио Недић ја сам знао. Дамјановић ми је то давао, он је тамо седео и јавл>ао ми и ја сам знао све.

Претседник: На том састанку ко је био одређен као делегат за нрихватање тих етвари?

Оптужени: Раковић био је у вези са Дамјановићем и разговарао са Дамјановићем чим је постао шеф кабинета.

Претседник: Је ли Раковић отишао у Београд и седео тамо?

Оптужени: Јеете.

Претседник: Је ли он био >под вашом командом?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Од кога је Раковић добијао инструкције после одласка за Београд?

Оптужени: Ја не знам да ли је он долазио код мене. Он је имао инетрукције за одржавање везе са Дамјановићем.

Претседник: Ко му је дао инструкције?

Оптужени: Ја сам му дао.

Претседник: Је ли то повезано с тим да Раковић седи у Београду?

Оптужени: Не да седи, него да се увлачи у Београд.

Претседник: Како?

Оптужени: Кришом.

Претседник: Је ли Раковић живео у Београду кришом?

Оптужени: Како то?

Претседник: Како то да он оде у Београд с амблемима?

Оптужени: Код Срба није редак случај да сваки води своју лолитику.

Претседник: Је ли реферисао Раковић о своме резултату?

Оптужени: Вероватно.

Претседник: Је ли добијана каква материјална помоћ?

Оптужени: Извлачена је на тај начин што смо убацивали војиике у Недићеве јединице.

Претседник: Којим је путем лиферована помоћ? Каквим средством ?

Оптужени: Ми смо убацивали у Недићеве јединице своје људе и резултат је био тај да смо добили оружје. Увлачили смо своје људе и онда узимали то оружје од људи који су долазили у своје јединице.

Претседник: А је ли било дотурања на други начин?

Оптужени: То не знам.

Претседник: Ја вас питам ово. Ви сте на записнику казали: „Материјала је било доста, али не могу казати у којим количинама..." И после сте рекли да је то било камионом дотурено.

Оптужени: Могло је бити и камионом. Ми смо возовима пренели 30 вагона жита из житне централе за Босну. То је саботажа.

Тужилац: За Босну кажете?!

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Је ли то после доласка Тодора Перовића у Београд код Недића?

Оптужени: Ја нисам радио са Перовићем него са Тошом Максимовићем.

Тужилац: Добро. Суочићемо вае.

Претседник: Је ли приликом вашег састанка са Недићем, о коме је реч, око 20 августа 1944 године, је ли вам се Недић обавезао да ће преко Немаца уопети да вам излиферује већу количину оружја и муниције?

Оптужени: Ништа такво. Никакве такве обавезе нити сам хтео, нити сам тражио. Само да ми не смета.

Претседник: Да ли би могли да се сетите? То је врло важна чињеница.

Оптужени: Ја знам да је важна, али немам потребе да се сећам.

Претседник: Хоћете ли да вас .потсетим шта сте у истрази казали. Иследник вас је питао: „Је ли вам Недић рвкао, заправо обавезао се, да ће преко Немаца уопети да излиферује веће количине оружја и муниције?" Ваш одговор гласи: „Јесте".

Оптужени: Код мене наступи моменат да, када сам преморен, кажем: „Јесте".

Претседник: Јесте ли сада уморни?

Оптужени: Нисам.

Претседник: Ако сте уморни можемо да дамо одмор.

Оптужени: Нисам.

Тужилац: Да ли му је изнуђен тај исказ?

Оптужени: Не, ниједан исказ. Ја сам то већ рекао.

Тужилац: Да ли се оптужени сећа. Да ли је у том моменту био заморен?

Оптужени: За мене је сасвим свеједно. Ја могу и сада да кажем — јесте. Ја онако како мислим тако кажем, како се сећам.

Претседник: Не, ако осећате замор можемо да дамо одмор?

Оптужени: Ја нећу да ометам рад.

Тужилац: Да дамо одмор.

Бранилац Ђоновић: Није прецизирано: Је ли овде Недић нудио, обећавао или се обавезао?

Оптужени: По мом мишљењу, ја то не одговарам у вези са питањем браниоца, молим претседника да ми дозволи да кажем само неколико речи, са Недићем смо били велики непријатељи. Као пуковник сам кажњен два нута са по 30 дана затвора. Ја њега лично сам сматрао као човека потпуно нзлапелог.

Претседник: Прекид десет минута...

ПОСЛЕ САСТАНКА С НЕДИЋЕМ ОПТУЖЕНОМ МИХАИЛОВИЋУ ИЗЛИФЕРОВАНО ЈЕ 10.000 НЕМАЧКИМ ПУШАКА

Претседник (после одмора): Да наставимо са овим вашим састанком с Миланом Недићем августа 1944 године. Да ли вам је Недић обећао или се обавезао да ће преко Немаца успети да вам се лиферује већа количина оружја?

Оптужени: Не.

Претседник: Потсећам вас да сте у истрази на исто питање одговорили — јесте. Објасните Суду ваш контрадикторни исказ.

Оптужени: Ја нисам тражио да се мени лиферује од Немаца.

Претседник: А да ли вам је он обећао?

Оптужени: Нисам тражио.

Претседник: А да ли вам је обећао, суд то пита, да ли вам је Недић обећао или се обавезао?

Оптужени: Ја сам казао да нећу од њих.

Претседник: Јесте ли хтели да примите од СДС?

Оптужени: Увек. Зато сам кроз све време и узимао.

Претседник: Ко је снабдевао обућом храном иодећом СДС?

Оптужени: Све су то онабдевали Немци.

Претседник: Па добро, какву разлику видите у томе?

Оптужени: Има разлике, јер сам ја оружје узимао од оних које организујемо.

Претседник: Да ли је тачно да су српску држазну стражу и српску граничну стражу у то време Немци снабдевали храном, одећом, обућом оружјем и муницијом?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Да ли је оружје било немачког лорекла?

Оптужени: Било је и југословенско и холандско и друго.

Претседник: Да ли је оружје било из немачких руку?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Како вам то изгледа?

Оптужени: Мени — превара. У рату је дозвољена; лукавство, све је то дозвољено.

Претседник: Добро, рекосте да сте, како ви то употребљавате тај израз, „избушили" стражу и да сте могли узети све?

Оптужени: Јесге, могли смо.

Претседник: Зашто је уопште био потребан додир са Недићем?

Оптужени: Апсолутно напотребан.

Претседник: Како оцењујете тај поступак?

Оптужени: Врло рђаво, као поступак који ми је могао само шкодити.

Претседник: Да ли се на састанку између Недића и вас разговарало о новчаној помоћи коју је он требао да вам да?

Оптужени: Он је казао да више не нападамо Народну банку. Он је давао да се плате официри.

Претседник: Да ли је понудио или обећао?

Оптужени: Он се понудио, а ја сам се насмејао. Дигли смо милијарду и 100 милиона.

Претседник: Да ли је понудио месечну помоћ од 100 милиона?

Оптужени: Шта је он причао ја то још нисам сматрао за озбиљно. Мени новац није требао и само сам одговорио да официрима не дајем плату.

Претседник: А зашто сте у току 1942—1943 тражили од избегличке владе новац?

Оптужени: Тражио сам за друго, а не за плате. Не постоје код мене официри који примају плате. Постоје породице официра и војника које смо шабдевали и помагали новцем.

Претседник: Да ли сте еи после разговора преко Недића прнмили од Немаца извесну количину оружја?

Оптужени: Све што сам из Београда примао преко Раковића, који је радио стварно по мом налогу са Дамјановићем, примио сам.

Претседник: Да ли је било из немачких магазина?

Оптужени: Не знам.

Претседник: Колико сте пушака примили?

Оптужени: Не знам.

Претседник: Веће количине? Отприлике?

Оптужени: Не знам.

Претседник: Је ли две, 20, 30?

Оптужени: Не, то не знам тачно.

Претседник: Примали сте.

Оптужени: То је примљено.

Претседник: Па видите, ви сте примили 10.000 пушака.

Оптужени: Може да буде, ја број не знам.

Претседник: Дозвољавате ли ту могућност?

Оптужени: Не, не знам цифру.

Претседник: Можда седам, једанаест или петнаесг хиљада.

Оптужени: Може да буде 10.000.

Претседник: Како сте покушали тих 10.000 пушака да извучете из Београда?

Оптужени: Могле су се извлачити камионима за наоружање српске државне страже, требало је да се попуне обвезници.

Претседник: Колики је број трупа имала српска државна стража?

Оптужени: Мислим укупно око 20.000.

Претседник: Значи ви сте прелоловили са пушкама?

Оптужени: Не, они су вероватно имали изговор на Дамјановићев рад да лопуни стражу са још 10.000 људи.

Претседник: На који начин је Раковић из Београда достављао оружје и каквим средствима?

Оптужени: Могло је да буде снабдевајући стражу, он може да шаље свим средствима.

ДРАЖА МИХАИЛОВИЋ ГАРАНТУЈЕ ДА ДОБИЈЕНО ОРУЖЈЕ И МУНИЦИЈА НЕЋЕ БИТИ УПОТРЕБЉЕНИ ПРОТИВ НЕМАЦА

Претседник: (Чита изјаву Милана Недића коју је дао на саслушању о састанку са оптуженим Михаиловићем поводом снабдевања четника оружјем, муницијом, храном итд.). Бићу дужан ипак да вам предочим шта о том састанку са вама каже Милан Недић: „Дража је тражио од мене да изложим општу ситуацију и развој будућих догађаја, нашто сам рекао да Немци пропадају **и** да ће се морати ловући из наше земље и лричао сам му о опас-

ности комуниста који надиру са свију страна и стога је потребно да се образује српски фронт од мојих и четничких одреда да би, уједињени, брзо и ефикаено спасли српство и Србију од комунистичког упада. Дража је саслушао и прихватио моје излагање. Он је са своје стране рекао да има добре везе са Лондоном и

ЋВАШЕ ВЕЉШАНе^ВО,

Са кскреиии задовољствои сазнао сам гз Вашег телеграш да оу аа Вашу верклбу са Кр.Впсоча.чствои приацезои Александром пристахи Ваша узвгшена ката,Њ.В. Краллца Марија,Њ.В.принцеза Аспазија,мајка прлнцезе Александро,Њ.З.грчии нрал. и е>и Вашег величанства,Н>3.краљ Велике Британије.

Са истки задовоаствоа приино сам н знању да су се претоеднин владе и министар СПОЛЛЕХ **послова сложили са Вашим козракои с тим да је потребно да причеката са венчањеа сзе дон се ситуапиЈа у зеиљи и у изгледу на добар исход рата не проиени.Срећан сам да чујеи од Вашег Величанства да су изгдеди на сигурну и снору побед Ј« уједињених народа добри.**

Пристаиаа П**J.E.господика Черчила,претседкика владе Велике БританиЈе.у погледу Вашег кора.ка,а који Ваи је у тоие био од велике поиоћи, као и његово мишљење да Ваша женидба иоже донети саио добра,јер би учврстила споразуи и савезништво између Југославије и Грчке.примио сам исто тако в знању као саопштење од великог** значаЈа.

Захвалан оам Вашеи Величанотву што се.поводоисвоје тако судбоносне одлуке>обратило за иоје ишаљење зато што саи у непосреднои додиру са народом.

Ја,пре свега,иолом Ваше Величанотвода верује изразима иоЈе и^арене радости поводои Ваше веридбе са Б.Кр.Височанствои принцезои Александрои,ћеркои Јвлгиог друга Вашег блаженопочившег оца краља Александра 1,и да заједно са Љ.Кр.В.принцезои Александрои прииите иоје срдачне честитне.

Ито се тиче самог ,венчања,које из оасвим оправданих разлога и само Ваше Величанство жели да буде скроино и без цереионија,мишљења саи:да оно не би требало да се обави све док народ.који га за сад не оценује,не буде од мене за то припремљен те да би га прихватио како оа^разуиевањеи тако и са одушевљењем.Ово припремање намеран оам да8Вр8= аз&шрвко својих команданата.који ће имати задатак да народ увере о корискооти корака који Ваше Величанство предузима и за његово добро.За ово ми јв потребно одобрење Б&шаг- Величанстза.после чага ку

Лати П Ж» Т С У Т В | м Г „ Г и У х хТеЕеЕоИТОрИ^-
оте нам упутили.иолим Ваше Вели^н?т1о^В^п^ИЧНО !? Па П03 ДРавима коЈе
^заставу по планинама ЈУгослав^Гн^с^и^6^!.^ ?„нашу свеедеиде. отпуне

живи Њ.Кр Височанство
' Та Ваше*Величанство 'П^КНЦеЗа Р"

Гвнеркл.

Изрази радости издзјника Михаилови^а поводом веридбе бившег краља Петра са грчком принцезом

Бнглезима и да добија извештај о ситуацији из првих руку. Даље је рекао како ће се Енглези искрцати на Јадрану, где ће ухватити с њима везу, и да ће они доћи у нашу земљу ради очувања мира **и** реда". На питање иследника какву је помоћ Дража тражио од њега **и** какав споразум су постигли. Недић је рекао: „Оружје,

муницију, новац, одело, обућу и храну. Споразумели смо се да оружје и муницију издејствујемо лреко Немаца пошто ће на томе радити и Раковић за кога је Дража рекао да је у Београду и да га обавести о томе да ће Немци дати оружје и муницију. Ја се сада не сећам колике су биле количине оружја и муниције. Знам да се радило о великим количинама пушака, пушчаних метака и митраљеских метака, пушкомитраљеза, бацача и граната, што ми је Дража дао све исписано на хартији. У погледу новца било је одлучено да моја влада издаје подофицирима и официрима Драже Михаиловића на име принадлежности месечно по 100 милиона динара. Даље смо се споразумели да се све оружане формације владе (Недићеве владе, „владе народног спаса") ставе лод команду Драже Михаиловића ради координације у борб^ лротив комуниста. Дража Михаиловић са своје стране гарантује да добијено оружје и муниција неће бити употребљени против Немаца". На литање нследника: „У колико и у чему је испуњен овај уговор између вас и Михаиловића?" — он је рекао: „Уговор је само делимично иопуњен и то предајом 100,000.000 динара, обуће и одела за десет хиљада војника и извеана количина хране из магазина српоке државне страже. Што се тиче оружја и муниције, обратио сам се Нојбахеру и предао му списак примљен оД Драже. Нојбахер је направио замерку да је то претерано. Пуковник Бошко Павловић, који је био запослен у претседништву владе, ишао је заједно са Раковићем и подизао оружје и муницију. Колику су количину Немци оружја и муниције издали није ми познато. Знам толико да је Раковић био незадовољан са добијеним количинама. Чини ми се да су Немци издали свега око 10.000 пушака." Шта кажете на овакав исказ, оптужени Михаиловићу, који је дао Недић у истрази?

Оптужени: Немогућно.

КАПЕТАН РАКОВИЋ, ДЕЛЕГАТ ОПТУЖЕНОГ МИХАИЛОВИЋА КОД МИЛАНА НЕДИЋА

Претседник: Добро, ја ћу да вам предочим и исказ оптуженог Драгомира Јовановића — Драгог, који је пред судом, исказ који је потпуно независган, потпуно одвојен. О истој ствари, о истом састанку он каже овако:

„Како су текли преговори између Недића и Драже Михаиловића? Дража се обратио Недићу и рекао му: „Изволите". На то је Недић углавном рекао следеће: „Настала су врло озбиљна времена. Комунисти опет почињу да притискују са свих страна.

Иемци немају снага « не супротстављају им се. Наше националне снаге редовно не дају довољне резултате. Ја сам дошао да вам изложим да извршимо ефикасно уједињење и спасавање српства и Србије од црвене немани". Дража Михаиловић је на то кратко одговорио: „Потпуно сам сагласан са вама само главни фактор недостаје. А то је за сада оружје, орул<је, муниција, муниција. То је оно што је нама данас најглавније, ја људства имам, али ми то недостаје, а бога ми и одеће. Шта ви можете у том погледу да ми нружите? Ја вам са своје стране могу рећи да 50.000 пушака не би било довољно, с обзиром колико ја имам људства". Један од присутних официра на то је добацио: „И вније, и више!" На то је Недић поново узео реч и казао: „Ја сам због тога и дошао овде што сам вољан, моја влада и ја вољни смо да вам помогнемо".

На питање иследника какав је постигнут споразум у том погледу, односно уговор између Недића и Драже Михаиловића, Јовановић је одговорио: „Ништа није писано, нити је прављев какав уговор, већ је Недић у пет тачака формулисао споразум, који је Дража Михаиловић прихватио. Ево тачака споразума:

1) Влада ставља одмах на расположење генералу Дражи Михаиловићу за плату официрима, подофицирима и осталима 10 милиона динара, с тим да престане пљачкање државних пошта и осталог.

2) Генерал Недић, одноono влада, преузимају на себе обавезу да код Немаца издејствују одмах 30.000 пушака, 3 милиона пушЧаних и митраљеских метака, 500 пушкомитраљеза и 500 бацача граната.

3) Генерал Михаиловић гарантује Недићу, а овај преузима обавезу пред Немцима, да се ово оружје неће ни у ком случају употребити против Немаца.

4) Он, Недић и влада, вољни су, уколнко окупатор дозвољава, да се и све оружане формације владе ради координирања акције против комуниста, ставе под команду Драже Михаиловића.

5) Влада је вољна, уколико добави, да му одмах стави на расположење и неодређени број униформи и обуће".

„У ком је року овај споразум требало да се спроведе у живот", то је питање иследника на које је оптужвни Драгомир Јовановић одговорио: „У погледу новца да се 100 милиона за авгует одмах истави, а сваког идућег месеца, првог у месецу, по 100 милиона динара. У погледу оружја на захтев свих присутних Дражиних официра предвиђен је крајњи рок 10 септембар, с тим да се одмах почне са сукцесивним лиферовањем и да се Немцима

стави до знања да, ако до 10 септембра не испоручи оружје организацији ДМ, оставља слободно својим командантима да се оружјем снабдевају како знају. Недић је на то рекао да је с тим сагласан и да би добро било ради координације и везе да се одреди један делегат Драже Михаиловића, који ће бити стално у Београду и примати муницију, новац и остало, и одржавати везу са владом. Дража Михаиловић је изјавио сагласност и рекао да ће тај делегат идућег дана доћи. За овог делегата одређев је капетан Раковић. Недић је констатовао да после тога сви захтеви појединих команданата отпадају и да се испуњавају само они захтеви који дођу преко одређеног делегата, а како ће он вршити поделу оставља генералу Михаиловићу".

„Да **ли** је у потпуности спроведен овај споразум између Драже Михаиловића и Недића?", на то питање иследника **одго**ворио је Драгомир Јовановић: „Ја то не знам. Знам **да** је **за** август и септембар исплаћено 100 милиона динара. Знам **да** је примљено од Немаца и предато Раковићу око 5.000 пушака и нешто митраљеза, колико муниције не знам **и** да **ли** је **било** бацача. Тај посао радио је тадашњи заменик државног секретара, пуковник Бошко Павловић, коме је било поверено да **од** Немаца прима оружје **и** предаје делегату Драже Михаиловића Раковићу. Исто тако знам да је за 76 милиона динара купљено 20.000 пари униформи **и** да је отпослато преко Раковића."

На питање да ли су Немци били обавештени раније о том састанку, коме је и он присуствовао заједно са Недићем у августу 1944 године, Јовановић каже да Немци одмах у почетку нису били обавештени, али да их је он обавестио.

Тужилац: Друже претседниче, хоћете ли да прочитате и два пасуса испод тога, то чини целину.

Претседник (наставља): „На питање иследника да ли су Немци знали за састанак Драже Михаиловића и Недића и за споразум који су направили, Јовановић одговара: „За одлазак Недића на састанак са Дражом Михаиловићем Немци нису звали. Затим одмах после повратка Недића са тог састанка Немци су одмах од Недића обавештени како о састанку тако и о самом споразуму. Ово знам по томе што је неколико дана иза тога, **каД** сам ја био код Нојбахера и кад ме је питао за тај састанак, ја сам хтео да ирећутим, а он је на то рекао: „Добро, добро не треба ништа, знам све детаље од Недића." Питање иследника: „Да ли овај састанак и лостигнут споразум са Немцима треба да остане скривен од народа и је ли било о томе речи између Драже Михаиловића и Недића?" — „Нарочито је скренута пажња — одго-

ворио је Јовановић — и подвучено од етране Драже Михаиловића и на чему је он највише инсистирао, да састанак и разговор остану у потпуној тајности".

Тужилац: Извините, али молим вас прочитајте само још овај пасус где се говори о доласку капетана Раковића.

Претседник (Чита): „После неког времена иза овог састанка стигао је у Београд капетан Раковић — као делегат Драже Михаиловића. Капетан Раковић је стигао у Београд у пратњи једног официра у цивилу и једног наоружаног четника, а он сам у сељачком оделу са брадом, са свима амблемима и наоружан, после два дана. Ја сам га као таквог видео после неколико дана у згради Скупштине код генерала Дамјановића где сам се с њиме упознао". Оптужени јесте ли чули?

Оптужени: Чуо сам. Сувише велика пажња је указана вођењу тих разговора од стране Недића, а нарочито да ми он сбјашњава општу ситуацију и да ће Немци пропасти.

Претседнк: Овде се говори конкретно о споразуму.

Оптужени: Ја верујем и једина могућна ствар је да су Никола Калабић, Рачић и Раковић можда уредили све ове тачке, и да је могуће да тако нешто постоји; али верујем да су радили без мога знања.

Претседник: Чињеница је да је овакав састанак постојао. Допуштате ли могућност да су то уредили Калабић, Рачић и Раковкћ?

Оптужени: Допуштам могућност. Рачић је рекао: да треба да дође до тог састанка.

Претседник: Откуда то да се тако у детаљима слажу исказ Недићев и исказ Јовановићев?

Оптужени: Овакве детаље он није могао запамтити. Све то он не би могао запамтити према његовом менталитету.

Претседник: Јесте ли ви инсистирали на тајности тог састанка?

Оптужени: Сигурно да сам инсистирао. Ја сам рекао: „Идем да умирим ту будалу".

Тужилац: Оптужени каже сада да је инсистирао на састанку, а мало пре је рекао да није присуствовао.

Претседник: Оптужени Михаиловићу, колико сте пре рата живели у Београду?

Оптужени: Ја сам одрастао у Београду.

Претседник: Јесте ли чули за Драгог Јовановића.

Оптужени: Јесам. Слушао сам.

Претседник: Јесте ли га видели пре рата?

Оптужени: Не, никада. Ја сам га знао само из квислиншких листова.

Претседник: Јесте ли га препознали када је дошао на састанак?

Оптужени: Не.

Тужилац: Код суда је записник о саслушању Бошка Павловића који је оптуженоме излиферовао муницију, извршујући тај споразум.

Оптужени: Не мени.

Тужилац: Вашем делегату.

)Претседник: Да ли је ваш делегат примио пушке према споразуму? Јесте ли били обавештени о томе?

Оптужени: Ја не знам за споразум. Ја знам шта ми је требало да ми Дамјановић излиферује својом вештином и радом.

Претседник: А какве је функције Дамјановић имао?

Оптужени: Да прати Недића у сваки корак, да га омета и нама иокаже.

Претседник: Какве је тамо функције имао?

Оптужени: Био је његов шеф кабинета, али стварно био је мој агент.

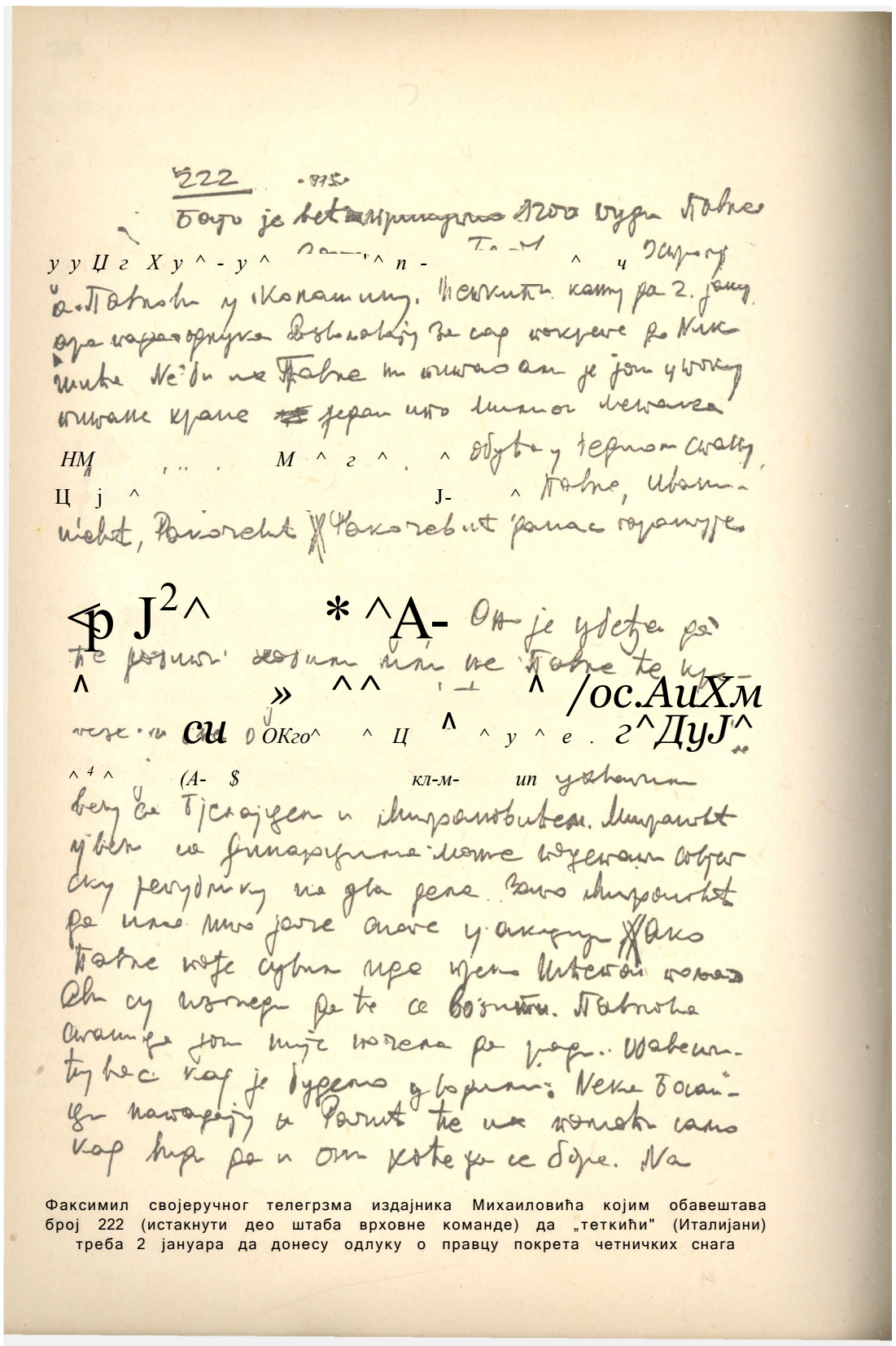
Претседник: Шта мислите да ли један шеф кабинета може да свршава такве крупне ствари без знања својих старешина?

Оптужени: Ако може да спроведе мобилизацију и да појача Недићеву стражу, то јест да утрпа наше људе тамо и да добијемо што је могућно више, онда може.

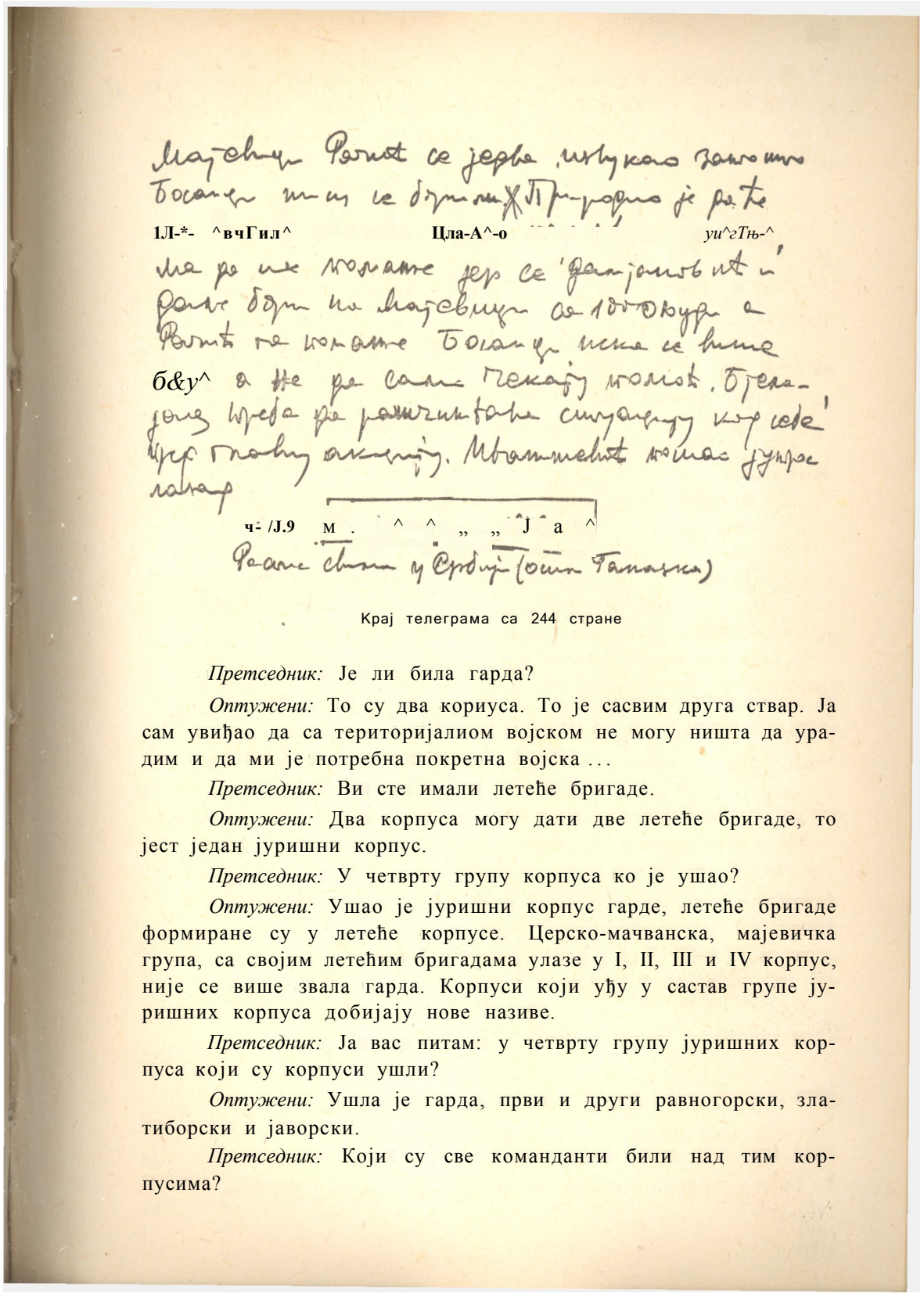
СТВАРАЊЕ ЧЕТВРТЕ ГРУПЕ ЈУРИШНИХ КОРПУСА — РЕЗУЛТАТ ИСКУСТВА БОРБЕ ПРОТИВ ДРУГЕ И ПЕТЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ

Претседник: Каква је то четврта група јуришних корпуса о којима се говори у 29-тој тачки оптужнице?

Оптужени: После изласка из Србије Друге и Пете дивизије ја сам имао скуп команданата, не знам тачно, мислим у једном селу тамо између Пожеге и Чачка. Онда сам из предлога појединих команданата видео да морам да уредим командовање, да га доведем у ред, то јест, да створим летеће бригаде које.су раније имале сасвим другу улогу, о чему ће бити говора на другом месту, да од тих летећих бригада створим јуришне корпусе. У првој групи корпуеа улазили су церски, равногорски, златиборски, у осталом да то не наводим, јер то је овде тачно наведено. Мислим да су била четири корпуса, а овде су напоменута три.

Факсимил својеручног телегрзма издајника Михаиловића којим обавештава број 222 (истакнути део штаба врховне команде) да „теткићи" (Италијани) треба 2 јануара да донесу одлуку о правцу покрета четничких снага

Крај телеграма са 244 стране

Претседник: Је ли била гарда?

Оптужени: То су два кориуса. То је сасвим друга ствар. Ја сам увиђао да са територијалиом војском не могу ништа да урадим и да ми је потребна покретна војска ...

Претседник: Ви сте имали летеће бригаде.

Оптужени: Два корпуса могу дати две летеће бригаде, то јест један јуришни корпус.

Претседник: У четврту групу корпуса ко је ушао?

Оптужени: Ушао је јуришни корпус гарде, летеће бригаде формиране су у летеће корпусе. Церско-мачванска, мајевичка група, са својим летећим бригадама улазе у I, II, III и IV корпус, није се више звала гарда. Корпуси који уђу у састав групе јуришних корпуса добијају нове називе.

Претседник: Ја вас питам: у четврту групу јуришних корпуса који су корпуси ушли?

Оптужени: Ушла је гарда, први и други равногорски, златиборски и јаворски.

Претседник: Који су све команданти били над тим корпусима?

Оптужени: Командант целе те групе, то је управо била армија, али ја нисам хтео да употребим тај назив, био је Рачић, а начелник штаба Нешко Недић. Гарду је водио Калабић. Један јуришни корпус водио је Раковић и један је водио Кесеровић.

Претседник: А командант групе ко је био?

Оптужени: Рачић.

.Претседник: А Звонко Вучковић?

Оптужени: 1944 године он није био ту.

Претседник: Кад је основана четврта група јуришних корпуса?

Оптужени: После изласка из Србије Друге и Пете дивизије партизана.

Претседник: Где, у коме месту?

Оптужени: Он је прво ишао према области Златибора.

Претседник: Где је био скуп команданата кад је основана та група?

Оптужени: У једном селу у области Пожеге, североисточно.

Претседник: У Добрињи?

Оптужени: Да у Средњој Добрињи.

Претседник: Да ли је оснивање чеврте групе корпуса дошло као резултат искуства борбе против Друге и Пете пролетерске ударне дивизије Народноослободилачке војске?

Оптужени: Ја мислим да је дошло. Ја сам раније потпуно осетио да не могу имати 100.000 наоружаних људи у целој земљи, које не могу да покренем, који немају довољно покретљивости, и више су територијални. Да бих то избегао, био сам мишљења да узмем људе млађе и нежењене и да се од њих формирају на СБИма територијама летеће бригаде, које ће бити стално под оружјем тако да сам, размишљајући о томе, дошао доцније до закључка да могу сада, пошто тих бригада имам, створити јуришни корпус, а кад могу створити јуришни корпус, онда могу створити и групу јуришних корпуса, а то значи створити армију. Нисам хтео намерно дати то име.

Претседник: Је ли то дошло као резултат искуства у борби против Друге и Пете пролетерске ударне дивизије?

Оптужени: Сигурно, а друго да бих се припремио за догађаје који су требали да наетупе.

Претседник: Какав је задатак, најкраће, најконкретније речено, групе јуришних корпуса?

Оптужени: Група јуришних корпуса имала је да се бије, али пре тога имала је да уради други задатак, а то је дотеривање на послушност команданата и смењивање команданата који су били неповољни и које нисам ја могао дотле сменити.

Претседник: Је ли четврта група јуришних корпуса приступила остварењу задатака?

Оптужени: Није могла приступити. У томе времену напали су партизани на Топлицу. Кесеровић је био сатеран у ћошак између Западне Мораве и Ибра. После тога наређено је групи јуришних корпуса да иде да помогне Кесеровићу. Ја сам рачунао да ће Рачић, као вођа, а Нешко Недић као официр, који је свршио вишу школу, моћи да воде борбу, и послао сам их тамо, а Кесеровића ставио под њихову команду. То је њега јако увредило.

ПРЕТСЕДНИК: „ЈЕ ЛИ ТО ИЗДАЈА НАРОДА?" — ОПТУЖЕНИ МИХАИЛОВИЋ: „ТЕШКО МИ ЈЕ ДА ТО КАЖЕМ . .. ЈЕСТЕ ..."

Претседник: Какав је био њихов задатак?

Оптужени: Задатак им је био да помогну Кесеровића и да се поврати терен који је Кесеровић изгубио.

Претседнпк: Ко је издао задатак?

Оптужени: Ја сам издао задатак.

Претседник: Да очисте терен?

Оптужени: Да.

Претседник: Које просторије?

Оптужени: Да очисте терен. То је просторија између Ибра, цео Копаоник и Топдица.

Претседник: А Јабланица?

Оптужени: Јабланица је доцније дошла у ток.

Претседник: А да ли је требал **Ј ПО** завршетку чишћења прве просторије рашчистити и Јабланчцу?

Оптужени: У погледу тога ситуација се развијала.

Претседник: Јесте ли ви издавали наређења за акције четврте групе јуришних корпуса?

Оптуженп: Ја сам био обавештен о томе, а они су руководили потпуно слободно. Командант те групе, Рачић, био је потпуно слободан у акцији. Ја сам му давао с времена на време, =како да кажем, правце, које они често нису слушали.

Претседник: Главне правце за акцију?

Оптужени: Не. Они су сами радили. Ја сам давао директиве; када освоје Топлицу, да се састану са Ђурићевим снагама са југа.

Претседник: Да ли се сећате у коме је времену 1944 године дошло до те операције?

Оптужени: Ја не могу тачно да се сетим.

Претседник: Можда април, мај, јун, јул — пролеће, лето?

Оптужени: Времена не могу да се сетим.

Претседник: Да ли је било лето?

Оптужени: Јесте, било је лето. Овде стоји да је то било у јулу. Ја мислим да је то тачно.

Претседник: Да ли сте ви од Рачића, односно од четврте групе корпуса, током развитка операција, били обавештавани о намераваним правцима покрета и дејства?

Оптужени: Вероватно, ја не могу сада да кажем ништа.

Претседник: Па малочас сте рекли.

Оптужени: Па рекао сам да сам обавештаван о току догађаја и о лостигнутим резултатима.

Претседник: И да сте им помагали у одређивању праваца.

Оптужени: Помагао сам им. Ја сам им помагао у погледу координације са другим корпусима, рецимо јужноморавске групе, и говорио сам да они иду у овом правцу, а ови у овом. Ма да су они одржавали и директне везе међу собом.

Претседнпк: Да ли је Кесеровић учествовао у овим акцијама са својим снагама?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Са коликим снагама?

Олтужени: Ја тачан број не знам, али он је имао два корпуса, расински и копаонички.

Претседник: Да ли су са Кесеровићевим снагама оперисале и неке друге снаге у борби против партизана у тој операцији, изузев четничких снага?

Оптужени: Ја мислим да је било на извесним правцима немачких трупа, али врло мало, а да су доцније, кад се Рачић вратио са терена дошле друге снаге на терен, Љотићеве и друге. Јер Рачић је напустио терен и вратио се натраг.

Претседник: Па како је онда дошло до тога да су се Немци помешали са четмичким снагама?

Олтужени: Ја то знам прецизно: Кад су стигли љотићевци Рачић је напустио терен и отишао у Жупу. У том тренутку дошло је до преласка партизанских снага преко Косова. Ја сам их осетио, а већ сам био обавештен и од наше радиостанице у области Рашке. Наредио сам му да одмах иде и да задржи Копаоник у својим рукама. Међутим, он је остао у Жупи и није извршио моје наређење. Изгубио је један дан и затим је у борбама по магловитом дану претрпео врло тешке губитке. Реч је о четвртој групи јуришних корпуса. После тога, без икаквог оправдања, он сам води своју војничку ситуацију и не слуша ме. Он одлази, али је у вези са осталима, ма да ја никада нисам дозвољавао да команданти међу собом опште. Он добија податке директно о надирању партизана из области Златибора, и друге, напушта овај терен и без мога одобрења води целу групу. А ја сам сматрао да треба да задржи Копаоник.

Претседник: Је ли том приликом и са Рачићевом групом ишао део Немаца?

Оптужени: Не знам.

Претседник: Да ли је тада у Рачићевом штабу био немачки официр за везу?

Оптужени: Мени није било познато.

Претседник: Је ли вам познато да је у то време, када је био напад четничких јединица Кесеровића и Рачића, на Топлицу и Јабланицу уотвари кренула и немачко-љотићевско-бугарска казнена експедиција?

Оптужени: Није, господине претседниче. По мом сазнању не. Кесеровић и Рачић радили су у правцу Топлице и не довршивши операцију до краја, иако су били довели партизане у врло тежак положај, напустили су терен пре но што су довршили у потпуности операцију и довели до потпуног растурања свих партизанских јединица. Рачић се вратио натраг и направио одмор у Жупи. Ја сам наредио да иде на Копаоник. Он је задоцнио за један дан. Трпео је због тога губитка. После напушта целу просторију и без мога овлашћења иде на други правац. Све то није имало смисла.

Претседник: Ко је тада држао Трстеник?

Оптужени: Трстеник је често био без посаде. То је мала варошица, не знам ко је тада био у Трстенику. Иначе цела линија долине Западне Мораве држана је од мене.

Претседник: Видите, Рачић има једну наредбу, и то чак од 25 августа 1944 године.

Оптужени: Своју наредбу?

Претседник: Јесте. И, чини ми се, да баш ваш малопре-Нашњи одговор долази у контрадикцију са оваквом једном наредбом. Дозволите ми да вам је предочим, па ћете се боље потсетити, нарочито с обзиром на то да сте били добро обавештавани. Ту се каже: „Штаб четврте групе јуришних корпуса, О. бр. 18, од 25 августа 1944 годиие, Велика Дренова..." То је близу Крушевца?

Оптужени: Не знам.

Претседнпк: Даље се у наредби каже: „Команданту прзог јуришног корпуса..." Ситуација је таква и таква, па онда: „Наше трупе и трупе потпуковника Кесеровића, уз подршку једног немачког батаљона, напашће 26 у зору на Пету дивизију са задатком да је туку и да је избаце што пре из строја..." Да ли је Рачић само донекле потиснуо партизане, па се вратио у Жупу на одмор?

Оптужени: Није био у Жупи.

Претседник: А како објашњавате учешће овог немачког батаљона?

Оптужени: Ми говоримо о Копаонику у јуну 1944 године, а ово је август. Операција је трајала месец и по дана. Он је прво ишао према југоистоку, вратио се назад према Жупи, добио наређење да иде на Копаоник. Он застаје и бива тучен. Можда да је ово било кад је поново бачен у Жупу.

Претседник: Али видите, од тога момента он још једанпут иде са немачким батаљоном?

Оптужени: Не знам, да ли је ишао.

Претседник: Ево наредбе.

Оптужени: Није хтео да иде. Ја не знам да је поново ишао у Жупу.

Претседник: А шта мислите о учешћу немачког батаљона заједно са Рачићем и Кесеровићем?

Оптужени: То сад чујем.

Претседник: А да ли је то издаја?

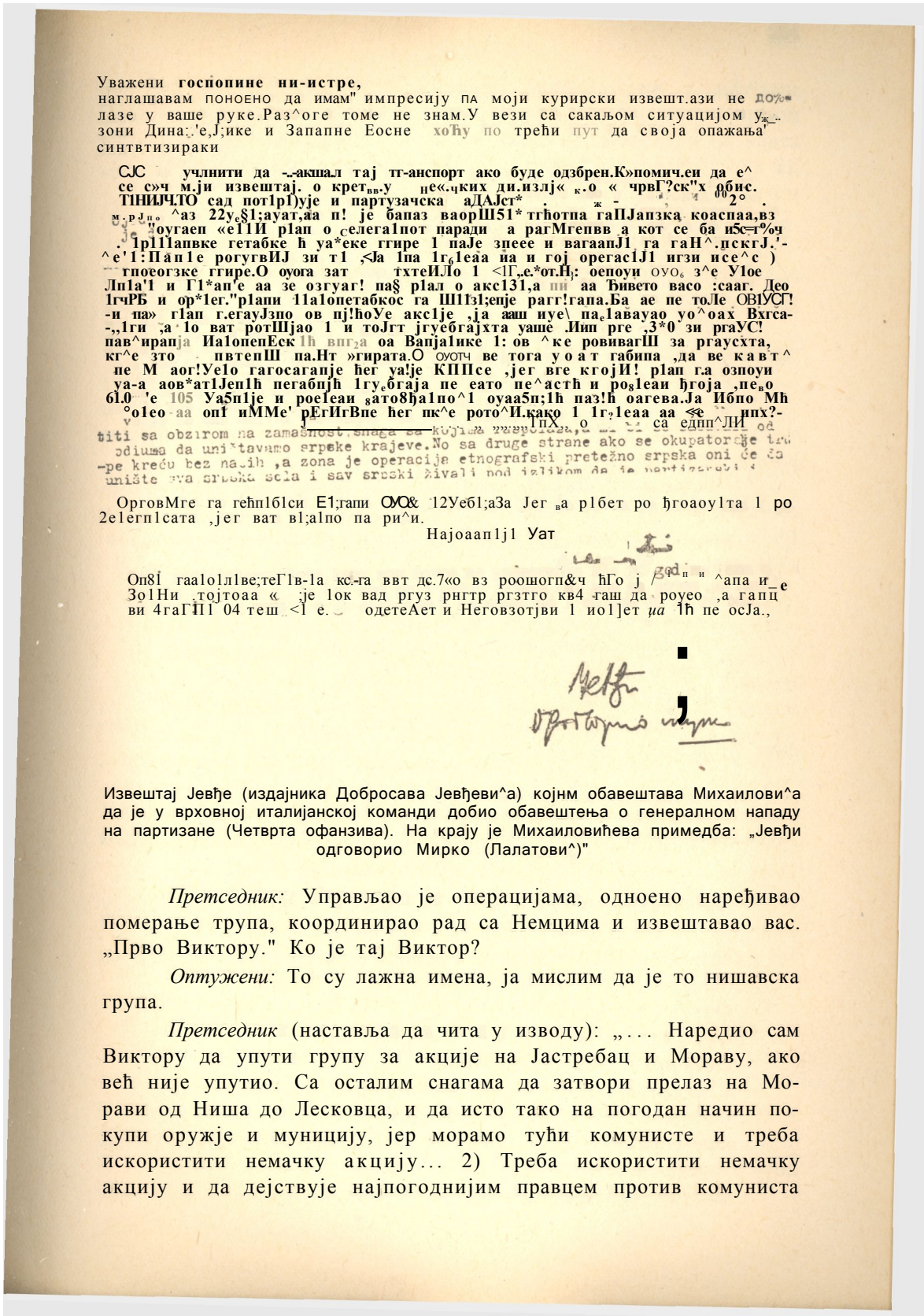
Оптужени: Сигурно. Рачић је уобразио да постане командант Србије. Он је био храбар војник, али неспособан да води јединице. Он је после тога узео такав правац и знам да је напустио Топлицу и дошао у други крај.

Претседник: Да ли је ваш командант Србије, генерал Трифуновић, био упознат са овим операцијама и допринео нешто у сарадњи са окупатором, или координирао свој рад правцу — у коме су наступали окупатори?

Оптужени: Генерал Трифуновић био је послат у источну Србију. Ја сам друго мислио, мислио сам да створим другу јуришну групу кад су партизани отимали Топлицу и Копаоник од Кесеровића. Мислио сам да спустим са севера Тимочане, Крајинце и Хомољце и да од њих образујем још једну групу. Али су вођство и избор људства били слаби. И они су били намењени да иду у Топлицу, а не четврта јуришна група. А кад сам то видео онда сам наредио да четврта јуришна група иде у Топлицу. Генерал Трифуновић имао је ту улогу да обједини те снаге. Оне су врло слабо ишле. Милетић је био командант те групе, Оцокољић начелник штаба, Љуба Јовановић командант корпуса. Милетић и Оцокољић се нису слагали и уопште није могла да се оствари та идеја. Он је ишао да обједини снаге варваринске и делиградске, да ради уопште у Источној Србији.

Претседник: Да ли је генерал Трифуновић командант Србије?

Оптужени: Јесте.

Уважени **госпопине ни-истре,**
наглашавам поноено да имам" импресију па моји курирски извешт.ази не до%■ лазе у ваше руке.Раз^оге томе не знам.У вези са сакаљом ситуацијом у ж_.. зони Дина:.'е,Јзике и Запапне Еосне хоћу по трећи пут да своја опажања' синтвтизираки

CJC учлнити да -.-акшал тај тг-анспорт ако буде одзбрен.К»помич.еи да е^ се с»ч м.ји извештај. о крет_в.у не«.чких ди.излј« к.о « чрвГ?ск"х обис. ТІНИЈЧТО сад пот1р1)ује и партузачска аДАЈст* . ж - 00 2° .
м.рЈпо ^аз 22у_е§1;ауат,аа п! је бапаз ваорШ51* тгћотпа таПЈапзка коаспаа,вз Јоугаеп «е11И р1ап о_елега1пот паради а рагМгепвв а кот се ба и5с=г%ч .1р111апвке гетабке ћ уа*еке ггире 1 паЈе зпеее и вагаапЈ1 га таН^.пскгЈ.'-^е'1:Пап1е рогувИЈ зи т1 ,<Ја 1па 1г_61еаа иа и гој орегас1Ј1 игзи исе^с) гпоеогзке ггире.О оуога зат тхтеИЛо 1 <1Г„е.*от.Н_: оепоуи оуо_ з^е У1ое Лп1а'1 и Г1*ап'е аа зе озгуаг! па§ р1ал о акс131,а пи аа Ъивето васо :сааг. Део 1гчРБ и ор*1ег."р1апи 11а1опетабкос га Ш11з1;епје рагг!гапа.Ба ае пе тоЛе ОВ1УСГ! -и па» г1ап г.егауЈзпо ов пј!ћоУе акс1је ,ја ааш иуе\ па_1авауао уо^оах Вхгса-„1ги ;а 1о ват ротШјао 1 и тоЈгт јгуебгајхта уаше .Иип рге ,3*0 зи ргаУС! пав^ирапја Иа1опепЕск1ћ впг_а оа Ваnја1ике 1: ов ^ке ровивагШ за ргаусхта, кг^е зто пвтепШ па.Нт »гирата.О оуотч ве тога у о а т габипа ,да ве к а в т^ пе М аог!Уе1о гагосагапје ћег уа!је КППсе ,јег вге к г о ј И! р1ап г.а озпоуи уа-а аов*ат1Јеп1ћ пегабпјћ 1гу_бгаја пе еато пе^астћ и ро_1еаи ђгоја ,пе_о 61.0 'е 105 Уа5п1је и рое1еаи _ато8ђа1по^1 оуаа5п;1ћ паз!ћ оагева.Ја Ибпо Мћ °о1ео аа оп1 иММе' рЕгИгВпе ћег пк^е рото^И.како 1 1г_1еаа аа ≪е ипх?-

ОрговМге га гећп1б1си Е1;гапи ОУОЪ 12Уеб1;аЗа Јег _ва р1бет ро ђгоаоу1та 1 ро 2е1егп1сата ,јег ват в1;а1по па ри^и.

Најоаап1ј1 Уат

Оп8Ї гаа1о1л1ве;теГ1в-1а кс.-га ввт дс.7«о вз роошогп&ч ћГо ј β^{od} п и ^апа и_е 3о1Ни ,тојтоаа « је 1ок вад ргуз рнгтр ргзтго кв4 гаш да роуео ,а гапц ви 4гаГЇП1 04 теш <1 е. одетеАет и Неговзотјви 1 ио1јет *ја* 1ћ пе осЈа.,

Извештај Јевђе (издајника Добросава Јевђеви^а) којнм обавештава Михаилови^а да је у врховној италијанској команди добио обавештења о генералном нападу на партизане (Четврта офанзива). На крају је Михаиловићева примедба: „Јевђи одговорио Мирко (Лалатови^)"

Претседник: Управљао је операцијама, одноено наређивао померање трупа, координирао рад са Немцима и извештавао вас. „Прво Виктору." Ко је тај Виктор?

Оптужени: То су лажна имена, ја мислим да је то нишавска група.

Претседник (наставља да чита у изводу): „... Наредио сам Виктору да упути групу за акције на Јастребац и Мораву, ако већ није упутио. Са осталим снагама да затвори прелаз на Морави од Ниша до Лесковца, и да исто тако на погодан начин покупи оружје и муницију, јер морамо туђи комунисте и треба искористити немачку акцију... 2) Треба искористити немачку акцију и да дејствује најпогоднијим правцем против комуниста

имајући у виду акцију Немаца. 3) Орелу (Кесеровићу), **да** искористи акцију Немаца да дође у Јабланицу **и** Топлицу **и** да му стави на расположење књажевачки и делиградски корпус, као **и** да на нај.погоднији начин дође до муниције... 4) Минчу, да помогне Орелу за акцију на Јастрепцу..." и тако даље.

Оптужени: Ја сам само наређивао.

Претседник: Добро, оптужени Михаиловићу, Рачић, Кесеровић, генерал Трифуновић, командант Србије, Минчо и други команданти, видите...

Оптуженн: У том погледу од мене су добијали само директиве за главни рад. Ништа друго нису могли сазнати.

Претседник: Какав главни рад?

Оптужени: За главни рад. Сем операција куда треба да се изводе ништа друго. То је било тако. Моје депеше су говориле увек о директивама.

Претседник: Да ли је ово што је радио Трифуновић, Кесеровић, Рачић у пролеће 1944 године, Нешко Недић, Звонимир Вучковић, Лалатовић, Остојић, да ли је такав начин рада издгја народа?

Оптужени: Рђав рад.

Претседник: Да ли је то издаја?

Оптужени: Тешко ми је да то кажем.

Претседник: А је ли то тачно?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Иако ништа друго нисам тражио да уђе у записник, тражим да ово уђе.

ПОЛИЦИСКИ СЛУГЕРАЊА, КВИСЛИНГ И РАТНИ ЗЛОЧИНАЦ МИЛАН АЋИМОВИЋ ОРГАНИЗУЈЕ САСТАНКЕ НЕМАЦА СА ОПТУЖЕНИМ МИХАИЛОВИЋЕМ

Претседник: То је ушло, јер судски стенографи записују сваку реч, а ушло је и у записник. Да ли сте се ви почетком месеца септембра 1944 године у близини села Прањана састали са Нојбахеровим изаслаником Штеркером?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Ко је удесио тај састанак?

Оптужени: Милан Аћимовић.

Претседник: Који Милан Аћимовић?

Оптужени: Из комесарске владе.

Претседник: Да ли је Милан Аћимовић имао какву функцију у организацији Д. М.?

Оптужени: Није имао.

Претседник: Да ли је био можда у цивилном штабу генерала Трифуновића?

Оптужени: Доцније, кад је отишао у Босну 1945 године.

Претседник: А ко га је увео у цивилни штаб?

Оптужени: Генерал Трифуновић.

Претседник: Да ли је то увођење било признање за досадашњи рад?

Оптужени: Не, друго.

Тужилац: Шта друго? Оптужени је хтео да одговори али је застао.

Претседник: Ја мислим да ћемо то у даљем периоду. Ви ћете то нотирати. (Обраћа се оптуженом): Ко је све присутвовао вашем састанку са Штеркером у Прањанима септембра 1944 године?

Оптужени: Почетком септембра дошао је Милан Аћимовић из Београда. Јавио ми се и казао да Нојбахер жели састанак са америчким претставником.

Претседник: Са којим претставником?

Оптужени: Са претставником Америке.

Претседник: Како му је било име?

Оптужени: Пуковник Мак Даул.

Претседник: Добро.

Оптужени: Ја сам рекао да ћу упитати пукозника и довео сгм Аћимовића код пуковника Мак Даула. Он му је изложио да Нојбахер жели састанак. Пуковник Мак Даул ми је рекао да дође. Прима састанак. Казао је Аћимовићу: „Може". После врло кратког времена од тога одобрења да Нојбахер може доћи, долази Штеркер на састанак, а води га Аћимовић. На том састанку били смо сами, пуковник Мак Даул, ја и Штеркер.

Претседник: Предмет разговора?

Оптужени: Предмет разговора био је, ја сам дао у самом исказу ... Ја бих молио да ме потсетите ...

Претседник: Ту смо, пред крај, потсетите се сами.

Оптужени: Ја бих молио да ме потсетите.

Тужилац: Јесте ли заморени?

Оптужени: Ја бих молио да довршимо то.

Тужилац: Ако сте уморни реците.

Оптужени: Ја знам шта је било. Његова тенденција ... Штеркер је прво извинуо Нојбахера да је он хитно морао да оде на пут и да није могао доћи на сатанак. Његова текденција била је да Немачка жели да разговара са западним савезницима. Састанак је трајао три четврти сата. Није био дугачак.

Претседник: Да ли сте ви имали састанак лично са Нојбахером у селу Рошцима августа 1944?

Оптужени: Не бих могао да га примим без пуковника Мак Даула који је био код мене. Пуковник Мак Даул баш је волео да дође Нојбахер и ја никаквог разлога не бих имао да нешто кажем против овог састанка.

Претседник: Објасните ово. Ви сте малочас рекли: прво долази Аћимовић код вас да уговори састанак, вас, Мак Даула и Нојбахера...

Оптужени: Јесте, носи понуду Нојбахера америчком претставнику.

Претседник: ... Сада, после неколико дана, долази до састанка на који, место Нојбахера, долази Штеркер и извињава се да ...

Оптужени: Да је Нојбахер отишао у Грчку...

Тужилац: А ко је понео писмо пуковнику Мак Даулу?

Оптужени: Нема писмене понуде.

Тужилац: Шта је однео Аћимовић?

Оптуженн: Однео је усмено одобрење да може да дође...

Претседник: Добро, ту ви треба да нешто објасните. Ви кажете: ово је састанак који је одржан... Да ли је до њега дошло изненада?

Оптужени: Како изненада?

Претседник: Ви сте рекли да је удешавано, уколико се ја нисам преварио ... (Чита у себи.) Ни ту није тако јасно. Исти вам је исказ и овде као и у истрази.

Оптужени: О Нојбахеру нисам ни питан.

Претседник: Јесте питани, и ту сте дали један одговор јако категоричан.

Оптужени: Зато што би стварно, да је Нојбахер дошао, био примљен.

Претседник: На питање иследника: „Сећате ли се састанка више Цагањске школе у априлу месецу?", ви сте категорички одговорили: „То је апсурдна измишљотина, ја ту никада нисам био." Да ли вас у истрази није руководило, уколико је тај састанак био, да је незгодно, јер је указано на Нојбахера ...

Оптужени: Није, ја мислим да сам у истрази дао то образложење, да је Нојбахер дошао он би био примљен.

Претседник: Ви сте рекли да би био примљен од Мак Даула.

Оптужени: Па, и овде се то каже.

Претседник: Да ли је дошло до тог састанка?

Оптужени: Искључено!

Претседник: Оптужени Михаиловићу, можете ли да се присетите ...

Оптужени: Мени је указиван материјал о томе, говори се о некој ливади и...

Претседник: Да ли ви знате где су Рошци?

Оптужени: Знам, био сам тамо.

Претседник: Знате ли где је школа?

Оптужени: Никада нисам био у Цагањској школи.

.Претседник: Па добро, јесте ли видели ону ливаду више школе?

Оптужени: Знам, тачно у Рошцима сам био једно време. То је у оном потоку ка Чачку.

Рретседник: Да ли ви познајете неког Јовановића Владимира?

Оптужени: Ја не могу да се сетим, можда га познајем.

Претседник: Он је радио као полициски писар.

Оптужени: Кад бих добио ближа обавештења можда бих се сетио.

Претседник: Он је био у близини вашег штаба.

Оптужени: Не знам тачно.

Претседнпк: Поводом сусрета Нојбахера с вама ми смо дужни да вам предочимо исказ сада живог сведока Јовановића Владимира. Он ће бити испитан на претресу.

Оптужени: Волео бих да објасни састанак.

Претседник (чита иоказ Владимира Јовановића): „Шта вам је све познато о састанку више Цагањоке школе и ко је учествовао на састанку? Овај састанак — одговара сведок — био је негде у августу 1944 године. Не могу тачно да прецизирам. Непосредно пред еастанак добио сам писмо од команданта Раковића у коме ми налаже,, да одмах одем на раскрсницу у Трбушане, код Мушеве кафане, и да сачекам аутомобил којим ће из Београда доћи Аћимовић. Пошто дођу да их у сумрак вратим пријеворским путем и доведем код Цагањеке школе где ће они чекати. По писму сам поступио и чекао на раскрсници, где су пред залазак сунца стигла два аутомобила. У првом аутомобилу седео је Аћимовић с једним човеком, кога до тада иисам познавао, а каоније сам сазнао да је то био Нојбахер. У другом аутомобилу био је Штеркер, кога сам већ био упознао, а е њиме још један мени непознат човек. Сви, па и шофер, били су у цивилним оделима. Саопштио сам Аћимовићу еве што ми је рекао Раковић, па сам сео у први аутомобил до шофера и довео све до саме Цагањске школе. Ту нас је задржао један Раковићев војник. Сишли смо с аутомобила и са тим војником прешли једну речицу, где нам је у сусрет стигао Раковић и одвео нас даље.

Отишли смо даље један километар до једне ливаде где смо стали. Ту на ливади нашли смо Дражу Михаиловића и пуковника Балетића. Поздравили смо се и сви руковали, с тим што сам ја на неколико метара био пострани. Они, Дража, Балетић, Аћимовић, Нојбахер, Штеркер и Раковић ступили су у разговор. Но одмах затим нама неколицини речено је да се повучемо и повукли смо се устрану, Раковић, Штеркер и ја, а у разговору остали су Дража, Балетић, Нојбахер и Аћимовић. После краћег времена видео сам да преко ливаде прилазе тројица људи, односно да иду ка групи где је био Дража. Била је месечина. Један од ове тројице изостао је, а друга двојица пожурили се и пришли ка групи где су били Дража и Нојбахер. Ова двојица који су пришли били су Американци, пуковник Мак Даул и његов пратилац капетан Лалић, Американац. Одмах после, пошто су ова двојица пришла групи, један од њих се издвојио и дошао код нас. То је био капетан Лалић, док су остали разговарали са Дражом, Нојбахером и другима. Капетан Лалић ступио је у разговор са Раковићем и Штеркером.

Од Раковића у ауту сазнао сам да је Мак Даул тај који је дошао на разговор и остао с њима. Они су ту разговарали нешто више од једног сата, па су се растали тако што су у једној групи отишли Дража, Балетић, Мак Даул и Лалић, а у другој групи ми, остали, с тим што се је групи придружио Раковић.

Ја сам Раковића сутрадан питао шта се овде ради и Раковић је код куће Милојке Вучићевић у Пријевору рекао да се добро ради и добра је ствар што је Мак Даул разговарао са Нојбахером, и да је он Нојбахеру поставио да Немци евакуишу територију и да нас наоружају. Ипак је Нојбахер одговорио да он сам то не може да обави, већ да ће реферисати Хитлеру, па потом известити... !

Оптужени: Ма да би то ишло у моју одбрану, није истина.

Претседник: У реду, јесте ли се уморили?

Оптужени: Могли би да прекинемо.

ПРИЛИКОМ ПОВЛАЧЕЊА НЕМАЦА ИЗ СРБИЈЕ ОПТУЖЕНИ МИХАИЛОВИЋ ЗАЈЕДНО СА ЊИМА БЕЖИ ИСПРЕД СНАГА НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ

Претседник (после одмора): Наставља се претрес. Снимање десет минута... Оптужени Михаиловићу приликом уласка снага Народноослободилачке војске у Србију, септембра 1944 године, куда се повлачила главна четничка снага?

Оптужени: Ја могу у сећању да реконструишем стање четврте групе јуришних корпуса. Ја сам био у области око Прањана. Један правац покрета партизанских снага био је ка Јеловој Гори. Насупрот томе покрету стајао је Рачић са четвртом групом јуришних корпуса. Не надајући се таквој рђавој ситуацији добио сам изненада од њега обавештење да одмах поседнем Равну Гору, пошто се морало повлачити на линији Буковик, која је била у вези са Равном Гором. Пре тога он је претрпео на Јеловој Гори врло тежак пораз, пошто је неумешно водио операције четвртог корпуса. Упао је у један узан простор где је имао много губитака од бацача. За то време у Источној Србији, и у области око Делиграда, борбени делови су отступали и нису давали довољно отпора. У таквој ситуацији ја сам решио да се преко Равне Горе пребацим у област око Струганика. Према извесним искуствима, која сам имао о Рачићу у вођењу операција, знао сам унапред

0 В Ј 1 А Ш Ћ Е & Е

Којим одображам пешадискем ккпетану I класе" Буру Лветићу,да иоже свој одред у шау вто Ссигвг рада за Отацбину"легдлк!ов«ти код окугаторскхх класти на најпогоднији кавдн,стараЈући св нри томв да останв НХ надионалној линији.Упуства по о»оме доСићв од мајора Р4\дуло»ића.
Ово чувати КУС строго ш

12 октобра 1942 г.
Слободне српске планине

МИНИСТАР
Морнарице и ваздухопловства
армиски ђенерал,

Овлаш^ење издајника Михаиловића четничком капетану Ђуру Изетићу да се „легализује"

да је он у стању да води сто људи, ма да је он био храбар човек. Нешко Недић, који је био његов начелник штаба, био је спреман, али је био авантуриста. Под таквом комбинацијом командовања није се могло ништа учинити. Равну Гору сам посео са врло мало снага и те ноћи отишао сам у правцу Струганика, рачунајући да ће он бити ту. Међутим, он се већ налазио у висини западно од Ваљева. Под таквим условима ја сам наредио повлачење у правцу Драгиња. Тежња је била да цео мој штаб.маневрисањем пребацим за леђа четвртог корпуса, јер као штаб нисам б«о борбена снага. У брзим покретима дошао сам до Драгиња. Борба се развијала испред мене.

Тужилац: Је ли то Драгиње код Коцељева?

Оптужени: Драгиње је северно од Косјерића. Ја сам пошао за Цер и дошао за леђа четвртог корпуса, у Мачву. У Мачви он

ме је известио: „Ја се више не могу држати. Прелазите одмах Дрину, шаљем за вама корпус Туфегџића". Ја сам прешао Дрину, корпус Туфегџића није. Ја сам се онда ослонио на мачвански корпус Леке Дамјановића. За то време читаве операције су испале из руку. У сећању ми је остало да се он појавио у области Чачка.

Претседник: Куда еге се ви са вашим деловима повукли?

Оптужени: Ја сам казао. Прешао сам преко Дрине.

Претседник: Сем четника да ли су ишле које јединице у вашем правцу?

Оптужени: У оптужници се каже да су биле немачке трупе, али нису, нити стражине, једино моја заштита и извесни теренски делови који су били у Мачви. Не сећам се имена тих команданата са евојим оитним деловима. Ми смо прешли код Бадовинаца.

Претседник: А главне четничке снаге?

Оптужени: Главне четничке снаге нису постојале. Била је једна четврта група јуришних корпуса генерала Мирка Трифуновића. У Источној Србији Кесеровић је био на свом месту.

Претседник: Куда сте се повлачили?

Оптужени: Наредио сам Трифуновићу само да се одмакне од Чачка према југу.

Претседник: Куда сте се даље повлачили?

Оптужени: Трифуновић јавља да са командантима не може да изиђе на крај. Образовали еу неки војнички савет, али нису могли да се сложе. Ивањицу су напустили пред малим партизанским снагама. Све се то сручило на Санџак, ма да нисам хтео да идем из Србије, јер сам знао, о томе сам био обавештен, да је Црвена армија само у пролазу. Тежња ми је била да не дођем ни до какве незгодне ситуације. Они су сами отступили даље и улазе у Санџак. Од генерала Трифуновића добијам извеиггај: „Ово су избеглице, са њима се ништа не може". У том Павле ступа у везу са Рачићем, у кратку везу ради окупљања. Павле га зове да дође у Црну Гору где има хране за 50.000 војника, где има свега. И онда је настала једна пометња међу тим командантима који су имали чак и војни савет, шта да се ради? Повлачење њихово кроз Санџак претставља једну форму избеглиштва без икакве команде, после неуопеха. Тенденција моја и генерала Трифуновића била је да их одвојимо од пута где су били Немци, и често су њихове јединице биле помешане са немачким јединицама. Ја наређујем Трифуновићу, који ми јавља да су то' избеч глице, да их одвоји у правцу Горажде—Јабуке, у оне просторе где нема окупаторских трупа. То им успева. Они се повлаче тамо где влада глад и где не могу да издрже. Ја решавам да их пре-

Ш Т А 16
ЛИМСНИК ШЦАШ ИШЧШ ОДРШ

Сгр — 40 — -I - 1943
авВвВАЈ

НЛЧЕШШ ШТАБА ПРХОВНК Ш1ШЈВ

дкцзЈа на десноЈ ооала *Аума* у срезу **Бјелопољснои** зав^роГена је.иста ја изведена тачно по утврђеном плаЈгу.резудтат **ове'борбе је:**

1) **потпуао** су унидтеаа **сдедеаа цусдчиансда седа (Сешије.** Плевље. **Сленида.петг и -кдјгаГети):**
Зољавад,Губавача, радијеља,7Саиовићи**,пресечеаик,Батури11е,** дааа Блах(сендаја Пдевле) ,Цура»!4ћи,ш«А,Радзјеаа Гдава**,Побретиће,кедише,** дољa Костенида.Стублп, 3рх,3>шј'шац.,шиповиае,него**<1ратиаа,0сианбегов0 село,** дупљаци**, Јасев,** Костиће,Кашевар, Ивам,Го.Ш!јево,аидкци,Гора>а **Црнча.Горњи** РаЈулићи,Врба, Цр*аљ,Крадешлг,С кдале,Личкле (Секција Сјеница-**Пеђ)-Ук:/шо** 33 седа.

2) **Ртве: кусликааа** Зораца око 4с)0 **(стоткнеј-**
Љиггг деце ого. 1000

Наше жртве: 14 иртвих и
26 раа-^чих«глј **1** жене

до **озолиног** ороја аашмх жр*.ава дигио **Је не** усдед **неправилиор** вођака. ад страаа старешина,Еећ очигдлдзог нечува&а'сашах **војниа и ыиХо-•ш** харолснше луриша на иуслииане.каји су били затворени у својшл **купаиа**

КОМАНДАНТ, мајор
Љљ. и Вуришић

Извештај четничког команданта Павла Вуриши^а издајнику Михаиловићу о завршеној акцији против муслиманског живља на десној обали Лима

бацим у лодније крајеве према Посавини. Наређујем Трифуновићу да пребаци све своје снаге из Србије, које су мислиле да иду на море, да их пребаци на север, и он је то учинио. Тек код Кнежине, у Срезу рогатичком, ја њих срећем и узимам под своју команду.

Претседник: Да ли вам је познато да се четничка група повлачила са Павлом Ђуришићем на челу?

Оптужени: Павле, који ме по повратку из заробљеништва није слушао, чини јак притисак на мене да еве трупе иду у Црну Гору, јер тамо има хране. Ја сам му одговорио да можда има хране за шест дана. Тада настаје крајње непријатељство међу официрима и командантима. Ја сам им казао да остану на своме терену.

Претседник: А да ли ее Павле Ђуришић повукао?

Оптужени: Противно моме наређењу он се повукао и ишао с Немцима.

Претседник: Да ли вам је тада било јасно да је Немачка била у капитулацији?

Оптужени: Апсолутно.

Претседник: Да ли сте издали наређење за општи напад на Немце?

Оптужени: Са трупама које сам имао то је било немогуће.

Тужилац: То је био повољан моменат.

Оптужени: Ни најмање повољан. Лако је то рећи, али треба разумети сиутацију.

Претседник: Ви сте казали током процеса да је повољан моменат онда када Немци почну да напуштају нашу територију. А ви се с њима повлачите « успут повлачећи се, четничке јединице воде борбу са партизанима.

Оптужени: Ја говорим како је било.

Претседник: Да ли је тачно да су се четничке јединице успут, повлачећи се, тукле против партизана, заједно са Немцима?

Оптужени: То је било потпуно слабо. Главно је ово. Пре тога краха јавио ми је Остојић депешом и тражио акцију против Немаца, а ја сам му одговорио: Радите према ситуацији".

Претседник: Јесу ли са оним трупама које су биле под командом генерала Трифуновића, ишли кроз Санџак и недићевци и љотићевци?

Оптужени: Недићевци сви, а ниједна Љотићева трупа. Недићевци су се били формирали и дошли у Нови Пазар. Како ме је генерал Трифуновић обавестио они су хтели да иду за Грчку. Генерал Трифуновић је утицао на њих да пођу овамо. Они су формирани у три дивизије: прву, другу и трећу дивизију. Прва и друга дивизија била је састављена од орпске државне страже, а трећа дивизија била је гранична трупа. Сви су они образ'овали ударни српски корпус.

Претседник: Да ли је приликом повлачења српска државна стража била под вашом командом?

Оптужени: Целина не. Од те страже и граничних трупа **ми** смо раније направили најнеборбеније трупе на свету. Доцније, када су нам оне требале и када сам их примио у Кнежини и увео у борбу против партизана, то сам видео. Желео сам да одведем своје трупе у област реке Спрече. Имао сам сугестију са стране да тамо одведем своје трупе.

Тужилац: Молим, какве сугестије са стране?

Претседник: Када се стварно и формално српска државна стража ставила под вашу команду?

Оптужени: Онда кад је дошла код мене у Срез рогатички. Одмах после тога ја сам покушао да се дохватим реке Спрече, која је плоднија и од Посавине. Међутим, те трупе су побегле већ после првих судара. Оне су довеле остале српске снаге у велику кризу, тако да су се извукле са тешким губицима. Даље су отишле према Завидовићу, тамо се предале Немцима и одатле су поведене у Немачку.

Претседник: Кажите нам јасно: Постоји ли приликом продирања снага Народноослободилачке војске у 1944 години у Србију сарадња или еадејство четника, недићеваца, љотићеваца и Немаца у борби противу Народноослободилачке војске?

Оптужени: Док не бих имао распоред трупа ја на то питање не бих могао одговорити ни да ни не.

Претседник: Па добро, знате ли где је Јелова Гора?

Оптужени: Знам.

Претседник: Знате ли где је Ужице, знате ли где Каран?

Оптужени: Знам.

Претседник: Знате ли линију Пожега—Високо—Трешњевица? Знате ли Чачак?

Оптужени: Знам.

Претседник: Видите, на том фронту налазе се четници, Немци, љотићевци и недићевци.

Оптужени: То су две линије. У задњој линији су четници.

Претседник: Која је прва линија?

Оптужени: Прва линија је комуникациски правац који држе Немци на којој се налазе Ужице, Пожега, Чачак и коју су они врло јако бранили.

Претседник: Овде се каже: „Насупрот томе стоје снаге комуниста које су продрле у област Ужица и држе Срез златиборски, варошицу Пожегу и сав простор западно од Ужица до Дрине."

Оптужени: Држе.

Претседник: Објасните нам војнички: постоји ли на овој страни према Народноослободилачкој војсци фронт од две линије, који сачињавају четници, Немци, љотићевци и српска државна етража.

Оптужени: Држали су Немци, а они су држали на овај начин...

Претседник: Постоје ли два фронта?

Оптужени: Не постоје.

Претседник: То је ваше мишљење.

Оптужени: Ја објашњавам.

Претседник: Ко зна и „а" из војничке азбуке, то му је врло јасно.

Оптужени: Ја сматрам да прва линија претставља линију, која за мене нема вредности у одбрани терена који ја желим да браним.

Претседник: Јесте ли хтели да браните терен Србије?

Оптужени: Јесам. Прва линија претставља неколико тачака које саме за себе претстављају тачке отпора, али између њих партизани могу проћи увек и напаети Рачића. Обично се дешавало увек да су прве четничке јединице биле нападане са намером освајања терена. У овом случају прва линија састојала се из неколико отпорних тачака које су држали Немци, које се врло тешко отимају, јер су у погледу наоружања били моћнији и од нае и од партизана и, ако треба да се повлаче, они се пробијају.

Претседник: Приликом ослобођења Ваљева од стране снага Народноослободилачке војске ко се супротставио у Ваљеву Народноослободилачкој војсци?

Оптужени: Ја мислим Немци.

Претседник: С ким.

Оптужени: Четника није било у Ваљеву.

Претседник: А око Ваљева?

Оптужени: На Медведнику је био Рачић са својима.

Претседник: А кад су после Јелове Горе и Медведника прошле четничке снаге кроз Ваљево?

Оптужени: Не знам.

Претседник: Онда кад сте ви на пола сата испред Народноослободилачке војске једва успели да се извучете и ту вам је остала комора.

Оптужени: Био је тамо део коморе. На Медведнику Рачић је бранио свој терен према Косјерићу. То је јужна граница његовог терена.

Претседник: То је сада, молим вас, прва лииија у односу према Ваљеву.

Оптужени: Јесте.

Претседник: А ко је у Ваљеву?

Оптужени: Немци су били у Ваљеву.

Претседник: Је ли вам сада јаоно да су четници бранили гарнизон Немаца?

Оптужени: Не гарнизон, јер немачки гарнизон у Ваљејву може да падне, а Медведник још да се држи.

„ОБРАЗОВАО САМ ЗАЈЕДНИЧКИ ШТАБ СА НЕМЦИМА"

Претседник: Ту је приложен један документ из кога се види да је СДС много раније стављена под вашу формалну команду, него што ви кажете.

Оптужени: Не знам.

Претседник: Јесте ли примили Стеву Радовановића, команданта СДС?

Оптужени: Никада. Нисам га видео до Кнежине у Срезу рогатичком.

Претседник: Је ли вам се ставио под команду?

Оптужени: Не верујем.

Претседник: Јесте ли формирали од његових јединица нов корпус?

Оптужени: То је тек урадио Трифуновић у Санџаку.

Тужилац: Па што не судите Стеви за злочине које је починио?

Оптужени: Имало је времена.

Тужилац: А, ви сте чекали.

Претседник: Јесте ли приликом отступања из Босне имали још где састанак са Штеркером и Аћимовићем?

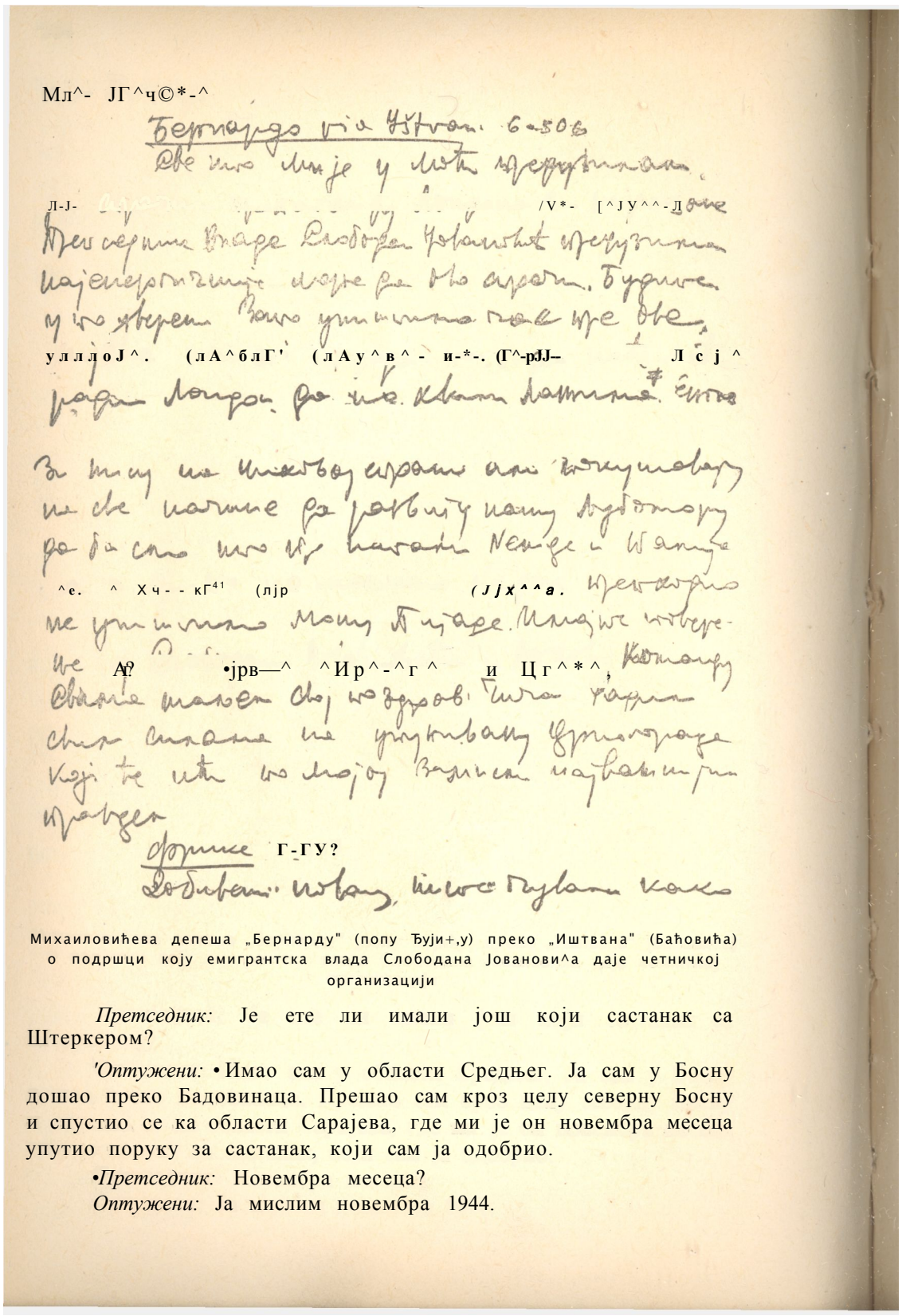
Оптужени: У селу Драгињу, у другој половини месеца септембра.

Претседник: Је ли дошао у нечијој пратњи?

Оптужени: Ја не знам, али први састанак је објашњен.

Претседник: А је ли дошао у пратњи Милана Аћимовића?

Оптужени: И на једном и на другом састанку никада Милан Аћимовић није могао присуствовати. А овај састанак био је у селу Драгињу, управо у једној засебној кући јужно од тога села. На том састанку Штеркер је приказао један оловком писан велики елаборат, који је покушао да чита, али је био јако узбуђен и није могао да преводи на француски довољно добро. Он је почео да оптужује Црвену армију.

Михаиловићева депеша „Бернарду" (попу Ђуји+,у) преко „Иштвана" (Бађовића) о подршци коју емигрантска влада Слободана Јованови^а даје четничкој организацији

Претседник: Је ете ли имали још који састанак са Штеркером?

'Оптужени: • Имао сам у области Средњег. Ја сам у Босну дошао преко Бадовинаца. Прешао сам кроз целу северну Босну и спустио се ка области Сарајева, где ми је он новембра месеца упутио поруку за састанак, који сам ја одобрио.

•*Претседник:* Новембра месеца?

Оптужени: Ја мислим новембра 1944.

Претседник: А ко вам поручује?

Оптужени: Ја не знам на који сам то начин добио, али мислим да је то било преко Бороте.

Тужилац: Ко је тај Борота?

Оптужени: Пуковник Борота који је био командант корпуса у области Сарајева.

Претседник: Је ли био Борота повезан са Немцима у Сарајеву?

Оптужени: Није.

Претседник: Да ли је Борота одлазио код Лера?

Оптужени: Не знам.

Претседник: Је ли вам Борота добављао од Немаца храну, оружје, муницију?

Оптужени: Није. Ја само знам да је имао један канал у Сарајеву преко неког села Радиња, Радоња, тако нешто.

Претседник: Ви сте на записнику у истрази рекли друкчије да сте на томе састанку обавештени...

Оптужени: То су детаљи које ја не знам.

Претседник: Ово баш није детаљ.

Оптужени: Ја не знам тачно.

Претседник: Да ли вас је, можда, о састанку обавестила београдска организација?

Оптужени: Можда, највероватније је то.

Претседник: А како тумачите да је београдска организација могла да спроведе то и где се она тада налазила?

Оптужени: Могла је да спроведе зато што је стајала са мном у радиовези.

Претседник: А где јој је у то време било радиоседиште?

Оптужени: У Београду.

Претседник: Да ли је Београд био тада ослобођен?

Оптужени: Биле су моје две радиостанице у Београду стално и за све време од 1942 године. То су биле две тајне радиостанице у Београду.

Тужилац: Је ли једна од њих била у специјалној полицији?

Оптужени: Ја не знам.

Претседник: Одакле је Штеркер дошао на тај састанак?

Оптужени: Од Сарајева.

Претседник: Да ли од Сарајева или из Сарајева?

Оптужени: Из Сарајева.

Претседник: Да ли је долазио из Немачке у Сарајево или са неке друге стране?

Оптужени: Не знам, али мислим да је дошао од Загреба.

Претседник: Ко је још дошао на тај састанак^
Оптужени: Мнлан Аћимовић.
Претседник: У чије је име дошао Штеркер?
Оптужени: Дошао је у име њихове команде у Загребу.
Претседник: Је ли дошао у име Нојбахера?
Оптужени: Па то је највероватније. Он је био његов претставник и раније.
Претседник: Зашто се Штеркер са вама састао?
Оптужени: По једној ствари која ме је запрепастила кад сам за то сазнао и коју ћу у даљем излагању најбоље објаснити. О својим људима мислио сам најбоље. Једна група начинила ми Је највеће малере. Том приликом сазнао сам ствари које су ме поразиле. Бањовић, користећи моје потписе које сам му бланко дао, а ја сам и "го радио, поднео је под мојим потписом Немцима понуду преко Сарајева и то је отишло даље, да се четничка организација стави у службу Немаца. Они су видели мој потпис и Штеркер је дошао и питао. Рекао је: „Ми смо добили овај предмет". Није то донео собом, јер му ја не бих дао да изиђе са гаквим једним не фалсификатом, него мојим оригиналним потписсм. Штеркер је питао: „Је ли то ваша жеља?", а ја сам казао: „Ми смо били и остали непријатељи. Случајност је жалосна да се и ја тучем према партизанима, а и ви". То је жалосна случајност, за коју жалим.

Претседник: Објасните, кад се истовремено и ви и Немци тучете против партизана, је ли то сарадња?
Оптужени: Како год хоћете тумачите.
Претседник: Одговорите суду на питање: Кад се ви заједно са Немцима тучете против Народноослободилачке војске, је ли то сарадња или није?
Оптужени: Морао сам да се браним.
Претседник: Одговорите на питање: Кад се ви заједно са Немцима тучете против Народноослободилачке војске је ли то сарадња или није?
Оптужени: За мене није. Кад год сам био слободан увек СЕМ покушавао да пређем у акцију. Да се браним.
Тужилац: А што се нисте бранили од Немаца?
Оптужени: Они су били на терену.
Претседник: Је ли постојање таквих чињеница помогло окупатору?
Оптужени: Зато што је дошло до узајамне борбе!
Претседник: Је ли то помагање окупатора?
Оптужени: Ја нисам мислио да је то помагање окупатору.
Претседник: А је ли било стварно?

Оптужени: Може да буде, али ја ниеам мислио. Моја је тежња да не помажем окупатора.

Претседник: Је ли ваша тежња била, конкретно, према догађајима, према чињеницама, које су се развијале, помагање окупатора?

Бранилац Ђоновић: (добацује) Њему је то ишло у прилог.

Претседник: Молим вас, озбиљно опомињем одбрану на ред да више такве потезе не чини и не претвара се у суфлера. У најмању руку није коректно. Је ли то помагање окупатора или није?

Оптужени: Није.

Цретседннк: А кад се окупатор заједно са вама бори против Народноослободилачке војске је ли онда окупатор помагао вас?

Оптужени: Окупатор је добро искористио нашу узајамну борбу.

Претседник: Излази да сте се ви са окупатором узајамно допуњавали против Народноослободилачке војске.

Оптужени: Ја мислим да не.

Претседник: Да ли је сарадња са окупатором учествовање у топличкој офанзиви немачког батаљона?

Оптужени: Није од мене жељено.

Претседник: Је ли сарадња?

Оптужени: Партизани су напали на терен који сам ја држао.

Претседник: У реду, напали су, је ли то сарадња?

Оптужени: Ја нисам тежио да овладам свима комуникацијама, ја сам нападао акцијом саботаже, а никако овлађивањем њима. Ја делим терен. Ја имам сугестију од владе и савезника: „Држите се на терену, сачувајте Србију и у моменту пропадања Немачке, нападати."

Тужилац: Како, од свих савезника имали сте тако?

Оптужени: То има у самој оптужници, мени је пуковник Мак Даул рекао да одржим терен.

Претседник: Ко је то Љубиша Ђорђевић?

Оптужени: Љубиша Ђорђевић? Не знам.

Претседник: Командант СДС и Недићев мајор. А ко је Марко Музикравић?

Оптужени: Марко Музикравић је командант бригаде у Гружи.

Претседник: А чија је бригада? Је ли ваша?

Оптуженн: Јесте.

Претседник: Шестог октобра Љубиша Ђорђевић пише Музикравићу: (чита) „Драги Марко, издржи још мало. Нем:ачка авијација бомбардује простор од Врбаве, има доста бомби и митраљеза. Образовао сам заједнички штаб са Немцима. Начелник штаба долази да води Немце". Шта је то?

Оптужени: То је издаја.

Претседник: Је ли то сарадња са окупатором?

Оптужени: Јесте.

Претседник: А је ли сарадња кад Нешко Недић и Рачић учеетвују против Топлице са Немцима?

Оптужени: Ја не знам такву ситуацију, али мислим да су они ишли ван путева.

Претседник: А је ли сарадња кад иду у Санџак заједно са Немцима?

Оптужени: Ја сам то објаснио.

Претседник: Суд вае пита је ли то сарадња са Немцима^

Оптужени: То су биле избеглице, нису више војници. послл гурања на једну и другу страну и целокупног рада и пропаганде и схватања команданата који су мислили да воде и своју високу политику. Такве се ствари дешавају код сваке војске која губи.

ОПТУЖЕНИ МИХАИЛОВИЋ УПУЋУЈЕ У ОСЛОБОЂЕНУ СРБИЈУ АГЕНТА ГЕСТАПОА ГАШПАРЕВИЋА ДА ОРГАНИЗУЈЕ ДИВЕРЗИЈЕ, САБОТАЖЕ И ВРШИ АТЕНТАТЕ БЕЗГЛАСНИМ ПУШКАМА

Претседник: Када сте имали други састанак са Штеркером?

Оптужени: Други је састанак био на Вучјаку.

Претседник: Кад?

Оптужени: Ја мислим да сам дао одговор: априла или крајем марта 1945 године.

Претседник: Ко је још био са Штеркером?

Оптужени: Ја не знам. Није био нико. Дошао је у пратњи.

Претседник: А Аћимовић?

Оптужени: Аћимовић, јеете.

Претседник: Да ли је то била немачка делегација или су то били пратиоци? Ко је присуствовао састанку између вас и Штеркера?

Оптужени: Били смо само ја и он.

Претседник: Шта је био циљ доласка Штеркера на Вучјак и каква је одлука донета на том састанку?

Оптужени: Дошао је да преда понуду Лера, команданта немачких трупа у Југославији, да донесе понуду да је ја доставим

савезницима, да се он ставља на услугу, да са својим трупама отцвпи Аустрију. Поред тога скренуо ми је пажњу да ову ствар могу доставити само по најповерљивијој шифри, јер се Лер плашио да га Гестапо не ухвати, пошто су моје шифре биле компромитоване, јер је шифра са Енглезима била у току неколико година. Ја сам поручио овако: Не тиче се ни мене нити мога покрета, нити Југославије, ствар је важна за централну Европу. Молим вас пошаљите једног вашег претставника опуномоћенога да са радиостанице може разговарати. После свршенога разговора ставља му се слобода да се врати којим путем хоће преко партизанске територије. Ја сам то послао преко радиостанице.

Претседник: Из овога излази да ви Лерово саопштење нисте саопштили савезницима.

Оптужени: Ја сам тако казао.

Претседник: Је ли вама јасно да нисте Лерову поруку саопштили?

Оптужени: Ја сам ову депешу сам шифрирао и послао сам је. Сматрао с^м да из овога може нешто изићи.

Претседник: Шта?

Оптужени: Не знам шта.

Претседник: Може ли из овога да се закључи да сте ви на тај начин чували Лера?

Оптужени: Никада.

Претседник: Како никада?

Оптужени: Никада. Ја сам оставио савезницима нека процене.

Претседник: Шта да процене?

Оптужени: Да ли им ово треба.

Претседник: Али савезницима уопште нисте уручили поруку Лера.

Оптужени: Ја сам саопштио овако. Друго нисам упутио.

Претседник: Из тога може да се закључи да крије те, да штитите Лера?

Оптужени: Ја га крије м од Геетапоа.

Претседник: Значи чувате Лера.

Оптужени: Жао ме је за такав израз да се каже, али ја не чувам.

Претседник: Јеете ли ви ммали везу са агентом Гестапоа. вођом терористичке групе Гашпаревићем?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Објасните ваше везе?

Оптужени: Гашпаревић ее појавио у области Сарајева и тамо, са једио 50 до 60 људи, он је примљен у обласг Сарајева. Ја сам казао да га прими, пошто ја нисам тада код Сарајева него на Требави. Он је дошао код пуковника Павловића који је добио

Гооаодике **Маиietре** а драги **брате,**

Срећан оак што нпсам **далеко од Вао и што** ћу **се иохда са** Бама уссоро зндјета.

Вап изаслаккк,а ној пријатељ Пера Бађевић цзвриио је мнсију к<*ју сте му поверили ка веока опрета*,озбил,ап и савестаа начнн.Заиста нисте ноглн кађи подеснијсг за овај посао.

Бађевић је оВишао самион већи броЈ четничких фориација у ЈСерцегозинн,да би доСио јасну слику о вредиости-**истих.**

0 свгму другон он ће Еао иптелигентио обазестлти,јер је ок човек који уме ствари да види и осети.

до скорог ви()еloa Господике Цинйстре иЗ^апг брате.

Одани Ваш

Гацко,16 јула **1942** год^-не.

Кратак Бирчанинов извештај издајнику Михаиловићу о Баковићевом обиласку четничких једнница у Херцеговини

ДРАГЛ ЧИЧЗ!

Слизини јЈвнога.Војвоц« је изр–ЈЛло лозволу од италиЈвноке кои.нде д« се нз **овој територији иожс** ЗЛЦЖ–ШТИ **6 ло 7 дзнз.Заиолио** мг **да Вас о сз**/ма ствари^Ј **које** СЛМ **з=пазио н» теренуобзвестии.**

четнички сзреди на терито,**'.1Ј51** Хгричготкнг »«гзг.:» *оаани су код-ГОЈ иЈзкЈ.дотЗиЈа^г јс{.пну,руучс0е "и кутапиЈу.Глату не Лриа^У саио км се по н-ки пут у зиду ПошоЂи водељују изље своте новзиз.БроЈИО оргонипобаних чет:|.:)са ни -егктори.ји Хериеговине износа са 6 до 7. СОО.-Наоруоље пуиЈКа око 6000 кои.са лоста .зутомЈТСког^оруаоа.Јлисииилу.к

С вером у Бога за Крааа и Ота'1(Лину.

16.ју.ча 19А-2 год.
Слобсдне српске плзнинв

Петар Ба^овив подноси извештај „Чичи" (Михаилови^у) о резултату обмлаоса четничких јединица у Херцеговини

одобрење да образује команду. Гашпаревић је дошао и ја сам га видео само кад је дошао овамо. Моја намера са Гашпаревићем била је, пошто сам дознао да има оружје, да се он употребч док не пређе у Србију, а да после тога буде убијен, а људство пргве-

дено. За овај циљ одредио сам једну групу која ће га пратити. То је била група капетана Топаловића и ту је био и поручник Милован Недељковић. Топалов^ћ је већ покушао разоружање раније и дошло је до велике свађе. Међутим, он је требало још да сачека. Остао је само Недељковић са групом људи коју је водио. Гашпаревић је имао доста материјала. Ово људство нисам хтео да употребим, јер су га углавном сачињавали људи из заробл^еничких логора, који еу на тај начин изабрали да се врате у земљу, И тако је дошло до тога. Намера је била и издато је наређење Топаловићу и он је требало да пренесе Недељковићу да буде убијен кад пређе Лим.

Претседник: Како сте се повезали са Гашпаревићем и његозом групом?

Оптужени: То не знам тачно.

Претседник: Преко кога, ко вас је повезао?

Оптужени: Ја мислим да би то могао Аћимовић да каже. Гашпаревић кад је дошао код мене претстављао се као дисидент љотићевац.

Претседник: Је ли вас можда Борота повезао?

Оптужени: Не знам тачно.

Претседник: Потсетићу вас на ваш исказ из истраге. На нитање: „Како сте се повезали са Гашпаревићем и његозим групом," одговорили сте: „Са Гашпаревићем повезао ме је Борота. заираво Борота ме је обавестио депешом за долазак Гашпаревића и његове групе из Аустрије и питао ме да ли ћу примити Гашпаревића".

Оптужени: Тачно, ја се слажем.

Претседник: Шта је онда тачно, ово малочас или ово садд?

Оптужени: Не могу да дам тачан одговор. Није ми могуће да понављам. Ја сам био притиснут толиким пословима. Морам да реконструишем како је шта било.

Претседник: Знате да сте га примили, само још остаје неке чињенице да пречистимо. Да ли вас је Гашпаревић обавестио о задацима које је добио пред полазак из Аустрије за Србију?

Оптужени: Није ме потпуно обавестио, али Топаловић био је тачно обавештен да он не сме жив доћи...

Претседник: Оптужени Михаиловићу, молим вас, је ли вас Гашпаревић упознао са задатком који је добио?

Оптужени: Не.

Претседник: Да ли вам је рекао да је добио задатак...

Оптужени: Не. Овако ми је објаснио...

Претседник: Прочитаћу вам исказ који сте дали у истрази, као одговор на ово иитање: „Задатак је добио од Немаца да дејствује као терористичка група у извођењу диверзија и саботаже у Србији..."

Оптуженн: Може да буде тако... Ја сам...

Претседник: Ко вас је, дакле, повезао са Гашпаревићем?

Оптужени: Борота.

Претседник: Значи ли то да су Немци Гашпаревића упутили на Бороту?

Оптужени: Сигурно.

Претседник: Да ли је Борота био под вашом командом?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Какво је било наређење Гашпаревићеве групе?

Оптужени: Ја нисам гледао, он ми је том приликом говорио, а ја сам био исувише заузет, да има две пушке безгласне.

Претседник: Да ли је имао експлозива?

Оптужени: Имао је много материјала.

Претседник: Каква је одела имала Гашпаревићева група?

Оптужени: Имала је енглеска и немачка одела.

Претседник: Зашто је Гашпаревићева група нооила енглеска одела?

Оптужени: Да би боље пролазила кроз Србију, да би боље била примљена од народа.

Претседник: Зар вам то није било чудно?

Оптужени: Сигурно је да су Немци рачунали да се Гашпаревићеве групе не би могле држати у немачким оделима него у енглеским.

Претседник: Значи ли то да се Гашпаревићева група пред народом показивала као да су Енглези, или да су можда постављени од Енглеза?

Оптужени: То не би могло да се претставља, јер нису говорили енглески већ српски.

Претседник: Да ли је то било по инструкцијама од Немаца?

Оптужени: Вероватно.

Претседник: Ко је створио Гашпаревићу и његовој групи канал за прелаз у Србију?

Оптужени: То је он тражио да се иде преко терена Мајевице?

Претседник: Питам вас конкретно: ко је Гашпаревићу и његовој групи отворио канал за прелаз у Србију?

Оптужени: Канал је дат од етране команданта команде Драгослава Топаловића.

Претседник: Да ли је он био у саставу ваше команде?

Оптужени: Да, у саставу моје команде.

Претседник: Да ли сте ви издали наређење 'Гопаловићу да се обезбеди канал?

Оптужени: Нема јасно одређеног канала него се шаље од једног корпуса на други, као на Дрини. Он је знао најбоље ситуацију.

Претседник: Да ли сте ви издали наређење да се помогну и превезу у Србију?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Добро.

Оптужени: Али, ја сам издао наређење да он буде убијен.

Тужилац: Чиме доказујете? То ћете имати прилике да докажете.

Претседник: Малочас сте рекли да сте Гашпаровићу доделили један део Топаловићевих људи?

Оптужени: Јесам. И капетана Топаловића исто тако, и он је пошао.

Претседник: Под чијом је командом била та читава група?

Оптужени: Под командом Топаловића.

Претседник: Излази ли из тога да је Гашпаревић био обичан борац?

Оптужени: Док се дозволи да буде жив.

Претседник: Да ли је он био обичан борац?

Оптужени: Он је водио своју групу.

Претседник: Да ли је у саставу те Топаловићеве групе он имао своју групу?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Јесте ли ви одржавали везу са овим групама?

Оптужени: Можда је била.

Претседник: Да или не?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Како?

Оптужени: Радио путем.

Претседник: Са Тапаловићем посебно?

Оптужени: Не, било је овако: Била је шифра за Топаловића, то јест Топаловић је имао само шифру.

Претседник: А јесте ли имали са Гашпаревићем?

Оптужени: Ја мислим не.

Претседник: Потсетите се, то је важно.

Оптужени: Мислим, да не.

Претседник: Потсетите се.

Оптужени: Не, ја мислим да не.

Претседник: Сасма друкчије, рекосте у записнику. Да ли имате радиовезу?

Оптужени: Да, имам.

Претседник: А да ли сте ви лично имали шифру са Гаром?

Оптужени: Можда, вероватно је.

Тужилац: Да ли отворени телеграм?

Оптужени: Ја никада не саобраћам отворено.

Претседник: Вама су у истрази предочене депеше.

Оптужени: То је било неколико депеша. Те је примио Драгослав Топаловић.

Претседник: Да ли сте ви лично упутили ГаШпаровићу те депеше под вашим потписом?

Оптужени: Можда.

Претседник: Да или не?

Оптужени: Ја не могу да прецизирам, не бих желео да говорим против записника.

Тужилац: Ја мислим да је свима очигледно. Кгда дође тешка ствар, кад је у питању издајнички рад Михаиловића онда се он ничега не сећа.

У ТОКУ ОТСУДНИХ БОЈЕВА ЗА ОСЛОБОЂЕЊЕ ОТАЏБИНЕ ОПТУЖЕНИ МИХАИЛОВИЋ УПУЋУЈЕ У ПОЗАДИНУ ФРОНТА НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ „КОМАНДОСЕ" ДА РУШЕ, УБИЈАЈУ И ВРШЕ ПРОПАГАНДУ ЗА КРАЉА

Претседник: Јесте ли где основали школу за командосе?

Оптужени: Прва је била у Средњем, а друга у Модричу, коју смо узели после отступања усташа. На челу командоса био је пуковник Павловић.

Претседник: Шта су учили, командоси у тој школи?

Оптужени: Они су учили све што треба за командосе. Ту је била прво пропаганда.

Претседник: Добро, па онда?

Оптужени: Руковање оружјем.

Претседник: И још?

Оптужени: Диверзантске групе као потпуно посебне на терену, а главни циљ командоса био је да се њихове зоне не поклапају са зоном корпуса.

Претседник: У реду, то је чисто територијално. Главни циљ?

Оптужени: Да припреме наш повратак у Србију.

Претседник: На који начин?

Оптуже.ни: Преко раоположења народа, на нрвом месту.

Претседник: Ви сте напоменули да имају да врше диверзију. Шга конкретно?

Оптужени: Диверзије би могле бити на спречавању путева.

Претседник: Како „спречавању"?

Оптужени: Спречавање кретања, али то ниЈе имало да се изврши. Они су требали да буду за све.

Претседник: Је ли задатак командоса био рушење железничких пруга, мостова?

Оптужени: То нисам мислио. У својој земљи ни један објекат не бих порушио, а они треба све да знају.

Тужилац: Јесу ли имали за задатак да режу главе одборницима народних одбора?

Оптужени: Тај задатак није никада од мене дат.

Претседник: Да ли је Гашпаревић био под командом Топаловића? Ако је Гашпаревић имао за задатак диверзије, саботаже и атентате на руководиоце, значи ли то да све те ствари не може да ради без наређења Топаловића?

Оптужени: Без наређења Топаловића није могао да ради ни једну ствар.

Претседник: Под чијом је командом Топаловић?

Оптужени: Под командом командоса.

Претседник: А ко је командант командоса?

Оптужени: Пуковник Павловић.

Цретседник: А командант Павловића?

Оптужени: Ја.

Претседник: Је ли вас о свом кретању Гашпаревић путем шифре, коју је имао с вама, обавештавао преко своје радиостанице?

Оптужени: Ја мислим највише једном до две-три депеше примио сам.

Претседник: А јесте ли ви њему одговорили на депеше?

Оптужени: Верујем да јесам.

Претседник: Молим вас немојте говорити „верујем" или „не верујем", него јесте ли или нисте?

Оптужени: Ја јесам.

Претседник: Јесте ли ви слали Гашпаревићу депеше у којима га обавештавате о ситуацији?

Оптужени: Ја њему такве депеше не бих слао. То бих слас само Топаловићу.

Претседник: А јесте ли га ипак обавештавали?

Оптужени: Не.

Претседник: На питање иеледника: „Да ли признајете да сте Гашпаревићу слали и такве депеше у којима га обавештавате о ситуацији?", ви сте казали: „Тачно је. Признајем."

Оптужени: Ја не желим да дођем до контрадикције самом себи.

Претседник: Јесте ли примали од Гашпаревића депеше у којима вас обавештава о борбама између четника и партизана?

Оптужени: Можда. Ја не знам садржај тих депеша.

Претседник: Јесте ли примили такве врсте депеше?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Прилично је неразумљиво да сге ви били у тако тесном контакту са Гашпаревићем, а овамо је дато наређење да он буде убијен.

Оптужени: То може бити само заваравање.

Претседник: Је ли Гашпаревић убијен?

Оптужени: Није ни прешао Дрину, а после сам изгубио везу с њиме.

Тужилац: А што га одмах не убисте?

Претседник: Јест, то је питање добро стављено, када сте ви, оптужени, знали да је он гестаповац?

Оптужени: Ја сам мислио да је он љотићевац. То је било моје убеђење. Он је рекао да је дошао као дисидент Љотићев.

Претседник: Је ли вам рекао да је завршио диверзантску школу?

Оптужени: Није. Рекао је да није хтео остати код Љотића, него је дошао к нама.

Претседник: Јесу ли тада снаге Народноослободилачке војске биле у рату са немачким фашистима?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Јесте ли се ви налазили на страни фронта немачких фашистичких трупа?

Оптужени: Не.

Претседник: А где сте се налазили?

Оптужени: Ја сам био у Босни.

Претседник: Јесу ли били Немци у Босни?

Оптужени: Ја уопште нисам/ имао својих трупа тамо, сем босанских снага.

Претседник: У то време, у јануару, фебруару, марту, вама су познате биле борбе на сремском фронту између Немаца и Народноослободилачке војске?

Оптужени: Морале су ми бити познате.

Прстседник: Како „морале су ми бити познате"?

Оптужени:' Познате су ми.

Претседник: Јесте ли били свесни тога да се Народноослободилачка војска напреже до максимума да отера окупатора иг земље?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Јесте ли били свесни тога да диверзантско-шпијунску гестаповску групу саботера, која је свршила школу код Гестапоа, шаљете у позадину, иза леђа Народноослободилачке војске која се бори против окупатора?

Оптужени: Та група не би могла то да постигне. Ја сам знао да она неће ништа од тога да изврши.

ш ј т н ј д

^ р^зе иаиог *лзлухоалоЈ.Аог кичатна ј.1. класе г. Л * в.ш.1»,н0ја с. упућуЈ« у грчку задаткои д* улзита везу грчкии шцциоаидааи сс НИЛМЗ« у одоооодаш. ГЈЧКМ. пл*Н*ш*- ка иод :-:скандои ђенерлл* г.лЛИЉС».

, тан г.јзј^:.. отиутсвЈ^- што п*е у Ј.рчку,и ч/ш т^о стигж д.едузег.е ш'^е ш. иере доое у дезу с* ђен.рилои «|-..»сои о* ко.и.и успоставити сталну везу по ^^усиешщ иаструкциЈ*** > оошеат«^« ие о т*ио^ии ^ндкк^.У реду о резултату постигну- Т^,веаГс' г!чк1 ђенернлои И.„о«*нд*нту ГЛЧКИХ нацио.,*лних сиигГ г Г.с о Ио,. по,уке.и НИ^ЈЧИТО инсистирати Д, ђеиерал ^ успос.а.и са н^ои ..рхокнаи „ои*ндои директм* ридио ие.у

5.<И>0руаЈ«. Ј,оЛине д;оло»а^

^ с т а р војске.ио^рице и ваздухопло.- ст»4.7Југословвнскк »ОЈСКа у „тшдоини/

Армиски ђенерил,

Овлашћење које је издајник Михаилови+, издао капетану Михаилу Земи<чу да ухвати везу са грчкилд „националним" снагадла

Претседник: А јесте ли ипак били свесни да шаљете такву групу у позадину фронта Народноослободилачке војске?

Оптужени: Војници су били заробљени и желели на сваки начин да се врате у Југославију. То нису били људи које сам могао сматрати као гестаповце. Гестапован може бити само Гашпаревић.

Претседник: Јесте ли били свесни тога да одлажењем Топаловићеве групе иза леђа фронта, да упућивањем Топаловићеве групе у позадину фронта, кој,и се бори против поробљивача ваше земље., шаљете групу људи са задатком да ровари, да ствара немире и нереде и да на тај начин слаби снагу фронта у односу према фашистичком завојевачу?

Оптужени: Не, фронт ее не слаби тако, јер никаква акција не би имала да се предузима у Србији. Ја сам желео да ти људи дођу у Србију и да припреме повратак србијанских трупа.

Претседник: Истрази сте казали да је Топаловићев задатак био рад на прикупљању чегничких јединица.

Оптужени: Јесте.

Претседник: Молим, ако се у то време врши општа мобилизација за борбу против фашизма, против Немаца, а ви у позадину таквог фронга шаљете људе који треба да организују јединице које треба да одвајају оне борце који треба да иду да се туку против Немачке, онда шта то треба да значи?

Оптужени: Ово је политичка борба која је требало да буде. У самој оптужници постоји, а и после онога што сам од пуковника Мак Даула, како да кажем, добио појам, ја сам смаграо да ми је дужност да се одржим у народу, а то не значи водити неку борбу, коју такорећи не могу да водим.

Претседник: Онда, каква је требало да буде пропаганда, коју је имао да води Топаловић?

Оптужени: Ја сам сматрао да у погледу политичког уређења треба да дође до извесног компромиса.

Претседник: Шта је исписивано у лецима и какве су пароле исписиване?

Оптужени: Краљ и разне пароле.

Претседник: Молим наведите.

Оптужени: Не знам.

Тужилац: А борбу против Немаца сте заборавили, сматрали сте да још није време.

Оптуженп: Не заборављам.

Претседник: Не заборављате?! Да ли је постојало наређење Раковићу да исписује пароле?

Оптужени: Ја се не сећам.

Претседник: Дакле једина парола била је краљ?

Оптужени: Јесте.

Претседник: То је кратко, може да се испише и избрише. Добро. Да ли вам је познато да је ваш командант Борота сарађивао са Немцима?

Оптужени: Не.

Претседник: Да ли да вас потсетим на једну депешу?

Оптужени: Молим.

^Претседник: (чита) „Број 11 поручује хитно следеће: Све жеље у погледу муниције биће иопуњене и отпослаће се један делегзт да се споразуме са вама да се ствари ставе на своје

место. Предлажу да бацимо трупе по терену, а у позадиии да уништавамо." Депеша је упућена вама 25 јануара)945 године, то јест када сте били у Босни.

Оптужени: Није ми познато.

Претседник: Нисте примили такву депешу?

Оптужени: Не, ја не знам за ту* депешу.

Претседник: Да вас потсетим на једну вашу деиешу од 13 јануара где се каже: „... Команда бр. 11 (значи немачка) ставља зам на расположење групу од 64 саботера под командом Гаре", понављам „Гаре", са једном или две радиостаницс. одлично наоружаних... У Сарајеву је већ приспело њих 29... Сви су Срби ... Гара ми поручује да се потпуно стављају на расположење нашим организацијама ... Гара поручује да има специјалисте наставнике, па ако желимо ставља нам их на расположење... Гара жели хитан састанак са мном... Бр. 11 се ставља на расположење".

Оптужени: У томе моменту 13 јануара ја нисам био тамо, још штаб се налазио у области Сарајева, а ја сам био на Требави.

Тужилац: Како то, ви на Требави, а штаб у Сарајеву?!

Претседник: А мало час сте нам казали да сте преко Бороте добили везу.

Оптуженп: Те лоједине детаље ја не знам.

Претседник: Борота вам је упутио депешу и ево вашег одговора, укратко, (чита) „... Позовите пуковника Павловића и ступите у везу са Гаром... Кажите да ја немам ништа против тога, да Гару примам у нашу команду. Пуковник Павловић треба да прими те специјалисте наставнике. Па да се то искористи..."

Оптужени: Депеше су биле упућиване преко Лалатовића, који је примао депеше, а он је само у краћем облику о томе извештавао и вероватно да је он, према томе, и послао одговор. Ја се те депеше не сећам, јер је он мени само у изводу јављао. Борота ми јавља то и то, и ја сам шиљао одговор.

Претседник: Према томе то значи да су и једна и друга депеша тачне. Шта би било са људима Топаловићевим и са самим Топаловићем ако не би извршили задатак, исписивање парола итд.?-

Оптужени: То је било предвиђено у упуту за команду. О томе је постојао један нарочити нацрт.

Претседник: А шта би било са њима? Скидање са положаја или тако нешто слично?

Оптужени: Постојало је у архиви наређење.

Претседник: То је ваша наредба строго пов. бр. 230 „Начелник штаба Југословенске војске у отаџбини. Наредба од 13

јануара 1945 године за специјалне задатке. На територији Србије потребно је неопходно ставити на расположење команди краљевских командоса подесна лица, која се сама буду јавила и која одговарају осталим условима, карактерним и моралним особинама. Та лица морају знати да ће у случају неизвршења задатака бити осуђена на смрт, те према томе да се не могу јавити они који само желе да се врате у Србију... Начелник штаба армиоки ђенерал Драг. Михаиловић". Зар убијате људе због тога што не испишу паролу „краљ"?

Оптужени: У упуту су предвиђене строге казне. Тежња је била да се изаберу најбољи људи за командосе. Било их је маса који стварно нису били за то способни.

ПОСЛЕДЊЕ СРЕДСТВО: СПОРАЗУМ СА ЉОТИЋЕМ И ОБРАЗОВАЊЕ ЧЕТНИЧКИХ ОДРЕДА НА СТРАНОЈ ТЕРИТОРИЈИ ПОД НАДЗОРОМ НЕМАЦА

Претседник: Кога сте ви све од трупа имали под својом командом у Босни, сем четника?

Оптужени: Било је муслиманских једнница.

Претседник: Добро, А онда, је ли било српске државне страже?

Оптужени: Они су сви побегли с Немцима. Они су отишли у Завидовић и добио сам писмо од Радовановића да су гласали да треба да се предаду Немцима.

Претседник: А како стоји ваша веза са љотићевцима?

Оптужени: Добио сам Љотићев предлог да се ставља под команду. Имао сам намеру да трупе у Италији преоријентишем и надао сам се приливу из заробљенишгва. Прилив из заробљеништва требало је да омогући појачање тих трупа, уједињење и њихово зближавање. У Љотићеве снаге нисам веровао. Тако бих имао једно језгро, и одатле бих могао у даном моменту да дејству.јем према Словенији.

Претседник: Да ли вам је Љотић понудио уједињење својих снага са четницима? Јесте ли ви прихватили?

Оптужени: Јесте, понудио је и ја сам прихватио. пјслзо сам генерала Јовановића да иде > у Словенију и да те трупе прихвати. Њему сам дао инструкције шта има да ради.

Претседник: То је такозвани исгакнути део врховног штаба?

Оптужени: Јесте.

Претседник: А кога сте још послали?

Оптужени: Послао сам генерала Јоеановића, Оиокољића и Љубу Јовановића-Патка.

Претседник: А где су се налазили ти одреди?

Оптужени: Не знам тачно. Једни су били у Италији.

Тужилац: Да ли је Јулиска Крајина у Италији?

Оптужени: Тада је била.

Претседник: Где су били, код Милана, или код Падове, или на ком другом месту, реците?

Оптужени: Преко старе југословенске границе.

Претседник: Значи Јулиска Крајина, Ријека, Истра, ту негде?

Оптужени: Јесте.

Претседник:, Значи, на страној територији извршено је обједивање четничких и љотићевских снага под командом генерала Дамјановића?

Оптужени: ... који је од мене имао специјалне инструкције.

Претседник: Добро, реците нам како се и под којим условима овај штаб, о коме је реч, нашао код Немаца на територији Италије?

Оптужени: Не бирајући средства. Биле су коришћене лажне исправе и све што је било могуће. А ми смо могли да дођемо до лажних исправа.

Тужилац: Је ли и Л>отић имао лажне исправе?

Оптужени: Он није.

Претседник: Молим вас да прецизирате ово: Ко је дозволио да се служе свим средствима, па и то да се могу преселити у Италију?

Оптужени: Љотић није користио сва средства..

Претседник: Нема то везе са Љотићем. Можда вас је мало збунило питање? Ја сам вас питао како се и под којим условима догодило да се овај ваш штаб нашао на територији Италије заједно са Немцима?

Оптужени: Ја мислим да је отишао возом.

Претседник: Јесте ли ви то дозволили?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Па зар није то лаћање за последња средства?

Оптужени: Па, то је.

Тужилац: Да ли је шумадиска дивизија бчла илегалиа?

Оптужени: Ја не знам да се зове шумади<жа дивизија.

Претседник: Које су све снаге ушле у састав те групе-

Оптужени: То су биле снаге које су уза се имали Ђујић, љотин и Јевђевић.

ИЗДАЈНИК МИХАИЛОВИЋ ПРИЗНАЈЕ САРАДЊУ СВОЈИХ КОМАНДАНАТА СА ОКУПАТОРИМА

Претседник: Када се све овако резимира, како се ту пред судом развијало, да у Босни, у Лици и тако даље четнички коман-

ебвов свноаокзкдк **нао**1**сиа**1Д5**'ja 12** гароошсз тгзсљш: ZETE

ва зтоJе в1;гапз огJатоиизезе

1) **. 1а** се уо<И*1 оегкотрговдз.епи ћогђи ргоИу кслзшН.Еса 1 ко-ли-п±з1;а и Сгпој Сог! - Хов пајл[г]есез шеаЈипагоаасЈ; перг14аге1Ја

2). -. ТГоаја 0<ЈгеЛа Стокогзк1ћ Ваo1опа11з-го 1Е **гоДаоПс« 1 З&Ипе** "&el:e, РикотгпИ: Ва.1о Ј. 5*вп±з1с, 1>1lo Исг.о 111 ргико озођа која оп <3ele§1га, lзll;l **и в–каХлот копгвЈгби** за **С**Хапт.сш Котапаот ИаИјапакЛћ Тгира и **Сгаој иог!** аа брогагиве 1ауоајепји аа;је<1п1ске ако1је и ћогћ! ргој1т ко:аип1зта и Сгпој Сог1;

3) - Еа ее 12 рокге1;а рокрипо 1вк1јио1-к1 е-.-аки **ро111;1ки а** је51ло озбаје ћогЋа ргo1;1ти коа1ип1вта и Стој Еог1;

4) - ГбаИјапаке Ггирв ос1гг\у-а1;се геа 1 рогедак и уагоехта, ро зеИта о\[г]а.1 иаЗа**–ћак оз1**;ау1ја ве **сгподогзкЈЈп** пвс1оп&11з-**1;1та.** 31;о **ае 11се** з^аигиозЂ! коигт!као1оп±ћ аг1;ег1Ја, арогагитпо се **ае** ро3ЈеЦд!' **2а(1а1**;ке;

5) - Сгпоеогвк! пао1опа11в1;Ј Кег о^>г!га па копасп! 1аћоа гага, пеое иро1;геМ1;1 ШкаЗ огигје ДГОl;lТ 1 гаИјЕПзШЛ! ггира.

Ог гиајатпо ров1;о\'апЗе, роујегеп^е 1 1ојаlпов1; в1;г1к1;по ое љо **зе** рг1с**!г2ата1;1** рг!т1јеп1ћ оТзауеаа,

Р о а е о г 1 о а , б . ОаијЈса 1942.

Баја Станишић
– пуковник –

IL COLONNELLO
CAPO DI STATO MAGGIORE
(G. Bogliesi)

Факсимил оригиналног у

уговора пуковн^ка Баја Станишића са Италијанима о сарадњи

Д[антм] са

можете ли ви суду да наведете иједн са Немцима, са Италијанима, никада није ог вашег команданта који са окупатором?

Оптужени: Имало је

Претседник: Наведите имена.

Тужилац: Он нека наведе имена, а ја ћу сутра пронаћи депеше да су сарађивали.

Претседник: Није довољно рећи имало је, већ нам наведите име и презиме, јединицу, корпус, тај и тај, и територију на којој је командовао.

Оптужени: Не могу да се сетим имена корпуса.

Претседник: У реду, кад не можете да се сетите имена корпуса, сетите се имена команданата.

Оптужени: Ја се тренутно не могу да сетим имена.

Претседник: Ја ћу вам казати оне које сте у истрази навели као главне команданте. Ево, у Србији наведите који нису сарађивали. Пилетић?

Оптужени: Није Пилетић.

Претседник: Кесеровић?

Оптужени: Није ни он (смех у дворани).

Претседник: Поп Перишић?

Оптужени: Ја нисам имао података о њему.

Претседник: Баћовић?

Оптужени: Ја из ових података видим да је имао.

Претседник: Бјелајац?

Оптужени: Он је имао.

Претседник: Глишић?

Оптужени: Он није ни радио.

Претседник: Воја Лукачевић?

Оптужени: Имао је.

Претседник: Ђуришић?

Оптужени: Имао.

Претседник: Блажо Ђукановић?

Оптужени: Имао је.

Претседник: Баја Станишић?

Оптужени: Имао је.

Претседник: Нешко Недић?

Оптужени: Нешко Недић, он је припадао четвртој јуришној групи. Имао је.

Претседник: Предраг Раковић?

Оптужени: Имао је.

Претседник: Гогић Тодор?

Оптужени: Није имао.

Претседник: Генерал Трифуновић?

Оптужени: Имао је.

Претседник: Калабић?

Оптужени: Имао је.
Претседник Младен Бојовић?
Оптужени: Није имао.
Претседник: Света Трифковић?
Оптужени: Није имао.
Претседник: Живан Лазовић?
Оптужени: Живан Лазовић пре но што је дошао тамо код мене припадао је организацији, мислим Недићевој. Имао је.
Претседник: Александар-Саша Михаиловић?
Оптужени: Ја нисам имао података до ове оптужнице. Нк сам за њега знао да ради те ствари.
Претседник: Не можете да кажете одлучно?
Оптужени: Имао је.
Претседник: Генерал Ђукић?
Оптужени: Имао је.
Претседник: Комарчевић?
Оптужени: За њега нисам имао податке.
Претседник: А пгта мислите?
Оптужени: Није имао.
Претседник: Нешко Недић?
Оптужени: Имао је.
Претседник: Драгомир Топаловић?
Оптужени: Никад.
Претседник: Звонимир Вучковић?
Оптужени: Имао је.
Претседник: Милош Радосављевић?
Оптужени: Није имао.
Претседник: Драгослав Рачић?
Оптужени: Имао је.
Тужилац: Молим вас, шта значи: имао је?
Претседник: „Имао је" — имао је везе са окупатором; з „није", није имао везе са окупатором. Димитрије Лазаревић"
Оптужени: Не знам ко је то.
Претседник: Радовић-Конлор?
Оптужени: Није.
Претседник: Бора Митрановић?
Оптужени: Није имао.
Претседник: Стеван Дамјановић?
Оптужени: Нисам имао података за њега. Није имао.
Претседник: Поп Сава Божић?
Оптужени: Имао је.
Претседник? Тодор Цвијетин?

Оптужени: Ако се рачуна оно што је са усташама било онда је имао. Иначе са Немцима никада.

Претседник: Славољуб Врањешевић?

Оптужени: Нисам имао иодатака да је имао.

Претседник: Значи: знак питања. Борота?

Оптужени: Није имао.

Претседник: Сад смо читали депешу.

Оптужени: То нисам знао.

Претседник: Да ли је имао везе или није?

Оптужени: Имао је.

Претседник: Сергије Михаиловић?

Оптужени: Ја не знам. Он је погинуо.

Претседник: Јездимир Дангић?

Оптужени: Имао је.

Претседник: Бошко Тодоровић?

Оптужени: Нисам знао да је имао.

Претседник: А да ли је имао?

Оптужени: Нисам сигуран.

Претседник: Урош Дреновић?

Оптужени: Не знам. Нисам са њим имао контакт.

Претседник: Керовић?

Оптужени: Није имао.

Претседник: Раде Радић?

Оптужени: Имао је.

Претседник: Манојло Перић?

Оптужени: Није имао, он није био командант.

Претседник: Петар Бањовић?

Оптужени: Имао је.

Претседник: Поп Стеван...?

Оптужени: Мислио сам да није имао.

Претседник: А сад?

Оптужени: И сад мислим да нема.

Претседник: Јевђевић?

Оптужени: Имао је.

Претседник: Бирчанин?

Оптужени: Имао је.

Претседник: Момчило Ђујић?

Оптужени: Имао је.

Претседник: Млађа Жујевић?

Оптужени: За њега не знам. Ја сам њега послао у Далмацију да издваја те делове.

Претседник: А где је седео?

Оптужени: Не знам.

Претседник: Бјелајац?

Оптужени: Није имао.

Претседник: Капетановић?

Дрлг г Бар

ла»«втвн сан д* н» т»рлт*р*Ј* стврв Цра« Гврв »лаха карвгат*-н» у погледу унтгтажам квмунтота * ааланава.а нарвччтв па твр^твр«-,Ли НИКВИГХОГ срваа.

Такв:квда»ио чатнчцч су ухаатши Дїа балвттЂа,л»» ·пасна коиук«ст».у Риљаниа.нвдЈлвко оА Никшита.Ј«дан »д в»их квмуниста иувтвн Ј« исту »вчв када јо и ух»агвн,а другвг »ликеица вакен три дана отели су комунисти у стуби од нацивналиста четр.ика.

К*учгр Националног затвсра у Никшитцг Крсто Миниг,рвдеи из Пјвги»ааа,у јулу в»е гвдине цустие је у »ечи из затвера пет раабојника есуЂених на скрт.и са лин» побјегао.а равбејаици требали су бити сјутра изјутра стрвлвии.Тај кључгр Мини* доЦриЈе ух»аген и данас жи»и а нарвдни суд и коло игдајника и »«го»чх втиЋвника,ке*е: Урвдбом није пред»иавн о»ако» случ-Ј.МвЈ« сачвкати краЈ рата,па'у срегеним приликама судити му.

6.но»ембра тг.петнавст разбоЈника пуштене је из националнег ват»ора у Стравв»ики.Пустилч су »х би»ич комунисти,а дан»вн,и неди-«залисти.Веро»атно Ја да нет.е ни о»де бити викак»е одге1орност>.

Актиани нарелник Никсли^-четник четничког батаљона држае Је цвлу ког конференцнЈу у селу ј»«лоч^нима,*за кенунистима.

Неда»но четници у вумаг« »ние Горњег Пола ореЈЈи су се и споразумно раанйнули са комунистгма те нису пуцали један на другог.Твкаа исти случаЈ догодио се у Злој Гори и д*е пута у Будошу.

Једном прилчкем у З*оЈ Тори седам националиста састеле се са Једном кемунистичкои тројкам и после споразума братски се растахи ч дали зи»вЈ>у ац нет,е пуцати ^Јадни на хруге,

Иа Једног реферата Нацхоналног пододбора у Грахоіу,кога 1ероватно -тматз у рукаие.мохете »идети Ј»в много других поЈединост* којв,докуиенто»анв ч*»епицама,откри»а.1 V слободно кретање квмуниста. И тако де^ч.

Сем тога иа саих среаоаа страе Црне Горе траже да се ста»е под команду На»ла Вур^тлаЈНа^одехи да се тамо су»иве благо поступа са комунист^ма н да <5* он »рло. брао расчистио са кереНштином.

Знаи хако 1ам као г.ра»см националисти в»ак»и случаЈеаи,тешко пздаЈу на срце и колико »ан Је стало до тога да се укивте ОЕИ глчкогци коЈи су немилосрдно муч«ли најгорин нукама и убиЈали кав Народ.Зато и снатран да тете имати до»олне одлучности да проду*ите с>оЈу досадавњу националну бореу.

Саио.иолим »ас.да Једно у»ек имате у »иду,да се ми налааино не сано у рату него прехи»лујемо и ре»олуцију пед најтежин околнос-?има - под окупатором.Сен тога комунисти стално и ннеге рачувају на пас;у„буржоаску сентименталност."Зато и ми аорамо стегнути срце и нен«-тице унииита»ати народне краолске,као "вто би то вн* радили„5 радч тано где се Још теророн одрзсалају.

Молчм |«с изаестите вта сте по првдњвм случаЈе1*ма предузели.

ЗО.Јануара 1943 г.

Тодавьи Вас

Влад. Михаилов

"I/

Писмо издајника Михаилови^а четничком команданту Бају Станиши^у о „ке ренштини" која влада у Црној Гори у питању уништавања **комуниста**

Оптужени: Не знам.

Претседник: Мишић?

Оптужени: Уопште није радио.

Претседник: Карло Новачк?

Оптужени: Нисам имао података и смаграм да није имао, Он је био ухапшен.

Претседник: Јањић?

Оптужени: Онај што је био у Славонији? Имао је.

Претседник: Жарко Тодоровић?

Оптужени: Никад није имао.

Претседник: Александар Николић?

Оптужени: Имао је.

Бранилац Глишићев: Шта је са Глишићем?

Претседник: Ја сам одмах у почетку питао. Да ли вам је познато да је Глишић имао везе са окупатором, Бранилац то тражи.

Оптужени: Јесте.

Претседник: (обраћа се браниоцу) Јесте ли задовољни?

ВЕЗА ОПТУЖЕНОГ МИХАИЛОВИЋА СА ПАВЕЛИЋЕМ И НАДБИСКУПОМ СТЕПИНЦОМ У ЦИЉУ БОРБЕ ПРОТИВ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКИХ СНАГА

Претседник: Објасните ви сад, оптужени Михаиловићу, ко је то Ранко Брашић?

Оптужени: Ранка Брашића нисам знао све док није дошао са генералом Трифуновићем. То је адвокат из Београда.

Претседник: Из Београда? Да ли се он налазио код вас у штабу?

Оптужени: Код мене не, него код генерала Трифуновића. Иисам га ни видео док није једног дана по предлогу Трифуновића дошао мени.

Претседник: Да ли сте слали адвоката Брашића кадгод у Загреб?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Ко је свршио ту ствар око слања Брашића у Загреб?

Оптужени: Ја мислим поп Саво.

Претседник: Зашто је Брашић слат у Загреб?

Оптужени: Сам је тражио. Дошао је са генералом Трифуновићем и учинио ми је предлог, пошто је мени требало да се на сваки начин повежем са Загребом. На то ми је указивано као на један недостатак, што немам довољно везе са Мачеком, онда је

он рекао да може отићи у Загреб. Кад сам му приметио да има флеку на лицу, он је имао велику црвену флеку, рекао је да му је могуће да пође, да има тамо пријатеље и да ће апсолутно моћи да опстане у Загребу. Тада сам дозволио да оде и у Загреб. Дао му задатак да ухвати везу са Мачековцима и да ту везу обнови, јер сам је био, долазећи у Босну, изгубио.

Претседник: Са којим мачековцима?

Оптужени: Са онима који су уз Мачека, јер мачековаца је било три врсте.

Претседник: Конкрегно, са којим знатнијим мачековцима?

Оптужени: Са инжењером Кошутићем.

Претседник: Да ли је још с ким требало да хвата везу?

Оптужени: Ја сам вероватно дао и писма. Не могу да будем прецизан. Често сам слао та писма извесном броју домобранских официра, мојих ранијих познаника, а нарочито сам му дао везу са Николом Чанићем, који је био потпуковник.

Претседник: А на кога сте га официра још упутили?

Оптужени: На генерала Мирка Опачића, на Августина Марића. Ја сам то навео тачно у истрази.

Претседник: И на Дефара?

Оптужени: Да.

Претседник: На кога још?

Оптужени: У мом записнику то је тачно наведено. Ја бих вас молио да ми помогнете.

Претседник: Можда на Цирила Данда?

Оптужени: Да.

Претседник: Је ли ишао Брашић у Загреб?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Какав је извештај поднео?

Оптужени: Известио ме је да је ухватио везу са мачековцима, да су веома неодређени, да траже да се од стране централног националног комитета упуте претставници на разговор и да траже још да буду Србијанци, а да не буду из других крајева.

Претседник: А какав вам је реферат поднео у погледу везе са домобранским официрима?

Оптужени: Ја се не сећам^ шта ми је могао дати, само се сећам да је због тога, што је морао да легализује свој положзј, да је ваљда преко Николе Чанића имао везе са Матијом Чанићем, његовим братом, а Матија је био у усташком штабу.

Претседник: Је ли још који пут Брашић одлазио у Загреб?

Оптужени: Ја сам тачно рекао у исказу. Он је одлазио и долазио...

Претседник: Кад је други пут ишао какав му је био задатак?

Оптужени: Он је имао да продужи задатак. Он је мени рекао да је могућно да у области севера, на словеначко-хрватској граници, образује. . . Мене је вукла једна тежња, да домобране преведем на моју страну и да њих са мачековцима заштитим, јер сам њима давао упутства 1943 преко опецијалног изасланика мачековаца како треба да се ради.

Тужилац: Како се зове тај изасланик?

Оптужени: Беланић.

Претседнпк: Јесте ли ви пре Брашића, за хватање везе са мачековцима, слали кога у Загреб?

Оптужени: Слао сам.

Претседник: Кога?

Оптуженн: Барац је требало да ради, али није био послат.

Претседник: Јесте ли слали можда Предавца?

Оптужени: Не знам ко је ишао пре а ко доцније, ако нису заједно отишли.

Претседник: У реду. Кад се Брашић вратио из Загреба у каквој је униформи био?

Оптужени: У немачкој униформи.

Претседник: Је ли вам Брашић донео шта из Загреба?

Оптужени: Ја се не сећам.

Претседник: Да ли је имао још с ким да хвата везу сем са мачековцима и домобранима?

Оптужени: Ни с ким више. Апсолутно. Оно што оптужница износи да је добио задатак да хвата везу са Степинцом и Павелићем, то није истина.

Претседник: Како није истина, објасните?

Оптужени: Тај задатак није дат. Ако би му ја и препустио да хвата везу са неким усташама, то је зато да би могао да легалкзује боравак, јер он, као обавештајни орган, сматрам да има права на све.

Претседнпк: Да ли је ухватио везу са усташким штабом?

Оптужени: Јесте. Нешто ми је нејасно у томе, као да јесте. То сам сматрао као нормално за једног обавештајца да се може служити свима средствима.

Претседник: Јесте ли ви сем Брашића упућивали још кога у Загреб?

Оптужени: Раније је ишао Предавец. Требали су други да иду, али не за Загреб, него да прођу отуда, да иду на место где смо требали да образујемо штаб од генерала Трифуновића, уз њега је требало да буде и Васа Ристић, члан централног нацио-

налног комитета. Не знам да ли је инжењер Станковић требало такође да буде?

Претседник: Јесте ли слали Рачића или Нешка Недића?

Оптужени: Да, то је било.

Претседник: У чијим рукама је био Загреб?

Оптужени: У немачким.

Тужилац: Јесу ли Нешко Недић и Рачић ишли тамо?

Претседник: Јесу. Оптужени каже јесу. А да ли су били Немци и усташе у Загребу, и како је то било?

Оптужени: Зато што су Недић и Рачић категорички тражили да иду да би тражили од Лера да се армија преда нама.

Претседник: Да ли се армија предала?

Оптужени: Није. Осећао се крах Немачке, то је било априла 1945 године. Са таквим захтевом су отишли.

Претседник: Који је то месец био?

Оптужени: Април 1945 године.

Претседник: Јесте ли имали снага у Босни?

Оптужени: Имао сам.

Претседник: Је ли то био неки акт војничке куртоазије, да се од непријатеља затражи капитулација?

Оптужени: Нисам могао да спречим. Акт војничке куртоазије никакав није био. Отишли су, јер се дознавала пропаст немачке армије, да ми грабимо то и уведемо снаге, које би се пребациле да ту дођу.

Тужилац (Обраћа се претседнику): Молим вас постдјвите питање шта су они реферисали.

Претседник: Сада ћемо, само да завршимо. Да ли су се они предали Леру?

Оптужени: Нису.

Претседник: Шта су реферисали Нешко Недић и Брашић када су се вратили из немачко-усташког Загреба?

Оптужени: Нису ништа успели.

Претседник: Јесу ли долазили у контакт?

Оптужени: Долазили су у контакт са начелником штаба Лера.

Претседник: Је ли Лер знао да су они четници?

Оптужени: Сигурно.

Тужилац: И ништа, лепо су се растали?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Они траже предају, а он каже: „Не дамо".

Оптужени: Тако је!

Претседичк: Јесте ли тада у марту—априлу 1945 године, хад сте слали Брашића у Загреб, поставили као задатак хватање веза са Павелићем и Алојзијем Степинцом?

Оптужени: Никада.

Претседнпк: Вама је у истрази предочено писмо које сте упутили како стоји „његовој преузвишености др. Алојзију Степинцу надбискупу загребачком и митрополиту хрватском, Загреб".

Оптужени: Видео сам.

Претседнпк: Па шта кажете о том питању?

Оптужени: То није моје писмо.

Претседник: Како није?

Оптуженп: Ја сам то јасно казао.

Претседнпк (обраћа се тужиоцу): То вам се писмо оопорава.

Тужплац: Нисам га ја написао.

Оптужени: Ни ја.

Тужилац: (подноси оптуженоме писмо које је писао Стелинцу) Изволите, је ли то ваш потпис?

Оптуженп: Потпис је мој, али писмо није моје.

Претседник: (Чита писмо) „Врховна команда 15 априла 1945. Поштованом г. Б. У..." Ко је то Б. У.?

Оптуженп: Ми смо о томе расправљали, то може да буде само Брашић.

Тужилац: Адвокат Брашић?

Претседник: Наставља читање писма: „Захвалан сам вам за обавештење које сте ми учинили о резултатима ваших разговора са екселенцијом у циљу вођења једне заједничке борбе вротив партизана. У посебном акту, који су вам заједно са овим висмом уручени, задржане су потребне одлуке у погледу довршења ових разговора и закључења једног жељеног аранжмана. Мени је, међутим, жеља да са овим писмом пази искључиво иитање учињеног предлога, а од стране екселенције за моју личну •осету и директно уређење овог народног посла, те вас лепо .молим да будете љубазни да екселенцију упознате са садржином његовом...

1) У првом реду вас молим да у моје име захвалите екселенцији на љубазности и позиву који ми је преко вас упутила. Чисто принципијелни разлози изражени током ове четири године не допуштају ми, на жалост, да се овом љубазном позиву одазовем... 2) Свакако ми је стало да екселенцију убедите да у конкретном случају моја лична безбедност не долази у питање, јер

•сам апсолутно уверен да би ми екееленција на свом подручју пружила безусловну сигурност и обезбеђење. 3) Током ове четири године ја се ни једном приликом нисам одвајао од својих трупа. Ту околност су моји команданти, које сам одмах упознао са садржајем предлога екселенцији, истакли и изричито ме молили да ни у овој прилици не отступим од устаљене традиције трупа и да избегнем свако уношење немира у њихове редове. Молећи да будете веран тумач ових разлога пред екселенцијом, ја користим ову прилику да преко вас екселенцију умолим да шсподи официрнма којима сам вођење преговора поверио, локлони пуно поверење и да на тај начин омогућим успех завршетка овог посла на корист оба народа. Молим вае исто тако да подвучете моју решеност да се у прављењу пројектованог споразума заједно са својим потчињеним командантима и трупама стриктно придржавате свих утаначења која господа делегати у име врховне команде буду прихватили. Са своје стране ја изражавам своју дубоку наду и дубоко уверење да ће тим истим духом држања ваше часне речи бити прожета екселенција, његови команданти и трупе.

Саопштавајући садржај овог писма екселенцији, молим вас да ку (велико Му, каже претседник), изволите изразити моје поверењг. Вама захваљујем на пожртвовању и напорима које уносите у остварење овог по народ корисног посла и верујем да ћете и убудуће у свакој лрилици на сваком месту умети и да послужите интересима наше домовине, које вам признање, надам се, неће изостати. Срдачно вас поздравља ваш генерал Драгољуб Михаиловић."

Претседник: Је ли то ваше писмо?

Оптужени: Молим датум.

Претседник: 15 април 1945 године.

Оптужени: 10 јануара 1944 године почео сам борбе са усташама.

Претседник: Да ли је ово писмо ваше?

Оптужени: Није.

Претседник: А потпис?

Оптужени: Потпис може да буде мој, али писмо није моје.

Претседник: Тужиоцу рекосте да је ваше.

Оптужени: Мој потпис јесте.

Тужилац: Да ли је ваше или не може да буде ваше?

Оптужени: Извините на изразу, потпис је мој, али ја не знам да се правнички изражавам.

Претседник: Молим вас, ево и ово писмо:

„Врховна команда 15 априла 1945 године. Његовој преузвишености д-р Алојзију Степинцу, надбискупу загребачком и митрополиту хрватском, Загреб — Преузвишености, преплавивши Србију и друге српске покрајине, комунистички вал од неког

Уґћсгаа Ксл.агаа, **15 арг11а 1945**

Ро3го^ап! 8оаро<111в В-и, »

г.атгги.ап аав Уаш гз о&ауеѵгепја,ксја о*в пД иб1л111 О **гогоиаги 7аз1ћ гааеоуога 9а Екзе1епс1јот,и с11ји Уоајеија је3пе га-**jedničke **ћогђе** pro у-j **ратг!гапа. 0 рооеђа1т а**tkmq, **коЈ1 аа** ~ **га-јс&ао оа** ОУ1Ш **р1зтот игибвШ, за3гГале зи роггеђпе о<11ике и ро**;1е<1и **ао-утбеија 0У1ћ гаавс/ога 1 аајс1Јибепја јеапоа 2е1јеЕое агапкјтала. Ма-.п1 је, шеОЈиХ1т, ге1ја <1а ве** ОУ1Е **рЗ.атот рогаћау!т 1зк1јиб1У0 рИа - ајеа ибтјспов т1 ргеЛ1ова о<3 з"галг Ејс8в1епс1јв га тоји 11спи розс-**rrj **1 в1гв1сгпо§ игсдјепја** *отго$* **паго(1поз розіа, \/аз 1еро шо111т, 3.1 јихсеіе 1Јиђагп1 1 Е1кзв1епс1Ји ирогпаго за** 5Е.Лґ:.1пот **пЈс&оуоњ.**

1.-0 рг^опе геОи Уав оо11т,(1а и тоје 1те еа!гуа111;в Екзе1вс1Ј1" **сз 1Јиђаапов1;1 1 роаиги, хс?Ј1 т1 је ргеісо Уае ириИо. б!з1;о рг!пс1р1-Је1п1 гаахог!, 1авга<1Јеп1 1огош** ОУВ **бе1;1г1 зоа!пе, пе сЈсриахпЈи т1,г.»,-**žalost, da **ве оУите 1Јиђагаот рог1ги оЗагоует.**

2.- б^шсако <в1 је згаіо,(1а Екзе1епс1Ји иће(111ге,(1а и коикге1ааоа" ВЈ.ибаЈи то:» Ибаа ћегће(1з108г ае 4о1аг1 ро3 р1гапЈз. Јег, Ја ват ор-е0ігпо осегеп.аа 61 т! Е!свелепс1Ја, па з^оте ро3гибЈи, рги21о ћеа-иа1о^ци з1(Јип:оег 1 оћеаћеОЈепје.

}.- Тојсот о^е сег.1г1 еодЈле, Ја зе п!ЈеЛпоз ргШјсош п1вал1 од-уЈј&о оа зуоЈ1Јз ггира Ти окоІпоз1 аи шоЈ1 ћотаг'.аапг1,које зал: оат&ћ ирогпао за за<1гГ1аот ргесИоба Екзе1впс1Је, 1огак11 1 1гг1б1го не пс-1111 <1а т и оуоЈ рг111с1 пе огзгират 0(3 иега1Јеп• ггаЛ1с1.1в ггира 1 с.« 1ГЋЕБАВТ **з^ајсо ипобепје ает1га и пЈИгоуе ге**&ОУЕ.

Ко1еб1 с\» ћи<1вге у-егг.п гитас ОУ1ћ гаг10ба рхеЗ Ех-**»е1еас1Јов, Ја коПзгш ото рг111ки, (1а ргеко Нсзе1тоо1ји ишо11т,** *сн* **$оаро<11** *о?*1С1Г1тв. **ЈКпа зша тоДЈепје ргееоусга ротег1о, рОк1-ОпА~-рило ро\'егепје 1 (1к са 1аЈ а«б.1п 0т0ЈЕа?.1 игре?по 2а\т§епје оуова ро-***»2.0 ал котХв** **оћа аегоОа. И о Ш ^аз 1зго гако,(Ј.а роб.Уибе!е тоЈи ге-сепабг,а& зе и ргсЈоајепЈи ргоје/сгоУаао^а грогагита.гаЈвбио аа 8ТС-.510 рогб1пЈваЗји ксои^лакпИса 1 ггирата, агг1кгшо рг16гг»УЈш еУ1п и-(.ИЈтбепја, коЈа еоароСл а.е1еааг1 и 1ше Уґћочпе котааЛе ћиаи рг1ћ"/а*1-11 За вУОЈв^ввгапе. Ја 1«гагвУ»п> 3УоЈи аа4и 1 &и*зо)со отегепја, &* 6а г1ш 1&г1<в Лиђоа: Лгкбљја \гоЈп1бке базае гебІ 1)111 ргозеИ** Е5свв1 **сЈја, ИЈево^! 1сот.уп**<1аЈаг1 **1 гзгиро.**

БаорзгаУаЈиб1 за3хгит *очоро.* **р1бта Ес5е1еос1Ј1,то1ЈЈВ Т.'аз <1» Ии 1гУо111е 1агаз1г1 тоје ро3т,суалје.**

'/апш аа±ига1ЈиЈет па роЈгптзуапЈи 5. г.грогіта, §го 1ћ и-по&1га о ов^^жгеиЈе ро иагоЦ ксг18по(Ј розіа 1 УегиЈеш ба ćete **1 и ћиДибе и з^ајсоЈ рг111с1 1 са з^акшс** теоІи **птгИ (1а ре8.1и*1г.в .'11 1егезіљ» паже о1*а2ћ1г>е,6ІЈе Уат рг1аЈш.г.Јв,1г«(1а: 38, пв бе 1гоеіаг,1**

ЗгОабпо Уав роа&га-/1Ја

УаЗ,

General Đ.rap.M.Mihailović

Писмо **издајникв** Мнхаилови^а **Б-у (агенту Ранку Брашићу)** поводом разговора претставника четника **са „екселекцијом" —** крволоком **Антом Павели**^ем

времена запљускује и оне покрајине које настањује хрватски народ. Он се све више шири и нарочито последњих дана прети да преплави и те крајеве онако исто као што је био случај у минулој години у српским крајевима. Приликом прве аудијенције, којом

сго доносиоцу овог лисма учинили част, имао је он лрилике дз обавести вашу лреузвишеност о свим невољама и патљама што их је комунизам проузроковао српском народу у току неколико МИнулих месеци. Осећајући у овим часовима погребу да, поред осталих, и вашој екселенцији, као духовном вођи хрватског народа, скренем пажњу на све страхоте евентуалног комунистичког освајања хрватског простора, мени је част да у прилогу доставим вашој преузвишености један мемоар у коме еу изложена мојз гледишта на садашње војне и политичке догађаје. Доносилац овог писма биће вашој екселенцији на расположењу за евентуална даља обавештења. Без обзира на све оне моменте и околносги које су нас или које би нас могле делити. Ја сматрам за своју дужност да замолим и вашу лреузвишеност да уложи сав свој утицај и све своје напоре у циљу активизације свих националних снага хрватског народа у борби против бољшевика.

Улуђујући вам ову молбу ја желим да верујем да ће ваша преузвишеност, идући стопама својих великих претходника, одговорити свим оним дужностима и задацима који се пред вашу преузвишеност постављају у данашњим тешким временима, јер од правилног схватања тих дужности и задатака са стране ваше преузвишености, зависиће и место што ће га историја хришћанства, а напосе хрватског народа, вашој преузвишености доделити.

У том уверењу и нади ја препоручујем вашој благонаклоно] пажњи доносиоца овога писма и молим вашу преузвишеност да и овом приликом лрими изразе мога особитог поштовања. — Армиоки генерал Драг. М. Михаиловић, с. р."

Је ли ово ваше писмо?

Оптужени: ААоје писмо није.

Претседник: Је ли лотпис ваш?

Оптужени: Потпис је мој и сматрам да су ми оба писма у згодној прилици лодметнута. Датум молићу?

Претседник: Претрес се прекида и наставља сутра у седам часова изјутра.

ПРЕТСЕДНИК: „ПОСТОЈИ ЛИ ИЈЕДАН ВАШ КОМАНДАНТ КОЈИ СЕ НИЈЕ УПРЉАО САРАДЊОМ СА НЕМЦИМА?" ОПТУЖЕНИ МИХАИЛОВИЋ: „НЕ МОГУ ДА КАЖЕМ"

Тужилац: Опгужени Михаиловићу, ви сте јуче, набрајајући ваше команданте који су сарађивали са окупатором а који нису изнели известан број ваших команданата за које сте тврдили дз ниеу сарађивали са окупатором. Ја морам да вас упозорим на нехолико депеша из истражног материјала и да тражим од вас

изјашњења, пошто еу то ваше депеше, управо вама послате депеше, да ли је то вама било иознато када сте јуче давали исказ. Ево, ви сте рекли за вашег команданта Радовића да није сарађивао са окупатором. Какав је био његов псеудоним?

Оптужени: Кондор.

Тужилац: Под бројем 11.014, то је 162 број документа, он вам јавља: „У Ужицу се већ две ноћи хапсе комунисти по списку који сам саставио... Извештен сам да је ноћу између 21 и 22 извршено стрељање неколико таквих..." Јесте ли прочитали у евоје време ову депешу?

Оптужени: Не.

П 1 Т Х Б
«тског пете^ег одреда
Бр. 321
13 маја 1943 г.
2ак Брд

КОМЖ ЈЖ.V 4 КТНИЧКОГ 5АТА.'10НА
•кале"ачу г.Гјпкру Стејанозаћу–

ЦАНИЛ0В ГРАД

За убијеког одавтпЈнса -аоцучисту- **ЈАГОШ, 1\0Нтаћд.и„;з«.вна јв**
ка *изх:* ,,®СР*к?к*ии уцјвнг. у :тзносу од ЗС.ООО.-Стрвдвов'Т хњаде. вираЈ пако јо убкотзо '-иеновслог *аг.* даи 14 јакуара 1943 године азврк<го л.удс'.'зо 4 чвтничксг баталона ое прводагш1 каддарЈаша аг немш сагзациина, то *кл* жрно дјставите списаи Ј.'2ца хојг. су учоствозада у аеговои хвг.Т№у а убиству.узушаЈући у обзцр е '-,-лдарао и'шиiааовлов учбсаиаг.КАКС би **ом** се приш.саа награда п&дцЈ<"-л:ша

КОМАНДАНТ, ПУКОВНИК,
Вељо Станишић

Факсимил акта четкичког команданта Баја Станишића за поделу 30.000 лира примл»ених од италијанског окупатора за убиство комунисте Јагоша Контића

Тужилац: Видиге ли сада да је и Кондор сарађивао са окупатором?

Оптужени: Видим.

Тужилац: Да ли је ваш командант Раковић сарађивао са окупатором?

Оптужени: Ја мислим да сам рекао да јесте.

Тужилац: У реду, онда нећу читати његове дапеше. Молим вас, да ли је Јеша Симић, звани Дршка, ваш пуковник сарађивао са окупатором?

Оптужени: Ја за његов рад не знам. Оно што се износи за њега у оптужници мени није довољио познато. Њега је убио Раковић.

Тужилац: Убио је Симића, када?

Оптужени: 1944 године, и ако је био мој класни друг.

Тужилац: Дакле за Симића нисте знали да је сарађивао са окупатором?

Оптужени: Ја не знам, то сам рекао.

Тужилац: Да ли је Радмило Грђић сарађивао с окупатором?

Оптужени: Исувише. (Смех у дворани).

Тужилац: Онда нећу ни читати о њему. За Воју Лукачевића пречистили смо да је био с Немцима, Италијанима и са свима.

Оптужени: Он је имао уговор.

Тужилац: Сава Вукадиновић је ваш делегат? Је ли тако? Делегат врховне команде у Црној Гори?

Оптужени: Да.

Тужилац: Видите шта он вас извештава поводом убиетва Баја Станишића и Блажа Ђукановића у Острогу. Је ли вам то познато? Он вели: „За убиство Баја и Блажа тражио сам од иаших људи у Подгорици да интервенишу преко Немаца да се стреља преко 300 комуниста".

Оптужени: То ми није познато.

Тужилац: Та је депеша стигла у вашу команду.

Оптужени: Није ми познато.

Тужилац: Видите, Сава Вукадиновић трал<и од Немаца да изврше одмазду због убиства Блажа и Баја. Јесу ли Блажо и ^ajo сарађивали с окупатором?

Оптужени: Јесу.

Тужилац: Дакле издајници?

Оптужени: Казао сам да су сарађивали.

Тужилац: Тешко вам је рећи да су издајници?

Оптужени: Није потребно.

Тужилац: Партизани су убијали издајнике, а он тражи да се за то стреља 300 комуниста.

Тужилац: (Чита депешу која је упућена Дражи Михаиловићу у којој стоји да су 18 камиона са љотићевнима отишли за Ивањицу. У двпеши се даље каже): „Да се са више страна потврђује да је Тиго у Срезу моравичком". Ви сте добили о Цветићу, вашем команданту, обавештења од Армстронга. Ко је он био?

Оптужени: Бригадир британски.

Гужилац: У какзој функцији?

Оптужени: Шеф мисије.

Тужилац: Ево шга вам он јавља. То вам преноси Ханс. То је шифра. За кога?

Оптужени: За „Дрољу", генерала Трифуновића.

Тужилац: (Чита депешу у којој Армстронг извештава министра): „Следио сам Цветића до Негбина. Али Цветић је бИО више на западу. Нисам видео да су комунисти напали четнике. Нисам видео ништа страшно. Нема запаљених села. Јасно је да су партизани напали осовину у Ивањици и ,после су били партизани гоњеки." У наставку, број 958 од фебруара 1944 године стоји: „Јасно је да четници, Немци и Бугари нападају партизане близу Златибора. Нижи Цветићеви официри заборављају Немце. Уместо Немаца, они мисле да су партизани непријатељи".

Оптужени: Бригадир Армстронг тражио је да се поруши један мост јужно од села Полумира. Ја сам 'пристао на то и наредио рад. Али сам об,авештен од становника да се у Полумиру налазе хиљаду босанских избеглица. Тражио еам од Армстронга да рушимо мост јужно од Рашке, јер је сасвим свеједно да ли ће на тој прузи, која води од Београда за Скопље преко Кооова, бити порушен један мост северно или јужно. Он је то тврдоглаво одбио. Зато сам рекао Цветићу да се удаљи од њега да би одложио моменат, док се ми не договоримо за другу комбинацију, а за то време партизани су напали.

Тужилац: Ево за Новака. То је број 146. Вас је Новак нешто питао, па ?лу ви одговарате, и то овако: „Што се тиче неких разговора са италијанским командантима то није пожељно, али уколико можете да их израдите на шогодан начин, учините то, не компромитујући ни покрет, ни себе. У тешкој борби коју водимо треба искористити једног неоријатеља против другог. Организација југословенске војске на вама лежи. Учините да она ојача без обзира на све препреке." Зар ово није давање одрешених руку Карлу Новаку да ради са Италијанима.

Оптужени: То је само интрига.

Тужилац: Ја не разумем ту вашу интригу. Зар није ово онако увијено речено: користите потајно, пазите да се не компромитујете.

Оптужени: По моме мишљењу, не сме да се компромитује, а да интригира може.

Тужилац: Добро ја ћу лрочитати ваше депеше за Дреновића писане вашим рукописом из којих ће се видети да је сарађивао са Немцима, усташама, и Италијанима, са свима врстамл окупатора.

Оптужени: Доцније сам то могао сазнати.

Тужилац: А јесте ли га и даље сматрали као свога команданга ?

Оптужени: Нисам га ни поставио, нити сам га могао сменити.

Тужилац: Добро да нађемо сада овлашћења којима сте то чинили.

Оптужени: Остојић је добио низ мојих потписа, које је могао да употреби за шга је хтео.

Тужилац: То не знам. Како ће те моћи доказати?

Оптужени: Доказаћу депешама команданата из којих се види да су изгубили моје потписе.

Тужилац: Ево једног другог документа из кога се види... „Да је генерал дошао, да ће донети решење... Са вером у бога, за краља и отаџбину, — командант Дреновић." Ево једног другог докуменга, број 324, у коме се каже да број 11 поручује хитно следеће: „Све жеље у погледу муниције испуњене и биће отпослате куда треба." Ево Бороте. Да се задржимо на томе питању. Да ли вам је то било познато или не? Ево овде су оригиналне књиге депеша Бороте са овером и печатима. Суд може, ако хоће, да се оеведочи. Ја ћу их предати суду. Ово је једна депеша Боротина, која гласи: „Број 11 поручује хитно следеће; Све жеље у погледу муниције иопуњене и биће отпослате куда треба. Треба да се опоразуме са вама и да дође један од ваших опуномоћеника да се ствари поставе на своја места. Предлажу да бацимо трупе по терену и да уништимо, а они да дају муницију и остале лотребе. Траже да се успостави радиовеза. Желе и нама да дају једну радиостаницу. Траже код њих једног радиотелеграфисту. Молим хитно инструкције. Пуковник Борота." Его, то вам је депеша.

Оптужени: Ја не знам.

Тужилац: Јесте ли имали везе у Босни са Аћимовићем?

Оптужени: С којим Аћимовићем?

Тужилац: Са Миланом Аћимовићем.

Оптужени: Он је долазио на први и други састанак, један је био у Средњем, а други у Вучјаку.

Тужилац: Шта вам је набављао Аћимовић у Бечу?

Оптужени: Ја не знам.

Тужилац: Сад ћу ја да вас потсетим са вашом депешом број 13 од 12 јануара 1945 године: „Аћимовић се јавио са три депеше. Вакцине и најнужнији лекови доставиће се ових дана у Сарајево. Обећавам помоћ, муницију и одећу. .. Борота нека се стално интересује за ово и сваког дана нека тражи поново. . ."

Оптужени: Ја сам куповао материјал.

Тужилац: Изгледа да сге кушовали од Немаца и оружје и муницију? Да ли је и генерал Трифуновић куповао бацаче пламена од Немаца?

Оптуженн: Ие знам. Ви ћете у мојим новчаним књигама наћи да сам ја куповао и муницију.

Претседник: Друже тужиоче, докле имате да набрајате све те команданте?

Тужилац: Ја сам хтео за свакога.

Претседник: Ви онда имате да набрајате читав дан. То је већ рашчишћено. Оптужени није у стању да наведе ниједног команданта који није сарађивао с Немцима.

Тужилац: Ја желим да оптужени покаже да од његових команданата нема ниједнога који није сарађивао са иепријатељем.

Претседник: Видите олтужени Михаиловићу, јуче сте казали не знам, а после, кад сам вас питао посгоји ли и један ваш командант који није сарађ-ивао са Немцима и када су лочела да се читају имена команданата и оригиналне депеше утврђено је да су сви сарађивали. Сада видите губимо време око тога да вам се поново поставља питање, поетоји ли иједан ваш командант који се није улрљао сарадњом са Немцима?

Оптужени: Не могу да кажем.

Тужилац: Да ли је вама било иознато да неки ваши команданти. ослобађају Немце заробљене од партизана, па их враћају Немцима?

Оптужени: Није ми познато. Не знам.

Тужилац: Видите, овај ваш командант из Парађина извештава команду четника да се по куриру шаљу два Немца заробљена од партизана. Писмо је датирано 30 августа 1944 године, а потписао га је ваш командант из Парађина. Да ли је то издаја отаџбине? Да ли је то служење окупатору?

Оптуженн: Сигурно.

Тужилац: Ево вам сада један други документат. То је прилог број 275. Командант бригаде Среза азбуковачког, — а ви се сећате њега, из поцерске групе.

Оптужени: Сећам га се.

Тужилац: Упутио вам је лисмо у коме вас извештава да немачка команда из Шапца тражи оправку пута за Крупањ. (Тужилац Минић чита документат у коме се углавном каже да немачка команда из Шапца тражи оправку лута и да јој се стави на расположење потребна радна снага. У пиому се даље саопштава да се, према провереним подацима, Немци стално лрипремају за лредузимање акција против комуниста у Босни. Због тога наређују да

команданти Среза рађевског и азбуковачког етаве потребну радну снагу на раоположење). А сада да разјаснимо питање држањз гериторије. Да ли је то значило, оно што ви називате „држањем територије", шта је то што ви кажете да су ваше трупе држале територију у Србији?

Оптужени: Да.

Тужилац: Да ли је то издаја?

Оптужени: Јесте. Али, то исто тако доказује и другу ствар: да Немци не омеју да изиђу а да нас не питају.

Тужилац: А која је трећа стзар, коју то доказује?

Оптужени (Упитно гледа у тужиоца).

Тужилац: Да ли то доказује исто тако да се четници и Немци не туку? Да ли је то тачно?

Оптужени: Јесте. Али, то је истовремено и доказ оне самовоље која је постојала.

Тужилац: Значи, одавно се види да се четници нису тукли са Немцима.

Оптужени: Јасно је. Али, ствар је у томе да су они морали да моле.

Тужилац: Јасно је да су сарађивали. А сад бих имао још неку ствар. Кажете да су Немци морали да вас моле кад су хтели да изиђу на терен. Заиста, сада је јасно како сте ви држали територије. Реците ми сада нешто о овој сгвари. Ви сте поставили Павла Ђуришића за команданта.

Прочитаћу вам сада једно писмо Павла Ђуришића. Он вам доставл,а свој говор који је одржао у Колашину када је дочекао Пирција Биролија. Он говори гувернеру Црне Горе Пирцију Биролију. Говор лочиње овако: „Поштована екселенцијо, поштовани гости, драга браћо и сестре. Судбила великих европских народа разликује се од судбине малих народа. Мали народи су увек изложени разним опасностима и приморани су да физичке и умне силе троше само за свој животни опстанак, док је великим народима остало довољно могућности да се посвете свом културном и лросветном раду. Комунисти који су се у Црној Гори били сакупили из свих делова Југославије, искористили су револт српског народа, ловели су га на кланицу — у борбу против окупатора. Тако је народ у Црној Гори, који је онда био националан као и сада, због погрешно вођене политике постао оруђе комуниста, који су га бацили у један вртлог из кога се још није потпуно извукао.' — Слажете ли се ви са овим?

Оптужени: Не.

ЛОВЋЕН

ЦГШЊВ п, сктобра 1944;

Високо одликовање потпуковника П. Ђурашића

Четничкн тшшдлпт г. Павле Ђуришић којега {е-генерал Недић н-едавио промакнуо у чнн потпуковника и повјерио му дужност номаћника комаканта Добровољачког корпуса, добиа је од стране Врховне команде њемачких оружаних снага нарочито признање за своје воЈничке врлине, те *Је** ојцшкован с?д Фирера ордеком Же-
'Л>?јзног крста

Издајника Пзвпа Ђуришића, кога је вмигрантска влада одликовала КараЈјорђевом звездом, одликовао јв Хитлер гвозденим крстом. Факсимил насловне стране „Лов^ена" који је о томе објавио вест на уводном месту

Тужилац: (наставља) „У том времену када је народ у Црној Гори био доведен у један тежак положај, срећа нам се насмејала и баш тада дошао је међу нас велики лријатељ српског народа, солунац, носилац белог орла са мачевима, његова екселенција армиски ђенерал господин Александар Пирцио Бироли. Дошао је за гувернера Црне Горе, да уз припомоћ италијанске војске и

италијанског оружја очистп Црну Гору од тих изрода и јеврејских плаћеника и да заведе ред и мир у Црној Гори. Да би се очувао ред и мир у Црној Гори, да бих одржао ријеч коју сам вам дао и да би се народ спаеао од новог крвопролића, ја вас у име цијелога иарода молим да дате пуно повсрење нашем, команданту генералу Ђуканозићу". То је ваш командаит?

Оптужени: То је друго питање.

Тужилац: Јесте ли ви одобравали овакав рад Ђуришиааг

Оптужени: Загечено стање.

Тужилац: 0,птужени Михаиловићу, до сада смо констатовали да ви не можете сигурно казати ни за једног свога команданта да није сарађивао с окупатором.

Оптуженн: Ја не знам.

Тужилац: Шта не знате?

Оптужени: Има маса старешина.

Тужилац: Вн не знате никога да наведете.

Оптужени: Ја >сам знао само најстарије, па и њих се не сећам. То је само један део старешина.

Тужилац: Је ли Остојић сарађивао?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: А Лалатовић?

Оптужени: Јесте.

Тужилз/ц: Шта је био Остојић у вашој врховној команди?-

Оптужени: Начелник оперативног одељења, обавештајног одељења и организационог одељења.

Тужилац: За то време шта је био Лалатовић?

Оптужени: Шеф везе.

Тужилац: А после Остојића?

Оптужени: Постао је истакнути центар врховне команде.

Тужилац: А потом?

Оптужени: Примио је његово место.

Тужилац: Примио оперативно, обавештајно и организационо одељење? Почев од ваше врховне команде, од два ваша најближа сарадника па на ниже сви су сарађивали са сжупатором?

Оптужени: Они су ме изневерили сви.

Претседник: У погледу команданата, то је рапгчишћено.

ПУКОВНИК АМЕРИЧКЕ ВОЈСКЕ МАК ДАУЛ ДОЛАЗЕЂИ У ЈУЛУ 1944 КОД МИХАИЛОВИЋА РЕКАО МУ ЈЕ: „САДАШЊОСТ ВАМ ЈЕ ТЕШКА, АЛИ ЈЕ БУДУЋНОСТ ВАША"

Тужилац: Ви сте јуче казали да је енглеска мисија напустила ваш штаб. Кад и због чега?

Оптужени: Она је напустила у пролеће 1944 године.

Тужилац: А главни разлог?

Оптужени: Нисам могао да знам.

Тужилац: А кад су дошли мајор Бањовић и Лукачевић?

Оптужени: У исто време кад је мисија одлазила, тим с\' истим авионом они дошли. (Тужилац Минић прилази оптуженом Михаиловићу и показује му поруку генерала Матерсона).

Оптужени: То је вероватно послато Остојићу, па је он умножио. Молим да још мало видим.

Тужилац: Иначе ово је ваше?

Оптужени: Може да буде и друга ствар... Ја раније нисам нм знао да су ме потписивали... Ово је мој став...

Тужилац: Углавном тога се вашег става сећате.

Бранилац Јоксимовић: Не знамо у чему је ствар. Молимо да видимо (тужилац пуковник Минић прилази одбрани и показује нисмо).

Тужилац (оптуженом): Бањовић и Лукачевић су донели извесну поруку.

Оптужени: Да.

Тужилац: Од кога.

Оптужени: Ја сам имао прибележено код себе шта је нађено, кад сам савладан, код мене у џепу. То сам и расписао раније да би дао вишим командантима на знање. То је било само за више команданте.

Тужилац: А каква је фила садржина поруке из иностранства? Не инсистирам на прецизности, него шта је била суштина ствари?

Оптужени: Лукачевић и Бањовић... Лукачевић је ишао до Лондона, а Бањовић је био само у Каиру. Није могао да оде до Лондона. Ја не знам шта је који рекао, углавном Лукачевић је разговарао са свима личностима, важним личностима у Лондону.

Тужилац: А Бањовић?

Оптужени: Бањовић је говорио са генералом Матерсоном. Генерал Матерсон рекао је да треба комунисте уништити и да ће се у том случају стање код нас одмах изменити у нашу корист.

Тужилац: Да ли се овај став из овог писма односи на ту поруку? Ја ћу прочитати. Ово је важан и интереeантан податак. У писму се каже: „Драги војвода, врло истакнути и врло важни еиглески функционери поручили су нам да што брже ликвидирамо комунисте. Чим комунисти буду ликвидирани, настаће друго стање..."

Оптужени: Ово што сам мало пре рекао што се односи на моје сећање, а ово што се из докумената види треба да буде оно што је тада било.

Тужилац: Је ли то ваша формулација у оно време кад сте добили позив?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: А ту поруку Бањовић и Лукачевић преносе.

Оптужени: Ја мислим у материјалу истражном мора бити података о томе. Мислим да ће бити изнесени...

Тужилац: А ово не значи да је то порука Југословена из емиграције.

Оптужени: На документу пише.

Тужилац: Је ли то било шре одласка британске мисије или после одласка британске мисије?

Оптужени: Које?

Тужилац: Та порука коју су донели Бањовић и Лукачевић?

Оптужени: Авион који је довезао Лукачевића и Бањовића, тај исти авион је одвезао Армстронга.

Тужилац: Истога дана?

Оптужени: Истога дана.

Тужилац: Дакле, од маја 1944 године ви немате британску мисију код себе. А разлог? Ја вам понављам то тштање.

Оптужени: Ја сам то размишљао и мислим да нису имали у мене довољно поверења. Ја мислим да ће то питање бити опеа-расправљано.

Тужилац: А да ли је дошла интервенција од владе?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Шта се у њој каже?

Оптужени: Наслон на запад.

Тужилац: Јесте ли ви одговорили на ту интервенцију владе?

Оптужени: Вероватно да јесам.

Тужилац: Како сте одговорили? Позитивно или негатпвно?

Оптужени: Ја мислим да нисам могао друкчије него како сам написао. Ја мислим позитивно њеном тражењу.

Тужилац: У реду. Да ли сте имали после тога какве везе у иностранству. После одласка британске мисије?

Оптужени: Радиовеза је функционисала до краја.

Тужилац: Крај је био 1945 година, како то?

Оптужени: Имали смо непрекидно радиовезу са једном британском станицом.

Тужилац: У чему је садржај те везе?

Оптужени: Ми смо давали материјал и они су га примали, з нису нам давали.

Тужилац: А зашто?

Оптужени: Њихова ствар, али су примали. Чак је једно време затезаио, а доцније сваког дана су се јављали и тражили. Међу првима дошао је Ђорђе Мусулин, поручник, амерички војиик, иначе Србин. Доцније сам дознао да ће доћи пуковник Маи Даул који је дошао, мислим, крајем јула 1944.

Тужилац: Дошао је јула?

Оптужени: Нисам сигуран.

Тужилац: Јесте ли се одмах састали са Штеркером?

Оптужени: Не одмах.

Тужилац: Колико је времена протекло?

Оптужени: Ако је Мак Даул дошао јула ја нисам могаФ одмах да се састанем са њиме. Требало је неколико дана, дв® или три.

Тужилац: Где се Мак Даул спустио?

Оптужени: На Прањанима.

Тужилац: А где сте ви били?

Оптужени: Ја сам био нешто западније.

Тужилац: Зашто сте били тамо?

Оптужени: Ја сам био у послу и нисам хтео да мучим Мав Даула да одмах дође, јер су тада Бугари одлазили по наређењу еавезника из наше земље.

Тужилац: Добро. А шта вам је у разговору на првом сусрету рекао Мак Даул?

Оптужени: Пуковник Мак Даул рекао је: „Садашњост вак је тешка, будућност је ваша."

Тужилац: Да ли вам је објаснио?

Оптужени: Има у записнику, тренутно не могу да се сетим.

Претседник: Јесте ли уморни?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Претрес се прекида за 15 минута.

„ВАША БОРБА С НЕМЦИМА НАС НЕ ИНТЕРЕСУЈЕ, ВАШЕ ЈЕ ДА СЕ ОДРЖИТЕ У НАРОДУ. ЈА САМ ДОШАО ДА ВАМ ПОМОГНЕМ", РЕКАО ЈЕ МАК ДАУЛ МИХАИЛОВИЋУ

Тужилац: Оптужени Михаиловићу, ми смо прекинули испитивање на питању, колико сте се дана после доласка пуковникк-Мак Даула састали с њиме?

Оптужени: Не знам тачно, али убрзо.

Тужилац: Потсећам вас на исказ у записнику: два до трв дана састали смо се на путу Ужичка Каменица—Гојна Гора

Оптужени: Тачно је.

Тужилац: Ви сте у истрази навели три поруке. Наведите те поруке.

Оптужени: Не могу да кажем да су то биле поруке одједном, али могло је бити овако: Немачка је изгубила рат, ваша борба с Немцима нас не интересује; ваше је да се одржите у иароду — ја сам дошао да вам помогнем.

Тужилац: Добро.

Оптужени: То би било овако укупно што бих могао да кажем.

Тужилац: Да ли је говорио шта о томе ко од савезника треба да уђе у Југославију?

Оптужени: То је било доцније.

Тужилац: Шта вам је рекао?

Оптужени: Из два правца: један од Грчке, а други од Словеније.

Тужилац: А, ко?

Оптужени: Англоамериканци.

Тужилац: Да ли вам је рекао да је ваша садашњост тешка, а да ће будућност бити потпуно осигурана?

Оптужени: Да, ја и он присуствовали смо зборовима на^рода у Босни.

Тужилац: Присуствовали сте зборовима, а где?

Оптужени: У разним местима. На мом састанку с муслимаиима у Двору.

Тужилац: Шта сте ви говорили на овоме збору, а шта он?

Оптужени: Подизали смо дух. Доста смо говорили о зближавању између муслимана, јер је то била моја главна теза: зближавање између муслимана и православаца.

Тужилац: То је било 1944 године.

Оптужени: Да, 1944 године.

Тужилац: Ја ћу вас потсетити на једно место у записнику. Да ли је ово тачно? У вашем записнику стоји: пренета је следећа порука: „Руси у свом надирању неће ући у Југославију".

Оптужени: Да, то је тачно. Он је рекао: „Кад се Руси појаве на граници и осмотре наш долазак, Црвена армија неће улазити У Југославију".

Тужилац: А шта вам је рекао: да се одржите?

Оптужени: Да се одржимо, наравно.

Тужилац: Кога ће он помагати?

Оптужени: Мене.

Тужилац: А да ли вам је то објаснио? Јеете ли га питали, Јесте ли се интересовали? Зашто је он Немцима рекао да треба

лоружје да предају само вама? Да ли је знао да су против Немаца водили борбу и партизани?

Оптужени: Он ми је рекао: „Хоћу да вас помогнем".

Тужилац: Вас да помогне?

Оптужени: Тако ми је рекао: „Хоћу да вас помогнем".

Тужилац: Добро, кад је рекао да се одржите у народу, да ли вам је рекао и следеће: Руси су практички политичари, увидеће стање које нађу на терену.. .

Оптужени: Јеете.

Тужилац: Како сте ви то разумели?

Оптужени: Ја сам разумео овако: Имати своје позиције у народу, значи политички дејствовати и на страни Совјетског Савеза. Управо моја је мисао била да треба радити у народу, што значи комлромисно решење између нас и партизана.

Тужилац: Да ли вам је говорио да америчка омладина не гине за то да би у Југославији завладао комунизам?

Оптуженп: Говорио је само на зборовима да у Европи не завлада комунизам.

Тужилац: Да ли вам је наглашавао да ће он искључиво помагати вас. Прочитаћу вам детаљно, а ви реците да ли је то тачно: „На зборовима је искључиво говорио да Америка помаже само мене и мој покрет у Југославији."

Оптужени: Јесте, тачно је.

Тужилац: Какав је утисак оставио на вас Мак Даул? Да ли сте држали до свих тих његових изјава?

Оптужени: Држао сам, јер је он имао овлашћење, могао је разговарати са Немцима.

КАКО СУ УСПОСТАВЉЕНЕ ТАЈНЕ ВЕЗЕ СА ЕМИГРАНТСКОМ ВЛАДОМ

Тужилац: Прошли пут ви сте говорили да сте имали тајну везу са владом за коју енглески сервис није знао. Која је била прва веза?

Оптужени: Прву везу сам остварио са Каиром.

Тужилац: С ким у Каиру?

Оптужени: С Миодрагом Ракићем.

Тужилац: Ко је успоставио ту везу и ко је донео шифру за њу? Да ли је донео Балетић или неко други?

Оптужени: Можда. Али ја мислим да сам ту везу успоставио преко Слијепчевића који је дошао раније.

Тужилац: Значи, да сте са владом имали тајну везу?

Оптужени: Није могла бити сасвим тајна због тога што је веза ишла преко Каира. Пренос из Каира био је забрањен и за дипломатску пошту. Тајне шифре нису могле да важе.

Тужилац: Од кога сте добили то обавештење?

Оптужени: Од падобраиаца који су дошли, а вероватно к преко депеша.

Тужилац: Која је друга тајна веза са емиграцијом?

Оптужени: Ја бих вас молио да ме потсетите на оно иа саслушања, ако је могућно.

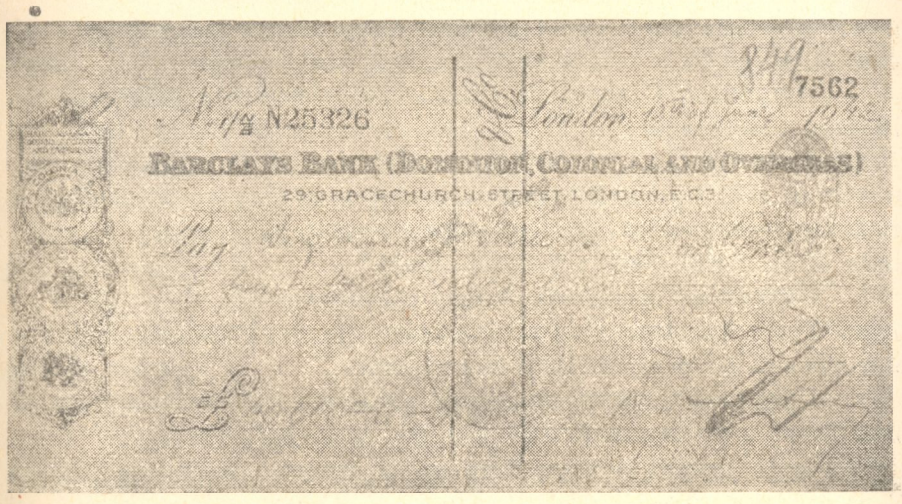
Тужилац: Ви сте рекли да је то био Јован Ђоновић и да је имао у својој близини радиостаницу. Где је он имао?

Оптужени: Тамо где се кретао.

Тужилац: Каква је била његова функција у Египту?

Оптужени: Он тада није хтео да се прими уласка у владу. Остао је пострани, али сам ја с њим био у вези.

Тужилац: Кад је то било? 1945 године?

Чск на 40.000 фунти стерли<нга депонованих издајнику Михаилови&у. Чек јв потлисао као министар финансија емигрантске владе др. Јурај Шутеј

Оптужени: Не, то је било раније. Много раније. Само он није могао доћи 1943 године кад су дошли падобранци. Он је радио на томе 1944 године.

Тужилац: Трећа ваша веза? Можеге ли да се сетите?

Оптужени: Имао сам преко Турске.

Тужилац: Радиовезу?

Оптужени: Да, радиовезу.

Тужилац: С ким?

Оптужени: Са Сенегалцем.

Тужилац: Име? Петковић?

Оптужени: Петковић.

Тужилац: Где је Петковић радио?
Оптужени: Он је био у конзулату.
Тужилац: У Цариграду или Анкари?
Оптуженн: Ја не знам. Мислим у Анкари.
Тужилац: Ко је био посланик у Анкари?
Оптуженн: Шуменковић.
Тужилац: Да ли је то била веза са знањем Шуменковића ,-или без знања Шуменковића?
Оптужени: Без знања Шуменковића.
Тужилац: Петковић није велика политичка личност.
Оптужени: Али он је имао добре везе.
Тужилац: С ким?
Оптужени: С Каиром.
Тужилац: А с ким у Каиру?
Оптужени: Када су у Каиру били војни претставници. В^-фоватно с Ракићем. Вероватно да није имао директну везу са Каиром. Морао је да употребљава Французе за везу.
Тужплац: Ко вам је створио везу са Анкаром?
Оптужени: Ја не знам. Ја молим да видите из саслушања. О томе сам морао и на саслушању да размишљам.
Тужилац: Јесте ли имали шифре са Анкаром?
Оптужени: Да.
Тужилац: А четврта ваша веза?
Оптужени: Четврта веза у Италији.
Тужилац: С ким?
Оптужени: С Циганови ћем, ваздухопловним официром.
Тужилац: Цигановић није политичка личност. За кога је била та веза?
Оптуженп: Ја мислим да је он радио са централом, где је био Ракић.
Тужилац: А пета веза?
Оптужени: Пета веза је била са америчким ваздухопловством. Али она, ја мислим да сам се ту погрешно изразио, није <била потпуно тајна.
Тужилац: Да ли је та веза ма шта вама давала?
Оптужени: Та веза је успостављена поводом падобранаца, или је примала наш пропагандни материјал.
Тужилац: Онда излази да сте ви ипак имали неконтроли-<еане везе са емигрантском владом, а то је у супротности са из-јавама које сте V тсжу испитивања дали?
Оптужени: Не знам како да је у супротности.
Тужнлац: Ви сте првог или другог дана саслушавања из-јавили да је ова веза била контролисана од енглеског сервиса.

Оптужени: То је било у прво време.

Тужилац: Кад сте успоставили ове тајне канале?

Оптужени: У 1943 или крајем 1942, али пре тога не.

Тужилац: Значи да сте до тада имали само један канал.

Оптуженп: Само један, преко Малте.

Тужилац: А од тада, значи од 1943, ви већ имате неконтролисане везе са владом. Можете да примате директиве?

Оптужени: Да.

Тужилац: Да ли су директиве, које су долазиле редовном везом, и директне, које су долазиле тајном везом, биле у супротности? Да ли сте каткад запазили да влада шаље преко енглеске службе једне директиве, а преко тајне везе друге директиве?

Оптуженн: Тешко је рећи, али мислим да није. Нисам сигуран.

СТУБОВИ МИХАИЛОВИЋЕВЕ ПОЛИТИКЕ У ИНОСТРАНСТВУ

Тужилац: Оптужени Михаиловићу, које су личности из емиграције били стубови ваше политике. Ко вас је највише помагао?

Оптуженн: Ја мислим др. Милан Гавриловић, Живко Топаловић.

Тужилац: Он је касније отишао, али раније?

Оптужени: Фотић, Слободан Јовановић.

Тужилац: Да ли Радоје Кнежевић?

Оптужени: Да, Радоје Кнежевић, Живан Кнежевић.

Тужилац: Како сте сматрали др. Нинчића?

Оптуженп: Нисам имао никаква обавештења о његовом раду.

Тужилац: А Петар Живковић?

Оптужени: Такође. Помагао је.

Тужнлац: Јесте ли ви сматрали те људе као свој најважнији ослонац у иностранству?

Оптужени: Тако је.

Тужилац: А др. Пурића?

Оптужени: Др. Пурића такође.

Тужилац: Можете ли се сетити када сте ви први пут постали министар војске и морнарице?

Оптужени: У јануару месецу 1942 године.

Тужилац: А начелник штаба врховне команде?

Оптужени: То је било јуна месеца.

Тужилац: Јуна месеца 1942 године. За време владе Слободана Јовановића?

Оптужени: Тако је.

Тужидац: Да ли вам је влада поручивала да се чувате преурањених акцмја и да припремате снаге, и да ли вам је одређивала час кад треба да се дижете на оружје?

Оптужени: Сачекати немачку капитулацију или искрцавање савезника, а дотле рад у земљи на организацији. Ово је за главну акцију, која не искључује друге акције.

Тужилац: Да ли је влада једном приликом тражила од вас овлашћење да може дати месаж за америчку штампу; да ви не сарађујете са окупатором?

Оптужени: Не сећам се тога.

Тужилац: А да ли вам је влада постављала извесна питањ^ у вези са окупатором, да одговорите на њих?

Оптужени: Мислим да није.

Тужилац: А да ли је влада знала да ваши командантн у Црној Гори и Далмацији сарађују са окупатором?

Оптужени: Могла је знати преко енглеске службе, ако не од мене.

Тужилац: Када сте успоставили директну везу са Фотићем?

Оптужени: 1943 године у месецу јуну, онда када сак отступао из Црне Горе.

Тужилац: Је ли Фотић био ваш ослонац у Сједињеним Америчким Државама?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Ко му је помагао?

Оптужени: Живан Кнежевић и капетан Тодоровић, који је долазио код мене.

Тужилац: Да ли вам је познато да је Фотић био у каквом сродству са Недићем и Љотићем?

Оптужени: То не знам.

Тужилац: Какве је поруке вама слао Фотић?

Оптужени: Не могу да се сетим.

Тужилац: А шта сте ви њему слали?

Оптужени: Пропагандни материјал и извештаје. Могао сам му слати шифроване телеграме, а пропагандни материјал отворено.

Тужилац: А када сте успели да ухватите директну везу са Фотићем?

Оптужени: Ја сам ухватио везу на овај начин. Имао сам једног аматера који се раније бавио радиоаматерством, а то је био Грбец. Ја сам му казао да може да то учини. Он је за 15 дана био готов са станицом, са једним радиоапаратом на кратким таласима, сећам се на 16,19 метара који пребацује целу Југославију, а можда и целу Европу. Он је ухватио везу преко једне згенције, мислим „Јунајтед преса". Ја сам.већ једном рекао да

смо преко агенције слушалн телеграме које агенције достављају отворено. Он је успео да је ухвати. После, та веза пренета је на једну од америчких сганица, која је била контролисана од америчког генералштаба.

Тужилац: А ко је редиговао тај материјал за Фотића?

Оптужени: Пропагандни материјал редиговао је Централни аационални комигет, а и пропагандно одељење.

Тужилац: Ко је давао коначну редакцију за радиостаницу?

Оптужени: Грбец.

ЗАВј.иЕшк*

Ј расгонору иоиоћника иииистра г. П. >'« п.лозчћ« оо Сер .>пи Сериеито« у Форе* орнсу иУ д.-це.гври 131? го; |><и.

ПредАо саи иу ед-мохзир ./, о *л.ш.ччш* **.идмо отоницв "Слободва Југослаиија" и кол (о ·>· лоао-ши олго.чор д>. ионпка реагирати лреко стзницп ".{ари&ор&е",**

Сер О.Сариент кч Јо рокао, оа „ианод/ишошку ц са иинизчои, да су коиуиисти ЈНОГО **актинниЈи ол Јонг.,г.1Лн миу.лилопикв. да се сад они Јпдини Оорс у ЈугоелилиЈи, да се олаЈ но> од октоО.л п„ошле годиио еи.ио ве бори, ито ота*ипп могучкгти суосиЈоља сопЈетоке п опагандв п јот-1и "випшла .ихчил',1,14,«. на иоЈу прииедбу д» Је актиинност ао.чојчма »ихпиоомика Јпдно врекв били оведепа, ио уааЈиикои спораоуху Ии мх и внгл'.скил нидлехних кругоза, н да Јо .оиерал у иоследи* г о е · оново агло акзнвин у бо„бИ иротим** ОК/ЛКТО.Ј&, **Се,, 11^1** и:1 **|и ск иотнм циниамои олгозорло да га чуди а» |о икад нгк« гн с-ги!скв стране иогио ди се слоли ди ђвнорил мил.м <омић у*(.им :.,(1«ги(ост, в дч му уопште члјо поонато л» ов оид иинералОЈИ четниик Лог«.**

·аксимил забелешке о разговору помоћника миннстра спољних послова емигрантске владе Миланови^а са сер Ормом Сарџентом у Форен. Офису

Тужилац: Он је могао то да чини са техничке стране. Да ли је др. Ђуровић?

Оптужени: Јесте, др. Ђуровић. Његова улога била је да ради на томе послу као секретар комитега, а станица је била непокретна и није се могла покретати из области Чачка.

Тужилац: О каквом сте курсу учења српског језика говоЈ»или у Каиру?

Оптужени: Чуо сам да се спрема курс за све Британце који лма да узму управну службу у Европи, односно побеђеним зе-

мљама. Али, кад сам то чуо и видео да се учи и наш језик за нашу земљу, ја то нисам желео.

Тужилац: Зашто сте се изненадили и нисте то желели?

Оптужени: То нисам желео зато што сам у томе случају гледао једну врсту потчињености, довођења наше земље на исти ранг на коме су побеђене земље.

Тужилац: Зашто вам је то изгледало увредљиво?

Оптужени: Управна служба значи да та служба управља преко странаца у колонијама, рецимо. То ми није било ни најмање пријатно.

Тужилац: Јесте ли протестовали против тога?

Оптужени: Не.

Тужилац: Молим, реците нам да ли је генерал Армстронг радио на томе да дође до споразума између вас и партизана?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Је ли успео генерал Армстронг?

Оптужени: Он није, ја сам тражио и пак... То није могло да се узме као услов општег споразума, него ако се сретнемо да се не сударамо. То није било могућно без једног нарочитог споразума. Зато сам ја 23 децембра 1943 године упутио једно писмо и молио да британска влада узме на себе да дође до састанка између мене и претставника партизана, наводећи чак и место састанка, негде у Санџаку.

Тужилац: Јесте ли били опремни у томе моменту да прекинете сарадњу ваших команданата са окупатором?

Оптужени: Ја бих могао то учиниги. Трећег јануара добио сам одговор да британска влада не жели да посредује.

Тужилац: А како сте то тумачили?

Оптужени: И ја и Армстронг били смо изненађени.

Тужилац: Да ли је узрок тога одбијања био у вашој оргализацији?

Оптужени: Ја мислим да не.

Тужилац: Да ли је узрок у сарадњи ваших команданата, го јест да ли разлог одбијања лежи у томе што су ваши команданти увучени у сарадњу са окупатором?

Оптужени: Могло би то да се тумачи и тако, да је требало Зити подвојено.

Тужилац: Ви сте изјавили да, кад би лрестали напади пагизана на вас, да би се прекинула и сарадња са окупатором?

Оптужени: Да, ја бих био у моћи да мирно уредим своје тање и да идемо подједнако.

Тужилац: А ко је кога нападао у Четвртој офанзиви?

Оптуженн: Пре Четврте офанзиве нападнута је Далмација.

Тужилац: А ко је напао на Ужице 1941 године?

Оптужени: Напали су четници и ја сам казао зашто.

Тужилац: Ко је наредио напад на Чачак?

Оптужени: Кад је већ дошло до сударa није више могло о томе да се разговара.

Тужилац: Је ли тачно да су четници напали на Ужице први?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Је ли тачно да сте наредили напад четника на Чачак кад партизана уопште тамо није било, него сте се борили заједно око Краљева?

Оптужени: Пошто је сукоб избио и проширио се.

Тужилац: Дакле, тачно је да су четници напали прво партизане у Чачку и Ужицу?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Остајете ли при томе да су партизане избацили из Црне Горе четници заједно са Италијанима?

Оптужени: Јесу.

Тужилац: Јесу ли Италијани остали у Црној Гори?

Оптуженп: Остали су само у градовима.

Тужилац: Зар црногороки градови нису Црна Гора?

Оптужени: Сачињавају Црну Гору.

Тужилац: Да ли су четници после тога наставили сарадњу са Италијанима у Црној Гори?

Оптужени: Јесу.

Тужилац: Јесу ли партизани натерали четнике да гар^ађују са Италијанима?

Оптужени: Нису.

ВАСИЋ, МОЉЕВИЋ И ЖУЈОВИЋ — ЧЛАНОВИ ВРХОВНОГ ПОЛИТИЧКОГ РУКОВОДСТВА ОРГАНИЗАЦИЈЕ Д. М.

Тужилац: Добро. Сада друга ваша теза. Да пређем на централни национални комитет. Кад је формиран први централни национални комитет ваше организације и јесте ли га ви формирали?

Оптужени: Први централни национални комитет основан је тако што сам ја желео да поделим одговорност и да докажем да не желим никакву диктатуру. Када је к мени дошао Драгиша Васић, не знам тачно датум и месец, то је било лети 1941 године, ја сам ту своју идеју њему изложио. Он се са мном сагласио и, немајући људи на терену, а имајући своје пријатеље и познанике у Београду, оне које је он знао као добре и исправне, он је њих

предложио и они су узети у тај ирви централни комитет чији је главни претставник био код мене Драгиша Васић.

Тужилац: Који су љ>уди били у томе вашем централном националном комитету?

Оптужени: Први његов ослонад био је др. Вујанац.

Тужилац: Где је живео?

Оптужени: Живео је у Београду.

Тужилац: Који су били Вујанчеви сарадници?

Оптужени: Један од врло важних био је Власта Петковић, Онда је био Никола Стојановић, Слијепчевић. Ја сам то већ изјавио на саслушању. Ко је још био не могу да се сетим.

Тужилац: Не можете да се сетите! Да ли је био и професор универзитета Страњаковић.

Оптужени: Страњаковић је био.

Тужилац: А када је Мољевић дошао код вас?

Оптужени: Др. Мољевић је дошао 1942 године.

Тужилац: С киме је успоставио везу?

Оптужени: Прво са Драгишом Васићем. Онда је дошао код мене.

Тужилац: А кад су Мољевић и Драгиша Васић дошли код вас?

Оптужени: Дошли су у Црну Гору по моме позиву крајем 1942 године у дубоку јесен.

Тужилац: А када је др. Жујовић приступио вама?

Оптуженн: Он је приступио одмах. Он је још био на Равној Гори.

Тужилац: Да ли је био на Равној Гори или у Београду?

Оптуженп: Он је био.на Равној Гори једно време, па је отишао у Београд.

Тужилац: Шта је Младен Жујовић по занимању?

Оптужени: Ја мислим да је адвокат, ако није адвокатски приправник.

Тужилац: Када су Мољевић и Васић дошли службено код вас да ли су учествовали са вама у претресању свих тих ваших питања у организацији?

Оптуженм: Војничким питањима највише се интересовао Васић. Др. Мол^евић био је највише апсорбован питањима Босне и израдом прегледа свих статистичких података. Он је био веома заузет тим послом. Уколико се он интересовао за војничке ствари, то не знам, али знам да је њега нарочито интересовала Босна, а од Босне специјално Босанска Крајина, пошто је он у томе крају живео, и био необично упознат са статистиком. Он је и пре ратг

издао једну књигу о врбаској бановини и њеној заосталости. Младен Жујовић је онда био ту.

Тужилац: Шта су њих тројица, Васић, Мољевић и Жујовић претстављали у националном комитету?

Оптужени: Извршни одбор националног комитета.

Тужилац: Да ли је то било врховно политичко тело?

Оптужени: Наравно.

Тужилац: А врховна команда, да ли је то било врховно зојничко тело?

Оптужени: Јесте, врховно војничко тело.

Тужилац: Јесте ли ви били на челу врховне команде?

Оптужени: Јесам.

Увахани гооподине и« иотре.

повратио сам св кз Киина и Сплита.Први транспорт је сретно стагао.Све трупв ће бипаковати лок лоље Брвнко и цела онага.Штогод смо могли д^бити од Тали= јана ЈОбЈЈаад.а.Ја-СитуЕаија је у Далмацији ровиа,нарочито је нејасно др*аљв Арвата Југосхо?ена.Много нам акоди министар^АнГЈелиновић о& сзојом филокар= тизанском пропагандом.У Херцеговини ·итунција заловољазајућа и но постоја никаква опаност да наи неко удари оа леђа док омо ЈГ Динари.;ааАем вам не= колико летака које су издали мачековци у Загребу и у Сплиту .тембр јв код »их врло различит.Да бих испитао расположеие Талијана у хиокротној форми оаи аонудио талијанскоЈС,врхозном "командаиту за Балкан Роати да у случа^у ако изгуб« рат »ихоза во^Јска' вјран иолицкоху уужбу у овоЈ зони док ми имамо да овржавамв СтоЈе послове.НиЈа_се JBJ>в"дио и и)звестио је Рјга.За Динару је све психолоакж врипрем.&еивТкахо код нааег људства тако и код динараца.Ако победимо диквиди= рани су партизани за увек.ако ли би ивгувили вило би фатално Јер би напи по= тучени одреди по повратку у Хераеговину болаези ирали и ову зону.Као побед= ници могди би силом исфорсирати повратах сувим »» питаЈући Талијане.

Поштује вас одани вам

Тражио сам од Ника Бартуловића д дре Арнерка лзвеатаЈ о оитуацијН у Дал= мацији нећу Хрватима југословснскл рассолсхеним рекалЕи им да ћу са ткм извештајем да вас упознаи.Достввлам вам оригккални извеатаЈ

Извештај Добросава Јевђеви&а Михаиловићу о свом разговору са врховним командантом италијанских трупа на Балкану генералом Роатом

Тужилац: Да ли је постојала колаборација између централног комитета, као врховног политичког тела и врховне команде као врховног војничког тела?

Оптужени: Јесте. То су два паралелна тела једне исте организације.

Тужилац: Молим вас, ко је у то време код вас држао главну линију у односу на партиза^ски покрет?

Оптужени: Ја мислим Васић. Он је давао и опште чланке у томе смислу. То је било на Равној Гори.

Тужилац: Јесте ли се ви слагали са том линијом? Јесте ли ан, Мољевић и Жујовић претресали ту линију?

Оптужени: Ја сам био сувише заузет другим питањима, ,-војним литањима.

Тужилац: Којим војним питањима?

Оптужени: Организационим. Требало је успоставити организацију. Требало је много радити на тим питањима. Ја сам у томе случају пустио њима на вољу. Сам је Драгиша Васић углавном радио и он је био исувише ауторитативан да би му се ко смео супротставити. Он се уопште за сваку ситницу нађе уверен. Чак је био и сујетан.

Тужилац: А какву је линију он гурао у односу на партизане?

Оптужени: У односу на партизане — најстрожију.

Тужилац: Молим, даље. Да ли су депеше које су стизале у ваш централни комитет долазиле у једном примерку или у два, и за врховну команду?

Оптужени: Депеше из унутрашњости стизале су обично у два примерка. Један примерак у централни комитет, а други код мене. Али то није било увек. То је било кад смо били у Липову.

Тужилац: Значи да су и они у централном комитету морали знати какав је положај у земљи?

Оптужени: Да, у основним цртама, јер су и они добијали један примерак, а спољне депеше читали смо заједно.

Тужилац: Јесте ли заједнички састављали одговоре?

Оптужени: Јесмо. Али ако је то било неко војничко питање онда сам састављао ја. Иначе кад су била нека важна питања, одговоре смо састављали заједно.

Тужилац: Политичка?

Оптужени: Код политичких питања радили смо заједнички.

Тужилац: Је-ли постојао макар када, и макар у ком моменту, сукоб између вас и Мољевића по питањима организације, по војним, политичким питањима, уопште по питањима из делокруга рада, као и по питањима целокупне организације?

Оптужени: Драгиша Васић имао је један сукоб са мном на једном чисто личном питању, без везе са организацијом.

Тужилац: А по питањима војним, политичким и питањима-целокупне организације?

Оптужени: Није било сукоба. Васић се после посваћао са Мољевићем и због тога није хтео више да ради.

Тужилац: Кад су они добијали на увид депеше, да ли су Мољевић, или ко други, протествовали што тамо ваши команданти сарађују са окупатором?

Оптужени: Они су као и ја видели то кад су дошли у Црну Гору.

Тужилац: Јесу ли Васић и Мољевић одлазили у Колашин?^

Оптужени: Јесу.

Тужилац: **Онда су н они, као и ви, сигурно знали да постоји та сарадња?**

Оптужени: **Јесте.**

ШТА ЈЕ УБРЗАЛО ОДРЖАВАЊЕ КОНГРЕСА У СЕЛУ БА

Тужилац: **После тога личног сукоба између вас и Васића *на* кога прелази тежиште послова у вези са радом организације?**

Оптужени: **После закључења конгреса у селу Ба, где су изабрана још тројица да прошире централни национални комитет протекло је још месец до два дана и онда сам ја позвао Живка Топаловића, Драгишу Васића и др. .Мољевића и казао им да нису извршили мандат конгреса и да се нису проширили. Васић ми је тада казао да је мислио да ћу га ја заштитити од Мољевића, а ја гам му одговорио: „Извините, али међу интелектуалцима не треба до тога да долази, и мислим да се ја ту не треба да мешам." Он се на то дигао и није хтео даље да учествује у раду. Одмах после тога проширен је централни национални комитет, у који је требало да се бира око 30 чланова. Он се проширио и на чело комитета дошао је Куjунџић, али је он умро на једној седници. Радио је иако му је лекар био забранио да ради.**

Тужилац: **Је ли се то десило онда кад му је јављено да су Руси прешли Дунав?**

ОптужеНн: **То је велика грешка. Ко то каже?**

Тужилац: **То је изјавио Мулалић.**

Оптужени: **То апсолутно није тачно. Куjунџић је био тешко болестан дуже времена и лежао је у близини Косјерића. Долазио је тамо и нарочити лекар из Београда да га лечи, али је он и поред забране да ради, опет отишао у централни национални комитет на рад и умро је на седници.**

Тужилац: **Када сте почели припреме за конгрес у селу Ба?**

Оптужени: **После доласка Живка Топаловића и претставника појединих политичких странака из Београда.**

Тужилац: **Је ли то била ваша, само ваша, искључиво ваша иницијатива да се одржи конгрес?**

Оптужени: **Не, само моја не. Ја сам сматрао у .прво време да су политичке странке доста компромитоване у земљи и нисам смео народу ни спомињати политичке странке. Али током рата добио сам масу посета из Београда, које су долазиле свакодневно и све више и више, тако да сам могао и ја бити убеђен да је то једна остварљива чињеница.**

Тужилац: **Да ли сте имали какве сугестије за одржавање конгреса?**

Оптужени: **Имао сам, имао и из иностранства од владе да би требало одржати.**

Тужилац: **Да ли је Друго заседање АВНОЈ-а у Јајцу изазвало код вас побуду за одржавање конгреса?**

Оптужени: **Код мене није, код политичких људи можда. Ја сам увек био зато да не будем никада претстављен као неко који тежи за диктатуром. То је био један разлог због чега сам сматрао да треба одржати овај конгрес, а други разлог је био што сам сматрао да треба и одговорност делити.**

Тужплац: **Добро, ви сте изјавили овако на записнику: „... С једне стране заседање у Јајцу, а с друге стране порука зладе из Лондона и, треће, предлог политичких људи ..."**

Оптужени: **Ја се слажем потпуно с том изјавом.**

Тужилац: **Остајете при њој?**

Оптужени: **Остајем при њој.**

Тужилац: **Када је дошао Живко Топаловић код вас?**

Оптужени: **Ја не знам. Ја сам одложио конгрес да се покупе људи са терена, да се уреде железничке станице са којих ће се скидати, да се уреди њихово прихватање и изабере место. И можда је он код мене био око половине децембра и оставио ми да ја одредим кад могу да се скупе људи. И мислим да је одређен 27 јануар.**

Тужилац: **Свети Сава?**

Оптужени: **Светосавски се зове, али је трајао четири или пет дана.**

БЕОГРАДСКИ ПОЛИТИЧАРИ НУДЕ СЕ, ЕПИСКОП НИКОЛАЈ БЛАГОСИЉА БОРБУ ПРОТИВ ПАРТИЗАНА

Тужилац: **Откад са Живком Топаловићем имате везе и сарадњу?**

Оптужени: **Ја не знам, можда да је било и нешто раније.**

Тужилац: **Можда вас је београдска организација довела у везу?**

Оптужени: **Можда је она имала везе, она га је могла и довести.**

Тужилац: **Које су све групе, у Београду је било доста политичких група, које су дале пристанак и учествовале на конгресу?**

Оптужени: **На првом месту одбили смо свако учешће јерезоваца. Од група које су ушле: радикали Аце Станојевића. Његов шретставник био је Копша.**

Тужилац: **Који Копша, да ли доктор Копша?**
Оптужени: **Мислим доктор Копша.**
Тужилац: **Даље.**
Оптужени: **Онда самосталци, био је Шаца.**
Тужилац: **Александар Шаца Поповић?**
Оптужени: **Јесте.**
Тужилац: **А кад је дошао Адам Прибићевић?**
Оптужени: **Ја мислим да је Адам био на конгресу. И он је. припадао самосталцима. Од демократа Брана Ивковић. Од ЈНС био је Александар Аксентијевић. Било их је још. Не могу д? се сетим.**
Тужилац: **А др. Кумануди?**
Оптужени: **Одбијен.**
Тужилац: **Да ли се нудио?**
Оптужени: **Ја сам добио 1.000 предмета.**
Тужилац: **Одакле?**
Оптужени: **Из Београда.**
Тужилац: **Од кога?**
Оптужени: **Од политичких људи.**
Тужилац: **Да ли од др. Лазе Марковића?**
Оптужени: **Јесте.**
Тужилац: ***У*** **коме смислу?**
Оптужени: **Да га помогнем да оде у иностранство да по-~ маже нашу ствар.**
Тужилац: **А зашто је одбијен Лаза Марковић?**
Оптужени: **Ја сам га одбио јер је био компромитозан у јавном животу.**
Тужилац: **Због чега?**
Оптужени: **Не знам. Знам да је било нешто у Скупштини и: требало је да иде на суд.**
Тужилац: **Због нашичке, можда?**
Оптужени: **Не знам тачно. Због неке афере. Само сам знас-" да ужива глас одличног правника.**
Тужилац: **Даље.**
Оптужени: **Мени је послат један елаборат од Веље Поповића, за кога сматрам да је био ту и Кумануди. То је била једна смешна мешавина свега и свачега.**
Тужилац: ***У*** **коме смислу?**
Оптужени: **Колико се сећам било је три тезе или-две: ако победи Немачка шта треба да се ради, ако победе савезници шт^ да се ради. Не могу да знам за совјетску Русију.**
Тужилац: **Какву је тезу имао ако победи Немачка?**
Оптуженн: **Недић.**

Тужилац: **Ако победе еавезници?**

Оптужени: **Ја.**

Тужилац: **Која му је трећа теза?**

Оптужени: **Не знам. Била је једна маса. Мени је реферат био смешан.**

Тужилац: **Ако победи Немачка хоће ли бити Југославије по његовој тези?**

Оптужени: **Не могу да се сетим.**

Тужилац: **Са каквим циљем је дошао вама у руке?**

Оптужени: **За мене као човека, који се не бави политиком, било је смешно. „Бушио" је на све могуће начине да уђе у наше политичко тело.**

Тужилац: **И ви се нисте сложили?**

Оптужени: **Нисам.**

Бранилац Јоксимовић: **Ко је бушио и на све могуће начине хтео да уђе?**

Оптужени: **Вељa Поповић. Имали еу састанак у Београду код некога.**

Тужилац: **Да ли је био Копша, Брана Ивковић, ко вам је био од земљорадника?**

Оптужени: **Било је доста.**

Тужилац: **Средоје Бркић?**

Оптужени: **Бркић је погинуо од усташа.**

Тужилац: **А чији је члан?**

Оптужени: **Он је члан земљорадника, Гавриловића.**

Тужилац: **Да ли је било још кога?**

Оптужени: **Било је много.**

Тужилац: **Добијали сте масу писама од политичких људи?**

Оптужени: **Масу.**

Тужилац: **Да видимо конкретно ко је био?**

Оптужени: **Не могу да се сетим.**

Тужилац: **А да ли сте добијали од свештених лица пнсма.**

Оптужени: **Добио сам једно једино од Николаја.**

Тужилац: **А да ли још од кога?**

Оптужени: **Од патријарха.**

Тужилац: **Кога?**

Оптужени: **Патријарха Гаврила.**

Тужилац: **А кад?**

Оптужени: **Добио сам док је био у Љубостињи. Ја сам њему писао док су били заједно у Војловици код Панчева.**

Тужилац: **Да ли сте од Јосифа добијали?**

Оптужени: **Не знам да ли сам добио, али сам слао Будимира Соколовића, свештеника.**

Тужилац: Да ли сте ви тражили политичку подршку?

Оптужени: Обратно.

Тужилац: Како обратно?

Оптужени: Не, никад да ме црква, која мора бити под Немцима, помаже; само да ми да свештенике које ћу ја узети на свој терет.

Тужилац: Да ли се тај свештеник враћао код вас да вас извести?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Да ли је био шозитиван резултат?

Оптужени: Право да вам кажем не могу да се сетим. Нисам тражио од наше цркве, која мора јавно остати под Немцима, друго него да узмем што ми треба, да ми пошаље у Србију свештенике који више не раде.

Тужилац: А шта вам је Николај поручивао?

Оптужени: Николај је био против комуниста.

Тужилац: Какву вам је поруку слао? Да ли је благосиљао вашу борбу против партизана?

Оптужени: Јесте.

УЛОГА МЛАДЕНА ЖУЈОВИЋА У СПЛИТУ: „ТРАЖИО САМ ОД ИТАЛИЈАНА БАРЕМ 20.000 ПУШАКА. . ."

Тужилац: Оптужени Михаиловићу, до када је био Младен Жујовић код вас у штабу?

Оптужени: Младен Жујовић отишао је од мене у Остров. То је месеца маја.

Тужилац: С каквим задатком?

Оптужени: Отишао је са задатком да у Далмацији поправи оно што је дотле погрешено и да изведе те делове из зависности од Италијана. То је био његов главни циљ одласка. Он је био и члан централног националног комитета, а истовремено он је био резервни потпуковник.

Тужилац: Да ли је он наставио у Далмацији да иде стопама Илије Бирчанмна?

Оптужени: Ја не знам.. . Не могу да знам без података.

Тужилац: У истрази ви стечпо том дали одговор.

Оптужени: Он је покушао...

Тужилац: Вама су тфедочена извесна писма у исгрази.

Оптужени: Нисам «х читао.

Тужилац: А ви сте тада изјавили... Је ли кам било познато да се састао са командантом италијанске армије у Сплиту?

Оптужени: Ја не знам за то.

Тужилац: **А са командантом италијанске дивизије Стигом?**

Оитужеии: **Не могу да говорим јер немам података.**

Тужилац: **Добро, ја ћу вам помоћи. Шта сте изјавили пред истражним властима? Ви сте иследнику рекли: „Морао је тако да ради. Познавао сам га добро и радио је што сам ја наређивао. Његов главни задатак био је да се отресе Италијана, јер су Јевђевић и Бирчанин били дубоко загазили са Италијанима".**

Оптужени: **То је био његов главни задатак.**

Тужилац: **Добро, али имам једно писмо које вам је предочено у истрази. (Обраћајући се претседнику): Нека погледа да се идентификује погпис. Ја хоћу само нека места да прочитам. (Подноси се писмо оптуженом Михаиловићу).**

Оптужени: **Јесте.**

Тужилац: **Да ли се сећате? Ово је било код вас, у вашим рукама. Сећате ли се садржаја?**

Оптужени: **Ја мислим.**

Претседник: **Чије је лиемо то?**

Оптужени: **Младена Жујовића.**

Претседник: **Коме је упућено?**

Тужилац: **Упућено је... „Поштовани и драги мој Чича." Писмо је датирано: „Сплит 6 августа 1943 године". То ће бити изведено у доказном поступку. Само да разјаснимо извесне догађаје који су онде у писму наведени. (Цитира писмо Младена Жујовића упућено Михаиловићу о стању у Сплиту које је затекао). Молим, ко је др. Рачић?**

Оптужени: **То је стари један лекар.**

Тужилац: **Какав је његов ауторитет? Јесте ли ви знали за др. Рачића и за његов рад?**

Оптужени: **Ја не знам да је радио. Он је мени послао писмо, знао сам да је стар око 70 година.**

Тужилац: **(Наставља читање писма Младена Жујовића, па пита оптуженог): Јесте ли ви имали везе са сплитским штабом?**

Оптужени: **Јесам, док није тај човек отишао није се могло знати.**

Тужилац: **Јесте ли ви са Блажом Ђукановићем имали преиіеку око преношења тела Илије Бирчанина из Сплита у манастир Острог?**

Оптужени: **Ја не знам.**

Тужилац: **Да ли се сећате да сте ви поручили да се бродом пребаци тело до Котора, а евентуално, ако може, ратним бродом?**

Оптужени: **Ја? Никада!**

Тужилац: **Добро, вратићемо ее на ово. Ја ћу вам показати неке рукописе који о томе говоре. Пазите даље... (Наетавља читање писма Младена Жујовића. Помиње се Виловић): Је ли то оптужени Виловић?**

Оптужени: **Никада, то не може бити овај Виловић.**

Тужилац: **Виловић... Пише дословно.**

Оптужени: **Не.**

Тужилац: **Можда је неки други Виловић? Ово је нека друга личност, непозната.**

Оптужени: **Можда није обратио пажњу на име. По мом мишљењу великосрпску тезу заступао је Бирчанин.**

Тужилац: **На шта се сводила великосрпска теза, теза Бирчшина?**

Оптужени: **Ја је не разумем. То је пад с коња на магарца.**

Тужилац: **Је ли то значило раскомадавање Југославије? Да ли је Фотић заступао то гледиште у Америци?**

Оптужени: **Ја не знам. То је пад с коња на магарца, то је од већег на мање.**

Тужилац: **А да ли сте ви заступали у прво време ту тезу?**

Оптужени: **Ја сам морао официрима да држим часове.**

Тужилац: **А да ли је Васић заступао ту тезу? Сетите се добро.**

Оптужени: **Ја не бих могао да тврдим.**

Тужилац **(Држећи писмо Жујовића у руци): Молим вас да ово разјасните. (Чита): „Рекох вам да су мачековци донели одлуку да све њихове формације ставе иод нашу команду. Мислим да им је ово наложено од владе из Лондона, а на њихов предлог после разговора који су имали са мном. Уосталом, они су у овом крају доста слаби, јер им је готово сва војска прешла у партизане..." Сећате ли се ви тог рада Жујовића са мачековцима?**

Оптужени: **Сећам се.**

Тужилац: **Које личности у Сплиту можете да се сетите, које су радиле код мачековаца?**

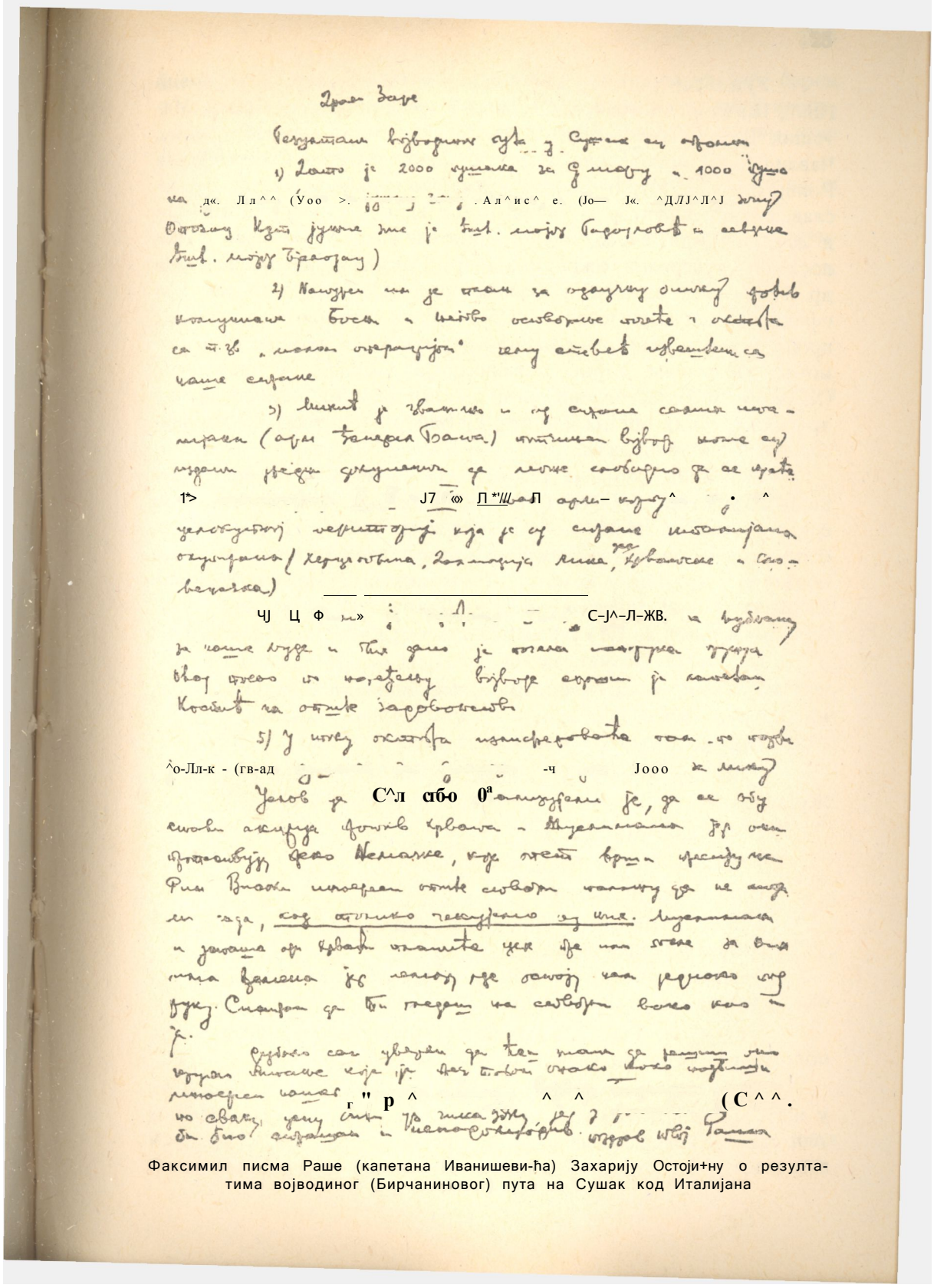
Оптужени: **Тешко да се сећам.**

Тужилац: **Ви сте причали«..**

Оптужени: **Заборавио сам.**

Тужилац: **Можете да се сетите. Створен је одбор у Сплиту. Цивилни штаб.**

Оптужени: **Не знам коме је припадао доктор који је долазио код мене. Он је долазио врло често. То је био доктор чије саслушање треба приложити.**

Факсимил писма Раше (капетана Иванишеви-ћа) Захарију Остојићу о резултатима војводиног (Бирчаниновог) пута на Сушак код Италијана

Тужилац: **(чита): „Ужи одбор у Сплиту, др. Бартуловић Нико, Шимуновић Звонко, Стојанац Марко, истакнути Србин, Матошић Владе, Иванишевић Дује, Марко Нико, директор банке, Чавлин Аћим, привредник, Маргетић Јово, апотекар, Србин, Чулић Роко, трговац, Мурат Звонко, државни чиновник, Лауш Вјекослав, бивши директор и Чичин-Шајин Иво... — који је био све и сва, све финансирао, лични пријатељ који је обављао сваки посао, — генерални секретар одбора Гризогоно др. Ненад, син др. Првослава, одличан у сваком погледу, који је служио као сфицир за везу при штабу... Циљ одбора састојао се у томе да пропагандом и акцијом у народу рехабилитује четнике и потпомопне образовање војних организација у Сплиту и Далмацији. Он је био мој саветодавни орган и потпомаже ме у финансирању других стручних органа као што су одбор за снабдевање, финансирање..." и тако даље.**

Оптужени: **Моја је тежња била да на неки начин старешине који сваки води своју високу политику, степнем, да нађем средство слично политичким комесарима. Тако је у том смислу било решено да се шаљу чланови централног комитета и да се образује покрајински комитет. То је покушао Младен Жујовић да образује покрајински комитет за Далмацију.**

Тужилац: **Да ли су вам позната ова имена која сам навео?**

Оптужени: **Позната су ми.**

Тужилац: **Је ли Чичин-Шајин био министар Пурићеве владе, министар финансија?**

Оптужени: **Да.**

Тужилац: **А када ,је отишао, да ли је отишао заједно са Жујовићем?**

Оптужени: **Мислим да.**

Тужилац: **Неким бродом?**

Оптужени: **Вероватно.**

Тужилац: **Да ли италијанским бродом?**

Оптужени: **Вероватно.**

Тужилац: **Молим вае још једно да разјасните. Ово је требало да буде покрајински одбор за Далмацију?**

Оптужени: **Тако ја мислим. Покрајинеки одбор не може да постоји док га не би уважио централни комитет.**

Тужилац: **Јасно, али је делегација националног комитета у исто време врховна команда. Он је био обједињаван. Молим још само једно место «з овог писма. Ја ћу брзо наћи. Жујовић вам нише: „ ... Тражио сам од Италијана, као што сам вам јавиО**

депешом, и прекосутра идем у њихову армију да тражим барем 20.000 пушака и иаоружам људство које држим у Книну наоружано вилама и ашовима". Је ли Младен Жујовић према томе сарађивао са окупатором?

Оптужени: Јесте, али сам у свом писму потврђује какву .је улогу имао.

Тужилац: Али је чињеница и то да је са окупатором успостављао сарадњу. Је ли тако?

Оптужени: Јесте.

ВЕЗЕ СА ПОЉСКОМ ЕМИГРАЦИЈОМ

Тужилац: Молим вас говори се такође и о неком пол»ском активном официру. Да ли вам је то познато?

Оптужени: Мислим да сам нешто чуо, али ми није познато из истражног материјала.

Тужилац: ЈеСу ли вам из иностранства елали неке официре на територију овде у Југославију? Пољске официре?

Оптужени: Био је један на Хомољу.

Тужилац: Из Андерсове војске?

Оптужени: На Хомољу је био. Сада се сећам. Ја сам имао канал за везу са Цариградом за Пољску. Тога се пре нисам сетио.

Тужилац: Према Цариграду?

Оптужени: Да, од Цариграда и према Бугарској, за Пољску.

Тужилац: Молим с ким сте имали везу с Пољском?

Оптужени: Ја не могу да се сетим. Имао сам на нашој територији, можда, две или три тачке од тог енглеског канала.

Тужилац: А то није био ваш канал?

Оптужени: Не мој, али ја сам такође добијао писма из Пољске.

Тужилац: Ви сте, дакле, били једна копча?

Оптужени: Ја сам био копча. Од тога канала доб^о сам један већи пољски списак.

Тужилац: Вама је турски конзул, који је био за време ратз овде, учинио велике услуге?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Како се зове?

Оптужени: Не знам.

Тужилац: А зашто вам је служио?

Оптужени: Служио је за везу.

Тужилац: Јесте ли сами дошли до везе с њим, или — како сте дошли?

Оптужени: **Ја не знам. Београдска организација дошла је, или неко други. Долазио је код мене, но ипак сећам се да је човек, који је непосредно имао везе са Турском, није морао да припада београдској организацији, али се турски конзул понудио за везу.**

Тужилац: **Је ли носио пошту?**

Оптужени: **Јесте.**

Тужилац: **Коме ју је предавао у Цариграду?**

Оптужени: **На адресе.**

Тужилац: **Је ли ишло на Перића?**

Оптужени: **Стално сам у истрази питан како је Перић стално у служби. Ја нисам то признао да је он стално у служби, и са мном у контакту. Ја сам давао адресе за оне којима треба да пошта иде. За Перића нисам знао. Ја сам у Турској имао само Петковића-Сенегалца.**

ЖИВКО ТОПАЛОВИЋ ДАЈЕ НАЦРТ БАШКЕ РЕЗОЛУЦИЈЕ

Тужилац: **Да се вратимо на ваш конгрес. Је ли конгресу орисуствовао ко од социјалиста?**

Оптужени: **Да, Живко.**

Тужилац: **И још?**

Оптужени: **Милорад Белић.**

Тужилац: **Када је формиран централни национални комитет?**

Оптужени: **У јуну је састављен. Ја не могу да знам, позвани су били људи. То је било у лето 1944 године.**

Тужилац: **Почетком лета?**

Оптужени: **Да, у јуну.**

Тужилац: **Јеете ли ви допринели штогод да се редигује резолуција коју је донео конгрес? Јесте ли ставили примедбе на њен текст?**

Оптужени: **Ја сам морао да мирим.**

Тужилац: **Између кога су биле супротности?**

Оптужени: **Између равногорског покрета и политичких странака.**

Тужилац: **У личностима?**

Оптужени: **Не.**

Тужилац: **У којим је личностима био изражен сукоб?**

Оптужени: **Политичка личност Мољевић и Драгиш^ Васић. Он је ту био најтежи. Он је у еукобу са Живком Топаловићем ...**

Тужилац: **Ко је донео нацрт резолуције?**

Оптужени: **Донео је један ужи скуп свих политичких странака.**

Тужилац: **Је ли тај ужи скуп написао тај нацрт у Београду и је ли га Живко донео собом.**

Оптужени: **Живко је донео нацрт.**

Тужилац: **Шта вам је рекао? Да ли је то његов лични нацрт или свих политичких странака у Београду?**

Оптужени: **Ја мислим свих политичких странака у Београду.**

Тужилац: **Колико је трајала ужа седница?**

Оптужени: **Ужа седница је трајала један до два дана.**

Тужилац: **Ко је био на њој?**

Оптужени: **На ужој седници били смо из равногорског покрета ја, Васић и Мољевић, а од политичких странака Живко Топаловић, Брана Ивковић и Шаца.**

Тужилац: **Је ли тај ужи одбор редиговао резолуцију на предконференцији у селу Ба?**

Оптужени: **На предконференцији.**

Тужилац: **Јесте ли ви учествовали на предконференцији?**

Оптужени: **Јесам.**

Тужилац: **Сетите се ко је још био на тој предконференцији?**

Оптужени: **Они које сам поменуо.**

Тужилац: **А закључци су донесени у Ораовици или на конференцији у Ба?**

Оптужени: **На еастанку у Ораовици. Питање је било да ли да се одржи конгрес и кога да шозовемо на конгрес. Ја сам тражио време, јер је требало доста времена да се то све спроведе на терену, а потребно је било и време за путовање делегата. Само ту је наетао један сукоб који сам ја морао да решим.**

Тужилац: **Је ли између вае и централног комитета владала извеена саглаеност по питањима основним, главним >и битним.**

Оптужени: **Централни комитет, па чак ни одбор у Београду није био за тај конгрес. Јер, централни комитет сматрао је да он треба да остане какав је. Међутим, ја сам стао на гледиште да то «е сме да остане тако, већ да треба да буде попуњен од припадника свих странака.**

Тужилац: **Да добије ширину?**

Оптужени: **Да добије ширину.**

Тужилац: **Је су ли били позвани и претставници воћства свих странака?**

Оптужени: **Било је југословенски оријентисаних Хрвата, муелимана и претставника Словенаца.**

Тужилац: **Ко је био од Хрвата?**

Оптужени: **Од Хрвата био је Предавец.**

Тужилац: **А од муслимана?**

Оптужени: **Од муслимана био је Мулалић, а од Словенаца био је један.. Не могу да се сетим. Али свакако један од оних Словенаца који су као избеглице живели у Србији.**

Тужилац: **Јесте ли ви знали каква је организација Југорас?**

Оптужени: **Знао сам.**

Тужилац: **А који су шретставници били код вае?**

Оптужени: **Долазио је Драган Голуб и Митић.**

Тужилац: **Да ли је поводом тога дошло до протеста извесних политичких група из Београда?**

Оптужени: **Није. Чим су дошли Митић и Голуб, Мољевић, који је врло добро познавао радничка питања, најпре је преелушао њих о њиховом раду у Југославији. Мољевић је дознао да је Драгиша Цветковић био њихов претседник и да су га они избацили са претседништва пре његовог пада, то јест док је Драгиша још био на власти. Мољевић је дао другу идеју да се лозову и остали раднички прететавници, па су и они били позвани.**

Тужилац: **Да ли је долазио Јово Јакшић?**

Оптужени: **Био је и он.**

Тужилац: **Да ли је поводом тога што сте примили делегацију Југораса Јакшић уложио протест? Сада ће вам капетан Јовановић да прочита једно писмо и пажљиво га саслушајте да видим да ли ћете га се еетити:**

Помоћник тужиоца капетан Јовановић: **(Чита) „Господину Дражи Михаиловићу, армиеком ђенералу. — Поштовани драги гооподине ђенерале, обраћам вам се лично као пријатељу на заједничком националнох! послу, јер сматрам да је то најбољи начин да би брзо и правилно било ликвидирано једно питање, које је за нас неочекивано искрсло, а чије је значење од прворазредног' политичког и моралног значаја за нае лично, као уверен сам, и за целу ЈДНЗ. У питању је појава националног радничког покрета под скраћеним именом НАРАП, а под воћством Љубомира Митића и Андрије Миљковића. За тај покрет сазнао. сам ових дана кад нам је дошао његов билтен од 1 до 4 августа, затим његов лист „Глас равногорског радничког покрета", као и један плакат који се растура по Београду и који је потписан од врховног воћства равногорског радничког покрета. Из тих публикација види се да је још прошле године основан национални раднички покрет који себе назива „равногорским радничким покретом" и да су главни претставници тога покрета Љубомир Митић и Андрија Миљковић и да сте ви лично, господине генерале, 29 јула ове године примили једну делегацију претставништва овог покрета. како они у свом билтену тврде, и дали своју пуну подршку да НАРАП има свог сталног делегата при централном комитету ЈДНЗ.'***

Тужилац: **Је ли ово тачно?**

Оптужени: **Тачно је. Утрпали су се, ствар је политичка. То је ствар централног комитета. Ту ствар још боље познаје др. Мо-л,евић. Они су дошли на терен ја сам их примио. Ја сам уопште еваког примио. Ја их нисам примио као главно вођство радничко.**

Тужилац: **Ко је био овај стални претставник? Можете ли да се сетите?**

Оптужени: **То је био Драган Голуб. Само није био уз нас, Др. Мољевић није хтео да га види.**

Тужилац: **Шта значи ЈДНЗ?**

Оптужени: **„Југословенска демократска народна заједница."' То је коалиција равногорског покрета и политичких странака заснована на башком конгресу. И на том питању дошло је до расправе коју сам пресекао.**

Тужилац: **Значи башки конгрес .претставља остварење коалиције равногорског покрета и политичких странака на извесној одређеној платформи, о којој ће у доказном поступку бити реч.**

ТАДИЈА СОНДЕРМАЈЕР СЛУЖИО ЈЕ ЗА ОДРЖАВАЊЕ ВЕЗЕ СА МАЧЕКОВЦИМА

Тужилац: **Хоћу да вас питам само да ли добро познајете овај рукопис?**

Оптужени: **(разгледајући рукопис): Не могу тачно да з>нам, односно ту стоји „Милош", тачно, јеет, то је његов потпис, пуковник Бели.**

Тужилац: **Јесте ли ви својим каналима добијали новац преко Цариграда?**

Оптужени: **Не. Ја нисам тражио. Први пут кад ми је послат новац 1941 године, тешко ми је одредити време, ја сам о томе говорио на саслушању, послато ми је 900.000 динара од којих ми је 400.000 динара уручио Николајевић, име сам му заборавио.**

Тужилац: **Да ли је пуковник Бели водио бригу о вашем снабдевању?**

Оптужени: **Јесте и он.**

Тужилац: **Ви сте јуче, кад вас је претседник питао за оно висмо адвоката Брашића, казали да вам га је неко подметнуо.**

Оптужени: **У то сам убеђен.**

Тужилац: **Ко вам га је подметнуо, да нисам ја?**

Оптужени: **Не.**

Тужилац: **Да ли је неко «з ваше околине?**

Оптужени: **Могућно је.**

Тужилац: **Па каква је то ваша околина која може такву ствар да вам подметне?**

Оптужени: **Имао сам такву околину, која је и сама доказала до краја шта је радила. Тешка је та околина. Прва околина били су официри који су дошли из Каира. То је била група оних, који су били против Боре Мирковића и политике претседника владе Душана Симовића. Бора Мирковић је знао да сам ја био у припреми за 27 март и једном приликом је казао да ће послушати све што им ја будем јавио. Официри који су доцније дошли били су сви против Боре Мирковића, после иада претседника владе Душана Симовића. То је тако ишло: радио је све шта је ко хтео.**

Тужилац: **Ви сте споменули мачековца пуковника Бјеланића?**

Оптужени: **Бјеланић је био прво командант коњице. Дошао је код меие у Србију 1943 године. Пошто није донео никакве легитимације, показао се у оделу хрватске сељачке заштите, донео је једну фотографију на којој се види где стоји у близини Мачека.**

Тужилац: **Је ли био лични секретар др. Мачека?**

Оптужени: **Не знам тачно, не могу да знам.**

Тужилац: **Је ли дошао да успостави колаборацију између вас и њега?**

Оптужени: **Да успостави колаборацију.**

Тужплац: **Политичку?**

Оптужени: **Ја сам предлагао војну.**

Тужилац: **А они су тражили више политичку?**

Оптужени: **Они су тражили политичку.**

Тужилац: **Која је била платформа у разговору са Бјеланићем?**

Оптужени: **Као војник износим што је најважније. У разговору са Бјеланићем било је да се формирају...**

Тужилац: **Јесте ли хтели да буду под вашом командом?**

Оптужени: **Да признаду моју команду, а да имају своју. Ја сам мислио на ђенерала Августа Мартића.**

Тужилац: **Да ли сте имали везе преко Тадије Сондермајера?**

Оптужени: **Преко Тадије Сондермајера одржавао сам везе са Хрватима, а он је био у штабу у Обреновцу.**

Тужилац: **Да ли сте осудили Тадију Сондермајера на слово „З"?**

Оптужени: **Јесам, јер сам био обавештен да је сарађизао са Немцима.**

Тужилац: **Па је ли то било погрешно да је Сондермајер сарађивао с Немцима?**

Оптужени: **Ја сам добио уверавања да није сарађивао.**

Тужилац: **И кад сте добили та уверавања, онда сте му скинули слово „3", па је постао ваша веза са Мачеком?**

Оптужени: **Није му ни скинуто.**

Тужилац: **Али, није ни спроведено. Интересантно је да сте ви људима који су сарађивали са Немцима скидали слово „3", тако да им ништа није фалило, а оне који су се борили против окупатора нисте ни стављали под слово „3" а скидали сте им главе? Јесте ли можда и њих стављали под слово „3".**

Оптужени: **Ја мислим да ни један није био стављен под слово „3". Имена стављених под слово „3" објављивао је радио Лондон.**

Ето} 240 од 11 јупз: П^етседнг"; југословепок? владе.

Ввза ваш бро} 131.У JaJr/ару ухваћвна Ееза о Ја ековом орган* зацхјоч преко оекротара Мачекочог Др.Лнитеровића.Дата тоутстз« аа рад к задатак.Нккаква акцнја кијга аалаавна до окоро.Оада кам јавла IV .^егства Хрвата у збст пргку^лака за исгочни .ј/ронт. ВећЈМДгдом храатока аојска у БООЕИ н? *4о~>к св* против чвтникг већ сваЈО ' с ш а к муолх«апи. -"Венерал мчхакпоплћ.

Из досијеа депеша емигрантске владе: Извештај Слободан/ Јованови^у о успостаЕљеној вези са др. Мачеком

ПРИПРЕМЕ ДА СЕ ИЗДАЈНИК БИРЧАНИН САХРАНИ КАО СВЕТАЦ

Тужилац: **Да ли је тачно да сте у Четвртој офанзиви били главнокомандујући?**

Оптужени: **За целу земљу.**

Тужилац: **Јесте ли добијали извештаје сваког дана?**

Оптужени: **Ја сам обавештаван али нисам добијао све извештаје. Остојић је примио на себе целокупну службу из тога краја на коме је операција била.**

Тужилац: **Значи да остајете и даље при томе да ваши команданти нису извршивали ваша наређења?**

Оптужени: **Казао сам, кад им се допадне.**

Тужилац: **Колико сте имали команданата?**

Оптужени: **Било их је доста.**

Тужилац: **А откуда извесна јединствена линија код свих?**

Оптужени: **Бране свој терен.**

Тужилац: **А откуда јединствена линија у сарадњи са окупатором?**

Оптужени: **То није моја линија.**

Тужплац: **Откуда то да скупите такву гомилу људи око себе, откуда је сам суви, голи издајник ...**

Оптужени: **Не знам.**

Тужилац **(продужује мисао): ... који је уваљен у сарадњу са окупатором? Осећате ли извесну кривицу до себе?**

Оптужеии: **Нисам био у стању да поправим.**

Тужилац: **Били сте министар војни, министар емигрантске владе, начелник штаба врховне команде. Па каква је то организација, у којој ви немате силе да спроведете наређења ...**

Оптужени: **Не могу све.**

Тужилац: **У одлучујућем оитању овога рата јесте ли могли одвратити ваше команданте да не сарађују са окупатором?**

Оптужени: **Нисам могао. Уколико су се прилике отежавале утолико сам све теже и теже то могао учинити. Иначе бих ја то учинио да нисам имао сметње које сам имао.**

Претседник: **Оптужени Михаиловићу, објасните ову ситуацију. Ради се конкретно о фронту на Дрини. .Је ли постојала могућност сукоба четника и Италијана на том фронту у априлу месецу?**

Оптужени: **Није могло бити сукоба због напада партизана ... Због тога ... Иначе да није тога било, ја бих успео да поправим стање тамо.**

Претседник: **У вашем писму стоји :„Подухватите добро." Шта то значи: „Подухватите добро"?**

Оптужени: **Ја сам и у свом разјашњењу ситуације рекао.**

Тужилац: **Је ли то сарадња?**

Х)птужени: **Овде је био један батаљон на утврђеном положају. То је био веома јако утврђен положај и ја верујем да тај утврђени -положај и данас шостоји.**

Тужилац: **Ви сте имали намеру да их нападнете?**

Оптужени: **Нисам био у могућности. То је било на Дрини и ми смо определили да морамо бранити улазак у Санџак.**

Претседник: **У писму стоји: „Јуче су добро помагали..." Молим вас објасните на кога се то односи? Ко је кога помагао? Кратко реците.**

Оптужени: **Италијани су артилеријом држали један део коте и нико није могао доћи. Италијанска артилерија помагала је одбрану Дрине ...**

Претседник: **Кога је помагала италијанска артилерија?**

Оптужени: **Четнике.**

.Претседник: **Значи, Италијани су помагали четнике., Је ли то било по вашем тражењу? Зове ли се ово сарадња или можда за то имате другу реч?**

Оптужени: **Ја имам. То сам сматрао као тренутну интригу.**

Претседник: **Молим вас, је ли то сарадња или имате другу реч?**

Оптужени: Имао сам ту реч.

Претседник: Молим вас да прецизирамо терминологију. Сарадња?

Оптужени: Не.

Претседник: Садејство.

Оптужени: Може да буде.

Претседник: Шта је то у конкретном случају: „Јуче су добро помагали"? Рекли сте Италијани су помагали четнике. Сарадња, пређутна сарадња, садејство?

Оптужени: Пређутна сарадња.

Претседник: Ја сам задовољан.

Тужилац: Чиме је одликован Јевђевић?

Оптужени: Карађорђевом звездом. Али то је било раније.

Тужилац: Да ли је одликован?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Јесу ли вам из емиграције говорили да Јевђевић сарађује са Италијанима?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: А јесте ли одговорили да не сарађује?

Оптужени: У то време мислио сам да не сарађује.

Тужилац: Ја вам предочавам ову депешу пред судом: „13 фебруара. 1943 године, Ракочевић је дошао код мене, пре тога је био код генерала Ђукановића. Обојица су се сагласила да војводу Бирчанина треба пренети у Никшић, у саборну цркву, у којој има празан саркофаг. Госпођа Бирчанин би могла бити у Никшићу пошто има тамо гимназија за њеног сина. Никшић је бољи од Цетиња и Подгорице. Манастир Острог нисмо узели због удал>ености. Пренос извршити путничким бродом, а у Подгорици сачекати генерала Ђукановића. Захвалити ако се понуди ратни брод."

Оптужени: Захвалити. Непримити. То значи захвалити а не примити.

Тужилац: Коме захвалити?

Оптужени: Био сам дозволио да се пренесе.

Тужилац: Ово „захвалити", значи захвалити ако дају ратни брод.

Оптужени: Не.

Тужилац: Да ли је Бирчанин сарађивао са окупатором?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Па хоћете да га оставите у саркофаг и да га претворите у свеца!

ЈЕДАН НЕУСПЕО ЕКСПЕРИМЕНАТ АДВОКАТА ПРЕД СУДОМ СА ФАЛСИФИКОВАНИМ ПОТПИСОМ ОПТУЖЕНОГ МИХАИЛОВИЋА

Бранилац Ђоновић: **Оптужени Михаиловићу, молим вас, ви сте овде у току вашег еаслушања лред судом говорили о случајном садејству ваших команданата са окупатором. Молим вас објасните нам шта ви сматрате за случајно садејство, шта сматрате за пређутну сарадњу, шта за ратно лукаветво и шта сматрате ратном интригом?**

Оптужени: **Под ратном 'интригом разумем, у комплексу догађаја где лостоје три непријатељске снаге, што је такорећи нешто невиђено, када се деси да се две снаге нађу на једној страни, а једна на другој страни, и да ове без икакве везе међу собом, без икаквог епоразума раде против оне треће, то је ратна интрига. Када нешто једна од ове две убаци трећој, то јест једна другој међу ообом користи.**

Бранилац Ђоновић: **Сматрате ли за ратну интригу или за ратно лукавство, ако сте некад успели да подметнете неки батаљон Италијана или Немаца под окршај партизанима?**

Оптужени: **Када дивизија „Мурђе" пропада од стране партизана, ја сам био задовољан. Мени је било сасвим свеједно колико ће Италијана да логине.**

Бранилац Ђоновић: **И ви то сматрате за ратну интригу?**

Оптужени: **Да, само што ја то нисам удесио.**

Бранилац Ђоновић: **А кад бисте ви то удесили?**

Оптужени: **Кад бих ја тако нешто учинио, ја бих то сматрао за интригу.**

Бранилац Ђоновић: **Молим вас оптужени Михаиловићу, ви сте у једној вашој депеши казали: „Нека их добро подухвати број 22." Је ли израз „подухватити" у вашем војном речнику артилериски или пешадиски појам?**

Оптужени: **Не, не. То може различито да се тумачи. Овде сам објаснио наштa се то односило: интрига.**

Бранилац Ђоновић: **Добро, у сваком случају су интриге.**

Оптужени: **У сваком случају интриге, утолико пре када се двоје бију мени је свеједно, а нарочито када ја то могу да удесим.**

Бранилац Ђоновић: **За кога од команданата, лоред Баје Станишића, сматрате да је највише био запливао у сарадње?**

Оптужени: **Командант у Далмацији.**

Бранилац Ђоновић: **Је сте ли имали какав план ваше акције у земљи, кад сте се одлучили да останете на територији?**

Оптужени: **Мој план био је остати у земљи.**

Бранилац Ђоновић: **Али после одласка Мак Даула?**

Оптужени: **После одласка Мак Даула !#oj план је био повратити српијанске групе на своја месга и разбацати их по терену.**

Бранилац Ђоновик: **Како сте се разишли са Макленом, Енглезом, који је био код вас?**

Оптужени: **Заборавио сам.**

Бранилац Ђоновић: **Заборавили сте?**

Оптужени: **Заборавио сам.**

Бранилац Ђоновић: **Оптужеии Михаиловићу, колико сте новина издавали на територијама, које су биле под вашим утицајем?**

Оптужени: **Био је врло велики број листова; сећам се да су издавани у Београду, на Хомољу, у Поморављу, Таковском срезу, Вишеградском срезу. Имао сам штампарију код Коејерића и литографску радионицу, коју сам купио у Београду.**

Бранилац Ђоновић: **Да ли је у тим вашим листовима прављена каква разлика између великих савезника?**

Оптужени: **Никада.**

Бранилац Ђоновић: **Да ли су више били на страни западних савезника или Совјетског Савеза?**

Оптужени: **Никада, према свим савезницима подједнако.**

Претседник: **Добро, извиђа се дело издаје домовине и злочина по тужби.**

Бранилац Ђоновић: **Јесте ли, оптужени Михаиловићу били убеђени монархиста?**

Оптужени: **Не могу то да кажем. Ја сам сматрао да је то народна воља, да ја не смем бити убеђен монархиста. О томе сведочи и цео мој живот.**

Бранилац Ђоновић: **Како се то стекло да се велики број републиканаца, као што је био Вујанац, Младен Жујовић и многи други нађу у вашем покрету?**

Оптужени: **То је доказ мога слободоумља, доказ да ја никад нисам хтео наметнути оно што народ не би желео. Ја сам сматрао, у том сл}[7]чају, да морам поштовати вољу народа. (Смех у дворани).**

Бранилац **Ђоновић: Да ли сте Михаиловићу давали више примерака ваших потпнса на бланко папире вашим штабовима, сарадницима, командантима, новинарима, пријатељима или оним поверљивим лицима која су долазила код вас?**

Оптужени: **Давао сам и легитимације и бланко потписе. Један је бланко потпис отишао чак и Немцима.**

Бранилац Ђоновић: **Оптужени Михаиловићу, да ли овај потпис признајете за свој потпис? (показује му једно писмо).**

Оптужени: **Не, не.**

Бранилац Ђоновић: **Прочитајте.**

Оптужени: **Не, еличан је мом. Моје „р" није, „б" није, али има много мога, не могу веровати...**

Тужилац: **Дакле фалсификат?**

Оптужени: **Ја нећу никада да кажем оно што није истина, макар и у моју корист. По свему овај иотпис није мој.**

Претседник: **Ви се не еудите с њим, ви му само предочавате докуменат.**

Бранилац Ђоновић: **(ирилази затим претседнику суда и показује исти докуменат који је показао иоптуженом Михаиловићу).**

Оптужени: **Не, не, то није мој потпис. А можда и јесте. Али ово „д" и „р" не личе на моје. (Одречно врти главом).**

Бранилац Ђоновић: **(прилази затим тужиоцу и показује му исги докуменат).**

Тужилац: **Не, хвала, кад оптужени тврди да је тако, ја верујем.**

ОПТУЖЕНИ МИХАИЛОВИЋ ОДБИЈА ПОНУДУ АМЕРИЧКИХ АВИЈАТИЧАРА ДА СВЕДОЧЕ

Бранилац Драгић Јоксимовић: **Пре свега саопшгавам да сам (Прекјуче...**

Претседник: **Ви не можете вршити никаква еаопштења. То је дужност суда. Ви у процесу можете подносит« предлрге о којима ће суд одлучивати.**

Бранилац Јоксимовић: **Колега претседниче, ја сам добио једну депешу из Америке. У њој се од мене тражи да јавно саопштим суду једну ствар. Ја сматрам да ћу се одужити својој адвокатској савести и дужности ако изнееем ту њихову жељу.**

***Претседник*: Ви ћете се одужити адвокатској савести и дужности ако поднесете конкретан предлог.**

Бранилац Јоксимовић: **Ово ће бити у вези са конкретним предлогом.**

Претседник: **Стилизујте предлог.**

Бранилац Јоксимовић: **Предлог да се као сведоци по оптужници од стране 3 до 58 саслушају Валтер Менсфилд члан америчке војне мисије код команде Дрансе Михаиловића. Мајк Мекфул, амерички авијатичар спасен од Драже Михаиловића, Џон Левин, амерички авијатичар спасен од Драже Михаиловића, Вилиам Лен Роџерс, претседник комитета за праведно суђење Дражи Михаиловићу.**

Претседник: **На које околности?**

Бранилац Јоксимовић: **На околности да оптужени Михаиловић није сарађивао са окупаторима. На околности, како су они у тој депеши казали, наведене у оптужници од стране 3 до 58. Потписани кажу: „Учтиво вас молим, као правног саветника Драже Михаиловића да званично известите суд да су потписани, сматрајући себе сведоцима у случају Михаиловића, спремни да лете за Београд да у сврху пружања доказа по нагодима оптужнице, а у погледу његовог држања. Ми молимо, такође, да вн јавно захтевате од суда да наше сведочење прими. Бићемо вам захвални ако суд на ово упозорите". Ову депешу су потп::сала**

О.У.К. 54.

6№ Арг11. ОЈОЈЕНАШ М1НА1МУ1СЦ

>ШЮЖН 00110 РОТРГЗНО 1>л 5К 5Т0 РНЕ 5АЗТАЖТЕ 5 ЗЕ1,Е1М

<13110 РОСЛ 1 1 1 ОКШО МЕ5Т0. ВТ-Х1 1МА ОА УАМ 5А0Р5Т1

Н1ТЖ I УА2КЕ Р0К1ЈКЕ ОП 5ТЕАКЕ ЈШ05Е0УЕН5КЕ У1АЈЭЕ

УК ТК1ПЕ5ЕТ СЕТР1 - Ј0УАП0У1С.

АИ 0ЕИЕКА1. М1ИА110У1С.

II ез-ћ аћзо1ита^пк песевза1ге ^ие уаиз гспсоп-ћг1ег Ва11еу 1е р1из ћоћ розз!ђ1с зо!1: а Госа ои аШеигз, -Ва11еу уоиз согтдип1^иега аез гаеззадез ^трогкапћз еђ игеепћз,(1е 1а рагћ' аљ Соиуегпетеп!: уоидозХа^з.
У.К. 34 - Јоу'апоу1о.

Из досијеа депеша емигрантске владе: Порука издајника Слободана Јованови^а Михаилови^у да се састане са пуковником Белијем који му преноси важна и хитна упутства емигрантске владе. (Доле је исти текст на француском језику)

лица која сам малочас прочитао а упућена је из Њујорка Драгићу Јоксимовићу, правном саветнику Драже Михаиловића. Упућена 12 јуна, а »сту сам примио 13 јуна. Ја предајем ово суду.

Претседник: **Молим вас, имате ли ви као бранилац, као лице које званично учествује у претресу, какав предлог или не?**

Бранилац: **Ја ову депешу предајем суду са молбом да се иста депеша сматра као предлог одбране да суд што скорије донесе одлуку о преслушању наведених сведока из Њујорка и да се таква одлука најхитнијим путем саопшти како сведоцима тако и одбрани оптуженог Михаиловића.**

Претседник: **Имате ли ви као бранилац конкретан предлог и ако га имате изволите га формулисати. Предлажете ли вн да се**

који од сведока саслуша, како му је име и адреса и на које околности?

Бранилац Јоксимовић: На сваки начин да овај лредлог који сам поднео сматрам да тај предлог садржи преслушавање ових сведока.

Претсединк: Молим вас, формулишите прецизно и кратко, ви то знате као стари адвокат.

Бранилац Јоксимовић: Предлажем да се изиђе у сусрет ж,ељи ових сведока.

Претседник: То уопште није предлог.

Бранилац Јоксимовић: Предлажем да се позову сведоци.

Претседник: То није предлог.

Бранилац Јоксимовић: Да се позову као сведоци...

Претседник: Молим вас формулишите предлог као судски предлог, како се то у суду ради. (Диктира записничару): „Бравилац оптуженога Михаиловића адвокат Јоксимовић предлаже..."

Бранилац Јоксимовић: Предлажем да суд позове и преслуша напред именоване сведоке...

Претседник: Које напред именоване сведоке, наведите?

Бранилац Јоксимовић: ... Сведоке, и то Валтера Менсфилда,

Претседник: Шта је по занимању?

Бранилац Јоксимовић: ... бившег члана америчке војне мисије код Михаиловића.

Претседник: Па то није занимање.

Бранилац Јоксимовић: Мајк Мекфула, авијатичара спасеног од Михаиловића.

Претседник: И то је занимање, је л' те?

Бранилац Јоксимовић: Џон Т. Левин, такође авијатичар, Вилијам Лен Роџерс.

Претседник: Је ли он икада био у Југославији?

Бранилац Јоксимовић: На сваки начин. Ја немам детаљних података. Предлажем да се сведоцима, ако суд буде донео одлуку о њиховом преслушању као сведока, да им се позив достави преко Америчке амбасаде у Београду, или...

Претседник: Молим, суд зна законе и конвенције како се то ради. Предлажете да се саслушају на које околности?

Бранилац Јоксимовић: На околности наведене у оптужници од стране 3 до 58, уколико се у тој оптужници говори о.сарадњи Драгољуба-Драже Михаиловића са нвпријатељем.

Претседник: Ви сте рекли да тражите да се саслушају на околности да Дража Михаиловић није сарађивао са окулатором?

Бранилац Јоксимовић: Сигурно.

Претседник: (записничару): Унесите то у записник.

Бранилац Јоксимовић: Тако је.

Претседник: Је ли предлог завршен?

Бранилац Јоксимовић: Јесте.

Претседник: Оштужени Михаиловићу, јесте ли чули предлог браниоца?

Оптужени: Чуо сам.

Претседник: Хоћете ли да дате одговор какво је ваше мишљење?

Оптужени: Молим да ми се да мало времена за размишљање.

Претседник: Ваш бранилац нуди сведоке који имају да посведоче извесне околности у вашу корист. Прихватате ли или не и слажете ли се са предлогом браниоца или не?

Оптужени: У принципу се не слажем.

Претседник: (обраћа ее записничару): „Оптужени се у принципу не слаже са предлогом свога браниоца". Јавни тужиоче, изјасните се по предлогу одбране.

Тужилац: Одбрана предлаже да ти сведоци преетану суду и да својим исказима потврде да Михаиловић није сарађивао са окупатором. По мом мишљењу, такав предлог је потггуно неумесан. Побијати море писмених докумената о сарадњи еа окупатором исказом некаквих сведока за које ми не знамо колико су и када су били код Михаиловића и у каквим их је условима држао Михаиловић, уевајати један такав предлог ја мислим да би било сасвим неумесно, и не могу са тим предлогом одбране да се сложим из тога разлога, а још и из других разлога.

Претседник: Тужилац се према томе не слаже са одбраном.

Тужилац: То што би они хтели да посведоче да Михаиловић није сарађивао са окупатором управо је у супротности са оним што је Михаиловић овде пред судом изјавио до данас. Према томе ти сведоци би морали да дођу да побијају самога Михаиловића и његове изјаве. (У дворани ироничан смех и буран аплауз).

Претседник: Опомињем публику на мир. Опомињем публику да ћу у противном случају, ако се још једном понови оваква ситуација, бити принуђен, да бих омогућио рад суду, да издам наредбу да се испразни сала. Изволите јавни тужиоче!

Тужилац: Ја бих разумео да је одбрана предложила да ова двојица—тројица америчких авијатичара дођу да посведоче да су од Михаиловића са аеродрома пребачени у Америку. То би било разумљиво, јер је ноторна ствар да је известан број америчких авијатичара, који је пао у Србији био прихваћен од

народа, ла да их је он са свога аеродрома пребацио за Америку. Али, не разумем што амерички авијатичари, који су летели над територијом Србије и ладобранима се спуштали, да траже да овде посведоче да Михаиловић није сарађивао са окупатором.

Што >се тиче људи из мисије, ја сам прочитао једну депешу генерала Арм-стронга из које се јасно види да је један шеф мисије, генерал Армстронг, видео сарадњу Михаиловићевих четника >и Михаиловића са окупатором. Ја сам у стању да пружим суду нова документа из истих извора о тим чињеницама о сарадњи његових четника са окупатором.

Позвати сада из Сједињених Америчких Држава четири до пет лица да побијају, чак и оно што је Михаиловић изјавио и написао, кад постоје његова упутства и директиве командантима да сарађују са окупатором, мислим да је то, колико је излишно, да би то било супротно принципима судског поступка. Мислим да то не би водило ничему, да то не би водило проналажењу материјалне истине сем одуговлачењу поступка. Нека извини одбрана, али иза тога стоји само тај мотив.

Претседник: Суд ће донети одлуку о предлогу, с напоменом да се Михаиловић налази у судском затвору.

Оптужени: Ја сам хтео поводом тога само ово да кажсм. Ја знам сигурно да се ти људи нуде браниоцу као сведоци да би могли да донесу у моју корист нове ствари, али из принципијелних разлога ја то не желим.

Претседник (браниоцу): Изволите наставити питања.

Бранилац Јоксимовић: Оптужени Михаиловићу, на питање колеге јавног тужиоца ви сте јуче одговорили да сте у јануару 1942 године постали министар војске и морнарице. Да ли се можете сетити колико сте остали на томе положају и када сте са истога смењени.

Оптужени: Ја кад сам постављен на тај положај нисам био ни питан да ли се примам или не, па сматрам да је било у реду да се запитам, да ли се примам, међутим ,то је објављено само преко радија. Остао еам на томе положају две године. За начелника штаба када сам постављен, питан сам да ли се примам и сдговорио сам да се примам.

Бранилац Јоксимовић: Можете ли нам рећи некодико р.ечи о томе како је функционисао ваш аеродром код Прањана? Да ли сте имали и друге аеродроме, како је било уређено примање донесених ствари са савезничких авиона и колико се авиона спустило у току окупације на нашу територију за пале јединице?

Оптужени: **Могу да кажем да смо били незадовољни бројем наоружања које смо добили, јер нам је много више требало.**

Бранилац Јоксимовић: **Отприлике колико је авиона могло бити?**

Оптужени: **Не могу то тачно рећи. Ми смо имали радиовезу и са њоме смо доводили авионе на места спуштања. За спуштање био је један аеродром код Прањана, доцније један више Коцељева ,и у Босни код села Бољанића источно од Добоја.**

Бранилац Јоксимовић: **Да ли је било ометања од стране Немаца приликом спуштања?**

Оптужени: **Није било.**

Бранилац Јоксимовић: **Да ли се који пут десило да Немци отму или пронађу оно што је пуштано из авиона?**

Оптужени: **Није. Десило се једино 'случај кад погреше приликом спуштања, као што су бацали 5000 златних фунти у муслиманека села око Сјенице.**

Тужилац: **То је она депеша у којој се каже: .. они идиоти бацили?**

Оптужени: **Па морам да се наљутим. Пет хиљада златних фунти бачени у ту област и разграбљени.**

Бранилац Јоксимовић: **Да ли вам је пуковник Бели по завршетку Четврте офанзиве којом приликом говорио о томе, зашто у пролеће 1943 године није уследило искрцавање савезничких трупа на Далматинској обали?**

Оптужени: **Ја моментално не могу да се то сетим. То је била врло интересантна ствар за мене.**

Бранилац Јоксимовић: **Сигурно је се цела Четврта офанзива водила у том знзку.**

Оптужени: **Помешани су код мене сви ти догађаји, требало би да знам отприлике... Ја еам претпостављао да ће до искрцавања доћи кад се у Италији достигне једна линија.**

Бранилац Јоксимовић: **Са .пуковником Белијем сте ви иначе били увек заједно?**

Оптужени: **Иначе смо ми били свакодневно заједно. Били смо заједно и на храни. Поеле се одвојио, пошто је имао конзерве. Они имају другу кујну и не желе нашу.**

Бранилац Јоксимовић: **После Белија ко је дошао код вас?**

Оптужени: **Армстронг.**

Бранилац Јоксимовић: **Докле је остао Армстронг?**

Оптужени: **Армстронг је остао до пролећа 1944 године.**

Бранилац Јоксимовић: **После пролећа шта је било?**

Оптужени: **Он је тада отишао.**

Бранилац Јоксимовић: **Да л« су се Бели или Армстронг враћали?**

Оптужени: **Нису.**

Бранилац Јоксимовић: **Ни један, ни други. Ко је место њих дошао? Да ли би могли да нам кажете како је текло то долажење » одлажење ?**

Оптужени: **После Армстронга долази Ђорће Мусулин и пуковиик Мак Даул.**

Бранилац Јоксимовић: **Изволите нам оптужени изложити како сте владали на терену?**

Оптужени: **У погледу владања тереном, мислим...**

Претседник: **Бранилац вам је изложио шта сте казали на претресу и замолио да по томе питању свој исказ употпуните.**

Оптужени: **Ја сам имао 60 радиостаница које одржавају везу. Све те радиостанице израђане су нашим снагама, а имали смо још око 40 подстаница тако да могу рећи укупно око 100.**

Бранилац Јоксимовић: **Још само једно питање.**

Претседник: **Можете колико хоћете.**

Бранилац Јоксимовић: **Оптужени Михаиловићу, ви у својим депешама, и другим наређењима и другим актима оптужног материјала партизанске одреде називате комушистима или бољшевицима?**

Оптужени: **Бољшевицима их нисам називао, ма да то није увредљиво.**

Бранилац Јоксимовић: **Код оваквог стања ствари одбрана жели да ви отворено, пред судом и целим светом изјавите: да ли сте ее у току окупације против партизаноких одреда борили због тога, што они воде ослободилачку борбу или сте се против њих борили због тога, што сте њихову борбу, евентуално, сматрали као борбу за остварење једног државног « друштвеног поретка који је противан идејама вашим и ваших организација у погледу друштвеног уређења. Једном речју, да ли су тешки сукоби између вас и ваших оргзнизација с једне стране и партизана с друге стране избили због дубоке разлике ваших политичких гледања или због евентуалне сујете ваше организације што сте појавом партизана добили конкурента у ослободилачкој акцији ваше организације?**

Оптужени: **Ја бих волео да то питање остане за доцније.**

Бранилац Јоксимовић: **Нека остане. Ја не инсистирам на овом питању.**

Оптужени: **Да остане зато што је гситање опширно, а ако је потребно могу одговорити и сада.**

Бранилац Јоксимовић: **Ја засада одустајем од тога питања и молим вас да се спремите за одбрану по тој врло важној ствари.**

Оптужени: **Ја бих молио ако можете да ми дате и поновите то питање. Желим да то питање имам код еебе. Засада питање имам само као једну забелешку. Да сам могао ја бих написао а не могу да запамтим.**

Претседник: **Ви сте углавном чули о чему се ради.**

Оптужени: **Чуо сам.**

ПРЕТСЕДНИК: „ЈЕСТЕ ЛИ СЕ БОРИЛИ ПРОТИВ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПОКРЕТА КОЈИ ЈЕ БИО НОСИЛАЦ БОРБЕ ПРОТИВ ОКУПАТОРА?" — ОПТУЖЕНИ МИХАИЛОВИЋ: „БОРИО САМ СЕ" ...

Претседник: **После одмора наставља се претрес... На предлог одбране суд је донео решење:**

„Одбија се предлог браниоца оптуженог Михаиловића Драгољуба-Драже да се позову на саслушање као сведоци Валтер Менсфилд, Мајк Мекфул, Џон Т. Левин и Вилијам Лен Роџерс а на околност да оптужени Михаиловић није сарађивао са окупатором. Ово са разлога што:

1) Закључак о томе да ли је оптужени Михаиловић сарађивао са окупатором зависи од читавог низа чињеница које се извиђају и утврђују на овом претресу. Према томе, сведоци нису побуђени на конкретне чињенице, већ на закључак који из чињеница тек треба да се добије.

2) Ноторно је да су се савезнички авиони и падобранци појављивали над територијом Југославије с пролећа и током лета 1944 године, па ако су се предложени сведоци и спустили на територију Југославије, они могу да сведоче о околностима које су могли сазнати за једно кратко време свога бављења, а тужба оптуженог Михаиловића тужи за сарадњу са окупатором кроз читаво време, тојест почевши од 1941 године и

3) За доказ сарадње оптуженог Михаиловића са окупатором понуђен је велики број докумената и сведока из наше земље и према томе нема потребе да се прибирају докази из иностранства." То је решење суда. Изволите наставити са питањима.

Тужилац: **Молим вас, да ли су сви људи који су учествовали, који су били војници јединица Народноослободилачке војске били комунисти?**

Оптужени: **Нису били.**

Тужилац: **Добро, а да ли су партизани водили борбу против Немаца?**

Оптужени: **Водили су,**

Тужилац: **Да ли су водили борбу против Италијана?**

Оптужени: **Водили су.**

Тужилац: **Јесу ли се недићевци ставили под вашу команду? Јесу ли се љотићевци ставили под вашу команду?**

Оптужени: **Јесте, али сам имао друге намере.**

Тужилац: **Да ли су ваше јединице пуцале и водиле бјорбу против Народноослободилачке војске или су пуцале на комунизам?**

Оптужени: **Не разумем то.**

Тужилац: **Да ли су ваше јединице водиле борбу против јединица Народноослободилачке војоке и партизаноких одреда и од када су водиле борбу?**

Оптужени: **Узајамно смо се тукли.**

Тужилац: **Добро, јесу ли водиле борбу?**

Оптужени: **Водиле су.**

ббилазак својпх **јединица** по терену.**Најов Луба** Јовановић.

лхБр19861 од Дра Лра.Рр.бО ед 22 -Х-.-?а убистзо Блане -*п* ја^ традао сам 0дналтсл(удиугод горици, да интервенишу преко Арсе Петровића код Чемана да се стрелају 300 комуниста пуштених из затвора из Бара и који су поново ухапшени / Т!одго^ици. Наотавља се.

^"бр.9862 од Лоа Лоа.Вр.бб од 22 -Х-^-Наставан.Вадо Ву»чевић је скоро пул-

Из књиге примљених депеша издајника Михаилови^а: Дра-Дра (четнички командант Сава Вукадинови+>) извештава да је за убиство Блажа (Ђукановића) и Баја (Станиши^а) тражио да се у Подгорици стреља 300 комуниста

Тужилац: **Ваша одбрана је поставила питање: Да ли сте водили борбу против јединица Народноослободилачке војске зато што су оне хтеле да успоетаве један поредак а ви опет други? То је суштина и смисао. Оно је било врло компликовано постављено од ваших адвоката, а ја вам врло просто и разговетно лостављам питање да ли сте ви водили ослободилачку борбу лротив окупатора, против Немаца? Да ли су ваше труле крвавиле, да ли су се ваше трупе бориле против Немаца?**

Оптужени: **Ја сам то исто желео и целокулна тенденција је била у томе.**

Тужилац: **Ја вае литам друго: Је ли Народнооелободилачка војска претстављала ослободилачки покрет?**

Оптужени: **Јеете.**

Тужилац: **Оптужени Михаиловићу, да ли сте ви водили нвпрекидно оружану борбу против окупатора, против Немаца, против Италијана, као што су то радиле јединице Народноосло-**

бодилачке војске: нападале на градове, заузимале градове, бориле се свуда против окупатора оружаном силом?

Оптужени: Кад год нисам био ометан.

Тужилац: А да ли сте кадгод прекидали непријатељства према јединицама Народноослободилачке војске?

Оптужени: Ја сам то покушавао.

Тужилац: А је ли дошло до тога?

Оптужени: Није се успело.

Тужилац: А да ли је долазило до прекида борбе према Италијанима и Немцима? Је ли уопште било борбе према Италијанима. Наведите једну једину борбу против Италијана.

Оптужени: Ја сам затекао стање које ми се није допало.

Тужилац: Ми констатујемо чињенице. Је ли била макар и једна борба против Италијана?

Оптужени: То је било затечено стање.

Тужилац: А је ли била и једна једина борба четника против Италијана?

Оптужени: Ја не могу тачно да кажем.

Тужилац! Ја сам већ навикао на такве ваше одговоре, Добро, оптужени Михаиловићу, ви сте у току процеса казали да сте чекали повољан моменат и при томе примали директиве од емигрантске владе. Је ли тако?

Оптужени: Тако је.

Тужилац: То су биле директиве које вам је слао Слободан Јовановић. Ви сте исто гако казали да су те директиве имале да буду везане за један спољни моменат, за слом Немачке или искрцавање савезника. Но, наступио је слом Немачке, очигледан слом Немачке у Босни, па зашто у томе моменту нисте напали Немце?

Оптужени: Све се окренуло против мене. Против мене су били и пропаганда и целокупан рад. Добијам поруку: Одржати се у народу, то је једина могућност.

Тужилац: Каква је улога Секуле Дрљевића у увлачењу Остојића на Лијевче Пољу?

Оптужени: Остојић, Баћовић, и цела та група мислили су да се на погодан начин пребаце у правцу Словеније.

Тужилац: А шта је мислио Секула Дрљевић?

Оптужени: Секула је мислио да дође до својих трупа.

Тужилац: Покољ који је извршен над Лалатовићем, Васићем и другима на Лијевче Пољу сматрате ли да је дело Секуле Дрљевића?

Оптужени: Секуле и Павелића, јер ако би то био само сукоб између „зеленаша" и „бјелаша" Секула не би имао ништа противу Босанаца који су такође побијени. Онда не Гли ни Ваеић погинуо.

Тужилац: **Друже претеедниче, молим да ме извините што ћу да поставим још једно питање: На крају се враћам на питање одбране « тражим да се оптужени изјасни је ли водио борбу против народноослободилачког покрета као против ксгаунистичког покрета или је водио борбу на некој другој основи?**

Бранилац Јоксимовић: **О томе ће се оптужени изјаснити доцније.**

Бранилац Ђоновић: **Молим да се презицније формулише питање јер се -против покрета не може водити борба.**

Тужилац: **Изгледа као да браниоцу Ђоновићу није јасно шта је ослободилачки покрет. Да ли сте водили борбу против јединица Народноослободилачке војске као против комунистичке војске, или сте водили борбу на некој другој основи!**

Оптужени: **Ја против комуниста немам ништа.**

Тужилац: **Молим вас, одговорите да ли сте водили борбу против...**

Оптужени: **Ја морам да размислим о том питању.**

Тужилац: **Ја молим суд да тражи од оптуженог Михаиловића да одговори на то питање. Одговорите: Јесте ли водили борбу против Народноослободилачке војске као против комунистичких јединица, или сте водили борбу на некој другој оенови?**

Оптужени: **Ја могу да кажем да против комунизма немам ништа. (Оптужени је у међувремену мало размишљао и наставља): Ја не разумем то питање.**

Претседник: **Поновите лаганим тоном питање.**

Тужилац: **Малопре сте рекли да су јединице НОВ водиле борбу против Немаца, Италијана, усташа и тако даље. Констатовали смо иего тако да ви нисте предузимали операције против њих зато што сте ематрали да ћете бити уништени, али у исто време, ви водите борбу против Народноослободилачке војске, а не водите против окупатора.**

Оптужени: **Нисам био у стању.**

Тужилац: **Ја даље не инсистирам на питању нити на одговору и сматрам да од оптуженог не треба нп тражити одговор на ово питање.**

Оптужени: **Можете да тражите, а ја да размислим. Из свега сматрам да је ипак мој одговор, да је то борба против комунистичких јединица.**

Тужилац: **Јесу ли комунисти сачињавали те јединице, само комунисти?**

Оптужени **(дуже размишља и одговара): Нису.**

Тужилац: **Па како сте онда могли водити борбу против осталих родољуба у Народиоослободилачкој војсци који нису били комунисти?**

Оптужени: **Ја могу расматрајући то питање тек одговорити.**

Тужилац: **Оптужени избегава одговор.**

Бранилац Ђоновић: **Питање треба јасно (ормулисати. Да ли би се икада ви борили против Народноослободилачке војске и партизанских одреда као борбене силе против Немаца?**

Тужилац: **Да ли је се, а не да ли би се, тако треба поставити питање.**

Претседник: **(обраћајући се браниоцу Ђоновићу): Зашто постављате тако неумесно питање у погодбеном начину? (обраћа се оптуженом): Јесте ли се борили против Народноослободилачке војске која је била носилац борбе против окупатора, јесте ли се борили против •народноослободилачког покрета који је б*ио носилац борбе против окупатора у Југославији?**

Оптужени: **Борио сам се.**

Претседник: **Данашњи претрес прекидам. Изведите оптуженог!**

„ЈА САМ БИО ШЕФ ЦРНИХ ТРОЈКИ. .. ЈА САМ ДОСТАВЉАО РАДИО ЛОНДОНУ КО ТРЕБА ДА СЕ СТАВИ ПОД СЛОВО „З".:."

Претседник **(Наставља претрес): Оптужени Михаиловићу је ли вам познато да су ваши команданти у Србији, Црној Гори, Босни, Херцеговини, Лици, Далмацији и Санџаку извршили читав низ злочина?**

Оптужени: **Оно што сам ја знао могао сам дознати о раду Павла Ђуришића. За остале злочине ја нисам знао. Све сам дознао, кажем, из његових извештаја.**

Претседник: **Је ли то све што сте знали?**

Оптужени: **Ја мислим, да. Из оптужнице знам све.**

Претседник: **Је ли вам познато да су команданти четничких јединица вршили покоље, паљевину, пљачку, убијање невиног цивилног становништва?**

Оптужени: **Из оптужнице видим, али ја бих прво изјавио следеће: да никада откако сам војник па све до краја овога рата, никад нисам дозволио да се убије непријатељски војник или борац, који је пао у наше руке, а још мање рањеник или цивилно становништво. Ја и Драгиша Васић зграњавали смо се над извештајима Павла Ђуришића када је пошао по једном задатку, а вршио је нешто што збиља иде у злочин. У томе често учествује и сам народ, тако да сви ти масовни злочини који су извршени**

нису само производ војничких јединица, него « читавих народних маса, које су биле изазване усташким покољима извршеним раније. Ја ћу да кажем неколико случајева пре него што почнем...

Претседник: Ја сам вас питао да ли вам је познато да су команданти четничких јединица са својим јединицама вршили иокоље, пљачку?

Оптужени: Тек из оптужнице. Вероватно да сам могао и раније дознавати, али у много случајева нисам веровао. У многе извештаје својих команданата нисам веровао.

Претседник: Добро, је ли вам познато да су ваше јединице и команданти четничких јединица у сарадњи са окупатором вршили убијање цивилног становништва, паљевину и пљачку?

Оптужени: Само ми је познато о раду Павла Ђуришића када је пошао за Дрину и на деену обалу Лима. И то тек доцније, када је поднео извештај о ономе што је урадио.

Претседник: Добро, шта су вам то тројке?

Оптужени: Ја нисам довољно упознат са материјалом који сам имао о тројкама које су биле створене. Углавном оне требало је да очисте, нарочито /по варошима, оне који су нам нарочито из редова квислиншких, еметади. Те тројке су извршиле у много елучајева веома добро своје задатке, као што је убиство Масаловића, убиство Цеке Ђорђевића, убиство војводе од Ртња, убиство попа Булића У Чачку.

Претседник: Јееу ли те тројке називане црне тројке?

Оптужени: Ја не знам. Ја мислим да не.

Претседник: А је ли вам познато да су у народу познате као црне тројке?

Оптужени: Ја нисам имао података о таквом раду. Могле су се назвати, али ја не видим то.

Претседник: Интересује ме због тога, јер одакле би дошао тај назив „црне тројке", ако би оне вршиле разрачунавања само са издајницима, како ви рекосте? Практично: Јесу ли црне тројке вршиле убиства припадника народноослободилачког покрета и симпатизера народноослободилачког покрета?

Оптужени: По мом наређењу никад.

Претседник: А јесу ли ипак вршиле?

Оптужени: Ја не знам. По мом наређењу никада, али да ли су вршиле ја не знам.

Претседник: А ко је био шеф црних тројки у Југославији?

Оптужени: Ја сам у 1942 години, тежећи да заплашим оне који су по варошима радили против нас из редова недићеваца, љотићеваца, Пећанчевих, измислио то слово „З", тако као једно

малерозно слово које би могло да се различито тумачи. Заплашити, то је моје мишљење било. И стварно уопели смо да у много случајева заплашимо.

Претседник: Али ја сам вас литао ко је био шеф црних тројки у Југослав-ији?

Оптужени: Преко радио Лондона ја сам желео да се створи једна мистериозна личност, која ће тако да буде независна ма од кога, а шеф црних тројки није ни постојао. Али за радио Лондон ми смо јављали да би на тај начин пропагандом преко радио Лондона засграшивали оне који раде у квислиншким редовима и исто тако да би они чак и били убијени.

Претседник: Добро, па ипак нам одговорите на питање: Ко је био шеф црних тројки у Југославији?

Оптужени: Није био нико, ја сам рединовао те извештаје преко радио Лондона.

,ће, да еа зви ако чх будв впаћајy 8оји Лужачевиђу.Ко.чдор.

^ЛЕЈ-ЈЈ^Ш^ ПТ Кондогч .Вг.64 оц *22* -Н-.-У Ужцу се већ две нађ* хапсе комунтстт! по сп1*сковима'~ко.'ЈТ~Зе ооај итаб доставпо престојнчку градске полицчјефмовиђу.који је у нааој слуиби.Овде је помагао и шкф неиачке обаве-лтајие службе Колић.кђји је вно на индиректан начин упознат са нодад има којима сме располагали.Извел^ен сауда је ноћу 21/22 врлено стрељаше нвколико тадклх.НокУниоти оу већ јавно диглт главу и грди ли нао па-ова уста, називајући иао ветоколонии«а и ол-тчно,па су уноoилч панину.по чарпнји,ааи им се дсево- I ^илз.Кондор.

РГ.11.015_ОД Кондор^.Бр.рс; р2 -Х1-.-тГу(р оам да оте прекО Ајдачића ТЈЈ.

Из књиге примљених депеша издајника Михаиловића: Кондор (четн>ички командант Радови^) извештава да се у Ужицу хапсе комунисти по списковима КОЈВ је полицији доставио његов штаб

Претседник: Ви сте рединовали, а јесте ли издавали наређења за стављање под слово „З"?

Оптужени: Наређења за стављање под слово „З" ишло је само преко радио Лондона, а на основу података које су старешине са терена достављале о појединим личностима из квазлинШких редова које су заслужиле да се тако с њима поступи.

Претседник: Како у читавој ствари изгледа ваша улога? Јеете ли ви тај који етавља под слово „З"?

Оптужени: Ја сам достављао радио Лондону да се тај и тај стави под слово „З". ф,

Претседник: Јесте ли ви сваки предлог ваших команданата о стављању под слово „З" без икакве резерве усвајали?

Оптужени: Сасвим, уколико је објаснио. А у погледу квислинга нисам имао шта да мислим.

Претседник: **А откуда сте знали увек да је у питању квислинг?**

Оптужени: **Ја еам веровао подацима.**

Претседник: **Малопре сте казали да су извештаји команданата били лажни, а сада кажете да сте веровали тим извештајима.**

Оптужени: **Било је много лажних.**

Претседник: **Значи ли то да сте ви сваки предлог ваших команданата о стављању под слово „3" без икакве резерве усвајали и преносили емигрантској влади да одмах објави преко радио Лондона?**

Оптужени: **На то се слово „3" највише жалио Недић, чак и преко радија.**

Претседник: **Ја сам вас друго питао. За Недића не бисте ни погрешили да сте га ставили, а нисте га ставили.**

Оптужени: **Нисам разумео питање.**

Претседник: **Проето напросто: ко је био стварни шеф црних тројки у Југославији?**

Оптужени: **Не постоји. Измишљена, мистериозна личност.**

Претседник: ***А*** **тако! Чија је ово депеша која је заведена код емигрантске владе под ДВК бр. 116, а примљена из врховног штаба такозване југословенске војске у отаџбини од 27 јула 1942 године. Она глаеи: „Претседнику југословенске владе. Веза ваша 158. Број наше депеше 2726. На именована лица примените слово „3". Шеф тројки у Југославији поручује тројкама да сувише куражно прилазе спреда, а обратно треба да прилазе, с леђа. Слово „3" је знак за издајнике чији рад и кретање треба да прате тројке, и да им страхом онемогуће издајнички рад при чему да се не излажу опасноети идући спреда, него да прате њихов рад с леђа, што је разумљиво за наше људе. Генерал Михаиловић". Је ли то ваша депеша?**

Оптужени: **Јесте.**

Претседник: **Ви кажете: „Шеф тројки у Јутославији поручује тројкама". Ко је, дакле, шеф тројки?**

Оптужени: **Мистериозна, измишљена личност, а ја састављам те депеше ради застрашивања преко радио Лондона.**

Претседник: **Поклапа ли се та мистериозна, измишљена личност са стварном личношћу Михаиловића?**

Оптуж^ни: **Поклапа се!**

Претседник: **Према томе: ко је био шеф црних тројки?**

Оптужени: **Ја сам био, али никаква наређења нисам давао сем оних која сам давао радио Лондону, а којима је требало да се заплаши онај квислиншки елеменат.**

Претседник: **Ја сам вас питао ко је био шеф црних тројки и ви нисте одмах на то одговорили. У истрази.сте казали да ете били ви, а кад вас питам овде о томе, ви тек после дужег разговора кажете да сте били ви. Пред судом треба бити искрен.**

Оптужени: **Ја сам сматрао да треба објаснити, а не само рећи „да" или „не".**

Претседник: **Ви можете да се браните како хоћете. Можете да будете искрени или неискрени, али искреност се увек узима као олакшица и као добра страна. Шта значи слово „З"?**

Оптужени: **Једно малерозно слово.**

Претседник: **Шта значи?**

Оптужени: **Заплашити.**

Претседник: **А не заклати?**

Оптужени: **Не мора. Ни један од квислинга који је убијен није био заклан, већ су сви били убијени пушком, а само је капетан Терзић заклан ножем.**

Претседник: **Слово „З" значи, дакле, заплашити?**

Оптужени: **Заплашити. Нека тумачи како ко хоће.**

Претседник: **Није ли можда сва тешкоћа била у томе што је слово „З" могло значити и заплашити и заклати?**

Оптужени: **И иначе је то мистериозно слово. Има то у кодексима.**

Претседник: **На који начин су биле организоване црне тројке?**

Оптужени: **Ја знам за црне тројке које су образоване. Знам да је било у Београду неколико које су радиле. Било је и у Крагујевцу.**

Претседник: **У Крагујевцу црне тројке? Зашто?**

Оптужени: **Јесте. Један, не знам му имена, који је радио са Немцима убијен је усред Крагујевца.**

Претседник: **Је ли убијен Марисав Петровић?**

Оптужени: **Не Марисав Петровић, али други један, чијег се имена не сећам, убијен је и био је врло важан.**

Претседник: **Како су биле организоване црне тројке?**

Оптужени: **Ја се не сећам детаља, нити сам о томе нарочито размишљао. Оне нису смеле да буду познате.**

Претседник: **Је ли постоји какав ваш распис или наређење где кажете јединицама: треба организовати црне тројке.**

Оптужени: **Вероватно, али садржаја тих наређења ја се не сећам.**

Претседник: **Какав је однос унутар црних тројки и који су људи одабирани за црне тројке?**

Оптужени: **Свакако одважни људи, храбри људи.**

Претседник: **Јесу ли се знали чланови црних тројки између себе?**

Сптужени: **У нашем народу не може се ништа сакрити. За Мила Маринца који је извршио неколико задатака, знао је цео крај.**

Претседник: **Је ли се можда он хвалио тиме?**

Оптужени: **То је сигурно.**

ДИРЕКТИВА: „ЗАДАТАК ЛЕТЕЋИХ БРИГАДА ЈЕ ДА ДЕФИНИТИВНО ОЧИСТЕ ТЕРЕН ОД КОМУНИСТА И ЊИХОВИХ СИМПАТИЗЕРА... ИЗБЕГАВАТИ СУКОБЕ С ОКУПАТОРОМ.. .“

Претседник: **Јесте ли ви издали наређења за оснивање летећих бригада?**

Оптужени: **Јесам.**

Претседник: **Какав је њихов задатак?**

Оптужени: **Осећајући да територијалне трупе нису покретне, било је потребно да поступно пређемо и створимо из организације територијалних Јгрупа покретне једиаице. Те јединице су требале да нам послуже за формирање јуришних корпуса као покретне војске, насупрот оној која неће да иде са својих терена. Прво је наређено било да се на територији сваког корпуса формира бар по једна летећа бригада, тако да неколико територијалних корпуса могу дати можда један јуришни корпус, а ако је територија већа да се можда цео један корпус претвори у јуришни корпус. То је била тенденција летећих бригада којима се наређује да се настане ван насељених места, да не станују по селима и колибама, да буду у шумама и да тако буду преведене на војнички живот. Оне су имале задатак да очисте терен од свих партизанских јединица или других разорних елемената, а то су били Пећанчеви, Љотићеви и Недићеви и тако даље, уколико нису били послушни.**

Тужилац: **А од Немаца не?**

Оптужени: **Њихов задатак је био рашчишћавање сзога терена да би после тога могли слободно да раде.**

Претседник: **А јеоу ли летеће бригаде имале -задатак да врше ликвидацију свих симпатизера Народноослободилачке војске?**

Оптужени: **Ликвидација, то значи уништавање самог покрета а не убијање.**

Претседник: **Јесу ли имале задатак да уништавају симпатизере?**

Оптужени: **Да разјуре, да их држе под присмотром и у сваком случају да ликвидирају њихов рад.**

Претседник: **А да ли се у симпатизере убрајају само они који носе пушку и туку се против Немаца или се у симпатизере могу да убрајају и жене и деца?**

Оптужени: **Гоњење је било према свима без обзира носе ли пушку, према онима који раде против организације. Ни партизани нису трпели никакве симпатизере, него је свако гледао да има своје.**

Претседник: **Може ли се закључити да су летеће бригаде имале задатак да убијају жене и децу?**

Оптужени: **Убиства цивилних лица никада нису била наређивана сем квислинга.**

Претседник: **И)ма извесних депеша које проистичу из вашег штаба, а ипак се у неколико разилазе са вашим исказом.**

Оптужени: **Не знам.**

Претседник: **Имате једну депешу, број 2293, где се каже: „Задатак летећих бригада је да дефинитивно очисте свој терен од комуниста и њихових симпатизера и других разорних елемената по вашу организацију, уколико до сада то није урађено... Избегавати сукобе са окупатором... Бригаде да станују ван насељених места по колибама и често мењати место боравка."**

Оптужени: **Од ког је то датума?**

Претседник: **Од 29 маја 1943 године.**

Оптужени: **Можда је моменат у ситуацији био такав.**

Претседник: **У другом вашем распису, број 22 од 25 новембра 1943, који је упућен свима уопште, каже се: „Не знам са колико речи да вам подвучем важност да се што пре створе у свима корпуеима летеће бригаде које ће бити саетављене од сталног људства. Ове летеће бригаде морају бити способне да се крећу кроз све наше покрајине по директиви врховне команде, а не еамо у својим областима".**

Оптужени: **То је оно што сам казао при стварању летећих бригада, да се могу створити покретне трупе.**

Претседник: **Овај израз „да се летеће бригаде крећу по директиви врховне команде кроз све покрајине, а не само у својим областима", значи ли то да су летеће бригаде биле директно под командом ваше врховне команде, то јест под вашом?**

Оптужени: **То не значи. Ни једна врховна команда неће под своју команду ставити 50 јединица. Моја је тежња била да**

не треба да их имамо више од пет. Толики број летећих бригада непосредно под својом командом никада не могу имати.

Претседник: Овде имате документ који сте ви примили 21 новембра 1943 године у коме се каже: „... Мој повереник из Београда јавља; Немци јавно говоре да ће ускоро да напусте Балкан; сви страхују од комуниста, и>их је пун Београд... Хитно наредите Саши да дође на терен да организујемо рад црних тројки и да се почне убијање познатих комуниста у Београду... Јављајте преко мене, а не преко радија... Хвала вам на поздраву ... поздрав... Дршка ..." Може ли се из овога закључити да рад црних тројки није био?

Оптужени: Најмање под Јешом Симићем. Ко познаје Симића може да зна да му никада ништа не треба веровати. Симић је био толико лричало и умео је свашта да измишља, да му ја никада нисам ништа веровао.

Претседник: Ја видим да би из овога могло да се закључи да слово „3" није примењивано само на Булића.

Оптужени: Слово „3" није .примењивано ни на кога другог само на оне који су по списку достављени преко радио Лондона и преко наше владе. Ни на кога више.

ЧЕТНИЧКО ЧИШЋЕЊЕ ТЕРИТОРИЈЕ ОД МУСЛИМАНА: ХИЉАДЕ СПАЉЕНИХ ДОМОВА И УБИЈЕНИХ ЖЕНА, ДЕЦЕ И СТАРАЦА...

Претседник: Да ли вам је познато да је у 1941 години новембра месеца од стране Јована Шкаве предато 365 партизана Немцима?

Оптужени: Познато ми је.

Претседник: А да ли вам је познато шта је даље било с тим партизанима?

Оптужени: Нисам знао шта је било даље. Чуо сам да су стрељани. Ја сам још казао плус да их је продао, а не предао.

Претседник: Јесте ли ви издавали наређења својим командантима за уништавање муслимана и Хрвата?

Оптужени: Никад.

Претседник: Јесте ли муслимане називали Турцима, а Хрвате усташама?

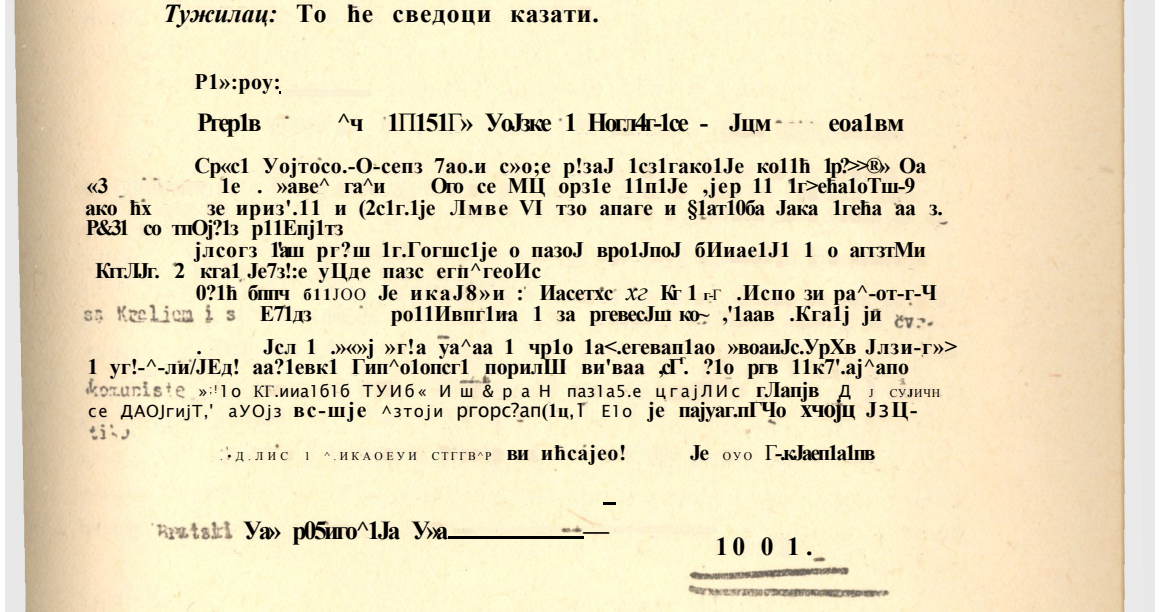
Оптужени: Никад. Још од почетка највећи малер и несрећа за мој рад према муслиманима били су баш у томе убијању. Ја молим да ми се у овом питању да могућност да разложим све. Истаћи ћу један случај како је народ посматрао крвава зверства

усташа и какво је убеђење стекао. На једном збору Мулалић је био претстављен од мене, и то у Средњој Добрињи, народу као муслиманин. Он је устао да говори и казао је: „Браћо, ја сам муслиманин. Муслимани су доста погрешили, али има три начина да решимо то питање с њима. Први начин је да их све .покољемо". Цео народ на збору, и мушко и женско, повикао је: „Да их покољемо". Ми смо били згранути.

Тужилац: Ко их је нахушкао? Ви сте их нахушкали.

Оптужени: Не, јавни тужиоче. Никад у свом животу нисам се служио тим начином убијања.

Тужилац: То ће сведоци казати.

Факсимил писмз 1001 (Драже Михаилови^а) упућеног издајнику Јеећевику о поруци ,,врло вићених енглеских функцж>нера" да се комунисти што пре ликвидирају

Оптужени: То је један карактеристичан случај, читави крајеви били су опустошени од муслиманског света и то се доцније светило на све могуће начине. Онда су се људи у борби светили. Дрина је пронела толико лешева с једне, друге и треће стране. Дрина је била крвава река. Народ се светио за уеташке злочине које су извршили. У почетку 1942 године, чим сам дошао на Голију, тражио сам саетанак са Звиздић Хасаном, без обзира на то што је био у италијанској служби. Он је дошао у Санџак и ми смо требали да уредимо односе са муслиманима. Он је бјио најугледнија личност код муслимана. Чим сам дошао у Црну Гору успоставио сам везу са др. Поповићем, са Мустафом Пашићем из

Мостара и са Фехимом Мусакадићем. Доцније је Мулалић дошао, дошао је Прељубовић. Крајеви у којима они живе најтежи су у погледу народне освете. То су били крајеви рогатички, крај око Сарајева, средњи делови источне Босне и Санџака. То су били најтежи крајеви.

Претседник: Добро ви причате о рогатичком крају, Власеници и тако даље. Али, објасните ви ову ситуацију, овај извештај Павла Ђуришића који сте ви примили. Јесте ли ви примили од Павла извештај о његовој „акцији" против муслиманских села?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Ево шта Павле каже и шта ради (Претседник чита извештај који је Павле Ђуришић упутио Дражи Михаиловићу): „Начелнику штаба врховне команде, положај; Акција на десној обали Лима, у Срезу бјелопољском, завршена је. Иста је извршена тачно по утврђеном плану. Резултат ове борбе јесте: 1) потпуно су уништена следећа муслиманска села...", приложена секција Пљевља. Сјеница, Пеħ и Колашин, и сад набраја села: „... Вољевац, Губавача, Пресечник, БатЈфић, Доњи Влах, Муровићи, Папратице, Доњд Костеница, Стубле, Дубљаци, Јасен, Костићи, Ивање, Горња Крнча, Врба, Цркаљ, Личина"..., укупно 33 села; „2) Жртве: муелимана бораца око 400, жена и деце око 1000. Наше жртве: 14 мртвих, 26 рањених од којих три жене..До оволиког броја наших жртава дошло је не услед неправилног вођења од стране старешина, већ очигледно због нечувања самих војника и њихових херојских јуриша на муслимане, који су били затворени у својим кућама." Дакле, оптужени Михаиловићу, јесте ли чули?

Оптужени: Не разумем. Је ли то из његовог извештаја?

Претседник: Да, да, то је извештај Павла Ђуришића вама.

Оптужени: Нисам чуо ово последње у извештају.

Претседник: (Чита последњу реченицу из извештаја): „... Већ очигледно због нечувања самих војника, и њихових_ херојских јуриша на муслимане, који су били затворени у својим кућама." Је ли ова акција изведена по плану?

Оптужени: По плану који је он створио', а не ја.

Претседник: Јесте ли ви били у току тога плана?

Оптужени: Не. Он ми је казао да има да униш+и италијанску милицију на десној обали Лима. Православни део у томе крају био је потпуно попаљен.

Тужилац: Да ли је и Павле Ђуришић био тада италијанска милиција?

Оптужени: **СБЗ српска села на десној обали Лима попаљена су од муслимана. Васојевић« су тешки кад наиђу на та села.**

Претседник: **Још један став из Ђуришићевог писма: „По мом доласку на терен поново су хтели да интервенишу Италијани и били су чак извели артилерију, али кад сам им рекао да ћу стати на страну народа и отворено ступити у борбу ако буду помагали муслимане, они су одустали од тога. Две италијанске чете биле су већ изишле на тервн, али су наши припуцали и убили једног Италијана, па су се Италијани после тога повукли. Цела италијанска интервенција састојала се у молби упућеној Павлу Ђуришићу да локализује борбу." Још једно писмо Павла Ђуришића од 1943 године: „Операције у Срезу бјелопољском отпочеле јуче петог овог месеца у 12 часова. Све се изводило тачно по плану. Раде јуче спалио 15 кућа, убио 10 муслимана и 5 сагорео у кући. Извесна села муслиманска морају се спалити што сам наредио" и тако даље. И на крају каже: „Вама и свима осталим честитам празник са жељом да вам бог подари дуг живот и да Ускрс славите у престоници"...**

Оптужени: **То је документат?**

Претседник: **156. Предочићу вам још један извештај Павла Ђуришића, то је документат 370. „Штаб лимско-санџачких четничких одреда 13 фебруара 1943 године" дакле месец дана после првог извештаја: „Начелнику штаба Врховне команде", то је дакле вама. „Акција у Пљеваљском, Чајничком и Фочанском срезу против муслимана извршена је. Наши су одреди 7 овог месеца у току ноћи већ избили на Дрину, те су борбе закључно са тим даном биле углавном завршене, а затим је настало чишћење ослобођене територије". Дакле, ево кад четници ослободе територију, како изгледа то чишћење.**

„Сва муслиманска села потпуно су спаљена тако да ниједан њихов дом није остао читав. Сва имовина је уништена сем стоке, жита и сена. За време операције приступљено је потуном уништавању муслиманског живља, без обзира на пол и године старости... наших је било укупно 22 жртве, од којих ДЕа несрећна случаја. Код муслимана 1.200 бораца и до осам хиљада осталих жртава жена, стараца и деце. Све остало становништво је уништено. Морал код наших јединица, био је на врло високом ступњу. Извесне јединице са својим старешинама су у свакој ситуацији доказале видан изражај и заслужују сваку похвалу." То вам пише Павле Ђуришић. Јесте ли били обавештени о припреми ове акције, је ли вам Остојић упутио план за извођење ове акције?

Оптужени: **Ја не знам о тим припремама, само знам да је Павле требало да иде за Калиновик. Казао је мени да ће успут**

да рашчисти са Буковицом, која је правила велике сметње као и италијакска милиција. Ои је то хтео и ја сам имао разлога да се рашчисти, али никада нисам мислио да ће он на тај начин рашчистити, утолико пре што сам сматрао да народ неће суделовати.

Претседник: Је ли вам познато да је вођена акција у Бјелинићима да се дође на «еки начин до споразума са муслиманима?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Објасните ви суду због чега се у срезовима Горажде, Фоча и Чајниче врши истребљење муслиманског живља, а у исто време води се у Бјелинићима тако једна дипломатска акција, преговарање да се дође на леп начин до споразума?

Оптужени: Ова акција у Санџаку апсолутно је супротна мојим тежњама, јер се не може претпоставити да ће Бјелинићи остати мирни ако дознају шта се дешава у непосредној близини, у Санџаку. Јер моје су тежње биле и у Санџаку и овамо да дође до измирења.

Претседник: Објасните суду колико има од Бјелинића до Неретве?

Оптужени: Бјелинићњсу близу Неретве.

Претседник: А са простора из Источне Босне, са пута Фоча —Калиновик, куда је најближи пут до Неретве?

Оптужени: Са простора источне Босне за где?

Претседник: За Неретву.

Оптужени: Од простора Калиновика до Неретве он је ишао преко Бјелинића.

Тужилац: Је ли преко Чајнича?

Оптужени: Не разумем.

Претседник: Питам због тога што се овде покољ вршио у току 1943 године, фебруара месеца, а припремао се покољ у Срезу пљеваљском и у исто време се врше преговори са муслиманима из Бјелинића на про-стору Неретве да учествују као четничке јединице у Четвртој офанзиви .

Оптужени: Још би лакше било уништити БЈелиниће.

Тужилац: Треба ли вам за борбу против партизана?

Оптужени: Не.

Претседник: Је ли један део Бјелинића, муслимана, учествовао у Четвртој офанзиви?

Оптужени: Јеоте, али то ништа не значи.

„ОЦА ИНТЕРНИРАТИ А СИНА ЛИКВИДИРАТИ. .."

Претседник: **Шта треба да значи овај списак активних комуниста, њихових сарадника и њихових симпатизера у Србији са рејона прве топличке бригаде југословенске војске у отаџбини (чита списак): „Село Рашица: Тодоеије Радивојевић, симпатизер, ликвидирати..."**

Оптужени: **Не знам.**

Тужилац: **То је по вашем наређењу?**

Оптужени: **Нигде у моме наређењу не стоји убијати народ.**

Претседник **(Наставља да чита списак): „Из села Музаћа: Јован Јевтић, симпатизер, «оси иетократку — ликвидирати; Гвозден Страјиновић, симпатизер, носи петокраку — ликвидирати; Живота Кнежевић, сарадник, довео партизане на наше положаје — ликвидирати; Љубисав Тодоровић, сарадник, довео партизане на наше положаје — ликвидирати; Гвозден Савић, потајни обавештајац — интернирати; село Дрешница: Јелена Јеленић, проказала наш митраљез — ликвидирати; Светомир Милеиковић, партизански комесар места — ликвидирати; Ђорђе Петровић, симпатизер — интернирати; село Кутловац: Радош Милановић, сарадник — ликвидирати; Андреја Миленковић, сарадник — мобилисати у даље место; Јордан Стефановић, сарадник, син му је активни партизан — интернирати; Владен Планинчић, пронагатор — ликвидирати; Хранислав Миливојевић, сарадник — ликвидирати; Боговид Јовановић, активни партизан — ликвидирати; Радојка Петровић, син активни партизан — оца интернирати, а сина убити; село Гргуре: Радош Јовановић, активни партизан, заменик комаиданта дивизије — ликвидирати; Милен Јовановић, активни партизан — ликвидирати; Градимир Јовановић, активни партизан — ликвидирати; Воја Јовановић, командант места — ликвидирати; Бранислав Јовановић, аткивни партизан — ликвидирати; Војин Рајовић, симпатизер, син му активан — оца интернирати, сина убити; Дода и Стева Јовановић, сарадници — ликвидирати; Мирослав, Богомир, Никола и Јова Јовановићи, сарадници — ликвидирати; Благоје Марковић, активан — ликвидирати; све Јовановицке (Јозицке) жене носе црвене мараме и отровне су комунисткиње — пола »нтернирати, а пола ликвидирати..." По правди: пола и нола... „Село Вишесело: Светислав и Радомир Јовановић, сарадници — интернирати; Миломир Јовановић, сарадник у одбору — ликвидирати; Огњан Вукашиновић, сарадник У одбору — ликвидирати; Радомир Радовановић, сарадник у одбору — ликвидирати; Село Коњува: Драгојло Мирковић и кћи, сарадници — интернирати; Ратко Максић, активни — ликвиди-**

рати; Мирослав Симић, сарадник у одбору — ликвидирати; Јелицг Савић, сарадник у одбору — ликвидирати; Добривоје и Мирослав Радовићи, сарадници у одбору — ликвидирати; Милорад и Милко Обрадовићи, сарадници у одбору — ликвидирати; Цана Јовановић, сарадник у одбору — ликвидирати; варошица Блаце: Обрад Лазовић, активни вођа партизана — ликвидирати; Даринка Лазовић, активна — ликвидирати; Ненад и Миломир Лазићи, активни — ликвидирати; Светозар и Добрила Савић, активни — ликвидирати; Ненад Стефановић, активан — ликвидирати; Стеван Стевановић, активан — ликвидирати; Славомир, Ранђео, Рајко* Симићи, активни — ликвидирати"... и тако даље и тако даље, отприлике око 400 и неколико лица. Сви су они из Топлице, а Топлица је позната као партизански крај.

Оптужени: Она је била и Пеђанчев крај, била је и партизански крај и четнички крај. Мени то није познато.

Претседник: Није само тај списак. Ово је списак са рејона-прве топличке бригаде. Наставља ее списак са рејона друге топличке бригаде, списак активних комуниста и њихових симпати-

регруте пооле краве обуке саопоредчтт по гран':чноЈ зоаи и тако ћемо добитп пп1ачав-е.

ВР..Л4 од Азеда>5Р»[г2 он] ^-т.,па.чао оаи примао од Дине Јованогића једанопиоак комуниота "3 П[окс]ге.који ив је доотављен по Иашем. наре."оау.Одилт сам га на.погодан начин доочав-о коме треба. МН

Из књиге примљених депеша издајника Михзиловића: Азед извештава да је-списак комуниста из Ужичке Пожеге „достављен коме требз"

зера са рејона друге топличке бригаде југословенске војске у отаџбини... „Општина Чуковац — нема података док се не дође на терен ..."

Тужилац: Је ли то био задагак четвртог јуришног одреда?

Оптужени: По мом наређењу није ништа извршено.

Претседник: Јесте ли ви издавали конкретна наређења за убијање присталица Народноослободилачке војске, симпатизера и тако даље?

Оптужени: Не, само за чишћење терена и за ликвидацију покрета јесам.

Претседник: Шта подразумевате под „чишћењем терена"?

Оптужени: Да нема организације... Ено, видите, каже се треба интернирати и тако нешто...

Претседник: Бићу дужан да вам предочим да постоје извесне ствари, извесне чињенице, извесна документа у материјалу који показују...

Оптужени: Ја нисам могао да претпоставим да ће тако нешто да се дешава.

Прегседник: Ви, на пример, имате предлог вашег команданта Калабића, команданта такозваног корпуса дворске гарде његовог величанства краља, који вам предлаже извесна одликовања. Ево само један пример. (Чита документ који носи поверљиво број 115, од 12 јуна 1944 године, којим се предлаже за одликовање резервни пешадиски потпоручник Богдан Дамјановић „због тога што је учествовао у више борби и нарочито се истакао личном храброшћу и умесним вођењем своје јединице, а нарочито у борби на Руднику са комунистима..." (Наставља читање предлога за одликовање потпоручника Богдана Дамјановића) „који је увек откривао непријатеља и који је много доприносио да се непријатељ уништи или натера у бекство..." (Затим чита предлог за одликовање Мартина Љујића, који носи датум 20 маја 1944 године и у коме се указује да је именовани „умешно водио своје јединице, борећи се прса у прса са непријатељем који је био бројно јачи, и уопео да га разбије... убијено двадесет комуниста, а више рањених, а на дан 30 маја, борећи се са надмоћнијим непријатељем, убијено 28 комуниста и 12 заробљено... предлаже се за одликовање Карађорђевом звездом...") Ви сте, на овај предлог дали: „бели орао петог степена са мачевима...". (Чита даље): „ ... Артилериски потпоручник Станко В. Танасијевић, што се као командант батаљона прве бригаде на положају у селу Другговци, борио са далеко надмоћнијим и добро утврђеним непријатељем, истакао се у овој борби и запленио осам пушака и убио 15 комуниста без својих губитака. На дан 11 маја на положају V Сирогоју пробио се кроз непријатељске борбене линије, водећи борбу целу ноћ, док није у зору успео да натера непријатеља у бекство. На дан 12 маја одбио је напад непријатеља..." и тако даље, и тако даље. Предложен за Карађорђеву звезду. Ваша примедба: „Златна Обилићева медаља за храброст". Овај се такође борио против комуниста. Је ли то клање или операција?

Оптужени: Не знам.

Тужилац: Како се не сећате, кад сте ставили вашу примедбу?

Претседнпк: Момчило Обрадовић, 6 јануара у Дочину, као командант „четврте бригаде горске краљевске гарде", умешним вођењем јединица и личном храброшћу успео је да разбије непријатеља — партизане — који је био на једном положају... Том приликом убијено је осам комуниста, 12 је рањено, а три су ухваћена. 3 фебруара у Сидници, којом приликом је убијено седам партизана од којих две жене, заплењен је један пушкомиртаљез,

девет пушака, убијено 18 партизана..." и тако даље. Он је предложен за Карађорђеву звезду. Ви сте приметили — бели орао летог стелена са мачевима.

Тужилац: Јесте ли ма кога одликовали за борбу против Немаца и Италијана?

Оптужени: Не могу се сетити.

ИЗ НАРЕДБЕ ЗА ПОКОЉ АНТИФАШИСТА У ЈАГОДИНИ: „НАРЕДИТЕ ДА СЕ ИЗВРШИ СЕЧА ВЕЋЕГ СТИЛА ..

Претседник: Предочићу вам један документ, ваша депеша број 159 од 13 јануара 1943 године, од Драже Леонарду-Фрикеу-Фрицу, то јест Нинковићу, Раковићу и Трифуновићу. „Добијен је извештај да су комунисти из ваљевског краја побегли у руднички крај, а једна група на Космај. Борба коју водимо с њима одлучна је. Гонећи их, јер су крвници и јер поново желе да задобију терен. Уништавајте их немилосрдно јер се велики догађаји приближују крупним корацима..." Је ли то ваша депеша?

Оптужени: Ја не знам.

Претседник: Прочитаћу вам још један ваш раопис свима у Србији. То је депеша број 193 од 16 јануара 1943 године. „И поред ових свих невоља нарочито лодвлачим да је комунистичка опасност једна од највећих. Те злотворе и крвнике нашег народа уништавајте без милости... Без милости их уништавајте. Сви команданти одговорни су ми за своје рејоне да буду чисти од ових мангупа и пробисвета..."

Оптужени: Ја те документе немам. Ја не знам.

Претседник: Знате ли шта се радило?

Оптужени: Ја не знам шта се радило. Убијање никада, борбе је било.

Претседник: Имате и овакву ствар, једна ваша депеша од 21 јануара 1943 године (документ број 393) упућена је Илијеву, то јест Пазарцу, то је Оцокољић Синиша: „Комунистима не дозволите да дижу главу. Уништавајте их без милости као наше највеће злотворе. Очистите терене од њих и поступајте без сентименталности. Развијајте међу сељацима што јачу пропаганду против њих". Је ли ово ваш распис?

Оптужени: Имао сам сзојих помоћника који су радили, То је борба. Убијање ухваћеног непријатеља никада.

Претседник: Бруно виа Фрике од 22 јануара 1944 године (документ број 394), Дража капетану Мишићу преко Раковића. Ваша депеша 284. „Примио извештај о чишћењу комуниста. Чистите их и уништавајте без милости. Обратите лажњу да сада

из Источне Босне не прећу пошто их тамо наши делови разбијају и гоне". То је Четврта офанзива. Не треба да вам говорим много, ви то најбоље знате.

Оптужени: То су само борбене групе, борбене групе, борба и ништа више. Никад нисте имали моје наређење у коме се каже: Убиј заробљеног, убиј рањеног, убиј ОБОГ ИЛИ ОНОГ.

Претседник: Како објашњавате ову вашу депешу: „Примљене су све ваше депеше у погледу извођења ликвидације против комуниста. Слажем се са смењивањем команданта друге летеће бригаде као једине сметње за дефинитивну ликвидацију комуниста. Веома сам задовољан вашим избијањем на Јастребац и са постигнутим везама са Кесеровићем. Потребно је енергично радити на чишћењу како комуниста, тако и њихових јатака..."

Оптужени: Рашчишћавање борбом, разјуривање и разбијање организација.

^ ВпЛ^З од $ене^"'р...од Ф -Т-.-Сви коиандзттг у ј^цој Гов»г пр.ш.иди оу еарад«ј{^ç&Јнеив-/ка„пододоЈии обавезу е са.остатдетоа аојоке надазв се у жкцч, иа"{ у непооредаој-ЈЈлизим ае Иема ни Једне гоупе. у'су1с; коЈаГб^.прЈставлив' у.елу' сГбрбу,око које &' ое могл" окупљати.ДунадтновтА «ото тако налазг се у Иодгорицл аг у околкни.НаговеЛтени долазак Стбиј&нове-воЈСке поадравлен је бурно сзуда.гЈлг'дбллзак Лотивевава учотго је Лот«ћевпв врло акт'твн'да г прет> да"ко~год не'<буде оп њича,он је комуноота.По варођ;;ма тешко^е ое ико одржати •Јбр та ^орнула свакога ће стчвитр под удар окупатора као кбкунУоту.Частавак.

Из књиге примљених депеша издајника Михаилоеи^а: Бене извештава да су сви четнички командамти у Црној Гори примили сарадњу са Немцима

Претседник: Ваша депеша од 17 новембра 1943 године. Она гласи: „Космај мора да се очисти по сваку цену. Радите према ситуацији да се Космај па све до Београда што пре очисти."

Оптужени: Исто то.

Претседник: Ево раепис ваш свима, депеша број 907 од 21 новембра 1943 године, документ број 411, која глаеи: „Комунисти су груписали јаче снаге у Санџаку, у области Прибоја и Вишеграда. Паргизани желе да продру у Србију. Наређујем свима како у овој, тако и у осталим нашим покрајинама да користе ову ситуацију и комунисте униште до последњега у свим тим покрајинама. Комунисти су иепразнили друге терене на којима су се ослабили, и ово је згодна прилика да у свим областима дођемо до потпуног израза и да и Србију и све остале покрајине ставимо потпуно под своју власт. Предузмите све што је потребно и известите ме о свему што је предузето и шта сте успели."

Оптужени: Исто то.

Претседник: **Исто то. Има и једна оваква ваша депеша. Распис свима у Србији од 13 маја 1944 годиие, документ број 429: „У Београду је ухапшено неколико носача на железничкој станици због комунистичког делања и пружања помоћи партизанима. Носачи Милоје Балетић и Душан Тица побегли су у унутрашњост. У случају њиховог хватања, предузмите према њима све што је потребно."**

Оптужени: **Мени та депеша није позната. Предузети потребно схпет није убити.**

Тужилац: **Је ли то распис свима?**

Оптужени: **Није.**

Претседник: **Јесте, распис свима у Србији. Ово је просто напросто потерница за овом двојицом.**

Тужилац: **Који су побегли од специјалне полиције.**

Претседник: **Ви сте казали да уништити, очистити, ликвидирати комунисте и симпатизере Народноослободилачке војске не значи побити (сем оружаних једиииица), а симпатизере пребацити на други терен.**

Оптужени: **Тако је, ја не знам на који начин.**

Претседник: **Како их избацити из читаве Србије?**

Оптужени: **Имало је пута и начина.**

Претседник: **Молим из ваших депеша јасно се види, како ви кажете, да комуниста и њихових симпатизера има у Источној Србији, у Београду, испод Београда, око Ниша, око Чачка, Крушевца, Санџака, Босне, у Далмацији, свуда их очистити, па добро где да оде тај народ?**

Оптужени: **Ја нисам нигде прописао пут и начин, али нигде није бјило прописано убијање.**

Претседник: **Ја сам прочитао депеше у којима се каже: „побиги".**

Оптужени: **То се односи на бегунце.**

Претседник: **Шта подразумевате под бегунцима? Да ли људе који су били у вашим јединицама па их напустили или људе који уопште нису били?**

Оптужени: **Оне који су били па побегли.**

Претседник: **Добро, како нам објашњавате ову ствар (чита): „Штаб летећег одреда — документ број 399 — број 321 од 13 маја 1943 године, Даниловград. .." У чијим је рукама тада био Даниловград?**

Оптужени: **То је било 1943 године маја, можда су били Немци или Италијани.**

Претседник: **Из Даниловграда поручује командант пуковник Бајо Станишић команданту четвртог батаљона капетану Шпири Стојановићу: „За убијеног комунисту Јагоша Контића примљена је на каси дивизије „Ферара" уцена у износу од 30.000 лира". Је ли дивизија „Ферара" у саставу четничких јединица?**

Оптужени: **Није.**

Претседник: **Чија?**

Оптужени: **Италијанска.**

Претседник: **(наставља читање): „Како је убиство именованог на дан 14 јануара 1943 године извршило људство четвртог четничког батаљона са придодатим жандармима и неким сељацима, то ми хитно доставити описак лица која су учествовала у његовом хватању и убиству, узимајући у обзир и жандарме л остале учеснике, како би им се примљена награда поделила. Командант пуковник Бајо Станишић".**

Оптужени: **То је срамно.**

Претседник: **Је ли вам познато да су ваши команданти заробљене борце Народноослободилачке војске, жене - другарице силовали па убијали?**

Оптужени: **Није ми било то познато.**

Претседник: **Ево једне депеше заведене у вашем штабу под бројем 10.460 из новембра месеца 1943 године, документ број 409 од Луја. Ко је био тај Луј?**

Оптужени: **Ја не могу да се сетим. Био је велики број шифара, али мислим да би то требало да буде Драгослав Павловић.**

Претседник: **Ево шта каже: „Био је дан и мојим очима треба веровати јер ми понос човека и гардиског официра не дозвољава да тако ниско паднем у овако тешким данима. Милош..." Који је тај Милош?**

Оптужени: **Не знам.**

Претседник: **„ ... Силовао је комунисткињу па је убмо... Зато га ја нисам тужио јер сам сматрао да о овим стварима није зреме реферисати и разлог као штетног уклонити га... опширан извештај следује." Дакле, као што видите, ваш командант каже, то што је он силовао комунисткињу па је убио, то није био разлог за тужбу! Ето, видите какви су вам били команданти, што се види из депеша које су упућене вама.**

Ево једне депеше заведене код вас под бројем 1307 28 септембра 1943 године — документ 422 од Георгија: „Због тога што српски изроди помажу пролетерски олош у појединим селима, наредио сам уништење целих породица, паљење домова и целога села тамо где партизани налазе своја упоришта. Овако сам наре-

дио што губимо цвет наших националиста од изрода нашег народа". То пише пуковник Радојевић. Знате ли ову двпешу?

Оптужени: Не знам.

Претседник: Који је био његов терен?

Оптужени: Његов је терен био у околини Ниша.

Претседник: Је ли Јован Шкава правио за вае каме?

Оптужени: Позната ми је та депеша и ја сам улозорио да се на њега пази.

Претседник: Је ли он правио каме?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Ви сте казали да сте Јована Шкаву ставили под слово „3"-

Оптужени: Он се после потпуно изгубио.

Претседник: Како сте могли казати да сте му опростили за издајство Мишића?

Оптужени: Нисам му опростио.

Претседник: Александар Мишић био је ваш врсни официр.

Оптужени: Кад бих и био толико нечовек да му опростим за предају оних партизана, које је продао Немцима, не бих му могао опростити за изДајство Мишића.

Претседник: Чему Служе каме?

Оптужени: Исто као и нож.

Претседник: Добро, за сечење хлеба, и још?

Оптужени: И у борби. Ми смо и прошлога рата употребљавали каме.

Претседник: Да ли су оне служиле тројкама?

Оптужени: Свакоме ко год је могао до њих да дође.

Претседник: Прочитаћу вам још једну депешу која утврђује да сте имали везе са покољима. То је број 425 на страни 49 у књизи 33 депеша од 4 јануара 1944 године: „... у Јагодини појавом Тита народ се почео да сврстава у наше редове, али исто тако многи су почели да дижу главе... Многе сам открио и упознао; у већини су интелектуалци. Наредите да изврши сечу већега стила уочи нове године." Шта сте одговорили на ту депешу?

Оптужени: Не знам.

Претседник: А је ли вам познато да је 1 фебруара 1944 године извршен страшан покољ интелектуалац^ у Јагодини, у Параћину и у Ћуприји?

Оптужени: Не знам за то.

Претседник: Где сте били у јануару 1944 године?

Оптужени: На башком конгресу. У селу Ба.

Претседник: А 4 јануара где сте били?

Оптужени: Био сам на Медведнику.

Претседник: Је ли Васић ваш командант?

Оптужени: Јесте.

Лретседнин: Надимак му је „Ви-Ви". У документу 427, а у депеши којј јс примљена код вас у штабу, извешгава вас: „Пошто су дугим радом комунисти у Топлици и Јабланици комунширали 80%, сматрам да би требало пустити ову казнену екопедицију да попали и лоубија што више, па макар и невини страдали, те да тај народ увиди до чега су их комунисти довели. Разбијене групе комуниста ми ћемо на свим странама дочекиватв и уништавати, а после ове акције треба наши одреди да поседну ову територију и одрже у својој власти".

Оптуженн: Ја не знам за ту депешу.

Претседнпн: Видите, та је делеша упућена вама и, као што се сада из чињеница на претресу показало, очигледно се односи на окупаторску казнену експедицију која је припремљена у мају, а почела у јуну. То се догађало у Топлици и Јабланици оних дана када је Кесеровић био притешњен и ви сте му послали, иако сте знали за депешу, у помоћ чегврту групу јуришних одреда лод командом Рачића. — Је ли вам познато да је један ваш командант тражио тифусне бациле са убијање издајица?

Оптужени: Има свакојаких будала. А да ли сам ја дао тифусне бациле? Ко би то смео да да?

Претседнин: Један ваш командант шаље вам депешу која је од вас у штабу примљена у књизи депеша вашег штаба број 57 као лримљена депеша број 2649, 5 новембра 1942 године, у којој се каЖе: „Бр. 384 потребне су тифусне бациле за убијање издајица. Молим наредиге да лреко Валтера пуковник Бакић изда и Валтер ће дати мом човеку."

Оптужени: То је тражио мајор Ђурић. Ја не знам ту депешу, али вероватно да то може бити. То је једно средство нехЈОгуће за употребу.

Претседнин: Говорило се и о бактериолошком рату.

Оптужени: Говорило се, али нико није смео да му приступи. због себе. То је немогућно.

Претседник: Видите лисмо Јоце Пантића, учесника у Четвртој офанзиви, који у фебруару 1942 године пише „чика Бранку'\ то јест Захарију Остојићу, и, између осталог, каже: „Залалилк смо 80 колиба где су одметници одржавали састанке и још шест кућа одметвмка. Затим су продужили преко Требињске Шуме кг Далмацији и том приликом у селу Чешљарима, које је насељен*

искључиво Хрватима, побили 16 људи и запалили 8 кућа. Одметници су ое пребацили у Далмацију и тражио сам од Италијана да нам дозволе претресе села Мојково и Слано, јер верујем да се сви одметници тамо крију. Као што сам и пре јавио, откривена је велика комунистичка организација и извршена су велика хапшења у Мостару, Стоцу и Требињу... Сада водимо истрагу у штабу бригаде у селу Бужима, где се налази око 50 ухаишеника, који после две три серије батина признају све". Дакле овде се млати у серијама? Ваши команданти пребијају људе у серијама...

Оптужени: Тај крај био је најтежи усташки крај: Имотски, Љубушки, Широки Бријег.

Претседник: Је ли вам познато да су ваши одреди у Црној Гори предавали Италијанима присталице народноослободилачког покрета да буду стрељани?

Оптужени: Не.

» ара5влно оцзнз.Илађа «*J'9 поовгно бва Ја о^гиаао * хтао да ов вратл

др»577 од *Тј.ХП.АЗ* ХУГО/јИтрћиорић/г Иаоа ООрОа мори бити Оез иомаро;,1итс.Ци. *јв.*Предузиита *свв* ото можете да те комароиитација иа буда.Ако тактизиратв, ондз тактказкрајта,али то аора бити таЈно.аз могу ваи давати тачан уиут Јор нр псзна.134 ипилнкв.Понавлам.такголиоаЈта тг-/;10 и.»и Ооз комароинтацијв.

Из књиге послатих депеша издајника Михаиловића: Упутства Хугу (Бори Митраноеићу) да у сарадњи са окупатором тактизира, али „тајно и без комлроммтације"

Претседник: Па ви сте таман тамо били пристигли. То је јун 1942 године. (Чита један акт италијанске војне команде места у Никшићу од јуна 1942 по предмету атентата на италијанске официре. Акт је упућен на адресу националне команде, Страшевина): „Као репресалија због атентата извршеног јуче над италијанским официрима наређено је стрељање двадесет комуниста, од којих седамнаест који се налазе у националистичком затвору. Моли се да се седамнаест заробљеника о којима је горе реч, предају у 11.30 часова команди краљевских карабињера. По заповести начелника штаба, мајор Марио Торсијело". (Претседник затим чита писмо команде народне војске Црне Горе и Херцеговине, главни штаб, војном суду, Никшић): „Народном војном суду Никшић — У вези предњег наређења"... то јест италијанског.. предајте на расположење команди краљевских карабињера у Никшићу 15 најопаснијих комуниста који се налазе у вашем затвору. По заповести команданта генералштабни капетан прве класе"... аотпис нечитак или вероватно Ђукић Владо.

Оптужени: Не знам га ја.

Претседник: Је ли вам познато да су ваше јединице, кад су Баћовић и Остојјић образовал«! истакнути део врховне команде

т пошли у Босну, на путу извршиле напад на Фочу и том приликом у Фочи и околини поклале велики број људи?

Оптужени: Овде у оптужници, у погледу Фоче и у вези с тим питањем, стоји да су у децембру 1941 и током јануара 1942 четници поклали преко 2000 муслимана, људи, жена и деце, а исто тако и у околини Фоче, Чајнича и Горажда. Међутим, у то време партизани су били у Фочи.

Претседник: Четници су извршили покољ, па су партизани наишли и ослободили Фочу. Има пуно учесника којима је лично познато, да је у времену када је тамо био Главни штаб Народноослободилачке војске и партизанских јединица свакодневно дељено .сиромашном муслиманском становништву 3000 оброка хране дневно. То је неторно. Приликом наиласка Народноослободилачке војске у Фочу, још увек је било лешева побијених на мосту, а и испод моста закачених на делове моста. Ја сам малопре говорио о оном времену када Остојић прелази за Источну Босну. То је документат 387, депеша .број 459 од 1002, то је од мајора Остојића, и у тој депеши од 22 августа он пише: „У Фочи има свега и свачега, па се надам добром плену. Једва чекам да ми се људи прикупе, па ћу им маму мамину за сва времена..."

Оптужени: А то су усташе, Фочу су браниле усташе и били су полуђени од муслимана.

Тужилац: Јесу ли усташе и деца?

Оптужени: Моје наређење за убиство жена и деце апсолутно не постоји.

Претседник: У томе документу се каже: „Јуче су наше трупе под командом мајора Остојића после оштре и кратке борбе заузеле Фочу. Наши губици четири мртва, а непријатељски око хиљаду, од чега три стотине жене и деце,."

Оптужени: Код Фоче су учествовали и Рогатичани.

Претседник: Бањовић извештава септембра 1942 године: „„Вратио сам се са пута по Херцеговини. Четири наша батаљона, око 900 људи кренули су 30 августа преко Љубушког, Имотског и Подгоре и избили код Макарске на море. Седамнаест села спаљено. 900 уоташа убијено, неколико католичких свештеника живо одрано. Први пут после слома поболи српеку заставу у море и клицали краљу и Дражи. Наши губици минимални".

Оптужени: Он ту каже усташе побијене, усташка села. То је иначе најгори крај у целој земљи, као и Дервента у Босни.

Претседник: А ово, Омиш и Макарека?

Оптужени, За то не знам, али Мостар, Љубушки, Широки Бријег, то су најгори усташки крајеви.

Претседник: **Како то живе људе деру?**

Оптужени: **Ја у такав извештај нисам веровао.**

ОПТУЖЕНИ МИХАИЛОВИЋ КАЖЕ ЗА ЈЕДНОГ СВОГ ЧЕТНИКАс „ОД ЈЕДНОГ УБИЈЕНОГ НОСИО ЈЕ ГЛАВУ У ТОРБИ"

Претседник: **Ви сте такву депешу примили, јесте ли штО' предузели да спречите?**

Оптужени: **Нисам могао.**

Претседник: **Значи да сте у току времена 1942 били упознати са лаљевинама, са злочинима, пљачком у Пљевљима?**

Оптужени: **Не, не, нисам био упознат. Само оно што су ми појединци јављали то сам знао. Мени је то невероватно кварило мој политички рад. Цео политички рад био би уништен, ако се спали једно муслиманско село. Ја сам држао зборове у џамијама, али мржња је била огромна.**

Претседник: **Хајде, тамо кажете усташе и муслимани и вековна мржња, али каква је вековна мржња постојала у Топлици, Шумадији, Крајини, Хомољу, Посавини, Златибору.. ?**

Оптужени: **То је узајамна борба.**

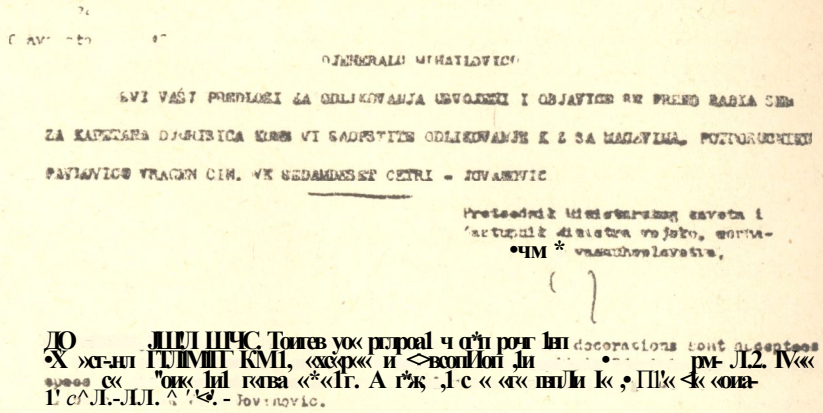
Претседник: **Ево још један извештај из области Омиша. (Чита извештај у изводу): „30 септембра 1942 у 20 сати из Сплита у Омиш прислело је са италијанеким аутомобилима 130 антикомунистичких милиционара, који су исте вечери преноћили у италијанском логору у Омишу. 1 октобра у 6 сати наоружани машинским пушкама и бомбама помогнути од италијанске војске кренули су пешице за село Гат, општина Прикопољица... Ту су срели 9 девојака, млекарица које су носиле млеко за Омиш и на месту их убили." Прескочио сам читав први став који каже овако: (чита први став у изводу о томе да је антикомунистичка милиција, чим је стигла у село Гат, почела да пали куће и то првенствено оних уз путеве. Тако је спаљено 115 кућа са целим кућним намештајем и животним намирницама. Исто тако та милиција убијала је когз је стигла тако да је убијено 89 лица, а рањено преко 30. Од свих кућа у селу остало је 6, које нису полаљене. Поред паљевине и убијања милиција је вршила пљачку... У селу "Острвици истој општини попаљене су три куће са животним намирницама. У селу Звечане попаљено је пет кућа. Противкомунистичка милиција у свим селима пратила је редовно италијанску војску док је трајала акција, која је била од 1 октобра у 6 сати до 2 октобра. Противкомунистичка милиција палила је куће, а убијање вршила ножевима...)**

Тужимац: **Ово је интрига вероватно?**

Претседник: **Ја не знам како ваши команданти разумеју та заша упутства. Ви кажете „очистити терен" а они буквално кољу. Ево, децембра 1943 године. Рас, то јест Калабић, документ број 423, то је депеша која је у штабу заведена и за коју сте ви сигурно знали, гласи: „У Копљарима ухваћено на спавању и поклано 24 активна комуниста. Све смо поклали..."**

Оптужени: **Не знам да ли сам примио депешу ,али сам у -сваком случају јављао и достављао да се тако не ради.**

Претседник: **Ево вам опет депеше из Србије. „17 јануара 1943 године на територији Посавског среза завршено потпуно чишћење комуниста... Задњих месеци по дану ухваћено 37 илегалних комуниста, од којих је 22 стрељано... Стрељано је 50**

ОЈЕНЕРАЛУ МИХАЈЛОВИЋУ

ŠVI VAŠI PREDLOZI ZA ODLIKOVANJA USVOJENI I OBJAVIĆE SE PRILIKOM SLE-
ZA KAPETANA DIMITRIJA KOSE VI SADAŠNJE ODLIKOVANJE K Z SA MAČEVIMA. POTVRDJUJEMO
PAVLOVIĆU VRAĆEN CIM. VK GENERALNOG CENTRA - JOVANOVIĆ

Predsednik ministarskog saveta i
vrhovni komandant vojske, general-
pukovnik Dušan Simović,

ДО ЈЛЦЛ ЦРЧС. Тоитсв уо« рлгроа1 ч с^п рочт 1ни decorations sont distribuées
•Х »ст-нл ГТЛМЦГ КМ1, «хсфр«« и <>вопЛои ,Ли • рм- Л.2. IV««
ѕрѕѕ с« "ок« 1ни кова «*«Іг. А г^ж ,1 с « «г« ипЛи К« ,• ПІ\« -к «оиа-
1' с^Л.-ЛЛ. ^ '^. - Jovanovic.

Из досијеа депеша емигрантске владе: Издајник Слободан Јовановић извештава Михаилови^а да су сви предложени четнички команданти одликовани и да је објављено преко радио Лондона, сем за Павла Ђуриши^ча

комуниста — јатака, код којих је нађена већа количина оружја и од наших људи опљачкане спреме! У чишћењу је учествовало око 500 људи, који су долазили до Чукарице..." То је документ 391, а Чукарица је овде, код Београда... И, ево, да вас не замарам, да вам прочитам само још један документ да вам само напоменем: „ ... Команданту озренског војног четничког корпуса, штабу кладањске бригаде. „У самом месту злочина..." тамо где су убили вашег команданта Момчила Мицића, документ број 363. Је ли вам у сећању тај ваш командант у Источној Босни?

Оптужени: **Не, не знам.**

Претседник: **Овде га претстављају за јуначину. „... у самом месту злочина убијено је 10 особа, а село поттаљено. У освети је на^уочито предњачила власеничка бригада, и то Рајко Ћелоња са**

својим батаљоном. По његовим речима и по причању његовог људства убијено је око 150 што људи, што жена, док је са свих страна лизао пламен попаљеног села..." Овај ваш командант је мало песнички расположен, а убија људе и жене и пали села. Затим се каже: „... Ово је била права манифестација национално-обојених народних вођа са својим људством, које, спонтано, са осећајима срца и душе, брани част кућевног огњишта, вољу прадедовску, образ Србина, свога краља и отаџбину..." Из овога би изишло да су ови људи у Источној Босни први пут упознали четнике тиме што је убијено 150 људи, село полаљено и тако даље.

Оптужени: Била је узајамна мржња.

Претседник: Дакле, оптужени Михаиловићу, вама су предочене извесне ствари, ваше наредбе и расписи, за које видите да су се конкретизовали на тај начин што су ваши команданти широм читаве земље, где год их је било, у Србији, Босни, Црној Гори, Херцеговини, Далмацији, Лици, клали, палили, пљачкали, убијали, силовали. Јесте ли ви издавали оваква наређења? Ако јесте реците, а ако нисте реците суду шта сте предузели да спречите овај покољ над невиним становништвом, а били сте, очигледно се то види из депеша, упознати с тиме.

Оптужени: Моје наређење није постојало. Стил депеше је такав да се не могу давати инструкције... У депешама се штеде речи. Друго је депеша, а друго један акт. Према томе из стила депеша и из онога што је казано не види се да сам ја казао убијати зароб|љенике, палити села, убијати жене и децу. То не постоји код мене. Био сам необавештен о овим зверствима према муслиманима, као што сам објаснио.

Претседник: А према Србима?

Оптужени: Нисам наређивао.

Претседник: Јесте ли били обавештени о томе, а ако јесте шта сте предузели да ово спречите?

Оптужени: Уколико сам био обавештен наређивао сам увек да тако не сме да буде. Доцније сам сазнао да су они од мене крили. Убијен је мој сестрић од стране четника у Пашиној Равни. Убијен је Милутин Јанковић кога сам венчао, иако сам слао депешу да не сме да буде. Убили су Јеврема Симића, који је био мој класни друг. Он је пролазио кроз Раковићеву територију и био је убијен. Чак је било узајамних борби и убијања.-.. Од једног убијеног носио је Хајдуковић главу у торби.

Претседник: Јесу ли четничке јединице постојале да сарађују са окупатором, да се између себе убијају или да се боре против окупатора?

Оптужени: **Било је сметњи зато што се четничке јединице нису развиле онако како треба. Ја нисам имао снаге да их доведем у ред. Био сам ометан.**

Претседник: **Како објашњавате ваше раописе које смо прочитали?**

Оптужени: **Борба, рашчишћавање, освајање територије, заузимање теригорије, разбијање организација, то није борба за убијање незаштићених.**

Претседник: **А овај израз истребљење?**

Оптужени: **Ја сам рекао, не знам тачно на шта се односв.**

ЧЕТНИЧКИ ПЛАН О УНИШТЕЊУ МУСЛИМАНА У ЈУГОСЛАВИЈИ

Тужилац: **Ово је све вашом руком писано. Прочитаћу ово: „Потребно је још сада да се припреми исељење муслимана у Турску или ма где ван наше територије. На дан устанка они ће бити сви покренути еа ранијих наееља и то нико неће моћи спречити. У даном моменту ови муслимани има да буду покренути са својих огњишта. Они који су ближи хрватским властима — тамо Главно да сви буду покренути". Видите, то је ваш став.**

Оптужени: **У којој години?**

Тужилац: **Па ви знате кад сте правили ове белешке.**

Оптужени: **У погледу исељавања муслимана моја је крајња намера била у моменту интеррегнума избацити све мањине, то јест све оне које доцније не би могли избацити, а то су Немци, Мађари и Румуни.**

Тужилац: **Значи то је ваш став прама муслиманима још онда.**

Оптужени: **У прво време на Равној Гори, после покоља који су извршиле усташке власти и после пете колоне која је образована у земл^и уласком Немаца, ја сам сматрао у то време да апсолутно мањине нарочито са севера, Немци, Мађари и Румуни, имају бити у интеррегнуму избачене из земље.**

Тужилац: **А муслимани такође?**

Оптужени: **Ако се каже исељавање муслимана у Турску, онда то може бити само са османлијама.**

Тужилац: **Је ли то био план Васића?**

Оптужени: **Ми смо о томе разговарали, али не могу да кажем.**

Тужилац: **Да ли је био план „српског културног клуба" у Београду?**

Оптужени: **Могао би да буде.**

НАРЕЂЕЊА ОПТУЖЕНОГ МИХАИЛОВИЋА КОЈА СУ Г1РЕТХОДИЛА ГТОКОЉИМА У ВРАНИЋУ, БОЛЕЧУ И ДРУГИМ МЕСТИМА У ОКОЛИНИ БЕОГРАДА

!Гужилац: Јесте лн кога предложили за одликовање од еарадника са окупатором?

Оптужени: Ја ниеам гада када су предложени имао појма о томе.

Тужилац: Чији је, молим вас, ово потиис? Ја не инсистирам »}аш на томе да одговорите кад имам документа у рукама, а ви хако хоћете.

Оптужени: 'То је мој потпис.

Тужилац: Ваш потпис. Ви пишете Баји Станишићу: „Драги Бајо, 20 јуна 1943 године извештен сам да на територији старе Црне Горе влада керенштина. Потребно је уништавање комуниста *ш* зеленаша нарочито на територији Никшићког среза." Шта је т керенштина?

Оптужени: Слаб рад. Бајо је играо само покера. НаређењЈ квја сам њему давао морала су бити сувише строга, јер иначе не бих урадио ништа.

Тужилац: Морам прочитати цело писмо јер се овде не помињу зеленашке снаге и нису у питању зеленаиш. Овде се каже: „... влада керенштина". По вашем мишљењу шта је керенштина у погледу уништавања комуниста?

Оптужени: Не, него уопште.

Тужилац (Обраћа се оптуженом): Чији су ово потписи?

Оптужени (гледа документат): Ово је мој потпис.

Тужилац: А с друге стране?

Оптужени (Посматра документат): Изгледа да је мој. . . Мој је потпис.

Бранилац Јоксимовић (Обраћа се оптуженом): Ваш потпис или не?

Оптужени: Мој.

Тужилац (Обраћа се оптуженом Михаиловићу,): Ви у овом документу наређујете команданту „Горске гарде његовог величанства краља за космајски корпус." Кажете овако: „У Шумадији комунисти су уопели једино да у области Смедерева задобију своје симпатизере и да помоћу њих одржавају комунистичке групе под оружјем. . . Неопходно је потребно да се ове групе униште што пре, као и њихови симпатизери". Уништити симпатизере, значи ли то преселити их из среза у срез?

Оптужени: Не, не, али не значи уништити ик.

Тужилац: Да ли то можда аначи придобит« их за себе?

Ч»ТН*Ч*О „ЧИИГНЕЊЕ тереиВ" У Шумадији: Слика оружзују крвопочност четника «ОЈ* убијају Јадног родољуба ИВ тај начин што му »аАВ срчје

Оптужени: **Не, не. Може бити и тако. ..**

Тужилац **(Чита текст из документа): „Ово је већ крајње време да се учини ,а то ће се оостићи само ако се наше јединице, које треба ово да изврше, чврсто повежу међу собом и да поведу међусобно повезане акције по једном плану. У овом циљу издато је већ наређење од стране врховне команде да мајор Трифковић командант авалског корпуса, обједињава ове акције са снагама авалског корпуса, смедеревског и рудничког корпуса и корпуса горске гарде... Ради веће прецизности и управљања свим деловима, којима ће издавати наређења мајор Трифковић, то наређујем :1) Да се образује привремена команда шумадиских корпуса са задатком чишћења и дефинитивног уништења комунистичких група и симпатизера на територији ниже наведених корпуса. У састав привремене команде шумадиских корпуса улазе: авалски, смедеревски, руднички, опленачки и космајски гардиски корпусJ 2) Надлежност ове привремене команде шумадиских корпуса биће искључиво акција против комуниста на означеној територији".**

Оптужени: **То је привремена организација...**

Тужилац: **Зашто ти корпуси немају искључиви задатак нанада на Немце? Ово је 25 јуни 1944 године нред слом Немачке и зашто не прелазите у акцију?**

Оптужени: **Зато што ми треба Србија.**

Тужилац: **Ко вам је то казао да вам треба Србија?**

Оптужени: **То ми је дошло из иностранства: Да Србију као језгро и здраву морам сачувати за главну акцију.**

Тужилац: **Ко вам то поручује из иностранства?**

Оптужени: **Влада.**

Тужилац: **И ко још?**

Оптужени: **Мак Даул.**

Тужилац: **Ви овде искључиво кажете само уништити комунисте, и никаква друга акција.**

Оптужени: **То је једна привремена формација која је требало да прође кроз терен. Таква је техника наређења у војсци, употребљавају се оштре речи да се натера на рад.**

Тужилац (чита): **„Ово важи и за групу гарде, а преко Трифковића и за све остале, па овлашћујем мајора Трифковића да може образовати преки војни суд у привременом шумадиском корпусу, за сваки случај неизвршења задатка било којег старешине из наведеног корпуса". Значи да Трифковић суди тим командантима?**

Оптужени: **Јесте.**

Тужилац: **Је ли вам познат случај покоља око 80 сељака и сељанки и деце у селу Вранићу?**

Оптужени: **Познато ми је из Недићеве штампе.**

Тужилац: **Зар вас није извештавао Трифковић?**

Оптужени: **Није.**

Тужилац: **А Живан Лазовић?**

Оптуженн: **За Живана Лазовмћа дошла је читава делегација из тога краја, чак и судије, и тврдили да није истина што се за њега проноси и тражили су да остане тамо.**

Тужилац: **Зар нисте имали могућноети да то проверите?**

Оптужени: **Знам да сам вршио извиђања.**

Тужилац: **А да ли вам је познато да је у Друговцу, и то је село у Шумадији, убијено око 83 лица?**

Оптужени: **То сам из оптужнице видео.**

Тужилац: **А зар раније нисте знали? То је толико крупна ствар да је узрујала читав српски народ. Ви сте могли раније говорити: Кољем муслимане, кољем Хрвате, а ето, почели сте клати и Србе, то је народ узбудило. Београд је био узбуђен због тога покоља.**

Оптужени: **То су огромне грешке.**

Тужилац: **Да ли сте издали наређење за те операције?**

Оптужени: **Не знам. Наређења о убијању нисам давао.**

Тужилац: **Сетите се. Може вам се десити да вае документа дотерају у незгодну ситуацију.**

Оптужени: **Не знам.**

Тужилац: **Да ли сте наредили такве операције?**

Оптужени: **Такве операције нисам издавао и не верујем.**

Тужилац: **Покољ у Вранићу био је ноћу између 20 и 21 децембра 1943 године, заклана 72 лица, а у Болечу 20 лица. У Вранићу је покољ био ноћу 20 и 21 а у Болечу 21 децембра 1943 године један за другим. Ви сте издали наређење: „Сегед, Киш, Рае-Рас, Дог-Дог и Ромел." Ко је то?**

Оптужени: **То су шифре.**

Тужилац: **Рас-Рас је Калабић, Киш је Лазовић. Ви овде кажете: „Наш авалски корпус са срезовима Гроцка, Врачар, Умка спава дубоким сном. На свим областима у непосредној близини Београда, накотили су се комунисти и њихови симпатизери. Наређује се командантима и то: мајору Михаилу Јовановићу, капетану Лазовићу, капетану Николи Калабићу, даље Комарчевићу и рудничком корпусу да најенергичније са југа на север... чистећи успут и све срезове, нарочито Срез космајски, нарочито је важно што пре очистити срезове Гроцка и Умка. У исто време честитам чин капетана Живојину Лазовићу и Николи Калабићу. Указ је-изишао 1 децембра, а биће унапређења још за заслуге. О преду-**

зетнм акцијама извештавати стално и остале." 17 новембра ви кажете: „Космај мора да се очисти по сваку цену. Радите према ситуацији да се Космај, па све до Београда, што пре очисти."

Оптужени: **То су организационе ствари.**

Тужилац: **Ви наређујете, дакле у октобру издајете овакво наређење својим командантима и имате у Вранићу у децембру акцију... Они овако остварују: у Вранићу закољу 72, у Болечу 20 сељака. Ви издате 18 јануара 1944 под бројем 546 до 548 за Доб-Доб и Ком-Ком наређење: „Страховита неактивност код старешина авалоког корпуса. Живан Лазовић мора да дође да би показао шта се може да уради." Видите, Живан Лазовић је поклао у Вра-в*ћу и Болечу а ви њих упозоравате да је Живан Лазовић морао да дође и покаже шта може да се уради.**

Оптужени: **То не значи да сам ја знао шта је урађено. Жи-«аа Лазовић је радио оно што је хтео.**

Тужилац **(Чита): „Ето, то је досадашњи резултат вашег рада. Не може вниле тако да буде. Све ћу да вас посмењујем, а *ео авалски корпус ћу да растурим..."**

Оптужени: **И покушао сам да их сменим. ..**

Тужилац: **Оптужени Михаиловићу, да ли је Трифковић пред покољ у Вранићу долазио код вас?**

Оптужени: **Слао сам да дођу код мене, није се могло успети.**

Тужилац: **Он каже: „Чишћење комунистичких јатака врши •се на велико." Да ли сте овако били обавештенн?**

Оптужени: **Не.**

Тужилац: **Да ли вам је познато да је у селу Друговцу, Округ београдски, 29 априла после наређења од 18 јануара дошло до покоља 73 лица сељака, сељанки и деце?**

Оптужени: **Не.**

Тужилац: **Ја сам завршио иапитивање.**

Претседник: **Одбрана изволите ако имате питања.**

Бранилац Ђоновић: **Оптужени Михаиловићу, ми смо овде чули како се ставлзало под слово „3". Да ли би могли рећи како се скидало то слово „3"? Да ли је било случајева да је оно скидано и ко је био надлежан да скине то слово „3"?**

Оптужени: **То слово „3" требало је једино да се скине преко радио Лондона.**

Бранилац Ђоновић: **Да ли се десило да ви јавите радиу да се скине неко слово „3", а оно није скинуто?**

Оптужени: **Не знам.**

Бранилац Ђоновић: **Ко је био надлежан да јави Лондону да скине слово „3"?**

Оптужени: **То се чинило једино преко мојих станица.**

Бранилац Јоксишовић: **Михаиловић је овде изјавио да је била посреди мистерија.**

Претседник: **Која се поклапа са Михаиловићем у једно≻® истом лицу.**

Бранилац Ђоновић: **Оптужени Михаиловићу, овде је било доста речи о муслиманима у долини Лима. Како су се муслимаки у долини Лима држали према партизанима, а како према четничким одредима?**

Оптужеии: **Подједнако.**

Бранилац Ђоновић: **Ко је наоружао муслимане у до.шни Лима?**

Оптужени: **Наоружали су их Италијани.**

Бранилац Ђоновнћ: **Против кога?**

Оптужени: **Као своју милицију.**

Бранилац Ђоновић: **Да ли против четника или- против пзртизана?**

Оптужени: **Против свих.**

Бранилац Ђоновић: **И против партизана и против четника?"**

Тужилац: **Само што су наоружали и четнике.**

Претседник: **Молим вас, друже тужиоче.**

Бранилац Ђоновић: **Колики је био број наоружаних муслимана?**

Оптужени: **Врло велики. Сва муслиманска села била су у милицији.**

Бранилац Ђоновић: **Јесте ли рачунали да су то борбене-трупе?**

Оптужени: **Потпуно борбене трупе које забрањују пролаз и које пале.**

Бранилац Ђоновић: **Молим вас оптужени Михаиловићу, да ли сте имали у вашем штабу културу тифуса као средство зз борбу?**

Оптужени: **Никада. Као војник никад то не бих употребљавао као средство где постоје две фронтовске стране. Јер тифус ее шири и преко заробљеника може доћи натраг. Ја не могу чо да разумем. То средство није могло да се употребљава у војсци. Али је било ликвндирања. Убијен је Милутин Јанковић, мој кум. Стрељали су га Рачић н Предраг Раковић. Убијен је Јеврем Симић кога сам ја позвао да дође на реферисање и нисам хтео да му дам да иде негде. Убијен је на путу у области Чачка од Предрага Раковића. Кондора је убио Ајдачић као што је могао да погтте и Ајдачић од Кондора.**

Бранилац Ђоновић: **Је ли вама претила опасност?**

Оптужени: **Ја сам могао очекивати од Рачића.**

Бранилац Ђоновић: **У погледу идеје масовног исељавања муслимана постојало је две врсте мањина, културна и некултурна.**

Претседник: **Које су то културне мањине биле у бившој Југославији, а које некултурне?**

Бранилац Ђоновић: **То је такозвана државна политика некадашње Југославије да културне мањине Мађаре, Немце и Италијане фаворизира, а да такозвану некултурну мањину арбанашку и муслиманску исели. Вама је познат тај закон бивше Југославије да се тим законом хтело систематски исељење тих мањина за Турску.**

Претседник: **Питам вас због тога јер су мени те мањине необичне, културна и некултурна после формирања од културне мањине у Војводини „Принц Еуген" дивизија. Зашто се служите том терминологијом?**

Бранилац Ђоновић: **Та дивизија нема никакве везе с овим што сам хтео да кажем.**

Претседник: **Има, још какве. Или можда мислите да се некултурне мањине могу клати у Фочи и Горажду, а културне мањине „Принц Еуген" дивизије могу да кољу.**

ЧЕТНИЦИ СУ УБИЛИ ЕНГЛЕСКОГ МАЈОРА АТЕРТОНА И ЊЕГОВОГ ПРАТИОЦА, РАДИОТЕЛЕГРАФИСТУ

Тужилац: **Да ли је оптуженом познато ма шта о убиетву енглеског мајора Теренса Атертона?**

Оптужени: **Потпуно познато. О томе сам известио и енглеске власти, а и Хадсона, који је излазио на лице места. Водио сам најопсежнију истрагу по томе.**

Тужилац: **(Показује оптуженом истражна акта о томе): Да ли је тај материјал? Да ли је истрагу водио капетан прве класе Узелац?**

Оптужени: **Јесте, он је водио истрагу.**

Тужилац: **Јесте ли обавештени о резултатима истраге?**

Оптужени: **По мом мишљењу резултата истраге није било. Није ништа поуздано утврђено. По мом мишљењу убиство је извршио Љуба Новаковић, као интелектуални убица, а стварни је, можда, био Спаеоје Дакић. То истрага није потпуно могла да утврди.**

Тужилац: **Да ли вам је познат капетан Недељковић, који је са Атертоном дошао 1942 године и да ли се сећате извештаја који је Недељковић поднео о томе случају?**

Оптужени: **Недељковић је човек који уопште није био при свести.**

Тужилац: **Недељковић?**

Оптужени: **Јесте.**

Тужилац: **Узелац је и њега саслушавао?**

Оптужени: **Јесте, али нека се испита Узелац да ли је Недељковић био свестан човек или није. Недељковић је патио од маније гоњења.**

Тужилац: **Да ли се сећате да је објављено преко иностра-них станица да су Атертона убили партизани?**

Оптужени: **То ја нисам известио.**

Бју.255?) *ОЈ/* Фрикзагбр.ИО Бдставак 1:Хапшењ,з наших гуди више неће би*-»и на реону номачке ког.мнде Г.Милановца.Ако погинв окупатороки војник на овоме терену неће со падити рсдрм куће.већ сако по неиом списку и тоЈЗДТизшк.ке и само ће се партизани убијати.На другом састалку био је присутан и поручник Маја.Уговорили смо све потребно и организовали еа уништеве комунистичке ГЈуте Лабуда Лабудовића који сиерише у сре=8овина:ТакоБском,Каиорском и Орашачком.Обавештајну службу у гоњељу ова групе води бив.претседник општине са Рудника Коста Костић.Такође мо искористити немце за унгатење ове група.Уговорили смо да Вуздввић употреби једну своју јединицу за чишћеве среза Качерског.али-одвојоно од намаца и илегално.Она неће бити узнеш1равана од немаца и других.На ставаа се доп.-

'Бр.J&б! од Фрикпа: бр.111 Наспвак П.-Доби.о сам 5000 метака за чиића-

Из књиге примљених депеша издајника МихаиловиНа: Фрике (РаковиН) обавештава о свом споразуму са немачком командом на рејону Горњег Милановца

Тужилац: **Да ли се сећате депеше коју сте ви из емиграције добили, број 131, од 30 маја 1942 године, а која гласи: „Атергон је наш човек, послат вам је у јануару, помозите њему и пазите на његов савет."**

Оптужени: **Ја мислим да је таква депеша била.**

Тужилац: **Друга депеша. Ко је био 1002?**

Оптужени: **Остојић.**

Тужилац: **Остојић вам у депеши од 15 маја 1942 године јавља: „Јуче 10 маја дошао капетан Недељковић, члан миоије која се искрцала 4 фебруара 1942 године и била у партизанеком ропству до 15 априла." Дакле, овде је употребљен термин „ропство". „Ослободио га Љуба Новаковић који упућује покајничко писмо."**

Оптужени: **ЈБуба Новаковић покушавао је да наговори Атертона да он њега призна за главног вођу Срба. Због тога и**

сматрам да је убијен од стране Љубе Новаковића, а да је извршилац убисгва на терену био неко други. Истрага се водила у томе правцу, али нисмо могли ништа позитивно утврдити.

Тужилац: **Ја овде имам цео тај истражни материјал.**

Оптужени: **Тај материјал сам ја дао Хадсону.**

Тужилац: **Интересантно је шта Остојић јавља. Он јавља да. је капетан Недељковић био у партизанском ропству и да га је ослободио Љуба Новаковић, који упућује покајничко писмо, па даље каже... „да је енглески мајор још гори од Марка и да тражи помоћ за комунисте, али није добио везу са Малтом, да жели да вас види. Сада је Атертон негде у Босни и има упутство да свим силама мути борбу против окупатора." Видите, Остојић нешто увијено овде говори о Атертону, а после тога је Атертон погинуо. Да није случајно Остојић знао где је Атертон...?**

Оптужени: **Ја мислим да није. По оном што сам очекивао, требало је Атертон да дође. Његово писмо је дошло. А можда је и поручник Недељковић један од саучесника, јер је и он био налустио Атертона и није био с њим. Агертон је имао код себе новца и Љуба Новаковић могао је некога да наговори да изврши убиство из користољубља, пошто га Атертон није хтео да призна за главног вођу Срба.**

Тужилац: **Са Атертоном је био и један каплар?**

Оптужени: **Јесте, радиотелеграфиста.**

Тужилац: **И он је такође убијен?**

Оптужени: **И он је страдао, није пронађен, нема о њимз трага.**

Тужилац: **Ја мислим да сте неправедни према Недељковићу.**

Оптужени: **Недељковић је уопште један ошамућен тип и пати од маније гоњења.**

Тужилац: **Али он износи чињенице о Атертону.**

Оптужени: **Недељковић није остао са Атертоном, него се уклонио, тако да сам ја и на њега једно време сумњао. Он нз саслушању каже: „Кад се Дакић вратио имао је код себе доглед мајора Атертона и носио га је и даље собом."**

Тужилац **(наставља читање депеше у којој се каже да је Дакић раније за све време носио опанке, а да је после нестанка Атертона носио ципеле, какве су имали Атертон и његов пратилац): То је резултат истраге.**

Бранилац Јоксимовић: **То су акта истраге?**

Тужилац: **Документ који је накнадно суду предочен.**

Оптужени: **Још мало, једна ствар: Остојићева сестра била је удата за Љубу Новаковића. Можда ту има нешто.**

Тужилац: **Интересантна је депеша Остојића. Какво је ваше мишљење, јер по свима околностима Дакић је извршио убиство? Јесте ли такав извештај послали Енглезима?**

Оптужени: **И моје мишљење је било слично.**

Тужилац: **Депеша 92 из 1942 године такође је документат накнадно предочен суду. Крај депеше: „Ми тај чир не можемо трпети, нарочито у Србији. Пазите добро да ли ваш шеф мисије одржава вeЗу са Робертсоном." Ко је Робертсон?**

Оптужени: **Робертсон је Радојевић, Србин, који живи у Канади.**

Тужилац: **Је ли он био у Шпанији? Је ли се у шпанској револуцији борио против Франка?**

Оптужени: **Јесте.**

Тужилац: **У наставку депеше се каже: „Да ли ваш шеф мисије..."**

Оптужени: **Коме је упућена депеша?**

Тужилац: **Упућена Хехе-у.**

Оптужени: **То је Ђурић.**

Тужилац: **Је ли Робертсон написао вама увредљиво писмо?**

Оптужени: **Робертсон је имао обичај да говори свашта. Он је у два маха мене увредио и долазио да се извини, а трећи пут нисам хтео да примим његово извињење, али сам му живот сачувао.**

Тужилац: **Да ли вам је Робертсон предочавао да ваше јединице сарађују са окупатором?**

Оптужени: **Ја не знам, он је испадао лично према мени, али сам га помагао кад је слао новац мајци, а доцније му живот сачувао.**

Тужилац: **Писмо је у материјалу који ће се изнети пред суд. Ја хоћу да на-ставим са вашом депешом 92. Пазите даље: „Ваш шеф мисије одржава везе са Робертсоном. Робертсона ако ухватите одмах ликвидирајте..."**

Оптужени: **То не знам, да сам издао такву депешу. Робертсон је прешао на страну партизана и никад од моје стране није био убијен.**

Тужилац: **А ова депеша?**

Оптужени: **Ја сам имао симпатија према Робертсону и од моје стране он никад не би био убијен.**

Тужилац: **То је написано руком Шурбатовића. Ви сте казали да сте диктирали депеше.**

Оптужени: **Не увек.**

Тужилац: **Шурбатовић је био шифрант?**

Оптужени: **Јесте, шифрант.**

Тужилац: **А ова књига депеше?**

Оптужени: **Могу ја депеше диктирати, али оне се могу диктирати и после мене.**

Тужилац: **Да ли сте ви протестовали код шефа енглеске мисије што вас је вређао Робертсон?**

Оптужени: **Јеeам.**

Тужилац: **Ја сам задовољан.**

Претседник: **Имате ли још каква питања?**

Тужилац: **Немам.**

Оптужени: **У погледу Робертсона још једну ствар. Ја сам добио обавештење да је мимо воље наше владе упућен у Југославију.**

Тужилац: **Примам и то објашњење.**

ВЕЗЕ КРВОЛОКА ДРАГОГ ЈОВАНОВИЋА СА ОРГАНИЗАЦИЈОМ ДМ.

ДРАГИ ЈОВАНОВИЋ, ОРГАНИЗАТОР ЛОГОРА НА БАЊИЦИ, СНАБДЕВА ОРГАНИЗАЦИЈУ ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА ОРУЖЈЕМ И МУНИЦИЈОМ И СТАВЉА ЈОЈ ЗЛОГЛАСНУ СПЕЦИЈАЛНУ ПОЛИЦИЈУ НА РАСПОЛОЖЕЊЕ

(После саслушавања издајника Михаиловића приступа се саслушавању осталпх оптужених. Шеф специјалне полиције злочинац Драгомир-Драги Јовановић говорио је на саслушању о својим везама са Дражом Михаиловићем).

Претседник: **Какве су ваше везе биле са организацијом ДМ?**

Оптужени Драги Јовановић: **Моје везе са организацијом ДМ?Ја сам први пут васпоставио везе са организацијом ДМ, односно са људима из организације ДМ у 1941, почетком 1942 године, личним контактом са локојним Миланом Калабићем и његовим сином Николом. Те су везе биле личне услуге које су тада од мене тражене и ја сам их чинио.**

Претседник: **Због чега сте се везали са организацијом ДМ?**

Оптужени: **Ја сам људима из организације ДМ чинио услуге јер сам био уверен да организацију ДМ очекује посао националног ослобођења и уједињења наше земље.**

Претседник: **Значи ли, према томе, да њој припада будућност?**

Оптужени: **Да, да њој припада будућност и да та организација хоће да руководи ослобођењем наше земље.**

Претседник: **Откуда ви да се с њоме повезујете?**

Оптужени: **Па они су се обратили мени за услуге и ја сам чинио услуге.**

Претседник: **Је ли то координација рада са том организацијом?**

Оптужени: **Молим.**

Претседник: **Је ли то координација рада са том организацијом?**

Оптужени: **Па то је са моје стране помоћ.**

Претседник: **Какве је услуге тражила од вас организација ДМ и какве сте услуге чинили?**

Оптужени: **Ја сам са појединим командантима ммао личне везе.**

Претседник: **Са којим командантима?**

Оптужени: **Личне везе имао сам, на пример, са Николом Калабићем.**

Претседник: **На пример?**

Оптужени: **После тога упознао сам се са Рачићем и Нешком Недићем, а концем 1943 године са командантом Београда Сашом Михаиловићем и његовим замеником Иваном Павловићем, а чинио сам услуге и другим командантима које нисам лично познавао кад су код мене слали људе за помоћ.**

Претседни: **На пример?**

Оптужени: **Чинио сам услуге такозваној горњачкој групи, чинио сам услуге Кесеровићу. Чинио сам мајору Орељу.**

Претседник: **А ко је тај?**

Оптужени: **Он је из околине Обреновца или Шапца.**

Претседник: **А Оцокољићу?**

Оптужени: **То је горњачка група.**

Тужилац: **А Пилетићу?**

Оптужени: **Он није тражио од мене, он је припадао горњачкој групи.**

Претседник: **У ком сте виду помагали организацију ДМ?**

Оптужени: **Ја сам то рекао у свом записнику. Давао сам муницију, давао сам материјал и одећу, давао сам новчану помоћ.**

Претседник: **Набројте шта сте давали од муниције?**

Оптужени: **Ја сам муницију увек тражио на фиктивно требовање од Немаца, предочавајући увек неке фингиране акције против партизана, а тај вишак који сам на тај начин добијао слао сам Калабићу, авалском корпусу, слао сам космајској бригади и другима. Ја тачно не знам колико сам послао. Послао сам 35 сандука по 1.500 метака, једанпут 20, једанпут сам лично однео 10 сандука у Врчин и предао Саши. Дакле, укупно предао сам око 100.000 метака пушчаних и око 300 ручних бомби.**

Претседник: **Лично Саши Михаиловићу?**

Оптужени: **Да, десет сандука лично. И Калабићу сам лично давао.**

Претседник: **На који сте начин испоручивали тај материјал? Како је дотуран организацији ДМ?**

Оптужени: **Ја сам то дотурао или општинским аутомобилима, или камионима управе града.**

Претседник: **Јесте ли својим личним аутомобилом дотурали?**

Оптужени: **Јесам, у три маха, једанпут сам носио муницију за Врчин, а једанпут за Шаторњу.**

Претседник: **Јесте ли слали санитетски материјал?**

Оптужени: **Санитетског материјала дао сам неколико сандука. То је било 1944 године.**

Претседник: **А новац?**

Оптужени: **Дао сам укупно милион динара Калабићу.**

Претседник: **Из којих средстава?**

Оптужени: **Из поверљивог кредита којим сам ја располагао.**

Претседник: **Јесте ли што давали од животних намирница?**

Оптужени: **Животних намирница нисам давао. А кад су тражили давао сам из општинског магацина.**

Претседник: **Да ли можете да се сетите колико сте намирница дали, отприлике?**

Оптужени: **Ја не могу да знам тачно, али мислим две до**

(&шв! да радцо Лондон Јаш тгазеста3 р5?з. пртхаи.

Бр.411 од Валтера.-,Дррди Јоаааовић со ДЈДИ преко Божшовића под уолозотл шљолутав длскрохујв к јцстидко к давв аедраЗателоЕог ставаЛтео бл вззу сањо првко једаог лхц».:ЈаЕавааа сам да сз искористи.Гшии одгоаортЈв и Јзогдузу тпјлост.УпотреЉите псеудснсл Адолф аа љвгаЈао Минист&р полидајо ч®Иїс дбп. ло.-ааач:::;«!, јодао војно лг.:,е бар потпуковничког чипа.

Из књиге примљених депеша издајника Михаилови^а: Валтер (четнички командант Београда Саша Михаилови^) извештава о понуди злочинца Драгог Јовановића да ступи у организацију ДМ

три хиљаде килограма шећера, 1.000 килограма зејтина и тако даље.

Претседник: **Јесте ли слали одећу, обућу и које количине?**

Оптужени: **Одећу и обућу слао сам у мањим количинама. Давао сам Калабићу, космајској бригади и Кесеровићу. Око 400 пари обуће, 300 пари веша и одела.**

Претседнпк: **Одакле вам новац за ове ствари?**

Оптужени: **Из личног поверљивог кредита којим сам руководио као управник.**

Претседник: **У каквој сте вези били са београдском организацијом ДМ?**

Оптужени: **Био сам са Калабићем, а 1943 године сам се упознао са Сашом Михаиловићем.**

Претседник: **Је ли Власта Петковић један од првих организатора београдске организације ДМ?**

Оптужени: **То је прва организација.**

Претседник: **Откада?**

Оптужени: **Од 1941 годстне.**

Претседник: **Преко кога ете имали везу са њим?**

Оптужени: **Везу са њима имао сам индиректну преко мога шефа кабинета Љубе Петровића.**

Претседник: **А јесте ли имали састанке, и колико, са Сашом Михаиловићем?**

Оптужени: **Ја сам се са Сашом Михаиловићем од краја 1943 до конца састао четири до пет пута, и то увек ван Београда.**

Претседник: **Шта је говорено на тим састанцима?**

Оптужени: **Првенствено је било говора о томе да се спречи растурање СДС и управе града Београда. Друго, рекао сам му моје назоре, како сам ја водио управу града, и да треба да успостави везу са појединим официрима да би могао лично да контролише СДС.**

Претседник: **Па је ли Саша Михаиловић, односно београдска организација којој је Саша Михаиловић на челу, ступила у тај лични контакт са СДС?**

Оптужени: **Та веза успостављена је преко тадашњег пуковника Радуловића.**

Претседник: **А је ли сама стража била повезана са Сашом Михаиловићем?**

Оптужени: **Била је и стража и као организација и појединачно.**

Претседник: **Да ли је то требало да буде војска којом је одређеног момента имао да располаже Саша Михаиловић?**

Оптужени: **То је била полиција с којом је Саша Михаиловић у даном моменту ослобођења могао да располаже по мојој замисли, а и по својој.**

Претседник: **Је ли било жалби са ваше стране поводом појединачног одлажења из СДС у четнике?**

Оптужени: **Жалио сам се Саши Михаиловићу, а жалио сам се и врховном команданту Михаиловићу, преко појединих команданата, предочавајући до каквих ће то последица довести ако се на тај начин разорава организација. Мени је Саша Михаиловић лично рекао да је дошло наређење да се забрањује свако појединачно и групно одлажење и да сваки има да остане,на свом месту и врши своју дужност.**

Претседник: **Је ли та одлука саопштена СДС?**

Оптужени: **Ту одлуку ја сам лично саопштио официрима СДС да је пренесу на стражу.**

Претседник: **Је ли пренета?**

Оптужени: **Јесте, и после тога није било одлажења све до октобра.**

Претседник: **А какав је био став чиновника управе града Београда, специјалне полиције?**

Оптужени: **Сви државни чиновници, па и чиновници управе града Београда, појединачно су држали везе са појединим људима из организације Драже Михаиловића, сматрајући да је то организација коју помаже и подржава легална југословенска влада у иностранству.**

Претседник: **Јесу ли чиновници од вас видели ту сарадњу са организацијом ДМ, или ви од њих?**

Оптужени: **Моји чиновници су врло мало знали о мојој сарадњи, али су знали да ја то не спречавам.**

Претседник: **Је ли та веза била таква да је организација ДМ могла да интервенише у специјалној полицији на погодан начин у погледу појединих личности?**

Оптужени: **Поједини људи су могли да интервенишу.**

Претседник: **Јесу ли специјална полиција и управа града Београда биле готове да изврше наређења Драже Михаиловића, ако то устреба? Какво је било расположење Параноса, Бећаревића, Радована Грујичића?**

Оптужени: **Кад се говори о специјалној полицији, ту се мисли на четврти отсек.**

Претседник: **Јесте.**

Оптужени: **Верујем да би четврти отсек послушао и извршио свако наређење.**

Тужилац: **А јесу ли Бећаревић и други имали нелосредне везе са појединим људима Драже Михаиловића?**

Оптужени: **Везе еа појединим људима из организације ДМ биле су ствар о којој се није говорило. Ја сам претпостављао да имају те везе, а они од мене то нису крили, јер су знали да им ја то не бих спречавао.**

Претседник: **Да ли је Аћимовић одржавао везе са организацијом ДМ?**

Оптужени: **Јесте. Познато ми је да је одржавао?**

Претседник: **Откада?**

Оптужени: Ја **знам да Аћимовићеве везе са** организацијом **ДМ датирају од конца 1941 године, да су у 1942 години дошле до кулминације.**

Претседник: А **каква је улога била Аћимовића у Београду према организацији ДМ?**

Оптужени: **Аћимовић је сматран као политички експонент те организације.**

Претседник: **Може ли се то закључити из извесних чињеница?**

Оптужени: **Може.**

Претседник: **На пример?**

Оптужени: **Преко Аћимовића су ишле све ствари. Код Аћимовића су долазили људи који су стизали у Београд због одржавања веза са Недићем. Аћимовић је био нека врста политичке везе у Београду. Такав је случај био и са Раковићем када је дошао у Београд.**

Претседник: **А када је дошао у Београд?**

Оптужени: **Августа месеца 1944 године.**

Претседник: **Је ли он отседао код Аћимовића?**

Оптужени: **Ја сам га два до три пута видео код Аћимовића, а једанпут код Илије Михаиловића.**

Претседник: **Из чега би се још могло закључити да је Аћимовић био политички саветодавац, експонент организације ДМ у Београду?**

Оптужени: **Ја сам водио више пута разговоре с њим о томе, Он је био прилично закопчан; али, према његовом држању и говору могао сам закључити, а он није ни крио да припада покрету Драже Михаиловића.**

Претседник: **Каква је била активност и дали је било активности Аћимовића за организацију у време конгреса у Ба или у време пред конгрес?**

Оптужени: **Аћимовић је знао за конгрес у Ба. То ми је он казао. Знао је исто тако да се за конгрес спрема да оде и на тај начин да пређе у илегалност Живко Топаловић. Он је имао везе и разгогоре са Живком Топаловићем. Ја сам био обавештен од Аћимовића о разговору, уколико он није био закопчаН.**

Претседник: **Добро, Живко Топаловић је социјалиста. Одакле он одједанпут са Миланом Аћимовићем који је био цело време полицајац.**

Оптужени: **То су пријатељске везе још од пре рата. Он је био управник града Београда.**

Претседник: **Како од пре рата?**

Оптужени: **Милан Аћимовић те везе направио је са Живком Топаловићем водећи разговоре о питању синдикалне организ'ације-**

Претседник: **Откада, отприлике, датирају те везе Милана Аћимовића са Топаловићем?**

Оптужени: **Ја сам био шеф опште полиције 1936, 37 и 38 године. Тада су ти њихови односи били пријатељски.**

Претседник: **У току окупације, пред непоередне припреме за конгрес у Ба, да ли је био продужен директан контакт између Топаловића и Аћимовића?**

Оптужени: **Ја сам неколико пута видео Живка Топаловића код Аћимовића, а два пута сам га возио до Авале, где је Аћимовић имао вилу.**

СПОРАЗУМ ИЗДАЈНИКА МИХАИЛОВИЋА СА НЕДИЋЕМ НА САСТАНКУ КОЈИ ЈЕ УГОВОРИО ДРАГИ ЈОВАНОВИЋ

Претседник: **Да ли знате што о вези Драже Михаиловића са Миланом Недићем?**

Оптужени: **Ја знам о састанку Драже Михаиловића са Миланом Недићем и то је онај састаиак који еам ја уговорио.**

Претседник: **Како сте уговорили, када И преко кога?**

Оптужени: **Ја сам августа месеца био позван од Калабића на састанак у Селтерс крај Младеновца. Ту сам се састао са Калабићем, који је рекао да сутрадан треба да дођем у Тополу, јер треба о важним стварима да разговарам еа Рачићем и Недићем, и ја сам отишао у Тополу, али тамо их нисам нашао па сам се одвезао у Аранђеловац. Тамо, у једној кафани, био је један аутобус са четницима. У дворишту седели су њих тројица. Ја сам прошао кроз кафану и у соби, доцније, видео Нешка Недића, Калабића и Рачића. Рачић је почео разговор и рекао: „Ми смо уверени у ваше пријатељство и позвали смо вас да организујете састанак Милана Недића са Дражом. Наступила су тешка времена и опасност... Морамо да радимо заједно..." Ја сам рекао да сам у стању да урадим што они хоће и да могу организовати састанак између Недића и Драже. Ја сам питао да ли Дража Михаиловић зна о томе? Одговорено ми је потврдно са једном позом од стране Рачића. Ја сам казао да ћу разговарати са Недићем и, уколико он пристане, ја ћу га довести. Због тога сам рекао да треба да се о томе договоримо. Он ми је одговорио: „Ми немамо времена. Сутра до десет сати очекујемо одговор. Ми ћемо вас позвати телефоном." Ја сам отишао после код Недића и рекао му: „Господине Недићу, ви сте ме сумњичили за везе са организацијом Драже Михаиловића. Ево, дошао сам да вам кажем да сам замољен да вас питам да ли хоћете да одете на састанак са Михаиловићем?" Он је одговорио: „Дабоме да хоћу." Мене су у петак звали телефоном око десет сати. Позив је вероватно долазио из Шаторње или Тополе. Ја сам одговорио да ствар стоји како је уговорено. Они су одговорили да чекам обавештења до у недељу пре подне. У недељу пре подне позват сам на одређен број те-**

лефоном из Косјерића. Јављено ми је: „Двадесет сати, Дражa." Тако је било уговорено. Сео сам на моја кола и узео једног шофера позади. Отишао сам код Недића, где сам стигао око 4 сата. Тамо је био и његов брат Мића. Рекао сам: „Господине Недићу, сада је моменат да идемо". Њему је изгледало мало сувише рискантно да пође само са мном без пратње. Ја сам рекао: „Немојте се плашити. Тако је договорено". Још сам рекао да треба да позовемо генерала Дамјановића, и ја сам га позвао. У првим колима био сам ја са мојим пратиоцем, у другим колима био је Недић. Преко Обреновца и Ваљева стигли смо у Ражану око 20 часова. У Ражани нас је срео један човек који нам је пришао, претставио

к Е р 2 Е а т

Ш.п1в4агзкот -Зате^и

2а воггеће ггагГатапја тојзкв пазее ШП184Г4 тојзке.тогпагхсв 1 тагачћор;1.отв1;та. а1т1г1зкое ајепега1а 0гав;о1јића М.НћаПотхса и Ји$08-1ат1ј1, шоИт <1а ве оаоћг! 40.000 епе1езк1ћ хиљЛ-

Отај потас се зе <ЈовитШ азпега1и М1ћа1ћа11от1си Сајп!« ри* »еа и (Шагипа кој1 с1гкиИзи и ЗгћШ. гасипајис1 600 а1пага га 1 ПиЛи.

Чотас се ве и ћопс1опи ргеаа1;1 Евд1ег1та.

ИОИТ АА ВВ ОУО ЂИПО ОАОЊГ!.

Pre1;зеал1к М1п13!;агзк02 аате1:а 1 газ<;иргик М1п13!;га тојвке,тогпагхсе 1 тагаићор1отз1;та,

/

Реферат издајника Слободана Јованови^а да се за четничку организацију одобри кредит од 40.000 фунти стерлинга

се као командант места, и позвао нас у његову кућу која је била преко пута поште. Ушли смо у собу у којој су били Калабић, Нешко Недић и Рачић. Они су поздравили Недића и отишли су. После су дошли око лола 11 сати и лозвали нас, Недића, Дамјановића и мене, да пођемо. Ми смо кренули На одређено место. На једној окуци, код једног старог сељачког плота, стајао је један митраљез крај друма. У првим колима били су Рачић и Калабић и позвали су нас да сиђемо. Сишли смо Недић, Дамјановић и ја и ушли смо у једну малу сеоску кућу где нас је на вратима сачекао Дража Михаиловић. Он се поздравио са Недићем и Дамјановићем, а ја сам му се лретставио. Ушли смо у једну сељачку

собу где је био један кревет, сто и две клупе и где су, поред Драже, били још пуковник Балетић, Лалатовић и још један, мислим Миликић, а били су ту и Рачић и Калабић. Кад смо дошли унутра мислим да нас је Михаиловић понудио ракијом. Недић је одбио. Дража нас је запитао којим добром долазимо. Тада је Недић почео да говори да је земља у опасности и да је дошао да види да ли можемо штогод учинити и да ли може штогод он да помогне. Онда је Недић, у невезаном разговору, говорио на који начин мисли да може да се помогне. Казао је да треба да престану пљачке, а да му за трошкове око издржавања људства, Михаиловићевог, отавља на расположење 100 милиона динара. Главни је, међутим, говор био око набавке оружја, да Недић код Немаца издејствује да добије оружје. Михаиловић је казао да има довољно људства, само му недостаје оружје и муниције. Они други официри, који су били присутни, упадали су у реч у истом смислу и, колико се сећам, тражили су да им се набави око 50 до 60 хиљада пушака. На крају је Недић изјавио да узима на себе да издејствује код Немаца 30 хиљада пушака, 500 пушкомитраљеза и један број минобацача. Разговарано је још о томе да треба да се набави одело и Недић је том приликом казао: „Ви ми гарантујете да све ово неће бити употребљено против окупатора, а ја гарантујем да ћу учинити све што је потребно код Немаца да ово издејствујем." Михаиловић је ћутао на то и уопште је приликом целог излагања Недићевог највише ћутао. На крају је Недић формулисао у разговору да тај састанак треба да остане у највећој тајности. Ја сам на томе састанку, чини ми се, разговарао о томе, ако би дошло до нових формација под командом Драже Михаиловића, ја сам напоменуо да би требало да буде мање злонамерности и мање непријатељског држања од стране добровољаца према четницима, да не праве сметње једни другима, као што су досада чинили. На томе је углавном разговор завршен. Било је још неколико мањих. питања и око 12 сати ми смо отишли. Ја сам окренуо кола и вратили смо се у Ражану код Ђуровића, команданта места, само нас тројица, и ту смо код њега преспавали. Око пола пет сати сели смо у кола и вратили се у Београд.

Претседник: Да ли је испуњен споразум?

Оптужени: Ја нисам имао везе, а уколико сам чуо неких 5 до 6.000 италијанских пушака и одговарајућа количина муниције испоручена је.

Претседник: Је ли Недић испоручивао новац?

Оптужени: Мени је Недић рекао да је после десетак дана дао 100,000.000 динара, а да ли је дао други пут, ја не знам.

Претседник: **Је ли могуће да је том приликом неко од стране Драже Михаиловића, а из организације Драже Михаиловића, дошао у Београд ради пријема овога материјала и новца?**

Оптужени: **У току тога разговора Недић је нарочито инсистирао на томе да Михаиловић настане да поједини команданти сами на своју руку не захтевају ово или оно, него да се то обједини. Говорио је да би требало то да ради неки стручан човек интендантски официр. Речено је да ће Михаиловић послати једног човека у Београд који ће одржавати везу са Недићем око испоруке тога што је Недић обећао. Морам напоменути да су тада команданти Драже Михаиловића поставили крајни рок за испоруку.**

Претседник: **Је ли дошао тај човек и који је био?**

Оптужени: **Дошао је Предраг Раковић.**

Претседник: **Је ли дошао са амблемима и је ли имао браду?**

Оптужени: **Ја сам Предрага видео код Илије Михаиловића у једном млину, у Краља Александра улици, у башти, био је са брадом и са амблемима.**

САСТАНАК ДРАГОГ ЈОВАНОВИЋА СА ИЗДАЈНИКОМ МИХАИЛОВИЋЕМ У ПРАЊАНИМА, НА КОМЕ ЈЕ ГОВОРЕНО О УЗИМАЊУ ВЛАСТИ ПОСЛЕ СЛОМА НЕМАЦА

Претседник: **Јеете ли се ви још који пут видели са Дражом Михаиловићем?**

Оптужени: **Јесам, још једанпут. Ја сам концем августа 1944,** 26 **или 27, јавио Калабићу у Тополу да имам да му саопштим врло важне ствари. Нашао сам се са Калабићем и рекао му да имам врло важне податке да саопштим о повлачењу Немаца са Балкана. Калабић ми је тада рекао: „Ово је тако важна ствар да мораш да идеш код Чиче". Ја сам умолио Калабића да тако буде. Калабић ми је рекао да дођем у Горњу Шаторњу. Кад сам стигао у Горњу Шаторњу нашао сам пред кафаном неке официре које сам познавао од раније, јер су били на дужности у националној служби за обнову Србије. После десетак минута дошао је Калабић. Отишао сам да се поздравим са Драгишом Васићем, који је становао у дворишту те кафане. Ја, Кал^бић и потпуковник Мојсиловић, који је раније био у СДС, кренули смо преко Рудника за Горњи Милановац и Прањане, где смо стигли око четири сата по подне. Пред школом сам затекао један аутобус српске државне страже. Ту ме је као старог познаника и земљака, дочекао и поздравио потпуковник Рељић, који ми је рекао да моји бивши официри, Брана Живковић и Стојановић, моле да дођем**

до њих да ме виде. Ја иисам хтео да се много појављујем напољу, па сам остао у аутомобилу, изговарајући се да немам времена. После тога дошао је Брана Живковић. Десет минута после тога Калабић је добио наређење да кренемо. Ишли смо мојим новим аутомобилом којим сам ја управљао. У аутомобилу су још -били Калабић и Мојсиловић. Страшним, изложаним путем одвезли смо се близу једног винограда. На 400 метара пред виноградом срели смо четири Београђанина са ини<ењером Јоксићем на челу. Сећам га се, имао је седе бркове. Мислим да је ту био и судија Мрваљевић и још двојица или тројица. Сви су се они поздравили са мном, а Калабић је отишао рекавши да иде код Драже Михаиловића. Вратио се после четврт сата и рекао: „Хајдемо у Прањане да вечерамо, јер је незгодно сада да идемо код Чиче, пошто се код њега налази — ово име сам први пут чуо — Мак Даул"! Калабић је рекао да нећемо сад ићи код Чиче него доцније. Ми смо сели у кола и вратили се у Прањане до школе, а затим смо у једној малој кућици код школе вечерали. После осам часова увече поново смо ее вратили горе. Нама у сусрет ишао је генерал Михаиловић са пуковником Балетићем, Лалатовићем и још неким млађим официрима. Ја сам пришао на томе сеоском путу Михаиловићу са Калабићем. Руковали смо се са Михаиловићем, као и са Балетићем и Лалатовићем. Он је питао где ћемо да разговарамо, а затим је додао : „Можемо овде у шљиваку". Попели смо се горе, у шљивак, и ту смо разговарали у четворо, то јест Михаиловић, ја Балетић и Лалатовић, а остали су се повукли. Ја сам рекао Михаиловићу да сам дошао да му саопштим сигурне податке и да му изложим да су Немци донели одлуку да дефинитивно напусте Србију. Он ме је још питао да ли могу да знам колико Немци имају дивизија. Ја сам рекао 7 до 8, од којих су две оклопљене и да се повлаче из Грчке. Ја сам том приликом самоиницијативно рекао Михаиловићу да сматрам да је сада моменат да се заузму градови, један по један, и на тај начин омогући увођење власти врховне државне управе, која ће до доласка владе водити послове. О себи лично ништа нисам рекао, чак сам рекао да би се ја повукао. Михаиловић ме је саслушао пажљиво, а кад сам му казао да би Бугаре требало разоружати, он је то категорички одбио, јер се то противи његовој политици, изјављујући да не дозвољава да се Бугари разоружају.

Претседник: **А у погледу заузимања градова шта је рекао?**

Оптужени: **У једној реченици, по прилици, рекао је овако: „Ја то да узмем, па комунистима да предам?" То је углавном био цео наш разговор. Понуђен сам био и ракијом и попио сам једну чашицу.**

Претседник: **Колико је дуго могао да траје тај ваш разговор?**

Оптужени: **Тај разговор у четворо могао је да траје око један сат и четврт.**

Претседник: **Оптужени Михаиловићу, устаните и прићите суду. Оштужени Јовановићу, устаните. Прићите ближе микрофону, оптужени Михаиловићу. Станите један према другом. Можете ли, оптужени Јовановићу, све то што сте сада суду исказали да приликом суочења поновите у лице оптуженом Михаиловићу?**

Суочење издајника Михаиловића и Драгомира-Драгог ЈовановиМ

Оптужени: **Ја не знам зашто би требало да понављам, јер господин Михаиловић морао је то да чује што сам ја овде сада говорио.**

Претседник: **Оптужени Јовановићу и Михаиловићу, гледајте се у очи. Јовановићу, поновите оптуженом Михаиловићу све што сте сада рекли пред судом.**

Оптужени Јовановић: **Не знам зашто би требало то да понављам, ја мислим да је господин Михаиловић чуо шта сам рекао то све одговара истини, а ако се он тога не сећа...**

Оптужени **Михаиловић: Да сам ја знао да сте ви организатор бањичког логора, ви ни из Београда не би изишли. .. Даље, цео тај разговор и састанак са Недићем, то је велика моја грешка, то је тачно. Он је био уговорен између вас, Калабића, а, како видим и Рачића... Мени Недић није требао...**

УСЛУГЕ КОЈЕ ЈЕ ДРАГИ ЈОВАНОВИЋ ЧИНИО ДР. ДРАГОЉУБУ ЈОВАНОВИЋУ ПОД ОКУПАЦИЈОМ

Тужилац: **Ја сам хтео још извесна питања да поставим која нису оптуженима постављена.**

Претседник: **Док смо при тој радњи поставите та питања.**

Тужилац: **Нека оптужени Јовановић каже оптуженом Михаиловићу да ли му је пре тога саетанка, још 1942 године, или 1943 упутио два писма преко свога шурака Бојовића?**

Оптужени Јовановић: **Јесам.**

Оптужени Михаиловић: **Његов шурак Бојовић га је мрзео и казао је да га треба убити.**

Тужилац: **Нека оптужени Јовановић каже да ли је послао оптуженом Михаиловићу једно мало псетанце?**

Оптужени Јовановић: **Ја сам у два маха слао ствари ђенералу Михаиловићу и том приликом једно псетанце.**

Тужилац: **Да ли су вам позната имена Стевана Савковића, Јоеипа Боришића, Бошка Радовановића, Мирка Урошевића и Милоша Брашића?**

Оптужени: **Стеван Савковић, то је био „Балканов" сарадник. Он је умро пре рата. Мирко Урошевић био је народни посланик.**

Тужилац: **Какве сте везе са тим људима имали?**

Оптужени: **Ја сам имао пре рата као шеф опште полиције.**

Тужилац: **Јесу ли вам они чинили какве услуге као шефу?**

Оптужени: **Јесу.**

Тужилац: **А да ли можете да кажете приближно колико је стрељано Срба и других народности у логору на Бањици?**

Оптужени: **Ја сам рекао цифру апроксимативну, оних који су били стрељани, а ухапшени од српских власти. Које су Немци стрељали и колико су стрељали, ја ту цифру не знам, нити бих могао да кажем. Доводили су из Србије и Босне и других страна.**

Тужилац: **Да ли је ситуација била таква да Немци од вас траже људе за етрељање ради вршења одмазде?**

Оптужени: **Јесте, тражили еу од мене.**

Тужилац: **Да ли су они одређивали какви то људи треба да буду, како оријентисани?**

Оптужени: **Од српских власти тражили су људе за одмазду. Сећам се када је био убијен један немачки пуковник на путу између Пожаревца и Црнућа, да су онда тражили од српских власти да дају лица за стрељање од комунистичких криваца, пошто су тог пуковника убили комунисти.**

Тужилац: **Када се кнез намесник Павле оријентисао у спољној политици за Немачку, и с којим је од немачких функционера имао интимне и блиске односе?**

Оптужени: **Колико сам видео из путовања и за време боравка у Берлину и Штокхајдеу, најпријатељскије односе имао је са Герингом.**

Тужилац: **Какве је природе ваша веза са лекаром Јовановићем?**

Оптужени: **Којим?**

Тужилац: **Александром.**

Оптужени: **Доктор Аца Јовановић је мој лични пријатељ и био је мој лекар 15 година. Учинио ми је велике услуге у здравственом погледу.**

Тужилац: **А какве сте услуге ви њему чинили?**

Оптужени: **Све што се обраћао, јер сам га сматрао личним пријатељем.**

Тужилац: **Да ли сте држали везу преко њега са политичким личностима?**

Оптужени: **Ја никакве везе нисам имао са политичким личностима преко др. Јовановића. Он је брат др. Драгољуба Јовановића, ја сам и њега познавао.**

Тужилац: **Да ли вам је тражио какве услуге у том погледу?**

Оптужени: **У погледу Драгољуба?**

Тужилац: **Јесте.**

Оптужени: **У погледу његове породице објаву да путује. Ја сам нудио, ако им што треба. Мислим да је узео нека дрва, не знам да ли је његовој породици дао.**

Тужилац: **Да ли сте слали какву поруку или поздрав?**

Оптужени: **За време рата?**

Тужилац: **У току окупације?**

Оптужени: **Ја сам поздрављао његову породицу -и Драгољуба. Питао сам да ли је склоњен, да ли је жив. Ја сам знао Драгољуба и данас га ценим. Он је казао да је склоњен и мислим да је био ту, у околини Београда, где Аца има имање. И нисам се више интересовао.**

ДВОРСКА ШПИЈУНСКА МРЕЖА

Тужилац: **Молим вас, шре рата, док сте би.чи у полициским фуикцијама, да ли сте били један од органа обавештајних, лично и непосредно повезан са краљем?**

Оптужеин: **Шеф опште полиције радио је рапорте за управника града, који их је сваког четвртка носио лично краљу.**

Тужилац: **А осим управника града, које лице је још било у личној обавештајној служби краља? Каква је функција команданта града и слично?**

Оптужени: **Он је ишао на рапорт такође, ја мислим, један-пут недељно.**

Тужилац: **Је ли то било и за време Александра?**

Оптужени: **То је остало од времена Александра и за време кнеза Павла.**

Кл.- XXXIII

Бг«, 477 за Хермана /Ђурпп/,21.VIII.42»

Драголуб Јовановић од иктврвса је за **нас за** ввзу **с?»** Бугарима.Нека Густчв одмах ступи у авзу преко Лрагодува оа Арсвном Стамболиоknм.Ароев није гознл штв,пв нека **св** потракц други.Поручити Бугарима ла наговврају аојникв а 0о»о кућама оа орувјем и тамо по шумамв да органиаују наииивалнв зеилораднитке чете као и *ик* наиу 90)0ку,али не комунистиик©. СтавиПеио ноочапа средотва на располоаеае.али **нв** ^**ровну,ивг<"** векои другом коЈи Је поитени**Ји.АкциЈи** да приотупв овмах.**За** ово наи Дрчгољуб мохе ооолужитв оллично. Мича.

Из књиге послатих депеша издајника Михаиловића: Обавештење Херману (Ђурићу) да је др. Драгол>уб Јованови^ „од интереса за везе са Бугарима

Тужилац: **А да ли је Александар имао још каквих других личности у својој властитој обавештајној служби, мислим политичких?**

Оптужени: **Бесумње да је имао.**

Тужилац: **Да ли се сећате тих личности? Можете ли да их изрећате, према вашем сећању?**

Оптужени: **Ја знам да је тада створена политичка обавештајна служба по свима партијама.**

Тужилац: **А ко је био?**

Оптужени: **Шестог јануара знам да су те личности из појединих партија које су етвориле ЈНС са Петром Живковићем на челу. Које су те личности ја не могу да се сетим.**

Тужилац: **Је ли и Петар Живковић био један од тих обавештајних органа?**

Оптужени: **Како се сматра, он је био најбољи човек тамо.**

Тужилац **Дали сте иследнику нека имена, да ли можете да се сетитс овде неких имена?**

Оптужени: **Углавном су то људи, који су после прешли у ЈНС. То су били људи личног поверења Петра Живковића.**

Тужилац: **Је ли био Узуновић?**

Оптужени: **Не...**

Тужилац: **А Вељ а • Вукићевић?**

Оптужени: **Јесте, пре.**

Тужилац: **Бошко Јевтић?**

Оптужени: **Јесте.**

Тужилац: **Вељ а Поповић?**

Оптужени: **Јесте, то су људи који су из радикалне странке прешли у ЈНС.**

Тужилац: **А Коета Кумануди?**

Оптужени: **Јесте.**

Тужилац: **Радмило Стоилжовић?**

Оптужени: **Јесте.**

Тужилац: **Раденко Станковић?**

Оптужени: **Јесте.**

Тужилац: **А из ХСС?**

Оптужени: **Не знам.**

Тужилац: **Из Републиканске странке?**

Оптужени: **Републиканска странка је већ раније од краља Александра растурена преко Милована Лазаревића, и том приликом је иступио Јован Ђоновић.**

Тужилац: **А у каквим је одноеима био Милан Гавриловић?**

Оптужени: **То не знам. Не знам да је припадао Петру Живковићу. Знам да је био у добрим односима са двором.**

Тужилац: **Ко је створио „југословенску акдију".**

Оптужени: **Саша Штулхофер, из Загреба.**

Тужилац: **А под чијим покровитељством?**

Оптужени: **Краља Александра.**

Тужилац: **Које су личности биле иницијатори и творци?**

Оптужени: **Ђорђе Перић, Саша Штулхофер, Велибор Јонић, и још неки.**

Тужилац: **Са каквим циљем? Можда знате?**

Оптужени: **Ја мислим у оно време гледало се да то треба да буде млада авангарда која треба да наследи ЈНС!**

Тужилац: **Да ли вам је у оно време кад сте били у полицији, ма шта било познато о афери краља Александра?**

Оптужени: **Мени лично није ништа било пазнато. Говорило се.**

Тужилац: **А шта се говорило?**

Оптужени: **То сам тамо детаљно објаснио.**

Тужилац: **Јесте ли смели тада водити какву истрагу поводом тих афера?**

Оптужени: **Нисам, али смо могли да обавештавамо.**

Тужилац: **Кога?**

Оптужени: **Да обавештавамо у рапорту шта се прича о тим аферама.**

Тужилац: **Је ли било таквих афера?**

Оптужени: **Па, говорило се.**

Тужилац: **На пример, наведите једну.**

Оптужени: **Са Драгишом Матејићем.**

Тужилац: **Поводом чега, у чему?**

Оптужени: **Спомиње се предаја неких шест милиона динара. Причало се.**

Тужилац: **За паре из Народне Банке?**

Оптужени: **Јесте, биле су из Народне Банке.**

МИС РУТ МИЧЕРС, АГЕНТ ГЕСТАПОА

Тужилац: Оптужени Јовановићу, да ли ви познајете ко је ова жеиска на фотографији? (Помоћник тужиоца, капетан Јовановић, прилази оптуженом и показује му фотографију).

Оптужени: **То је једна Енглескиња или Американка која је долазила 1939 или 1940 године на Блед, кад >сам ја тамо био шеф**

Број 246 од 17 Јуиа! Претооднлку^југословзнске Бладе.-
За прекршај војничке заклотве и издајство Крала * народа арвдлажаа да"се лише чина пеш.пукогник Саво >ровић,пеа.кппетин I клаое Ароо Јовановић.Велиниир ТерзиК.Иетар ЂетковиК.рез.потпуковник Веко Нулатовић„инж.тех.иајор Бранко Лоланац,пеЕадиоки поручннкк Иклета Букхћ в Ратко Мартиновић.рез.поручник Никола Секуларац.Иолим ово објавити преко радиа Лондон,- ТЈрнерал Михаиловић.

Из књиге отпослатих депеша издајника Михаиловића: Пр>едлог издајника Михаилови^а да се лише чина активни официри бивше југословенске војско који су ступили у Народноослободилачку војску

безбедности. После тога, 1941 или 1942 године, видео сам је сз Пећанчевим четницима.

Тужилац: **Да ли јој знате име?**

Оптужени: **Мис Рут Мичерс.**

Тужилац: **Откуд вам је то ноанато?**

Оптужени: **Ја сам ту жену виђао на Бледу, а видео сам је и 1941 или 1942 године са Пећанчевим четницима у Београду. Некога сам питао ко је та жена.**

Тужилац: **Да ли сте је виђали пре него што је Пећанац склопио споразум са Немцима и дошао у Београд или после тога?**

Оптужени: **Пећанац је склопио споразум у августу месецу 1941 године, баш на дан објаве Недићеве владе, а то је било после, у јесен.**

Тужилац: **Шта вам је познато, да ли је имала какве везе са немачком обавештајном службом?**

Оптужени: **Видео сам је у Гестапоу са четницима.**

Тужилац: **А ко је до ње на фотографији са леве стране?**

Оптужени: **Краљ Петар.**

ДОКАЗНИ ПОСТУПАК

СВЕДОЧЕЊЕ ДВА КОМАНДАНТА ИЗ 1941

ПУКОВНИК РАДОСЛАВ ЂУРИЋ СВЕДОЧИ О ВЕРОЛОМНОМ НАПАДУ ЧЕТНИКА НА ПАРТИЗАНЕ НОВЕМБРА 1941 У ОБЛАСТИ ЗАПАДНЕ СРБИЈЕ И ДЕБЛОКАДИ КРАЉЕВА

Сведок Радослав Ђурић, пуковпик Југословенске армије, **који је 1941 био четнички командант у области Чачка: ... Код Краљева смо нашли команданта четничких одреда, ту смо се обједипили и почели опсаду Краљева. Почела је борба и трајала све до наређења оптуженог Драже Михаиловића да се скине опсада са Краљева, да се нападну партизани и заузме Чачак.**

Претседник: **Како је дошло до тог наређења и како вам је ано достављено?**

Сведок: **Наређење ми је до«ео 2 новембра 1941 у 2 часа после подне потпуручник Нешковић. Наређење је било у коверту, адресовано на личност, а потписао га је оотужени Михаиловић.**

Претседник: **Како је гласила садржина тог наређења?**

Сведок: **„Одмах по пријему наређења напасги партизане, а затим хитно заузети Чачак".**

Претседник: **Јесте ли ви одмах поступили по том наређењу?**

Сведок: **По том наређењу нисам лоступио. Сазвао сам штаб који је био састављен од команданата и комесара партизанских одреда и показао им то наређење.**

Претседник: **Значи, у опсади Краљева руководство је било заједничко, и партизанско и четничко?**

Сведок: **Било је заједничко, и партизаиско и четничко.**

Претседник: **Па шта је било после поводом тог наређења?**

Сведок: **Ми смо се договорили да ја и командант партизанских одреда одемо у Чачак и питамо у чему је ствар.**

Претседник: **Зашто нисте извршили то наређење Михаиловића?**

Сведок: **Није се могло извршити када смо водили једну велику борбу са окупатороад где су биле и заједничке колоне, и заједничке амбуланте и заједнички лекари, и измешане јединице.**

Није се могло никако допустити да се у току борбе са окупатором нападне једна страна, јер су борци и једне и друге стране били за међусобну сарадњу.

Претседник: **Кад сте отишли за Чачак?**

Сведок: **За Чачак сам отишао са командантом партизана Радосављевићем. Затим сам позвао телефоном Равну Гору. Јавио се потпуковник Драгослав Павловић, шеф штаба Драже Михаиловића. Он ми је енергично наредио да извршим наређење и да заузмем Чачак. Ја сам тражио да лично разговарам са оптуженим Михаиловићем. Рекао ми је да је Михаиловић у Струганику. Тражио сам и добио везу. Питао сам га шта ово све значи. Ја сам му рекао да одреди неће да приме ту борбу и да ће се растурити. Он је рекао: „Нека се растуре", и при том је остао. Ја сам одлуку Михаиловића саопштио мојој команди и ја сам на своју руку написао писмо врховном штабу партизана, на коме је дописао Радосављевић и тражио хитно да се престане са братоубилачком борбом, обзиром на борбу коју водимо код Краљева. Писмо је однео курир. Вратио сам се аутомобилом увече на фронт. Тамо су били сви четнички команданти и казали су ми да им је капетан Дероко саопштио наређење Михаилоеића које је добио од потпуковника Павловића.**

Тужилац: **Какво је то наређење?**

Сведок: **Исто наређење које сам ја добио писмено он је добио усмено на француском језику, да он преузме команду ако ја не будем хтео да извршим наређење.**

Претседник: **Добро. Шта сте ви учинили у тој ситуацији?**

Сведок: **У тој ситуацији ја сам успео да спречим да не дође до борби на самом фронту. Ја сам остао и даље у штабу са командом партизанског одреда до пет сати сутрадан. Договарали смо се шта да радимо. Комесар Ратко Митровић предложио је да ја утичем на оптуженог Михаиловића и да покушам да се обустави братоубилачка борба.**

Претседник: **Јесте ли отишли?**

Сведок: **Ја сам отишао. Код Самаила срео сам партизански одред који је раније формиран са једним четничким. Тај четничко-партизански одред код Краљева вршио је припреме и обуку у праћењу тенкова за напад на Краљево.Један младић из тога партизанског одреда Босанац, рекао ми је: „Господине мајоре, шта се ово ради? Милутин Јанковић дошао је и опколио нас. Ми нисмо хтели да се бијемо и напустили смо." Ја ,сам казао да се јави команданту, а ја идем да покушам да се спречи братоубилачка борба. Стигао сам код моста и на левој обали Самаилске реке била је маса људи и четника. Још нисам ни пришао мосту а чуо**

сам метке. Кад сам пришао сазнао сам да је Милутин Јанковић убио команданта јуришног одреда званог „Срећко".

Тужилац: **Партизанског?**

Сведок: **Јесте партизанског. Затим смо продужили ка Чачку. На левој обали Мораве отпочела је борба коју је водио капетан Дероко. Близу Чачка дошао је један сељак и известио је да је ухапшен и разоружан командант партизански Моле Радосављевић и да се налази у артилериокој касарни коју држе четници. Ја сам отишао аутомобилом и заиста нашао сам га тамо у касарни. Питао ме је: „Шта се ово ради"? Ја сам рекао да се не брине. Команданта, поручника Катанића, питао сам шта је са Радосављевићем, а он је одговорио да је заробљен. Ја сам саолштио да Радосављевић крене лично са мном и да се нађе у преговорима. Ја сам наредио да му се врати оружје дао му пратњу и испратио га лрема Чачку. Командант Чачка био је четнички капетан Марјановић. Он се налазио на гробљу. За време ова три дана он је примао наређења и слао командантима да преузму напад. Када сам дошао саопштено ми је да је он командант и да ја по његовом наређењу имам да радим. Ја сам командантима саопштио да су они под мојом командом и да не могу ништа да учине док им ја не наредим. Међутим, онл су примили наређење да ја могу да будем ту, али да они хоће да отпочну напад који се припрема за 6 новембар. Напад је почео у 15.30 часова.**

Претседник: **Јесте ли отишли после тога код оптуженог Михаиловића?**

Сведок: **Исте ноћи отишао сам у Рошце. Командантима сам саопштио да могу ићи где хоће и да нису под мојом командом. Дошао сам у Прањане где сам нашао Лалатовића, а одатле сам отишао у Равну Гору. Дошао сам у Брајиће пред мрак. То је било 12 и 13 новембра. Отишао сам у штаб, али у штабу није био оптужени Михаиловић. Тамо је био пуковник Драгослав Павловић, Драгиша Васић и други. Чим сам ушао, Лалатовић ме је упитао: „Где су ти одреди?" Одговорио сам: „Тамо где сте их ви послали". На то је он скочио и казао ми: „Ти си црвен". Ми смо били клаони другови... Дошло је до жестоког објашњења, потезали смо и револвере. Ситуација је ипак некако умирена. Драгиша Васић изишао је у сусрет Михаиловићу и известио га о тој ситуацији. Кад је Михаиловић дошао ја сам му поставио питања како је дошло до ове ситуације. Он ми је одговорио да се ми акамо довољно и да не треба о томе да говоримо. Питао сам га зашто и чему води ова борба? Изнео је исте разлоге као и пре. Ја сам отишао у иодрум те зграде, где је био штаб, ту је било неколико постеља, седели**

смо неко време и углавном са официрима разговарали о ситуацији и неопходности поновног обједињавања онага и прекида брато-убилачке борбе. 14 новембра увече радио Лондон објавио је да је једини легални претставник у Југославији оптужени Мнхаиловић, па да се све снаге имају ставити под његову команду. После 2 до 3 дана преко курира стигло је писмо од команданта партизанских одреда маршала Тита. У том писму он је углавном казао: Ако сте заиста родољуби, као што јавља радио Лондон, пошаљите делегате са овлашћењем да се прекине братоубилачка борба и окрене оружје против окупатора... То наређење примљено је у штабу. Кад је дошло ја нисам тамо био. Позван сзм око 6 сати, показано ми је то писмо « питан сам за мишљење. Ја сам одговорио да је то једини излаз и једино могућно решење. На то је скочио Дра-

ПЬКЕКАШ мнишлпсо

угх* чт 2С1ГТЛ хжггабт ектат т вгвта акгмагт жг

СЦСНЕЬАЦ J РОНЧиЛОии V« ИАЕ ТАР Т 1Ш) 8ЛШ УБЫН ?]Ж&НГУЛ ?:, СОЮ

ИАК ИПОИ Л »ви СПЧИТИВГ ^ррги^опт кисии СШУ<1Г/СЛ ГЛ и «пка

ХМОТЛШ ЛШОЛЛУ!®. ТОЛСТ:\Т К0ЕХСЛТ ГЕГ<> ^З/Дад РГГ - ЮЛлЮС. :с.

РТч^воЛпГ 1: У г е1 м г К г сл7:Л? 1

Еаеьирпц'ЬЯШ г ХГ> .'о jк'<в иг г>» - г\м* j тм^ ahc-1 'сл/1 ^УЗ

< 1

^и окккти ШМХШ1С

Лей ивиов 264 2Л1

?Чрргои» «1 1'иргес!« УС»ГО »^(о»1И <4е г®и» уо« еч Ие&ея* ргиг 1е

М< дв ку>тв ркирЬв »Х р<ыг]а пвс1пво-Цоп <4в похго Р»1г1». 1ч р»гоШ»

сдог.Лва3Лоп Дсгд 1-ч(&с !.«• пе^оии 4е Уоисо»1»у1*. Соапгзи)* Зирпга* чглг.

УГ 78 - Jетаа01г1о.

Из досијеа депеша емигрантске владе: Претседник емигрантске владе издајник Слободан Јовановић одобрава и похваљује рад ратног злочинца Михаиловића и његових сарадника. (Доле је исти текст на француском језику)

гиша Васић, нервирао се и повикао: „Зар сте ви још увек за споразум?" Одговорио сам да јесам. Михаиловић на то није реагирао. Увече око 7 сати позван сам у штаб и у присуству оптуженог Михаиловића Драгиша Васић саопштио ми је да сам изабран за делегата за преговоре са партизанима, пошто најбоље стојим код партизанског штаба, да идем у партизански штаб и да ће са мном ићи Лалатовић. Питао ме- је да ли се бојим да идем да ме не убију. Ја сам одговорио да за то нема разлога и кад би ишао и сам оптужени Михаиловић, да се ни њему ништа не би могло десити, јер да сам радио месец дана са свим партизанским командантима. Сутрадан смо кренули за Чачак.

Претседник: Је ли дошла делегација, где сте је стигли, с ким сте се нашли, где је заказан састанак?

ПРЕГОВОРИ НА КОЈИМА ПАРТИЗАНИ ТРАЖЕ ОБУСТАВУ БРАТОУБИЛАЧКЕ БОРБЕ

Сведок: **У Чачку. Дошли смо пешке до стрељачких стројева које смо прешли са белим марамама као делегати. Партизанско вођство ставило нам је на расположење фијакер.**

Претседнцк: **Ко је био командант одреда?**

Сведок: **Командант одреда био је Радосављевић, а комесар Ратко Митровић. Убрзо су дошли делегати Врховног партизанског штаба. У делегацији је био Лола Рибар, Александар Ранковић, а доцније је дошао и Пера Стамболић. Казали смо им да за те преговоре нисмо добили никакво овлашћење, да смо добили задатак да видимо шта жели партизанско вођство и да се вратимо. Нарочито нам је покојни Лола Рибар изнео документа о убијању 17 лартизана на зверски начин у Општини косјеричкој од Ајдачића. Затим је изнео аргуменат о предаји 360 партизана у Ваљеву. Њихов је предлог био да објединимо снаге, али претходно да се редови рашчисте од изазивача братоубилачке борбе. Ми нисмо имали никакво овлашћење, вратили смо се натраг и реферисали оптуженом Михаиловићу. Сутрадан оптужени Михаиловић дао нам је писмене услове, које смо поново однели у Чачак. Том приликом с нама је тражио да иде и енглески мајор Хадсон.**

Претседник: **Приликом ових преговора јесте ли ви изнели разлоге од оптуженог Михаиловића, зашто је он отпочео непријатељства?**

Сведок: **Ми смо изнели разлоге.**

Претседник: **Какви су били разлози?**

Сведок: **Разлози су били, то нам је оптужени Михаиловић саопштио, да су у рејону Ужица разоружани без разлога седам четничких одреда и што је нападнут аеродром код Ужичке Пожеге уочи доласка британских авиона. Они су одбили да то није тачно и да је Михаиловићев одред, пожешки, пре него што је с њима дошао у сукоб покушао напад на Ужице и да су ти одреди на положају Трешњице разбијени.**

Претседник: **Под чијом командом?**

Сведок: **Под командом Вучка Игњатовића.**

Претседник: **Јесте ли по доласку са преговора то саопштили Михаиловићу?**

Сведок: **Саопштио сам.**

Претседник: **Како се он односио према томе?**

Сведок: **Ништа није рекао, већ је дао писмене услове да поново идемо.**

Претседник: **За овај напад Вучка Игњатовића на партизане какво је било тада мишљење и гледиште, шта је рекао тада оптужени Михаиловић?**

Сведок: **Оптужени Михаиловић је објаснио да је то Вучко Игњатовић припремио и да га је известио и да је он одобрио тај напад, јер је Вучко Игњатовић гарантовао да ће узети Ужице.**[1]

Претседник: **И ви сте после известили оптуженог Михаиловића о резултату преговора?**

Сведок: **Јесам.**

Претседник: **Како се ствар даље развијала?**

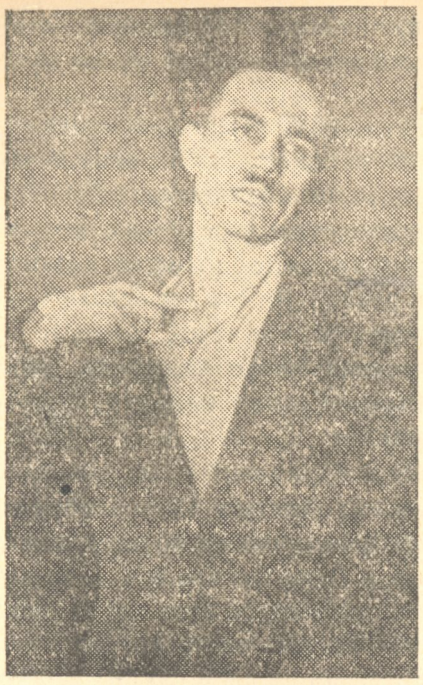
Сведок: **Ми смо сутрадан отишли са писменим условима оптуженог Михаиловића, који су били у вези објаве радио Лондона, да се сви ставе под команду Михаиловића. Прво је било питање да ли су слушали радио Лондон, друго, да ли признају услове радио Лондона да се ставе под његову команду. Углавном то су били услови. Руководство партизанско, односно делегати, одбили су те услове и рекли су да је то немогућно и да то може бити само на бази споразума и једних и других.**

Претседник: **Кад је дошло до поновног састанка?**

Сведок: **Сутрадан. То је било 19 новембра. Ми смо тада отишли без икаквих резултата о преговорима и на путу код Такова више није било четничких одреда, односно стрељачког строја. Дошли смо до телефона и констатовали том приликом да су се четници повукли око 3 километра иза стрељачког строја. Партизанским телефоном известио сам Михаиловића да од преговора ништа није учињено. Он је наредио телефоном: „Одмах се вратите натраг и направите споразум ма под којим условима". Ја сам то примио и вратио се. Нисам стигао до телефона, срео сам Лалатовића и објаснио му. Лалатовић је захтевао од мене дз саставимо услове. Ја сам рекао: „Ми смо саставили услове и дали, и ти услови су одбијени. Према томе можемо само да идемо и да нам поставе делегати Врховног штаба партизанског услове и да те услове примимо".**

Претседник: **Какви су били услови?**

Сведок: **Кад сам се вратио у Чачак телефоном је јављено из Ужица да су дошли делегати од којих је један био Александар Ранковић а други Стамболић. Поставили су ове услове: 1) Да се образује мешовита истражна комиоија од људи из редова четника и партизана, који ће повести истрагу по питањима братоубилачке борбе. Затим да се образује мешовити суд, "који ће судити свим изазивачима братоубилачке борбе; и да ће се продужити преговори по свим осталим питањима док се то не сврши, а сутра у 12**

Они који су преживели покоље четничке оргзнизације издајника Михаиловића сведоче пред судом показују^и своје резане гркљане: Горе: Димитрије Радосављевик рудар из Бјелуше код Чачка; и Душан Петровић, земљорадник из Лоћике код Јагодине; доле: Латиф Лојо, земљорадник из Фоче

сати, 21 новембра, престају непријатељства, све јединице остају где су се затекле и да се заробљеници једне и друге стране пусте без обзира на број.

Претседник: **Да ли је било говора о обједињавању снага?**

Сведок: **Било је говора само о савезу. После ових борби међу борцима није се могло стећи поверење за потпуно обједињавање снага. Међутим, кад сам се вратио у штаб, сачекао ме је на вратима Драгиша Васић и кад сам му рекао да је споразум потписан синоћ у 12 сати, он је скочио и рекао: „Ви сте нае спасли".**

Тужилац: **Зашто вам је то рекао?**

Сведок: **Ситуација је код четника била таква да би, вероватно били избачени са Равне Горе и свих положаја које су држали да није дошло до споразума.**

Претседник: **Је ли тај споразум одржаван?**

Сведок: **Само у првој фази, то јест до 27 новембра за када смо нови састанак заказали у Прањанима на који су дошли Коча Поповић, два брата Јерковића и Пера Стамболић. Тада нам је саопштено да даљи преговори не могу да се воде, да је отиочела Прва офанзива, иа да се од нас захтева да преко свога сектора не пустимо Немце, а да ће партизани на свом фронту водити борбу и када се заврши Прва офанзива да ћемо наетавити преговоре. Ја сам се с тим сагласио и после тога вратио на Равну Гору. Тада су јединице повучене са фронта. Оптужени Михаиловић наредио је својим командантима да се повуку у своје срезове и ца јединице сакрију оружје.**

Претседник: **То значи да није прихваћено оно: да се пружи Немцима отпор?**

Сведок: **По овом Михаиловићевом наређењу, није.**

Претседник: **Кад је други састанак 27 новембра одржан па до одлажења одреда на терен је ли било контакта између Михаиловића и Врховног штаба партизанских снага.**

Сведок: **Није било.**

Претседник: **А је ли било каквих разговора у вези са офанзивом Немаца која је кренула ка слободној територији?**

Сведок: **Између кога?**

Претседник: **Између штаба оптуженог Михаиловића и Врховног штаба партизанских снага?**

Сведок: **Није било никаквих разговора, јер није било везе. Маршал Тито тражио је телефоном да ја дођем за везу у иартизански штаб пошто отпочне Прва офанзива и предложио је да је једино решење да се што пре ујединимо. Ја сам то телефоном јавио Михаиловићу, а олтужени Михаиловић наредио ми је да**

дођем горе и да ће видети. О томе питању разговарали смо доцније, и он ми је рекао да од обједињавања не може ништа бити, већ само могу да се ставе партизани под његову команду.

Претседник: **Колико сте дуго остали у организацији ДМ?**

Сведок: **До 20 маја 1944 године.**

Претседник: **А онда?**

Сведок: **Пришао сам Народноослободилачком покрету.**

Претседник: **Јесте ли имали какве мотиве, какве разлоге за то?**

Сведок: **Имао сам. У току 1943 године преко мојих обавештајних органа сазнао сам да поједини четнички команданти сарађују са окупатором и притом сам дошао до једног документа, који сам у депешама доставио оптуженом Михаиловићу и тражио објашњење шта то значи. Затим поједини команданти били су постављени из редова СДС, конкретно Љуба Јовановић, који је био окружни начелник у Зајечару, постављен је за команданта корпуса. Ја сам протестовао и тражио да се команданти из Недићевих одреда не постављају, а они 'који сарађују са окупатором да се ставе одмах под суд као издајници.**

Тужилац: **До вашег приласка народнослободилачком покрету да ли сте водили какву озбиљнију борбу са окупаторским снагама?**

Сведок: **Нисам.**

Тужилац: **Да ли сте од оптуженог Михаиловића добили наређење да водите какву било борбу са окупатором?**

Сведок: **Не.**

Тужилац: **Јесте ли чекали наређење?**

Сведок **Чекао сам.**

Тужилац: **Је ли Михаиловић обећао такво наређење?**

Сведок: **Он је обећавао да ће издати такво наређење кад дође моменат.**

Тужилац: **Да ли је Михаиловић вама наредио који пут дз извршите општу мобилизацицу против партизана?**

Сведок: **Оптужени Михаиловић наредио је то 7 новембра 1942 године.**

Тужилац: **У каквој ситуацији?**

Сведок: **То је било после једне претставке коју сам ја поднео оптуженом Михаиловићу о ситуацији у земљи, и да је крајно време да се реши питање братоубилачке борбе као основног проблема за вођење борбе против окупатора. На то ме је он оштро одбио, а доцније је следовало наређење од 7 новембра. Мислим да имате делешу у оригиналу, углавном то наређење је**

гласило овако: „Наређује се општа мобилизадија у целој земљи за борбу против партизана... партизане нападати с леђа и онда када воде борбу против окупатора..." Кад сам примио ту депешу, мени је било јасно да је цела линија отишла на линију издаје и Квислинга. На ту ситуацију одуирео сам се на два начина: британској мисији поднео сам депешу у оригиналу, а претходно сам предочио ситуацију и питао да ли могу да интервенишу. Сматрао сам да нико нема право да у земљи нареди мобилизацију народа против сопственог народа.

Тужилац: **Је ли дошло до интервенције?**

Сведок: **Није дошло.**

Тужилац: **Вама бар није стављено на знање.**

Сведок: **Није.**

Тужилац: **Да ли се сећате једне партизанске акције код Владичиног Хана када су партизани дигли мост?**

Сведок: **Знам, сећам се.**

Тужилац: **Да ли је о тој акцији јавио радио Лондон?**

Сведок: **Јесте.**

Тужилац: **Да ли је јавио да су партизани дигли мост?**

Сведок: **Јесте.**

Тужилац: **Молим вас, да ли су вас Енглези из мисије питали ко је дигао мост?**

Сведок: **Јесу.**

Тужилац: **Шта сте рекли?**

Сведок: **Рекао сам да су партизани дигли.**

Тужилац: **Поводом тога да ли сте добијали депеше од Драже Михаиловића?**

Сведок: **Прву депешу сам добио у којој каже: „Хитно ме известите ко је дигао моет код Владичиног Хана?" Ја сам одговорио да су га дигли партизани. Затим сам добио другу депешу која је гласила: „Убудуће мисију не обавештавати о акцијама партизана, већ све оно што партизаниураде, известити да су ваши одреди урадили".**

Тужилац: **Баш тако? Да ли се добро сећате?**

Сведок: **Сећам се.**

Тужилац: **У депешама опт>женог Михаиловића има депеша које је упућивао вама. Да ли се ви сећате имена једног Енглеза који је имао илегално име Радован или Драги, а право му је име било Робертсон?**

Сведок: **Сећам се.**

Тужилац: **Да ли знате пуно његово име?**

Сведок: **Објављено је да се он зове Радојевић.**

Тужилац: **Значи то је био Србин?**

Сведок: **Србин из Америке, према лодацима које сам добио из врховне команде.**

Тужилац: **Кад је врховна команда о том Робертсону давала податке и због чега?**

Сведок: **Робертсон је са једним британским мајором наишао у рејон села Кулине са радиостаницом и имао је 6—700 фунти. ,У селу Кулинама били су издани од неке учитељице. Мајор је тада ухапшен, а Робертсон је побегао са радиостаницом у Јастребац и прикључио се партизанима.**

Тужилац: **Да ли сте од Михаиловића доцили наређење да Робертсона, ако се ухвати, ликвидирате?**

Сведок: **Јесам.**

Тужилац: **Када је то било?**

Сведок: **То је било у другој половини октобра 1943 године.**

Тужилац: **Јесте ли ви то наређење пренели својим комбн-дантима?**

Сведок: **Јесам.**

Тужилац: **Како сте могли када сте знали да је он Енглез?**

Сведок: **Објављено је и објашњено да ои није био ни у једној мисији, него да је самовољно дошао и да самовољно вршља по терену.**

Тужилац: **Је ли у саопштењу сгајало да он ради за туђ рачун?**

Сведок: **У саопштењу је било да он, чим је он отишао код партизана, ради за њихов рачун.**

Тужилац: **И ви сте то пренели?**

Сведок: **Расписао сам својим командактима.**

Тужилац: **Јесте ли добили какав извештај?**

Сведок: **Нисам добио.**

ОРГАНИЗОВАЊЕМ СВОЈИХ ЧЕТА ДАМЊАН ВЕЛЧЕВ ТРЕБАЛО ЈЕ У БУГАРСКОЈ ДА СПРЕЧИ ШИРЕЊЕ ПАРТИЗАНСКОГ ПОКРЕТА

Тужилац: **Овде шред судом оптужени Михаиловић је изјавио: да је везу са извесним групама у Бугарској успоставио преко вас, односно да сте ви ту везу успоставили и држали. Када је то било?**

Сведок: **То је било почетком јесени 1942 године када сам добио наређење да успоставим везу са Дамњаном Велчевим у Бугарској. Ја сам приступио хватању везе и канала.**

Тужилац: **Јесте ли успели да успоставите везу?**

Сведок: **Јесам.**

Тужилац: **Када?**

Сведок: **То треба да буде средином новембра 1942 године.**

Тужилац: **Јесте ли известили Михаиловића да сте успоставили ту везу?**

Сведок: **Јеам.**

Тужилац: **Ко вам је успоставио ту везу?**

Сведок: **Неки Лужајић из Ниша.**

Тужилац: **Шта је он радио?**

Сведок: **Он је био у нишкој полицији, према подацима које сам имао о њему. То је био један мали човек који је био врло вешт. Он је уепео да уопостави канал. Прву везу није могао успоставити, јер је добио извештај да је Дамњан Велчев конфиниран После тога тај Лужајић успео је да уопостави везу преко Старе Планине и са још двојицом својих људи отишао је на састанак са делегатима Дамњана Велчева, јер сам Велчев није могао доћи, пошто је био конфшгиран, већ су на састанак дошли његови делегати и иримили основне директиве.**

Тужилац: **Молим вас, какве сте ви гтримили директиве од Михаиловића и када?**

Сведок: **Са наређењем да успоставим везу са Дамњаном Велчевим добио сам и директиву да Дамњан Велчев организује у Бугарској националне чете, да иривуче земљораднике и да спровођењем тога програма спречи ширење партизанског покрета у Бугарској.**

Тужилац: **Да ли је та директива извршена?**

Сведок: **Она је пренета делегатима Велчева.**

ПЛАН О СТВАРАЊУ „БАЛКАНСКЕ УНИЈЕ" СА ДИНАСТИЈОМ КАРАЂОРЂЕВИЋ НА ЧЕЛУ

Тужилац: **Да ли је још било о чему говора?**

Сведок: **Било је исто тако да се на овај начин, стварањем организације Дамњана Велчева, сруши династија Кобурга, а да се лосле ослобођења успостави „балканска унија" са династијом Карађорђевића на челу.**

Тужилац: **Ко је требало да уђе у ту унију?**

Сведок: **Југославија, Бугарска, Турскв, Грчка и Албанија, а Македонија да буде независна.**

Тужилац: **Са каквим задатком?**

Сведок: **Са задатком да се гговезивањем организације Дамњана Велчева и Драже Михаиловића успостави један националнн блок на Балкану, антибољшевички блок.**

Тужилац: **А да ли сте добили задатак да хватате везу са грчком организацијом Зервас?**

Сведок: **Ја сам добио задатак да ухватим везу са Зервасом из Грчке.**

Тужилац: **Је ли то била она иста директива?**

Сведок: **Јесте. Требало је уопоставити и ухватити везу у Грчкој и у Албанији. Ја сам нашао неког Грка који је отишао, али је убрзо био ухапшен и интерниран. Доцније добио сам обавештење да је он нешто учинио, али оосле тога добио сам од оптуженог Михаиловића обавештење да он има директну везу са Мухаремом Барјактаром у Албанији преко Црне Горе. Исто тако саопштгено ми је да је успостављена и веза са Грчком.**

ОВЛАНЂЕЕВ

МаЗорз Др._ РЛДОМИРА ДЕДУ, на оонову одобрем Врховне к...чакдо 0БЈЛЛЈ(1УЈЕМ, дз иоже водити пуновазне разговоре оа претсгагакциина румунскких војакх злазта и грађанскгм лицтла, у свиме пргздсма.—

КОИЕДП 1.
Југословенске војске
ОТАЦБШИ
0. Вр. 355
*4 априла 1944 год.
СЛОБОДИЕ ШАНИНЕ ЈУГ0СЛЛВ1ЈЕ

КОИЕДП 1.
Врнеуадгатаони потпуковн«

Одобрење за мзјора Деду да може у име организације ДМ водити пуноважне разговоре са румунским издзјницима

Тужилац: **Да ли сте добили извештај да је Дамњан Велчев примио основне линије директива Михаиловића?**

Сведок: **Пренето ми је да је прихватио и да се слаже са том линијом.**

Тужилац: **Како вам је то нренето?**

Сведок: **То су ми иредали делегати који су били са њим, пошто је он био тада конфиниран, али је пословима руководио.**

Тужилац: **Значи да сте имали везу?**

Сведок: **Преко његових делегата. Један од њих била је Златарева.**

Тужилац: **Молим, да ли сте имали дирекгиу радио везу са Велчевим?**

Сведок: **Директне везе нисам имао.**

Тужилац: **А какве сте имали?**

Сведок: **Преко курира и канала које је он успоставио. Доцније, када сам формирао обавештајну централу у Нишу, Лужајић је успео преко те станице да ухвати везу.**

Тужилац: **Је ли вам шта саопштавано из Бугарске?**

Сведок: **Он је мени преносио све вести. Известио је да постоје неки одреди у шуми око Драгомана. То је било у вези са оним првим разговором да формира одреде. Тако ме је Лужајић обавестио а ја оптуженог Михаиловића који је требало ово да зиа. Међутим, у јесен 1943 године Лужајић је ухапшен од Немаца и одведен у Немачку. Ја сам тада обавестио да сам изгубио ту везу. И све те везе које су биле прекинуте, пренете су на Лазара Тркљу од јесени 1943 године, па и веза са Велчевим.**

Тужилац: **Какав је б(ио задатак по основној линији коју сте добили од Михаиловића и за коју вам је Лужајић јавио да је прихваћена од Велчева и његове групе, какав је био основни задатак у току рата?**

ЛХ»522j1 УО'ОрССЗ ЕОСЛ^в **Joj** још.

Бр.499 фор Херти.- Рода оотварела мавшх цилеза потресЗно стушт:: у тешњу везу са пш^оналиогА'.т алОанска дреаве које води пукошик :<ухаре:.1 БаЗректар.Претсбтазнак Мухарема за г-езу са на-,1а јо 2ер::ф Липа поручнж итааи1анске војске сада са слукбои у Ирштнни.Брат Герлфов је капетап Зелвл"ллпа прв:: сарадшш.Мухаремов.По овоме следују шфре од броја 500 до_503 зеклучно.

Из књиге отпослатих депеша издајника Михаилови^а: Налог Херману (Ђури^у) да ступи у тешњу везу са албанским квислинзима

Сведок: **Задатак је био прикупити све снаге и националне одреде да не оду у партизане, спречавање ширења партизанског покрета, да се све националне снаге вежу. А уколико се сећам, у прво време саопштено је Велчеву да му стоје на расположењу и материјална средства.**

Тужилац: **Да ли би се ви сетили ако бих вам ја прочитао текст те поруке?**

Сведок: **Сетио бих се.**

Тужилац **(чита): „Порука г. Велчеву преко Гиневског. — Веома сам срећан што сам у ово тешко време ступио у везу са бугарским великаном Велчевим као и претставником земљорадника покојног Стамболиског Гиневским. Њихово заједничко дело 1934 године служи данас за основицу југословенско-бугарских односа. Тешка борба Велчева добро ми је позната у време његовог тешког страдања... Са Димитровим имам везе те могу послу-**

жити као опона између њега и његових сарадника. Заједничка сарадња између Велчева и људи Стамболиског удружује бугарски народ и војску «ашег народа... Поздравите Велчева и кажите да желим да наши напори уроде плодом... Ову моју поруку саопштите Велчеву од речи до речи..."

Сведок: **Тачно је.**

Тужилац: **(Преко свога помоћника показује тај документ оптуженоме Михаиловићу и пита га да ли је то његов рукопис).**

Оптужени Михаиловић: **Јесте.**

Тужилац: **Значи да је документ веродостојан. Међутим, видите у овој иоруци нема говора о тој основној линији осим заједнице Јужних Словена.**

Сведок: **То ће морати бити у депешама које сам ја добијао.**

Тужилац: **Да ли је у депешама указивано на то да се бпречи контакт партизана из Бугарске и Југославије?**

Сведок: **То сам ја добијао као главни задатак у двпешама да спречим продор партизана у Македонију, тиме ће се спречити веза између бугарских и партизана у Југославији.**

„ЧЕТНИЦИ НИСУ ИСПАЛИЛИ НИ МЕТАК НА НЕМЦЕ, — ДОБИЛИ СУ НАРЕЂЕЊЕ ОД ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА ДА НЕ ПУЦАЈУ"

Сведочи Војислав Мишић, агроном из Београда, командир чете у Колубарском партизанском одреду 1941 године.

Претседник: **Упозоравам вас да сте пред судом дужни говорити истину, јер неистинито и лажно казивање пред судом казии се. Шта ви знате да нам кажете о догађајима из 1941 године крајем октобра и новембра, уколико су везани за вас?**

Сведок: **Могао бих да кажем да сам почетком новембра месеца, кад сам се налазио у Колубарском партизанском одреду као командир чете, позват од Драже Михаиловића и мога брата Александра Мишића и доведен у село Струганик. Том приликом Дража Михаиловић, као и мој брат, покушавали су да изнуде од мене да пређем на страну четника Драже Михаиловића. Пошто сам одбио тај покушај, ја сам био задржан у Струганику и био сведок кад су преко 200 партизана и чланова партизанских породица спроведени кроз Струганик са Равне Горе и упућени за Мионицу одакле су даље предати Немцима код Маркове Цркве.**

Претседник: **Јесте ли ви том приликом имали разговор са Александром Мишићем и са Дражом Михаиловићем?**

Сведок: **Да.**

Претседник: **Како је текао разговор између вас и Михаиловића у погледу убеђења и уверавања да треба да напустите командирство у партизанској чети и да пређете четницима?**

Сведок: **Михаиловић ме је убеђивао и говорио да су он и његов покрет у вези <са емигрантском владом преко капетана Хадсона, који је био делегат енглеске владе при штабу Драже Михаиловића. Убеђивао ме је да је једино његов покрет признат и да једино он може да врши мобилизацију у Југославији и да ће као такав бити помаган од стране савезника, да партизански покрет не може доживети уопеха, прво да га народ неће прихватити, а друго да савезници такав покрет неће прихватити.**

Претседник: **Какав је био његов став у односу према партизанима?**

Сведок: **Његов став био је став противника.**

Претседник: **Какви су били односи између партизана и четника до тада?**

Сведок: **До тога дана, то је било у ноћи између 2 и 3 новембра, односи су били сношљиви, није долазило до сукоба сем неколико мањих. А од 3 новембра су наступили оружани сукоби.**

Претседник: **Шта вам је оптужени Михаиловић рекао поводом тих сукоба, откуда, зашто, по чијем наређењу?**

да*е СЈЈМИ.

Бр. 786 зд^д^ааввс. 711 од на Јавору код КуићА и Катића још се води брба између Југоуниота о једне Тчетника ,пољоке отраже.Ненаца и Бугара да^е^шне'."К5«Укиота има око 3500.Отколеки* оу и овл би тввбаао дотући ч Кр.,787 од Хе-Хе.Бр.58 од 15-1-.Ваша »аза број тт 235.За одада лужно од

Из књиге примљених делеша издајникз Михаиловића: Рас–Рас (Калабић) извештава штаб издајника Михаиловића о борби четника, Недићеве пољске страже, Немаца и Бугара против партизана код Кушића на Јазору

Сведок: **Дража је објаснио да је он наредио да се те ноћи дигне опсада која је била, опеада Ваљева и Краљева, да се нападну партизански одреди на свим местима, гдегод су постојали, и да је он уверен, убеђен, да ће сви партизански одреди бити уништени. Том приликом ми је рекао да само с обзиром на то што сам брат Александра Мишића и син војводе Мишића, из тог разлога они су имали обзира према мени, и на превараи начин ме извукли из редова партизана.**

Претседник: **Шга је било потом с вама, колико сте задржани?**

Сведок: **У заробљеништву код Драже ја сам био до 3 новембра када су Немци дошли са неколико страна, опколили су Струганик. У коме циљу не знам. Том приликом један део четника је заробљен. Они нису пружили отпор. Четници нису испалили метка. Добили су наређење од Драже МихЗиловића да не пуцају. Ја сам био заробљен од стране Немаца, али сам у току ноћи, изјутра, побегао**

ИЗ ДОКУМЕНАТА ПРИЛОЖЕНИХ ТУЖБИ

ИЗВЕШТАЈ ЧЕТНИЧКОГ КОМАНДАНТА, ЗЛОЧИНЦА ЗВОНИМИРА ВУЧКОВИЋА, О ВЕРОЛОМНОМ НАПАДУ НА ПАРТИЗАНЕ У ГОРЊЕМ МИЛАНОВЦУ НОВЕМБРА 1941

Преглед — **борби које је одред поручника Вучковића водио са комунисгима у Горњем Милановцу и околини у времену од 4 до 18 новембра 1941 године.**

4 новембра 1941 године у 11 часова када сам се налазио на састанку, поводом питања одбране Милановца, са комунистичким командантом батаљона Ракићем, позват сам на телефон из Брајића од начелника горског штаба потпуковника Павловића који ми је тада кратко наредио да одмах нападнем комунисте и да их разоружам. Капетан Рељић, командант места и командант одреда који је тада стигао у Милановац, капетан Стојановић, из села Љуљака, решили су да ја одем у Брајиће и лично обавестим потпуковника Павловића да је његово наређење сада немогуће извршити, јер није код војника створено потребно расположење, јер смо баш тих дана у Милановцу успели да успоставимо релативно добре односе. Потпуковник Павловић одбио је све моје разлоге и наредио да ми у Милановцу поступимо одмах по издатом наређењу. По повратку у Милановац, нашао сам капетана Рељића, Стојановића са одредом и остале официре (десетина) извучене из Милановца у село Брусницу (Коњевића куће). Објаснили су ми да су тако урадили да би се горе прииремили за напад. Како нико од њих није хтео да се врати у Милановац ја сам одмах са пратиоцима иродужио за варош и нашао тамо 40 наших војника разоружаних (позадњи делови штаба и одреда који се извукао). Комунисти су поред тога похансили и осудили на смрт већи број грађана наших присталица. У касарни спреман за борбу мој одред чекао је под командом наредника Крсте Кљајића. На улазу у Милавдовац комунисти су покушали да мене и пратиоце разоружају што сам ја енергично одбио тражећи да ме одмах одведу њиховом команданту. Са Ракићем сам после кратког споразумевања успео у следећем: оружје је одмах враћено разоружаним војницима, сви похапшени грађани пуштени су, одред капетана Стојановића и остали официри могли су се вратити у Милановац где сам их ја после пола сата и довео. Капетан Рељић је у међувремену отишао у Брајиће. Све ово коштало ме је часне речи да

неку комуииисте напасти, коју је од мене тражио Ракић као гаранцију.

Одмах сутрадан са Стојановићем донео сам одлуку да нападнем комунисте, но с тим да се ја нривремено склоним како бих одржао чаону реч у коју су комунисти чврсто веровали.

Комунисти: Таковски одред налазио се у Здравственом дому и Шумадиски одред у Болници. Стојановићев одред са делом Смиљанићевог одреда, који је тада отишао из Груже, био је у Крсмановићевој кафани и околним кућама, а мој одред у касарни. Поделили смо улоге тако да мој одред нападне Болницу, а Стојановићев Здравствени дом. Издао сам потребне инструкције и предао одред наредннку Кљајићу, нарочито му наглашавајући да избегне жртве, у ком смо циљу већ раније већи број комуниста (земљорадника) превели у наше редове.

Ноћу 17 новембра Кљајић је са одредом изненадно опколио болницу напао комунисте и пуних 6 часова приморавао их на предају држећи иризмље док су комунисти били на првом спрату. Стварна борба била је ипак кратка. Комунисти су се нредали скоро сви (125 људи). Приликом ове борбе погинуо је из мог одреда редов Милијан Молеровић. Заробљени комунисти спроведени су у Брајиће. У исто време Стојановић је са одредом напао Здразствени дом, истерао комунисте из вароши у правцу села Врбаве и заробио 10.

Пошто су наши одреди чврсто владали Милановцем, иста варош је предата одреду мајора Савовића. Смиљанићев, Стојановићев и мој одред добили су задатак да крену за Таково и даље за Брезну, где ће образовати главну резерву. 7 новембра 1941 године у 10 час. наредник Кљајић предао ми јс одред у селу Такову.

17 јуна 1942 године
(Положај)

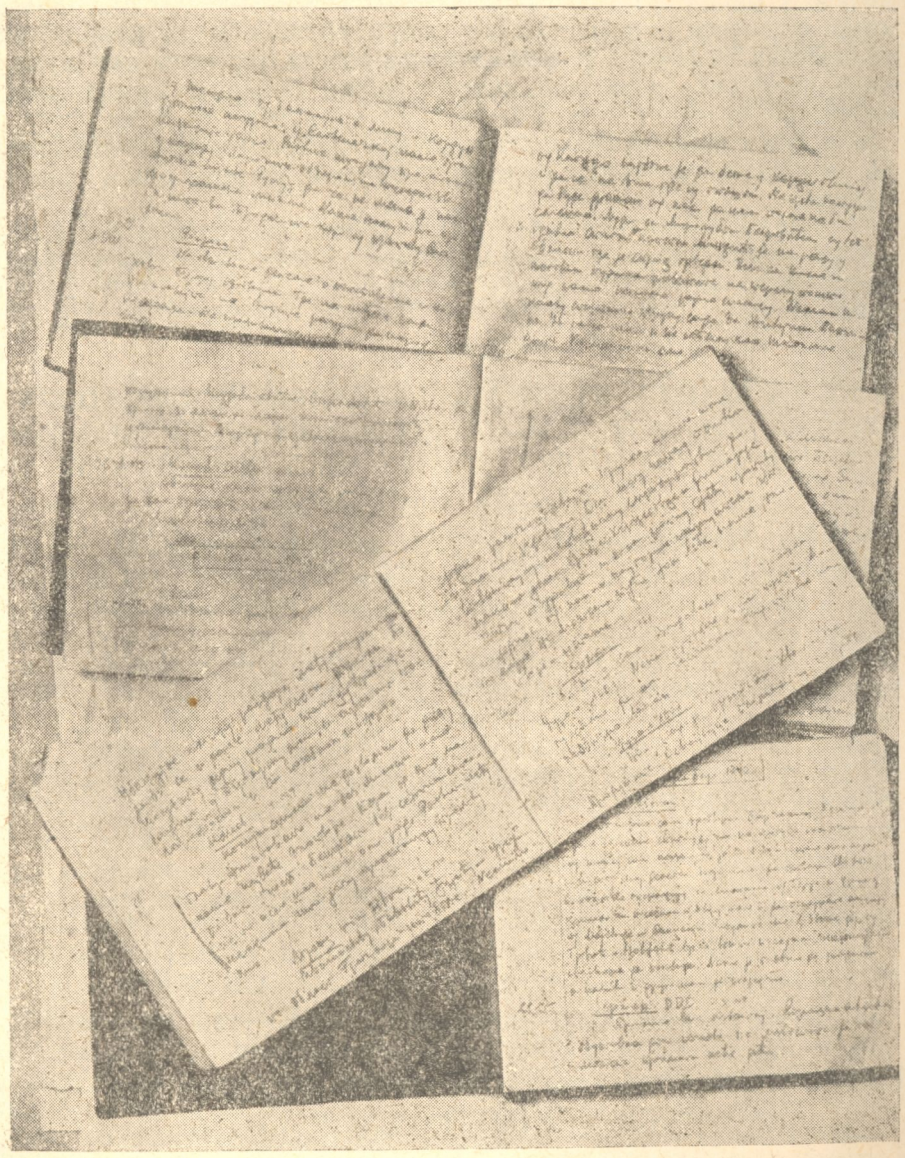
Командант поручник,
Звонимир А. Вучковић

(Факсимил на страни 20)

ИЗВЕШТАЈ ЧЕТНИЧКОГ КОМАНДАНТА РАКОВИЋА ИЗДАЈНИКУ МИХАИЛОВИЋУ О ОДЛАСКУ У ЧАЧАК У ЦИЉУ ЛЕГАЛИЗОВАЊА КОД НЕМАЦА

Извештај. — После одржане седнице на Равној Гори 30 новембра 1941 године и према добивеним инструкцијама, ноћу између 30/31 кренуо сам са одредом из Коштуница где сам био на иоложају, у срез Љубићски на свој реон. На дан 1 децембра освануо сам у Гор. Горевници. Тога дана 5 добровољачки одред из Чачка уз пратњу 3 немачка авиона дошао је до осн. школе у Гор. Горевииици где сам се са њима саетао. Са напереним пушкама пришао сам ја са једном десетином једном воду добровољаца и кад су видели да нећу да пуцам на њих почели смо пријатељски разговор. Командант 5 добр. одреда ппуковник арт., иначе штука ппуковник Марисав Петровић. Поставио ми је питање ко сам, шта овде радим и одакле идем. Одговорио сам му да имам

-одред од 200 људи са 20 аутом. оруђа што је заиста било истина. Рекао сам му да сам одред пуковника Драже и да сам предстража његових одреда. На питање колико има војоке Дража, одговорио сам да има око 20.000 наоружаних' војника. Тада се Марисав одвојио на страну са својим штукама официрима, нешто кратко конферисао, па је затим замолио мене да са својим одредом

Докумвнта, писма издајника Михаиловића, депеше и разна акта, која потвр<јују његову издају

пођем у лретрес терена Горње Горевнице и чишћење од кому-«иста што сам и учинио. Имао сам користи од овога, јер четници помешани са добровољцима, снабдели су се од њих муницијом, које нисам имао, врло мало, тако да сам при растанку могао и борбу водити са њима. Још нешто, четници су причали добровољцима, како су вођене херојске борбе против Немаца и комуниста у овом крају, под најтежим временоким приликама иако се оскудевало у одећи, храни и муницији. То је импоиовало добровољцима обученим у топло одело добро обувени и са муницијом снабдевени за којима је ишла кухиња возећа, јер су се ови људи, који нису сви љотићевци дивили голим, босим и изгладнелим четницима.

Истог дана увече ио завршеном претресу терена, Марисав[1] ме је позвао да пођем са њим у Чачак и уредим однос свога одреда...

На полеђини овог извештаја издајник Михаиловић је ставио својом руком: „Фрике — одличан рад — Дати Чика Васи (Драгиши Васићу).

(Факсимнл на страни 67)

ДЕПЕША ФРИКЕА (ПРЕДРАГА РАКОВИЋА) ПОСЛЕ СПОРАЗУМА СА НЕМАЧКИМ КОМАНДАНТОМ ГОРЊЕГ МИЛАНОВЦА: „ПАЛИЋЕ СЕ ПО НАШЕМ СПИСКУ ПАРТИЗАНСКЕ КУЋЕ И' УБИЈАТИ САМО ПАРТИЗАНИ. . ."

Бр- 2550 од Фрикеа: бр. 110 Наставак I: Хапшење наших људи више неће бити на реону немачке команде Г. Милановца. Ако иогине окупаторски војиик на овоме терену неће се палити редом куће, већ само по нашем списку и то партизанске и само ће се партизани убијати. На другом састанку био је присутан и поручник Маја. Уговорили смо све потребно и организовали за уништење комунистичке групе Лабуда Лабудовића који оперише у срезовима: Таковском, Качерском и Орашачком. Обавештајну службу у гоњењу ове групе води бивши претседник општине са Рудника Коста Костић. Такође ћемо искористити Немце за уништење ове групе. Уговорили смо да Вучковић употреби једну своју јединицу за чиплћење Среза качерског, али одвојено од Немаца и илегално. Она неће бити узнемиравана од Немаца и других. Наставља се депеша.

Бр. 2551 од Фрикеа: бр. 111. Наставак II. — Добио сам 5000 метака за чишћење ...

(Факсимил на страни 383)

I

ИЗДАЈНИК МИХАИЛОВИЋ ОДОБРАВА ЛЕГАЛИЗАЦИЈУ ЧЕТНИЧКОГ ОДРЕДА КОД ОКУПАТОРА

Овлашћење — Којим одобравам пешздискоод капетану прве класе Ђуру Иветићу, да може свој одред у циљу што бољег рада' за отаџбину легализовати код окупаторских влаети на најпогод-

мији иачии, старајући се при томе да остане на национадној линији. Упутства по овоме добиће од мајора Радуловића.

Ово чувати као строго ловерљиво.

(М. П.)

Министар
војске, морнарице и ваздухопловства
Армиски ђенерал,
Драг. М. Михаиловић

12 октобра 1942 г.
Слободне српске иланине

(Факсимил на стран« 257)

(ТЕЛЕГРАМ): ВЛАДА СЛОБОДАНА ЈОВАНОВИЋА ОДЛИКУЈЕ ИЗДАЈНИКА ПАВЛА ЂУРИШИЋА КАРАЂОРЂЕВОМ ЗВЕЗДОМ С МАЧЕВИМА

Ђенералу Михаиловићу — **Сви ваши предлози за одликовања усвојени и објавиће се преко радија сем за капетана Ђуришића коме Ви саопштите одлиховање К. З. са мачевима. Потпоручнику Павловићу враћен чин. В. К. седамдесет четири — Јовановић.**

Претседник Министарског савета и заступник Министра војске, морнарице и ваздухопловства,

С. *J.*

(Факсимил на стран« 373)

ВЕСТ О ОДЛИКОВАЊУ ЧЕТНИЧКОГ КОМАНДАНТА ПАВЛА ЂУРИШИЋА НЕМАЧКИМ ГВОЗДЕНИМ КРСТОМ ОБЈАВЉЕНА У КВИСЛИНШКОМ ЛИСТУ „ЛОВЋЕН" 11 ОКТОБРА 1944

Високо одликовање потпуковника П. Ђуришића. — **Четнички командант г. Павле Ђуришић којега је генерал Недић недавно промакнуо у чин потпуковника и повјерио му дужност помоћника команданта Добровољачког корпуса, добио је од стране Врховне команде њемачких оружаних снага нарочито признање за своје војничке врлине, те је одликован од Фирера орденом Жељезног крста.**

(Факсимил на страни 301)

ИЗДАЈНИК МИХАИЛОВИЋ ЛИШАВА ЧИНА ОФИЦИРЕ — РОДОЉУБЕ КОЈИ СЕ У РЕДОВИМА НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ БОРЕ ПРОТИВ ОКУПАТОРА

Бр. 246 од 17 јуна: Претседнику Југословенске Владе. — **За прекршај војничке заклетве и издајство Краља и народа предлажем да се лише чина пешад. пуковник Саво Оровић, пешад. капетан прве класе Арсо Јовановић, Велимир Терзић, Петар Ћетковић, рез. потпуковник Веко Булатовић, инж. тех. мајор Бранко Пољанац, пешадиски поручник Милета Ђукић и Ратко Мартиновић, рез. поручник Никола Секуларац. Молим ово објавити преко радиа Лондон. — Ђенерал Михаиловић.**

„ЧИКА ЂОКА" (ИЗДАЈНИК МИХАИЛОВИЋ) ПИШЕ БАЈУ СТАНИШИЋУ: „ЦЕЛОКУПНИМ РАДОМ РУКУЈЕМ ЈА..."

9 марта 1943 — **Драги Бајо, добио сам Ваше писмо од 5 ов. месеца; господа Контић и Јовићевић изложили су ми стање код Вас и Ваших трупа. Необично сам сретан да је се народ цео одазвао листом на први позив.**

Будите уверени да су ми пред очима на првом месту интереси народа. Нема никакве бојазни да дође до неразмишљених наших акција, али у свима својим потезима морамо бити одлучни и решени. Познајемо ми врло добро све наше непријатеље и знамо тачно докле и како можемо запињати.

Целокупним радом рукујем ја преко Бранка. Ниједно предузеће није наређено без мог одобрења. Бранко ме обавештава о евему до најмањих ситница. Сви предлози његови се прегледају, студирају, одобравају или корегирају. При овоме се руководимо следећим начелима: Ми радимо само за себе и никог више; нас се само тичу интереси Срба и будуће Југославије; за постизање циља користимо једног напријатеља противу другог, тачно онако као што и сви наши непријатељи без разлике раде, постићи успех са најмањим жртвама, али поднети и највеће жртве, ако је то потребно за општу ствар, сачувати народ од сваког непотребног излагања на дому. О свему овоме води се рачуна. Мислим да се и Ви у свему овоме са мном слажете.

Шаљем Вам другарске и братске поздраве

Чика Ђока

P5- Господа Контић и Јовићевић ће Вам и усмено референсати.

(Факсимил на страни 78 и 79)

„ДРАГИ ГОСПОДИНЕ БАЈО (ПУКОВНИК СТАНИШИЋ) ИЗВЕШТЕН САМ ДА НА ТЕРИТОРИЈИ СТАРЕ ЦРНЕ ГОРЕ ВЛАДА КЕРЕНШТИНА. .."

Драги г. Бајо. — **Извештен сам да на територији старе Црне Горе влада керенштина у погледу уништавања комуниста и зеленаша, а нарочито на територији Никшићког среза.**

Тако: недавно четници су ухватили два Балетића, два опасна комуниста у Рићанима, недалеко од Никшића. Један од ових комуниста пуштен је исто вече када је и ухваћен, а другог зликовца након три дана отели су комунисти у Стуби од националиста четника.

Кључар националког затвора у Никшићу Крсто Минић, родом из Пјешиваца, у јулу ове године пустио је у вече из затвора пет разбојника осуђених на смрт, и са њима побегао, а ови разбојници требали су бити сутра изјутра стрељани. Тај кључар Минић доцније ухваћен и данас живи, а народни суд и коло издајника и њсгових штићеника каже: Уредбом није предвиђен овакав случај. Мора сачекати крај рата, па у срећеним приликама судити му.

Заступн–ик војног тужиоца, пукоаник Милош Минић, за ареме суђсња чита документа из заплоњене архиве изда>ј«ика Михаиловића, и друга, којима се утврђујв Михаилови+нева издаја. Мајор Боривоје Нешкови^ на суду је руковао документима, којих је уз оптумшицу било приложено преко хиљаду

6 новембра текуће године 15 разбојнпка пуштено је из националног затвора у Страшевини. Пустили су их бивши комунисти, а данашњи националисти. Вероватно је да неће ни овде бити никакве одговорности.

Активни наредник Николић, четник четничког батаљона, држао је целу ноћ конференцију у селу Милочанима са комунистима.

Недавно четници у шумама више Горњег Поља срели су се и опоразумно разминули са комунистима те нису пуцали један на другог. Такав исти случај догодио се у Злој Гори и два пута у Будошу.

Једном приликом у Злој Гори седам националиста састало се са једном комунистичком тројком и после споразума братски се растали и дали заверу да неће пуцати једни на друге.

Из једног реферата националног пододбора у Грахову, кога вероватно имате у рукама, можете видети још друге појединости које, документоване чињеницама, откривају слободно кретање комуниста, и тако даље.

Сем тога из свих срезова старе Црне Горе траже да се ставе под команду Павла Ђуришића, наводећи да се тамо сувише благо поступа са комунистима и да би он врло брзо расчистио са кереншгином.

Знам како вам као нравом националисти овакви случајеви теигко падају на срце и колико вам је стало до тога да се униште они зликовци који су немилосрдно мучили најгорим мукама и убијали наш народ. Зато и сматрам да ћете имати довољно одлучности да продужите своју досадашњу националну борбу.

Само, молим вае, да једно увек имате у виду, да се ми налазимо не само у рату него преживљујемо и револуцију под најтежим околностима — под окупатором. Сем тога комунисти стално и много рачунају на нашу „буржоаску сентименталност". Зато и ми морамо стегнути срце и немилице уништавати народне крволоке, као што би то они радили и раде тамо где се још терором одржавају.

Молим вас известите шта сте по предњим случајевима предузели.

20 јануара 1943 г.

поздравља вас,

Драг. М. Михаиловић, **с. р.**

(Факсимил на стран+1 286)

ПИСМО ИЗДАЈНИКА МИХАИЛОВИЋА О ПРИПРЕМАМА ЗА ЧЕТВРТУ ОФАНЗИВУ ПРОТИВ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ

222. **— Бајо је већ прикупио 1200 људи, Павле је већ прикупио 3000 људи. Бајови су у Острогу, а Павлови у Колашину. Теткићи кажу да 2 јануара пада одлука. Дозвољавају за сад покрете до Никшића. Не би Павле ни питао, али је још у току питање хране један и по милион метака, обућа, оружје. Нарочито**

је обућа у бедном стању. Код мене провели целу ноћ у раду Павле, Иванишевић, Ракочевић. Ракочевић данас гарантује да добије храну 'И обућу. Он је убеђен да ће добити. Добили или не Лавле ће кренути, само је боље у обући иего бос. Уређујте везе и све остало да би се припреме завршиле. Шта је са Плећашем? Да ли сте ухватили везу са Бјелајцем и Митрановићем. Митрановић увек са динарцима може поцепати совјетску републику на два дела. Зато Митрановић да има што јаче снаге у акцији. Ако Павле пође сувим иде иреко Шћепан пол>а. Сви су изгледи да ће се возити. Павлова станица још није почела да ради. Обавестићу Вас кад је будемо уводили. Нека Босанци нападају, а Рачић ће их помоћи само кад види да и они хоће да се боре. На Мајевици Рачић се једва извукао зато што Босанци нису се борили. Природно је да ће их Рачић помоћи само под овим условима, ма да их помаже, јер се Дамјановић и даље бори на Мајевици са 1000 Лзуди, а Рачић га помаже. Босанци нека се више боре, а не да само чекају помоћ. Бјелајац треба да рашчишћава ситуацију код себе пред главну акцију. Иванишевић пошао јутрос назад.

45-179 — 1 јануара 1943.

Распис свима у Србији (осим Танаска).

(Фахсимил на сграни 244 и 245)

ЗА УБИЈЕНОГ БОРЦА ПРОТИВ ОКУПАТОРА ЧЕТНИЦИ ПРИМАЈУ ОД ДИВИЗИЈЕ „ФЕРАРА" 30.000 ЛИРА

Штаб зетског летећег одреда, бр. 321, 13 маја 1943 године, Дан. Град — *Команданту 4 четничког батаљона,* **капетану г. Шпиру Стојановићу — Данилов Град — За убијеног одметника — комунисту — Јагоша Контића, примљена је на каси дивизије ..Ферара" уцјена у износу од 30.000 (тридесет хиљада лира).**

Како је убиство именованог на дан 14 јануара 1943 године извршило људство 4 четничког батаљона са придодатим жандармима и неким сељацима то ми хитно доставите списак лица која су учествовала у његовом хватању и убиству, узимајући у обзир и жандарме и милиционере учеснике, како би им се примљена награда подијелила.

Командант пуковник,

Бајо Станишић

(Факсимил на страни 295)

ЧЕТНИЧКИ ЗЛОЧИН ПРОТИВ БОРБЕ ЗА СЛОБОДУ

Штаб четничког одреда параћинског, (службено), 30 августа 1944 — Команданту места Параћин **— По куриру шаљу Вам се два Немца које су наше трупе одробиле од партизана с тим да их предате немачким војним влзстима у Параћину.**

С вером у Бога за Краља и Отаџбину.

Командант мајор
(потпис нечитак)

(Факсимил на страни 36)

НЕМЦИ, БУГАРСКИ ФАШИСТИ И ЧЕТНИЦИ У АПРИЛУ 1944 У БОРБИ СА НОРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОМ ВОЈСКОМ У ОБЛАСТИ ЈАВОРА И ЗЛАТИБОРА

Драги мој Главни Докторе — **Шаљем ти стање на целој. просторији и оно је следеће на дан 17 априла:**

Црвени држе Бреково—Катићи—Кушиће снагама доста јаким у односу на мене.

Распоред Немачко-сателистичких снага је:

Крцалиски (љотићевоки) други пук под командом Марисава у Чајетини, а један батаљон је 17 овог месеца отишао из Беле Реке вероватно ка Катићима.

Немци: 4.000 са нешто лаких топова на простору Чајетина—Палисад—Краљеве Воде—Кокин Брод.

Бугари: На утврђеној Боровој Глави ову ојачавају и има их 1.500.

С. Д. С.: Њих 230 у утврђењима села Рожанство.

Марковић: 360 људи затвара Високу. Одреди су истурени на Округлици.

Кондор: Са 1.340 људи ка линији Клеково—Љубиш—Сирогојно. Групно затвара ове правце са резервом спремном за удар.

Калаит: Један батаљ>он са 80 Немаца у Штиткову, а две чете на Павловића Броду. Сам Калаит са осталим одредима је са Павлом.

Цветић: Са њим везе немам.

Звонков одред под командом поручника Ненадића заједно са Немцима је у Негбини.

У току 17 озог месеца Марковић је до 11 часова водио борбу са црвенима нападнут од три њихове колоне. После борбе од три сата где је долазило и до борбе прса у прса, повукао је се. Црвани су заузели Катиће, Маћу, Водице, Шареник и ту се задржали.

Резултат: Марковић има 6 мртвих и 4 рањена. Нађено је 21 мртвих код црвених.

За 18 април наредио сам Кондору: да из бригаде Коларевића образује одред и да у току ноћи нападне са 120 људи правцем Клекова—Пресјека—• Кушићи, а Паржевићу да са одредом од 60 људи са Округлице нападне Катиће. Оба одреда ово ће вршити у циљу насилног извиђања и прикупљања података. На простору који заузму имају остати. После овог донећу одлуку за напад ако сам сигуран у успех. Ов^ј наиад извешће, се у току ноћи 18/19 априла као препад. Прилог: препис заповести.

Толико о операцијама.

По доласку код Марковића и Кондора наишао сам на пуну сагласност у њиховом раду. На братску слогу и међусобну тесну везу.

По оријентисању ка Округлици и састанку са оба команданта прикључио сам се Кондору због станице.

Мој долазак примили су и схватили како треба и неће имати никакве тешкоће у обједињавању. На нротив обојица су

задовољни што си ме упутио, те да се и лично уверим о спим њиховим напорима у борби за савлађивање црвених.

Само би требало ојачати Марковића, јер је исти морао адвојити снаге за очување и затварање ирелаза иа Моравици код Дивљаке и оставити једаи део снага да затвори Миросалце те да ее из Драгачева овде не пробију црвени, па је тај део мртав за активно дејство око Мучња.

Добро би било да Нешка пребациш у Крушчицу, па да га ио предузетом насилном извиђању употребим и њега и нападнем са јачом снагом да одбацим црвене, који се овде налазе око Кушића у незгодној ситуацији.

Тако исто молим те да ме свакодневно телеграфски обавештаваш о стању на Ибру, Голији и у Санџаку уколико ти им?ш података.

Ја се пак старам да те преко станице свакодневно извештавам о свему што је овде. Да ли ти на време добијаш телеграфске извештаје?

Ако имаш да ми даш нових инетрукција ти ми пошаљи.

Прими моје срдачне поздраве, воле те твој

18 априла 1944 године
у 12 часова

Др. Шка

На овом извештају Др. Шке (Јеврема-Јеше Симића) „Главни Доктор" (Дража Михаиловић) написао је у заглављу: „То је грешка што се види из доцнијег излагања, али ко зна? Питати". При дну извештаја „Главни Доктор" написао је везујући примедбу за Нешка: „Не може".

(Факсимил на страни 220)

КАД СЕ КРАЉ ПЕТАР ДРУГИ ЖЕНИО, ИЗДАЈНИК МИХАИЛОВИЋ ПРИМИО ЈЕ ЗНАЊУ МИШЉЕЊЕ „ГОСПОДИНА ЧЕРЧИЛА ДА ЖЕНИДБА МОЖЕ ДОНЕТИ САМО ДОБРА И УЧВРШЋЕЊЕ САВЕЗНИШТВА СА ГРЧКОМ"

Ваше величанство, — са искреним задовољством сазнао сам из вашег телеграма да су на вашу веридбу са њ. кр. височанством принцезом Александром пристали ваша узвишена мати, њ. в. краљица Марија, њ. в. принцеза Аспазија, мајка принцезе Александре, њ. в. грчки краљ и кум вашег величанства, њ. в. краљ Велике Британије.

Са истим задовољством примио сам к знању да су се претседник владе и министар спољних послова сложили са вашим кораком с тим да је потребно да причекате са венчањем све док се •еитуација у земљи и у изгледу на добар исход рата не промени. Срећан сам да чујем од вашег величанства да су изгледи на еигурну и скору победу уједињених народа добри.

Пристанак њ. е. господина Черчила, претседника владе Веаике Британије, у погледу вашег корака, а који вам је у томе био

од велике помоћи као и његово мишљење да ваша женидба може донети саио добра, јер би учврстила споразум и савезништво између Југославије и Грчке, примио сам исто тако к знању као саопштење од великог значаја.

Захвалан сам вашем величаиству што се, поводом своје тако судбоносне одлуке, обратило за моје мишљење зато што сам у нвпосредном додиру са народом.

Ја, пре свега, молим ваше величанство да верује изразима моје искрене радости поводом ваше веридбе са њ. кр. височанством принцезом Александром, ћерком ратног друга вашег блаженопочившег оца краља Александра првог, и да заједно са њ. кр. в. принцезом Александром примите моје срдачне честитке.

Што се тиче самог венчања, које из сасвим оправданих разлога и само ваше величанство жели да буде скромно и без церемонија, мипшења сам: да оно не би требало да се обави све док народ, који га засад не очекује, не буде од мене за то припремљен те да би га прихватио како са разумевањем тако и са одушевљењем. Ово припремање намеран сам да извршим прек® својих команданата, који ће имати задатак да народ увере о корисности корака који ваше величанство предузима и за његово добро. За ово ми је потребно одобрење вашег зеличанства, после чега ћу издати потребна упутства за целу територију.

Захваљујући у име наших хероја и своје лично на поздравима које сте нам упутили, молим ваше величанство да верује да ћемо ми нашу свету заставу по планинама Југославије носити све до крајње и потпуне победе.

Да живи њ. кр. височанство принцеза Александра!

Да живи ваше величанство!

Генерал *Михаиловић*

(Факсимил на страни 238)

„ГОРСКА ГАРДА Њ. В. КРАЉА ПЕТРА ДРУГОГ" КОЈА „НИ ЈЕДНОМ ПРИЛИКОМ НИЈЕ НАПАДАЛА НЕМЦЕ" МОЛИ ИХ ЗА МУНИЦИЈУ

Командант групе корпуса Горске гарде њ. в. краља Петра II у Отаџбини, Пов. Бр• — 1944 године, слободне српске планине. — Команданту отсека немачке војске Рогатица—Сарајево. — **Горска гарда њ. в. краља Петра другог у борбама са комунистима од Ивањице** па закључно са северним падинама планине Деветака, **утрошила** је скоро сву муницију тако да је обичан стрелац **остао са по 10** метака, а на аутомат просечно 100—150 метака.

Услед оваквог стања у муницији немогуће је предузети **веће акције** противу комуниста, а новим противнападом комунисти **би могли** повратити изгубљене положаје и тиме угрозити **комуниу** кације које Ви сада користите.

Како горска гарда њ. в. краља Петра другог ни једном **приликом** није нападала немачку војску иза бусија **и** заседа, него **се увек** само борила противу највећих злотвора целога света — комуниста, **то** би у нашем заједничком интересу било добро да **нас**

помогнете у пушчаној, митраљеској и бацачкој муницији, те како би могли продужити нашу борбу до коначног уништења комуниста.

У овом циљу шаљем вам мога официра за везу поручника г. Марковића који ће вам усмено изложити наше данашње најнужније потребе.

Сматрам, да ћете ме као војник и националиста потпуно разумети и схватити ситуацију у којој се данас заједно налазимо, те ћете нас у толико пре помоћи.

Командант горске гарде њ. в. краља
инжињериски мајор, К.

(Факсимил на страни 135)

ОБАВЕШТЕЊЕ ИЗДАЈНИКУ МИХАИЛОВИЋУ ДА ЈЕ БАЋОВИЋ „ИЗВРШИО МИСИЈУ", ТО ЈЕСТ РАЗГОВОРЕ СА ИТАЛИЈАНИМА

Господине Министре и драги брате, срећан сам што нисам далеко од Вас и што ћу се можда са Вама ускоро видјети.

Ваш изасланик, а мој пријатељ Пера Баћовић извршио је мисију коју сте му поверили на веома спретан, озбиљан и савестан начин. Заиста нисте могли наћи подеснијег за овај посао.

Баћовић је обишао са мном већи број четничких формација у Херцеговини, да би добио јасну слику о вредности истих.

О свему другом он ће Вас интелигентно обавестити, јер је он човек који уме стварно да види и осети.

До скорог виђења Господине Министре и драги брате.

Гацко, 16 јула 1942 године.

Одани Вам, *И. Трифуновић*

(Факсимил на страни 270)

ПИСМО: „СВИ ЧЕТНИЧКИ ОДРЕДИ НА ТЕРИТОРИЈИ ХЕРЦЕГОВИНЕ ЛЕГАЛИЗОВАНИ СУ"

Драги Чича, — Војвода је израдио дозволу од италијанске команде да се на овој територији може задржавати 6 до 7 дана. Замолио ме је да Вас о свима стварима које сам запазио на терену обавестим.

Сви четнички одреди на територији Херцеговине легализовани су код Талијана, добијају храну, оружје и муницију. Плату не примају еамо им се по неки пут у виду помоћи додељују мање своте новаца. Бројно стање организованих четника на територији Херцеговине износи од 6 до 7.000.— Наоружање пушака око 6.000 комада са доста аутоматског оружја...

С вером у Бога за Краља и отаџбину

16 јула 1942 године — мајор

Слободне српске планине — Петар Баћовић

(Факсимил на страни 270)

ЧЕТНИЧКИ ВОЈВОДА „ГОСПОДИНА МИНИСТРА" (ИЗДАЈНИКА МИХАИЛОВИЋА) БИРЧАНИН: „ДА ЛИ ДА ПРЕКИНЕМ ИЛИ ПРОДУЖИМ КОЛАБОРАЦИЈУ?" (СА ИТАЛИЈАНИМА)

Господине Министре, Мој командант г. војвода Трифуновић-Бирчанин, чије се здравље изненада погоршало до те мере

да се сваког часа може очекиваги и најгоре, у немогућности да, Вас обавести о једном важном догађају, који се одиграо у току 22 овог месеца, наредио ми је да ја то учиним.

Дозволите ми стога да одмах пређем на ствар.

Командант овдашњег XVIII италијанског армиског корпуса генерал г. Спиго, по наређењу претпостављеног му команданта армије генерала г. Роате, после депеше коју је г. војвода послао генералу г. Роати (а чији Вам је препис већ достављен), замолио је г. војводу, да га посети, како би изгладили настале инциденте. Војвода, ма да тешко болестан, прихвата тај позив и одлази на разговор у италијанску команду, без знања и одобрења лекара, чиме је нагло погоршао стање свог здравља. Командант је био донео чврсту одлуку да им отворено и у лице каже све шта мисли, што је, како ћете видети из приложеног описа разговора, и учинио. Уздржао се ипак да прекине досадању колаборацију пре него то Ви наредите, а да би добио у времену док добије Ваш одговор, он је привидно и привремено ликвидирао затегнуте односе.

Противно саветима лекара који су наредили апсолутан мир и изолованост, г. војвода је наредио да дођем, па ми је лежећи слабим гласом ,тако да сам га једва разумео, рекао: „Обавестите Господина Министра о састанку и замолите га у моје име да ми објасни, да ли да прекинем или продужим колаборацију."

Достављам у прилогу опис разговора између г. војводе и генерала г. Спига, коме разговору сам имао част да присуствујем.

Молим вас, Господине министре, да изволите примити изразе моје безграничне оданости.

С вером у бога за краља и отаџбину!

23 октобра 1942 године
Сплит

Генералштабни капетан прве класе-
Иванишевић

(Факсимил на страни 26)

РЕЗЕРВНИ' НАРЕДНИК, „НАЦИОНАЛНИ РАДНИК", ОБАВЕШТАВА ИЗДАЈНИКА МИХАИЛОВИЋА НОВЕМБРА 1941 ДА СЕ ВЕЋ ВОДИ БОРБА „УЗ ПОМОЋ ИТАЛИЈАНА"

Штаб Прибојског четничког одреда, Број: службено, По•• ложај. — Команданту горских четничких одреда Југословенске војске господину Дражи Михаиловићу, ђенералштабном пуковнику — Равна Гора. — По Вашем пуномоћију датом од четничког одреда 16. под бр. 283 од 20'X тек. год. извршио сам организацију четничког одреда у срезу Прибојском (у Санџаку).

Данас 26 новембра 1941 године (ово горње писано је дан раније), у 4 сата после подне напали су нас Партизани. После двочасовне борбе уз помоћ Италијана одбили смо их, али се сваког часа надамо да нас поново нападну. Имају намеру да заузму штаб. Бранићемо се колико год можемо.

Официра кога сте иам обећали послати за команданта одреда, молимо Вас Г. команданте да што пре пошаљете, с тим да то буде човек неокаљане части, у противном молимо Вас да нам одобрите да га изаберемо ми из своје средине.

Молимо Вас да нам по доносиоцу овога извештаја пошаљете печат за наш одред и то само од гуме без дршке.

Молимо Вае да по свему горе наведеном за даље директиве.

26-X1-1941
Бања код Прибоја на Лиму

Повереник,
Драгиша Ђ. Јовановић
Национал. радник, у пензији
резерв. наредник

(Факсимил на страни 149)

ИЗ ЧЕТВРТЕ ОФАНЗИВЕ: „АКО ИЗИЂУ (ПАРТИЗАНИ) НА ГРЕБЕН, ДОБРО ИХ ПОДУХВАТИТЕ СА 22 (ИТАЛИЈАНИМА)..." ПИШЕ „ЧИКА ЂОКА" (ИЗДАЈНИК МИХАИЛОВИЋ)

Драги Бранко — Боље линије него што је Дрина у вези са Пивом не можемо имати за одбрану. Морамо је бранити јаким снагама са добрим моралом. Због тога не одустајати од летећих бригада.

Рекосте да имате две бригаде у резерви за цео отсек од Усгиколине до Шћепан Поља. Зар их нема више?

Добро је што сте издали наређење за отсудну одбрану на садашњим положајима. Морал сада треба да је јак.

Ако изиђу на гребене добро их подухватити са 22. Јуче с> добро помогли.

Евакуација становништва, ако оно то не жели, треба да се врши на Чајниче и Пљевља и даље за Колашин, после га можемо пребацити около опет у Херцеговину.

Можете остати ту. Уређујте све потребно за најбољу одбрану и извиђање на оној страни.

Депеше се тек примају, кад преведемо доставићу вам.
28 III 9,10 ч.

Поздрав, *Чика Ђока*

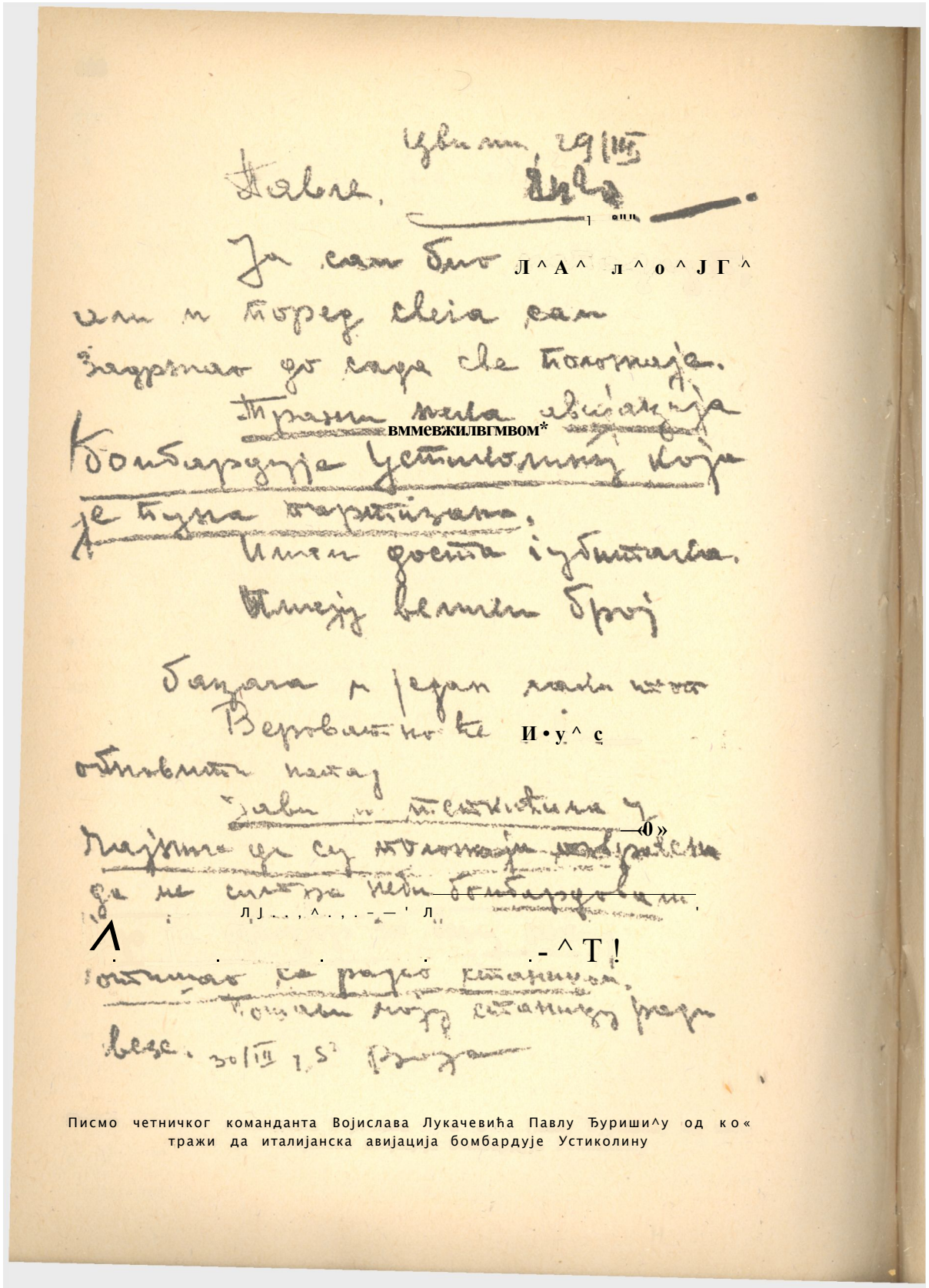
(Факсимил на страни 179)

ЧЕТНИЧКИ КОМАНДАНТ ВОЈИСЛАВ ЛУКАЧЕВИЋ ТРАЖИ ПРЕКО ПАВЛА ЂУРИШИЋА: „ НЕКА АВИЈАЦИЈА (ИТАЛИЈАНСКА) БОМБАРДУЈЕ УСТИКОЛИНУ КОЈА ЈЕ ПУНА ПАРТИЗАНА"

Цвими, 29 III — Павле, Ја сам био нападнут, али поред свега сам задржао до сада све положаје.

Тражи нека авијација бомбардује Устиколину која је пуна партизана.

Имам доста губитака.

Писмо четничког команданта Војислава Лукачевића Павлу Ђуриши^у од к о« тражи да италијанска авијација бомбардује Устиколину

Имају велики број бацама и један лами топ.

Вероватно ће ноћас обновити напад.

Јави и теткићима у Чајниче да су положаји повраћени да ме сутра не би бомбардовали, јер је официр за везу некуд отишао сз радио станицом.

Пошаљи моју станицу ради везе.

Воја

(Факсимил на страни 438)

ВЕЗА РАТНОГ ЗЛОЧИНЦА ДОБРОСАВА ЈЕВЂЕВИЋА СА ИТАЛИЈАНСКИМ ВРХОВНИМ КОМАНДАНТОМ ЗА БАЛКАН ГЕНЕРАЛОМ РОАТОМ

Уважени господине министре. — Повратио сам се из Книна л Сплита. Први транспорт је сретно стигао. Све трупе ће биваковати док дође Бранко и цела снага. Штогод смо могли добити од Италијана добијено је. Ситуација је у Далмацији ровита, нарочито је нејасно држање Хрвата Југословеиа. Много нам шкоди министар Анђелиновић са својом филопартизанском пропагандом. У Херцеговини ситуација задовољавајућа и не постоји никаква апасност да нам неко удари са леђа док смо у Динари. Шаљем вам неколико летака које су издали мачековци у Загребу и у Сплиту, тембр је код њих врло различит. Да бих испитао расположење Италијана у дискретној форми сам понудио италијанском врховном команданту за Балкан Роати да у случају ако изгубе рат њихова војска врши полициску службу у овој зони док ми имамо да свршавамо своје послове. Није се увредио и известио је Рим. За Динару је све психолошки припремљено, како код нашег људства гако и код динараца. Ако победимо ликвидирани су партизани заувек, ако ли би изгубили било би фатално, јср.би наши потучени одреди по повратку у Херцеговину бољшевизирали и ову зону. Као победници могли би силом исфорсирати повратак сувим не питајући Италијане.

Поштује вас одани вам

Доб. Јевђевић

Тражио сам од Ника Бартуловића и дра Аркериа извештај о ситуацији у Далмацији међу Хрватима југословенски расположеним рекавши им да ћу са тим извештајем да вас упознам. Доетављам вам оригинални извештај.

(Факсим«л на стрлни 316)

ЧЕТНИЧКО ПИСМО: „ИЗ РИМА ЈЕ ОДОБРЕНО 5.000 ПУШАКА ЗА НАШЕ ЉУДЕ ..."

Драги Заре, резултати војводиног пута у Сушак су огромии.

1) Дато је 2.000 пушака за Динару и 1.000 пушака за Лику (400 за јужну зону — Медик, а 600 за северну зону Оточац. Командант јужне зоне је ђенералштабни мајор Радуловић, а северне ђенералштабни мајор Бјелајац).

2) Натурен им је план за одлучну битку против комуниста Босне и н>ихово остварење почеће у октобру са т.зв. „малом опсрацијом" о чему сте већ извештени са наше стране.

3) Михић је званично и од стране самих Италијана (ар&! ђенерал Роата) потчињен војводи коме су издати уредни документи да може слободно да се креће по територији V, VI и XVIII италијанског арм. корпуеа, то јест по целокупној територији која је од страие Италијана окупирана (Херцеговина, Далмација, Лик;. део Хрватске и Словеначка).

4) Из Рима је одобрено 5000 пушака за Љубљану за наше људе и ових дана је почела испорука оружја. Овај посао по наређењу војводе свршио је капетан Костић на опште задовољствс.

5) У току октобра излифероваће нам по партијама 6.00" пушака за Динару и још 3.000 за Лику.

Услов да све ово реализујемо је да се обустави акција против Хрвата и муслимана„ јер они протестују нреко Немачке. која опет врши пресију на Рим.

Високи интереии опште ствари налажу да не нападамо сада. *кад толико очекујемо од њих.* **Муслимани и усташе, односно Хрвати, платиће цех пре или после, за њих има времена, јер немају где, остају нам једнако под руку. Сматрам да ти гледаш на ствари овако као и ја.**

Дубоко сам увере;н да ћеш знати да решиш оно крупно витање које је пред тобом онако како највиши интереои нашег народа налажу. Војвода Бирчанин мора по сваку цену бити уз чика Ђоку, јер у противном губитак би био страшан и ненадокнадив.

Поздрав твој Раша

(Факсимил на страни 325)

ЈЕДНА ЗАБЕЛЕШКА

Бернардо: **Бр. 22 су Италијани, бр. 11 Немци, бр. 33 усташе, а бр 44 домобранци.**

(Факсимил на страни 174)

„ЧИКА ЂОКА" (ИЗДАЈНИК МИХАИЛОВИЋ) ПИШЕ СВОМ НАЧЕЛНИКУ ШТАБА „ ЧИКА БРАНКУ" (ЗАХАРИЈЕ ОСТОЈИЋ): ПРЕДУЗМИТЕ НА СВАКИ НАЧИН ДА БРОЈ 22 (ИТАЛИЈАНИ) ШТО ПРЕ ПОШАЉЕ НА ДЕСНУ ОБАЛУ ДРАГОЧЕВСКЕ РЕКЕ БАР ЈЕДНУ ЧЕТУ..."

Драги чика Бранко

Вратио се Рељић који је са два Тапаловићева подофицира ишао у село Селишта (северно од Драгочеве) и известио ме Да **су они бегунци отишли даље уз Чехотину. Сељаци кажу, да је то била комора Андреје Вешовића. Ја сам тачно осмотрио да је било око 50 до 70 људи и неколико коња. Чак сам видео и неку ситну стоку коју су гонили сем, ако то није била сеоска стока. Потврђује се оно како сам сатима осматрао. Ова група је право од**

Селишта пошла дуж десне обале Драгочевске реке ка стругарама, чак су и певали. Кад су стигли близу стругара пао је један метан из бацача и тада су у левом галопу — не гоњени ни од кога побегли (без много журбе) и отишли.

Умирите Воју и кажите му ко је сачињавао ову колону, али предузмите на сваки начин да број 22 што ,пре пошаље на десну обалу Драгочевске Реке бар једну чету и да се постави изнад стругара. Није потребно да их за сада прелази. Терен је врло погодан да се овај пзвац затвори. У току прошле ноћи тамо сам осмотрио бегуначке ватре и од наше стране тамо би одмах требало упутити нешто снага. Најбоље да се нађе једно 50 људи и гамо упути Лазаревић.

Јавите шта сте предузели.

7 IV 23 ч.

Чика Ђока

(Факсимил на страни 166 и 167)

„БРАНКО" ОДГОВАРА ПОСЛЕ ЧЕТРДЕСЕТ МИНУТА „ЧИКА "БОКИ": „БРОЈ 22 ИЗВЕШТАВА ДА ЈЕ ЈЕДАН БАТАЉОН УПУЋЕН КА ДРАГОЧЕВСКОЈ РЕЦИ ..."

Драги чика Ђоко, већ сам послао Воји извештај о оним бегунцима које сте данас осмотрили и то му објаснио.

Бр. 22 извештава да је један батаљон упућен ка Драгочевској Реци и извештава да је још у сумрак овај батаљон отишао позади патрола. Још у току ноћи послаћу око 50 људи у правцу стругаре.

Момчиловић извештава да су бољшевици понова покушали прелаз ка Устиколини, али су одбијени и шосле осујећени. Борба је чочела у 20,45 часова. Наредио сам му да ме преко број 22 извештава.

7 IV у 23,40 час. Поздрав *Бранко*

На полеђини акта издајник Михаиловић написао је: „Примио знању — Треба се само уверити да ли је батаљон 22 заиста отишао у Драгочевску реку. Број 46, 8-1V, 1205 ч.

Чика Ђ."

(Факсимил на страни 163)

ИШТВАН (ПЕТАР БАЋОВИЋ) ЧИКА ЂОКИ (ДРАЖИ МИХАИЛОВИЋУ): „... ИТАЛИЈАНИ ЖЕЛЕ ДА РАЗГОВАРАЈУ С ВАМА..."

Драги чика Ђоко! **— Од нашег последњег растанка, код нас су стално неке трзавице. По Воји сам Вам послао опширан извештај. Јевђевић је коначно ослобођен испод полициског надзора. Бирчанин са својим штабом отпутовао за Сплит. Јевђевић путује у друштву са неким италијанским ђенералом који је дошао из Рима, по свему изгледа да је италијански обавештајни официр. Јевђевић ме је известио да овај италијански ђенерал тражи да се**

сзстане са мном ради преговора. Састанак сам одбио из простог разлога што све преговоре који се односе са талијанима то може Јевђевић свршити. Јевђевић ми је саопштио да му је овај исти ђенерал рекао да Павле Ђуришић и ја намеравамо извршити револуцију у Црној Гори и Херцеговини. Италијани су лукави и желе да у детаљима уђу у нашу организацију, зато је овај ђенерал обишао све наше трупе које су се налазиле у близини путева. Јевђевић Вам је опширно писао о његовом и Војводином случају као и то да Италијани желе да разговарају са Вама. Ни у ком случају не би требало нико да разговара у име Ваше са талијанима, сви

Италијански о<})ицир у друштву МихаиловиКевих четника

други могу да разговарају и преговарају а не Ви. Скренуо сам пажњу Јевђевићу да скрене и Војводи нажњу да нико у Ваше име не разговара са талијанима јер на то нема право. Ви знате да сте идеал нашега народа и то наш народ не би примио добро. Немојте мислити да је ово неки савет са моје стране, само знам расположење народа који жели да Ви и Ваши сарадници остану у слободним Српским планинама без икакове интимне сарадње са окупатором. Ова тројица, који су се епустили близу Невесиња, Турци су их приметили и неки Хрвати који ту близу станују.

Чим примите овај мој извештај по свим питањима и тражењима одмах ме известите путем курира. Преко капетана Ружића, капетана Пејовића, поручника Поповића, Гацко, који ће бити

обавештени где се ја налазим. Са капетаном Салатићем и капетаном Ковачевићем крећем на пут у обилазак срезова и давања детаљног упутства.

С вером у Бога за краља и отаџбину.
3 августа 1942 године
Слободне српске планине.

Иштван

На полеђини овог извештаја издајник Михаиловић је ставио: „Остојић да се упозна."

(Факсимил на стрлни 84)

ОБАВЕЗЕ ЧЕТНИЧКОГ НУКОВНИКА БАЈА СТАНИШИЋА ПРЕМА ИТАЛИЈАНСКИМ ОКУПАТОРИМА ПО ПИТАЊУ ЗАЈЕДНИЧКЕ САРАДЊЕ ПРОТИВ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ

Одбор црногорских националиста из Подгорице и Долинв Зете — Са своје стране обавезује се:

1) Да ће водити бескомпромисну борбу против комунизма и комуниста у Црној Гори, тог највећег међународног непријатеља;

2) Вођа одреда црногорских националиста из Подгорице и Долине Зете, пуковник Бајо Ј. Станишић, било лично или преко особа које он делегира, биће у сталном контакту са главном командом италијанских трупа у Црној Гори за све споразуме при извођењу заједничке акције у борби против комунизма у Црној Гори;

3) Да ће из покрета нотпуно искључити сваку политику, а једино остаје борба против комунизма у Црној Гори;

4) Италијанске трупе одржаваће ред и поредак у варошима, по селима овај задатак оставља се црногорским националистима. Што се тиче сигурности комуникационих артерија, споразумно ће подјелити задатке;

5) Црногорски националисти без обзира на коначни исход рата неће употребити никад оружје против италијанских трупа.

Уз узајамно поштовање, повјерење и лојалност стриктно ћемо се придржавати примљених обавеза.

Подгорица, 6 ожујка 1942.

Бајо Ј. Станишић, с. р.
пуковник

(Потпис италијанеког команданта, нечитак)

(Факсимил на српском јеаику на страни 282, а на италијанском језику на страни 482)

ФРАГМЕНАТ ПИСМА О ПРИПРЕМАМА ЧЕТНИКА ЗА УЧЕШЋЕ У ОФАНЗИВИ ПРОТИВ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ

Све ћу учинити да олакшам тај транопорт ако буде одобрен. Напомињем да су се сви моји извештаји о кретању немачких дивизија као и хрватоких обистинили, то сад потврђује и партизанска

радиостаница. Уједно вас извештавам, да ми је данас саопштила врховна талијанска команда, да је довршен велики план о генералном нападу на партизане у ком ће да учествују талијанске, немачке, хрватске трупе и наше снаге у сарадњи са италијанским. На твоје питање потврдили су ми, да има изгледа да у тој операцији узму учешћа и црногорске трупе. О овом сам вас известио и депешом. На основу овог све више долази у питање да ее оствари наш план о акцији, а ми да будемо само један део трупа у општем плану италонемачком за уништење партизана. Да се не може остварити наш план независно од њихове акције, ја сам увек наглашавао војводи Бирчанину, а то сам помињао и у мојим извештајима вама, тим пре, што су правци наступања италонемачких снага од Бање Луке и од Лике подударни са правцима које смо ми наменили нашим трупама. О овом се мора водити рачуна да се касније не би доживело разочарење без ваше кривице јер сте кројили план на основу вама достављених нетачних извештаја не само нетачних у погледу броја, него што је још важније у погледу самосталности овдашњих наших одреда. Ја лично бих волео да они униште партизане, без наше помоћи, како и изгледа да ће их уништити са обзиром на замашност нада са којима располажу, а ми би се сачували од одиума да уништавамо српске крајеве...

„ПРИСТУПЉЕНО ЈЕ СА ПРЕТСТАВНИЦИМА УСТАША ПРЕГОВОРИМА И СА ИСТИМА ЈЕ ПОСТИГНУТ СПОРАЗУМ"

Штаб Санџачких четничких одреда, Стр. пов. Бр. 137, 13 јуна 1942, Положај. — **Да би се спречио улазак комуниста у Фочу, као и неред у самој вароши, односно да се ред успостави, јер је пљачка и прогон већ отпочео, приступљено је са претставницима усташа преговорима и са истима постигнут споразум, да се под командом надпоручника Штимеца стави 100 четника ради одржавања реда и спречавања евентуалног упада комуниста који су са оне стране имали осам батаљона, јер је ухваћено и писмо које.је један комунистички командант упутио народу позивајући га да се бори против окупатора. Ово писмо у оришналу је достављено и тој дивизији, преко командзнта италијанских трупа у Чајничу.**

Четничке трупе задржане су на линији на коју су стигле јер је споразумом са претставницима хрватских власти утврђено да се овако стање у Фочи и околини одржи све док по овоме не донесе одлуку гувернер на Цетињу под чијом се заштитом н налазе све четничке снаге Павла Ђуришића, команданта свих четника у Црној Гори и Санџаку. Четници су нарочито инсистирали да одлуку по питању Фоче донесе сам италијанеки гувернер,ч јер је претставник хрватске војске пуковник г. Јаковљевић пред делегатима са потцењивањем и омаловажавањем говорио о компетенцији господина гувернера италијанских трупа за решавање овог питања.

Молим да се снабдевање одмах продужи јер смо у противном принуђени распустити трупе, напустити терен, што ће одмах

искористити комунисти који су са оне стране Дрине, у околини с. Трбушће концентрисали већ својих десет батаљона спремних да упадну на ову територију, чим се ми повучемо.

Командант — мајор,
Петар Баћовић

(Факсимил на страни 227)

УСТАШКИ ВОЈНИЦИ ИЗЈАВЉУЈУ: „ЧЕТНИЦИ СУ СА НАМА ЛЕПО ПОСТУПАЛИ"

Изјава — **Ми доле потписани усташки војници изјављујемо под својим потписом да су четници црногорских националних снага са нама лепо поступали, да нисмо малтретирани и батинани, да нам није ништа од наше приватне својине одузето и да смо по својој жељи пуштени на слободу у Фочу.**

Потписујемо:

Медић Анто, **из Вранца, срез Фојница**
Карић Адем, **из Зенице**
Кулаја Иван, **из Прослапа, срез Прозор**
Базина Марко, **из Кочерина, срез Мостар**
Мујић Гаљан, **из Вишеграда**
Шапина Винко, **из Бистрани, срез Високо**
Перо Маргита, **из Клипчића, срез Мостар**
Матијевић Јозо, **из Лобашића, срез Маглај**
Маслаћ Иван, **из Дубровника**
Брнос Мато, **из Сарајева**
Кнежевић Фрањо, **из Фојнице**
Вулетић Никола, **из Дубровника**
Чуљак Блаж, **из Горњег Градца**

(Факсимил на страни 225)

ПИСМО УСТАШКОМ КОМАНДАНТУ КОЈЕ ИЗДАЈНИК МИХАИЛОВИЋ ПОТВРЂУЈЕ СВОЈИМ ПОТПИСОМ

Брату Мати Матићевићу, команданту хрватских одреда у области Вареша — Вареш. Веома сам задовољан са резултатом првих састанака са вама. Много рачунам на вашу сарадњу и вашу личност као човјека из народа који је успео да привуче тако велике снаге око себе и да их управи правим путем братске заједнице и слоге.

Сада нам се отварају широки путеви да доеадашњи рад још појачамо и да дође до пуне слоге и сарадње против заједничког непријатеља.

Јединице под вашом командом ће у будуће носити име хрватске јединице у саставу југословенске војске у домовини под хрватском заставом, а са називом једног од хрватских великана према вашем избору (на пример „Хрватски корпус Стјепана Радића").

Мој делегат брат Мустафа Мулалић ступио је у везу са командантом муслиманске милиције Исламовићем. Чим ти разговори буду завршени, надам се да ћемо ускоро на заједничком састанку моћи ријешити то питање онако како буде најбоље.

Ми вас, брате Мато, већ сада сматрамо у тајној сурадњи са нама, а ако успијемо да наша сурадња буде јавна, битиће то од највећег значаја за цијели наш «арод.

Јозо Урожник описује пред судом четнички покољ у околини Прозора 1942 године. Том приликом и он је изгубио руку

На нашем састанку ријешиће се питање о вашем називу и вашем чину у војсци онако како вам то ио заслузи вашег досадашњег рада припада.

Са братским поздравом генерал [1]

Драг. М. Михаиловић, **с. р.**

(М. П.)

29 студени 1944
Положај

(Факсимил на страни 216)

ПИСМО ИЗДАЈНИКА МИХАИЛОВИЋА ПОВОДОМ ПРЕГОВОРА СА УСТАШАМА: „... У МОЈЕ ИМЕ ЗАХВАЛИТЕ ЕКСЕЛЕНЦИЈИ (ПАВЕЛИЋУ) НА ЉУБАЗНОСТИ ..."

Врховна Команда, 15 априла 1943

Поштовани господине Б-у, — Захвалан сам Вам за обавештења, која сте ми учинили о резултату Ваших разговора са Екселенцијом, у циљу вођења једне заједничке борбе противу партизана. У лосебним актима, који су Вам заједно са овим писмом уручени, садржане су потребне одлуке у погледу довршења ових разговора и закључења једног жељеног аранжмана. Мени је, међутим, жеља да се овим писмом позабавим искључиво питањем учињеног ми предлога од стране Екселенције за моју личну посету и директног уређења овог народног посла, те вас лепо молим, да будете љубазни и да Екселенцију упознате са садржином његовом.

1) У првоме реду вас молим, да у моје име захвалите Екселенцији на љубазности и позиву, који ми је преко вас упутио. Чисто принципијелни разлози, изграђени током ове четири године, не допуштају ми, нажалост, да се овоме љубазном позиву одазовем.

2) Свакако ми је стало, да Екселенцију убедите, да у конкретном случају моја лична безбедност не долази под питање. Јер, ја сам апсолутно уверен, да би ми Екселенција, на своме подручју, пружио безусловну сигурност и обезбеђење.

3) Током ове четири године, ја се ниједном приликом нисам одвајао од својих трупа. Ту околност су моји команданти, које сам одмах упознао са садржином предлога Екселенције, истакли и изричито ме молили да ни у овој прилици не отступам од устаљене традиције трупа и да избегнем свако уношење немира у њихове редове.

Молећи вас да будете веран тумач ових разлога пред Екселенцијом, ја користим ову прилику, да преко вас Екселенцију умолим, да господи официрима, којима сам вођење преговора поверио, поклони пуно поверење и да на тај начин омогући успешно завршење овога посла на корист оба народа. Молим вас исто тако, да подвучете моју решеност, да се у спровођењу пројектованога споразума, заједно са својим потчињеним командантима и трупама, стриктно придржавам свих утаначења, која господа делегати у име Врховне команде буду прихватили. Са своје стране, ја изражавам своју наду и дубоко уверење, да ће тим истим духом држања војничке часне речи бити прожети Екселенција, Његови команданти и трупе.

Саопштавајући садржину овога писма Екселенцији, молим вас да Му изволите изразити моје поштовање.

Вама захваљујем на пожртвовању и нанорима, што их уносите у остварење овога по народ корисног посла и верујем да ћете и у будуће у свакој прилици и на сваком месту умети да

послужите интересима наше отаџбине, чије вам признање, надам се, не ће изостати.

Срдачно вас поздравља ваш,

Ђенерал Драг. М. Михаиловић

(Факсимил на страни 293)

ПИСМО РАТНОГ ЗЛОЧИНЦА И ИЗДАЈНИКА МИХАИЛОВИЋА НАДБИСКУПУ СТЕПИНЦУ

Преузвишености, преплавивши Србију и друге српске покрајине, комунистички вал од некога времена запљускује и оне покрајине које настањује хрватски народ. Он се све више шири и, нарочито последњих дана, прети да преплави и те крајеве, онако исто како је то био случај у минулој години еа српским крајевима. Приликом прве аудијенције, којом сте доносиоцу овога гшсма учинили част, имао је он прилике да обавести Вашу Преузвишеност о свима невољама и патњама, што их је комунизам проузроковао српскоме народу у току неколико минулих месеци.

Осећајући у овим часовима потребу да, поред осталих, и Вашој Преузвишености, као духовноме вођи хрватскога народа, скренем пажњу на све страхоте евентуалног комунистичког освајања хрватског простора, мени је част да у прилогу доставигл Вашој Преузвишености један мемоар у коме су изложена моја гледишта на садашњи војни и политички положај. Доносилац овога писма биће Вашој Екселенцији на расположењу за евентуална даља обавештења.

Без обзира на све оне моменте и околности, који су нас или који би нас могли делити, ја сматрам за своју дужност, да замолим и Вашу Преузвишеност, да уложи сав свој утицај и све своје напоре у циљу активирања свих националних снага хрватског народа у борби противу бољшевизма. Упућујући Вам ову молбу, ја желим да верујем, да ће Ваша Преузвишеност, идући стопама својнх великих претходника, одговорити свим оним историским лужностима и задацима, који се пред Вашу Преузвишеност посгављају у данашњим тешким временима. Јер, од правилнога схватања тих дужности и задатака са стране Ваше Преузвишености зависиће и место, што ће га историја хришћанства, а напосе хрватскога народа, Вашој Преузвишености доделити.

У том веровању и нади, ја препоручујем Вашој благона-^лоној пажњи доносиоца овога писма и молим Вашу Преузвишеност, да и овом приликом прими изразе мога особитога поштовања.

Врховна команда, 15 априла 1945.

Његог.ој Преузвишености
дру *Алојзију Степинцу*
надбискупу загребачком и
митрополити хрватском
Загреб

*

Армиски генерал,
Драг. М. Михаиловић

(Факсимил на страни 97)

ПРОЈБКТ ИЗДАЈНИКА МИХАИЛОВИЋА ЗА „РАШЧИШЋАВАЊЕ ТУРАКА У ОБЛАСТИ ЧАЈНИЧА"

222, 6-364. — **Поводом пројекта за рашчишћавање Турака у области Чајниче наредио сам Павлу да са Војом изврши иотребне припреме за половину јануара. Вероватно да је тежња не само Италијана већ и комуниста да се убаце међу муслимане. Имамо један извештај да би комунисти желели да створе једгф своје острво око Зеленгоре, то јест око Ћурева, а друго острвО би било око Чајнича. Све ово довести у везу са њиховим тежњама од Мајевице на југ. Извидите хитно област Ћурева и Зеленгорв да ли тамо има што год пошто су ови подаци добијени од једно* ухваћеног комунистичког курира из Босне. Од Павла чекам извештај о успеху Ракочевића или неуспеху. У сваком случају Павл% долази. Војн сам наредио да ухвати директну везу са Вама. Војин позивни знак је КО, ионављам КО, понављам КО. Наредио сам да станица која иде са Црногорцима одмах хвата везу с Вама Њен позивни знак јавићу вам чим га добијем од Певеца. Напад на област Чајниче казао сам Павлу да припреми преко Воје. Напад би ишао од 4 правца. Од Прибоја, Устипраче, Фоче и Челебића. Зашто Бајо само кука и тражи помоћ кад у чајничком и фочанском срезу има пријављених нама 1400 пушака. Готови смо да их помогнемо, али прво треба да видимо да и они хоће да се бију.**

2 јануара 1943.

222 — 5-343 **•— Вама и Херцеговцима најтоплије поздрава.**

(Факсимил на страни 198 и 199)

ЂУРИШИЋЕВ ИЗВЕШТАЈ ИЗДАЈНИКУ МИХАИЛОВИЋУ ЈЕ СВЕДОЧАНСТВО ЗЛОЧИНА: „СВА МУСЛИМАНСКА СЕЛА У ТРИ ПОМЕНУТА СРЕЗА СУ ПОТПУНО СПАЉЕНА. .. ЖРТВЕ КОД МУСЛИМАНА: 1.200 БОРАЦА И ДО 8.000 ЖЕНА, СТАРАЦА И ДЕЦЕ"

Штаб Лимско-Санџачких четн. одреда, Стр. Пов. број, 13 фебруара 1943 године, Положај.

Начелнику штаба Врховне команде. — Акција у Пљеваљском, Чајничком и Фочанском срезу противу муслимана извршена је.

Операције су изведене тачно ио наређењу и издатој заповести. Напад је почео у одређено време. Сви команданти и јединице извршили су добијене задатке на опште задовољство.

Отпор непријатеља био је од почетка до краја слаб. Једини гећи отпор био је на Требешком Брду, који је трајао 4 часа, али и он је брзо савладан.

Наши одреди 7 овог месеца у току ноћи, већ су избили на реку Дрину, те су борбе закључно са тим даном биле у главном завршене, а затим је настало чишћење ослобођене територије. **Сва муслиманска села у три поменута среза су потпуно спаљен* тако, да ниједан њихов дом није остао читав.**

Сва имовина је уништена сем стоке, жита и сена. Наређено је и предвиђено прикупљање људске и сточне хране у одређеним местима, за стварање магацина резервне хране и исхрану једи-иица, које су остале на терену ради чишћења и претресања терена и шумовитих предела као и ради спровођења и учвршћавања организације на слободној територији.

За време операција се приступило потпуном уништавању муелиманског живља без обзира на пол и године старости.

Жртве. **— Наше укупне жртве су биле 22 мртва од којих 2 несретним случајем и 32 рањена.**

Код муслимана око 1200 бораца и до 8000 осталих жртава: жена, стараца и деце.

За време почетних операција, муслимани су се дали у бекетво ка Метаљци, Чајничу и р. Дрини. На Метаљци је нашао склониште мали део становништва. У Чајничу се рачуна да има дв 2.000 избеглица, а један део је успео да умакне преко Дрине пре него што су одређене јединице извршиле пресецање могућих отступних праваца на том сектору. Све остало становништво је уништено.

Морал код муслимана био је такорећи срушен. Завладала је епидемија страха од наших четника, тако да су били просто изгубљени.

Интервенција окупатора из Пљеваља и Чајнича састојала ее само у томе: заштита и обезбеђење њихових гарнизона од онаоности услеђења нашега напада.

Детаљан извештај лоднећу накнадно у релацији са свима прилозима и скицама.

Командант мајор,
Пав. П. Ђуришић

(Факсимил на страни 200)

ЧЕТНИЧКИ ДОКУМЕНАТ О НОВИМ ЗЛОЧИНИМА НАД МУСЛИМАНИМА: УБИЈЕНО 1000 ЖЕНА И ДЕЦЕ, 400 ЉУДИ, И 33 СЕЛА ПОТПУНО УНИШТЕНО . . .

Штаб Лимских-Санџачких четничких одреда, Стр. Пов. Бр. 23; 10-1-1943, Положај. — Начелнику штаба врховне команде, Положај. **— Акција на десној обали Лима у Срезу бјелопољском завршена је. Иста је изведена тачно по утврђеном ллану. Резултат ове борбе је:**

1) Потпуно су уништена следећа муслиманска села (Секције: Пљевље, Сјеница, Пећ и Колашин):

Вољавац, Губавача, Радијеља, Усаковићи, Пресеченик, Батуриће, Доњи Влах, (Секција Пљевља), Муровићи, Шоља, Радијева Глава, Побратиће, Медише, Доња Костеница, Стубло, Врх, ЗМЈ-Ц-**јин&ц, Шиповице, Негобратина, Осман Бегово Село, Дупљаци, Јасен, Костиће, Кашевар, Ивање, Годијево, Жилици, Горња Црнча, Горњи Радулићи, Врба, Црхаљ, Крадежик, Сипање, Личине (Секција Сјеница — Пећ) — укупно 32 села;**

2) Жртве: иуслимана бораца око 400 (стотине), жена и деце ©ко 1.000.

Наше жртве: 14 мртвих и 26 рањених од које 3 жене.

До оволиког броја наших жртава дошло је не услед неправилног вођења од стране старешина, већ очигледно нечувања самих војника и њихових херојских јуриша на муслимане, којн су били затворени у својим кућама.

Командант, мајор *Пав.* ***П.*** *Ђуришић*

(Факсимил на страни 259}

ТЕЛЕГРАМ ИЗДАЈНИКУ МИХАИЛОВИЋУ О ПРЕДАЈИ СПИСКА КОМУНИСТА ОНОМЕ „КОМЕ ТРЕБА"

Бр. 314 од Азеда. **Бр. 12 од 4-1. — Данас сам примио од Дише Јовановића један списак комуниста из Пожеге, који је достављен по Вашем наређењу. Одмах сам га на погодан начи« доставио коме треба. УГ1Н.**

(Фзксимил на страни 362)

КРВОЛОШТВО ЧЕТНИЧКОГ КОМАНДАНТА КОНДОРА ПО ЧИЈИМ СУ СПИСКОВИМА НЕМЦИ СТРЕЉАЛИ РОДОЉУБЕ У УЖИЦУ

Бр. 11.014 од Кондора. **Бр. 64 од 22-Х1 — У Ужицу се већ две ноћи хапсе комунисти по списковима које је овај штаб доставио престојнику градске полиције Томовићу, који је у нашој служби. Овде је помагао и шеф немачке обавештајне службе Колић, који је био на индиректан начин упознат са подацима којима смо располагали. Извештен сам да је ноћу 21'22 вршен* стрељање неколико таквих. Комунисти су већ јавно дигли главу и грдили нас на сва уста, називајући нас петоколонцима и слично, па су уносили панику по чаршији, али им се доскочило. Кондор.**

(Факсимил на страни 351)

ЧЕТНИЦИ СУ ТРАЖИЛИ ДА ОКУПАТОР СТРЕЉА 300 РОДОЉУБА ЗБОГ ИЗВРШЕНЕ НАРОДНЕ КАЗНЕ НАД ИЗДАЈНИЦИМА БЛАЖОМ ЂУКАНОВИЋЕМ И БАЈОМ СТАНИШИЋЕМ

Бр. *9861 од Дра Дра. Бр. 60 од 22-Х* **— За убиство Блаже и Баја тражио сам од наших људи у Подгорици да интерзенишу преко Арсе Петровића код Немаца да се стрељају 300 комуниста пуштених из затвора из Бара и који су поново ухапшени у Подгорици. Наставља се.**

Бр. 9862 од Дра Дра Бр. 66-Х. — Наставак. **Васо Вукчевић**

(Факсимил на страни 346)

СВИ ЧЕТНИЧКИ КОМАНДАНТИ У ЦРНОЈ ГОРИ ПРИМИЛИ САРАДЊУ СА НЕМЦИМА

*Бр. 1272 од Бене. Бр*_____**од** *27-1* **— Сви команданти у Црио| Гори примили су сарадњу са Немцима, потпиеали ебавезу и** *с**

.осгацима војске налазе се у жици или у нееосредиој близини ње. Нема ни једне групе у шуми која би претстављала нашу борбу, око које би се могли окупљати. Вукадиновић исто тако налази се у Подгорици или у околини. Наговештени долазак србијанске војске поздрављен је бурно свуда, али долазак љотићеваца учинио је љотићевце врло активним и прете да ко год не буде са њима, он је комуниста. По варошима тешко ће се ико одржати, јер та формула сваког ће ставити под удар окупатора као комунисту. Наставак.

(Факсимил на страни 365)

„ВУЧКОВИЋ СА 130 ОДАБРАНИХ ЧЕТНИКА СТАВИО СЕ ПОД КОМАНДУ НЕМАЧКОГ ПОРУЧНИКА.. ."

Бр. 5288 од Ctune. Бр. 415 од 20-1У — **Вучковић са 130 ®дабраних четника ставио се под команду немачког поручника**

брза о» свлјг пр»вс'ч, нкричито с» праиц* СмІкк». 1 елко ** [* могу употрв-

ЈЈ[. ТВ.

Ер.^гте од СТД^„1.'р.41ј од 20-1*-Вучковић са 130 одабраних четника ставио се ш» коуигду Неуачног поручнкка №ршра в имгзв сг .1ј'чо оД сгла ј^ аСРДЬ ч» Ьмд Ј Гд«г.у Нарепио са»ј пу на о'уПх'и^з^ с~йь 0круглкчу а" бЂУ»У . * « * Оj Ж е.ДетатУ ситу»';иЈу прве»их Јарко та Ко«дор.Дрпиа.

ЕР.52Р9 од СТИ11Е.Зср«*1*1* ол ?0-1'» У обаасти Иучаа *в-.з* хран®.»;схрана

Из књиге примљених депеша издајника Михаилови^а: Дршка (пуковник Јеша Симић) јавља да се Вучковић (Звонимир) са четницима ставио под команду немачког официра

Керпера и налази се јужно од села Јасенова на Белој Глави. Наредио сам му да одмах изиђе на Округлицу и ојача медведе. Детаљну ситуацију црвених јавио ти Кондор. Др. Шка.

ТЕЛЕГРАМ ИЗДАЈНИКА МИХАИЛОВИЋА: „ПОНАВЉАМ: ТАКТИЗИРАЈТЕ ТАЈНО, АЛИ БЕЗ КОМПРОМИТАЦИЈЕ"

Бр. 577 од 13. XII. 43 Хуго (Митрановић): **Наша борба мора бити без компромитације. Предузмите све што можете да те компромитације не буде. Ако тактизирате, онда тактизирајте, али то мора бити тајно. Не могу вам давати тачан упут, јер не иознајем прилике. Понављам, тактизирајте тајно, али без компромитације.**

(Факсимил на страни 370)

ИЗ КЊИГЕ ТЕЛЕГРАМА: „Др. ТОШО ПЕРОВИЋ ИЗ ТРЕБИЊА ДРЖИ ВЕЗУ СА НЕМЦИМА"

Бр. 12.792 од Нав-Нава. **Бр. 299 од 23-УИ. — Др. Тошо Перовић из Требиња, који држи везу са Немцима, известио ме је тајно да су Немци хитно позвали у Сарајево. Нав-Нав. Крај.**

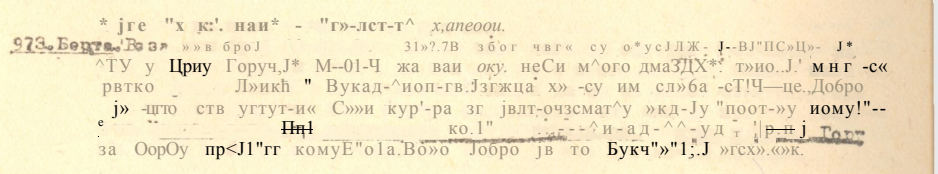
ДРАГИ ЈОВАНОВИЋ СТУПА У ВЕЗУ СА ОРГАНИЗАЦИЈОМ ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА „ПОД УСЛОВОМ АПСОЛУТНЕ ДИСКРЕЦИЈЕ"

Бр. 411 од Валтера. — **Драги Јовановић се нуди преко Божиновића иод условом апсолутне дискреције и привидно и дал>е непријатељског става. Хтео би везу само преко једног лица. Мишљења сам да се искористи. Молим одговорите и потпуну тајност. Употребите псеудоним Адолф за њега. Као министар полиције имаће два помоћника, једно војно лице бар потпуковничког чина.**

(Факсимил на страни 389)

ИЗ КЊИГЕ ТЕЛЕГРАМА: „ИСКОРИСТИТЕ ОНЕ КОМАНДАНТЕ КОЈИ САРАЂУЈУ СА НЕМЦИМА..."

973 Берта. — **Веза наш број 14—19 Да ли знате због чега су одустали љотићевци да иду у Црну Гору. Ја мислим да вам они не би много сметали тамо. И нама се ретко јавља Лашић и Вукадиновић. Изгледа да су им слабе станице. Добро је што сте упутили Сави курира за једновремену акцију противу комуниста. Искористите оне команданте који сарађују са Немцима у Црној Гори за борбу против комуниста. Врло добро што је Вукчевић... Наставак.**

Из књигв отпослатих депеша и'здајиика Михаиловића: Нелог Берти (Павлу Буришићу) да искористи оне четничке команданте који у Црној Гори сарађују са Немцима

„ЧИЧА" (ИЗДАЈНИК МИХАИЛОВИЋ) ПИШЕ ДА СЛОБОДАИ ЈОВАНОВИЋ ПРЕДУЗИМА СВЕ МЕРЕ ДА СПРЕЧИ ПРОПАГАНДУ ЗА ПАРТИЗАНЕ

Бернардо виа Иштван 6-506. — **Све што ми је у моћи предузимам да спречим пропаганду Лондона за партизане. Претседник Владе Слободан Јовановић предузима најенергичније мере да ово спречи. Будите у то уверени. Зато уништимо час пре ове хијене нашег народа — па онда неће моћи радио Лондон да их хвали лажима. Енглези нису на њиховој страни, али покушавају на све начине да развију нашу љубомору да би смо што пре напали Немце и Италијане, а ми то не можемо све док претходно не уништимо Мошу Пијаде. Имајте поверење у Слободана Јовановића и Врховну команду. Свима шаљем свој поздрав. — Чича.**

Радим свим силама на упућивању Црногораца који ће ићи по мојој замисли најважнијим правцем.

Фрике 5-547.

(Факсимил на страни 264)

ИЗДАЈНИЧКО-ОКУПАТОРСКА ЗАЈЕДНИЦА НА ЈАВОРУ

Бр. 786 од Рас-Раса. Бр. 711 од 16-**1 — На Јавору код Ку-**Јиића **и Катића још се води борба између комуниста с једне и четиика, пољске страже, Немаца и Бугара с друге стране. Комумиста има око 3500. Опкољени су и сад би требало дотући их.**

„ВОДИТЕ РАЧУНА О НЕМЦИМА И БУГАРИМА"

Сто-сто^ Веза ваш бр. 37 и 44. — **Водите рачуна о Немцима и Бугарима и искористите њихову икцију против црвених до**

$51 ^ТО^Т^Jj^a Уа& 1зг.З' I 44• Уос1Ив габипа о Кечс1та / Видаг1ва 1 ТШогграТГЕе пj1Коои аНс^ји рт-оИи сгоепг^ <1о К-aj.njГН поцибпогИ На-ра<1 па Р1ец1је Г*ког1*Ше ва лара<1 г> 1е<1ја па Нотипг ?1е • I пата Видо пе]au1ja ос!аопо.*

Б56. г:ма. Рг1п1јвп Уа& . 3г9-331 • , Ко<3 Гаг ПаДао пеНе ееадоДддпЈ&в/де

И'з кк.иге отпослатих депеша издајника Михаилови^а: Наређење броју Сто-Сто (Закарију Остоји-ћу) да помоћу Немаца и Бугара изврши напад с леђа на комунисте

крајњпх могућности- Напад на Пљевље искористите за напад с леђа на комунисте. И нама се Хуго не јавља одавно.

ИЗ КЊИГЕ ТЕЛЕГРАМА: „... МИ НЕМЦИ ЦЕНИМО БОРБУ ВАШИХ ЉУДИ.. ." ч

Бр. 13.017 од Нав-Нава. Бр. 327 од 28-ХП — **Перовић се вратио из Сарајева. У Сарајеву био је код генерала Фрома, команданта позадине целог Балкана. Између осталог рекао му је: „Срби су иетински борци противу партизана, ми Немци ценимо борбу**

Нав-ЉЕ.Крз.j депеш«.

Бр.13.017 **од** а?-Нава.Вп.327 **ол а8-Х11-..Перовнћ ое вратио -тз Сарајева,** У Саревеву о о је код геиерала **Фроиа,** команданта **поза д:ше целог'Балкана.Изме-**)У остолог рекао му је:"Сро* уу**'иитиноки борци**'прбтиву **парткзана,'ии'Немц:1** тхенгио ооpoy **вал:**« људ;!.У томе ое иоткче нарочито ваш крај**.Нарочито** цен;**1мо** сар^њу маЈОуа ЈГукачев ћа.У кратко врсме приуајединмће се српск- крајеви Срои-јч *у тои* сл/ча.]У чспскч ће напоп лобити пуну економику помоћ:На,ставак.

/уjj. 1J.018 од Кав-Нава.Бр.328 "вотавакЈУ ниЈкрапем року лолаз-. јоа и: д-'вч

Из кк>иге примљених депеша издајника Михаиловића: Извештај о састанку четн чког делегата **Тодора Перовића са немачким генералом у Сарајеву (Нав-Нав је радиостаница штаба четничког команданта Петра Бањовића)**

ваших људи. У томе се истиче нарочито ваш крај. Нарочито ценимо сарадњу мајора Лукачевића. У кратко време присајединиће се српс;си крајеви Србији и у том случају српски ће народ добити пуну е5:ономску помоћ."

КРАЉ И СЛОБОДАН ЈОВАНОВИЋ ОДОБРАВАЈУ И ПОХВАЉУЈУ РАД ИЗДАЈНИКА МИХАИЛОВИЋА

Ђенералу Михаиловићу — Веза ваш **двеста шездесет четири и двеста шездесет пет.**

Одобравам и похваљујем ваш рад као и рад ваших сарадника за добро нашег народа и васкрс наше отаџбине. Спроведите сличну организацију у свима крајевима Југославије. Врховни Командант Петар. В. К. седамдесет пет — Јовановић.

Претседник Министарског савета и заступник министра војске, морнарице и ваздухопловства

С. ./.

(Факсимил на страни 410)

ТЕЛЕГРАМ СЛОБОДАНА ЈОВАНОВИЋА: „СВИ ОДЛИКОВАНИ"

0. 110
11 »ер1«т1|г« ^

МЕ^КАИЈ тнлиоУ1сц

УЕ2А УА5 РЕТ5Т0 СЕТКПЕ5ЕТ ЗЕ5Т.

5Уј ОђШСОУАК!. **Ш1 СНЈПЧКСК1 УОЛЮБА** МЈЕ **0ВЈАУ1,ЈЕК 12 №К0-**

СПТ1Н КА210СА. УК' **5Т0** РЕ5ЕТ - Ј07АКСУ}С

Рг01вест1к М1п181»г8ко8 ааувса
2аз1ирглік **М1п1з1га уојвкв, тог**
п с е 1 чаг<1иђот>1оУ81^в,

/

А0 ОШШИ МИЛШУ1С

КвГвгапов уо^ге 546.
Тозд двоогби. Роиг Зоа га!80п 8Т)ас1а1е8 1в пот аи **ргепиер**
•»и/зто<1в **<1з** п'вз1 т)аз шћП»>. ТХ 110 - Joyar.oyjx

Из досијеа двпеша емигрантске владе: Претседник емигрантске владе Слободан Јовановић јавља да су предложени четнички команданти **одликовани**

Д. 110, 11 септембра 1942 — Ђенералу Михаиловићу — **Веза ваш петсто четрдесет шест. Сви одликовани. Први четнички војвода** није објављен из нарочитих **разлога. В.** К, сто десет — **Јовановић.**

Претседник Министарског **савета и** заступник **министра војске, морнарице и ваздухопловств;'!,**

С. *Јовановић*

СЛОБОДАН ЈОВАНОВИЋ ТРАЖИ КРЕДИТЕ **ЗА РАТНОГ ЗЛОЧИНЦА** МИХАИЛОВИЋА

Реферат Министарском савету — За **потребе издржавања** војске **нашег** Министра **војске, морнарице и ваздухопловства дивизиског ђенерала Драгољуба М. Михаиловића у Југославији, молим** да се **одобри 40.000** енглеоких **фунти.**

Овај ноеац ће се доставити ђенералу Михаиловићу тајним •утем у динарима који циркулишу у Србији, рачунајући 600 динарв за једну фунту.

Новац ће се у Лондону предати Енглезима.

Молим да се ово хитно одобри.

ГТретседник Министарског савел д
и заступник министра војске,
морнарице и ваздухопловства,

С. *Јовановић*

(Факсимил на страни 393}

ОБАВЕШТЕЊЕ ЕМИГРАНТСКОЈ ВЛАДИ: „УХВАЋЕНА ВЕЗА СА МАЧЕКОВОМ ОРГАНИЗАЦИЈОМ"

Бр. 240 од 12 јуна — Претседнику Југословенске Владе. — **Веза Ваш број 131. У јануару ухваћена веза с Мачековом оргаии-зацијом преко секретара Мачековог Др. Пинтеровића. Дата му упутства за рад и задатак. Никаква акција није запажена до скоро. Сада нам јављају бекства Хрвата у шуму због прикупљања за источни фронт. Већим делом хрватска војска у Босни не бори се против четника већ само усташе и Муслимани. — Ђенерал Михаиловић.**

(Факсимил на страни 333}

РАЗГОВОР В. МИЛИНОВИЋА СА СЕР ОРМ САРЦЕНТОМ

Забелешка **— о разговору Помоћника г. В. Милиновића са Сер Орм Сарџентом у Форен. офису 22 децембра 1942 године.**

Предао сам му ед-мемоар... о кампањи радиостанице „Слободна Југославија" и молио за повољан одговор да можемо реагирати преко станице „Карађорђе".

Сер О. Сарџент ми је рекао, са равнодушношћу и са цини-ам|Ом, да су комунисти много активнији од ђенерала Михаиловића, да се сад они једини боре у Југославији, да се овај већ од октобра ирошле године више не бори, што отежава могућности сузбијања совјетске пропаганде против ђенерала Михаиловића.

На моју примедбу да је активност ђенерала Михаиловића једно време била сведена, по узајамном споразуму наших и енглеских надлежних кругова, и да је ђенерал у последње време поново врло активан у борби против оку^атора, Сер Орм ми је са истим цинизмом одговорио да га чуди да је икад неко са Енглеске стране могао да се сложи да ђенерал Михаиловић умањи активност, и да му уопште није познато да се сад ђенералови четници боре.

(Факсимил на стра«и 312)

ПОВЕРЉИВЕ ПОРУКЕ ЕМИГРАНТСКЕ ВЛАДЕ ПРЕКО ПУКОВНИКА БЕЛИЈА

Д. В. К. 34 Гтх Април. — Ђенералу Михаиловићу, — **Неоп-ходно потребно да се што пре састанете с Белием било Фоча илн**

друго место. Бели има да вам саопшти хитне и важне лоруке од стране Југословенске владе. — ВК тридесет четири — Јовановић.

(Шаксимил на страни 339)

1001 (ИЗДАЈНИК МИХАИЛОВИЋ) ПИШЕ: „ВИЂЕНИ ЕНГЛЕСКИ ФУНКЦИОНЕРИ ПОРУЧИЛИ СУ НАМ ДА ШТО ПРЕ ЛИКВИДИРАМО КОМУНИСТЕ"

Стр. Пов. — Преиис писма г. Мииистра војске и морнарице — јуна 1944 године:

Драги Војводо, — дајемо Вам у овоме писму инструкције којих треба да се придржавате у Вашем граду. Ово ће бити опште линије, јер би требало дуго ако би смо се упустили у детаље. Иначе Ви већ знате у главном како треба да се ради по многим питањима.

Дајемо Вам прво информације о нашој спољној ситуацији и о држању Краља и краљевске владе наше емиграције.

Ових дана стигао је Лукачевић и Бајовић из Каира. Лично су разговарали са Краљем и са свима нашим политичарима и са претседником владе.

Даћу Вам и овај врло важан и врло интересантан податак. Врло истакнути и врло виђени енглески функционери поручили су нам да што пре ликвидирамо комунисте. Чим комунисте будемо ликвидирали настаће друкчије стање, тј. одмах ће променити своје држање, своју пропаганду, и што је најважније своју политику.

Бајовић и Лукачевић чврсто су убеђени: да је ово моментално.

Братски вас поздравља ваш. ... 1001.

(Факсимил на страни 357)

ЕНГЛЕСКИ КАПЕТАН ХАДСОН РАТНОМ ЗЛОЧИНЦУ МИХАИЛОВИЋУ: „СТАЛО МИ ЈЕ ДО ТОГА ДА ВАС ЈОШ ЈЕДНОМ ИЗВЕСТИМ ДА ВАМ СЕ СТАВЉАМ ПОТПУНО НА ВАШЕ РАСПОЛОЖЕЊЕ..."

Поштовани господине министре — Стало ми је до тога да вас још једном известим да вам се стављам потпуно на ваше расположење ако сматрате да могу користити вашој организацији.

Желео бих се састати са капетаном Ђуришићем и пуковником Станишићем и осталим вођама који су се тако успешно борили против комуниста и ослободили све крајеве од њих.

Ја мислим да би можда помогло кад бих њима лично саопштио, да је Велика Британија решена да стопроцентно помаже вас за уједињење свих националних снага у земљи и спремање за предузимање акције против окупатора онога дана кад ваше шансе буду имале изгледа на успех. Ја сматрам да је то један више израз и настојање Британске владе да подупре вашу националну акцију, што сам добио унапређење.

Желео бих саопштити својој команди да сам се личио видео са вођама из ових крајева и да сам био на територији коју су они сада очистили од комуниста и да им потврдим њихово национално гледиште као и да раде само по вашим налозима.

Сматрам као важно да се претходно посаветујем са вама о свему ономе што треба да им еаопштим, да би то било што ефикасније за вашу организацију и да немате ни мало сумње у оно што ћу им рећи.

С друге стране можда в« мислите да ја хоћу да се мешам у чисто југословенске ствари. Али будите уверени, ако сматрате, да је боље за ваше интересе, ја ћу остати у једној усамљеној колиби до краја рата и да не видим, не чујем и не говорим ништа, само наредите и ја ћу то извршити.

Прошло је време за примитивно драматизовање моје улоге. Пре су ваши официри замишљали моју улогу, изгледа, као улогу једног Лауренса и то је јако сметало моме раду и изазвало сумњу. Сад оии гласно, и случајно у мом присуству говоре о мени као баксузу за српско наоружање. Дакле, моја је улога официра за везу и посматрање прилика под којима би Велика Британија могла дати већу помоћ у погледу материјала или евентуалне акције.

Ако могу да потпомогнем вашу ствар у свим могућим начинима, зато сам ту и стављам се на расположење за ваш национални покрет. Могуће ви ћете ми саопштити једнога дана на који би се начин најбоље могла помоћи ваша ствар, ако сматрате да је то корисно.

С одличним поштованем
Хадсон

11 јуна 1942
Положај

(Факсимил на страни 120)

ЕНГЛЕСКИ ПУКОВНИК БЕЛИ ПРЕНОСИ ПОРУКУ ИЗДАЈНИКА ГРЧКОГ НАРОДА ЗЕРВАСА ИЗДАЈНИКУ ДРАЖИ МИХАИЛОВИЋУ

Господине Министре, пре пар недеља, разговарали смо е акцији у Грчкој и везама са пуковником Зервасом. Том приликом сам обавестио свога колегу у Грчкој, да је одговор, који је грчки пуковник Вама упутио после пријема Ваше поруке ланске године, гегде залутао, те нисте исти ни добили. Сада сам добио из свога колеге поруку од пуковника Зерваса који гласи: Молим Вас да будете добри да предате господину ђенералу Михаиловићу братске поздраве у име моје и Слободне Грчке њему и јуначком Српству. Желим што скорији додир с њиме ради утврђивања планова за заједничку акцију уз сарадњу Енглеза.

Моји су ми послали и неке предлоге за извођење једног сусрета између Ваших, грчких и наших претставника. О томе можемо подробније да разговарамо када будем дошао пре. За сада сам хтео да Вам одмах изручим поруку.

Предлог господина Мољевића примио сам а већ учинио потребан корак код својих.

Изволите, господине Министре, примити израз мога особитог поштовања. Вам одани *Бели,* пук.

(Факсимил на страни 232)

ЕМИГРАНТСКА ВЛАДА БИЛА ЈЕ ОБАВЕШТЕНА О САРАДЊИ МИХАИЛОВИЋА СА ОКУПАТОРОМ

Реферат Претседнику Министарског савета и заступнику Министра војске, морнарице и ваздухопловства. — 29 децембра од 16 до 17,15 часова имао сам необично занимљив и важан разговор са енглеским мајором Питром Бојем, једним од главних у сервису г. Мастерсона, који се стара о помоћи ђенералу Михаиловићу и који одржавају везе са ђенералом Михаиловићем.

Мајор Бој дошао је по својој иницијативи поводом пребацивања у нашу земљу 3.000 примерака „Службених Новина" бр. 10.

Мајора Боја обавестио сам о великој оскудици у храни, одећи и наоружању одреда ђенерала Михаиловића, због иначе гешког стања у нашем народу. Напоменуо сам му да је Њ. В. Краљ предао г. Черчилу једну забелешку, у којој је молио, поред осталог, да се ђенералу Михаиловићу достави храна, одело и наоружање.

Мајор Бој, један од Енглеза који не воли дипломатска увијања и завијања и који отворено каже шта мисли, одмах ми је, у једночасовном разговору саопштио, у главном, следеће:

1. — Морамо да говоримо отворено и искрено. Г. Черчил после пријема забелешке Њ. В. Краља затражио је од г. Идна, мишљење по овој ствари. Форењ Офис затражио је мишљење од сервиса г. Мастерсона и мајор Питер Бој, који заступа свога гиефа потпуковника Персена, дао је мишљење по овој забелешци.

Изјавио је да се ђенералу Михаиловићу не може слати наоружање за борбу противу партизана, који се сада једини туку противу Осовине. Исто тако слање хране зависи од Министарства блокаде, а стање у нашој земљи под италијанском окупацијом није тешко према њиховим извештајима. У Србији признаје да је стање тешко.

2. — Ђенерал Михаиловић отворено сарађује са Италијанима и његови одреди, потпуно наоружани, пребацују се италијанским камионима у Западну Босну за борбу противу партизана и то у заједници са италијанским трупама. Каже да се баш данас води битка северно од Мостара између једног Дражиног одреда од 2.400 људи из Црне Горе у заједници са Италијанима противу партизана.

Мајор Бој је рекао: Дража Михаиловић је Квислинг исто хао и Недић, јер Недић сарађује са Немцима а Дража са Италијанима.

3. — Одреди ђенерала Михаиловића у опште сада не воде *бообу.* Шеф Војног кабинета, мајор, *Жив. Л. Кнежевић.*

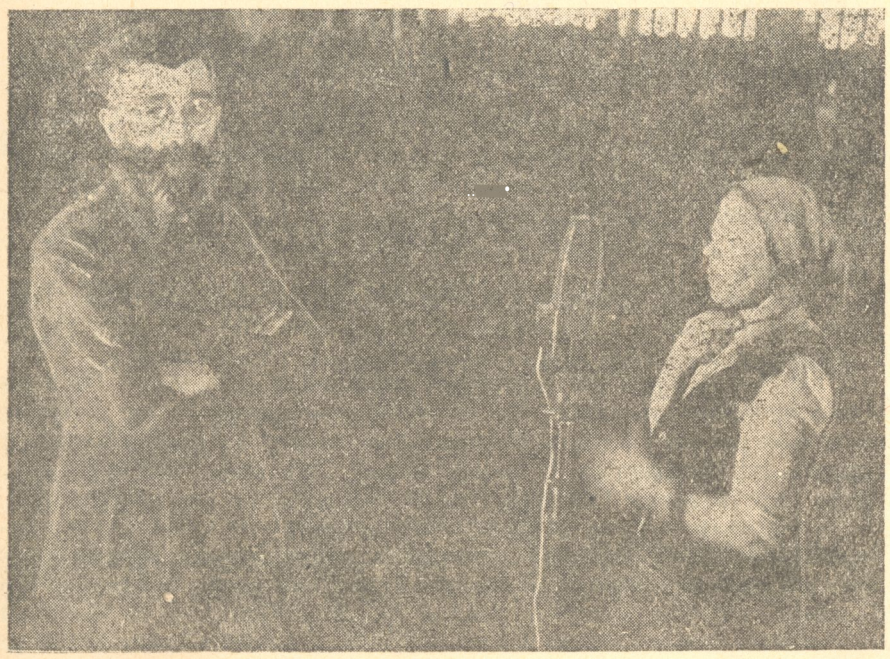
(Факсимил на страни 184)

ЗАХТЕВ ЖИВАНА КНЕЖЕВИЋА ЗА ЈОШ ВЕЋУ ПОДРШКУ ИЗДАЈНИКУ МИХАИЛОВИЋУ

Закључак. — **Целокупно ово излагање мајора Боја, коме су познате ове депеше ђенерала Михаиловића, јасно показује следеће:**

1. — Да Југословенска Влада у целини са своје стране није ништа урадила да Енглезима објасни ситуацију у нашој земљи и изложи да је до сада број мртвих у Југославији скоро милион и да се од нашег народа не могу више да траже бесциљне и несразмерне жртве;

2. — Због оваквог држања Краљевске Владе целокунна борба нашега народа биће сведена на нулу. Отворено иступање

Оптужба сељанке Данице Маринкови^ коју су четници клали: „Овде су ми грклан пресекли"...

активних Министара у Влади, као и активно помагање злонамерне пропаганде од стране Дирекције за информације у Лондону и Информативног центра у Њујорку противу Драже Михаиловића, —• нашкодило је у највећој мери виталним интересима наше^ народа;

3. — Имам утисак да Енглезима мало стало до тога што ће српски народ бити потпуно истребљен и то без икакве стварне користи за наше савезнике. Извесни енглески сервиси желе да наш народ голорук баце на ми-граљезе, што претставља најобичнију авантуру, у коју наш народ несме да улети. Наш народ никада

није мерио жртве за своју слободу, али ако се голорук баци поново у авантуру Срби ће бити истребљени и не знам каква ће бити корист од Југославије, макар се протезала и до Индије, ако у њој нема Срба. Ми сви овде у иностранству носимо тешке одговорности и пред нашим <народима и пред историјом.

4. — Последњи је час да Краљевска Влада заузме недвосмисден став, и отворено по питању одреда југословенске војске под командом ђенерала Михаиловића и да овај став свуда и на свакоме месту отворено и енергично брани. Борба ђенерала Михаиловића претставља у ствари борбу српскога народа за обнову Југославије. Милион мртвих пало је у овој борби. Уместо признања, данас се ђенерал Михаиловић — чак и од сервиса који знају његов рад и који су издавали наређења ђенералу Михаиловићу без знања Краља и Владе — ставља на исту ногу са Антонеском и Недићем, а сутра ће се ставити у исти ред и са Павелићем..

Није потребно, Господине Претседниче, да Вам даље излажем тешке одговорности и Краљевске Владе и нас војника ван Отаџбине за стање које је овако катастрофално нарочито за борбу коју су Срби пружили дајући преко милион мртвих.

Сматрао сам за сзоју дужност да Вам, као Ваш шеф Војног кабинета, као војник који ће сутра одговарати и пред ђенералом Михаиловићем и пред својим друговима, -— изнесем ове чињенице на оцену и хитне одлуке, како би се борба нашега народа претставила и пред савезницима у светлости праве истине. Шеф Војног кабинета, мајор, *Жив. Л. Киежевић.*

(Факсимил на страни 185)

ПРЕКО ЧЕТНИЧКОГ ШТАБА ВОЈВОДИНЕ ОДРЖАВАНА ЈЕ ВЕЗА СА МАЂАРСКИМ ФАШИСТИМА

Реферат Начелнику штаба Врховне команде и министру војске, морнарице и ваздухопловства. — У вези раније понуде Мађарске Владе за успостављање везе са Вама и ваших упутстава ио овоме, извештавам Вас у следећем:

Крајем јануара 1944 године (око 28 јануара) мађарски функционер преко кога Арсен одржава везу, био је у Будим-Пешти позван од стране пуковника Ујсасија који му је сао-пштио следеће:

„Одмах по пријему Вашег извештаја о успостављању канала са ДМ известио сам претседника владе Калаија који се живо интересовао за ову везу". Даље је пуковник Ујсаси рекао да само чека иисмен позив од ДМ па да дође на састанак који му ДМ закаже. Том приликом му је поновио *пуну готовост Мађарске владе да са ДМ успостави сталну везу и да му, у најширим границама могућности, у свему изађе у сусрет,* као и да покуша да у најлојалнијим разговорима са њим (са ДМ) нађе предуслове за решење мађарско-српских односа после рата.

Овај функционер замолио је Арсена следеће: потребу за лисолутном дискрецијом по целој овој ствари и молбу, да се све

што се односи на ову везу шаље преко њега, којом је приликои открио бојазан да се ова веза не би мимо њега извршила.

Овај функционер је помоћник мађарског официра за везу код заповедника у Србији и за Југоисток, резервни официр, п* професији новинар *Ласло Хори.* Преко њега је успостављен најпогоднији канал до врховне команде.

Због околности да он изрично у име пуковника Ујсасија ургира одговор по овој ствари може се закључити, да пуковник Ујсаеи све до 28 јануара ове године није примио Вашег специјалног изасланика све до овог датума, као и да сам пуковник Ујсаси овога Хориа сматра као најподеснију личност за успостављање овога канала.

Обзнром на услове под којима се овај канал успоставл.у потписати је мишљења да је ово за нас иајпогоднији канал, поштв долази директно из Будим-Пеште до Београда њиховим старањем, а тек од Београда се пребацује на ову команду. Затим из чињенице да делегирана личност господина министра није могла доћи до овог датума до контакта, може се сматрати да је ово погоднији канал од онога којег би та личност успоставила.

Како Мађари све енергичније траже конкретан одговор. у име пуковника Ујсасиа, молим Господина Министра за наређење шта могу одговорити на њихово питање:

„Какав конкретан одговор имате по предлогу који сам учинио по овлашћењу пуковника Ујсасиа и зашто се још није искористило."

(М. П.)

8 фебруара х944 године
Положај

Командант, мајор
Драг. Ђ. Ракић

Луки. — Писати Штабу Војводине да није потребно за сада да се веза одржава преко Ласло Хорн. — свршено у акта — Б.

(Факсимил на страни 88;

СПИСАК ОРУЖЈА И МУНИЦИЈЕ КОЈИМ ХОРТИЈЕВА МАЂАРСКА СНАБДЕВА ИЗДАЈНИКА МИХАИЛОВИЋА

I. Оружје и муниција

1. — 1.000 (хиљаду) сандука пушчаних метака 7.92 м. 24 (1 сандук — 1.000 метака)
2. — 10.000 (десет хиљада) комада пушака 7.92 м. м. 24
3. — 30.000 (тридесет хиљада) ручних граната (офанзивних)
4. — 20.000 (двадесет хиљада) ручних граната (дефанз)
5. — 200 (двесто) бацача граната 81 м. („Штоксбранд")
6. – 20.000 граната за бацаче граната (81 м. „Штоксбранд")
7. — 200 ком. тешких митраљеза
8. — 300 (триста) ком. лаких митраљеза
9. — 1.000 (хиљаду) ком. револвера 9 м.
10. — 50.000 (педесет хиљада) ком. метака за револвер 9 мм

II. Материјал за радио

1. Једна комплетна опрема за радиостаницу.

(Факсимил на мађарском језику на страни 465)

ИЗЈАВА БИВШЕГ МАЂАРСКОГ ГЕНЕРАЛ-МАЈОРА УЈСАСИЈА О ШПИЈУНСКОЈ ДЕЛАТНОСТИ ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА У КОРИСТ СИЛА ОСОВИНЕ

У вези са издајничком делатношћу Драже Михаиловића, бивши генерал-мајор мађарске војске и бивши шеф централне управе државне одбране Мађарске Иштван Уjсаси доставио је совјетској влади изјаву у којој се поред осталог каже:

„Сазнао сам од својих другова да су југословенске власти ухапсиле генерала Михаиловића и да су га ставиле под суд кав ратног злочинца.

Пошто сам преко 15 година познавао Дражу Михаиловића, сматрам да је моја дужност да, ради историске истине, изјавим да је он био агент мађарске Хортијеве владе и да је радио за интересе блока фашистичких држава, на чијем се челу налазила хитлеровска Немачка.

1936 године, срео сам Михаиловића у Прагу, где сам бив мађарски војни аташе, а он југословенски војни аташе у чину потпуковника. Како ми је мађарски генералштаб дао упутства да успоставим што присније односе са југословенским аташеом да бих, у интересу мађарске политике, радио на разбијању Мале Антанте, ја сам са Михаиловићем успоставио пријатељске односе, које сам већ имао и 1930 у Паризу. Михаиловић је био добро обавештен о немачкој армији, благодарећи пријатељству са пуковником Хункеом, немачким војким аташеом у Прагу и његовмм наследником, немачким генер«лштабним пуковником Рудолфом Тусеном.

Михаиловић и ја растали «мо се веом« срдачио крајем 1937 гфдинс када је он ©тнутова* и« Прага за Љуб/мшу, где је има«

да заузме положај начелника штаба дивизије. За време рата опет сам се срео са Михаиловићем у току мога рада у мађарском генералштабу.

У оквиру моје делатности у мађарској војној обавештајној служби, сазнао сам да је Михаиловић био агент мађарског генералштаба, присни сарадник мађарског регента адмирала Хортија, и да је радио за интересе хитлеровске Немачке. Мени је исто тако познато да је за време Другог светског рата Михаиловић присно сарађивао са италијанским и румунским генералштабом, од којих је примао помоћ у оружју и муницији за борбу против Титове армије. Он је исто тако за италијанску и румунску обавештајну службу извршавао шпијунске задатке, уперене против Совјетског Савеза и Тита.

У лето 1942 године у Будимпешти где сам био шеф Другог одељења мађарског генералштаба, поднео сам ађутанту адмирала Хортија, генерал-пуковнику Лудвигу Керестеш-Фишеру у његовој канцеларији у краљевској палати извештај о ситуацији у Југославији. Док сам подносио извештај, Керестеш-Фишер је извадио из фијоке Михаиловићево писмо на српском језику чији ми је рукопис био врло добро познат.

У своме писму, упућеном регенту, Михаиловић је изјавио да жели успостављање пријатељских и добрих суседских односа између југословенске владе и мађарске владе адмирала Хортија, јер оне имају заједничког непријатеља: Титове партизане и Совјетски Савез. У писму је такође стајало да он осуђује раскид мађарско-југословенског уговора.

У току разговора казао сам генерал-пуковнику Керестеш-Фишеру да одавно познајем Михаиловића и да сам с њим био у пријатељским односима. Он и ја смо дошли до закључка да је од битног значаја искористити Михаиловића до крајњих ^раница за интересе Мађарске и сила осовине, а у борби против антифашистичког партизанског покрета у Југославији, посебно у Бачкој и у области између Муре и Драве.

Керестеш-Фишер ме је такође обавестио да је Хорти преко једне удовице упутио Михаиловићу писмо у коме га је Јбавестио да је спреман да са њим одржава пријатељске односе. Керестеш-Фишер ми је казао да је регент истим писмом обавестио Михаиловића да је он Хитлеров савезник и да се у свим гранама своје делатности руководи интересима сИла осовине.

Отприлике недељу дана доцније, док сам адмиралу Хортију у његовом дворцу у Будимпешти подносио свој редовни извештај, регент ми је казао да га је генерал Керестеш-Фишер обавестио о мојим пријатељским односима са Михаиловићем. Хорти ме је питао шта знам о Михаиловићу, његовој прошлости и политичкилЈ погледима и рекао ми да се моје пријатељство с Михаиловићем ^ора искористити за интересе Мађарске.

Августа месеца 1942 године, док сам се по службеној дужности налазио у Ужхороду, био сам хитно позван да посетим Хортија у његовом летњем боравишту Гедоле у близини Будим-

пеште. За време пријема, Хорти ми је рекао да је хитно потребно успоставиги непосредну везу са Михаиловићем.

Међу официрима бивше краљевске југословенске војске требало је изабрати особу која има да ступи у додир са Михаиловићем, која би делила његове погледе, али која би истовремено уживала потпуно поверење мађарских власти.

Изабрали смо српског посланика покрајине Бачке у мађарском парламенту — д-р Милана Поповића, новосадског адвоката. Мађарска војна обавештајна служба добијала је од Поповића добра обавештења о српским антифашистичким круговима, као и о делатности партизанских одреда и антимађарски настројених појединаца у Бачкој. На основу његових обавештења откривен је низ партизанских група и извршена су многобројна хапшења српских антифашистичких првака.

1. МБСУУВЕН ЕЗ 005213 ~1У•У1ГГ-

J,- /ецуоавг/ КОа ^Лз-а «Л*е«дг 7,32 М.24' /«су. ИЛл ЛгЈта 1^00
2.- 10.000 А1воавг/ Цагао 7.92 ас.ривка И.24„ * изиш
3.- 30.000 /погаАпаввг/ кдг1згап&г /о1еа.г1ч/ „„. л^-ни« <5.-
4.- 20.000 /ливззгег/ /иоГапгАу/ ^ » ""
5.- 200 /!;е*В02аг/ „ллиА<1оро 81 шш "Нока&твча®
6.- 20.000 /ћиазеаег/ _ а аобоћсг /Б1 ша.,"^К^гвЈШваЛ"/-" •»
7.~ 21J0 /коОшгш/ Лго.пвМа _ ч. . млл&* -»»>•*••
0.- 300 Ачпжаеал/ иго. код/и „^Га.у/вг « ——» »•
5.- 1.000 /о^/вгег/ аго. 9 гаш.ЈуАааго! *?.' аплЛ* ^ *
10.- 1>0.000 /игчепагот/ иго.9 оз.г1а-4о1 п -и. јм*

Н.Н1М0 АВЈАЗ

1.- ЈСУ 1е1Јеа г&11о 41оаАз Го1ааете1.5в

Ориги«ал»и налог на мађарском језику о достављању оружја и муниције из Будимпеште издајнику Михаиловићу

У пролеће 1943 године д-р Милан Поповић посетио ме је у Будимпешти и обавестио ме да је пуковник бивше југословенске војске Трумбић спреман да заједно са још једним официром југословенске војске посети Михаиловића, сагласно са нашим упутствима. Трумбићу сам дао потребну своту за пут у разним валутама, у укупном износу отприлике 1.000 долара и службени пасош мађарског министарства иностраних послова. Ми смо Трумбића упутили у Истанбул са упутством да се обрати претставнику југословенске емигрантске владе потпуковнику Перићу, који је био званични конзул те владе у Истанбулу.

Септембра месеца 1943 године Трумбић се вратио у Будимпешту и обавестио ме да је конзул Перић упутио свој извештај Нинчићу, министру иностраних послова југословенске владе у Лондону. Нинчић је одговорио да се краљевска југословенска влада слаже са мађарским предлогом и верује да би било корисно кад би званични мађарски претставник дошао у Истанбул дз

размотри питања заједничке политичке и војне делатности, у циљу преговора са претставницима југословенске владе у Лондону.

Ми смо прво имали намеру да на преговоре у Истанбул пошаљемо православног епископа Новог Сада Иринеја Ћирића, који је био наш поверљиви човек, па је често чинио мађарским властима услуге у борби против Титовчх партизана.

Калај је саветовао да се успостављање додира са лондонском владом повери мађарском амбасадору у Берлину барону Ђорђу Бакач-Бешењиу, који је својевремено био мађарски посланик у Београду.

Јула месеца 1943 године Хорти ми је казао да је примио још једно писмо од Михаиловића у коме он у своје сопствено име и у име југословенске владе у Лондону тражи помоћ од Мађарске за борбу против Тита.

У писму је даље казао да југословенска влада у Лондону пристаје да уступи Мађарској северну половину Бачке и да успостави нову државну границу дуж реке Драве.

Петог јануара 1944 године капетан бившег југословенског краљевског генералштаба Пера Илић стигао је у Будимпешту и претставио се као стални Михаиловићев официр за везу при мађарском генералштабу. Да би доказао своју везу са Михаиловићем, он ми је испоручио Михаиловићеве личне поздраве, а као лозинку споменуо породично име нашег заједничког наетавника на курсу француског језика у Паризу и потсетио ме на наше посећивање кафане „Манес" у Прагу. Он нам је предао радиошифру за непосредну везу са Михаиловићем.

Илић нам је истовремено саопштио тражење да се Михаиловићевим одредима одмах испоручи 500 митраљеза, 20.000 пушака и 50 брдских топова, заједно са одговарајућом количином муниције, као и уређаји за сигнализацију, лекови и санитетски материјал. Тај ратни материјал сачињавало је заплењено југословенско оружје. Калају је такође казано да су немачке власти у Србији, у лицу генерала полиције и СС-групенфирера Мајснера претставника Гестапоа у Београду, дале Михаиловићу дозволу да увезе потребно оружје из Мађарске.

Калај је званично рекао Илићу да може остати код нас као Михаиловићев претставник, да ће имати право да одржава радиовезу са Михаиловићем преко мађарског генералштаба и да ће у најскорије време Михаиловићеве <групе добити из Мађарске муницију, радио-станице, лекове и санитетски материјал.

Напоредо са Илићевим извештајем министарство иностраних послова примило је сличан извештај од мађарског генералног консула у Београду Бола, који је такође успоставио додир са Михаиловићевим главним штабом.

Друго одељење генералштаба снабдевало је Илића поверљивим обавештењима о Совјетском Савезу и Титовим о_ружаним снагама, којима је располагала мађарска обавештајна служба, с тим да се ти подаци достављају Михаиловићу. Илић је моме помоћнику пуковнику Кудару казао да Михаиловић одржава

присан додир са италијанским генералом Пиеке, који је по наређењу италијанске владе, у ту сврху допутовао у Опатију, у близину Ријеке.

По претходно постигнутом споразуму, Мађарска је Михаиловићу фебруара месеца 1944 године упутила Дунавом један транспорт муниције и јаку радио-станицу, као и два камиона муниције, уређај за сигнализацију, лекове и санитетски материјал.

Генералштабни генерал-пуковник мађарске војске Јанош Вереш обавестио ме је октобра месеца 1944 године о даљој Михаиловићевој сарадњи са мађарским и немачким генералштабом.

Он ми је дао цедуљу коју је Михаиловић написао на француском језику, а која гласи:

„Драги мој пријатељу, упућујем Вам своје најбоље жеље. Као што видите, моја сарадња са мађарским генералштабом, коју сам започео са Вама, успешно се наставља.

Ваш одани *Дражa Михаиловић."*

Генерал-пуковник Јанош Вереш рекао ми је лично да је он априла месеца 1944 године обавестио генерал-мајора немачке полиције и СС-групенфирера Винкелмана и немачког војног аташеа у Будимпешти генерал-лајтнанта Грајфенберга о тајној сарадњи Михаиловића еа мађарским генералштабом.

Они су обојица одобрили ту сарадњу, а нарочито снабдевање Михаиловића заплењеним оружјем бивше југословенске војске, јер је то одговарало интересима Немачке, а није могло компромитовати Михаиловића у очима Велике Британије и Сједињених Америчких Држава.

Генерал-пуковник Вереш такође ми је казао да је Михаиловић у то време по његовим упутствима примио знатну количину пушака, митраљеза, муниције, уређаја за сигнализацију, лекова и санитетског материјала и да Михаиловићева обавештајна служба и обавештајна служба мађарског генералштаба сарађују као и раније против Совјетског Савеза и Тита.

Горње чињенице показују да је Михаиловић за време рата активно сарађивао са силама осовине, примајући за операције против Титове армије помоћ од Мађарске, Италије и Румуније, које су дејствовале под немачким вођством.

Потврђујем под мојим потписом да горе наведени подаци одговарају чињеницама и да сам, ако је потребно, спреман да по томе сведочим пред сваким судом.

ПИСМО ИЗДАЈНИКА МИХАИЛОВИЋА ДАМЈАНУ ВЕЛЧЕВУ

Много уважајеми господине пуковниче, — Нисам имао срећу да вас за време мога бављења у Софији 1935 и 1936 године лично упознам, али ваша дела позната су ми, као што су она позната у целој Југославији као и у Бугарској. Ваша борба била је тешка и славна. Ваш труд за успех Бугарске био је плодан и ја према вама лично гајим највеће уважење и поштовање. Сада је прилика да нашу заједничку мисао спроведемо у дело. Судбина Је хтела да сам избио на чело нове, непокорене југословенске војске, која

је никла из шума и села кроз време од три и по године напорног рада под окупацијом. Ваше стремљење ми је познато, јер сам као пријатељ највећег зближења Бугарске и Југоелавије, а посебно Србије, са дивљењем пратио ваш рад. Време је да зближење Срба и Бугара пређе у стварност. Бугарске окупационе трупе у Србији дале су много доказа пријатељства бугарског народа према Србима. За продубљење овог пријатељства ја вам стојим на расположењу. Будите уверени да је ова моја жеља најискренија и најтоплија. Бићемо јаки ако се ми, националисти Бугарске и Србије што тешње повежемо. Ја ћу овим путем одржавати везе са вама. Било би пожељно ако бисте и ви са ваше стране иредузели мере за ову везу у интересу заједничке ствари, јер Бугарска и Србија имају најбоље услове за најтешње пријатељство и струдничество.

28 августа 1944

Остајем вам на расположењу

Господину пуковнику
Дамњану Велчеву

На писму издајник Михаиловић ставио је својом руком: „На господин полковник о. з. Дамњан Велчев."

(Факсимил на страни 155)

ДЕО ПИСМА БУГАРСКОГ ИЗДАЈНИКА ДИМИТРОВА-ГЕМЕТА МИХАИЛОВИЋУ

Драги брате и војводо Дражо,

У овим историским и судбоносним тренутцима, које преживљују наши народи и цео свет ...

У очекивању да Вас скоро видим, ја Вас братски поздрављам и љубим — са заклетвом за вечно братство и јединство.

24. XI 1942 г. **Ваш Др. Г.** *Димитров*

(Факсимил на страни 152)

САРАДЊА СА АЛБАНСКИМ ФАШИСТИМА (ТЕЛЕГРАМ)

Бр. 499 фор Херман. — **Ради остварења наших циљева потребно ступити у тешњу везу са националистима албанске државе које води пукорник Мухарем Бајрактар. Претставник Мухарема за везу са нама је Шериф Липа поручник италијанске војске сада са службом у Приштини. Брат Шерифов је капетан Зенел Липа први еарадник Мухаремов. По овоме следују шифре од броја 500 до 503 закључно.**

(Факсимил на страни 420)

ПУНОМОЋЈЕ ЗА ДЕЛЕГАТЕ У ГРЧКОЈ

Пуномоћје — **којим овлашћујем ваздухопловног капетана Михаила Вемића да пође у Грчку са циљем да ступи у контакт са националним грчким снагама, на слободним планинама Грчке, под командом генерала Елоса.**

Капетан Вемић отпутоваће у Грчку што је могућно пре. Чим стигне на одређено мсето он ће успоставити сталан контакт са генералом Елосом и радиће према мојим инструкцијама.

Ш&о.

Пуномоћје на француском језику којим је издајник Михаиловић оеластио капетана Вемића да га заступа код Зерваса у Грчкој

Из Грчке капетан Вемић ће успоставити и одрн<авати директну везу са мном преко радија, и обавештаваће ме о стању

у земљи, а нарочито о успостављању контакта са генералом Елосом.

Капетан Вемић доставиће моје поруке команданту слободних грчких националних снага, и нарочито ће се побринути да генерал Елос успостави директну везу преко радија са Главним генералштабом слободне југословенске војске.

5 марта 1944

Шеф Главног Генералштаба
Министар рата
Армиски генерал
Драг. М. Михаиловић

(Факсимил на српском језику на страни 277, а факсимил на француском језику на страни 469)

„РУМУНСКА ПЕТРОЛЕЈСКА ГРУПА НУДИ НАМ ОРУЖЈЕ И НОВАЦ"

Бр. 1126 од Дитриха. — **Румунска петролејска група нуди нам оружје па и новац без икакве наше обавезе. Пребацивање оружја преко Дунава. Ако одобраваш тражио бих што више ауто-**

Кеје минљеће 080 дзбср предлог.

Бр.1126 сд Дитркх«.- Румуока петролвјскв групе иуди *кзи* оружјв пг к во*»д и 7 « ш м ш « обавезе.Пребацивање ору*ј» преко Дукаа».Ако одобр*«** тр»жко *бпх* гте аутомлтског еручсја *V* орг*иизоЈао пријем.Треб« ми сам« Твоја вачелнв одлука.Најхитакје ни одгс»ори.Дрон>а.

Из књиге примљених депеша издајника Михаилови^а: Дроња (генерал Трифуновкћ) обавештава да „румунска петролејска" група издајничкој ор-анизацији ДМ нуди оружје и новац

матског оружја и организовао пријем. Треба ми само Твоја начелна одлука. Најхитније ми одговори. Дроња.

„ВРХОВНА КОМАНДА" ОВЛАШЋУЈЕ СВОГА ДЕЛЕГАТА ЗА РАЗГОВОРЕ СА РУМУНСКИМ САТЕЛИТСКИМ ВЛАСТИМА'

Овлашћење — **Мајора Др.** *Радомира Деду,* **на основу одобрења Врховне команде** *овлашћујем,* **да може водити пуноважне разговоре са претставницима румунских војних власти и грађанским лицима у свима правцима.**

(М. П.)

Команда Штаба број 67
Југословенске војске у Отаџбини
О. Бр. 355
14 априла 1944 год.
Слободне плаиине Југославије

ч

Командант,
ђенералштабни потпуковник
Велиша Пилетић

(Факсимил на страни 419)

ЗАВРШНА РЕЧ ВОЈНОГ **ТУЖИОЦА**

ВОЈНИ ТУЖИЛАЦ ТРАЖИ НАЈСТРОЖИЈУ КАЗНУ ЗА ИЗДАЈНИКЕ

Тужилац пуковник Милош Минић: **Другови судије, у току претреса пазио сам да ли ће се исказима оптуженика или другим доказним средствима потврдити сваки став оптужнице против Михаилоаиħа и осталих. На завршетку доказног поступка могао сам да констатујем да је оптужница, како у целини тако и у свима њеним етавовима, добила на овом претресу једну изванредно, јаку, убедљиву и непобитну потврду. Шта више, претрес је далеко превазишао оптужбу по многобројности доказа за конкретне злочине издаје и ратне злочине, за које сноси кривичну одговорност оптужени Михаиловић и остали. Ипак, то, по мом схватању, није** намеЈнуло **потребу да се оптужница прошири да би се обухватили** и **ти злочини, овде' утврђени** иа **претресу, а који у оптужници нису поменути, јер уствари сви ти злочини садржани су у неколико општих формулација које садржи диспозитив ове оптужнице.**

Једна од главних одлика овог процеса јесте у томе што су оптужбе против оптуженог Михаиловиħа и осталих биле на главном јавном претресу поткрепљене многобројним оригиналним писменим документима. Око 1000 писмених докумената прочитано је на претресу, а сваки документат је потврђивао и поткрепљивао поједине ставове оптужбе. Притешњени својим сопственим и другим писменим документима, оптужени Михаиловић и остали оптуженици били су принуђени да признају, потпуно или делимично, скоро сва кривична дела за која се оптужују, а уколико нису признавали поједина дела, мислим да су и сами могли увидети, после завршеног доказног поступка, да њихово голо одрицање, које није могло бити поткрепљено никаквим доказима, или никаквим озбиљнијим доказима, није у стању да обеснажи у току доказног поступка изведене доказе који су снагом неумољиве истине потврђивали, један за другим, ставове оптужнице.

У току претреса изванредно јасно се видело да је општа линија рада свих оптуженика у току рата и окупације била јединствена. То је била линија издаје народа, линија помагања фашистичких окупатора у свим њиховим настојањима да угуше националноослободилачки устанак народа Југославије.

Најпречи задатак, који су рат и окупација поставили пред народе Југославије, био је: борба против фашистичких окупатора, борба за националНо ослобођење.

Широке народне масе хтеле су и биле су спремне да се дижу на оружје против фашистичких окупатора. Народне масе су без колебања прихватиле позив Комунистичке партије Југославије да се дижу на оружје против окупатора. Већ у лето 1941 године дошло је до устанка, најпре у Србији и Црној Гори, а затим и у свима осталим крајевима Југославије.

Против ослободилачког устанка народа Југославије, поред окупатора повели су борбу свим средствима и домаћи издајници свих боја, од Недића и Павелића, до Михаиловића, Слободана Јовановића, Лазара Марковића и других њима сличних. Домаће слуге и помагачи окупатора хтели су да помоћу окупатора угуше устанак, и да уз помоћ фашистичких окупатора успоставе режим диктатуре и националног угњетавања, а у појединим крајевима Југославије да остваре чак и истребљивање појединих националности'. За њих није био најпречи задатак борба против окупатора, борба за национално ослобођење. За њих је најпречи задатак био: борба за угушење ослободилачког устанка народа Југославије, и уништење сваког оног ко је устао у борбу против окупатора. Они су се бојали ослободилачког устанка, они су мислили да ће сарадњом са окупатором зауставити велики ослободилачки устанак и да ће тиме отклонити опасност коју су они видели у ослободилачком устанку за своје интересе, те да ће тиме осигурати своје позиције, које су двадесет година у бившој Југославији држали на штету народа Југославије.

У циљу остварења свог најпречег задатка: угушења ослободилачког устанка народа Југославије, сви ти издајници ступили су у сарадњу са окупаторима, да би рукама фашистичких окупатора и својим рукама задавили националноослободилачки устанак народа Југославије.

Таква је била општа линија рада свих оптужених, од Михаиловића, Мољевића, Слободана Јовановића, Јонића, Драгомира Јовановића, па све до Лазара Марковића и Куманудија'. >

Та јединственост опште линије рада свих оптужених слугу и помагача окупатора, показала се у току претреса јаснијом него што се могла видети из саме оптужнице.

Као што смо видели у току иретреса, сви оптужени су свој издајнички рад пред народним масама и пред светском јавношћу правдали истоветним лажима и изговорима: да су водили борбу против комунизма, који је тобож Комунистичка партија хтела помоћу ослободилачког покрета да успостави, и да су спасавали српски народ од истребљења. У току претреса се изванредном јасношћу показало колико су биле лажне њихове пароле: борба против комунизма и спасавање српског народа.

Из њихових исказа пред судом и из многобројних документага и других доказних средстава јасно се види да су сви они знали да широке народне масе учествују у надионалном ослободилачком покрету, да нису сви учесници ослободилачког покрета комунисти, да је главни циљ устанка национално ослобођење испод јарма окупатора. И својим очима су могли да виде да се ослободилачки покрет народа Југославије с Комунистичком партијом на челу, бори истовремено против Немаца, Италијана и свих немачких и италијанских слугу и помагача. Видело се јасно на овом претресу да су они свесно лансирали лажну паролу борбе против комунизма, да би лажно претставили како се у Југославији не ради о ослободилачком устанку против фашистичких окупатора, него о грађанском рату, и да би на тој основи добили подршку у иностранству. Лажне пароле борбе против комунизма најбоље су разголитили ратни злочини доказани у току претреса који су показали да домаћи издајници нису уништавали само комунисте, него сваког онога који је учествовао у народном устанку, у борби против окупатора, или је на ма који начин помагао народну борбу против окупатора.

У току претреса разголићена је до краја гнусна перфидност лажних изговора оптужених слугу и помагача окупатора да су они борбом против народног устанка тобоже спасавали српски народ. Насупрот њиховим лажним паролама спасавања и чувања српског народа од истребљења, видело се јасно у току претреса да су они заједно са окупатором или сами, истребљивали српски и остале народе Југославије, да су уништавали сваког ко је устао у борбу против окупатора. Како је српски народ међу првима устао у борбу против фашистичких окупатора, то су се оптужени, слуге и помагачи немачког фашистичког окупатора, са највећим бесом окомили баш на српски народ. Ми смо на претресу видели како су помахнитали издајници, огрезли до гуше у крви, убијали чак изнемогле старице и децу у колевци. Кад су читани писмени документи и кад смо слушали исказе сведока видели смо како су Михаиловићеви четници, заједно са окупатором, или сами, поклали десетине хи-

ђада Срба, Хрвата и муслимана. Видели смо такође, како су Недићеви сарадници, који седе овде на оптуженичкој клупи, заједно са Немцима или сами, поубијали само у Јајинцима код Београда око 70.000, а у Крагујевцу око 7.000 и у многим другим местима десетине хиљада Срба.

Пред лицем народа Југославије и читавог света демаскирани су до краја тобожњи спасиоци српског народа. Збачена је маска лажног национализма и антикомунизма са лица слугу И помагача фашистичког окупатора. И сви народи Југославије, и читав свет, видели су пред овим праведним народним судом не некакве спасиоце српског народа, него прљаву банду изрода српског народа потонулу у блату издаје и огрезлу у крви народа Југославије, банду немачко-фашистичких слугу и помагача и ратних злочинаца.

На овом претресу низали су се многобројни доказ« како сарадње четника, недићеваца и других слугу окупатора са фашистичким окупатором у борби против ослободилачког устанка народа Југославије, тако и докази веза и сарадње, узајамног помагања и међусобног допуњавања између свих слугу и помагача окупатора на линији борбе против ослободилачког покрета народа Југославије. Као што смо видели сарађивали су Михаиловић и Недић, Михаиловићеви четници и Павелићеви усташе и домобрани, Михаиловићеви четници и словеначка бела гарда, Михаиловићеви четници и шиптарски балисти — немачки агенти на Косову и Метохији, Михаиловићеви четници и фашистичко-муслиманска милиција. О свему томе било је на овом претресу много докумената.

Има доказа да је било и неких оштријих супротности између Михаиловића и неких квислинга, као на пример Павелића, на бази једног разузареног шовинизма, али ипак, као што смо видели у току претреса, међу њима није било непремостивих супротности. На линији борбе против ослободилачког устанка народа Југославије, на линији сарадње са окупатором дошло је још 1942 године, нарочито на терену Босне, до потпуне и отворене сарадње између Михаиловићевих четника и Павелићевих усташа и домобрана, да би, као што смо виделА, у 1945 години дошло и до веза између Михаиловића и Павелића.

Михаиловићу и његовим четницима није сметало у сарадњи с уеташама то што су у својој лажној пропаганди непрестано истицали да покољ хрватског народа врше, тобоже као одмазду за злочине над српским становништвом, које су извригиле Павелићеве усташе. Против српског и против хрватског народа, и против свих осталих народа Југославије — Михаиловић, Павелић и сви остали нашли су се на једној линији.

Видело се како су Недић и Михаиловић још 1941 године склопили споразум о угушивању устанка у Србији, како је у децембру 1941 Михаиловић под именом Недића легализовао своје одреде, то јест ставио их отворено у службу окупатора. И најзад, видело се како су Недић, Љотић и Михаиловић крајем 1944 године и формално ујединили све своје снаге под командом оптуженог Михаиловића.

На процесу је разоткривено да се највећи део југословенске емиграције, са југословенском емигрантском владом и краљем на челу, грчевито ухватио за оптуженог Михаиловића и његову организацију, дајући му ауторитет једиког легалног претставника у окупираној земљи и пружајући му пуну моралну, политичку и материјалну ломоћ, упркос постојања Народноослободилачке војске и партизанских одреда у Југославији који су једини водили борбу против окупатора. На овај начин, како се то видело у току претреса, нарочито из јасног и убедљивог исказа о томе сведока Душана Симовића, генерала у пензији, они су хтели да сачувају легалност и континуитет избегличке владе и монархије пред савезничким званичним факторима да би обезбедили и себи и оптуженом Михаиловићу подршку савезника, упркос сарадње Михаиловићевих четника и самог Михаиловића са фашистичким окупаторима у борби против ослободилачког устанка народа у Југославији.

У току претреса се такође показало: како је велика већина политичара из воћстава бивших политичких странака: демократске, радикалне, земљорадничке, социјалистичке, ЈНС и других, најтешње сарађивала са оптуженим Михаиловићем и његовом организацијом на линији борбе у сарадњи с окупатором против националноослободилачког устанка народа Југославије. Крајем 1943 године и почетком 1944 године дошло је и до формалног уједињења воћстава свих тих странака, изузев извесног броја појединаца, и Михаиловићеве четничке организације, у једну издајничку организацију која је, на четничком конгресу у селу Ба, названа „југословенска демократска народна заједница". Да је то уједињење извршено на линији борбе у сарадњи са окупаторима против ослободилачког устанка народа Југославије, најбоље се види по томе што су 1943 и 1944 године Михаиловићеви четници отворено сарађивали са окупаторима што је свако могаО видети, и друго, што се и после тог уједињења воћстава бивших политичких партија са Михаиловићевом организацијом у једну јединствену организацију, сарадња између Михаиловићевих четника и окупатора продужила.

Из исказа оптуженог Михаиловића и докумената, нарочито из писама оптуженог Младена Жујовића, види се јасно да су и Мачек и водећи људи Мачекове странке одржавали везе са оптуженим Михаиловићем такође на линији борбе у сарадњи са окупаторима против националноослободилачког покрета у Југославији. Исто тако је непобитно установљено: да су и словеначки реакционарни политичари сарађивали с оптуженим Михаиловићем, такође на линији борбе у сарадњи са окупаторима против националноослободилачког устанка у Југославији.

Не може бити никакве сумње да су домаће слуге и помагачи фашистичких окупатора од Михаиловића и Недића, Павелића, па све до Марковића и сличних Марковићу, својом борбом против ослободилачког устанка народа Југославије слабили ратне напоре Југославије и тиме наносили неоцењиву штету не само народима Југославије, него и заједничкој опште савезничкој борби против фашистичких освајача. За свакога је јасно да је, на пример, у Четвртој офанзиви против јединица Народноослободилачке војске Немцима и Италијанима требало бар још две до три дивизије више да би постигли ефекат који су постигли, да у току офанзиве нису учествовали раме уз раме заједно са Италијанима, Немцима и усташама око 20.000 Михаиловићевих четника, а да не говорим о томе колику су драгоцену помоћ пружали окупатору, окупаторске слуге и помагачи својом ненрекидном четворогодишњом борбом против националноослободилачког покрета у Југославији. Ако су, и поред помоћи коју су добили од својих слугу у Југославији, немачко-италијански окупатори морали држати у Југославији против националноослободилачког устанка око 40 својих и сателитских дивизија, јасно је да би они морали повући са савезничких фронтова и довући у Југославију још ве!ш број својих дивизија да нису добили драгоцену помоћ од својих слуту и помагача у Југославији. Да није било домаћих издајника био би још већи допринос народа Југославије општој савезничкој борби и победи над фашистичким освајачима.

Из исказа Михаиловића и докумената прочитаних на претресу видело се како се оптужени^Михаиловић повезао са квислиншким и реакционарним елементима околних земаља: Грчке, Албаније, Бугарске, Румуније и Мађарске на платформи узајамног помагања у борби против ослободилачког покрета у Југославији и у суседним земљама. Михаиловићеве везе са Зервасом, Мухаремом Барјактаром, генералима и вишим официрима бугарске окупационе војске, као на пример генералом Станчецим и пуковником Мариновим, са разним и разним бугарским реакционарним политичарима, као што су Гемето, Велчев, Гиновски и други, са

Хорије Симом и Маниуом у Румунији, са генералом Ујсасијем и Калајием у Мађарској. Све те везе разоткривене су на <претресу и непобитно је установљено да су се заснивале на платформи узајамног помагања у борби против ослободилачког покрета Југославије и суседних земаља.

И најзад, обелоданило се и исказима оптуженог Михаиловића и писменим документима прочитаним на претресу да су енглески и амерички војни претставници, који су били са Михаиловићем у штабу, гуркајући Михаиловића на борбу против партизана, уствари потпиривали га на сарадњу са окупатором у борби против ослободилачког устанка народа Јутославије. Нема сумње да је поступање тих официра било израз политике извесних реакционарних кругова у иностранству, који су хтели дати политичком развоју на Балкану правац који би одговарао њиховим интересима, а не интересима балканских народа.

Сасвим је јасно да Михаиловић не би могао тако дуго да се одржи да није добијао моралну, материјалну и политичку помоћ из иностранства. Та помоћ олакшала му је прикривање пред народним масама сарадње са окупатором. Михаиловић је нарочито велике користи имао од доласка америчких официра у његов штаб 1944 године, после напуштгња његовог штаба од стране енглеских официра, у време када је сарадња његових одреда са окупатором и слугама окупатора била потпуно отворена и очигледна. Тњамерички официри остали су у његовом штабу све до јануара 1945 године, и то му је омогућило да скоро све до потпуног распада и уништења његове организације одржава у заблуди известан број људи у нашој земљи да он не сарађује са окупатором; јер за те људе постављало се питање овако: да Михаиловић сарађује са окупатором, не би амерички официри седели у његовом штабу. Да Михаиловић није добијао помоћ из иностранства, читаву његову организацију и њега самога народи Југославије са много мање жртава и много раније ликвидирали би као обичног слугу и помагача окупатора.

Михаиловић је убацио клевету како су га партизани напали с леђа код Соколца. То је обична Михаиловићева погана клевета. Партизани су напали Соколац и, разуме се, потукли тада све од реда, и четнике и усташе, а не да су ударили у леђа четницима. Партизани су ударили на четнике, јер су они за све време служили окупаторима и свуда где су имали могућности нападали заједно с окупаторима, или сами, јединице Народноослободилачке војске које су се тукле истовремено и против Немаца и против Италијана, љотићеваца, недићеваца, руских белогардејаца, мусли-

манске милнције, словеначке беле гарде и осталих непријатеља који су постојали. А Михаиловић је са свима сарађивао, а тукао се само против Народноослободилачке војске. И онда је јасно да су јединице Народноослободилачке војске, кад су нападале Соколац, ударила и Михаиловићеве четнике и усташе који су се међусобно чаркали. То је истина о Соколцу, истина за коју бих, кад би било потребно, могао поднети колико хоћете доказа и докумената. Међутим, то није од нарочитог значаја. Ја ово износим само зато што желим да се та погана Михаиловићева клевета демаскира.

Михаиловић је још истицао на претресу да он није могао да води озбиљније операције против окупатора зато шго су га нападали партизани, зато што су партизани, тобож, хтели да освоје територије које је он држао, да би на тим територијама придобили народ за себе. Ово је у контрадикцији са многим његовим изјавама да је чекао повољан моменат за општи устанак против окупатора, а такође је у контрадикцији са његовом изјавом да је од југословенске емигрантске владе добио директиву да не води борбу против окупатора до слома Немачке и до искрцавања енглеских и америчких трупа у Југославији. У контрадикцији је и са једним и са другим. Ми смо из докумената видели да је Михаиловић заиста добијао такве директиве од емигрантске владе. Ова изјава је такође у контрадикцији са Михаиловићевом паролом да је својом пасивношћу чувао српски народ. Сада треба видети шта је истина. Или је Михаиловић хтео да се бори против окупатора, али није могао зато што су га партизани напали, или није могао да се бори против окупатора све до искрцавања енглеских и америчких трупа у Југославији и до слома Немачке, зато да би тобоже сачувао српски народ, па је сматрао да су му главни непријатељи партизани и да треба против њих да се бори и да чисти територију од партизана, а окупаторе ће већ очистити Руси, Енглези и Американци, и он, Михаиловић, онда ће као херој и јунак доћи на позиције које је очекивао.

Права истина није ни то да је хтео да се бори против окупатора, али није могао зато што су га партизани нападали, а ни то да је чекао искрцавање савезника и слом Немачке. Права је истина да Михаиловић уопште није хтео да се бори против окупатора. Права је истина да је његов најпречи задатак био угушење ослободилачког устанка народа Југославије. На претресу се видело да је Михаиловићево тврђење да су га партизани нападали и ометали у његовој тобожњој борби против окупатора уствари

лажан изговор за сарадњу са окупаторима, исто тако лажан као и онај изговор о чувању српских глава.

Треба се мало задржати на овом питању ко је кога нападао: Михаиловић партизане или партизани њега, и да ли су партизани њему сметали те није могао водити борбу против окупатора. Михаиловић је, на пример, правдао учешће својих чегника у Четвртој офанзиви на страни непријатеља тиме што су партизани напали на његову територију у Далмацији и на његове снаге у Далмацији. Михаиловић не види колико је смешан кад говори о некој својој територији у Далмацији, а истовремено признаје да су његови четници сарађивали са Италијанима. Ово његово тврђење постаје још смешније после докумената који су прочитани пред судом, а из којих се види да су његови четНици у Далмацији били храњени, гарнизонирани и снабдевани оружјем и муницијом од Италијана, да су Италијани у својој кореспонденцији са усташама називали ове Михаиловићеве четнике антикомунистичком милицијом. Никакву територију нису они имали у Далмацији, то је овај процес јасно показао. Може се само рећи да су Италијани дозволили Михаиловићевим четницима да се организују као сарадници у окупационој зони Италије, а дозволили су им зато што су четници Италијанима помагали. Јасно је да нема паметног човека који би могао ма шта пребацити партизанима што су нападали такве територије на којима су били заједно Италијани и четници, или чак нису морали ни бити заједно, него су могли четници, као што је био случај у Србији, по дозволи Немаца бити у појединим селима као сарадници окупатора. И кад Михаиловић признаје сарадњу са окупаторима у Четвртој офанзиви и правда да је у директиви број 1 наредио напад на партизане, то јест да четници учествују у Четвртој италијанско-немачкој офанзиви, он овде хоће да правда сарадњу, хоће да правда злочине и своје и својих команданата. Само се тако може схватити то његово тврђење да су га партизани нападали.

А сада неколико речи о тобожњем држању територија. Ми смо видели какво је то Михаиловићево држање територија. Видели смо, на пример, у Црној Гори. Колашин је био у рукама четника, он седи у Горњем Липову, у Колашин долази италијански командант Пирцио Бироли са италијанеким генералима, дочекује га Михаиловићев командант Павле Ђуришић који извешгава Михаиловића да ће се одржати маневри само до Доњег Липова. Зар то није очигледно да су четници седели на извесним територијама само по дозволи окупатора, као сарадници окупатора, којима је окупатор омогућавао да прикупљају своје снаге у циљу

у, друх'JATO Р .1 т?А210КАшат! ::онтстЕднпт1 Г'Х гопбоктагл 8

•» УДТ1ЖА

са рагсе аиа авзишв 1 вгдивпЧ! 1шрава1.

1) - Соп<Зшт& зепга а!оип оопргошеаао 1а 1о^1;а согЛго 11 аод~Д вшо 1 сотип^в*! пе1 коп1;епеего - е оси!го ±1 più гегПђИв пет1»о <Зel роroИ;

г) - II Созшпааа-Бе ае11в Го1иаг1оп1 паахопаИв^е топ-кепедгхпа di Роа&ог1са е Уа11е 2е-6а, Со1оппе11о Eajo J. 5-кап1а1е, рогзопа1-тепХе оа а тггго <11 регнопе а 1;а1е зсоро бе1е^а1;е, зага 1и соп^аИо сопИпио со1 СотапЗо Зирег1оге ае11е Тгирре 1*а11аив пе1 Мопгепеего, рвг ^иН;! §11 ассог<11 рег 11 тзгозе/ги1теп1;о <Зе11а 1о1;1а 1п сотипе сппгго 11 оотип1зто пе1 Коп^епеего;

3) - Да1 тотхтепго заг& оотр1егатеп1;е е11т1па1;а о/т1 т>о111;1са ел езс1из1уатеп1;в уегг& оопЗо^-ка 1а 1о1;1;а соп-кго 11 сотиио.-зто пе1 2.10п1;епеег0;

4) - :.'еп1;ге 1е Гогге 1га11апе тап^еггаппо 1'огсИпв пе11е сх1;1;а. зиез-ко сатрИо пе1 ^11^4251 уегг& взеви11;о <1а1 <аагюпа11в^1. Рег чиапго г!аиагс1а 1е 1е 61 сотип1оаа1опе уеггаппо рге31 ассог<11 рег 1а г1раг1;1а1опе 3в1 сотр11;1;

5) - I па21опа11в1;1 топ1;епе{р.-1п1, аепга г!еиаг<1о а11'езИ;о ?1па13 <JеИа диегга, поп аЛорегегаппо тах 1е апп1 сопгго 1в ггирре ИаИапа.

Соп гес1ргосо г1зрв1;1;о, е 1еа11;б. з1;ге г1;атепге геггеао ГаЗе а§11 ассогА! а8зип1;1.

Podgorica, 6 Marzo 1942/XX.

IL COLONNELLO
CAPO DI STATO MAGGIORE
(G. Boglione)

Факсимил документа на италијанском јвзику о сарадњи четника са фашистичким итглијанским окулатором. Документ су потписали МихаиловиКев командант Бајо Станиши(\ и претставник италијанске војне команде

да заједнички са окупатором раде на уништењу народног устанка. Такво је и на свима другим странама било тобоже држање територија од стране Михаиловића. И сада видите како је потпуно бесмислено што Михаиловић кука како су тобож партизани нападали на територије које је он држао и како је он морао да се брани! Видите, другови судије, колико су бесмислени такви изговори Михаиловићеви. Он је овде изјављивао да је њему од стране емигрантске владе поручивано да се мора одржати Србија, Србија као највећа по пространству, са престоницом, њу треба одржати, ту треба да дође краљ, влада и тако даље. То је била директива > коју је он примао, чак су то и иностранци говорили и то концем лета 1944 године, видели смо како му је то говорио и Мак Даул. И онда Михаиловић, сасвим бесмислено, износи како су партизани нападали његове територије у Србији које је он држао, и он правда своје држање тиме што су јединице Народноослободилачке војске, које су улазиле у Србију, коју је он држао заједно са Немцима, недићевцима и љотићевцима, руским белогардистима, а у пролеће и у лето 1944 године и са Бугарима. На тој територији Немци иду главним комуникацијама, Немци прибирају реквизицију, Немци добијају све што им треба, Немци вуку људе на рад, и после тога кад су успели да врате Другу и Пету дивизију, опет се Немци налазе на тој територији, а Михаиловићеви четници их не нападају. Јасно се из тога види сарадња Немаца и четника противу партизана, а не да тобож Михаиловић држи неке територије да би спречио долазак Немаца. Михаиловић тобож каже да су Немци могли долазити у поједина села само тако ако им он дозволи. Напротив, истина је обратно, да су се четници могли кретати по окупираним територијама само ако им Немци дозволе. Михаиловић је уствари са својим одредима замењивао немачке јединице у нашој земљи. То је права истина и ја мислим да је посматрање читавог овог проблема држања територија једино тако правилно. Јасно је да су партизани нападали не територије које је он држао, него територије које су окупатори држали заједно са Михаиловићем, и да то није било ништа друго * него истинска народноослободилачка борба. Никада партизани нису заборавили да им је главни непријатељ окупатор и да им је главни задатак водити борбу против окупатора. Истина једновремено разбијајући снаге помагача окупатора, знали су да разбијају и самога окупатора.

Ја ћу вам овде, другови судије, прочитати један извод из „Пролетера" из 1942 године под насловом „Борба против окупатора први и најважнији задатак". У том чланку маршал Тито каже

о издајницима следеће: „Ова господа се надају да ће сарадњом са окупатором зауставити вал народног устанка. Према томе разбијање фашистичких освајача значи уједно и разбијање те издајничке господе и њихових противнародних планова. С друге стране са разбијањем окупатора и издајника наших народа остварiће се све чвршће јединство свих родољуба, створиће се услови за братство свих народа Југославије." И даље пише: „И баш је због тога свега први и најважнији задатак данашњице немилосрдна борба до потпуног уништења фашистичких освајача, па онда и њихових помагача." То је писано децембра 1942 године. На завршетку чланка, обраћајући се комунистима, рекао је: „И баш због тога комунисти морају и даље својим правилним радом чувати поверење које је наша Партија досада стекла, а очуваће га на тај начин што ће свој рад и своју енергију и даље посветити искључиво данашњој народноослободилачкој борби, борби против фашистичких окупатора, сматрајући то првим и најважнијим задатком данашњице, не губећи при томе из вида ни најнемилосрднију борбу против домаћих издајника, јер је то нераздвојно везано са борбом против окупатора."

Ето, другови судије, тако је децембра 1942 године писао маршал Тито, и те његове речи биле су светиња за све партизане, који никада нису заборавили да им је главни задатак борба против окупатора, а пошто се Михаиловић нашао на страни окупатора, партизани су га тукли где су стигли. Нема паметног човека који може замерити партизанима, што су, тукући окупатора, тукли све издајнике и помагаче окупатора.

Још неколико кратких изјава.

Михаиловићева одбрана уложила је доста труда, да Михаиловића наведе да да изјаву како је против народноослободилачког покрета у Југославији водио борбу као против комунистичког покрета и како је сматрао Народноослободилачку војску и Партизанске одреде као комунистичку организацију. Михаиловић није хтео да испадне тако смешан да да такву изјаву, јер је знао да се на суду може лако доказати да је Комунистичка партија Југославије била само организатор, руководилац и надахњивач националног устанка, а да су тешке борбе са окупатором и окупаторским снагама носили наши народи са комунистима на челу, који су у тој ослободилачкој борби били најпожртвованији борци и најбољи руководиоци. Михаиловић је такође знао и бар могао видети из свих оних порука Врховног штаба партизанских одреда упућених њему за заједничку борбу и за сарадњу у борби против окупатора, затим из разговора са маршалом Титом на

састанку у 1941 годнни, да ни у једној поруци, ни у једној речи маршала Тита није било да Михаиловића позива у борбу за комунизам, него само, једино и искључиво у борбу против окупатора и слугу окупатора. Михаиловић је знао, ма да су његови браниоци то заборавили, и зато није хтео испасти смешан. Намера је браниоца била да прикажу читаву борбу оптуженог Михаиловића против партизана као грађански рат, у којој су се они борили протиЕ **комунизма, против Народноослободилачке војске и партизанских одреда, што би, узгред буди речено, неки из наше земље, а и из иностранства, Михаиловићу опростили.**

Међутим, Михаиловић је знао да се налази пред судом, а не на пропагандном збору и да ће лажне пароле његове пропаганде, којима се служио за време окупације, уколико их употреби пред судом бити врло брзо разголићене, па их зато није употребио. Он је рекао пред судом да је био потпуно свестан да у партизанским јединицама нису само комунисти, него да се налази, како

Нч Ненат.Кав Нав.

БРЛ2.792 од нав Нав а.Вр.299 **од 23 -ХП-.-Др.Тошо Перовић га ТреОдаш.коЈт** цржч везу са **Немиима известио «е** тајио да су га **Неипи хтгно позвали** у **Сарајево.**чав Нав.КГај.

Бр.12,793 од Н8в_№ва.вг.300 оп ?,3 -ХХТ-.-Салат-тћ тавља из Каличовтка.д« .

Из књиге примљених депеша издајника Михаилови^а: **Извештај о одпаску** четничког **делегата Тодора Перовића у Сарајево у циљу вођзња разговора са Немцима**

је он то овде рекао, народ. И тако Михаиловић није дао одговор какав је одбрана желела.

Ако се уопште може рећи да је у току окупације било каквог грађанског рата, да је вођен некакав грађански рат, онда сваки објективан човек, и под условом да се ослања само на доказе који су откривени на овом претресу, мора то приписати искључиво Михаиловићу, да је он започео и до краја водио братоубилачку борбу, јер је доказано да он против окунатора и слугу окупатора није водио борбу, него само против ослободилачког уетанка народа Југославије, док су Народноослободилачка војска и Партизански одреди водили борбу против свих окупатора, Немаца и Италијана и других њихових сателита, и против њихових слугу, шочев од Недића, Љотића, Михаиловића, па до последњег њиховог иомагача, као шго су Лаза Марковић и њему слични. Само на такав начин може се говорити о грађанском рату а не друкчије.

У току претреса Михаиловић је рекао да није било време за борбу шротив окупатора, али је он нашао да је време да се бори против партизана, и нашао времена да то учини.

Према томе како за сарадњу са окупатором, тако и за све ратне злочине које је извршила четничка организација под вођством оптуженог Михаиловића, оптужени Михаиловић као вођа те организације одговоран је и пред Судом има да понесе пуну орговорност.

(Тужилац се затим осврнуо на дела сваког појединог оптуженог, па је рекао):

— На завршетку, другови судије, у име наших народа, у име свих оних синова и кћери наших народа који су положили своје животе у борби за национално ослобођење наше земље испод јарма фашистичких окупатора и њихових слугу, у име мајки које су дале своје синове за ослобођење наше земље, у име деце која су остала без очева, у име свих жртава фашистичких окупатора и њихових помагача — међу које спадају и сви оптужени којима се суди на овом претресу, ја тражим да суд оптуженима изрекне најоштрију казну, и да тиме задовољи правду и казни најсрамније издајнике наших народа откако памти наша историја. (Буран дуготрајан аплауз).

ПОСЛЕОЊА РЕЧ ИЗДАЈНИКА МИХАИЛОВИЋА

Оптужени Михаиловић **(пошто је говорио о свима делима злочина и издаје): Што се тиче веза са суседним земљама, ја сам још из Србије развијао акцију са суеедним земљама.**

Имао сам везе са Бугарском коју познајем врло добро. Везу са Дамњаном Велчевим и Гиновским оптужница изводи против мене као борбу против комуниста.

Имао сам везе са Геметом. Покушао сам да оснујем тајни комитет од Бугара и Срба за рад противу Немаца. Те су везе ишле преко Ике Панића и генерала Драшкића, али ствар је промашила, јер Ика Панић није хтео. Створио сам загранички комитет са Србаковим на челу из групе Гемета. Преко резервног официра Грозног, који је пребегао из Бугарске к мени, организовао сам пропаганду против Бориса. Хватам везу са пуковником Ивановим. За њега знам да припада војној лиги. Пишем писмо Велчеву. Целокупна тежња у односу са Бугарском била је обриути Бугарску против Кобурга. Ухватио сам везу преко војне лиге у бугарском народу и преко Протогерова. О овим везама обавестио сам владу у Лондону.

Дошао сам у везу са Зерваоом. Енглези нису допустили да се ова веза оствари. Послао сам у Грчку капетана Михаила Вемића. Он одлази, али не успева да ми се јави. Моја је тежња да на Балкану створим унију, у коју би ушла Грчка, Бугарека и Албанија. Сматрао сам ту идеју здравом, ма да је данае тешко остварљива. Мале државе унијом могу створити већу државну заједницу способнију за живот. Са Зервасом нисам уопео.

Везе са Гани-бегом Црноглавићем. Он ми се сам јавио, али мој командант корпуса Жика Марковић, који је водио политику борбе против Албанаца, цензурисао је моја писма и спречавао њихово сдашиљање.

Везе са Прен Пајом, вођом Северне Албаније, ишла ми је у рачун, али су Албанци желели да присвоје неке крајеве Југо-

славије и Црне Горе. Писмо Шарковића показује моју тежњу да престану међусобна убиства између Срба и муслимана. Нисам сматрао да у Албанији може постојати партизански покрет.

Добио сам налог од владе да у заједници са британском мисијом радим на остварењу и ове везе. Знам да је етворена могућност да пошаљем у Румунију ваздухопловног капетана Корнелија Филиповића, коме сам дао иалог да ухвати везу са шефом Маниуом. Међутим, он одлази у Букурешт и хвата везу са Гвозденом гардом, а не са Маниуом, да би се у тој земљи као агент одржао. Ја му поново наређујем да хвата везу са Маниуом. Из доказног материјала видим да је дошло до те везе са претставником румунског генералштаба. На овоме раду ометао је Пилетић, који је желео да искористи ову ствар за локалне ствари, не иде даље од терена, него долази до поруке из Румуније да ће ме помоћи у оружју, да се помирим са Недићем. Тај агент прави фиктивно писмо о моме споразуму са Недићем. Све ово сматрам игром агента. Моја је тежња била веза са Маниуом. Добро сам знао колико су Румуни изгубили на Источном фронту и да је код њих створено нерасположење. Сећам се да сам одреде слао у Румунију. Знам да је српски живаљ, нарочито око Турн-Северина, био за нас. О свему томе сам обавестио владу и британеку мисију. Чак је постојала и лозинка 707.

Веза са Мађарском такође је остварена по налогу владе. Мој агент био је капетан Урошевић. Мађари су још у Турско.ј тражили везу са мном и тамо им је било одговорено да потраже везу овде, на терену. Генерал Ујсаси ухватио је Урошевића и даје му налог да ухвати везу са мном. Та је веза успостављена и ја шаљем Урошевића у Пешту. Он тамо врло добро игра своју улогу. Мађари преко њега поручују да се опремају против Немаца, али да још тренутно не могу. Моле ме да не вршим никакве одмазде у Бачкој. Они изводе оно лажно суђење „ронђош гарди" и осталима, које осуђују и после осуђенима допуштају да побегну. Урошевић свој положај добро маскира. Он посматра рад. У Пешти је и главни енглески канал за Пољску. Ту је и моја веза са Мачеком. Ја сам везу са Мачеком, односно са Загребом, морао да уопостављам преко Пеште. У Пешти је постојала група мачековаца који су побегли од Павелића. Ту је и агент Интелиценс сервиса Торза, који жели да дође у мој штаб. Торза ми обећава чак и везу са Маниуом. Мађари ми тајно обећавају да ће ми тајно од Немаца бродом доставити материјал. Мени је јасно да то није немачки подухват него мађарски. После ће, кажу, тајно вагоном пребацити материјал за Бугарску. То опет доказује да постоји нека тајна

веза која се крије од мене. Урошевић затим иде из Пеште у Бачку ради организације. Он пребацује неке наше и француске официре и подофицире. Ја их шаљем у Каиро. Био је и један његов покушај да пошаље материјал за нас преко Црвеног крста. Немци после тога упадају у Мађарску и хапсе Ујсасија, а ја губим везу са Урошевићем. О овоме је требало да је обавештена и влада и енглеска мисија.

То су моје везе са страним околним земљама.

Ја сам био претставник владе у земљи. Примао сам поруке преко појединих делегата. Влада је могла знати о догађајима у земљи. Западне силе имале су своје људе код мене. Дошао је Хадсон са поруком, дошао је Бели са поруком, затим извештај Воје Лукачевића, рад Мак Даула. Све је то имало утицаја на целокупан рад и држање.

Нашао сам се у вртлогу догађаја и смутњи. Нашао сам се у вртлогу догађаја и смерница. Нашао сам се пред смерницама и тежњама своје сопствене владе. Био сам окружен свима могућним обавештајпим службама, Интелиценс сервисом, Гестапоом и свим обавештајним службама света.

Судбина је била немилосрдна према мени када ме је бацила у најтеже вихоре. Много сам хтео, много започео, али вихор, светски вихор, однео је мене и мој рад.

Молим суд да моје излагање узме у правилну оцену.

ПРЕСУДА

ПРАВЕДНА КАЗНА ЗА ИЗДАЈНИКЕ И РАТНЕ ЗЛОЧИНТДЕ

ПРЕСУДА

У име народа Врховни суд Федеративне Народне Републике Југославије, Војно веће, састављено од пуковника Михаила Ђорђевића, као претседавајућег, и судија, потпуковника Милије Лаковића и Михаила Јанковића, са секретаром поручником Тодором Попадићем, по кривичној ствари противу оптужених Драгољуба-Драже Михаиловића и других ради кривичних дела из Закона о кривичним делима противу народа и државе и Закона о забрани изазивања националне, расне и верске мржње и раздора, а на основу оптужнице Војног тужиоца Југословенске армије од 31 маја 1946 године и решења овог суда од 1 јуна 1946 године, одржао је у Београду главни јавни усмени претрес од 10 јуна до 11 јула 1946 године, на коме је оптужницу заступао заступник Војног тужиоца Југословенске армије пуковник Милош Минић, у присуству оптужених Драгољуба-Драже Михаиловића кога бране Никола Ђоновић и Драгић Јоксимовић адвокати «з Београда; оптуженог Стевана Мољевића кога брани Рајко Атанацковић адвокат из Београда; оптуженог Ђуре Виловића кога брани д-р Милан Омчикус адвокат из Београда; оптуженог Радослава-Рада Радића кога брани Лазар Вучетић адвокат из Београда; оитуженог Славољуба Врањешевића и оптуженог Милоша Глишића које брани Блажа Радовић адвокат из Београда; оптуженог Драгомира - Драгог Јовановића и оптуженог Косте Куманудија које брани Савко Дуканац адвокат из Београда; оптуженог Танасија-Тасе Динића кога брани д-р Богољуб Јовановић адвокат из Београда; оптуженог Велибора Јонића кога брани Милан Живадиновић адвокат из Београда; оптуженог Ђуре Докића кога брани Драгољуб Јоксимовић адвокат из Београда; оптуженог Косте Мушицког кога брани Ђорђе Ћирић адвокат из Београда; оптуженог Бошка Павловића кога брани Слободан Суботић адвокат из Београда; оптуженог Лазара-Лазе Марковића кога брани Александар Николић адвокат из Београда; а у отсуству

оптуженог Младена Жујовића и оптуженог Живка Топаловића које брани Љубомир Радовановић адвокат из Београда, оптуженог Слободана Јовановића кога брани Милош Терзић адвокат из Београда; оптуженог Божидара Пурића и оптуженог Петра Живковића које брани Павле Миљаковић адвокат из Београда; оптуженог Момчила Нинчића, кога брани Давид Алкалај адвокат из Београда; оптуженог Радоја Кнежевића и оптуженог Милана Гавриловића које брани Слободан Суботић, адвокат из Београда; оптуженог Живана Кнежевића и оптуженог Константина Фотића које брани Драгутин Тасић адвокат из Београда па је по коначној речи заступника Војног тужиоца Југословенске армије да остаје при оптужници и тражи строгу и праведну казну за оптуженике и завршне речи бранилаца свих оптужених и задње речи присутних оптуженика, сваког понаособ, да буду осдобођени или што блажије кажњени, донео и јавно изрекао 15 јула 1946 године следећу пресуду:

1) *Михаиловић Драгољуб - Драја,* **рођен 27 априла 1893 године у Ивањици, од оца Михаила и мајке Смиљане рођене Петровић, Србин, југословенски држављанин, ожењен, отац двоје деце, пре рата био пуковник бивше југословенске војске а у току окупације произведен у чин армиског генерала, био министар војни избегличке владе и начелник штаба врховне команде такозване југословенске војске у отаџбини, сада у затвору;**

2) *Д-р Мољевић Стеван,* **рођен 6 јануара 1888 године у Рудом, од оца Јована и мајке Митре рођене Бабић, ожењен, отац двоје деце, Србин, југословенски држављанин, пре рата био адвокат у Бањој Луци а за време окупације био члан штаба врховне команде Драже Михаиловића, сада у затвору;**

3) *Жујовић Младен,* **рођен 5 јуна 1895 године у Београду, од оца Јеврема и мајке Данице, пре рата био адвокатски приправник у Београду, Србин, југословенски држављанин, отсутан, сада у иностранству;**

4) *Д-р Топаловић Живко,* **рођен 21 марта 1886 године у Ужицу, од оца Перише и мајке Михаве, ожењен, адвокат у Београду, Србин, југословенски држављанин, отсутан, сада у иностранству;**

5) *Виловић Ђуро,* **рођен 11 децембра 1889 године у Брелима, од оца Ђуре и мајке Симоне рођене Шашић, Хрват, југословенски држављанин, по занимању књижевник и новинар, за време окупације био члан централног националног комитета организације Драже Михаиловића и претседник пропагандног одбора, сада у затвору;** »

6) *Радић Радослав-Раде,* **рођен 1890 године, у Јошавци, Срез бањалучки, од оца Новака и мајке Стоје рођене Спасојевић, трговац, ожењен, отац троје деце, Србин, југословенски држављанин, за време окупације био четнички командант у Босни и члан ценфалног националног комитета организације Драже Михаиловића, сада у затвору;**

7) *Врањешевић Славољуб,* **рођен 10 јануара 1905 године, у селу Кравици, срез Сребрница, од оца Душана и мајке Данице, рођене Којић, бивши југословенски мајор, ожењен, отац једног детета, Србин, југословенски држављанин, последња функција: командант Западне Босне организације Драже Михаиловића, сада у затвору;**

8) *Глишић Милош,* **рођен 27 фебруара 1910 године у Ужичкој Пожеги, од оца Стојадина и мајке Станке, рођене Богићевић, капетан бивше југословенске војске, Србин, југословенски држављанин, ожењен, отац двоје деце, сада у затвору;**

9) *Јовановић Слободан,* **рођен 21 новембра 1869 године, у Београду, од оца Владимира и мајке Јелене, неожењен, раније професор Београдског универзитета, за време рата и окупације потпретседник а касније претседник краљевске југословенске владе у иностранству и заступник министра војног, отсутан, сада у иностранству;**

10) *Д-р Пурић Божидар,* **рођен 6 фебруара 1891 године у Београду, од оца Луке и мајке Милице, ожењен, раније чиновник Министарства иностраних послова, а за време окупације био еретседник југословенске владе у иностранству, отсутан, сада у иностранству;**

11) *Д-р Нинчић Момчило,* **рођен 28 маја 1876 године у Јагодини, од оца Арона и мајке Поле, ожењен, отац двоје деце, југбсловенски држављанин, за време рата и окупације био министар опољних послова у емигрантским владама, отсутан, сада у иностранству;**

12) *Живковић Петар,* **рођен 23 јануара 1879 године у Неготину, од оца Раке и мајке Саве, неожењен, Србин, југословенски држављанин, пре рата био армиски генерал, а за време рата и окупације члан југословенске владе у иностранству, помоћник врховног команданта југословенаке војске и једно време миниетар војни, отсутан, сада у иностранству;**

13) *Кнежевић Радоје,* **рођен 12 августа 1901, у Страгарима, од оца Лазара и мајке Милеве, рођене Вељковић, ожењен, отац двоје деце, Србин, југословенски држављанин, пре рата био про-**

фесор у Београду, а за време окупадије министар двора у иностранству, отсутан, сада у иностранству.

14) *Д-р Гавриловић Милан,* **рођен 23 новембра 1882 године у Београду, од оца Уроша и мајке Аги»ице, рођене Васић, ожењен, отац петоро деце, Србин, југословенски држављанин, пре рата био саветник посланства у пензији и амбасадор на страни, а за време окупације члан југословенске владе у иностранству, отсутан, сада у иностранству;**

15) *Кнежевић Живан,* **рођен 15 јуна 1906 године у Врању, од оца Лазара и мајке Милеве, рођене Вељковић, ожењен, Србин, југословенски држављанин, пре рата био мајор југословенске војске, а за време окупације шеф војног кабинета југословенске владе у иностранству и војни аташе код амбасадора Фотића, отсутан, сада у иностранству;**

16) *Фотић Константин,* **рођен 17 фебруара 1891 године у Шапцу, ожењен, Србин, југословенски држављанин, пре рата био помоћник министра и министар на страни, а за време окупације амбаеадор југословенске владе У Вашингтону, отсутан, садз у иностранству;**

17) *Јовановић Драгомир-Драги,* **рођен 27 јула 1902 године у Пожаревцу, од оца Љубомира и мајке Вилме рођене Драшкоци, ожењен, отац једног детета, Србин, југословенски држављанин, пре рата био управник града Београда, а за време окупације управник града Београда, претседник општине града Београда шеф српске државне безбедности и изванредни владин комесар за Београд и срезове Врачарски и Грочански, сада у затвору;**

18) *Динић Танасије-Таса,* **стар 55 година, од оца Ђорђа и мајке Параскеве, рођене Јовановић, рођен у Нишу, Србин, југословенски држављанин, ожењен, без деце, пре рата био пешадиски пуковник бивше југословенске војске у пензији и бивши народни посланик, за време окупације био изванредни комесар за персоналне послове, номоћник комесара унутрашњих послова, министар унутрашњих послова и министар социјалне политике, сада у затвору;**

19) *Јонић Велибор,* **рођен 12 фебруара 1892 године у селу Крњеву, Срез орашачки, од оца Крсте и мајке Софије рођене Вељковић, ожењен, отац једног детета, Србин, југословенскИ држављанин, пре рата био професор војне академије и новинар, за време рата и окупације био комесар Министарства просвете, а потом министар просвете у Недићевој влади, сада у затвору;**

20) *Докић Ђура,* **рођен 1874 године у Ужицу, од оца Лазара и мајке Катарине рођене Лазаревић, ожењен, отац једног детета,**

Србин, југословенски држављанин, пре рата био армиски генерал у пензиј« и резерви, а за време окупације био министар саобраћаја у недићевоЈ влади од ćЈ октобра 1941 године до краја, сада у затвору;

21) *Мушицки Коста,* **рођеи 7 априла 1897 године, у Славонском Броду, од оца Милана и мајке Јелене рођене Михаиловић, ожењен, отац двоје деце, Србин, југословенски држављанин, активни инжењерски пуковник бивше југословенске војске, за време рата био командант српског добровољачког корпуса и као такав произведен за генерала, сада у затвору;**

22) *Павловић Бошко,* **рођен 7 априла 1892 године, у Јајцу, Босна, од оца Вукашина и мајке Катарине рођене Антрес, ожењен, отац двоје деце, Србин, југословенски држављанин, пре рата био заповедник државне полициске страже у Загребу, за време окупације био помоћник команданта српске државне страже и државни потсекретар Недићеве владе, сада у затвору;**

23) *Д-р Марковић Лазар-Лаза* **рођен 21 септембра 1882 године, у Београду, од оца Петра и мајке Стане рођене Петровић, удовац, отац једног детета, Србин, југословенски држављанин, министар у пензији, сада у затвору и**

24) *Д-р Кумануди Коста,* **рођен 1874 године, у Београду, од оца Димитрија и мајке Емине, рођене Холцер, ожењен, отац троје деце, Србин, југословенски држављанин, министар у пензији, сада у затвору.**

Криви су што су у току надчовечанске борбе коју су народи Југославије од 1941 до 1945 године у одбрани своје слободе и независности и за свој опстанак водили противу хитлеровске Немачке, Фашистичке Италије и њихових сателита, ступили и з-1 све време рата и непријатељске окупације одржавали политичку и војну сарадњу са окупатором ради заједничког угушивања општенародног уетанка и подржавања окупације како би уз помоћ окупатора успоставили режим противнародне диктатуре и националног угњетавања те су на тај начин у најсудбоноснијем раздобљу историје народа Југославије извршили злочин издаје народа и отаџбине; што су заједно са окупатором у остваривању империјалистичког плана окупатора о поробљавању и истребљењу народа Југославије организовали, наређивали и извршавали или потстрекавали на извршавање небројених злочина над народом: убијање и предавање рањеника окупатору, масовна убиства и покоље, хапшења, мучења, одвођења у концентрационе логоре и на присилан рад у корист окупатора, принудну мобилизацију, паљевине пљачку и уништавање јавне и приватне имовине, силовања и

друге ратне злочине, услед чега носе одговорност за смрт и страдања стотина хиљада људи, жена и деце.

И то: оптужени Михаиловић Драгољуб-Дражa:

1) Што је од почетка друге половине 1941 године па за све време рата и непријатељске окупације оргзнизовао и руководио оружане четничке формације познате под именом „четници Драже Михаиловића" и такозване „југословенске војске у отаџбини" које су имале за циљ да оружаном акцијом и вршењем терора у сарадњи са окупатором подрже окупацију и угуше оружани устанак и ослободилачку борбу српског и осталих народа Југославије;

2) Што је ради угушивања народноослободилачке борбе народа Југославије и подржавања окупације од самог почетка своје противнародне делатности ступио у везу са окупаторским командама и властима; спроводио кроз све време рата све до саме капитулације хитлеровске Немачке активну политичку и војну сарадњу са свима окупаторима; склапао, сам или преко подређених команданата и агената, споразуме и утоворе за вођење заједничке борбе против своје отаџбине; примао од окупатора наоружање, спрему, храну и другу помоћ за своје четничке јединице; стављао своје јединице под команду окупатора за извођење ратних операција против Народноослободилачке војске; одобравао својим командантима да се са својим одредима „легализују" код окупатора, то јест ступе у отворену службу окупатора, а неким четничким јединицама да ступе под непосредну команду окупатора под именом „антикомунистичка добровољачка милиција", тако да су сви његови подређени команданти и јединице по његовим директивама и наређењима за све време рата заједно са фашистичким окупаторским јединицама изводили војне операције против народних оружаних снага и вршили злочине и терор нал народом;

3) Што је од самог почетка своје издајничке делатности ступио у везу са Недићем и другим квислинзима отвореним слугама окупатора у циљу да одржи окупацију и обједини све издајничке снаге против ослободилачке борбе народа Југославије; давао директиве својим командантима да склапају споразуме и да сарађују са усташама уз признање суверећитета такозване „независне државе Хрватске" и уз полагање заклетве на верност Павелићу, организатору масовних покоља српског и хрватског народа;

4) Што је у истом циљу, прихватајући од окупатора лажну паролу борбе против комунизма ишао за тим да борбу наших

народа скрене са пута нацноналноослободилачке борбе на пуг грађанског рата, па је под паролом борбе против комунизма са својим четницима убијао родољубе, који су на било који начин помагали и одобравали борбу против окупатора;

5) Што је, под лажним паролама „заштите српства" и „спасавања српских глава", којим паролама је и квислинг Недић оправдавао окупацију, разбијао јединство српског народа у борби против окупатора и наметао му братоубилачку борбу, у којој су његови четници побили десетине хиљада Срба;

6) Што је, у складу с политиком окупатора, као претставник свих противнародних и антидемократских елемената у циљу разбијања братства и јединства народа 1угославије и успостављања националног угњетавања распиривао националну и верску мржњу и раздор међу народима Југославије, услед чега су његове четничке банде извршиле масовне покоље хрватског, муслиманског као и српског становништва које није прихватило окупацију;

7) Што је, заједно са избегличком владом у којој је био министар, вршио у народу пропаганду, да није време за борбу против окупатора док се јаче савезничке снаге не искрцају на Балкан, односно док Немачка не буде пред капитулацијом, чиме је подржавао окупацију и слабио ратни напор Југославије, као и заједнички фронт савезничких држава против хитлеровске Немачке и њених сателита и

8) Што је, доследан својој издајничкој делатности спровођеној за све време рата и окупације, пред коначно ослобођење земље од окупатора, пошто је политички и војнички био разбијен, организовао терористичке банде и групе као једино преостало му средство, уз помоћ Гестапоа организовао школе за терористе, па је изучене и наоружане терористе упућивао да врше диверзије, саботаже и атентате, што су ове групе и извршивале, а појединим својим командантима наређивао да такође пређу на вршење терористичких аката, како би у последњој фази борбе помогао окупатору који се повлачио из наше земље и како би угрожавао нови уставни демократски поредак у Федеративној Народној Републици Југославији.

Па је тако:

а) Августа 1941 године, иако се био споразумео са претставницима Ваљевског партизанског одреда да се четници и партизани не нападају, напао мучки и изненада један вод Ваљевског партизанског одреда у селу Планиници (недалеко од Мионице) у коме је

нападу оптужени Михаиловић лично командовао четницнма, који су том приликом убили два партизана, неколико ранили, а неколико заробили;

б) У време када је букнуо устанак у Србији и када су устаници почели ослобађати градове уопоставио везу са издајником Миланом Недићем и по његовом позиву упутио му у Београд своју делегацију на челу са мајором Александром Мишићем са овлашћењем да закључе споразум са Недићем о заједничкој борби за угушење народног устанка у Србији. Делегација оптуженог Михаиловића после преговора, који су трајали од 29 августа до 5 септембра 1941 године, закључила је са Недићем епоразум: да Недић, односно Недићева влада и оптужени Михаиловић сарађују у борби против партизана у циљу њиховог уништења; да Недић одмах изда новчану помоћ организацији оптуженог Михаиловића; да Недић одреди одмах официра за везу кој« ће бити стално при штабу оптуженог Михаиловића; да Недић издејствује код Немаца да не гоне оптуженог Михаиловића и његове четнике; и да после формирања Недићевих оружаних одреда изводе заједнички операциски план за чишћење Србије од партизана. По овом споразуму делегација оптуженог Михаиловића примила је од Недића новчану помоћ, а Михаиловићев официр за везу код Недића, Пипан, половином септембра 1941 године повео је са собом у штаб оптуженог Михаиловића помоћника команданта Недићеве жандармерије, потпуковника Марка Олујевића, који је од Недића био одређен за официра за везу при штабу оптуженог Михаиловића и носио са собом Недићев операциски -план за заједничко чишћење партизана из Србије. Такође је Недић издејствовао преко немачке команде генерала Данкелмана да Немци не прогоне четнике оптуженог Михаиловића;

в) Вршећи припреме за општи напад на партизане оптужени Михаиловић је: примио под своју команду већи број војвода Косте Пећанца, који су се били ставили отворено у службу немачких окупатора, као на пример Будимира Церског, Јована Шкаовића, Николу Калабића, Божу Јаворског и друге; наредио својим командантима Милошу Глишићу и Вучку Игњатовићу да одмах после ослобођења Пожеге од Немаца, у септембру 1941 године, нападну партизане у Пожеги и да је заузму од партизана; својим ставом непријатељства и подозрења према партизанима навео свога официра Игњатовића и његов четнички одред у Пожегу да разоружавају партизанске курире и мање партизаноке групе, да заустављају возове који су ишли од Чачка у Ужице са транспортима жита за исхрану становништва, да отимају транспорте

оружја и муниције које је из Ужица било упућивано на фронт борцима који су водили крваве бојеве са Немцима, да скину с воза команданта Првог шумадиског партизанског одреда Милана Благојевића, који се из Ужица враћао на фронт иза Рудника, и да га после зверског мучења убију.

Пошто је већ извршио био потребне припреме за општи напад на партизане, а у складу са поруком коју му је енглески капетан Хадсон пренео од својих надлежних, која је гласила: „Да Југословени има да се боре за Југославију, а не дз се борба претвори у побуну комуниста за совјетску Русију", оптужени Михаиловић је прекршио споразум о заједничкој борби четника и партизана против окупатора и њихових домаћих слугу закључен октобра 1941 године са командаитом Народноослободилачких партизанских одреда Југославије Титом и 1 новембра 1941 године издао наређење командантима свих својих одреда да повуку са фронт^в? према Немцима све одреде и да пређу у општи напад на чартизане. Извршавајући ово наређење сви његови одреди у Србији напустили су фронтове према Немцима. отварајући слободан пут немачким снагама за продор на ослобођену територију, и прешли у општи напад на партизане, и то: у ноћи између 1 и 2 новембра 1941 године четници под командом Глишића и Игњатовића напали су на Ужице нз положајима зваиим Трешњица (свега неколико километара удаљено од Ужица); у ноћи између 1 и 2 новембра 1941 године напао је изненада на Ивањицу Божа Јаворац (који се био ставио под команду Глишића и Игњатовића); 6 новембра 1941 године четници који су се неколико дана раније повукли са фронта код Краљева, напали су подмукло и изненадно прво на партизанску тенковску јединицу и партизанску артилерију и уништили посаду, а затим напали на Чачак; четнички одред капетана Драг. Рачића извршио је други напад на Ужице; четнички одред капетана Нешка и поручника Воје Поповића напао је на Колубарски партизански батал>он на положајима код Ваљева, који је на том положају водио борбе противу Немаца;

г) После слома четничког напада на партизане оптужени Михаиловић је продужио борбу против партизана охрабрен радиоемисијама југословенске избегличке владе која је још у јеку четничког налада на партизане објављивала да је оптужени Михаиловић једини овлашћени претставник краља и избегличке владе у окупираној земљи и да се све снаге које се боре морају да ставе под његову команду. После тога је оптужени Михаиловић, по једнодушној одлуци читавог свог штаба, отишао са својим

официрима, мајором Александром Мишићем, пуковником Бранославом Пантићем и капетаном Ненадом Митровићем у село Дивце (десет километара од Ваљева), и у једној кафани састао се са претставницима Немаца: Начелником штаба немачког војног заповедника за Србију официром Гестаооа капетаном др. Јозефом Матлом и још неколико немачких официра. Састанак је одржан у највећој тајности под заштитом немачких борних кола и великог броја немачких војника. О овом састанку оптужени Михаиловић је преко енглеске обавештајне службе обавестио радиограмом избегличку владу.

д) 20 новембра 1941 године оптужени Михаиловић је преко својих претставника са претставницима Врховног штаба партизанских одреда Југославије закључио споразум о примирју и обавезао се да води борбу против окупатора у земљи у сарадњи сз партизанима, па је и тај споразум погазио « у најтежој фази борбе у току Прве непријатељске офанзиве противу ослобођене територије у Србији, која је почела 23 новембра 1941 године, наредио својим командантима да не ступају у борбу са Немцима;

ђ) После повлачења главнине партизанских снага из Србије оптужени Михаиловић је «а конференцији команданата, одржаној 30 новембра 1941 године на Равној Гори, издао наређење својим командантима да се легализују код окупатора, то јест да отворено и јавно ступе у службу Немаца. На основу оваквог наређења ступили су у службу Немаца са својим одредима команданти оптуженог Михаиловића, и то поручник Раковић Предраг у Чачку, Глишић и Игњатовић у Пожеги, Пантелић у Лозници, Лазовић Живан у Београдском округу, Рајковић Боривоје и Младеновић, капетани у Косјерићу, капетан Митић, Матић, Будимир Церски, Шкавовић Јован, Ђуровић Машан и други. Ови легализовани одреди са својим командантима истовремено су и даље признавали оптуженог Михаиловића као свог команданта и од њега примали наређења, а од Немаца примали оружје, храну и одело, и заједно са Немцима учествовали у операцијама против преосталих партизанских одреда у Србији и хватали и убијали родољубе који су помагали ослободилачку борбу српског народа.

Спроводећи у дело закључени опоразум са Недићем о заједничкој борби против партизана оптужени Михаиловчћ је успоставио чврсте везе са већим бројем Недићевих команданата, Миланом Калабићем, Радованом Стојановићем и другима, који су заједно с њим, и извршујући његова наређења, водили борбе против партизана у Србији у току зиме 1941—1942 године и пролећа 1942 године;

е) Већ 1941 године пошто је мздао народни устанак у Србији и ступио у спрегу са немачким окупатором оптужени Михаиловић приступа организацији четничких одреда у осталим земљама и крајевима Југославије.

Тако је: месеца децембра 1941 године оптужени Михаиловић упутио у Црну Гору своје официре Миливоја Недељковића и Перхинека са задатком да уопоставе везу са четничким командантима у Црној Гори и Санџаку генералом Блажом Ђукановићем, пуковником Бајом Станишићем, мајором Ђорђем Лашићем и капетаном Павлом Ђуришићем и да им пренесу његова упутства за борбу против партизана. Ови четнички команданти су крајем 1941 године организовали, уз пуну помоћ италијанског окупагора, своје одреде и заједно са њим учествовали у борбама против партизана примајући од Италијана оружје, храну, а неки и плате;

У Санџаку оптужени Михаиловић је уопео крајем 1941 године да стави под своју команду санџачке четничке одреде који су се у исто време били ставили отворено у службу Италијана и учествовали у борбама против партизана и то још од новембра 1941 године;

У јесен 1941 године оптужени Михаиловић је упутио у Боону и Херцеговину, ради организовања четника, своје официре мајора Бошка Тодоровића, поручника Мутимира Петковића, капетана Сергија Ми^аиловића, поручника Момчиловића и друге, поред жандармеријског мајора Јездимира Дангића кога је био упутио у Источну Босну још у зреме народног уетанка у Србији. Оптужени Михаиловић је мајора Бошка Тодоровића поставио за команданта Источне Босне и Херцеговине, а овај је по доласку на терен закључио писмени споразум о сарадњи четника и италијанских окупатора у борби против партизана;

Командант оптуженог Михаиловића у Источној Босни Јездимир Дангић, по доласку на терен разбија јединство четника и партизана у борби против Немаца и усташа, пропушта Немце на ослобођену територију, а пошто су партизани зауставили Немце и успели очувати знатан део слободне територије, Дангић се повезује са гестаповцем ка-петаном Матлом у Бањи Ковиљачи и после повезивања одлази у Београд са знањем и одобрењем оптуженог Михаиловића ради тражења помоћи од Немаца и Недића за борбу против партизана у Источној Босни;

Истовремено локални четнички команданти у Источној Босни, поп Саво Божић, Цвијетин Тодић и други, који су се ставили под команду официра оптуженог Михаиловића, капетаИа Рачића, који је децембра 1941 године прешао у Источну Босну.

склопили су споразуме еа усташким властима о сарадњи у циљу уништења партизана и заједно са усташама водили борбе против партизлна у Источној Босни;

У току 1941 године командант оптуженог Михаиловића Илија Трифуновић-Бирчанин уз помоћ италијанских окупатора основао је четничке одреде у Западној Босни и Лици, а затим у Далмацији, који су у најтешњој сарадњи са Италијанима такође водили борбе против партизана. Знатан део четника као посебне формације, познате под именом „добровољачка антикомунистичка милиција" (МВАК) = Милиција волонтариа антикомуниста) ставио је под директну команду Италијана, а чији је главни задатак био уништавање антифашиста у Далмацији;

У Словенију Михаиловић је упутио, у овом периоду свог официра мајора Карла Новака, који је у сарадњи са окупаторима и квислиншком белом гардом организовао словеначке четнике познате под називом „Плава гарда". Иако малобројне јединице оптуженог Михаиловића у Словенији под командом мајора Новака сарађивале су отворено са окупатором и словеначком квислиншком белом гардом.

ж) Крајем 1941 и почетком 1942 године распламсао се општи народни устанак у Црној Гори, Источној Босни и Санџаку. Следујући линију издаје, а у намери да угуши народни устанак у овим крајевима, оптужени Михаиловић у мају 1942 године прелази из Србије на планину Златар, а одатле у Црну Гору и непосредно руководи операцијама четничких јединица под командом Милоша Глишића и Вучка Игњатовића из Србије, Петра Баћовића из Источне Босне, Блажа Ђукановића, Павла Ђуришића, Ђорђа Лашића, Ивана Ружића, Баја Станишића, Јакова Јововића и Сима Мијушковића из Црне Горе и легализованих одреда Николе Бојовића, Вука Калаитовића, „војводе" Ирића и Рада Корде, које су четничке јединице заједно са Италијанима тада учествовале у Трећој нечријатељској офанзиви против партизанских јединица у Црној Гори и Санџаку. У овој офанзиви све поменуте четничке једивице под командом оптуженог Михаиловића примале су од Италијана оружје, муницију и храну, а јединице Михаиловићевог команданта Блажа Ђукановића примале су поред овога и плату. Током операција Италијани су превозили четничке јединице својим превозним средствима са сектора на сектор, а четнички команданти, па и чланови врховне команде оптуженог Михаиловића превозили су се аутомобилима кроз италијанске гарнизоне. Сам оптужени Михаиловић са својим штабом смештао се у непосредној близини италијанских гарнизона. После тешких и упорних

бојева са Италијанима и четницима нарочито на секторима Сињајевина, Камена Гора—Косаница, Никшић—Голија, Никшић—Травник, Орловац и Гат и мучког четничког напада на партизанску болницу и Пету ударну бригаду у Ћуреву, партизанске снаге под притиском италијанских дивизија, а захваљујући издаји четника оптуженог Михаиловића, биле су принуђене да се повуку са слободне територије Црне Горе, Санџака, Источне Босне и Херцеговине у Западну и Централну Босну;

з) Пошто су партизани били принуђени да налусте слободну територију у Црној Гори, Санџаку, Источној Босни и Херцеговини, четници оптуженог Михаиловића продубили су своју сарадњу са италијанским окупатором и заједно с њиме завели и опроводили систем страховладе над народом на тој територији. У непосредној близини Колашина, у коме командант оптуженог Михаиловића Павле Ђуришић дочекује и поздравља ратног злочинца италијанског генерала Пирција Биролија, гувернера Црне Горе, а четници оптуженог Михаиловића кољу и вешају црногорске родољубе, оптужени Михаиловић са својим штабом из Липова руководи четничким акцијама на уништавању народног устанка, подржаван од енглеског мајора Хадсона, који у то време тражи од оптуженог Михаиловића да се „састане са капетаном Ђуришићем и пуковником Станишићем и осталим вођама који су се тако успешно борили против комуниста и ослободили своје крајеве од њих" и издашно помаган материјално и политички од емигрантске владе у Лондону;

и) После безуспешног покушаја да заједничким борбама са Италијанима, Немцима и усташама уједен 1942 године разбије партизанске снаге на Динари и у Западној и Централној Босни, оптужени Михаиловић је, потстрекаван од енглеског пуковника Белија да треба уништити партизанске снаге и партизанску слободну територију пре него што дође до искрцавања савезника иа Балкан, приступио брижљивом извођењу припрема за учествовање четничких јединица у Четвртој непријателуској офанзиви па је лично сачинио и план операција за учествовање четника у овој офанзиви.

Немачки и италијански окупатор, оценивши значај ослободилачког устанка народа Југославије за ослободилачку борбу народа поробљене Европе и опасност за своје планиране операције у Северној Африци и на Блиском Истоку, одлучио је да коначно и потпуно уништи устанак у Југославији. У ту сврху врховна немачка и италијанска команда стварају јединствени нлан за извођење заједничких операција у претстојећој Четвртој непри-

јатељској офанзиви и одређују за те операције следеће јединице.

а) немачке: 7 СС „Принц Еуген" дивизију, 369 пешадиску дивизију, 717 ловачку дивизију и 718 пешадиску дивизију и друге специјалне јединице моторизоване, тенковске, артилериске, авијацију; б) италијанске дивизије: „Ломбардију", „Ре", „Сасари", „Мурђе" и „Тауринензе"; в) усташке здругове, домобранске јединице и одреде милиције. Оптужени Михаиловић пошто је извршио припреме одредио је за учествовање у овим операцијама следеће четничке јединице: први корпус мајора Бјелајца са 2000 четника, други корпус попа Ђукића са 2000 четника, трећи корпус мајора Бађовића са 3000 четника, 600 четника под командом Новака Мијовића, 5000 четника под командом Баја Станишића, 3000 четника под командом Боре Митрановића и 5000 четника под командом Парла Ђуришића.

Главне операције у Четвртој непријатељској офанзиви развијале су се у времену од 15 јануара до половине априла 1943 године, а на територији од реке Купе преко реке Неретве, где се у џепу Неретве одиграла чувена „битка за рањенике", па све до реке Дрине. У овим операцијама су заједнички учествовале напред наведене немачке, италијанске, Павелићеве и четничке јединице оптуженог Михаиловића, које су од окупатора прим,але оружје, муницију, храну и биле потпомагане окупаторском артилеријом, авијацијом, и тенковима. Четничким јединицама командовао је оптужени Михаиловић преко мајора Остојића, а и непосредно. У завршној фази операције на реци Дрини оптужени Михаиловић је командовао и извесним деловима италијанске дивизије „Тауринензе". У овој офанзиви окупаторске и четничке јединице извршиле су паљење и пустошење читавих крајева и масовно истребљење цивилног становништва, које се са својом народном војском повлачило испред непријатеља;

ј) У време трајања Четврте непријатељске офанзиве на територији од Купе преко Неретве до Дрине, четници оптуженог Михаиловића су по његовим директивама и на осталим подручјима широм Југославије водили заједничке борбе еа окупатором и домаћим квислинзима против Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије. Тако су у Србији четници оптуженог Михаиловића под командом Предрага Раковића, Звонимира Вучковића и других заједно са Немцима, Недићевим и Љотићевим одредима, бугарским окупационим јединицама и јединицама руоког белогардистичког корпуса учествовали у заједничким борбама противу партизана. По директивама и са одобрењем оптуженог Михаиловића четнички одреди у Боони склопили су

низ споразума са Немцима и усташама, у Словенији са словеначком белом гардом о сарадњи, а после капитулације Италије У септембру 1943 године четнички одреди сиптуженога Михаиловића широм читаве земље ступили су потпуно под заштиту Немаца и у отворену сарадњу са њима и примали од њих наређења, оружје, муницију и осталу војну спрему;

к) Примајући материјалну помоћ и директиве од емигрантских влада, да се по сваку цену војнички одржи, као и поруку енглеског генерала Мастерсона да што пре ликвидира комунисте и да ће потом настати повољније стање за четнике и да ће Енглези променити своје држање, своју 'пропаганду и своју политику према оптуженом Михаиловићу., оптужени Михаиловић је за све време од лета 1943 године до свршетка рата одржао низ састанака и ступао у везу са претставницима немачке команде у J>тославији са домаћим издајницима Недићем, Павелићем и Љотићем и реакционарним елементима у Хрватској ради настављања борбе противу ослободилачког покрета народа Југославије.

Тако су по наређењу оптуженог Михаиловића у току априла и маја 1944 године одржани састанци између Михаиловићевог команданта Србије генерала Трифуновића, оптуженог Топаловића Живка и капетана Раковића с једне стране, и гестаповаца Штеркера, Милана Аћимовића, Димитрија Љотића, Илије Михаиловића, с друге стране, у селима Вранићи, Трбушани и Брђани, на којим је састанцима дошло до споразума о вођењу заједничких операција противу партизана и лиферовању оружја четницима од стране Немаца. Поред својих команданата оптужени Михаиловић се лично састаје око 20 августа 1944 године у селу Ражани код Косјерића са Миланом Недићем и оптуженим Драгомиром Јовановићем, на ком је састанку склопљен споразум: да Недић оптуженом Михаиловићу даје месечно сго милиона динара новчане помоћи, да Недић преузима на себе обавезу да се оптуженом Михаиловићу од Немаца излиферује 30.000 пушака, 3 милиона пушчаних и митраљеских метака, да Недић излиферује оптуженом Михаиловићу униформе и обућу, да ће Недић у циљу координације акције против Народноослободилачке војске, уколико дозволе Немци, ставити своје оружане формације под команду оптуженог Михаиловића и да оптужени Михаиловић гарантује Недићу да се оружје неће употребити противу Немаца; поред овога оптужени Михаиловић се лично састаје са шефом управног штаба немачког војног заповедника за Србију Нојбахером у селу Рошцима код Цагањске школе у августу 1944 године, а сч гестаповцем Штеркером још четири пута, и то у селу Прчњанима у

августу 1944 годоне, код села Драгиња приликом бекства оптуженог Михаиловића из Србије за Босну септембра 1944 године и два пута у Босни у области Сарајева концем 1944 године и почетком 1945 године. На прва три састанка између оптуженога Михаиловића и претставника Немаца, и то на састанцима у Рошцима (код Цагањске школе), Прањанима « Драгињу присуствовао је амерички пуковник Мак Даул, који је, пошто је енглеска влада службено повукла своје војне мисије од оптуженога Михаиловића и његових команданата, дошао код оптуженог Миха«ловића у својству шефа америчке војне мисије и као таказ тражио од Немаца да положе оружје искључиво оптуженом Михаиловићу, а оптуженог Михаиловића уверавао да се мора одржати у народу и да Сједињене Америчке Државе помажу искључиво оптуженог Михаиловића и његову организацију. Оптужени Михаиловић је још у зиму 1942 године преко Пинтеровића и Мате Русковића успоставио везу са мачековцима у Хрватској, коју је стално одржавао до краја рата ради обједињавања војних јединица које су мачековци намеравали образовати под врховном командом оптуженог Михаиловића у циљу заједничке борбе против народноослободилачког покрета. На линију борбе против народноослободилачког покрета оптужени Михаиловић је у марту 1945 године, преко адвоката Брашића, успоставио везу и слао писма надбискупу Степинцу и Анти Павелићу, организатору покоља српског и хрватског народа.

У истом раздобљу од лета 1943 године до свршетка рата, док су оптужени Михаиловић и његови команданти закључивали наведене споразуме, његове јединице заједно с Немцима и квислиншким формацијама наставиле су борбе против Народноослободилачке војске и Југословенске армије, и то четници под командом члана врховне команде Драже Михаиловића мајора Остојића, Ђуришића, Драшковића, Калаитовића, Цветића, Лалатовића, Рачића, Вучковића, Николе Калабића, Марковића, Радовића, Нешка Недића, Туфегџића, Кесеровића и других у Санџаку и Србији, а под командом Рада Радића, Врањешевића, Дреновића, Боре Митрановића, Тодића Цвијетина, Дамјановића Стеве-„Леке" у Босни, Ђујића, Јевђевића, Бјелајца, Баћовића, Лукачевића и других у Босни и Хрватској и остали.

л) Закључујући своје издајничко деловање које је спроводио кроз све време ослободилачког рата и окупације. оптужени Михаиловић је пред истеривање Немаца из Југославије и уништење четничких јединица прешао на тероризам. Тако је: у марту 1945 године у Модричу, у Босни основао школу за терористе,

којима је дао име „краљевски командоси", а терористичко-диверзантску групу Гашпаревића, за коју је знао да је директно од Гестаиоа из Беча упућена за Србију у циљу вршења саботажа, диверзија атентата и других злочина, прихватио, ставио под своју команду, доделио јој задатак и упутио је за Србију са својим командантом Топаловићем. Осталим командантима издао је наређење да такође пређу на терористичке акције, па су извесни команданти после престанка ратних операција дизали мостове и возове у ваздух и вршили атентате, све док нису били похватани;

љ) Оптужени *Михаиловић Драгољуб-Дража* **и његови четнички команданти по његовим наређењима и директивама извршили су масовним захватима у такозваним чишћењима терена, затим путем летећих бригада и црних тројки у току читавог рата и окупације безбројне ратне злочине над народом у свима крајевима Југославије.**

Тако су: у новембру 1941 године четници стрељали у селу Браићима, на месту званом Дренови Врх, око 500 заробљених партизана и њихових присталица;

Оптужени Михаиловић је у ноћи између 13 и 14 новембра 1941 године, то јест »сте ноћи када се састао са гестаповцем капетаном Матлом, наредио сам команданту Даки Тешмановићу да око 365 заробљених партизана преда српској државној стражи у селу Словац, иако је морао знати да ће их српска државна стража пострељати или предати Немцима, то је и учињено тако да их је Тешмановић предао Јовану Шкавовићу, а овај Немцима. Немци су од овим предатих партизана стрељали око 270, а остале отерали у логоре;

Почетком новембра 1941 године Михаиловићев командант Ајдачић заклао је 13 партизанских симпатизера у близини Косјерића на месту званом Ридови, међу којима и учитељицу Јелену Субић-Гмизовић и Милеву Косовац, које су четници пре него што су заклали силовали и унакаили усијаним гвожђем;

4 новембра 1941 године четници су убили близу Равне Горе око 30 партизана, које су били на превару заробили, међу којима је било 18 девојака које су биле упућене у Ужице за болничарке;

У децембру 1941 године Михаиловићеви четници стрељали су заједно са Немцима у Чачку само у један мах 80 припадника народноослободилачког покрета;

У децембру 1941 године у Срезу пожешком мешовити немачко-четнички суд само у један мах осудио је на смрт 12 присталица партизана;

У децембру 1941 године и током јануара 1942 године четници су поклали преко 2.000 муслимана, људи, жена и деце, из околине Фоче, Горажда и Чајнича. Клања су вршили на мостовима на Дрини у Фочи и Горажду;

У току децембра 1941 године и током целе 1942 Михаиловићеви „легализовани" четници похапсили су и предали Немцима у разним крајевима Србије хиљаде присталица партизана које су Немци стрељали у логорима на Бањици, Нишу, Ужицу, Чачку и другим местима, а поред тога сами четници су поубијали хиљаде присталица партизана, опљачкали многа села, батинали хиљаде људи, а велики број жена и девојака из партизанских породица силовали;

Првог априла 1942 године четници Рада Радића побили су у Јошавки 20 рањених партизана, а међу њима и тешко рањеног народног хероја др. Младена Стојановића;

Априла 1942 године четници Лазара Тешановића и Рада Радића (који су се тада били ставили под команду Михаиловићевог капетана Рачића) убили су 70 рањених партизана ;

Крајем априла 1942 године Спасоје Дакић, командант Михаиловићевог батаљона у Челебићу, убио је енглеског мајора Теренса Атертона и његовог радиотелеграфисту и једног енглеског наредника;

Јуна 1942 године Михаиловићеви четници су у околини Гацка у селу Изгорима запалили болницу са 10 тешких партизанских рањеника;

Јуна 1942 године Михаиловићев одред под командом капстана Владимира Ђукића извео је из затвора у Никшићу 25 присталица народноослободилачког покрета и у заједници са Италијанима их стрељали;

Августа 1942 године Михаиловићев командант Баћовић убио је симпатизере народноослободилачког покрета Рада Правицу судију, Тому Галепа, Јову Љубибратића, Будимира Укропину и Тасу Косорића ;

Августа 1942 године Михаиловићеви четници под командом Петра Баћовића приликом заузећа Фоче заклали су у Фочи и у селима која се скупа називају Буковица око 1.000 лица муслиманске вероисповести, међу којима је било око 300 жена, деце и стараца;

Августа 1942 године на терену око Устиколине и Јахорине (Источна Босна) Михаиловићеви четници под командом мајора Захарије Остојића и Петра Баћовића заклали су око 2.500 лица муслиманске вероисповести, а села попалили;

Септембра 1942 године четници Петра Бањовића убили су у Макарској око 900 Хрвата, неколико католичких свештеника живе одрали и 17 села запалили;

Октобра 1942 године четници Петра Бањовића убили су у околини Прозора заједно са Италијанима којима је командовао италијански поручник Виђак око 2.500 муслимана и Хрвата, међу којима је било жена, деце и стараца, а велики број села попалили;

У октобру 1942 године, четници Петра Бањовића убили су у селу Гату, Никлице и Чишлу у Далмацији заједно са Италијанима 109 Хрвата као симпатизере народноослободилачког покрета;

У јесен 1942 године у Дрежници (Херцеговина) четници из околине Гацка при походу на Прозор заклали су око сто лица муслиманске вероисповести;

Децембра 1942 године у селу Брајинци (Мркајић, Источна Босна) и околним селима, четници Михаиловићевог команданта Рајка Челоње убили су 160 сељака и попалили село Брајинце и још неколико села. Међу побијенима било је жена и деце;

У јануару 1943 године Михаиловићеви четници су убили у селу Бањи код Аранђеловца проту Исаковића и још 18 присталица партизана;

Јануара 1943 године заклао је мајор Цветић 16 заробљених партизана у околини Ужица;

Јануара 1943 године под командом Комарчевића, Михаиловићеви четници су заклали 72 симпатизера партизана у Срезу лоеавском;

Јануара 1943 године четници Павла Ђуришића убили су у Срезу бјелопољском око 400 мушкараца и око 1.000 жена и деце муслиманске вероисповести;

У фебруару 1943 године четници под командом Захарије Остојића, Петра Бањовића, Павла Ђуришића, Воје Лукачевића, Вука Калаитовића, и других, у срезовима пљеваљском, чајничком и фочанском заклали су 1.200 мушкараца и 8.000 стараца, жена и деце и опљачкали па потом спалили око 2.000 домова;

Половином јула 1943 године у селу Цикоти (Источна Босна) четници су открили 80 рањеника Прве пролетерске дивизије, одузели им оружје, а сутрадан довели Немце који су их поубијали па спалили;

Јуна 1943 године у току Пете непријатељске офанзиве четници су клали партизанске рањенике са Сутјеске, па су тада заклали у селу Јелечу и Врбици др. Симу Милошевића и хрватског песника Ивана Горана Ковачића;

Јула 1943 године у Бишини (Бирач) четници су открили 120 рањеника Прве и Друге пролетерске бригаде и издали их Немцима који су их поубијали;

Децембра 1943 године четнички командант мајор Петрићевић стрељао је у Колашину 28 заробљених партизана и 6 сељака присталица партизана;

Децембра 1943 године четнички командант Живан Лазовић заклао је у селу Селевцу 15 сељака присталица партизана;

Децембра 1943 године заклали су четници у околини Босаноког Грахова 137 заробљених партизана;

Децембра 1943 године заклали су четници у селу Тичеву код Дрвара 28 заробљених партизана;

Децембра 1943 године заклали су четници у Зети (Црна Гора) осам сељака, делегата на Првој антифашистичкој скупштини Црне Горе;

Децембра 1943 године заклали су четници Николе Калабића у селу Копљарима код Аранђеловца 24 сељака;

Децембра 1943 године стрељали су четници Вука Калаитовића у срезу сјеничком 18 присталица партизана;

Децембра 1943 године четници под командом потпуковника Миодрага Палошевића и мајора Трифковића Свете заклали су у селу Вранићу, близу Београда, 72 лица међу којима једно дете од 2 године, друго од три месеца. Једну од жртава су кастрирали. Поред тога опљачкали су сељачке домове;

Од јуна 1942 до марта 1943 године Михаиловићеви четници под командом Павла Ђуришића осудили су на смрт и стрељали око 1000 црногорских партизана и сељака, због тога што су учествовали у ослободилачком устанку у Црној Гори;

29 априла 1944 године четнички одред капетана Живојина Лазовића, мајор^ Светислава Трифковића, Николе Калабића, Драгутина бојовића, Свете Богићевића, Радована Докмановића и Свете Радичевића у селу Друговцу (Округ београдски) заклали су 73 лица међу којима 9 жена. Том приликом тешко су злостављали 37 других лица и опљачкали па потом спалили 220 домова;

Априла 1944 године четници су код Бајине Баште заклали 8 симпатизера партизана;

Маја 1944 године четници Драгутина Кесеровића пронашли су на Јастрепцу партизанску болницу, па су стрељали 24 рањеника и 4 болничарке;

Маја 1944 године, четници су открили у Семберији партизанске болнице и убили око 300 тешких рањеника;

У лето 1944 године четници су у селу Балиновићу живога пекли пред 20 људи Живана Ђурђевића сељака из Балиновића а потом њега и његовог сина заклали;

Почетком августа 1944 године, Душан Радовић-Кондор, командант Михаиловићевог корпуса заклао је 2 америчка авијатичара француског порекла који су се били принудно спуетили падобранима код реке Лима;

Августа 1944 године четнички одред Богићевића Свете ухватио је у селу Сепцима — Србија, Сремчевића Саву, Војиновић Константина, Радојевић Илију и Јовановић Илију и пошто их је мучио да би изнудио признање о сарадњи са партизанима сву четворицу заклао.

Поред овога десетине хиљада људи четници су злостављали и батинали, а у Црној Гори су били увели специјални оистем батинања помоћу „рогље".

Команданти оптуженог Михаиловића достављали су описке присталица партизана окупаторима и квислинговцима на основу којих су људи били хапшени и стрељани. Нарочито је београдска четничка организација тесно сарађивала са специјалном полицијом на уништавању присталица партизана у Београду.

Небројени злочини само су мали део злочина које су четници оптуженог Михаиловића спроводећи његова наређења и директиве извршили у свим крајевима Југославије.

Оптужени *Мољевић Стеван, Жујовић Младен, Топаловић Живко и Виловић Ђуро* **што су у току рата и окупације заједно са оптуженим Михаиловићем, а по директивама емигрантских влада, руководили издајничким „Равногорским покретом", били чланови такозваног централног националног комитета (ЦНК) и на територији коју су четници држали по дозволи окупатора организовали равногорске покрајинске,окружне, среске и месне организације, чији је основни задатак био гушење ослободилачка борбе и подржавање окупације, а помоћу којих су организација прогањали и потказивал« четничким бандама и окупатору антифашисте, организовали преке судове и убијали родољубе, вршили присилну мобилизацију и реквизиције за четнике и ширили издајничку пропаганду у народу; што су после величанствених победа Народноослободилачке војске, а нарочито после историских одлука донееених на Другом заседању АВНОЈ-а, у јануару 1944 године у селу Ба организовали конгрес такозваних равногораца и реакционарних елемената из врхова бивших политичких партија и група и са њима попунили свој равногорски централни национални комитет, а све то у намери да тиме даду политичку подршку**

издајнику Михаиловићу и заједно с њиме читавом систему окупације, као и да разбијају народну власт.

Па је тако:

1) Оптужени *Мољевић Стеван,* **као члан извршног одбора централног националног комитета од ночетка 1942 године до конгреса у Ба, а од тада па до распада четничке организације као претседник извршног одбора централног националног комитета руководио четничком организацијом заједно са оптуженим Михаиловићем, био иницијатор одлука политичке природе и израдио директиве за организацију издајничких равногороких одбора: примао депеше и извештаје четничких организација и функционера и по њима издавао конкретне упуте подређеним организацијама за њихов издајнички рад; уређивао централни четнички орган лист „Равна Гора", писао чланке у четничким листовима „Равна Гора" и „Уједињено срлство" писао прогласе, држао говоре, организовао и одржавао конференцију уредника локалних четничких листова, и уопште руководио четничком пропагандом у циљу завођења народних маса на путу издаје; издао упутства за реорганизацију и рад четничких преких судова и тиме се солидарисао са убиствима која су четници под видом суђења вршили над народом.**

2) Оптужени *Жујовић Младен* **као члан извршног одбора централног националног комитета од лета 1941 године па до бекства из земље у јесен 1943 године, заједно са оптуженим Мољевићем и Михаиловићем руководио такозваним равногорским покретом; у мају 1943 године као делегат врховне команде оптуженог Михаиловића руководио свим четничким јединицама и четничком организацијом у Далмацији, Западној Босни и Лици, наследивши у тој функцији најотворенијег колаборационисту , Илију Трифуновића - Бирчанина. Као делегат четничке врховне команде оптужени Жујовић је наставио најтешњу војну и политичку сарадњу са Италијанима, одржавао састанке са италијанским генералом Спигом са којим је уговорио да Италијани дају четницима оружје и муницију и да италијанске и четничке јединице предузимају заједничке операције против Народноослободилачке војске па су те операције заједнички и изводили и при том вршили многобројне злочине над народом; крајем 1944 годвне, заједно са оптуженим Топаловићем, а по налогу оптуженог Михаиловића, организовао у иностранству централни национални комитет (ЦНК) с циљем да окупи избегле четничке недићевско-љотићевске и усташке банде, да их повеже са сличним избегличким бандама у ивостранству и помоћу познатих реакцио-**

нарних елемената из иностранства угрожава спољну безбедност Федеративне Народне Републике Југославије и њен унутрашњи поредак;

3) Оптужени *Топаловић Живко* **у окупираном Београду у договору са агентом Гестапоа и претседником комесарске управе у Србији Миланом Аћимовићем организовао низ састанака са члановима ноћства бивших политичких партија на којим;а су донели одлуку да помогну оптуженом Михаиловићу и ступе с њим у сарадњу како би на тај начин ојачали његов положај; на основу ових одлука оптужени Топаловић, заједно са Александром Поповићем и Браном Ивковићем, долааи оптуженом Михаиловићу у децембру 1943 године и учествује на конгресу у Ба, редигује пројект башке резолуције и лостаје члан извршног одбора ЦНК и тако улази у врховни орган издајничке четничке организације; у алрилу 1944 године састаје се у селу Трбушанима са саветником управног штаба немачког заповедника за Србију Штеркером и Миланом Аћимовићем на коме су се састанку споразумели да Немци четницима лиферују оружје и муницију и да се заједно боре против Народноослободилачке војске; крајем 1944 године заједно са оптуженим Жујовићем организовао је у иностранству такозвани ЦНК са циљевима изложеним у претходном ставу овог диспозитива;**

4) Оптужени *Виловић Ђуро* **што је у јвсен 1942 године ступио у четничку организацију у Сплиту, иако је знао и видео да четници сарађују са Италијанима и да се заједно боре против ослободилачког покрета, а концем јуна 1944 године лостао члан ЦНК у чијем је злочиначком раду учествовао као претседник пропагандног одбора; писао чланке у четничким листовима и безочно нападао народну ослободилачку борбу називајући борце Народноослободилачке војске усташко-комунистичким бандама, ма да је био свестан тежине ових клевета и лажи.**

1) *Радослав-Раде Радић* **што је као члан штаба Четвртог крајишког партизанског одреда, у времену када је тај одред водио борбу противу усташа на сектору Теслића, а он са делоМ штаба и болницом остао у Јошавки са задатком прикупљања хране, по унапред припремљеном плану на терену организовао групу од око 100 људи од четничких елемената, па је ова група ноћу између 31 марта и 1 априла 1942 године вероломно и мучки налала део штаба и болнице у Јошавки и том приликом побила око 15 партизаноких бораца и руководилаца међу којима и народног хероја д-р Младена Стојановића; што је као командант четничке групе, а потом као командант четничког одреда „Боје"**

организовао и ругсоводио нападима на партизанску болницу у Борју, партизанску болницу на Чемерници и на терену побио око 60 руководилаца народноослободилачког покрета; што је 9 априла 1942 године са усташким генералом Брозовићем, а почетком 1943 године са немачком командом у Бањој Луци закључио писмене споразуме о заједничкој борби противу партизана у циљу угушења устанка у томе крају; што је почев од 25 јуна 1942 године као командант свих четничких одреда Западне Босне у сарадњи са Немцима и усташама водио упорне борбе против Народноослободилачке војске све до септембра 1943 године када је од оптуженог Михаиловића наименован за члана централног националног комитета. За овакав злочиначки рад оптужени Радић је по предлогу оптуженог Михаиловића произведен у чин официра и одликован Карађорђевом звездом; што је као члан централног националног комитета организовао равногорске одборе у Западној Босни и руководио њиховим радом.

2) *Врањешевић Славољуб* што је октобра месеца 1941 године ступио у службу издајника Милана Недића као шеф отсека у команди жандармерије и са тог положаја у фебруару 1942 године са једним одредом недићеваца прешао у Источну Босну и заједно са Јездимиром Дангићем и Немцима водио борбе против партизана; што је као начелник штаба код четничких команданата Дангића и Ботића у Источној Босни, а од јула 1942 године као начелник штаба четничког команданта Западне Босне Рада Радића и као командант четничког одреда у Западној Босни од септембра 1943 године организован и водио у заједници са Немцима и усташама борбе против Народноослободилачке војске у околини Бање Луке, на Мањачи у Четвртој непријатељској офанзиви бранио партизанима прелазе преко Врбаса, а у Петој непријатељској оф^анзи^и водио борбе против партизана заједнО са Немцима на положајима: Диван—Курјаче Брдо—Скатавица—Равна Гора; што је поступајући по наређењу оптуженог Миваиловића организовао „црне тројке" и летеће бригаде са задатком да хватају и ликвидирају партизане и партизанеке симпатизере што су ови и учинили; што је после ослобођења већег дела Југославије а по писменој и усменој наредби оптуженога Михаиловића, организовао четничке петорке и издавао наређења да на ослобођеној територији врше саботаже, нападају на комуникације, убијају партизанске курире, борце Југословенске армије и органе народне власти и овај злочиначки рад наставио и после ослобођења Југославије све до дана када је био ухваћен.

3) *Глишић Милош,* што је још у јулу 1941 године СТУПИО у организацију оптуженог Михаиловића и узео у њој видног

учешћа те као начелник штаба четничког пожешког одреда заједно са Вучком Игњатовићем, командантом тога одреда, организовао и руководио нападом четничких јединица на Ужичку Пожегу септембра 1941 године коју су држали партизани, а ноћу између 1 и 2 новембра 1941 године по наређењу оптуженог Михаиловића заједно са Вучком Игњатовићем напао на Ужице, које су такође држали партизани, иако је тада постојао писмени споразум између четника и партизана о заједничкој борби против окупатора; што је крајем новембра 1941 године, после повлачења главнине партизанских снага из Србије у Санџак, поступајући по наређењу оптуженог Михаиловића, заједно са командантом четничкопожешког одреда Вучком Игњатовићем и са целим одредом легализовао се код Недића остајући и даље под стварном командом оптуженога Михаиловића, и као такав заједно са Немцима и недићевцима у својству начелника штаба такозване команде пожешко-усташких одреда српске оружане силе учествовао у многобројним операцијама за коначно избацивање партизанских снага из Србије и уништење преосталих партизанских снага и њихових симпатизера у Србији; што је крајем марта 1942 године по наређењу оптуженог Михаиловића у својству команданта четничког корпуса извршио организацију и припреме за претстојећу Трећу непријатељску офанзиву у Санџаку и у тој офанзиви од средине маја до почетка јуна 1942 године учествовао као командант свих четничких снага заједно са Италијанима.

Оптужени *Јовановић Слободан, Пурић Божидар, Нинчић Момчило, Живковић Петар, Гавриловић Милан, Кнежевић Радоје, Кнежевић Живан и Фотић Константин:*

Што су, продужавајући политику профашистичких диктатура у старој Југославији, после закључења срамне капитулације и бекства из земље стално и упорно спроводили политику подржавања окупације и гушења народноослободилачког устанка у земљи и у ту сврху издавали директиве, да још није време за борбу, давали сталну политичку подршку издајнику Михаиловићу и одржавали везе с Миланом Недићем и другим квислиншким елементима у земљи; што су у истом циљу преко радиоемисија распиривали братоубилачку борбу међу народима Југославије, издали оптуженом Михаиловићу наређење о формирању преких судова и примени закона о заштити државе и на тај начин потстицали четнике и квислиншке банде у земљи за злочине над народом, услед чега за те злочине сносе пуну одговорност; што су из државне касе финансирали издају оптуженог Михаиловића и његевиу четника шаљући новац и вршећи војне набавке за чет-

ничке формације; што су у иностранству путем радиоемисија и разних лубликација вршили прапаганду за оптуженог Михаиловића и његове четнике лриказајући лажно оптуженог Михаиловића у иностранству као носиоца отпора у землзИ против окупатора и тако обмањивали светску јавност о догађајима у Југославији, а многе људе у нашој земљи наводили на пут издаје; што су, помажући оптуженог Михаиловића и његове четнике у борби против Народноослободилачке војоке и повезујући се са Миланом Недићем и другим квислиншким елементима у земљи, поткопавали и слабили борбу Југославије и наших савезника против фашистичких агресора, па су тако:

1) Јовановић Слободан и Пурић Божидар, као претседници емигрантских влада, Нинчић Момчило и Гавриловић Милан, као министри, Живковић Петар као министар и заменик врховног команданта и помоћник министра војног, а. Кнежевић Радоје као министар двора:

а) Оптуженога Михаиловића пошто су сазнали да се са овојим четницима у заједници са окупатором бори противу партизана у јануару 1942 године именовали за министра војног, а у јулу исте године и за начелника штаба врховне команде, па му као таквом слали директиве да не почиње борбу против окупатора све док Немачка не капитулира, односно док се јаче савезничке енаге не искрцају у Југославију, док су с друге стране одобравали, потстрекавали и политички помагали оптуженог Михаиловића у борби против ослободилачких снага у Југославији;

б) Унапређивали, одликовали и похваљивали четничке команданте који су се под командом оптуженог Михаиловића оеобито истицали у сарадњи са окупатором и борби против партизана, као Илију Трифуновића - Бирчанина, Добросава Јевђевића, Петра Баћовића, Војислава Лукачевића, Драгутина Кесеро^ића, Радослава Радића, Николу Калабића, Павла Ђуришића, Баја Станишића, Момчила Ђујића, Јездимира Дангића и многе друге, док су с друге стране лишили чина официре који су остали верни своме народу и сврстали се у редове ослободилачке војске и водили борбу против окупатора, као Сава Оровића, Арса Јовановића, Велимира Терзића, Петра Ћетковића, Бранка Пољанца, Ратка Мартиновића и многе друге, хапсили и прогањали у иностранству официре који су одобравали ослободилачку борбу и изразили жељу да се врате у отаџбину и да се боре против окупатора;

в) Упућивали оптуженом Михаиловићу оружје, муницију, одећу и осталу ратну спрему и веће количине новца из државне касе да их употреби за угушење народног устанка;

г) Расипајући државни новац организовали и давали радиоемисије преко иностраних станица, издавали за иностранство и у вемљу убацивали разне публикације, подмићивали реакционарне новине и штампу са циљем да у иностранству оптуженог Михаиловића лажно претставе као носиоца борбе против окупатора, а у земљи распиривали братоубилачку борбу и слабили отпорну снагу наших народа у борби против окупатора;

д) Иако су тачно знали да четници оптуженог Михаиловића врше покоље над народом, они су се саглашавали са четничким злочинима и сами оглашавали преко радиоемисија стављање под слово „3" држављана Југославије.

2) Оптужени *Кнежевић Живан:*

а) Као шеф војног кабинета у избегличкој влади оптуженог Јовановић Слободана уствари вршио дужност министра војног у емиграцији и у том својству инспирисао одлуке владе наведене етод тачком 1 и спроводио их у дело, улажући при том особиту •самоиницијатаву и активност;

б) Када је смењен са дужности шефа војног кабинета примио је дужност војног аташеа у САД где је заједно са амбасадором југословенске избегличке владе оптуженим Фотићем Константином, по инструкцијама примљеним од југословенске избегличке владе, организовао велику кампању у корист оптуженог Михаиловића и његове четничке организације, настојећи свим средствима да спречи да иностранa јавност сазна да оптужени Михаиловић сарађује са окупаторима и да убеди иностранy јавност лажним и клеветничким вестима које је добио од избегличке владе и оптуженог Михаиловића или их сам фабриковао да народноослободилачки покрет у Југославији није никакав народноослободилачки покрет и да не води никакву борбу противу окупатора, већ се само бори противу оптуженога Михаиловића и његове организације, ометајући тобоже његову борбу против окупатора;

3) Оптужени *Фотић Константин* још у априлу 1941 године отрихватио раскомадање Југославије извршено од окупатора и преко листа „Србобран" који излази у САД организовао кампању за стварање велике Србије, шовинистичку кампању противу читавог хрватског народа оптужујући га за масовне покоље српског стзновништва које су извршили усташе, кампању противу народноослободилачке борбе наших народа коју је водила Народноослободилачка војска и партизански одреди, а коју је он у тој кампањи назвао бандом међународних злочинаца и разбојника; преко реакционарних новинара Реј Брока, Маркама и других лротурао у иностраној штамли лажне вести о догађајима у Југославији на

јавним скуповима у САД лажно претстављао оптуженога Михаиловића као борца против окупатора, у чему се служио и гестаповком Рут Мичел, коју је претстављао као официра оптуженог Михаиловића; преко једне иностране радио-станице на језицима наших народа организовао емисије у којима је потстрекавао Србе против Хрвата и позивао читав српски народ да се бори против Народноослободилачке војоке и партизанских одреда; лансирао преко радиоемисија у земљи и иностранетву, а преко иностране штампе у иностранству и преко једнога дела исељеничке штампе међу исељеницима у иностранству, лажне вести које је добијао од југословенске избегличке владе и оптуженог Михаиловића о тобожњој борби четника у Југославији против окупатора. Тако је он, иако званични претставник Југославије, радио на разбијању Југославије, на распиривању братоубилачке борбе и шовинистичке мржње у земљи помажући на тај начин оптуженог Михаиловића и његову четничку организацију која је сарађивала са окупатором и помагала окупатора у његовим настојањима да угуши херојску ослободилачку борбу народа Југославије.

Оптужени *Јовановић Драгомир - Драги, Динић Танасије, Јонић Велибор, Докић Ђура, Мушицки Коста и Павловић Бошко:*

Што су се, продужујући своју ранију противнародну делатност одмах после окупације земље ставили у отворену службу немачког окупатора и по његовом налогу организовали у Србији управни апарат, коме је на челу стајала влада Милана Недића, а који је апарат опроводио мере немачке окупационе политике, при чему су ови оптужени испољавали особиту самоиницијативу и активност;

Што су уз помоћ окупатора организовали Специјалну полицију, која је у оквиру злочиначке делатности немачког Гестапоа спроводила систем страховладе иад српским народом те што >су уз помоћ окупатора с^рганизовали војне формације српске државне страже, српски добровољачки корпус и српску граничну стражу у које су насилно мобилисали и врбовали наше држављане, а са којима су заједно са окупатором водили оружане борбе против јединица Народноослободилачке војске, примајући од Немаца оружје и извршавајући њихова наређења;

Што су као верне слуге фашизма и реакције помоћу помешутих војних и полициских формација и управног апарата кроз све време рата вршили масовна убијања становништва, оснивали концентрационе логоре и у њих одводили десетине хиљада људи, жена и деце, где су их подвргавали зверским мучењима и уништа-р.ању; десетине хиљада људи слали на принудне радове у земљу

и у Немачку; оргаиизовали и вршили пљачку народне и државне имовине; осигуравали екоплоатацију рудника, индуетриских предузећа саобраћаја и других јавних добара која су првенствено служила за ратне потребе Немаца; терорисали и у духу покорности окупатору настојали одгајати српску омладину; свим средствима вршили нацистичку издајничку пропаганду којом су заводили народне масе и спроводили окупацију, све ово у циљу угушења народноослободилачког покрета, фашизирања земље и укључења Србије у Хитлеров „нови европски поредак", па је тако:

1) Оптужени *Јовановић Драгомир* **одмах по окупацији ставио се на раоположење немачким окупационим властима и као поверљива особа Гестапоа, са којим је и раније одржавао везе, по предлогу Немаца био постављен за изванредног комесара управе града Београда, управника града Београда и претседника београдске општине, а у новембру 1941 године, по захтеву генерала Мајснера, постављен за шефа српске државне безбедности и, коначно, у лето 1944 године за изванредног комесара града Београда и срезова врачарског, грочанеког и посавског са изванредним овлашћењима за гушење народног устанка на тој територији;**

Наетављајући познати систем београдске главњаче убијања, мучења, и прогањања најбољих народних синова који је систем у старој Југославији опроводио кроз 20 година, оптужени Јовановић Драгомир служећи предано немачком окупатору против свога народа за време рата и окупације у низу злочина учинио је и следеће: средио и ставио на расположење окупатору полицискошпијунски апарат злоглаене управе града Београда; организовао специјалну полицију са злогласним агентима Параносом, Бећаревићем, Космајцем, Грујичићем и другима; као шеф српске државне безбедности руководио наведеним полициским апаратом и давао упутства и наређења српској државној стражи, српокој граничној стражи, окружним и среским начелствима и градским полициским претстојништвима, па је читав тај полициски и управни апарат под његовим руководством, а по наређењима Гестапоа за све време рата и окупације у Београду и у унутрашњости Србије вршио масовна хапшења, премлаћивања, стрељања родољуба и друге злочине; заједно са Гестапоом а по наредби Недићеве владе организовао концентрациони логор на Бањици у Београду у коме су биле мучене и одведене на стрељање десетине хиљада људи по његовом претходном одобрењу; наредбом управе града Београда I, број 9991 од 23 септембра 1943 године формирао преки суд за подручје управе града Београда који је осудио на смрт већи број лица; наредио да се за сваког жандарма или полициског

агента врше стрељања људи за одмазду; као шеф српске државне безбедности издао наредбу да ће сваки становник Београда који сазна или прими на стан лице које је учествовало у ослободилачкој борби па га не прокаже бити стрељан; организовао принудно упућивање на радове у Србију и у Немачку; ступио још у 1941 години у сарадњу са четницима, од 1944 године лично са оптуженим Михаиловићем и четничкој организацији слао оружје, муницију, новац и друго.

2) Оптужени *Динић Танасије,* што је у априлу 1941 године, као командант пука разоружао свој пук и предао га Немцима, па, настављајући сарадњу коју је још пре рата започео са агентима Гестапоа, одмах по доласку у Београд ставио се на расположење шефу Гестапоа Краусу; када је крајем априла 1941 године створена комесарска управа са Миланом Аћимовићем на челу, он је постављен за помоћника комесара унутрашњих послова и у том овојству, као личност особитог поверења Немаца и по њиховом налогу, организовао и руководио истрагом о догађајима од 27 марта 1941 године и резултате истраге, који су претстављали државну тајну, предао Немцима;

Што је док је био помоћник комесара унутрашњих послова руководио полициским апаратом заједно са Аћимовићем и по њиховом наређењу полиција је хапсила таоце у разним местима Орбије, предавала их Немцима, а они их стрељали, у Чачку, Ваљеву, Шапцу, Ужицу и другим местима;

Што је поред дужности помоћника комесара за унутрашње послове био и изванредни комесар за персоналне послове и давао сагласност на одлуке о постављању службеника у свим гранама државне управе и даносио одлуке о отпуштању службеника без права на жалбу, те је ову дужност вршио све до бекства из земље. За ово време отпусхио је из службе око 10.000 службеника наклоњених ослободилачком покрету, а чије је отпуштање повлачило упућивање у концентрационе логоре;

Што је од октобра 1942 године до новембра 1943 године као министар унутрашњих послова Недићеве владе руководио полициско-управним апаратом у Србији преко кога је вршио злочине над народом, а од тада до ослобођења земље као министар социјалне политике свим снагама, радио на учвршћивању окупаторског положаја у земљи и гушењу народног устанка; и што је по разним местима у Србији држао говоре позивајући на борбу противу народноослободилачког покрета, а у листу „Ново време" пнсао чланке у истом духу и величао национал-социјализам.

3) Оптужени *Јонић Велибор,* што се одмах после окупације Јутославије ставио у службу немачког окупатора и 10 јула 1941

године постављен за комесара просвете у Недићевој влади, а крајем 1941 године постављен за министра просвете и на којој је дужности остао све до бекства Недићеве владе из Београда:

што је као комесар просвете, а доцније као министар просвете био непоередни организатор и руководилац политике фашизирања школе и просветних установа, прогонио и отпуштао слободоумне и антифашистички расположене наставнике и ученике; у средњим и стручним школама наредио поделу ученика на категорије „а", „б" и „в", па су из категорије „б" „национално непоуздани" ученици избацивани из школе без права на полагање испита и даље школовање после чега су хапшени и одвођени у логор; по његовим наређењима заведен је у школама систем шпијунаже и потказивања што су морали чинити и наставници и ђаци;

што је по његовој иницијативи донесена уредба којом је на универзитету заведен полициски режим, а за припаднике СДС и СДК организовао краткорочне течајеве како би на тај начин привукао што већи број ђака у ове издајничке формације; што је организовао логор за омладину у Смедеревској Паланци, који је назвао „Завод за принудно ваапитање омладине", па је из овога логора по његовој наредби издавана специјалној полицији „непоправима омладина", а известан број упућен у СДС и СДК и четнике оптуженог Михаиловића;

што је као познати присталица фашизма за све време окупације одржавао најтешње везе са немачким руководиоцима Бенцлером, Нојбахером, Турнером, Фајнеом и другим и као један од најближих Недићевих сарадника нвпрекидно предлагао све оштрије мере против оних који нису били по ћуди Недићевој влади, а све ово радио по директивама немачког окупатора развијајући до макеимума своју иницијативу;

што је немачком пропагандном одељењу доставио имена јавних радника и угледних личности и предложио да их ангажују за предавања на београдском радију и на тај начин компромитују и вежу за политичку сарадњу са Немцима, коју је водила Недићева влада, био активни учесник за издавање срамног „апела српском народу", објављеног 13 августа 1941 године;

што је уз помоћ Немаца организовао на Коларчевом народном универзитету „антикомунистичку изложбу" и „антикомунистичке течајеве" који су били уперени против НОП-а, а по разним местима у Србији одржао је низ говора и иредавања која су била штампана у дневним листовима. Поред овога у Недићевим листовима „Новом времену" и Српском народу" написао је око сто чла-

нака у којнма је величао националсоцијализам, а под паролом „реда и мира" позивао на ропску покорност окупатору; што је учествовао у изради плана о остварењу велике Србије и тиме ишао на раскомадање Југославије и разједињавање њених народа; и

што је пред бекство Недићеве владе из Србије постављен за Недићевог помоћника за координацију послова, па је по Недићивом овлашћењу организовао састанак на коме су поред њега, оптуженог Јонића, учествовали Коста Мушицки, Недићев генерал Радовановић, шеф отсека опецијалне полиције Бећаревић, Недићев генерал Јонић и командант Драже Михаиловића Иван Павловић-„Ђока" и Саша Михаиловић, на којој је конференцији постигнут опоразум: да се све Недићеве и четничке јединице у Београду обједине и ставе под јединствену команду и да после повлачења Немаца инсценирају „заузеће" Београда.

4) Оптужени *Докић Ђура* што је као армиски генерал бивше југословенске војске, погазивши заклетву верности отаџбини и славне традиције старе српеке војске, постао министар саобраћаја у Недићевој влади и за читаво време окупације по директивама и наређењима немачког окупатора руководио успостављањем, одржавањем и обезбеђењем саобраћаја који је имао врло велику важност за немачке ратне потребе;

Што је наредио крајем 1941 и почетком 1942 године да се води истрага над саобраћајним особљем које је радило на територији Западне Србије, када је била ослобођена од партизана, и на основу резултата ове истраге отпустио из службе неколико стотина службеника од којих је велики број упућен у концентрационе логоре. Сем овога отпуштао је из службе саобраћајне службенике који су били наклоњени народноослободилачком покрету иако је знао да отпуштене службенике упућују у концентрад^оне логоре;

Што је писао чланке и држао говоре у којима је позивао на послушност окупатору и наводио на вршење злочина.

5) Оптужени *Коста Мушицки,* што је, постављен у септембру 1941 године за команданта „српске добровољачке команде", од љотићеваца и других фашистичких елемената формирао десет одреда, са којима је заједно са Немцима учествовао у операцијама противу партизанских одреда у Србији. Један од тих одреда под командом Марисава Петровића у октобру 1941 године учествовао је заједно са Немцима у стрељању око 7.000 људи у Крагујевцу;

Што је крајем новембра 1941 године као командант свих обједињених такозваних српских снага учествовао у немачкој

казненој експедицији на ослобођеној територији у Западној Србији и по уласку у Чачак заједно са Немцима вршио хапшења и стрељања грађана;

Што је у децембру 1942 године када је „српека добровољачка команда" реорганизована у „српски добровољачки корпус" (СДК) као командант тога корпуса, снабдеван оружјем и ратном спремом од Немаца и непосредно потчињен немачком војном заповеднику Србије водио борбе против партизанских одреда у Србији, Санџаку и Црној Гори и при томе вршио блокаде села, претресе терена, масовна хапшења, одвођење људи у концентрационе логоре, присилну мобилизацију, убиства, пљачку и друге злочине;

Што је заједно са Немцима учествовао у операцијама против Народноослободилачке војске и Црвене армије у борбама за Београд, а у априлу и мају 1945 године заједно са Немцима и четницима оптуженог Михаиловића водио борбе против Југословенске армије у бојевима за ослобођење Словеније и Словеначког Приморја;

Што је у Словеначком Приморју заједно са Љотићем и Гестапоом организовао шпијунско-терористичке групе зване командоси, које су немачким авионима и на други начин убациване у ослобођене крајеве земље ради вршења шпијунаже, диверзија и терористичких аката, што су ове и вршиле.

6) Оптужени *Павловић Бошко,* **што је као виши полициски службеник бивше Југославије, по окупацији ступио у службу Немаца и као шеф отсека јавне силе у комесаријату унутрашњих послова вршио функцију помоћника комееара и у том својству успостављао полициски апарат у Србији;**

Што је у октобру 1941 године у Крагујевцу сарађујући са Немцима учествовао у хватању и привођењу седам хиљада грађана Крагујевца које су Немци стрељали; што је од новембра 1941 године до почетка 1944 године био помоћник команданта српске државне страже, која је са Немцима за све време рата водила борбе против партизана и извршила безбројне злочине над народом и као такав саодговоран за почињене злочине;

Што је, од јула 1944 године до бекства Недићеве владе из земље био државни секретар у кабинету Милана Недића и на том положају, на основу споразума између Недића и оптуженог Михаиловића организовао пријем од Немаца и испоруку четницима око 10.000 пушака и веће количине осталог ратног материјала.

6) Оптужени *Лазар Марковић* **и** *Коста Кумануди,* **што су августа 1941 године у Београду учествовали на конференцији коју**

је организовао Гестатто, пр&ко Милана Аћимовића, са које су конференције уз већи број других потписника издали „апел српском народу" објављен 13 августа 1941 године. Овим „апелом" позвали су српски народ на лојалност окупатору и на безобзирно уништење сваког онога који се супротстави окупатору и тиме потстрекавали на вршење злочина над народом који се масовно дигао на устанак против окупатора; што су, крајем августа 1941 године учествовали на конференцији, коју је такође организовао Гестапо преко Милана Аћимовића, која је изабрала и Немцима предложила Милана Недића за претседника владе и тако помогли окупатору у организовању квислиншког управног апарата у Србији, подржавајући на тај начин окупацију.

Оптужени Лазар Марковић још и за то:

што је за време окупације написао памфлет „О Хрватима и о држању Хрвата" у коме је са злочиначком промишљеношћу |напао цео хрватски народ бацајући на њега сву одговорност за страшне злочине које су извршили Павелићеви усташе над Србима дакле написао опис који иде на раопиривање мржње између српског и хрватског народа; што је такође за време окупације налисао опис „Ново или старо" у коме клевета народноослободилачки покрет као „усташко-хрватски покрет који се води под бољшевичко-партизанском фирмом", дакле написао спис који иде за разбијањем јединства срлског и хрватског народа у борби против окупатора; што је, почетком септембра 1944 године, дакле непосредно пред коначно ослобођење Београда од својих истомишљеника и присталица оптуженог Михиловића образовао „београдски преставнички одбор" са задатком, да у повлачењу Немаца из Београда помогне оптуженом Михаиловићу и његовим четничким бандама да уђу у Београд и претставе се као ослободиоци престонице у ком циљу је написао и „меморандум" намењен савеницима; што је и Лосле ослобођења земље продужујући ^порно свој противнародни рад написао „декларацију удружених српских странака" у којој је клеветао народну власт, тражио демобилизацију војске и заштиту издајника који се налазе у емиграцији са циљем подривања народне влаети и одбранбене способности земље.

Изложеним радњама опгужени: Михаиловић, Мољевић, Жујовић, Топаловић, Виловић, Радић, Врањешевић, Глишић, Јовановић Слободан, Пурић, Нинчић, Живковић, Кнежевић Радоје, Гавриловић, Кнежевић Живан, Фотић, Јовзновић Драгомир, Динић, Јонић, Докић, Мушицки и Павловић извршили су кривична дела издаје и ратних злочина из члана 3 тачка 3, 4 и 6 Закона о кри-

вичним делима ттротив народа и државе, а оптужени Михаиловић, Врањешевић и Мушицки још и кривична дела организовања оружаних банди у циљу насилног обарања постојећег државног уређења из члана 3 тачка 7 истог Закона; оптужени Марковић и Кумануди> извршили су кривична дела издаје и ратних злочина из члана 3 тачке 3, 6 Закона о кривичним делима против нар-ода и државе, а оптужени Марковић још и кривично дело из члана 2 Закона о забрани изазивања националне, раоне и верске мржње и раздора.

Са напред изложеног, а на основу цитираних законских прописа и члана 4 Закона о кривичним делима против народа и државе, а оптужени Кумануди на основу члана 6[7]1 истога Закона; члана 5 Закона о кривичним делима против народа и државе у вези члана 16 Закона о држављанству ФНРЈ и члана 1, 3, 5 и 6 Закона о врстама казне — суд их осуђује:

1) Михаиловића Драгољуба-Дражу на казну смрти стрељањем, трајан губитак политичких и појединих грађанских права и конфискацију целокупне имовине;

2) Мољевића Стеваиа на казну лишења слободе са принудним радом у трајању од двадесет година, губитак политичких и појединих грађанских права сем родитељских у трајању од десет година и на конфискацију целокупне имовине. Казна лишења слободе с принудним радом има му се рачунати од 3 септембра 1945 године када је слободе лишен;

3) Жујовића Младена на казну смрти стрељањем, трајан губитак политичких и појединих грађанских права, конфискацију целокупне имовине и на губитак држављанства;

4) Топаловић Живка на казну лишења слободе с принудним радом у трајању од двадесет година, губитак политичких и појединих грађанских права у трајању од десет година, конфискацију целокупне имовине и на губитак држављанства. Казна лишења слободе с принудним радом почиње му тећи од дана када слободе буде лишен;

5) Виловића Ђура на казну лишења слободе с принудним радом у трајању од седам година, губитак политичких и појединих грађанских права у трајању од три године и на конфискацију целокупне имовине. Казна лишења слободе с принудним радом има му се рачунати од 3 септембра 1945 године као дана када је слободе лишен;

6) Радић Радослава-Рада на казну смрти стрељањем, трајан губитак политичких и појединих грађанских права, конфискацију целокупне имовине и на губитак држављанства;

7) Врањешевића Славољуба на казну лишења слободе с принудним радом у трајању од двадесет година, губитак политичких и појединих грађанских права сем родитељских у трајању од десет година и на конфискацију целокупне имовине. Казна лишења слободе с принудним радом рачуна му се од 20 септембра 1945 године као дана када је лишен слободе;

8) Глишића Милоша на казну смрти стрељањем, трајан губитак политичких и појединих грађанских права и на конфискацију целокупне имовине;

9) Јовановића Слободана на казну лишења слободе с принудним радом у трајању од двадесет година, губитак политичких и појединих грађанских права у трајању од десет година, конфискацију целокупне имовине и на губитак држављанства. Казна лишења слободе с принудним радом почиње му тећи од дана кад слободе буде лишен;

10) Пурића Божидара на казну лишења слободе с принудним радом у трајању од шеснаест година, губитак политичких и појединих грађанских права у трајању од десет година, конфескацију целокупне имовине и на губитак држављанства. Казна лишења слободе с принудних радом почиње му тећи од дана кад слободе буде лишен;

11) Нинчића Момчила на казну лишења слободе с принудним радом у трајању од осам година, губитак политичких и појединих грађанских права у трајању од пет година, конфискацију целокупне имовине и губитак држављанства. Казна лишења слободе с принудним радом почиње му тећи од дана кад слободе буде лишен;

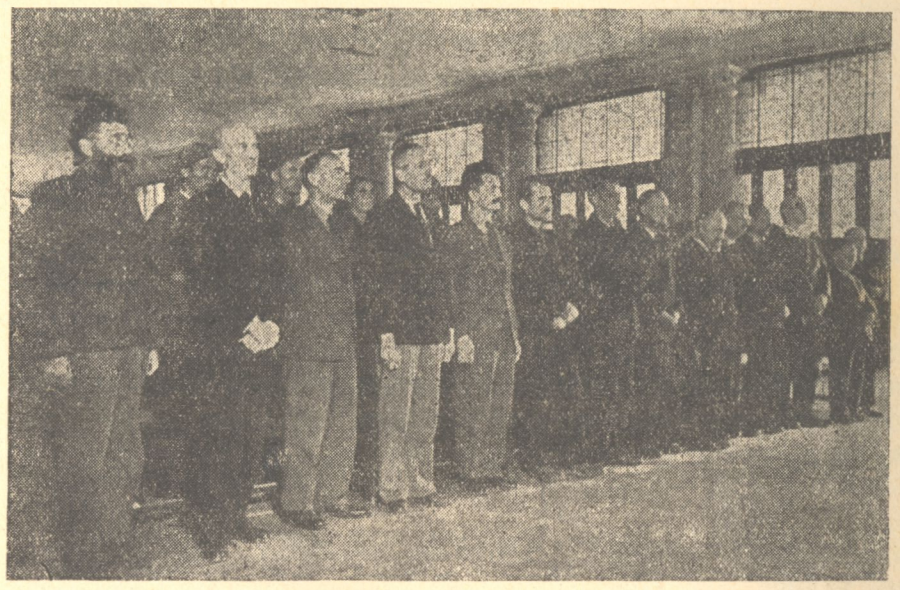
12) Живковића Петра на казну смрти стрељањем, трајан губитак политичких и појединих грађанских права, конфискацију целокупне имовине и на губитак држављанства;

13) Кнежећића Радоја на казну лишења слободе с принудним радом од десет година, губитак политичких и појединих грађанских права у трајању од пет година, конфискацију целокупне имовине и на губитак држављанства. Казна лишења слободе с принудним радом почиње му тећи од дана кад слободе буде лишен;

14) Гавриловића Милана на казну лишења слободе с принудним радом у трајању од петнаест година, губитак политичких и појединих грађанских права у трајању од осам година, конфискацију целокупне имовине и на губитак држављанства. Казна лишења слободе с принудним радом почиње му тећи од дана када слободе буде лишен;

15) Кнежевића Живана на казну лишења слободе с принудним радом у трајању од двадесет година, губитак политичких и појединих грађанских права у трајању од десет година, конфискацију целокупне имовине и на губитак држављанства. Казна лишења слободе с принудним радом почиње му тећи од дана кад слободе буде лишен;

16) Фотића Константина на казну лишења слободе с принудним радом у трајању од двадесет година, губитак политичких и појединих грађанских права у трајању од десет година, конфиска-

За време читања пресуде стоје (с лева на десно) нздајници и ратни злочинци: Драгољуб-Дража Михаиловић, Стеван Мољеви1\, Ђура Виловик, Радослав-Раде Ради-К, Славољуб Врањешевић, Милош Глиши^, Драгомир-Драги ЈовановиК, Танасније-Таса Велибор Јонић, Ђура ДокиК, Коста Мушицки, Бошко Павловик, Лазар-Лаза Марковић и Коста Кумануди

цију целокупне имовине и на губитак држављанства. Казна лишења слободе с принудним радом почиње му тећи од дана кад слободе буде лишен;

17) Јовановића Драгомира-Драгог на казну смрти стрељањем, трајан губитак политичких и појединих грађанских права и конфискацију целокупне имовине;

18) Динића Танасија на казну смрти стрељањем, трајан губитак политичких и појединих грађанских права и конфискацију целокупне имовине;

19) Јонића Велибора на казну смрти стрељањем, трајан губитак политичких и појединих грађанских права « на конфискацију целокупне имовине;

20) Докића Ђуру на казну смрти стрел>ањем, трајан губитак политичких и појединих грађанских права и на конфискацију целокупне имовине;

21) Мушицког Косту на казну смрти стрељањем, трајан губитак политичких и појединих грађанских права и на конфискацију целокупне имовине;

22) Павловића Бошка на казну смрти стрељањем, трајан губитак политичких и појединих грађанских права и на конфискацију целокупне имовине;

23) Марковића Лазара-Лазу на казну лишења слободе с принудним радом у трајању од шест година, губитак политичких и појединих грађанских права сем родитељских у трајању од три године и на конфискацију целокупне имовине. Казна лишења слободе с принудним радом има му се рачунати од 2 септембра 1945 године као дана када је слободе лишен;

24) Кумануди Косту на казну лишења слободе с принудним радом у трајању од осамнаест месеци, губитак политичких и појединих грађанских права сем родитељских у трајању од две године и на конфискацију целокупне имовине. Казна лишења слободе с принудним радом има му се рачунати од 3 марта 1946 године, као дана када је слободе лишен.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕСУДЕ

Пошто је прочитао диспозитив пресуде, претседник Ђорђевић дао је усмено образложење. Он је рекао:

Шестог априла 1941 године, мучки и изненада, напали су Југославију немачки и италијански освајачи и њихови сателити Бугарска и Мађарска. Због издајетва и кукавичлужа ондашњих војних и цивилних власти, фашистички освајачи уепели су да за непуних десет дана, окоро без икаквог отпора, окупирају Југославију. Голоруки народи Југославије нашли су се пред алтернативом: или се помирити са ропством и постепеним уништењем, или у оружаној борби тражити спас и слободу.

Поведени од својих најбољих синова, народи Југославије су се одлучили и пошли у оружану борбу за свој спас и ослобођење испод јарма фашистичких окупатора. На позив Комунистичке партије Југославије, која је у оружану борбу против окупатора позвала све родољубе без обзира на политичке, националне

и верске разлике, дигао се народ у свима крајевима у борбу за слободу, најпре у Србији ,и Црној Гори, затим у Босни и Херцеговини, па онда у Далмацији и осталим крајевима Хрватске, у Словенији и Македонији. У непрекидним борбама против несравњено надмоћнијег непријатеља стварала се, расла и јачала Народноослободилачка војска и Пар>тизански одреди Југославије и они су задавали све теже и теже ударце окупатору. Уместо послушног робља, које су мислили да употребе за радове по фабрикама и рудницима својих и окупираних земаља и као топовску храну на фронтовима, окупатори су у народима Југославије нашли љуте непријатеље против којих су били принуђени да баце дееетине својих и сателитских дивизија које би иначе употребили на фронтовима против Совјетског Савеза, Енглеске и Сједињених Америчких Држава. Ослободилачка борба народа Југославије служила је за пример свима народима који су били поробљени од фашистичких освајача и пронела је славу наших народа широм целог света.

У борби против ослободилачког устанка народа Југославије, руководећи се својим уским, себичним интересима, окупаторима се придружила и ставила у службу шака домаћих реакционара и непријатеља народа свих боја и свих националности, како би помоћу окупатора угушили општенародни устанак и успоставили режим отворене диктатуре и националног угњетавања и у појединим крајевима вршили чак и истребљење појединих националности.

Док је главни и најпречи задатак општенародног ослободилачког покрета био борба против окупатора, борба за национално ослобођење, за домаће слуге и помагаче окупатора најпречи је задатак био борба за угушење и уништење народноослободилачког уетанка помоћу окупатора и уништење сзаког онога ко је устао против окупатора. Њихов је најпречи задатак био борба за одржање окупације.

Таква је била општа линија рада у време окупације свих издајника и свих слугу и помагача окупатора. Таква је била општа линија рада и свих осуђених слугу и помагача окупатора.

Уколико се све више ширила и јачала ослободилачка борба против окупатора, уколико су народноослободилачком покрету приступали све нови и нови родољуби, који су долазили до сазнања да је једино исправан и једино могућан онај пут којим иде ослободилачки покрет народа Југославије, утолико је све отворенија постајала сарадња са окупаторима свих домаћих издајника и стварала се најтешња међусобна сарадња и јединство

свих домаћих слугу и помагача окупатора. У јединственом фронту на страни окупатора у борби против ослободилачког устанка народа Југославије нашли су се заједно недићевци, љотићевци, Павелићеве усташе, словеначка „бела гарда", Михаиловићеви четници, и највећи део југословенске емиграције са емигрантском владски и краљем на челу, велика већина реакционарних политичара из вођстава бивших политичких странака, као из демократске радикалне, земљорадничке, социјалистичке, ЈНС, Мачекове странке и бивших словеначких странака удружених у „Словенску звезу", и друге слуге и помагачи окупатора. Сви они, сваки на свој начин, водили су борбу против свих оних који су устали у ослободилачку борбу против окупатора, распирујући на тај начин братоубилачки рат за рачун Немаца, Италијана, Бугара и Мађара. Тако су домаћи издајници својим радом у великој мери отежавали ослободилачку борбу народа Југославије против окупатора, јер су народи Југославије, борећи се против окупатора, морали у исто време да се боре и против свих домаћих окупаторских слугу и помагача.

У борби против ослободилачког покрета, издајници су замењивали знатне окупаторске снаге, које би окупатори били принуђени да доведу са савезничких фронтова и баце у борбу против ослободилачког устанка, поред оних снага које су већ држали у Југославији. Тако су слуте и помагачи окупатора, борећи се против народноослободилачког покрета, слабили ратне напоре Југославије наносећи огромну штету и општесавезничкој борби против фашистичких завојевача. Да није било домаћих издајника, још већи би био допринос Југославије у општесавезничкој победи над фашистичким завојевачима.

Такав је био издајнички рад свих слугу и помагача окупатора. Такав је био рад и свих осуђених.

Да би прикрили и оправдали своју сарадњу са окупатором и да би завели један део народа на пут братоубилачке борб^, сви оптужени су у току борбе народа Југославије против окупатора своје издајство оправдавали лажним изговорима да они воде борбу против комуниста и да борбом против ослободилачког покрета опасавају српске главе, спасавају српски народ од истребљења. Лажне пароле о борби против комуниста и о спасавању српских глава најбоље су разголитили ратни злочини које су извршили слуге и помагачи окупатора заједно са окупатором и издајницима. Ратни злочини показују да издајници нису уништавали само комунисте него еваког онога који је устао у борбу против окупатора или је ма чиме помогао ослободилачку борбу народа Југославије, па су у појединим крајевима Југославије истребљивали и читаво становништво.

Чак и пред судом, сви осуђени су истицали у својој одбрани да су се у свом издајничком раду руководили патриотским побудама, да су тобоже желели да спаеу Србе од окупаторских репресалија и истребљења.

Међутим, како се српски народ први дигао у борбу против окупатора, то су се окупаторске слуге и помагачи били највише окомили баиЈ против српског народа. Од самог почетка општенародног ослободилачког устанка у Србији против устанка су се дигли и ставили на страну окупатора, како Недић и Љотић, тако и Михаиловић са својим четницима, југословенска емигрантска влада и сви други реакционари и нелријатељи српског народа, иако су сви они знали да у устанку не учествују само комунисти, него широке масе српског народа, који се листом био дигао у борби за слободу. И даље за све време окупације сви су ти издајници, сваки на свој начин, помагали окупатора у гушењу ослободилачке борбе српског народа. И док су једни уништавали не само комунисте него десетине и десетине хиљада српских родољуба, који су се борили против окупатора или ма чиме помагали ослободилачку борбу, други су им давали моралну и политичку подршку, охрабрење и потстрек за такав издајнички и злочиначки рад.

Тако су тобожњи спасиоци српског народа наносили највеће жртве и патње баш српском народу у најтежим данима његове историје, када је лио крв у тешкој борби за свој опстанак и слободу, наносећи истовремено неоцењиву штету ослободилачкој борби свих народа Југославије, а неки од њих, као Михаиловић и његови четници уништавали су, поред Срба и Хрвата, и муслимане, распирујући шовинистичку мржњу и братоубилачку борбу између српског и осталих народа Југославије у циљу да за вечита времена заваде и разједине братске народе Југославије-

Између свих окривљених нарочито се истичу осуђени Михаиловић, чланови емигрантске владе, чланови такозваног централног националног комитета и четнички команданти, тиме што су свој издајнички рад прикривали истицањем у својој пропаганди да су они за савезнике и да хоће да се боре против окупатора, само да чекају повољан моменат. Тиме су они хтели да пред савезничким јавним мнењем прикрију сарадњу са окупатором, да у земљи преваре један део становништва, да сачувају легалност и континуитет избегличке владе пред званичним. савезничким факторима, и најзад да би изговарајући се да тобож воде борбу против комуниста, створили у иностранству лажан утисак да се у Југославији не ради о ослободилачкој борби народа против

окупатора, него о грађанском рату, н на тој основи добили оправдање за евоју сарадњу са непријатељем.

Михаиловић је при своме штабу имао од октобра 1941 године па све до јануара 1945 године енглеске и америчке војне претставнике. Преко тих војних претставника и преко југословенске емигрантске владе он је дуго добијао поред морално-политичке и материјалну помоћ, упркос тога што је истовремено добијао од немачких и италијанских окупатора помоћ у оружју и другој ратној спреми.

Енглески и амерички официри при штабу оптуженог Михаиловића, гуркајући га у борбу против комуниста, у ствари су га потпиривали на сарадњу с окупатором у борби против ослободилачког устанка народа Југославије. Поступање тих официра било је израз политике извесних реакционарних кругова у иностранству, који су хтели дати политичком развоју у Југославији и на Балкану правац, који би одговарао њиховим интересима, а не интересима народа Југославије и осталих балканских народа.

Помоћ коју је оптужени Михаиловић добијао из иностранства олакшавала му је прикривање сарадње са окупатором пред народним масама и омогућавала му да се тако дуго одржи. Да није било те помоћи иностранства Михаиловића и читаву његову организацију народи Југославије би са много мање жртава и много раније уништили као обичне сараднике фашистичких окупатора.

Михаиловић се такође истиче и својом сарадњом са квислиншким војним и политичким круговима и разним реакционарним групама суседних земаља Грчке, Албаније, Бугарске, Румуније и Мађарске, на основи заједничке борбе против ослободилачког покЈрета народа Југославије и ослободилачких покрега суседних земаља. На тој основи Михаиловић је успоставиО везе и сарађивао са Зервасом у Грчкој. Мухаремом Барјактаром и другим издајницима албанског народа, генералима бугарске окупационе војске Станчевим, Мариновим и другим вишим официрима и бугарским политичарима Геметом, Велчевом, Гиновским и другим, са мађарским генералом Уjсасијем и квислиншким министром Калајием, као и са претставницима Антонесковог генералштаба, Гвоздене гарде и Маниуом.

Упркос свих могућних наетојања окупатора и њихових слугу и помагача да угуше ослободилачки устанак у Југославији, народи Југославије су из те велике и тешке борбе изшли као победници и створили своју нову заједничку државу, братску заједницу Федеративну Народну Републику Југославију.

Чланови судског већа за време изрицања пресуде: Мајор Никола Станковић, допунски судија; мајор Радомир Илић, допунски судија; потпуковник Милија Лаковић, судија; пуковник Михаило Ђорђевић, претседавајући; потпуковник Михаило Јанковић, судија; и поручник Тодор Попадић, секретар

У светлости ових историских чињеница, које су се и на овом процесу погврдиле, Суд је ценио тежину кривичних дела и кривичну одговорност свих оптужених.

На основу мнотобројних писмених исправа и исказа сведока и потпуних или делимичних признања оптужених, а узимајући у обзир опште познате ноторне чињенице, Суд се уверио да су сви оптужени заиста учинили сва кривична дела, описана у диспозитиву ове пресуде и да су кривично одговорни.

Суд је ценио и одбрану оптужених па је нашао:

Оптужени Михаиловић се брани да није сарађивао са окупатором у борби против ослободилачког устанка народа Јутославије и да није подржавао окупацију, да није наређивао својим командантима и организацијама да врше ратне злочине, да није организовао терористичке банде и да није наређивао вршење терористичких дела и, најзад, да у својој организацији није имао утицаја на своје команданте, па су радили шта су хтели.

Међутим, утврђено је да је оптужени Михаиловић сарађивао са окупатором и подржавао окупациони систем.

Још августа 1941 године оптужени Михаиловић склопио је опоразум са квислингом Недићем, отвореним слугом немачког окупатора у гушењу народноослободилачког устанка у Србији и завођењу реда и мира који је био та«о потребан окупатору. Ово је делимичпо признао олтужени Михаиловић. Ово се утврђује и из исказа Милана Недића, датог на записнику код истражних власти, а који је на претресу прочитан, у коме је иотврдио ову чињеницу.

1 новембра 1941 године оптужени Михаиловић је наредио својим четницима да на/падну партизане у Ужицу, а одмах затим и општи напад свих четничких онага на партизане, у намери да уништи главнину партизанских снага које су се бориле против окупатора, да би на тај начин угушио устанак српског народа и то у време кад су окупатори изводили своју Прву офанзиву против устанка у Србији. О овоме се Суд уверио и из исказа сведока Радосава Ђурића, а такође и из исказа оптуженог Глишића.

За време општег напада на партизане, 13 новембра 1941 године у ноћ, утврђено је да се оптужени Михаиловић у селу Дивци, недалеко од Ваљева, састао са лретставницима немачког војног заповедника за Србију, а те исте ноћи његови четници предали су Немцима у селу Словцу, близу села Диваца, 360 партизана, које су четници оптуженог Михаиловића заробили и са Равне Горе спровели у Словац. О овоме се Суд уверио из дели-гичног лризнања самог ситтуженог Михаиловића н из исказа

сведока Даринке Марић-Поповић, а у погледу предаје партизана Немцима из исказа Лаловића Живка и Павловића Бранислава, који су били у групи спроведеиих партизана, а такође и из исказа на Суду испитаног сведока Јована Шкаве.

Децембра 1941 оптужеки Михаиловић наредио је својим командантима да се легализују, то јест да ступе јавно и отворено у службу Немаца под командом издајника Недића. О овоме се Суд уверио из писма капетана Раковића, које је на претресу прочитано, а у коме Раковић обавештава Михаиловића да је наређење извршио и да се легализовао, поступајући по инструкцијама добијеним на састанку од 30 новембра 1941 годигне. Суд се такође о овоме уверио и из исказа оитуженог Глишића који је дао на суочењу са оптуженим Михаиловићем, а који је потврдио да је добио наређење да се легализује лично од Михаиловића првих дана децембра 1941 године на састанку у једном селу Среза таковског.

Утврђено је да је Михаиловић руководио лично, и преко Остојића и других команданата, а преко Остојића нарочито, операцијама четничких снага у којима су од Јануара до половине априла 1943 заједно са Немцима, Италијанима и усташама учествовале у Четвртој непријател>ској офанзиви против јединица Народноослободилачке војске и помагале окупатору да поново окупира од Народноослободилачке војске ослобођену територију. Ово је делимично признао и оптуженн Михаиловић, а ово се потврђује и многобројним оригиналним депешама и писмима које су Михаиловићеви команданти Лукачевић, Ђуришић и остали упућивали оптуженом Михаиловићу и он њима.

Утврђено је да се оптужени Михаиловић у 1944 години састао једанпут са немачким опуномоћеником за југоисток Нојбахером и два пута са Нојбахеровим изаелаником Штеркером. Ово-м састанку присуствовао је и амерички пуковник Мак Даул, а поред тога састао се у два маха са Штеркером и немачким агентом Аћимовићем у Босни 1945 године.

Све ово признао је оптужени Михаиловић а за састанак са Нојбахером Суд се уверио на претресу из исказа испитаног сведока Владе Јовановића, коме је суд поклонио пуну веру.

1944; године Михаиловић лично или његови команданти састају се са Недићем, Љотићем и усташама, а све по директивама оптуженог Михаиловића. Сам Михаиловић 1944 године, и то је признао, састао се са Недићем и у неколико тачака уговорено је да се Михаиловићу пружи помоћ. И ради тога је и био његор командант Раковић упућен за Београд ради примања те помоћи по уговору са Недићем када је требало обезбедити Михаиловићу

30.000 пушака, спрему, одело и тако даље, па је преко Бошка Павловића то и излиферовано. Суд се уверио из свих тих чињеница ,и директива, писама и депеша и писма упућеног преко адвоката Брашића Павелићу, а поред тога ово су друго посведочили и Драги Јовановић и Бошко Павловић.

Утврђено је да су сви команданти оптуженог Михаиловића и све његове четничке формације сарађивале са Немцима, Италијанима и бугарским окупационим трупама за све време окупације у оружаним борбама против Народноослободилачке војске и Партизанских одреда Југославије, примајући кроз читаво то време од окупатора оружје, муницију, храну и друго у намери уништења ослободилачког устанка и пружању помоћи окупатору у одржавању система окупације. Све је ово признао окривљени Михаиловић а поред тога утврђено је све ово многобројннм депешама, писмима, наређењима, и извештајима Михаиловићевих команданата који су на претресу прочитани. Утврђено је да су Михаиловићеви команданти сарађивали са окупаторима по наређењу оптуженог Михаиловића. У ово се Суд уверио из оригиналних Михаиловићевих депеша прочитаних на претресу, у којима Михаиловић наређује ;својим командантима да тактизирају са окупатором, да користе окупатора, да ступе у везу са окупатором у циљу добијања оружја и муниције и координација операција. Да је оптужени Михаиловић, супротно његовој одбрани, наређивао својим командантима да врше ратне злочине: убијање заробљених партизана, паљење, пљачку, уништавање цивилног становништва и тако даље, Суд се уверио из многобројних оригиналних депеша оптуженог Михаиловића у којима наређује својим командантима да нападају, уништавају и истребљују сваког оног ко ма чиме помаже партизане, а посебно да истребљују муслимане и Хрвате. Из многобројних писмених докумената и ^епеша види се да су команданти оптуженог Михаиловића извршавали његова наређења. Тако, на пример, Суд се уверио да су злочини извршени од Михаиловићевих четника у селима Вранићу, Друговцу и Болечу, затим у Срезовима бијелопол>ском, чајничком, фочанском и пљеваљском, који су на претресу потпуно расветљени нисменим документима и исказима преживелих сведока, извршени по непосредним Михаиловићевим наређењима. Да су команданти оптуженог Михаиловића и четничке формације извршивале његова наређења, а не да су радили на своју руку и мимо воље оптуженог Михаиловића, утврђено је из многобројних већ поменутих оригиналних депеша, писмених извештаја Михаиловићсвих команданата, у којима су га извештавали о извршењу од њега добијевих наређења. Да је оптужени Михаиловић органи-

зовао банде за терористичка диверзантска дела и да им је давас нарсћења пред крај рата да прећу на вршење терористичких дела па су се те банде претвориле у обичне банде, друмске рззбојнике који су вршили нападе на возове, вршиле убиства, пљачжу приватне имовине, убиства одборника народних одбора, утврђено јс признањем окривљеног Михаиловића да је створио школу тако^ званих командоса, то јест да је створио школу за терористичке банде, да је те банде са задатком упућивао на терен, да је прихватио и упутио за Србију шпијунско-терористичку групу Гашпаревића послату из Гестапоа из Бечa, и да је тој групи доделис једну своју групу под командом свога команданта Топаловића, Ово се пот&рђује и исказом оптуженог Врањешевића који је аа суочењу са оптуженим Михаиловићем потврдио да му је оптужени Михаиловић прво писмено а затим усмено, издао наређење у пролеће 1941 године да ствара мање терористичке групе и да врши нападе на возове, да убија народне одборнике и да врши друга терористичка дела.

И сва друга дела онисана у диспозитиву оптужнице, за која је кривично одговоран и осуђен Михаиловић, доказују да је одбрана Михаиловићева неистинита па је Суд као такву и одбацује.

Браниоци оптуженога Михаиловића истакли су на претресу да окривљени Михаиловић није лично сарађивао са окупатором, а да за сарадњу његових команданата са окупатором он не може бити одговоран- Међутим, утврђено је из оригиналних депеша и писама оптуженог Михаиловића и признањем оптуженог Михаиловића о састанцима са Немцима и Недићем, да је он лично сарађгивао са окупатором, а такође да је преко својих команданата стварао споразум о сарадњи са окулатором, па је овај навод одбране као неоснован одбачен.

Бранилац окривљеног Михаиловића адвокат господин Драгић Јоксимовић истакао је да окривљени Михаиловић није извршио интегралну издају народа сарађујући са окупатором у борби лротив ослободилачког устанка народа Југославије, него да може бити речи само о томе да је он, то јест оптужени Михаиловић, извршио издају у односу према партизанима. Да је Суд усвојио ове наводе браниоца Јоксимовића уствари би оправдао сарадњу окривљ>еног Михаиловића са окупатором и издајством народа, јер бранилац Јоксимовић, бранећи Михаиловића да није извршио интегрално издајство, већ издајство само једног дела народа, и то оног дела који се борио искључиво против окупатора, стао је тиме у одбрану оних који се лротив окулатора 'не само да нису борили, него су окупатора и окупацију подржавали,

а то значи у одбрану оног малог броја који су се налазили у издајничкој организацији окривљеног Михаиловића и организацијама других слугу и помагача окупатора. Суд није могао стати на становиште браниоца Јоксимовића и оправдати подржавање окупатора и сарадњу са окупатором против народа Југославије, па је стога овај навод браниоца Јоксимовића и одбацио.

Бранилац Јоксимовић је истакао у одбрану окривљеног Михаиловића, да. се он, оптужени Михаиловић из идеолошких разлога борио против ослободилачког устанка, то јест да је Михаиловић био носилац једне идеологије, а народнослободилачки покрет друге, па се борба окривљеног Михаиловића против ослободилачког покрета оснивала на супротности идеологија. Уз то он је истицао да је окривљени Михаиловић био једини легални претставник кога је цризнавала легална влада, а да је народноослободилачки покрет био илегалан. Због тога свега он је истакао да се оптужени Михаиловић не може сматрати кривим за издају народа и државе.

Суд није усвојио наводе браниоца Јоксимовића зато што је утврђена сарадња осуђеног Михаиловића са окупаторима у подржавању окупације и гушењу ослободилачког устанка народа Југославије, па је свака одбрана Михаиловићевог издајничког рада заснована на идеолошким разлозима уствари одбрана идеологије подржавања окупације, подржавања система поробљавања народа Југославије, одбрана идеологије издаје отаџбине каква је уствари по својој суштини била Михаиловићева идеологија.

Чињеница коју је бранилац оптуженог Михаиловића истакао да је окривљени Михаиловић био члан легалне емигрантске владе и да је та влада прогласила за јединог легалног претставника осуђеног Михамловића одобравајући потпуно његов рад и помажући га свим оним чим је могла, не показује ништа друго него то да је и емигрантска влада такође подржавала систем окупације и помагала окупаторе у гушењу ослободилачког устанка народа Југославије, па ни у ком случају не може искључити кривичну одговорност осуђеног Михаиловића.

Образлажући, даље, кривичну одговорност сваког појединог од осуђених, претседник Суда је на завршетку рекао:

Изричући овакву пресуду, Суд је сматрао да је био верзн тумач народних осећања правде и правичности, и да је жигосањем издаје отаџбине остао доследан вековним слободароким традицијама наших народа, који су од намтивека слободу уздизали изнад свега, а издају отаџбине осуђивали као најтежи злочин.

Смрт фашизму — слобода народу.

(Буран аплауз у публици и поклици: „Живео Народни суд".

ПРЕЗИДИЈУМ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНР ОДБИО ЈЕ МОЛБЕ ЗА ПОМИЛОВАЊЕ НА СМР ОСУЂЕНИХ ИЗДАЈНИКА И РАТНИХ ЗЛОЧИНАЦ

Президијум Народне скупштине Федеративне Народ Републике Југославије на својој седници од 16 јула 1946 годин решавајући по молбама за помиловање, које су поднели на каз> смрти осуђени *Драгољуб-Дража Михаиловић,* лично; бранил осуђеног *Младена Жујовића; Радослав Раде Радић,* лично; *Мило Глишић,* лично; бранилац осуђеног *Петра Живковића; Драгоми Драги Јовановић,* лично; *Танасије-Таса Динић,* лично; *Велибс Јонић,* лично; *Ђура Докић,* лично; *Коста Мушицки,* лично; *Бошко Павловић,* лично — *донео је одлуку да се молбе за пом ловање наведених лица не уваже.*

ИЗВРШЕНА ЈЕ СМРТНА КАЗНА НАД ДРАЖО МИХАИЛОВИЋЕМ И ОСТАЛИМ НА СМРТ ОСУЂЕ НИМ ИЗДАЈНИЦИМА И РАТНИМ ЗЛОЧИНЦИМ

Београд, 17 јула

Пошто је Президијум Народне скупштине Федератив* Народне Републике Југославије одбио молбе за помиловање I- смрт осуђених издајника и ратних злочинаца, то је извршеи смртна казна над Михаиловићем Драгољубом-Дражом, Радић Радославом-Радом, Глишићем Милошем, Јовановићем Драгом! ром-Драгим, Динићем Танасијем-Тасом, Јонићем Велибором, ДОКЈ **ћем Ђуром, Мушицким Костом и Павловићем Бошком.**

С А Д Р Ж А Ј

	Страна
УВОД — — — — — — — — — — — — — — —	7
ОПТУЖНИЦА — — — — — — — — — — — — — — —	ц
САСЛУШАВАЊЕ ИЗДАЈНИКА МИХАИЛОВИЋА — — — — —	105
Крволок Драги Јовановмћ савезник организације ДМ — —	386
ДОКАЗНИ ПОСТУПАК — — — — — — — — — — — —	405
Сведочење два Команданта из 1941 — — — — — — — —	407
Из докумената приложених тужби — — — — — — — —	423
ЗАВРШНА РЕЧ ВОЈНОГ ТУЖИОЦА — — — — — — — —	471
Последња реч издајника Михаиловића — — — — — — —	487
ПРЕСУДА — — — — — — — — — — — — — — —	491
Президијум Народне скупштине ФНРЈ одбио је молбе за помиловање на смрт осуђених издајника и ратних злочинаца —	541
Извршена је смртна казна над Дражом Михаиловићем и осталим на смрт осуђеним издајницима и ратним злочинцима —	541